

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

חג סוכות

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לשבת חוה"מ סוכות | גליון מס' 294 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

משקיבל רבינו את גלעיני האתרוג מידו של החזון-איש, תמה ואמר: "הלא אין לי שום מושג כיצד מטפלים בזה", והחזון-איש מרגיעו: "מיט איין ווינטעל'ע" - במשב רוח אחד ששולח הקב"ה, מצליח העץ לגדול ולהצמיח פירות...

הסיפור המלא על גרעיני האתרוג, שמסר מרן רבינו החזו"א לשתילה, למרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל

תפילת השחר בבית מדרשו של ה'חזון-איש' הסתיימה זה עתה, ואחרוני המתפללים עזבו את בית המדרש. רבינו שהה עוד זמן קט בהיכל הקודש - ביקש לספוג עוד מהאווירה העילאית במחיצת רבו ה'חזון-איש'.

אותו יום, בדרכו של החזון-איש לחדרו, פנה לרבינו וביקשו שיתלווה עמו. רבינו צעד עמו החדרה, ולפליאתו פנה ה'חזון-איש' אל מקרר הקרח שעמד בפנינת החדר, פתחו, הוציא ממנו מעטפת נייר ומסרה לידי רבינו.

"יש כאן גרעינים מהאתרוג עליו בירכתי בחג הסוכות" - אמר לו ה'חזון-איש' - "קח אותם, נטע אותם בחצר ביתך, ותגדל מהם עץ שיוציא אתרוגים מהודרים".

כשקיבל רבינו את הגרעינים, לא שאל את ה'חזון-איש' למקורם ולייחוסם - "למאי נפקא מינה" - אמר רבינו פעם לתלמידו ששאלו למקור אתרוגים אלו - "הרי ה'חזון-איש' נתן לי את הגרעינים הללו מפני שרצה שעל האתרוגים הללו יברכו".

אמנם, באחת הפעמים, עת צעד רבינו עם החזון-איש בטיולו היומי, ובשיחתם זרזו ה'חזון-איש' להשקות את העץ במים רבים, כיון שהשעה היתה עת רצון, ההין לשואלו: מנין אפשר לדעת בוודאות כי אתרוגים אלו אינם מורכבים? ענה ה'חזון-איש': "אתרוג זה הוא כאתרוג עם מסורת", אמר ולא הוסיף. את תשובת ה'חזון-איש' העלה רבינו לימים על הכתב, וכדרכו דייק להעביר הדברים בדיוק

רב, וכך כתב: "ענה לי את תשובתו, ששייך לומר עליו כמו ידיעה של 'במסורת'. ובדיוק לשונו קשה לי לקבוע ולומר, אם אמר שיש לו דין כמו במסורת או שאמר בלי המילה 'דין' אלא שזהו כמו במסורת".

זן 'חזון-איש'

בעיתון הוילנאי החרדי 'ווארט', התפרסמו פעם תולדותיו של רבי בצלאל הכהן, מו"ץ דוילנא ובעל 'ראשית ביכורים', וסופר שם - בין

במשב רוח אחד

משקיבל רבינו את גלעיני האתרוג מידו של ה'חזון-איש', תמה ואמר: "הלא אין לי שום מושג כיצד מטפלים בזה, לא בהנבטה, לא בשתילה ועל אחת כמה וכמה שלא בטיפול המסור בעצי האתרוגים הרגישים?"

וה'חזון-איש' מרגיעו, ובנימתו השלווה והבוטחת אומר: "מיט איין ווינטעל'ע" - במשב רוח אחד ששולח הקב"ה, מצליח העץ לגדול ולהצמיח פירות..."

בחדרת קודש מסר רבינו את הגרעינים לרבנית, שהתמסרה לטיפול בהם: הנביטה אותם על גבי מצע של צמר-גפן לח, שתלה אותם באדמה, כשהיא עוקבת אחריהם בעין בוחנת - משקה כשצריך, תולשת עשבים שוטים, מסקלת אבנים... עד שהחל השתיל לעלות ולפרוח.

חלפה שנה ועוד שנה, שנת ערלה חלפה גם היא, והנה הגיעה שנת נטע רבעי - הגרעינים שהפכו לשתיל, כבר הצמיחו עץ והוציאו פירות הדר להפליא - וכל זאת כהבטחת ה'חזון-איש': "מיט איין ווינטעל'ע" - ללא כל טיפול מקצועי.

כל אותה תקופה, היה ה'חזון-איש' מתעניין לשלום העץ 'שלו', איך הוא מתפתח? מתרומם? מוציא ענפים? ההנץ הנץ? האם כבר הוציא פירות?

ומעת לעת היה מזרוז את רבינו: "השקה את העץ במים... הרבה מים..."

חלפו ארבע שנים, בא ומתקרב חג הסוכות של שנת תש"ח, התרגשות בבית רבינו: ה'חזון - איש' בכבודו ובעצמו מגיע אל הבית. ה'חזון - איש' פונה אל החצר, ובעיניו הטהורות בוחן את העץ שפרח ועלה. כעלם צעיר, השתטח מתחת לעץ כשהוא תר ומחפש אחר אתרוג נאה ומהודר. דקות ארוכות עמדו הכל סביב במתח ובתחושה של מעמד רווי הוד - הימצא ה'חזון- איש' את אשר איוותה נפש? והנה מזדחל ה'חזון - איש' החוצה, כשפניו צוהלות ומאירות באור עילאי, ובידו אוצר - אתרוג מהודר!

שליחות קודש

רבינו ראה בעסק האתרוגים שליחות קודש, שנמסרה לו מידי של ה'חזון - איש', לקיים ולהמשיך לדורות יבואו את קיום מצוות

השאר - על נסיעתו של רבי בצלאל, ושהייתו במשך כמה חודשים באי קורפו שבאיטליה, כדי לברר את כשרות האתרוגים דשם שיצא עליהם ערעור. אמר ה'חזון-איש' לתלמידו רבי שלמה כהן (נכד אחיו של רבי בצלאל): "לדעת, מעשה זה הוא הסיפור החזק והנפלא ביותר, מכל המסופר עליו בכתבה זו. מעשה זה מראה את גודל מסירות נפשו על קיום מצוה אחת ממצוות השם יתברך, עד כדי כך שהטריח עצמו בדרכים קשות ומסוכנות, בתנאי הימים ההם, למשך כמה חודשים - והכל כדי לברר ולקיים כדת וכדין את מצוות ארבעת מינים".

מיום שעלה ה'חזון-איש' לארץ הקודש, מוטרד היה במציאת והשגת אתרוג שאין עליו כל חשש של מורכב - שהרי כבר קבע בספרו לענין נטילת אתרוג מורכב למצוה: "כבר יצא הדבר לאיסור".

בקייטא דשנת תרצ"ה שהה ה'חזון-איש' למנוחה בצפת. אך דאגתו לחג הסוכות הקרב ובא הטרידה את מנוחתו, היכן ישיג אתרוג כשר ונקי מחשש הרכבה.

כבר באמצע אلول הריץ מכתבים מצפת, אל מיודעו רבי משה הכהן אילוביצקי היושב בבני ברק: "אבקש להודיעני על דבר אתרוגים בלתי מורכבים דאשתקד".

בימי שהותו בצפת, נודע ל'חזון-איש' באחד הימים, אודות ערבי אחד שברשותו מטע של אתרוגים אי-שם שנחל עמוד שבמורד הרי צפת - עצי אתרוג שגדלו פרא, ואין בהם חשש של הרכבה.

וכך תיאר איש אמונו של ה'חזון-איש' ששהה עמו יחד בצפת, והלך עמו בחיפוש אחר עצי האתרוגים: "לשעה המיועדת קבענו עם אותו ערבי להפגש במקום מסוים בצפת, משם יצאנו אל מקום העצים. הערבי רכב לפנינו על סוסו, ואנחנו הלכנו אחריו במשך שעה ארוכה במשעולים התלולים של נחל עמוד, עד שהגענו למקום העצים. קטפנו אתרוגים ואף קצצנו כמה יחורים, ושברנו העירה".

לפי המסופר, מענפים אלו מסר ה'חזון-איש' לרבי יעקב הלפרין, ששתלם בחצר ישיבת 'אהל יעקב' שהוקמה על ידו בשכונת 'זכרון מאיר', ומעצים אלו נטל ה'חזון-איש' את אתרוגיו לברכה למשך כמה שנים.

לימים קיבל ה'חזון-איש' אתרוג נוסף, שמקורו מאיזור שכם, מהזן שעליו היה מקובל לברך עוד מימיו של רבי יהושע לייב דיסקין, והיו מוחזקים כבלתי מורכבים. ומגרעיני אתרוג זה מסר לרבינו לשותלם - ולקבוע לדורות את האתרוגים המובחרים והמוחזקים בהידורם, ושמו עליהם עד עצם היום הזה: "אתרוגי חזון-איש".

המשך בעמוד 24

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

מימי חלדי הבטתי מחלונות דירת הורי, שפנו לרחוב אל מול הבית ברחוב עמוס, בו התגורר ראש הישיבה, וכ'שכן' נחרטו בי המחזות הגדולים של חשיבות וחביבות התורה, דקדוקה של הלכה ואורה של תורה

פנינים ושיחות ממסכת חיינו של מרן הגאון רבי משולם דוד סולובייציק זצוק"ל

מאת: הרב טוביה פריינד

מסכת חיים מופלאה עם פרקים רבים, הינה תולדות וקורות חיינו של ראש הישיבה, מרן הגאון רבי משולם דוד סאלאוויציק זצוק"ל. תשעים ותשע שנים מלאות וגדושות - לא ניתנים להקיף ביריעה אחת. ליקטנו פרקים זעירים זוהרים ומאירים, מאורחות והליכות חיינו הנאדרים בקודש וממשנת תורתו, מהתקופות המופלאות שגדל בבית המלוכה לבית וואלוז'ין ובריסק. לפרטים רבים אבדל"ח זכינו לשמוע מנועם שיחו אמרות טהורות פנינים יקרים, עובדות מופלאות והנהגות יושר, מהן למדנו מעט מזעיר מאישיותם הגדולה והמזהירה של רבותינו ז"ע, אותם פירסמנו בהורמנא דמלכא, לאחר שעל חלקם העביר את שבט ביקורתו ובדק את הדברים לאשורם.

שיחות מופלאות אלו, היו שיעורים מאלפים ממסכת חיינו של ראש הישיבה הגרמ"ד סאלאוויציק זצוק"ל, שהיה מופלג בכישרון והסברה נדירה ודייקנות אל הפרטים, בחתירה אל האמת והצעידה אל העיקר. במתק שפתותיו, בענוות חן בהוד והדר. בתיאורי חיים נהירים וברורים, על כל פרטיהם ודקדוקיהם. בתווי פניו המאירות ניבטים כל פרטי הסיפורים, לרגע נדמה היה לשומעים כי הפליגו במנהרת הזמן למחזות מרוחקים, לעולמות שנעלמו וחרבו.

דירתו הצנועה ברחוב עמוס, הפכה עד מהרה לתל תלפיות שהכל היו פונים אליו, קול התורה בשיעורים הסדירים, שהיו מלווים בריתחא דאורייתא, היה נשמע למרחקים. משך שנים רבות היו תלמידים רבים סובבים ומקיפים את הבית, כדי לשמוע עוד רעיון עמוק ומקורי מבית מדרשה של בריסק. מחוסר מקום וריבוי משתפים היו תלמידים מקשיבים לחידושים המפולפלים והשנונים דרך חלונות הבית, שמו אוזנם כאפרכסת וקלטו עוד ועוד מחידושי וביאוריו. יחד עם זאת ידע כל בן תורה - הרוצה 'לדבר בלימוד' עם הגאון העצום בכל חלקי התורה - יכול לפנות ולעלות לרחוב עמוס בכל שעה משעות היממה, בעוד הבית פתוח לכל מבקש ולכל דורש, וראש הישיבה זצ"ל עומד ושופע מתורתו של שומעי לקחו.

מי שדרך אי פעם על מפתן ביתו, חש כי נכנס אל עולם מופלא שלפני המלחמה, ואל גדולי וקברניטי התורה שבצילם הסתופף ומימי באר תורתם דלה והשקה לדורותיו אחריו. כמו רבים אבדל"ח, זכינו לבקר רבות בבית עתיק היומין שברחוב עמוס

הירושלמי, על רהיטיו הישנים ותריסו שהעידו מבחוץ שהכל הבל הבלים, ואין להדר הגשמי שום שייכות לשוהים בתורה. מימי חלדי הבטתי מחלונות דירת הורי שיחיו, שפנו לרחוב אל מול הבית ברחוב עמוס (בו התגורר ראש הישיבה עד שחלה, ועבר להתגורר בסמוך לישיבתו), וכ'שכן' נחרטו בי המחזות הגדולים של חשיבות וחביבות התורה, דקדוקה של הלכה ואורה של תורה.

ראינו את השפעתו הגדולה על חוגים רחבים, כשמנהיגים גדולים, אדמו"רים, ראשי ישיבות, רבנים, ודיינים, היו עולים ובאים אל הבית, כראותם לפנייהם האיש אשר לא חת לומר אמת לאמיתה, הצועד על דרך סלולה וכבושה מבלי ספק ומבלי לבטים.

למעלה מיובל שנים היו מגיעים לביתו המונים לשמוע דבר תורה והלכה, זקנים ונערים היו מגיעים לברר באופן תדיר דבר תורה, דבר הלכה ומנהגים, כשהוא בחכמתו מהווה אספקלריא המאירה בכל נושא וענין. בכל סוגיא שנשאל - מיד ידע לבאר את כל הנושא על בוריו בבירור ובהירות נדירה ביותר, ותלמידי חכמים ידועי שם הבקיאים בכל מרחבי התלמוד, היו יוצאים ממעונו נפעמים מעוצם בקיאותו ועיונו בכל חלקי התורה, לצד צניעות וענווה עד אין קץ, כשהוא חף מגינונים. פניו היו מאירים ומרעידים את הלב, בהיות כי יודעו ומכריו בני הדור הקודם, סיפרו עד כמה אורחות חיינו, הליכותיו והנהגותיו היו דומים להפליא להנהגות אביו גאון ישראל, ה'בריסקער-רב זצוק"ל.

תל תלפיות שברחוב עמוס

לאחר נישואיו קבע ראש הישיבה זצוק"ל את משכנו ברחוב עמוס 28 בירושלים, כאשר רעייתו הרבנית תחי', עומדת לימין בעלה ראש הישיבה באופן מופלא ובמסירות עצומה. מאז הלכה אחריו וסייעה בידו להקים תורה ומסרה כל אשר לה להמשך שקידתו בתורה, מתוך שלוה ומנוחת הדעת, והסירה ממנו כל טרחה וטירדה.

כבר בימי חיותו של אביו מרן הגרי"ז זלה"ה, החל במלאכת הרבצת תורה לתלמידים שנכרכו אחריו כל ימי חייהם, ואז התגלה כוחו העצום במסירת התורה, כמסורת מבית אבא, תורת אמת לאמיתתה. באותן שנים מסר 'חבורות' לקבוצת צורבים צעירים מופלגים בתורה, שהיו שותים בצמא את דברי תורתו.

רבות מדברים על הקירבה הגדולה לאבא בכל צעד ושעל?

"בודאי! אצלנו בבית היתה קרבה מיוחדת לאבא. רבי מאיר שהיה משמש רבות את אבא, היה דן עמו ממושכות. כך נהגו כולם עם אבא. באותם ימים לא ידעתי שיש בדבר חידוש, אבל כשאני רואה היום כיצד נוהגים הבנים לאביהם, ואני משווה את זה להנהגה שהיתה לנו עם אבא, אני לומד להבין עד כמה זה היה מיוחד. "היינו בטלים לגמרי לאבינו, הכל היה 'דער טאטע'! מה אבא חושב. מה אבא רוצה. לא היתה לנו כל ישות עצמית. כל היום וכל השנה נעו סביב אבא. היינו מטיילים עמו מידי יום. לפעמים הייתי מלווה אותו בטיולו היומי. לפעמים רבי מאיר ולפעמים רבי רפאל. מי שלא ראה הדבר אינו יכול להשיג הדברים. צריכים לראות הדברים, כדי להבין שחינו היו שונים בתכלית מכל מה שמכירים היום.

"היינו מחפשים איזו הזדמנות שנוכל לדבר עם אבינו, בשעה מאוחרת בלילה, או בהזדמנות כשהיה אוכל. תמיד חיפשנו למצוא את הזמן בו נוכל להיכנס עמו לשיחה. לשמוע ממנו. לקבל ממנו. לדעת מה היה בדורות עברו, וכיצד צריכים להסתכל על כל דבר ודבר. בשעות הבוקר לא היה שייך לדבר עמו. הוא היה טרוד מאד בתפילה ולימוד התורה. פת שחרית אכל בשעה 12. אבל בלילה בשעות מאוחרות, כשכבר לא היו אנשים - היינו יכולים לדבר עמו מעט. הכיבוד אב של אחינו רבי רפאל ורבי מאיר - אי אפשר לתאר כלל, וכמו כן אי אפשר לתאר את הכיבוד אב של אחותנו [הרבנית שיף]."

אבדל"ח סיפרנו לראש הישיבה את ששמענו על רבי מאיר זצ"ל שהסיבה שהתגורר כל שנותיו בדירתו בירושלים, בקומה הרביעית, משום שאבא עלה לאחר נישואיו לביתו, והראה לו בדיוק את המיקום שם ידליק נרות חנוכה, ומפני שתקופה קצרה לאחר נישואיו נסתלק אבא, לכן לא עקר מדירתו כי אם יעבור לדירה אחרת, לא יבוא אליו אבא להראות לו את המיקום הנכון להדליק נרות החנוכה...

ענה ראש הישיבה הגרמ"ד: "דבר זה יתכן, שמאחר ששאלו על הדבר, ממילא הגיע לשם לראות הבית ולענות התשובה".
ראש הישיבה פונה ואומר לנו בחיבה: "אומר לך משהו, מה

בעת קיימו "ובלכתך בדרך" ללא שמשים וללא גבאים, ניצלו רבים את ההזדמנות שנקרית לידם לשמוע מפיו וכן לפרוס בפניו דבר תורה, או איזה ענין הלכה או הנהגה. מראהו של ראש הישיבה הבריסקאי עצר בעד רבים, ולעיתים החדיר פחד ורעדה מובנת.

ביום שלישי כ"א בשבט, עלו מרן הגרי"ז ובני המשפחה לירושלים, כשמודעות ענק מקדמות בברכה את הארי שעלה מבבל. מיני אז לא זהה ידו של רבי משולם דוד מיד אביו הגדול, במשך קרוב לעשרים שנה עד יום הסתלקותו. מפיתו אכל, מקנקנו שתי ובחדרו ישן. לפניו למד ושימש ימים ולילות. אביו הגאון פתח בפניו את כל אוצרות תורתו ורוחו הגדולה, אותו לימד ובו השריש את כל מקנת בית אבותיו למעלה בקודש, בכל חלקי התורה, בהלכה ובהנהגה ובהשקפה, עד כי גבהה ונתרוממה קומתו למאוד.

דבר ה' מירושלים

בירושלים עיה"ק החלה תקופה חדשה בחיי מרן הגאון מבריסק זי"ע, כאשר יחד עם גדולי דורו, מרנן ורבנן גדולי וצדיקי ישראל עיני ומנהיגי העדה, משך קרוב לעשרים שנה - עד ליום הסתלקותו בערב יום הכיפורים שנת תש"ך - הלך כעמוד אש לפני המחנה. באורו הגדול האיר את הדרך והנתיב, רומם וקומם את הריסות התורה ודקדוק ההלכה אחר חורבנה באירופה. במיוחד עם הקמת המדינה ושידוד מערכות ביחסי דת ומדינה, ניווט כיצד תצעד היהדות החרדית מול אויבי התורה השונים, ליבן ושינן סוגיות של השקפה ודרכי מלחמה, הוראות והלכות גדולות, שהפכו לאבני יסוד ומשנה ברורה במהלכי היהדות הנאמנה.

מסביב לרב מבריסק זי"ע סבבו גיבורי התורה, רבנים וגדולי תורה, שינקו ממנו את דרכי המסורה וההנהגה, ביניהם עמדו בניו הגאונים זצוק"ל. דמותו של בנו חביבו רבי משולם דוד הלוי זצוק"ל, בלטה ביני אריות אלו, שכאמור משך כל אותם עשרים שנה היה סמוך על שולחנו, יומם ולילה לא זו, וכל מהותו היתה רק לשמשו, ואת תורתו, הנהגותיו, מסורותיו והוראותיו של אביו הגדול, ספג אל מוחו הכביר וליבו הגדול. ואכן אביו שהכיר בכוחו הגדול - שיתפו בכל העניינים והעביר לו את המסורה בדיוק ובדקדוק.

בהגיעו לפרקו נשא לנו"ב את הרבנית הצדקנית תחי' בתו של מוה"ר רבי אשר שטרנבוך מלונדון, חתנו של הגאון רבי שלמה זלמן פינס זצ"ל שחבר ספר 'פנס שלמה'. בשמחת החתונה שנערכה ביום י"ח סיון תשט"ו במלון בנתניה, השתתפו כל גאוני וצדיקי הדור, אשר הגיעו לשמוח בשמחת בית צדיקים ממלכות בריסק. במהלך כל החתונה היתה ניכרת התרגשות ושמחה גדולה על פניו של הגרי"ז, אשר הביע את עוצם שמחתו והערכתו הגדולה לבנו, שכבר אז יצא שמו כגאון בתורה וביראה.

לשמוע ולחשוב מיע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

חדש במערכת

ניתן להאט או להאיץ את קצב שמיעת השיעורים
לחצו 7 להאטה או 9 להאצה

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

היה אצלי אברך שבחתונתו קיבל מהוריו ומהורי כלתו סכום של מאה אלף ש"ח. מה עושים עם סכום כזה? לקחו הלוואות ומשכנתא גדולה, והצליחו לקנות דירה באחד הפרוייקטים. כיום הדירה שלהם שווה מעל מיליון ש"ח. ואם לא די בכך, יום אחד הוא בא אלי וסיפר, שהוא קיבל ירושה מהסבתא רבע מיליון ש"ח. זה לא מהסבתא - זה משמים!!

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א: ללכת בדרכיו של משה רבינו

"וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים" (דברים ל"ג, א')

מדוע פותחת הפרשה בו' החיבור - "וזאת הברכה"? לאיזה ענין מתקשרות ומתחברות ברכות משה לבני ישראל? מבאר ה'אור החיים' הקדוש, שבא הכתוב להודיענו סבלנות ומידותיו של משה רעיא מהימנא, ולספר איך התנהג עם בני ישראל, שהרי בפרשה הקודמת כתוב, שנגזר על משה רבינו שלא יעבור את הירדן ולא ייכנס לארץ ישראל, אלא ימות בהר העברים. ומי גרם למשה רבינו שיצטרך למות במדבר? ללא ספק, עם ישראל! הם באו וצעקו לפניו שאין להם מים ואמרו: "מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים... כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה" ובקשו לחזור למצרים, ובשל כך הכה משה על הסלע. למרות זאת, לא זו בלבד שמשה רבינו לא שנא אותם ולא הרחיקם מלבו, אלא נשאר עם אותה אהבה אמתית כלפיהם, ולא זו מחבבם, עד שעמד וברכם "וזאת הברכה".

גבאי הצדקה, ומי שנטל על שכמו את המשימה היה יהודי צדיק. למרות הקושי בהשגת התרומות ועול העניים הגדול, הוא לא הסכים לוותר על הזכות להחיות משפחות ולשמח יתומים ואלמנות. באחד הימים כלתה הפרוטה מן הקופה, ובדיוק אז הגיע לביתו של גבאי הצדקה עני מרוד וביקש: "יום ששי היום, ואין לי פרוטה לקניית השבת. אנא, תן לי מעט כסף!". "אין בקופה פרוטה לפורטה", אמר הגבאי. "אבל אין לי כלום לשבת!", התחנן העני. "הקופה ריקה". "ומה יהיה עם השבת שלי?"

לקחו הגבאי אל קופת הצדקה, פתח אותה לעיניו והראה לו שהיא ריקה לגמרי. לאחר מכן קרא לאשתו ושאל אותה, לעיניו: "אולי יש בביתנו משהו? אולי שמרנו חסכון כלשהו לבר מצוה של הבן, ונשתמש בו כעת?" "לא!", השיבה, "הפעם באו עניים רבים לבקש, וכבר גמרנו לחלק גם את כל החסכונות שלנו". "תן לי!", אמר העני בתקיפות. "הלא ראית את הקופה הריקה, וגם שמעת את דברי אשתי. מנין אתן לך?" באותו רגע גברה מרירות ליבו של העני, ובלי להתבלבל הוא סטר על לחיו של גבאי הצדקה!

צא ולמד מעלתו וזיכוכן מידותיו של משה רבנו! כאב לו ביותר על שלא יזכה להיכנס לארץ ישראל, שהרי לאחר שקיבל את הידיעה הנוראה על עונש קשה זה, עמד משה, הפציר בתפילות והתחנן חמש מאות וחמש עשרה תפילות לפני ה' יתברך! תפילותיו לא התקבלו, אך בכל זאת הוא עומד ומברך את ישראל מכל לבו. אין לו שום שמץ של קפידה על אלו שגרמו לו, לכאורה, לקבל את העונש הזה!

וזאת - בו' החבור - לומר, כי בקשר ישיר לדברים שאמר לי קודם הקב"ה, שלא אעבור את הירדן, אני עומד ומברך אתכם - וזאת הברכה. קשה מאד להגיע למדרגה גבוהה כזו, של קבלת מכות ועונשים מתוך ויתור ומחילה, ולא רק שלא כועסים על הגורם לכך, אלא עוד מברכים אותו...

מטבע תמורת סטירה במהלך הדורות זכינו לראות בעם ישראל אנשים טהורי לבב, אשר זכו להגיע למדרגה עצומה כזו. לפני כמאה וחמשים שנה, שררו בירושלים עוני ודלות נוראים. מובן, כי אחד התפקידים הקשים והבלתי נחשקים ביותר, היה תפקידו של

בהמשך הנסיעה פתח רבי ישראל את החלון הסמוך אליו. תוך רגע החל האברך הצעיר לקטר: "וכי צריך אני לסבול את הרוחות הללו? סגור את החלון מיד!". ורבי ישראל סלנטר קם וסגר בשתיקה את החלון...

תעודת שוחט תהיה לך". ואמנם הוא בא והתנצל באזני רבי ישראל, שאינו יודע מה גרם לו להתנהג כך. ודאי היה מתוח מן המבחן שעליו לעבור... רבי ישראל הרגיעו והודיע לו כי מחל לו מיד, וזה בסדר גמור שאינו אוהב עישון סיגריה או חלון פתוח... "לצורך מה באת לוילנא?", הוסיף להתעניין. האברך ספר שהתכוון לקבל תעודת שוחט מן המרא דאתרא. "אסדר לך שתוכל להיכנס אליו מיד, ללא המתנה מיותרת", אמר רבי ישראל, ובקש מחמיו לבחון את האברך מיד. נאות הרב לקבלו, אך לאחר דקות ספורות שבהן בחן את האברך הצעיר, התרשם כי הלה אינו יודע מימינו ומשמאלו, ולא שייך בשום אופן לתת לו תעודת שוחט מטעמו. ניסה רבי ישראל לבקש שיבחן אותו שוב. יתכן שהוא עייף מן המסע, אך חמיו סרב. "זה לא מתח ועייפות. הוא לא יודע את עקרי הדברים!". אמר רבי ישראל לאברך: "הרב רוצה שתחזור טוב יותר על הנלמד", הוא קרא לאחד מן השוחטים המומחים והורה לו ללמד את אותו אברך את כל הלכות שחיטה באופן יסודי, שילם לו תמורת הלימוד, ולאחר מכן הכניסו להיבחן שוב. הפעם שלט האברך בחומר וקבל תעודה מן הרב. אחר כך אמר לאברך: "סדרתי את התשלום לבעל האכסניה. אינך צריך לשלם מאומה", ואם לא די בכך גם יצא ללוות אותו לתחנת הרכבת... השתומם האברך: "אני פגעתי ברב, וכך הוא מרבה בטובות אלי... אפשר שלא היה צריך למחול לי כלל, והנה לא די שמחל לי, אלא שעטף זאת בכל כך הרבה שפע - דאג ללמד אותי, שילם על כך, שילם את חובי לאכסניה, ואפילו ליווה אותי לרכבת... מדוע?" אמר לו רבי ישראל: "אומר לך את האמת. כשאדם פוגע בחברו ומבקש מחילה, יתכן שהנפגע מוחל לו, אך איך ידע שלא נשארה לו שום טינה בלב, ויש לו רק אהבת ישראל אמתית של 'אהבת לרעך

הגבאי לא איבד את עשתונותיו. במקום לצעק עליו שיסתלק מביתו, המשיך לחטט בכיסי הבגדים. חיפש וחיפש, עד שמצא באחד הכיסים פרוטה. הושיטה לעני בשמחה גלויה ואמר: "הנה, הקב"ה עזר לנו. קח את הפרוטה, ולך תקנה בה צרכי שבת...".

והדבר המופלא ביותר היה שמחתו הרבה באותה שעה! הגאון רבי ישראל מסלנט, גדול המוסר, היה חתנו של רבה של וילנא. פעם נסע לבקר את חמיו במטרה לשהות אצלו כחודש ימים. ברכבת היה קרון מיוחד למעשנים, ורבי ישראל, שנהג לעשן, התישב שם. באותו קרון ישב אברך צעיר כבן עשרים וחמש שנה. כשראה את רבי ישראל מוציא סיגריה ומתחיל לעשן, החל להתלונן: "מה זה? וכי אנחנו צריכים לסבול את העישון שלך? כל הדרך נחנק ממך?"

רבי ישראל, שלבש בגדי אדם פשוט ולא היה נראה רב כלל, לא אמר מילה ולא הצטדק שזהו קרון מיוחד למעשנים, אלא כיבה את הסיגריה מיד, והתנצל שלא ידע שהעישון מפריע לו...

בהמשך הנסיעה פתח רבי ישראל את החלון הסמוך אליו. תוך רגע החל האברך הצעיר לקטר: "וכי צריך אני לסבול את הרוחות הללו? סגור את החלון מיד!".

ורבי ישראל סלנטר קם וסגר בשתיקה את החלון... ליד מקומו העמיד רבי ישראל מזוודה קטנה עם ספריו. כשראה האברך את המזוודה רטן בקול: "שים את המזודה במקום המיועד למזוודות. עוד עלול אני להיתקל בה ולפול...". "סליחה, סליחה!", התנצל רבי ישראל, נטל את המזוודה והניח אותה במקום אחר.

כך התנהלה כל הנסיעה. האברך התלונן על ימין ועל שמאל, ורבי ישראל ויתר ועשה כל מה שרצה.

כשהגיעו לוילנא הבחין האברך במאות אנשים המתקהלים ברציף. ניגש ושאל: "לכבוד מי באתם לכאן?" "באנו לקבל את פני הגאון רבי ישראל מסלנט, חתנו של האב"ד", ענו לו.

"לא ראיתי אותו ברכבת", אמר האברך, ופתאום לנגד עיניו הוא רואה את כולם נוהרים לעבר האברך שישב אתו ו'זכה' להערותיו... הוא כמעט התעלף. לא עלה בדעתו ששכנו למסע הוא הגאון רבי ישראל מסלנט, חתנו של הרב הראשי בוילנא, שממנו עליו לקבל הסמכה לשחיטה...

הוא מיהר לברוח מהמקום. מצא לו אכסניה ושהה שם כשהוא עצוב ומדוכדך.

"מה לך?", התעניין בעל האכסניה, "דאגה בלב איש שישחנה" שח לו: "פגעתי, פגעתי ברב גדול... איני יודע כיצד לכפר את עוונתי", וספר את סיפור המסע האחרון.

אמר האכסנאי: "אם פגעתי ברבי ישראל מסלנט, אינך צריך לחשוש. אין כמוהו סלחן וותרן. אלך איתך לבקש את מחילתו".

"מתבייש אני", אמר האברך הצעיר, "תכננתי להבחן אצל חמיו ולקבל ממנו תעודת שחיטה".

"תנוח דעתך", הרגיע אותו האכסנאי, "אכול בשמחה את לחמך, וגם

דירה, וכיום ברוך ה' יש להם דירה משלהם ששווה מיליונים. איך? כבר אמרנו: אל תשאל שאלות...

היה אצלי אברך שבחנותו קיבל מהוריו ומהורי כלתו סכום של מאה אלף ש"ח. מה עושים עם סכום כזה? לקחו הלוואות ומשכנתא גדולה, והצליחו לקנות דירה באחד הפרויקטים. כיום הדירה שלהם שווה מעל מיליון ש"ח. ואם לא די בכך, יום אחד הוא בא אלי וסיפר שסבתו נפטרה, והוא קיבל מהירושה רבע מיליון ש"ח. זה לא מהסבתא - זה משמים! האברך שחי חיי תורה, והיו לו מאה אלף ש"ח, הגיע אלי להתיעץ על האפשרות לדירה שניה... האם זה טבעי? זו הנהגה מיוחדת של הקב"ה עם אלה ש"מתמצעים ומתכנסים לתחת צלך".

ערכנו התרומה של הוראות קבע לשיבה. ניגש אלי אדם והתנצל: "מצטער, אין לי אפשרות. פעם, כשהייתי אברך, יכולתי להרשות לעצמי לתרום. מאז שיצאתי לעבוד מצבי הכלכלי הורע, ואני שקוע בחובות גדולים..."

הרי זה נגד הטבע! מה ההסבר? פשוט מאוד: כשהוא היה אברך היתה לו סיעתא דשמיא, הוא זכה להנהגה מיוחדת, על טבעית, ששמורה למי שמסתופף תחת המטריה של בורא עולם. ברגע שיצא מבית המדרש - הוא כבר אינו תחת המטריה של בורא עולם, הוא איבד את הסיעתא דשמיא, וכעת עליו להתמודד עם קשיי החיים.

(מתוך הספר 'משכני אחרך')

כמוך? רק כאשר הוא תומך בפוגע, מסייע בידו ועוזר לו, זהו סימן שלא רק מחל, אלא שהוא אוהב אותו באמת ובתמים. כעת הינך יודע, שלא רק שמחלתי לך, אלא שאוהב אני אותך אהבה אמיתית, ואתה בשבילי כמו כל יהודי אחר!".
כזה היה משה רבנו, וכאלו הם ההולכים בדרכיו!

תחת המטריה של בורא עולם

"אף חבב עמים כל קדשיו בידך והם תכו לרגלך ישא מדברתיך" (דברים ל"ג, ג)

פרש רש"י: "כל קדשיו בידך" - כל צדיקיהם וטוביהם דבקו בך, ולא משו מאחרך, ואתה שומרם. 'והם תכו לרגלך' - והם מתמצעים ומתכנסים לתחת צלך".

מי שדבק בה' ומסתופף בצילו - אין לו מה לדאוג. הוא מתהלך בתום וביושר ועוסק בתורה ובעבודת ה' בלי שום חשבונות, וזוכה לראות בעיניו כיצד הקב"ה מלווה אותו בכל דרכיו. לא חסר לו שום דבר, ה' דואג לכל צרכיו.

עולם התורה מתקיים בניסים גלויים, מעל הטבע; מתחתנים, מקימים בתים של תורה, לומדים בכלל, מגדלים משפחות גדולות. איך? אל תשאל שאלות! הרבה דרכים למקום...

מי שהולך עם הקב"ה ועושה את רצונו, הקב"ה מחזיר לו בכפל כפליים. אני מכיר בחורים שהתחתנו בלי כלום, הם לא חלמו על

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

הנשיא קלינטון אמר לאברך: אני מטייל בכל העולם, בכל מקום שאליו אני מגיע מגיעים לי ארוחות דשנות - תפריטים סינים, תאילנדים, פריזאים.. כאן לא הבאת לי אוכל. הגשת לי לשתות רק סודה. שנים לא בכיתי - וכעת התבונן בעיניים שלי... קיבלת אותי עם כל הלב, והצלחת לפתוח לי את הלב"

הרה"ג רבי יעקב שיש שליט"א - משהו טוב בשביל המלך

ברגש כזה שבוקע החוצה, ואחרי עשר דקות ניכרים לעין נצנוצים חשודים בעיני הנשיא... כשהסתיימה הנגינה נותרו לביקור עוד חמש דקות בלבד.

הנשיא אומר לאברך: "הקשב נא, אני מטייל בכל העולם, בכל מקום שאליו אני מגיע מגיעים לי ארוחות דשנות - תפריטים סינים, תאילנדים, פריזאים... אחר כך אני נאלץ לחפש דרך להיפטר מהקלוריות המזוהרות שהעמסתי על עצמי..."

כאן לא הבאת לי אוכל. הגשת לי לשתות רק סודה, אבל השקעת מחשבה מיוחדת בדרך שבה תוכל לכבד אותי, לשמח אותי ולרגש אותי. שנים לא בכיתי - וכעת התבונן בעיניים שלי... קיבלת אותי עם כל הלב, והצלחת לפתוח לי את הלב."

בשלב זה הוא הוציא מכיסו כרטיס קטן שעליו נרשם מספר נייד, ואמר: "את המספר הזה מקבלים ממני ראשי ממשלות כדי ליצור קשר בשעת חרום. אני נותן לך את המספר הזה, ומזמין אותך להתקשר אלי בכל פעם שתצטרך משהו..."

אין זה משל, אלא סיפור שהיה. לקחיו יוכלו ללוות אותנו בימים הגדולים הללו.

עברנו את אלול, ראש השנה ויום הכיפורים, ופנינו לקראת הושענא רבה, אפשר לסכם את כל הימים שעברנו במילים פשוטות: תפוחים, רימונים, ודבש... אבל מי שמכבד את המלך צריך להיות יצירתי, ולחשוב מהו הדבר המהותי שישמח אותו. אדם כזה יודע,

הרב גואלמן שליט"א סיפר על מכירה סינית של ארגון גדול שהתקיימה בארצות הברית. מדובר היה במכירה ענקית, שדרשה הרבה מאד כספים. המארגנים ניגשו לנשיא ארצות הברית בשעתו, ביל קלינטון, ואמרו לו: "אנו יודעים שלוח הזמנים שלך עמוס, אבל אם תתרום לנו חמש עשרה דקות, נוכל לתרגם את זה למיליוני דולרים."

הנשיא שיתף פעולה, אם חמש עשרה דקות שלו יתורגמו למיליונים, הוא מוכן לתת אותם, וימצא את הזמן הדרוש לך. רק דבר אחד הוא ביקש לדעת - איך עושים את זה איך לוקחים חמש עשרה דקות, ומתרגמים את זה למיליוני דולרים?

הם הסבירו: הכרטיס שיזכה בחמש עשרה דקות הללו, יזכה את בעליו בביקור של הנשיא בבית שלו.

יהי כן.

ההגרלה נערכה, ומי שזכה בכרטיס הזה היה אברך תלמיד חכם מיישבת לייקווד...

אותו תלמיד חכם לא ידע מה לעשות עם הזכייה המשונה הזו. את ביל קלינטון הוא צריך אצלו בבית? מה הוא בדיוק אמור לעשות איתו? למה לא מביאים אליו את רבי חיים קניבסקי למשל? איך הוא אמור לכבד אותו - עם רוגלך של אנג'ל? ומה, הוא אמור לשפץ את הבית בשבילו?

לבסוף הוא הצליח לדבר עם אחד היועצים שמסתובבים סביב הנשיא. הלה אמר לו: "אגלה לך משהו, ותראה מה תוכל לעשות עם המידע הזה. לפני שלושים שנה, כשהיה הנשיא בצבא, הוא אהב מאוד שיר רגש צבאי. כנראה נשכח ממנו השיר במהלך השנים, אבל הוא היה שיר אהוב עליו ביותר."

ניגש אותו יהודי מלייקווד לראשי הארגון ואמר להם: "הבה נעשה משהו ביחד!" הם הביאו את אחד הכנרים הגדולים בארצות הברית, כנר בעל שם, ועוד שלושה בעלי מנגנים. נתנו להם את השיר וסיכמו איתם, שכאשר יגיע הנשיא את ינגנו את השיר בשיא הרגש והעצמה.

השעה המיועדת לביקור הגיעה. נשיא ארצות הברית פותח את הדלת ונכנס פנימה. הכנר מקבל את פניו בשיר האהוב. הנשיא נזכר מיד, הוא מתיישב בסלון, ומתרכז בניגון. הכנר פורט על המיתרים

סיפר לי נכדו של הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ, כי פעם כאשר נסע סבו לארצות הברית, התחנן אליו אחד הנדיבים שיבוא לבקר במפעל שבבעלותו. לאחר הפצרות רבות הגיע רבי משה אהרן למפעל. תוך כדי הסיור הרהר רבי משה אהרן לעצמו, כי אם זימן הקב"ה לידו לבקר כאן, שמא יש לכך סיבה מן השמים, ואולי יוכל להשפיע על מישהו מהעובדים להתחזק ברוחניות

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על מעלת מזכי הרבים

וַיֵּרָא רֵאשִׁית לּוֹ פִּי שָׁם חֶלְקֵת מְחֻקֵּק סָפוֹן וַיֵּתֵא רֵאשִׁי עִם צְדָקֵת ה' עֲשֵׂה וּמְשַׁפְּטֵיו עִם יִשְׂרָאֵל (דברים ל"ג, כ"א)

פסוק זה שנאמר בברכת שבט גד, עוסק במשה רבנו עצמו אשר נטמן בנחלת גד: "כי שם חלקת מחוקק ספון"; ומסומו של פסוק זה - "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" - לומדים חז"ל במסכת אבות (ה, יח), אודות זיכוי הרבים של משה רבינו: "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה. משה זכה וזיכה את הרבים, זכות הרבים תלויה בו, שנאמר 'צדקת ד' עשה ומשפטיו עם ישראל'.

כיצד זוכים להגיע למעלה נשגבה זו של זיכוי הרבים?

מֵרֵן הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יְרוּחָם לִיוֵּאוֹוִיץ זצ"ל, משגיח ישיבת מיר, היה מדקדק את לשון המשנה עימה פתחנו: "משה זכה וזיכה את הרבים, זכות הרבים תלויה בו". התנא מזכיר כאן בדוקא, כי לפני שמשה זיכה את הרבים - הוא 'זכה' בעצמו. רק לאחר שהזדכך ונעשה לבעל זכויות בעצמו, הוא יכל להגיע למעלה של מזכה הרבים; כי אדם שאינו זכאי, לעולם לא יוכל להשפיע על אחרים.

שמעתי מגיסי הגאון רבי צבי גומבו שליט"א, בעל מחבר הספרים 'אור צבי' על הש"ס, כי כשלמד בבחרותו בישיבת 'חכמי לובלין' בבני ברק, אחד מחבריו לספסל הלימודים החל לנהוג בחומרות וצדקויות שמתאימות לאדם גדול. כשנודע הדבר לראש הישיבה רבינו מֵרֵן הַגָּאוֹן רַבִּי שְׂמוּאֵל הַלֵּוִי וואזנר זצ"ל, בעל 'שבט הלוי', הוא קרא לו ואמר לו:

"דוד המלך אומר בתהלים: 'צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה'. גזע הדקל - עץ התמר - עולה תחילה ישר כלפי מעלה, ורק אחר כך מתפשטים ענפיו לצדדים. כך גם הצדיק: עליו לגדול כתמר, היינו שבתחילה עליו להיות שקוע רק בלימוד, ולגדול ישר כלפי מעלה כמה שיותר, בלי לעשות כל מיני חומרות והידורים, ורק לאחר שגדל בעצמו ונעשה גזעו גבוה ואיתן - הוא יכול להוסיף גם פעולות של חומרות והידורים, כמו הארז שלאחר שגובה הוא מתפרד לענפים שונים".

ולאור דבריו אפשר לומר זאת גם לגבי עסקנויות זיכוי הרבים, שאחרי שאדם כה גדול יש לו רשות לצאת ולהרחיב מסגרתו לזיכוי הרבים. כי קודם מוכרחים להשיג את ה'זכה', ורק אחר כך ממשיכים ל'זיכה'.

ונרחיב עוד בדברים:

התגלגלה לידי פעם שיחה נפלאה שמסר מורי ורבי מֵרֵן רַבִּי רַשָׁיָה הַיְשִׁיבָה הַגַּרִי"ג אַדְלֶשְׁטֵיין שליט"א, בה התמקד בשאלה זו - כיצד זכה משה לזכות את הרבים? דבריו באותה שיחה נסובים על היסוד האמור, שודאי משה רבנו זכה תחילה לעצמו ואחר כך זיכה אחרים, אך שם הוא מרחיב עוד ומבאר כיצד הגיע משה לדרגתו להיות מוסר התורה. וכה הם דבריו שם:

יש להתבונן, מה היו זכויותיו הקודמות של משה רבינו קודם מתן תורה, אשר מכוחן הגיע לזיכוי הרבים? ובאמת, כבר במדין ובמצרים זכה משה לנבואה; אך מהיכן התחיל הדבר? מה היה השורש ממנו החל לצמוח משה רבנו?

כשמתבוננים בפסוקי התורה, אמר רבי גרשון, רואים שזכויותיו הקודמות של משה רבינו היו אהבת הבריות ומידות טובות. "ויגדל

על ידי מעט שימת לב ומילים ספורות, זכה המשגיח מקמניץ לכל אלפי המצוות והזכויות שקיימה אשה זו כל ימי חייה, היא וצאצאיה אחריה עד סוף כל הדורות!

אל התכלית הרחוקה בתיקון נפשו לאלוקים יתברך, ואילו היה קרוב למלאכים [ויש גורסים: לנביאים] במידותם הטובות ומנהגייהם המשובחים והשתדלותם בעבודת הבורא ואהבתם הזכה בו, אינם זכויות מי שמורה בני אדם אל הדרך הטובה ומיישר הרשעים אל עבודת הבורא".

הדברים נוראים. הרי מדובר על אדם שבעל 'חובת הלבבות' כותב אודותיו, שהגיע לדרגת מלאך, ועם כל זה מזכה הרבים עולה עליו בדרגה.

אך באמת טעמם פשוט הוא - הן כל המצוות שעושים אחרים מכוחו של מזכה הרבים נזקפות לזכותו, וכך גדל חשבון זכויותו ומצוותיו פי אלף אלפים מאשר מי שעבד רק בעצמו ולא זיכה אחרים.

טעם זה מפורש בהמשך דברי רבנו בחיי שם: "שזכויותיו נכפלות בעבור זכיותם בכל הימים ובכל הזמנים... וכן אחי, מי שאין מתקן אלא נפשו בלבד תהיה זכותו מועטה, ומי שיתקן נפשו ונפשות רבות, תכפל זכותו כפי זכויות כל מי שתיקן לאלוקים".

למעלה מכך. לא זו בלבד שכל המצוות הנגרמות על ידי מזכה הרבים נחשבות לו כאילו עשאו בעצמו, אלא אף מה שנעשה מכח כוחו, פירות ופירי פירות - הכל נזקף לחשבונו לעד ולנצח נצחים. אם אדם מחזק את השני לדבר מצוה, ומכח זה הלך השני וחזק אף אחרים, גם זכויותיהם עולות לראשון, שהרי נעשו מחמתו. וכך מבואר ב'ספר חסידים', שהמזכה אחר ומביאו לעבודת השם זוכה אף בכל המצוות שיעשו זרעו אחריו: "ואותן מזכים אחרים, הרי כל הזכויות עד סוף כל הדורות כאילו המזכה עושה את כולם!"

מובן מאד, אם כן, מדוע משה רבנו הוא הסמל הגדול ביותר של מזכה הרבים. הרי הוא זה שזיכה את כלל ישראל בקבלת התורה, והתורה אף נקראת על שמו - "תורת משה" (מלאכי ג, כב). התורה שבכתב והתורה שבעל פה, ההלכות למשה מסיני, את כולן לומדים ומקיימים מכוחו; וזהו שאמרו במשנה שם: "משה זכה וזיכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו". כל הזכויות של כלל ישראל מאז בכל

משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם" (שמות ב, יא); משה רבינו גדל בבית פרעה, שם היה כנכד המלך וקיבל כל טוב, ואף על פי כן יצא אל אחיו וראה בסבלותם - פירש רש"י: "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם, שהיה משתתף בצערם". כמו כן, למרות מעמדו ה'מיוחס', עזר לאחיו בעבודת הפרך כמסופר במדרש (שמות רבה א, כז), שהיה בוכה ואומר 'חבל לי עליכם, מי יתן מותי עליכם', והיה נותן כתפיו ומסייע לכל אחד ואחד. למרות שגדל מילדותו בבית המלך, ולא הורגל למאמצים וקשיים כאלה - אף על פי כן, מתוך אהבת הבריות ואהבת חסד שהיו נטועות בו, כאשר ראה יהודי עובד בפרך הטה שכמו לעזור לו בלא לחשוב פעמיים.

ובהמשך, כנודע, נתגלו רחמיו ורגישותו אף לבעלי חיים, כידוע מהמדרש (שם ב, ב): "כשהיה משה רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי ורץ אחריו, כיון שהגיע לחסות - שם מקום או יער - נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות, כיון שהגיע משה אצלו אמר: אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא; עייף אתה? הרכיבו על כתפו והיה מהלך. אמר הקדוש ברוך הוא: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חיך אתה תרעה צאני ישראל".

זו היתה מידתו של משה רבינו לרחם על הבריות, ובזכות מידות טובות אלו בהן 'זכה' לעצמו, הגיע אחר כך ל'זיכה' - לזכות את הרבים בתורה!

הלקח שאנו לומדים מכאן הוא אחד: אם רוצים לזכות את הרבים, צריכים לזה זכויות קודמות, ובפרט זכויות של אהבת הבריות, מידות טובות והנהגה ראויה של בין אדם לחברו.

רבי גרשון מסיים את דבריו בקביעה חריפה: "בכל ירידה ב'זכה', מיד יש הפסד אפילו במשהו ב'זיכה', כי הא בהא תליא. זה בדוק ומנוסה, כך היא המציאות".

המחשה נאה לדברים, ניתן למצוא בדבריו של אחד מגדולי ישראל, אודות רעיון הדף היומי, שהתקבל והושרש בכל תפוצות ישראל באהבה ובשמחה זה כמה דורות, ומהווה סמל עד כמה יכול אדם לזכות לאין ספור מצוות על ידי מעשה אחד של זיכו הרבים. אותו אדם גדול אמר אמרה חכמה אודות מחולל הרעיון, מרן הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל:

"אינני מקנא במהר"ם שפירא על עצם הרעיון... להגות רעיון כזה, זה כל אחד יכול. כן מקנא אני בזכויותיו הקודמות; אלה שמפניהן זכה שרעיונו יתקבל על לב כולם, ויהפוך לחלק בלתי נפרד מכלל ישראל!"

כי כאמור, בכדי לזכות את הרבים, צריך שקודם כל יעמוד האדם על החלק של 'זכה'; וככל שהוא זוכה יותר, תתרחבנה זכויותיו הלאה עוד ועוד.

הבקשה הקטנה של המשגיח מקמניץ שהעמידה דורות רבותינו הראשונים הפליגו מאד בגודל מעלת מזכי הרבים, עד אשר כתב המאירי באבות (ה, כ): "ואין לך חסידות בעולם כמו המזכה את הרבים!"

ואילו רבינו בחיי בספרו 'חובות הלבבות' (שער אהבת השם ה, ו) כתב: "וראוי לך אחי לדעת, כי זכויות המאמין אפילו אם יהיה מגיע

עצום - שכר השקול לחיים שלמים של תורה ומצוות - על מעשה קטן ביותר. על ידי מעט שימת לב ומילים ספורות, זכה המשגיח מקמניץ לכל אלפי המצוות והזכויות שקיימה אשה זו כל ימי חייה, היא וצאצאיה אחריה עד סוף כל הדורות!

שמעתי מהרה"צ רבי אברהם צבי שפיצר שליט"א מירושלים, כי פעם כאשר היה בביתו של מרן המשגיח דפוניבז' הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, נכנס לשם עסקן ומזכה הרבים אחד אשר נפלה רוחו מרוב טורח העבודה עם הציבור, ורצה לנטוש את פעילותו.

כששמע זאת המשגיח, נענה ואמר לו דבר נפלא שעודד את רוחו עד מאד:

"על יהודי מסית ומדיח שביקש להחטיא אחרים, אומרת התורה חמישה לשונות קשים, ללמדנו שאין לרחם עליו כלל: 'לא תאבה לו, לא תשמע אליו, לא תחוס עיניך עליו, לא תחמול ולא תכסה עליו'. והנה, מסית זה הרי למעשה לא הועיל כלום במעשיו, שהרי נתפס לפני שהחטיא אחרים בפועל, ועם כל זה חמור עונשו כל כך... אם כן, כמה מרובה מידה טובה, וכמה חסדים ורחמים מביא אדם על עצמו כשהוא רק משתדל לזכות את הרבים. הרי אין גבול ואין סוף לזכויותיו!"

ופני העסקן אורו...

זכורני מלפני כמה שנים, כאשר אחת מקופות הצדקה בארץ ערכה תפילה על קברו של הגאון מוילנא זצ"ל, ובתוך כל ההמולה ובקשות כלל ישראל, היה מפליא לראות את ה'קויטל' ששלח איתם מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל. מילים קצרות ומדודות כדרכו בקודש, אולם טומנים בחובם הרבה: "אהרן יודא ליב בן גיטל פיגא, לזכות לזכות את הרבים כל ימי חייו..."

זו משאלת הלב הטהורה שיקדה בליבו של גדול הדור, שכל חייו היו מקשה אחת של תורה ומצוות - לזכות את הרבים! הצדיקים מכירים בערך הנשגב של זיכוי הרבים, ולפיכך הם מבקשים ומחפשים אחריו תמיד.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

הדורות, תלויות במשה רבנו ועומדות לזכותו, שהרי הכל עוסקים בתורה ומקיימים אותה מכוחו!

נמחיש את המושג הזה באנקדוטה קצרה ומעניינת. סיפר לי נכדו של הגאון הצדיק רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ, כי פעם כאשר נסע סבו לארצות הברית, התחנן אליו אחד הנדיבים שיבוא לבקר במפעל שבבעלותו. לאחר הפצרות רבות הגיע רבי משה אהרן למפעל, סייר במחלקות השונות ועבר בין מאות העובדים שבמקום. תוך כדי הסיור הרבה רבי משה אהרן לעצמו, כי אם זימן הקדוש ברוך הוא לידו לבקר כאן, שמא יש לכך סיבה מן השמים, ואולי יוכל להשפיע על מישהו מהעובדים להתחזק ברוחניות.

במבט מלמעלה היה נראה שאף אחד מהעובדים אינו בן ברית, אך לשאלתו של רבי משה אהרן השיב הנדיב שיש נערה אחת יהודיה במפעל. תוך כדי דיבור הוסיף: "אבל אין לכם מה לדבר איתה, אין שום סיכוי שתשמע לכם, היא מנותקת לגמרי"; אולם המשגיח לא אמר נואש, וביקש להיפגש עימה בכל זאת. בעל המפעל הורה לקרוא לנערה זו, וכשהגיעה, שוחח עימה רבי משה אהרן מעט. הוא שאלה אם היא נוטלת ידים בבוקר, והיא השיבה במבוכה כי ודאי שהיא מקפידה לרחוץ את ידיה כל בוקר...

פנה אליה רבי משה אהרן וביקש ממנה: "אני רוצה לבקש ממך טובה אחת קטנה. כאשר את רוחצת את הידים תשתמשי בכלי, ותשפכי מים על הידים שלוש פעמים על כל יד, ואחר כך תגידי שש מילים: שמע ישראל השם אלקינו השם אחד."

הנערה נענתה לבקשה בחיוב, וקיימה את הבטחתה. כיוון שהיתה ברת דעת, התעניינה במנהג שהחלה לעשות וניסתה לברר מה פשרו. היא בדקה אצל יהודים שהכירה את משמעות מעשיה, וכך אט אט רכשה ידיעות נוספות, התקרבה עוד ועוד והחלה להמשך אחר היהדות, עד שלבסוף חזרה בתשובה שלמה ואף נישאה ליהודי בן תורה.

כל הזכויות של בית יהודי כשר זה, נזקפות לעד לזכותו של רבי משה אהרן... מפליא להיווכח כיצד לעיתים יכול אדם לקבל שכר

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייו

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:
dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..
המייל היומי של 'דרשו'.

תכין עצמך לכבוד שבת

קבל את 'גיליון 'לקראת שבת' שכבש את העולם היהודי
אצלך בתיבת המייל לפני כולם כל יום חמישי

סיפורים ופנינים מרתקים מחייהם של רבותינו הקדושים

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

חג הסוכות במחיצת הקודש של מרנא ורבנא בעל החתם סופר זיע"א

הרש"צ גנץ שליט"א, משגיח רוחני ב'מבצר התורה' אלעד, בלקט עובדות קודש והליכות טוהר

חג הסוכות עומד אצל כל בני ישראל במרכז ההווה הישראלי, דבקים הם במצוות החג, משננין המה את הלכותיה ושמחים במצוותיה. על אחת כמה וכמה בתפיסת עולמו של מרנא ורבנא בעל החתם סופר זכותו יגן עלינו - עומד הוא במוחין דגדלות. אווירה רוויית שגב רוחפת בצל הקודש - בספירות עליונות שקצרה דעתנו מלהשיג. אמרנו וענינו לאגור וללקט לפונדק אחד, עובדות-נפלאות והנהגות קודש תיאורים מרטיטים ששחו בערגה ובכיסופי הוד בני תלמידיו וצאצאי מרן זי"ע הרי אלו חרותים מפי מקורות נאמנים וקדומים וערוכים ומלוקטים מתוך הספר החדש המפואר "ספרא דמלכא" היוצא לאור לרגל יומא דהילולא קדישא הקרוב במהדורה מחודשת - תוכו אצור בקרבו אוצר גדול של עובדות מאלופות, הליכות טוהר, הנהגות ואמרות מרבן של כל בני הגולה ה"ה מרן בעל החתם סופר זיע"א, ששחו בערגה בני תלמידיו ותלמידי תלמידיו אשר שתו ורוו בצמא ממינין תורתו ומשנתו הטהור.

זה היה בילדותו, כי לעת זקנותו היתה קדושתו כל כך גדושה שלא היה להכלילה אף בשיר, ואז לו דומיה תהילה.

ישוב והוגה בתורתו בסוכה

בשמחה יתירה ובחדוות-קודש, חגג רבינו החתם סופר את שבעת ימי חג הסוכות. סוכתו היתה מסוככת בענפי דקל, ומרבה היה בנרות הרבה יותר משאר ימים טובים [זכרון למשה עמ' קפד]. יש שביארו טעם הוספת הנרות יותר מבשאר יו"ט [מובא בספר מנהגי רבותינו והליכותיהם], דהנה ריבוי הנרות מביא לשמחה יתירה, ובחג הסוכות היתה במקדש שמחה יתירה כדכתב הרמב"ם הלכות לולב: ואע"פ שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה, שנאמר ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים, על כן נהג להוסיף בחג הסוכות נרות יותר מבשאר ימים טובים. היה יושב רבינו החתם סופר והוגה בתורתו בסוכה, ולא היה נראה כמעט חוצה לה. והתפלל תפילות ערבית ומנחה במשך כל ימי החג בסוכתו.

הגה"ק הנודע רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי זצ"ל מח"ס שו"ת "הסבא קדישא", זכה בצעירותו להיות ביום הכיפורים אצל רבינו בפרעשבורג. הוא סיפר כי במוצאי יום הכיפורים, כאשר נכנס אל רבינו על מנת להפרד ולנסוע לדרכו, ביקשו רבינו שישאר גם לחג הסוכות, אך הוא סירב. אמר לו רבינו, שהוא ישאר כאן בסוכות...

ימים מרוממים היו אצל מרנא ורבנא בעל החתם סופר טרם פרוס ימי חג הסוכות. דבק היה בקונו בהתרוממות רוח נפלאה מאחר יום הכיפורים עד להכנס זמן שמחתנו.

"אחר גמר ביוה"כ, יורדת ברכה מלאה בסוכות"

בימי עלומיו מחבר היה החתם סופר שירים בארבעת הימים שבין יום הקדוש לחג הסוכות, מרוב דביקותו ואהבת בוראו שבערה בתוכו לבבו.

בספר 'שירת משה' הביא מאת הג"ר שלמה אלכסנדר סופר את עדות אביו שפנה הגאון רבי שמעון סופר אב"ד קראקא בשאלה אל אביו מרן זצ"ל, מדוע דוקא בצעירותו חיבר את השירים בין יום הכיפורים לסוכות? השיב לו: "כשהייתי צעיר לימים לא הייתי יודע מה לעשות מרוב דבקות בימים הללו, ולכן החילתי לשיר!" [וכלשון רבינו: "וויא איך יונגער, וואר האבע איך אין דער פיער טאגען צווישען יום כיפור און סוכות פאר דבקות ניכט געוואוסט וואס איך טהון זאלל, זא האבע איך שירים געזונגען"].

בספר אור פני יהושע להגה"ק רבי יהושע בוקסבום זצ"ל אב"ד גאלנטא אמר לבאר את ההנהגה הפלאית כי רבינו, מתוך גודל קדושתו לא היה יכול לבטא את התלהבותו בדרך אחרת אלא בשירות ותשבחות, והיה מנגן המנגן באשר היה עליו רוח ה', אבל כל

אך רבי שמואל אליעזר לא הבין כראוי את דברי רבינו, ונסע לדרכו. ויהי באמצע הדרך, אירעה לו תקלה, והוכרח לחזור ולחוג את חג הסוכות בפרעשבורג אצל רבינו.

עבודת קדשו של רבינו החתם סופר בחג שמיני עצרת ויום שמחת התורה

עבודת קדשו של רבינו החתם סופר בחג שמיני עצרת ויום שמחת התורה - הייתה שלא מעלמא הדין, ונשארה חקוקה לנצח וחרות באותיות של אש על לוחות לבבם של כל המשתתפים. בליל שמיני עצרת היו מתקבצים תלמידי רבינו בביתו לאחר הסעודה, והיה נותן לפניהם מיני כסנין ויין רב כיד המלך; וכל אחד היה מזמר פרק שירה. סיפרה בתו של רבינו מרת שמחה ע"ה, כי פעם אחת בליל שמיני עצרת קרא רבינו לתלמידו, וכה אמר: "זייט לוסטיג!" [היו שמחים!], ופצחו הבחורים בשירים ובריקודים בשמחה ובגילה לכבודו של יום, לכבוד התורה ונותנה.

באחד מדרשותיו מעלה רבינו בדבריו הקדושים על סגולת מעלת השמחה ביום שמיני עצרת [דרשות לסוכות דף נד]. שביום שמיני עצרת יום בו "מייחד הקדוש ברוך הוא עם ישראל לבדם... נמצא הקב"ה שמח בפני עצמו על תשובתם של ישראל עם קרובו, ישראל שמחים בפניו.

מגדולי תלמידי רבינו היה הגה"ק רבי זעקיל פאלאק זצ"ל ומהמקורבים אליו ביותר. נוהג היה רבי זעקיל זצ"ל ללמוד עם רבינו בכל לילה אחר חצות, עד אור הבוקר. ביום שמיני עצרת, בא לחדר רבו הקדוש כדי ללמוד עמו, אמר לו רבינו: "היום אלמד דבר שונה..." הבין התלמיד ויצא מלפניו.

כשיצא רבו מחדרו לתפילת שחרית, חשקה נפש התלמיד לדעת מה למד רבו, הכיר את הספר שהיה בידו הקדושה בעת שהיה בחדר, פתחו וראה שהוא הספר הקדוש "ספרא דצניעותא" [מתוך ההקדמה לספר "תקון משה", פרעשבורג תרנ"ו, לבנו הגאון רבי משה פאלאק זצ"ל אב"ד באניהאד].

בכלל, כאן המקום לציין כי בחג שמיני עצרת האחרון לימי חייו הקדושים של רבינו בשנת ת"ר אירע דבר מעניין, וכה מסופר: נוהג היה רבינו בחג שמיני עצרת, למסור שיעור תורה בין מנחה למערבי, בסוגיא מיוחדת, שהיה מצווה ללומדה עד הימים האחרונים של סוכות ["ליקוטי חבר בן-חיים" עמ' שסו]. אף בשנת הסתלקותו - כשימיו ספורים - מתאר תלמידו הגאון רבי מענדל כץ זצ"ל ספרא דבי"ד קהילת פרעשבורג בפנקס הקהילה, "היה שוכב ביסורים בעונותינו, לא נפרדה רוחו מאלוקיו, לא נשתנה טעמו וריחו לא הופג; וכדרכו בקודש לדרוש כפעם בפעם הלכות חג בחג, גם

זאת הפעם לא שינה מנהגו, ודרש לפני תלמידי חכמים גיבורים סביב למיטתו, מה שחידש בענין פסקי הגמרא אשר ציווה ללמוד בחולו של מועד, כדרך הנהוג בשיבתו הרמה" [איגרות סופרים" - מכתבי רבינו - עמ' צט].

במשך חג הסוכות היו יסוריו של רבינו גדולים, והוא המליץ על עצמו את הפסוק: "והיית אך שמח" - שהוא 'אך' ונאנח מיסוריו, ומכל מקום 'שמח'...

משה שמח בשמחת התורה

משך כל שנות חייו רבינו עלי אדמות חג שמחת התורה אצל רבינו ובני הישיבה היה לשם דבר. חגגו אותם התלמידים במחיצת רבם החתם סופר מתוך שמחה של מצוה באנפי נהירין וברעותא דליבא. הגה"ק רבי מרדכי באנעט זכר צדיק לברכה מתאר את השמחה שאפפה אז את רבינו ואת בני הישיבה, עוד בתקופה שרבינו שימש כראש ישיבה בדרעזניץ: "משה שמח בשמחת תורה, זי הדרתו מבהיק כמנורה, חכו ממתקים וכולו מחמדים מפז פנינים יקרה כו". כך נהפך חג שמחת תורה אצל כל תלמידי מרנא ורבנא בעל החתם סופר ובני צאצאיו כיום סגולה והתעלות, יום שמחה והתרוממות.

תוארו של רבינו בשמחת תורה היה לפי אחד התיאורים: "א ווייסן שטערן און פייערדיגע אויגן; א פערפלאמטער" [מצח לבן ועיני אש; נלהב] וכך שר ורקד לכבוד התורה".

אורחים רבים היו באים לשהות במחיצת הקודש בכדי לראות את רבינו בשמחת התורה, והיו ביניהם מי שביקשו לנהוג בבית מדרשו במנהגים אחרים, אך רבינו הקפיד שלא ישנו ממנהגיו בבית מדרשו.

והיית אך שמח

בגמרא (פסחים ע"א, סוכה מח ע"א) דרשינן לרבות לילי יו"ט האחרון לשמחה, והדברים צריכים ביאור דהרי אכין ורקין מיעוטין הן, ואיך דרשינן כאן לרבות.

וביאר מרן החתם סופר הק' זי"ע דהנה ביו"ט הראשון של סוכות ג' מצות איכא, נטילת לולב, ישיבת סוכה ושמחה, ביום השני חסרה כבר נטילת לולב (מדאורייתא) ונשארו ב' מצות, וביו"ט האחרון כבר חסרה אף המצוה השניה, דהיינו ישיבת סוכה, לזה נאמר "והיית אך שמח", דקאי על יו"ט האחרון כי רק זה נשאר לנו ממצוות החג והוא "השמחה".

(מתוך הספר "ספרא דמלכא" היוצא לאור במהדורה מחודשת לרגל יומא דהילולא קדישא של מרן החת"ס)

כלל היה בידי, שאם היצר הרע ינסה לשכנע לא לעשות מבחן - עלי לדעת שזה הכל מגאווה. שהרי אם לא אצליח לדעת את המבחן, זה לא יגרום שאשכח את מה שאני כן יודע... במיוחד שהרי יכול להיות פשוט אגלה שאני כן יודע, ועם זה שכנעתי כמה וכמה חברים שיצטרפו למבחנים, שאין זה אלא עצת היצר לא להבחן...

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחנים על כל הש"ס, והפעם עם הרה"ח שלום פולק

הרה"ח אהרן כהן

בימים אלו אפשר די בקלות לראות ולהבחין בלומדים המובחרים, הזוכים להתקדם במעלות לימוד וידיעת הש"ס כולו. בימים אלו משקיעים הלומדים את מלוא מרצם, כוחם ומוחם לקראת המבחן השלישי במסגרת 'קניין ש"ס', בו יזכו בשלהי החודש אחרי הימים הגדולים והקדושים של חגי חודש תשרי, לעמוד בכור המבחן על 630 דפי גמרא בפעם אחת. וביתר פירוט: מדובר על מבחן מיוחד וכולל על מסכתות; ברכות, שבת, עירובין, פסחים, שקלים (ירושלמי), יומא, סוכה, וביצה עד דף כה. שוחחנו עם אחד מהם, שזה עבורו מבחן ראשון על 630 דף, הרה"ח שלום פולק.

מתי התחלת ולמה?

"האמת שהצטרפתי להיבחן בדרשו בתחילת המחזור הנוכחי, אך האמת - הזרעים כבר נקלטו בשלהי המחזור הקודם. למדתי את ה'דף היומי' בערב עם חברותא, ואז בסוגיות בסדר קדשים מצאנו את עצמנו שאנו מתקשים בהבנה, ובסוף עדיין מגמגמים לעצמינו כשאנו עוברים מסוגיא לסוגיא, ופה ושם נשאר קטעים בלתי מובנים וברורים.

"הדבר ציער אותנו מאוד, והחלטנו שצריך להיות יותר עקביים בכל דף וסוגיא, ללמוד לעומק ולא לעבור סוגיא בחצי פה, וכן לעשות משהו לזכור את הסוגיות. עברנו אז על כל 'קדשים' ועשינו ביחד חשבון נפש, כמה אחוזים מתוך 'קדשים' אנחנו יודעים, ולא צריך לכתוב את התשובה שדי מובנת וברורה מאליה...

"ואז הגעתם כשליחים מהשמים", נשמע הרב פולק מתלהב. "היה זה כמה חודשים לפני סיום הש"ס, ואז בחוברות 'לקראת שבת' המיוחדות {שווה שיחה בפני עצמה} הבאתם בכל שבוע שיחות מגוונות עם אלו הזוכים ונבחנים כל הש"ס, שכבעלי ניסיון מאושרים העבירו עצות, טיפים ורעיונות איך ללמוד ולזכור כל הש"ס.

"אני זוכר", נשמע ר' שלום מחייך, "בכל שבוע מחדש מצאנו עצמנו מתווכחים, האם המרואיין השבוע צודק או לא, איזו שיטה נכונה ונבונה, שהרי במציאות - לכל אחד יש את הדרך המתאימה לו ואין איזו דרך אחת שהיא זו המתאימה לכולם. אך מה שכן קלטנו והפנמנו היטב, זה הדבר ששווה בכל הלומדים - המדגישים שכדי להצליח חייבים ללמוד טוב בהבנה, בלי 'למרוח' סוגיות, ולסכם

הדק את הלימוד, לדעת לנכון מה בדיוק למדנו כאן. אחר כך צריך להוסיף בהשקעה לשנן, לחזור ולהבחן, ואין קיצורי דרך או פטנטים. מקסימום יש רעיונות איך ליעל את החזרות וכדומה. ואז החלטנו להצטרף למבחני 'דרשו' בכל חודש".

ואז הצטרפת גם למסגרות המבחנים המסכמים?

"זה היה כך", משחזר הוא בקול. "כעבור ארבעה חודשים מאושרים של ידיעת הלימוד החודשי, גמרתי בליבי שחייבים לנסות להוסיף ולהתקדם, הכי גרוע יקרה שאראה שאני לא יודע 100%, וכך זכיתי והצטרפתי בתחילה למבחן המסכם על 120 דף, אחר כך היה עוד אחד, ואחר כך המבחן הראשון ב'קניין ש"ס' על 270 דף, וברוך השם אני זוכה להוסיף ולהמשיך, השי"ת יעזור עוד ועוד".

וזה לא הפריע לך בשאר סדרי הלימוד שלך?

"האמת, שברוב שעות היום יש לי שאר סדרי לימוד בידיעת ההלכה. אך כלל היה בידי, שאם היצר הרע ינסה לשכנע לא לעשות מבחן - עלי לדעת שזה הכל מגאווה ואין זו סיבה נכונה. שהרי זה שלא אצליח לדעת את המבחן, לא יגרום שאשכח את מה שאני כן יודע... במיוחד שהרי יכול להיות שפשוט אתוודע שאני כן יודע, ואדברבה זה, חשבון נפש אמיתי כמה זוכרים וכמה להשקיע יותר, ובמה להשקיע יותר ואיך ללמוד ולחזור וכו'. אין סיבה לא להבחן! ועם יסוד זה שכנעתי כמה וכמה חברים שיצטרפו למבחנים, שאין זו

אלא עצת היצר לא להבחן.

"כשאנן, היו פעמים שכבר חשבתי להפסיק עם המבחנים המסכמים הגדולים, מחמת שאר הלימודים שיש לי, וזה הלחיץ אותי בסדרים האחרים, ואז הזכרתי לעצמי כנ"ל שהכל הוא מגאווה ואין סיבה אמיתית להיות לחוץ ממבחן, בסך הכל נראה את האמת ובעזרת ה' נשתפר בהמשך. וב"ה היום, אחרי כמעט שנתיים, זה הולך לי הרבה יותר קל מההתחלה, כבר קלטתי את דרך הלימוד, שהמוח שלי יקלוט ויזכור מהר וזה ממש תענוג להיות יום שישי אחרי המבחן, כשמרגישים שקניתי 30 דף ומפעם לפעם 120 דף...
"ומי מדבר על הסיפוק האדיר של אחרי מבחן של 'קניין ש"ס' של 450 דף, כשאי"ה בקרוב נזכה לאושר של ידיעת 630 דף"...

איך אתה מתכוונן למבחנים החודשיים?

"כאמור, כפי שראיתי בעצמי, כל אחד צריך לנסות לעצמו ולראות מה מתאים הכי עבורו, לא עוזר כ"כ מה שאחרים עושים", מבקש הרב פולק להדגיש כשהוא מציין; "לא מצאנו בגדולי הדור שיצאו ספרים איך הם למדו ובאיזו דרך הם חזרו, על מנת שכולם ילמדו כמוהם. כי הרי לכל גדול בתורה היתה את הדרך שלו, נראה שאפילו לא מצאנו שני גדולים עם אותה דרך. והסיבה הוא פשוטה: כל אחד חייב לראות למה הראש שלו מתחבר, ובאיזה סוג תכנית וחזרה המוח שלו קולט יותר טוב.

"בכל מקרה", חוזר הוא להשיב על שאלתנו; בעיקרון בשנה הראשונה הייתי מקדיש לזה כל ליל שישי לפני המבחן, וע"פ רוב גם ליל שישי של שבוע לפני המבחן, והסתפקתי בזה מחוסר זמן, אבל עם הזמן כהיום אין כ"כ צורך לזה. מספיק לי בין שלוש לארבע שעות לעבור על כל ה-30 דף, אחרי שהתרגלתי להשקיע במשך החודש בכל יום בסיכום הלימוד היומי כראוי, כך שבסוף החודש בחזרה קצרה - נזכרים ומרעננים את כל הלימוד החודשי באופן ברור ומבורר".

האם אתה מתכוונן למבחן המסכם? ואיך?

"בסדר הרגיל ב'דרשו' המבחן המסכם זה שבוע אחרי המבחן החודשי, כך יש עוד ג' שבועות למבחן החודשי הבא וכך אני מקדיש ע"פ רוב את כל השבוע עד המבחן, רק לחזרות על כל החומר וגם זה נהיה יותר קל, אחרי שמתרגלים ללימוד יסודי עם סיכום או כל מהלך אחר שכל אחד יכול לאמץ לעצמו עם הזמן".

איך באמת מצליחים להתכוונן למבחנים המסכמים של מאות דפים ויותר?

"למשל למבחן הבא שיתקיים בס"ד אחרי החגים על 630 הדפים הראשונים בש"ס, התחלתי לחזור כבר באמצע תמוז בכל יום כמה דפים. קודם התחלתי את הקלים שאני יודע לשוט בהם היטב. כך אני עובר לרענן ולוודא שלא שכחתי משהו, וזה נעשה אכן במהירות ממש. עכשיו חודש לפני המבחן אני חוזר על הגמרות היותר קשות

בעירובין, ועוד סוגיות קשות יותר, בתקווה שעד המבחן אני אגמור לחזור על כל המסכתות.

"זה באמת דורש המון שעות והמון כוח", מוסיף הרב פולק להזכיר. "אבל זה שווה. הסיפוק של אחרי המבחן שיודעים לעצמנו שברוך השם אנו יודעים כך וכך דפי גמרא, ובכלל כל הזמן שרואים ומרגישים שיודעים ושוטטים בסוגיות - זה לא כמו שקורה להרבה אנשים שלא חוזרים, שמגיעים אחרי שנה לאותה סוגיא ולא זוכרים אפילו מהלך הסוגיא, מסקנת הסוגיא וכדומה, ממש מבייש, אבל כשאתה עושה מבחן חודשי ואח"כ מבחן מסכם ואח"כ חוזר בפעם הלא יודע כמה למבחן של קנין ש"ס - אתה זוכר לפחות את רוח הסוגיא. זה ממש מרגש וזה שווה!".

מה התכניות שלך למחזור הנוכחי?

"בעזרת ה', אני מתפלל וחוזר ומקווה להגיע ליעד הנכסף של כל לב יהודי - להבחן על כל הש"ס. אף שאני לא בטוח שאצליח לעמוד בזה, אך בכל מקרה אני מודה כבר עכשיו להשם יתברך על מה שהספקתי עד היום, ומה שאני אספיק הלאה - גם חצי ש"ס - זה דבר חשוב!".

מה אתה משיב לחבר/מכר המתעניין אצלך על הצטרפות לתכנית 'קניין ש"ס'?

"כאמור כנ"ל שהסיבה שלא להיבחן מגיע מגאווה. פעם הסברתי לאחד כמה מצחיק מי שלא רוצה לעשות מבחן, הוא ממש מעדיף להיות כ'בת יענה' ולהתעלם מהמציאות, הרי כל הפחד מהמבחן זה בעצם הפחד להסתכל בעיניים ולראות שחור ע"ג לבן את האחוזים שהוא יודע מהלימוד. האם יש בעל חנות או עסק וכדומה, שיעז לא לעשות דו"ח חודשי? יכול להיות בפרט במי שאצלו זה לימוד צדדי, שהוא יודע 70 אחוז, אך כשהוא ייבחן הוא אכן יידע האם הוא עומד בזה.

"גם מה שראיתי בעצמי והרבה לומדים מעידים על כך; הלימוד עם מבחן והלימוד בלי מבחן זה ממש הבדל שמים וארץ. אפילו באותה מידה של השקעה, במציאות, את הלימוד עליו עומדים להיבחן זוכרים הרבה יותר, כיוון שבתת מודע יודעים שצריך לזכור את הסוגיא ועומדים להיבחן עליה, כך שמרוויחים 'מחייב' בנוסף לעצם הדרבון להשקיע בסיכום, שינון וחזרות.

"בכל מקרה", מסיים הרב פולק בקריאת מעשית, "הרכבת של 'קניין ש"ס' כבר יצאה דרכה. כשבאמת קשה להצטרף בפעם אחת להיבחן על 630 דף, אך למסגרת הרגילה של המבחנים החודשיים, ואפילו המסכמים - כל אחד יכול להצטרף, כך שכדאי מאוד לנסות ולטעום את המתיקות של הרגשת ידיעת הלימוד!".

שלחית תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

משסרב השופט להיענות להערתו, איים על השופט שיגיש עליו תלונה. השופט לא חשש מאיומיו, ואמר לו: "אתה יכול להגיש תלונה כרצונך, אבל הרב הזה לא יעמוד...". "הרבה רבנים היו כאן וכולם עמדו!" התעקש התובע. אך גם השופט התעקש: "הרב הזה לא יעמוד...!"

צרוך ספורי אות ומופת על מרן פוסק הדור הגאון הגדול רבי ניסים קרליץ זצ"ל
מתוך ספר ההספדים 'וימת עבד ה', היוצא לאור במלאות שנתיים להסתלקותו

הרב ישראל ליוש

מוצאי שמחת תורה תש"פ. זה עתה פסקו הריקודים ושקטו המחולות לכבוד התורה, וכאלו המתין לעת הזאת, נדם לבו של מרן פוסק הדור הגאון הגדול רבי ניסים קרליץ זצוק"ל. לב שביותר מתשעים שנות פעימותיו הורגל היטיב להתרגש משמחתה של תורה, לא יכול היה לדום בלבה של השמחה... לב שביותר מתשעים שנות פעימותיו חש היטב בצרתם של אחרים ואף שמח בשמחתם, לא ישבית את שמחתם. הוא ימתין וידום רק בסופה של השמחה...

כעבור שנתיים של יתמות, כאשר עולם התורה בכלל, ועולם ההלכה בפרט, מגשש באפילה וזועק: 'מי יורה דעה ומי יבין שמועה', ומייחל לסיזמון במהרה, עת יקוצו וירננו שוכני עפר, קובצו וכונסו לכרך אחד הספדים שספדו לו גדולי ומאורי הדור שליט"א, והם עומדים לראות אור בספר 'וימת עבד ה'.

ברשות המשפחה ובאדיבותם, לוקטו מתוך ההספדים ספורי הוד שסופרו מכלי ראשון מהגאונים המספידים שליט"א, והם יפזרו את השקט והמסתורין מעל דמותו המאירה באור יקרות, אור שרגישות של חסד ומחשבה על הזולת בוקע ממנה, אור תורה והלכה, המאיר מסוף העולם ועד סופו...

הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א למד הספד מהו? ממעשה שהיה כאשר באו לבקש מרבי ניסים להספיד דמות שהכיר היטיב, וזו היתה תגובתו: "עדיף שיספיד אותו מי שיכול יותר לעורר את הצבור, אני לא יודע לעורר מספיק טוב..." למדנו שמהותו של הספד הוא כדי שהצבור יתעורר, אך יותר מכל למדנו על ענוותנותו, פשטותו וישרותו של רבי ניסים...

בכל דור ודור, אמר הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א, שותל הקב"ה אדם ישר אחד, ללא חשבונות, שכל חשבונות הוא רק 'דע לפני מי אתה עומד', כדי שילמדו מהי 'ישרות'. בדורנו היה זה רבי ניסים, וסיפר: פעם באו אליו גבאי אחת מקופות הצדקה ורצו לצלמו כשהוא תורם כסף לקופה, וכיון שלא היה בידו כסף, ביקשו הגבאים לתת לו משלהם, רק בשביל התמונה. אך רבי ניסים ממש כעס וזעק מנהמת ליבו: "אמת...אמת..."

הזעקה הזו חדרה ללבם של הנוכחים בחדר, אי אפשר לסטות

מהאמת כמלוא נימה, אף כשהיא מסתתרת באיצטלא של אמת וצדקה...

דמותו היתה דוגמא חיה של פירוש המלבי"ם עה"פ 'ודובר אמת בלבבו', 'שלא תהיה אמונתו בה' מן השפה ולחוץ, אלא מוציא בשפתיו מה שחושב בליבו'. כאשר קרא רבי ניסים קריאת שמע, ראו אותו מקבל עליו עול מלכות שמים כפשוטו, מעומק הלב, בכוונה ובריכוז מוחלט, בשקט ובלי תנועות חיצוניות, פנימיות של לב המרוכז כולו בהמלכת ה' אחד...

כוח הריכוז שלו היה עצום, מספר רבי שמעון גלאי, כשהתעסק בדבר אחד היה כל כולו בתוך הענין, ואי אפשר היה להפריע לו עם ענין אחר...

פעם עסקתי איתו בענייני גירות, והיה שם עיכוב שמנע את המשך תהליך הגירות, עד שיסודרו כמה עניינים. הצעתי לו שבינתיים יתפללו מנחה, "עכשיו מנחה...?", פנה אלי בתמיהה רבתית, "אנחנו באמצע מצוה..."

לא היה אצלו מושג לעבור מדבר לדבר, כשעסק בענין אחד היה כל כולו משועבד לאותו ענין, כך גם היה כשעסק בלימוד או בשיעור משניות, כל השאלות היו צריכות לחכות לסיום הענין...

הנהגה זו, מסביר רבי שמעון גלאי, נובעת משלמות נפלאה ב'אחרי מצוותיך תרדוף נפשי', ושלמות זו באה אחרי שהשלים עצמו ב'נפשי כעפר לכל תהיה', סבלנותו האדירה לכל פונה בכל שאלה

בעל גמ"ח שאל אותו אם לעשות שעות קבלת קהל בגמ"ח, "אינני יודע" - ענה לו רבי ניסים - "אני הפקרתי עצמי לציבור..."

שאסור לנחש 'כי לא נחש ביעקב', אך האב בשלו: 'חתול שחור - סימן שחור...'

עתה, הסתפק הבן, מצד אחד רצה לשמוע בקול אביו, אך מצד שני כיון שיש בזה איסור נחוש, אולי אינו מחויב לשמוע בקולו, כי זה כמו שאביו אומר לו לעבור איסור, שאינו מחויב לשמוע בקולו.

"אני נטיתי לפסוק שאינו צריך לשמוע בקול אביו", מספר רבי יצחק זילברשטיין, "שהרי באמת יש כאן איסור נחוש, אך הבן רצה שבכל זאת אמצא לו היתר לשמוע בקול אביו. אמרתי לו ששאלות כאלו אני צריך לשאול את רבי ניסים. תשובתו של רבי ניסים פתחה לי את הראש והמחישה לי ביותר את דברי ה'חזון איש' על מי שהשיג ביגיעתו את סגולת התורה, 'טהרת הלב וההכרה שלא בשר ודם האדם', וכך הוא ענה לי: 'רצונו של הבן לדחות את נסיעתו, היא לא בגלל הניחוש, אלא בגלל חששו של אביו ורחמיו על אביו שיפחד כל זמן נסיעתו. מקרה זה אינו דומה כלל ל'אמר לו אביו חלל את השבת', ואף אם אביו עבר באיסור נחוש, הבן ודאי אינו עובר בזה, כי אינו עושה זאת בעבור הסימן, אלא בעבור כבוד אביו ורצונו שלא יחשוש..."

גם במעשה הבא הייתי זקוק ל'רוח הקודש' של רבי ניסים, מספר רבי יצחק זילברשטיין, ואכן זכיתי לזה...

אחות בבית חולים הזריקה בטעות לוורידו של חולה חומר 'ונטולין' במקום להכניס אותו למכשיר האינהלציה. טעות חמורה זו כמעט עלתה בחייו של החולה, שרק אחר מאמצי החייה מרובים שב לבריאותו.

מנהל בית החולים אמנם פיטר את האחות מעבודתה, אך כיון שבסך הכל היתה עובדת מסורה במשך כחמש עשרה שנה, הבטיח שלא יספר זאת לאיש.

לאחר תקופה, הציעו לאחות עבודה בבית חולים אחר, ובישרותה וצדקותה באה לשאול האם מותר לה לא לספר על הטעות החמורה שבעטיה פוטרה מעבודתה הקודמת, שהרי לו היו יודעים על כך, לא היו לוקחים אותה לעבודה...

לא ידעתי את נפשי... הפנית את פניי אל הקיר והתפללתי אל

שהיא, הרי לא ידעה גבולות, פעמים היה זה ילד בן שבע ששאל אותה שאלה פשוטה עשרות פעמים, וסבלנותו לא פקעה, הילד קיבל תשובה בפעם העשירית בדיוק כמו בפעם הראשונה, עם אותו יישוב הדעת ואותה סבלנות מפליאה...

כאשר ישב רבי ניסים שבעה על אחותו ע"ה, ביום השלישי לפני השקיעה, לפתע אמר: "כתוב בחז"ל 'ג' לבכי...' עכשיו נגמרו הג' ימים של הבכי, מכאן אילך ראוי להשליט את השכל ולא לבכות עוד..."

זו שליטה עצומה בכוחות הנפש, לחשבן בכל רגע נתון בדיוק מה הרגש המתבקש כעת, לא לתת לעולם הרגשות לנהל את האדם, אלא השכל והדעת שולטים על הרגש... כעת נגמרו ימי הבכי... הרגש צריך להיות אחר...

בעל גמ"ח שאל אותו אם לעשות שעות קבלת קהל בגמ"ח, "אינני יודע" - ענה לו רבי ניסים - "אני הפקרתי עצמי לציבור..."

פעם ביקש לעלות לבית של אדם כדי לעזור שם ב'שלוש בית', אמרו לו שהוא גר בקומה רביעית וקשה לעלות לשם, אמר רבי ניסים: "מה חשוב הקושי הזה מול עזרה ליהודי..." ועלה ארבע קומות.

כמה פעמים אמר לי רבי ניסים, מספר רבי שמעון גלאי, "מוותור אף פעם לא תפסיד..."

עם כל שלוותו ואפיו הרגוע, ידע גם להיות תקיף, כאשר היה צריך, וכאמור הכל בשליטה מוחלטת של השכל על הרגש...

פעם שאל אותו אדם מה לא טוב ב'ערבי שירה'? רבי ניסים הסביר לו בנועם במשך כמה דקות, אך הלה התעקש ושוב שאל, ואחרי שניסה שוב רבי ניסים להסביר לו, התעקש השואל ואמר: "הרב, אני לא מבין...", או אז הפטיר רבי ניסים בתקיפות: "אתה לא מבין... אני כן מבין..."

שוב מספר רבי שמעון גלאי מעשה בדידיה: "פעם לא הרגשתי טוב בחג השבועות, ואמרו לרבי ניסים שמתמהמהים להתקשר לרופא מפאת קדושת יו"ט. מיד הגיע רבי ניסים לביתי ופסק שצריך להתקשר לרופא, רעייתי הרבנית אמרה: "עוד מעט אתקשר", אמר רבי ניסים: "אני יושב כאן ומחכה עד שתתקשרו לרופא..."

הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, הדגיש בהספדו את ה'רוח הקודש' שאפפה את פסקיו של רבי ניסים, כפי דברי מרנא ה'חזון איש' זללה"ה באגרותיו: 'ועיקר סגולת התורה להביא את האדם לרוממות עילאה וכו' וכל שהאדם מוסיף ביגיעתו מנתק בזה חבלי היצר, וממאס בתענוגי ההבלים, ונפשו משתוקקת לרגשי קודש ועונג החכמה ומתק טהרת הלב וההכרה שלא בשר ודם האדם.'

מעשה ביהודי שהיה רגיל לנסוע לחו"ל לצרכי פרנסה, מנהג היה לו שלפני כל נסיעה היה עולה להתברך אצל אביו. באחת הנסיעות כאשר הגיע אל אביו, בדיוק עבר ביניהם חתול שחור, אמר לו האב: 'חתול שחור - מזל שחור, אל תיסע...' הבן ניסה לשכנע את האב

ואכן רבי ניסים למד איתו כל יום רבע שעה, והשלום שב לביתם.

תלמידו, עורך ספריו 'חוט שני', הגאון רבי חיים אריה הלוי הוכמן שליט"א, סיפר בהספדו אודות שלווותו אף כאשר בא לביתו בעל דין שהפסיד בדין תורה שפסק. הלה דיבר בגנות רבי ניסים ובגנות בית הדין, אך רבי ניסים נשאר שליו ורגוע, וכדרכו לא ענה כלום, עד שהלה עזב את ביתו בכעס.

תלמיד חכם שהמתין בחוץ כל העת ושמע את דברי הנאצה של אותו אדם, התפלל באזני רבי ניסים: "וכי לא היה מן הדין להעמיד אותו על מקומו, ולו משום כבוד התורה וכבוד בית הדין?" "אם הייתי מעריך את עצמי כמו שהציבור מעריך את עצמי", ענה לו רבי ניסים, "בוודאי הייתי נפגע, שהרי כבודי תלוי במחשבתם ובדעתם של הציבור, אך כיון שאני משתדל להעריך את עצמי כמו שמעריכים אותי בשמים, כמה הקב"ה מרוצה ממני וממעשי, אם כן מה נפקא מינה אם ההוא חושב עלי כך או כן, אם הוא כועס עלי או מדבר בגנותי...?"

"פעם הגעתי אליו", מספר הרב הוכמן, "והיה שרוי בשמחה עצומה, והסביר את פשרה של השמחה: 'היום היה דין תורה רציני והתעורר ויכוח גדול בין הדיינים, הדין הוכרע כפי הרוב שלא כדעתי, שהיתה כדעת המיעוט. כשהגיע העת לחתום על פסק הדין, עשיתי כך למרות שהייתי בטוח שהם טועים, אך כיון שהם הרוב, אף שהיה קשה לחתום, חתמתי משום שהתורה צוותה 'אחרי רבים להטות', ע"כ אני שמח שמחה גדולה..."

פעם נכנס אחד האברכים להיכל הכולל עם כוס קפה בידו, ראה אותו רבי ניסים וממש הזדעזע, הוא רעד בכל גופו ופניו הסמיקו, לא היה זה מדרכו להעיר לאברכים, אך כשראו את תגובתו, היתה זו הערה חזקה מכל דיבור.

בשיעור מוסר שמסר, יותר מהדברים עצמם, היתה שפת הגוף שלו שיעור בפני עצמו. כאשר הקריא את דברי הרבינו יונה 'למען יספנו הלבבות בתורה' היה מתרגש עד שדמעות זלגו על לחייו, כך הראה את חיבתו וצמאונו העז לתורה ועמלה.

זו היתה תביעתו מאיתנו, תלמידיו, להתרומם, לדעת שאנו לומדים תורת ה', להכיר ולידע את מעלתנו, ששולחן לומד תורה גדול משולחנם, שאנחנו נזר הבריאה, ולשנות עפ"י את התנהגותנו.

פעם הוזמן לסדר קידושין, ומשום מה החתן או הכלה התעכבו, וזמן החופה התאחר מאוד, ורבי ניסים ראה שאם ימתין ויסדר קידושין הוא לא יספיק להגיע לשיעור בכולל חזון איש שהיה אמור למסור באותה שעה לעשרות אברכים.

רבי ניסים חכך בדעתו כיצד עליו לנהוג האם ללכת למסור את השיעור ולחפש רב אחר שיסדר קידושין, או לבטל את השיעור ולסדר קידושין. לבסוף הכריע שישאר לסידור קידושין, והסביר: שהאברכים בכולל חזון איש ימשיכו ללמוד כאשר יראו שהוא מאחר לשיעור, ומנגד למשפחה ולחתן והכלה תהיה עגמת נפש גדולה אם לא אשאר לסדר להם קידושין.

הי"ת שיאיר את עיני ויורה לי כיצד לומר לה לנהוג, הרי באמת מעשה חמור הוא, שיש בו סכנת חיים ממשית, להזריק לחולה חומר שמסומן עליו שחור ע"ג לבן שהוא רעל, האם מידת אחריות היא לתת לאחות זו להמשיך להתעסק עם חולים...!?

פניתי לרוח קדשו של רבי ניסים, וכך הוא ענה לי: "ראשית, תשאל את האחות אם היא בטוחה שמקרה כזה לא ישוב, לאחר שענתה שבצירוף ברכתו של הרב, היא חושבת שלא יקרה שוב, ביקש שאשאל אותה אם היא מוכנה לפצות את החולה בדמי הבראה ובכל הנצרך, ואחר שאף על זה ענתה בחיוב, אמר רבי ניסים שיכולה ללכת לעבוד במקום החדש, בלי לספר להם על טעותה, אך בתנאי שתשוב בתשובה שלמה ותקבל על עצמה ללמוד ענייני פקוח נפש ושמירת הנפש, ולהוסיף ביראת שמיים, ואף בירכה בסייעתא דשמיא.

"אני מלווה את האחות הזו כבר כמה שנים", מספר רבי יצחק, "ודומני שברכתו של הרב מלווה אותה. ביררתי אצל מנהל בית החולים והוא אמר לי שהיא עובדת להפליא ומלווה בסייעתא דשמיא מיוחדת..."

ועוד סופד לו רבי יצחק: "בספור הבא, רוח הקודש השורה בפסקיו של רבי ניסים הולידה מחשבה בכיוון שלא חשבתי עליו..."

"מוצאי שמחת תורה, ועל שולחנות בית הכנסת פזורים ספרים רבים. הגבאי ניגש לאחד הבחורים והציע לו תשלום עבור סידור הספרים, הלה הסכים, אך בהתחממותו דפק על השולחן בגמר תפילת ערבית והכריז שכיון שספרים רבים פזורים על השולחנות מתבקש הקהל לסייע בסידור הספרים במקומם, וכצפוי, עם ישראל נתבע ונענה, ותוך כמה דקות סודרו כל הספרים ושובו למקומם... עתה בא הבחור לגבאי וביקש את הכסף שהובטח לו, אך הגבאי אמר שעל כך לא מגיע לו כסף, שהרי הוא לא אסף את הספרים. מנגד, טען הבחור שכיון שהוא דאג שהספרים יסודרו כפי שסוכם, מגיע לו מלוא הכסף ואין זה משנה כלל וכלל כיצד דאג לכך.

אני נטיתי לפסוק שהכסף מגיע לו עבור העצה, וביקשתי להוכיח זאת מגמ' בירושלמי (ברכות פ"ז) שעצה וחכמה שווים כסף. אך כששאלתי את רבי ניסים, הוא שינה את כיוון המחשבה, ואמר מיד שאכן בנידון בין הבחור והגבאי, יתכן שמגיע לו תשלום עבור העצה, אך יש גם את צד המתפללים, הרי הוא רימה אותם, לו הם היו יודעים שהוא מקבל על כך תשלום, הם לא היו עוזרים לו, הם הרי חשבו שהם אוספים את הספרים למצווה ולא לצרכו של הבחור..."

ופסקיו של רבי ניסים, מסיים רבי יצחק את הספדו, לא היו רק בעלי רוח הקודש, גם חכמה, ענווה ומדות טובות היו בהם...

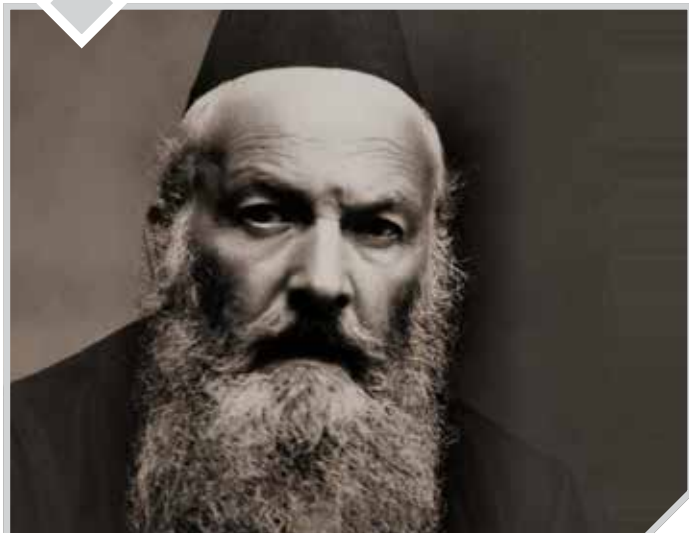
"פעם שאלתי אותו אודות אשה שהתלוננה על בעלה שאינו תכליתי ואינו עושה דבר. 'תאמר לה שאני רוצה ללמוד חברותא עם בעלה כל יום' - הציע לי רבי ניסים. עצתו הועילה להפליא, באת לאשה ואמרתי לה: 'כיצד תאמרי כך על בעלך, הרי רבי ניסים מבקש ללמוד איתו חברותא כל יום...!?' אם לא היה תכליתי, רבי ניסים היה מבקש זאת ממנו...!?"

הבחור פתח בהתרגשות גדולה את המכתב לראות את ה'צוואה האחרונה' של אביו המנוח, ומצא שכתבו בו, 'אל בני יקירי אהובי, מה שלומך וכו'... אחרי דרישת שלומך הטוב, אבקשך זכור אל תשכח, בחזרתך מהישיבה הביתה, להביא לי משם דגים מלוחים...!'

'סוכת ארעי' - מאי משמע?!

הרב בנימין בירנצוויג

"ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות"

כתב הטור (או"ח הלכות ר"ח סימן תיז) 'המועדים נתקנו כנגד האבות, פסח כנגד אברהם דכתיב "לושי ועשי עוגות", ופסח היה. שבועות כנגד יצחק, שתקיעת שופר של מתן תורה היה באילו של יצחק. סוכות כנגד יעקב, דכתיב "ולמקנהו עשה סוכות".

ודברי הטור האלו צריכים באור, שאפשר להבין שאברהם עשה מצות ולכך אוכלים מצות בפסח, ואליו של יצחק ממנו עשו שופר למתן תורה, אבל מה השייכות במה שיעקב עשה סוכות למקנהו שלכם כל ישראל עושים סוכות?

וביותר יש להבין, מדוע א"כ לא נקרא חג הסוכות על שם תחילת הפסוק בו מוזכר שעשה לעצמו בית, ויקרא החג 'חג הבית'?

והנראה בזה [וכמו שראיתי אח"כ שמביאים בשם החיד"א ובשם המלבי"ם] שבאור הענין של מקנהו, שהוא מלבד הבאור הפשוט שהכונה לצאנו, אבל הכונה הנוספת היא ל'קנינו' והיינו ממנו וקנינו הגשמי של האדם, שהאדם צריך לקבוע לקנינו הגשמיים 'סוכות' והיינו דירת ארעי, ולקנינו הרוחניים צריך לבנות בית קבע, וזה כונת הפסוק "ויבן לו בית" - לקנינו הרוחניים הוא בונה בית קבע, שהם אצלו עיקר וקבע, "ולמקנהו עשה סוכות" - ולקנינו הגשמיים, עשה סוכות, אינו עושה להם קביעות אצלו אלא הם בגדר ארעי אצלו.

ונפלא מאד מה שמביא התרגום על הפסוק "ויבן לו בית" - 'ועשה לו בית מדרשא', וכדבארנו ש'בית' היינו לקנינו הרוחניים והם לימוד התורה והמצוות וקביעותם הוא בית המדרש.

וא"כ הרי מובן מאד מה שנקרא חג הסוכות על שם סופו של הפסוק הנאמר על בניית בית לצאנו, כי כל מהות חג הסוכות זה 'צא מדירת קבע לדירת ארעי', שיראה האדם לעצמו שכל האסיף והתבואה וקנינו הגשמיים הם כולם צריכים להיות ארעיים בעולם הזה, "ולמקנהו" והיינו קנינו הגשמיים "עשה סוכות".

יצאתי באותו יום י"א תשרי למחרת היום הקדוש, לעבר משרד הישיבה כדי לקבל ממזכיר הישיבה את המלגה עבור הוצאות הדרך. יחד איתי היה בחור נוסף שהיה תלמיד חכם ועילוי גדול, ולדאבון לב נספה בשואה האיזומה ה' יקום דמו. בדרכנו עברנו ליד ביתו של מרן החפץ חיים, ובדלת עמד אברך שבקש מאיתנו להכנס להשלים מנין לתפילת מנחה גדולה, כיון שהחפץ חיים חלש ממלכת להתפלל בבית המדרש, כמובן ששמחנו מאד על הזכות להצטרף למנין בנוכחותו של רבן של ישראל.

עם הכנסתנו למעונו הצנוע, נגלה לעינינו מראה נורא הוד, הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל הי"ד, יושב על ספסל נוכח ופני הכהן הגדול הישיש הקדוש כשעל פניו נסוכה חרדת קודש, והוא מאזין בדריכות נשגבה לכל מילה שיוציא הכהן הגדול מפיו.

רבי אלחנן, היה כידוע נוהג לשהות במחיצת רבו החפץ חיים מראש חודש אלול ועד לאחר יום הכיפורים, וכעת לפני שנפרד מרבו, ישב והקשיב לאמריו בכבוד ראש.

לפי מראה פניו של רבי אלחנן שהיו עטויות בארשת רצינות מיוחדת, היינו בטוחים שהחפץ חיים מגלה לו סודות תורה נשגבים רזין טמירין למעלה מהשגתנו, בהתחלה לא העזנו להתקרב אל הקודש, אך לאט לאט פסענו פסיעה ועוד פסיעה, עד שמצאנו את עצמנו בסמיכות לשני ענקי הרוח הללו, והטינו אוזן גם אנחנו לשמוע את דברי החפץ חיים, כשקלטה אזננו את המילים הראשונות, התפללנו

סיפור נפלא על מרן החפץ חיים הקדוש, מספר הגאון רבי אליעזר טורק, ששמע זאת מכלי ראשון מאחרוני תלמידי ראדן שזכו לראות פני מלאך ה' באחרית ימיו, הרב שלמה אפשטיין זצ"ל, וכך מספר הרב ר' שלמה זצ"ל:

**לפי מראה פניו של רבי אלחנן
שהיו עטויות בארשת רצינות
מיוחדת, היינו בטוחים שהחפץ
חיים מגלה לו סודות תורה
נשגבים רזין טמירין למעלה
מהשגתנו, בהתחלה לא העזנו
להתקרב אל הקודש, אך לאט
לאט פסענו פסיעה ועוד פסיעה**

שהאבא השאיר לו את המכתב. ונגיש אליו מיד הסטייפלר והביא לו את המכתב מאביו המנוח.

הבחור פתח בהתרגשות גדולה את המכתב לראות את ה'צואה האחרונה' של אביו המנוח, ומצא שכתבו בו, 'אל בני יקירי אהובי, מה שלומך וכו'.... אחרי דרישת שלומך הטוב, אבקשך זכור אל תשכח, בחזרתך מהישיבה הביתה, להביא לי משם דגים מלוחים....'. היה הסטייפלר מסיים סיפורו, יש כאלו אומללים שמסיימים את פקידם בעולם עם בקשת דגים מלוחים, ועם זה הם באים למעלה לעולם העליון וכדי בזיון וקצף?!

ועשה למקנך סוכות - לקנינים הגשמיים של האדם כאן בעולם, יש לעשות רק דירת ארעי, זה המסר שלנו מחג הסוכות - צא מדירת קבע וכנס לדירת ארעי.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג,
כתבו ל: 7622500@gmail.com

לשמוע שהחפץ חיים מדבר עם רבי אלחנן דברים פשוטים ויסודיים, ממש עיקרי האמונה, אך הדרך שבה הוא אומר את הדברים נחרטו בלבי לנצח!!

בכח התאור המופלא של החפץ חיים הוא תאר כיצד תראה קבלת הפנים אותה יערכו בשמים לכל אחד ואחד בהגיע עיתו, כיצד היתה לנו הזדמנות לזכות לכל כך הרבה אוצרות רוח נצחיים, אותם בחרנו להחליף העולם חולף, כיצד יוכחיו כל יהודי בשמים על מעשיו שענה כאן, ובזבו את זמנו וכוחותיו על דבריו של מה בכך, וכדי בזיון וכצף, שום דבר לא נוכל להסתיר שם, כל כונה, כל מעשה, כל הרגשה, על הכל יוכיחו אותנו קשות, ומי יוכל לעמוד במשפט ה' האיום והנורא!! ורבי אלחנן שומע הדברים ורוטט, כל כולו נרעש ונפחד מדברי הכיבושין של רבו החפץ חיים. ומסיים ר' שלמה את סיפורו, לאחר התפילה יצאנו נרגשים מביתו של החפץ חיים עם השקפה אחרת על העולם, עד כדי כך שחברי הי"ד שב על עקבותיו ולא ניגש כלל למשרד הישיבה לקבל את הוצאות הדרך 'יש בידי סכום כסף בצמצום והוא יספיק לי בדוחק להוצאות הדרך, אחרי מה ששמעתי מפה קדוש אין לי צורך יותר בשום מותרות כאן בעולם הזה'.

אנשים דואגים כאן בעולם הזה ל'בית' לקניניהם הגשמיים, ול'סוכת ארעי' לקניניהם הרוחניים! ומפסידים בזה את כל עולמם הנצחי.

הסטייפלר הקדוש זצוק"ל, סיפר סיפור כשהיה בישיבת נוברדוק בצעירותו בשנת תרע"ד, ונסע הסטייפלר לביתו לכמה ימים, בהיותו בעירו ניגש אליו יהודי ושאלו מתי ישוב לישיבה, אמר לו הסטייפלר שלמחרת היום הוא ישוב לישיבה, ואז מסר לו היהודי מכתב צרור וחתום מכל צדדיו שימסרנו לבנו הלומד אף הוא בישיבה.

בנתיים פרצה מלחמת העולם הראשונה ופסקו השיירות מעיר לעיר, והסטייפלר כבר לא יכל לחזור לישיבה והמכתב נשאר שמור בכיסו.

כעבור שמונה שנים, כבר הלך לעולמו האבא שהשאיר לו את המכתב, והנה הוא פוגש ברחובה של עיר את הבחור מהישיבה

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**

המייל היומי של 'דרשו'.

"כנתינתה מסיני" בקולות וברקים... - פרחי אברכים עם תלמידי חכמים, שזקנם הלבן יורד על פי מידותיהם, מתנצחים. השמש יוקדת בעוז, מצחם נוטף אגלי זיעה, ובני הבית ממהרים לצאת אליהם כשקנקני מים צוננים בידיהם.

סוף סוף, מצא כל אחד את אתרוגו כלבבו - האתרוגים נקטפו ונאספו, והנה הם נכנסים לבית להתעשר, רבינו עומד, במאמץ של ריכוז וכובד ראש. ראשית, מונה את האתרוגים שבארגו, מפריד את חלק המעשר לצד אחד, מופרד מכל האתרוגים, מפריש חלק לתרומה גדולה ולתרומת מעשר, אח"כ היה מעלה על הכתב את כל הנוסח של ההפרשה, תוך ציון מקום של כל חלק וחלק, לאחר מכן נעמד בחיל ורעדה לברך על ההפרשה בשם ומלכות, ואומר את הנוסח מן הכתב, תוך שהוא מורה באצבעו על כל חלק וחלק: "ה-יותר מאחד ממאה" - מתרונן נוסח המעשרות שקבע מראש-דשמעתא בעל 'חזון-איש', כשהוא יוצא מתון מתון מפי רבינו. לאחר מעמד מרומם זה עבר על האתרוגים, בחנם בקפידא, ובחר לעצמו פרי עץ הדר.

אגב, באחד מפנקסי רבינו, נמצא כתוב נוסח הפרשת התרומות ומעשרות בכתב ידו הקדושה של ה'חזון - איש' עצמו. אשרי מי שחזה.

במצוותי הפץ מאוד

רבינו עצמו, בירך כמובן על האתרוג מחצירו. אך לאחר שנטל את אתרוגו היה ונוטל אתרוגים נוספים ממקורות שונים. היו אלו אתרוגים שקיבל מאותם סוחרים, שנטעו פרדסים מאתרוגים מיוחסים אלו שבחצרו, והיו מביאים לו מדי שנה אתרוג מהודר מעציהם כהכרת טובה. אתרוגים אלו שמקורם אמנם משתילים שנקלטו מעצי חצרו, אבל כיון שטופלו במקצועיות לכן היו - בניגוד לפירות האתרוג שבחצירו - עם פיסם.

בערוב ימיו היו מביאים לו אף אתרוג ממרוקו, ורבינו לקחו עמו לתפילה בבית הכנסת, והיה נוטלו באמצע ההלל, בנענועים או בהושענות.

בשנתו האחרונה, הביאו לרבינו גם אתרוג תימני, וגם אותו נהג לטול מידי יום ולנענע בו.

והשביעית תשמטנה

את האתרוגים שנלקטו בשביעית (וחנטו בשישית) חשש רבינו לעשר בעצמו, כיון שחשש לדעה דאזלינן בתר לקיטה - ואם כן הרי הם פירות שביעית הפטורים מן המעשר, והברכה תהיה לבטלה. ומשום כך עשה שליח שיעשר בלא ברכה. אמנם בתקופה בה גדלו בחצירו עצי פרי הגויאבה, היה מעשר באותה שעה גם את פרי הגויאבה, ומברך ברכה אחת על שני המעשרות.

אגב עץ הגויאבות: העלו פעם בפני רבינו חשש, שעץ הגויאבות הגדל בסמוך לעצי האתרוג, משפיע עליהם לרעה ומחליש את שורשיהם. שלח רבינו לשאול את בעל 'קהילות יעקב', אם מותר

"ולקחתם לכם פרי עץ הדר" בכשרות ובהידור.

ועל כן. כאשר ביקשו מרבינו לטול שתילים מן העצים הללו, לגדלם במקומות אחרים, נתן לכל דורש בעין יפה ובשמחה - בראותו בכך חלק מתפקידו ושליחותו. ולא רק אנשים פרטיים, אלא גם הסוחרים הידועים בשמותיהם, אשר הפכו לשם נרדף לאתרוג, כמו 'אתרוגי לודמיר', 'אתרוגי משה פרידמן', 'אתרוגי שטוקמן', 'אתרוגי דאובה' - ועוד רבים אחרים לשמותיהם ולכינוייהם, המתהדרים ב'זן חזון איש' - כל אלו משתילים שמקורם בעצי חצרו של רבינו.

מתוך חרדת קודש, הקפיד רבינו לשמור על טהרת ייחוסם של עצי אתרוג אלו, ועל כן נמנע מלדשן את העצים בחומרים כימיים שונים - בחששו שמא חומרים אלו מכילים חלקים ורכיבים מעצים אחרים, וכשעץ האתרוג יינק מחומרים אלו, הרי יש כאן חשש של מורכב.

הוראות ה'חזון איש'

רבינו מסר כמה הוראות בענייני כשרות האתרוגים ששמע מפי ה'חזון - איש' ומהם:

באתרוג שהיה עליו כתם בהיר, הסתפק רבינו שמא זהו 'מראה לבן' הפוסל את האתרוג, והראהו ל'חזון - איש'. משך ה'חזון - איש' את שרוול חולצתו הלבנה, ואמר לרבינו: "זהו מראה לבן". עוד שמע רבינו מפיו: "רוב לולבים פסולים, ורוב אתרוגים כשרים".

יושבת בגנים חברים מקשיבים

כבר בחודש מנחם - אב, היו המדקדקים במצוות מחזרים אחר אתרוג נאה מחצרו של רבינו. אך דעתו של רבינו לא היתה נתונה לאתרוגי - חודש אלו המתקרב ובא, וקול השופר כבר מהדהד בחדרי לבו ונפשו, וכולו נתון בעבודת היום ולחובת השעה: תשובה. היוצאים ובאים היו מסמנים את האתרוגים שאיווה לבם, בעוד הם נותרים מחוברים לעץ - ובלבם תפילה, שהאתרוג יישאר בכשרותו והידורו.

רק "במשוך היובל" במוצאי יום כיפורים, או אז פנה רבינו בלב מלא שמחה למצוות הזמן - ארבעת המינים.

מה נהדר היה מראה חצרו וביתו של רבינו באותם הימים לקראת חג הסוכות. במעלה רחוב וילקומירר היו עולים ויורדים תלמידי חכמים - תלמידי ה'חזון - איש', נכנסים ויוצאים מבית רבינו, סובבים את העצים ותרים אחר האתרוג הנאה והנקי.

והנה מוצא אחד מהם אתרוג נקי כמעט לחלוטין, אלא שנקודה חשודה קטנטנה, בלתי נראית כמעט, טורדת את נפשו. הוא מראה את האתרוג לרעהו, המביע את דעתו - אך זו אינה מניחה את דעת חברו, וכבר מתלהטת לה ריתחא הלכתית, מרובת אסמכתאות מראשונים ואחרונים, פוסקים ומפרשים... תלמיד חכם שלישי השומע את דבריהם, יוצא מבין העצים מאובק כולו, ומנסה גם הוא להביע את דעתו, והנה חוברים עליו השניים ומבקשים לבלוע את סברתו שהעלה זה עתה...

בני ביתו של רבינו, מתרונן לבם למראה המרהיב לתורה המתלבנת

למול "מאומה".

בחורף תשמ"ה, נזקק רבינו לעבור ניתוח על עיניו, נכנס אל הסטייפלר לדרוש בעצתו ולקבל את ברכתו. אך בניגוד לכל השנים, לא הזכיר הסטייפלר כלל את האתרוגים, ולא התעניין בהם אפילו פעם אחת - כדרכו בכל שנה ושנה. גם בפני בנו של רבינו, רבי משה דוד, שנכנס אליו גם הוא באותה תקופה כמה וכמה פעמים - לא העלה הסטייפלר את ענין האתרוגים.

בכ"ג באב של אותה שנה, נסתלק לבית עולמו. ויהי לפלא.

אתרוג עבור הספרים

לתלמידו מאז, הלא הוא רבי חיים קנייבסקי, נוהג היה רבינו ליתן אתרוג מהודר, כשהיה הסכם ביניהם שרבי חיים משלם לרבינו תמורת האתרוג בספרים שחיבר והוציא לאור. אמנם רבינו לא תמיד היה עומד ב'הסכם', ופעמים רבות כאשר היה מקבל ספר חדש מרבי חיים, היה משגר את תמורתו הכספית.

רבי חיים מצידו, השיב את הסכום בתוספת מכתב:

---"נתפלאתי מאוד על הדרת גאונו שליט"א ששלח לי כסף, הרי אני לוקח כל שנה אתרוג על חשבון הספרים כמו שדיברנו, ועדיין אני חייב לו הרבה, חוץ כמה שאני חייב בלא זה הרבה מאוד, לכבוד מורי ורבי שליט"א. והנני מחזיר את הכסף בתודה, והריני כאילו התקבלתי, וימחול לי שאני עובר על רצונו כי נתינה בטעות היא"---

הפירות הפקר - אבל העולם אינו הפקר

באחת משנות השמיטה, הגיע הסטייפלר כדרכו לבקש לעצמו אתרוג, אך מקודם ניגש אל הבית לבקש רשות. לפליאת רבינו, בקשת רשות זו למה, והרי פירות שביעית הם והכל הפקר? ענהו הסטייפלר במתק לשונו: "די פירות זיינען טאקע הפקר, האבער די וועלט איז נישט הפקר!" - הפירות אמנם הפקר, אבל העולם אינו הפקר! ומן הנימוס והדרך ארץ, לבקש רשות כאשר נכנסים לחצר הזולת וקוטפים מאילנותיו.

ואף שהיה הסטייפלר מהדר לקיים את המצוה באתרוגים נוספים ממקורות אחרים, מכל מקום הקפיד לברך על אתרוג מעצי רבינו דווקא ולא על אחרים. וכן היה מבהיר לכל אלו שביקשו להעניק לו אתרוג לקראת החג, הגם שהיו גם הם מ'זן חזון איש', כי את הברכה אינו מברך אלא על אתרוג מחצירו של רבינו. כך גם בנו, רבי חיים קניבסקי, מקפיד לברך על אתרוג הגדל בחצרו של רבינו דווקא, ולא על אלו שבאו מכוחם, וניטעו במקומות אחרים. שנה אחת נטל גם הרב מבריסק אתרוג מעצי רבינו - היה זה בשנת תש"ט, עת שהה בבני ברק מפאת ההפגזות שבירושלים.

בקהל חסידים

האדמו"ר מ'תולדות אהרן' - רבי אברהם יצחק קאהן, בעל 'דברי

לכרות את עץ הגויאבות במטרה להשיב את עצי האתרוג - אך בעל ה'קהילות יעקב' חשש מלהתיר קציצת אילן פרי, והעץ המשיך לפרוח בסמוך לעצי האתרוג, שגם הם המשיכו לתת את פירותיהם המשובחים.

את אתרוגי שביעית שהופקדו כדת וכדין, הורה רבינו לקוטפים שאין מן הראוי לקצוץ את האתרוגים במזמרה. אלא עם סכין או מספריים או כל כלי אחר שאינו מזמרה. אף אם האתרוגים גדלו בשישית, כי חשש שזהו כדרך הקוצרים.

פעם דנו בני הבית בינם לבין עצמם, אם אפשר לקחת כסף על האתרוגים שהיו ספק שביעית - אך רבינו בחרדתו לקיום ההלכה בנקיות וללא כל חשש ופקפוק, הורה חד משמעית: לתת את הכל ללא קבלת שום תשלום.

בשנת השמיטה תשי"ב, גדלו בחצרו של רבינו מלפפונים. עם צאת יום טוב של ראש השנה, הגיע לחצרו רבי גדליה נדל, וקטף לעצמו מלפפון - באומרו כי רוצה הוא לחוש את שמיטת הארץ למעשה.

כשהגיעה שמועה זו לאזני ה'חזון איש', צהלו פניו ואמר: "האח, כבר נתקיימה מצות שביעית בעירנו!"

אתם נותנים לי הכל

בכל שנה ושנה, היה מקפיד רבי יעקב ישראל קנייבסקי - 'הסטייפלר', ליטול אתרוג מעצי רבינו. כבר בעיצומו של החורף היה מתעניין אודות מצב הגדילה של העץ, והסיכויים שיעלו בו אתרוגים נאים ומהודרים. מתחילת הקיץ, בכל עת שהיה פוגש ברבינו, היה מתעניין: "עס וועט זיין א גוטער אתרוג?" - היהיה אתרוג טוב?

בט"ו באב - חודשיים לפני חג הסוכות - כבר היה מת'יצב בבית רבינו, יחד עם בנו להבדל"ח רבי חיים, כדי לבחור לעצמו אתרוג. כל עוד היה בכוחותיו היה מתאמץ הסטייפלר לרדת לבדו אל העץ, והיה נשכב על הקרקע תחת העץ כדי לחפש בין ענפיו ולקטוף בעצמו את האתרוג, אולם אף בשנותיו המאוחרות יותר, כשכבר היה חלש, מכל מקום לא הסכים ש'יביאו את האתרוג אליו לביתו, אלא היה טורח ובה לבית רבינו, שם היו מגישים לפניו מבחר אתרוגים שנקטפו מן העץ בחצר, מהם היה בוחר את השניים הנראים בעיניו - אחד בעבורו ואחד נוסף בעבור בתו הרבנית ברום, בביתה התגורר. בהערכתו את הידור המצוה המזדמנת לידו, היה הסטייפלר משלשל לידו של רבינו סכום ניכר ומכובד, הרבה יותר מאשר נקבע לאתרוגים על ידי רבינו, ואף מעל ומעבר למקובל בשוק. לא הועילו כל הפצרותיו של רבינו שאינו חפץ בתשלום כלל.

שנה אחת עמד רבינו על דעתו, וסירב מליטול ממנו מעות. והנה למחרת, הופיע הסטייפלר ובידו שני כרכי 'קהילות יעקב' על מסכתות ברכות וחולין - תמורת האתרוגים. משראה רבינו כך, שוב לא סירב מליטול ממנו תשלום, אמנם היה נוקב בסכום מועט, והסטייפלר היה מתעקש לשלם סכום גדול יותר, באמרו: "אתם הרי נותנים לי הכל, ומה אני נותן לכם בתמורה? מאומה..." - כך היתה התייחסותו כלפי קיום מצוה נצחית למול כסף בר חלוף - "הכל"

נבון במעט ושאל: "האם לפי דעת ה'חתם סופר' יש בו כן שיעור?", ורבינו באמיתתו הנוקבת משיב באורך רוח: "אכן יש בו כשיעור הזה, אבל היות ואין בו שיעור 'חזון-איש', אינני לוקח תשלום". האיש חש באי-נעימות, וביקש למצוא כל דרך לשכנע את רבינו ליטול תשלום עבור האתרוג, ושב ושאל: "אם האתרוג היה נשאר על העץ עד החג, האם מגיע לשיעור 'חזון איש'?" ורבינו בשלו: "אכן, מאוד יתכן ומסתבר שהיה מגיע לשיעור זה, אבל היות וכרגע אינו בשיעור זה, אינני לוקח עליו שום תשלום".

כל חלב לה'

רבי רפאל ברוך טולדאנו, שהתגורר בסמיכות לבית רבינו, רגיל היה לקבל בכל שנה אתרוג שנשלח אליו ממרוקו, עליו היה מברך. באחת השנים בושש האתרוג מלבוא, והנה החג מתקרב ואתרוג אין. בלית ברירה עלה ופנה לבית רבינו, לבקש לו אתרוג. היה זה כבר ערב החג, כל האתרוגים הנאים והמהודרים כבר נרכשו ונלקחו. אך רבינו חרד לכבודו של אותו גאון וצדיק, ובמאור פנים מגיש לפניו תיכף ומיד שני אתרוגים מהודרים בנקינים ונאים בגידולם, ואומר: "הנה נותרו שני אתרוגים, וכבוד תורתו יכול לבחור לו אחד משניהם, כאוות נפשו". היו אלו שני האתרוגים של רבינו ושל בנו רבי משה דוד, שנבחרו בקפידה בחיפוש ובירור מתוך מאות האתרוגים...

משלוח מנות

מהאתרוגים הרבים שנותרו על העץ ולא היו ראויים למצוותם, היתה הרבנית מכינה מרקחת מתוקה. צנצנת אחת של אותה מרקחת היתה משגרת לרבי אלעזר מנחם מן שך - אותה היתה מצרפת לצנצנת דבש שהיה אחיה רבי ראובן יוסף משגר להרב שך דרך קבע. על הערכתו של הרב שך למרקחת זו, יסופר, כי בשנים האחרונות לחייו, היה הרב שך שומר את הצנצנת ומצרפה למשלוח המנות שהיה משגר לאדמו"ר מבעלזא, כשהוא מבהיר לשליח את חשיבותה של מרקחת זו, שהיא מעשי ידי הרבנית אשת רבינו, מהאתרוגים הגדלים בחצרם.

שלא ייבש האילן

ארבעה עצים נשתלו בחצר האחורית של הבית, ובשנים המאוחרות יותר נשתלו שני עצים נוספים בחזית הבית. עד היום, עשרות שנים לאחר נטיעתם, נותנים העצים את פריהם - מאות אתרוגים בכל שנה ושנה. תופעה לא מצויה כלל בעצי האתרוג הרגישים. מה עוד שאין עצים אלו מקבלים כל טיפול מיוחד - פלאי פלאות. אין זאת אלא ברכתו של ה'חזון-איש', ואותה 'נשיבת רוח' נותנת את ברכתה עד עצם היום זה. והנה, בימי האבל על פטירתו של רבינו, בחודשי תמוז - אב, כאשר בכל שנה ושנה עמוסים העצים בתקופה זו בעשרות רבות של אתרוגים - לא נראו על העצים

אמונה, היה מקפיד בכל שנה ליטול אתרוג מחצירו של רבינו - כאשר האתרוג היה מובא קודם לבחינה לרבי מאיר ברנסדורפר בעל 'קנה בושם', שעמד על רמת הידורו. לא אחת היו בני ביתו של האדמו"ר מגיעים בעיצומו של חול המועד, בבקשה לרכוש אתרוג נוסף, לאחר שהאתרוג הקודם נפסל מחמת משמוש ידיהם של חסידיו הרבים, שביקשו ליטול ולברך על ארבעת המינים של רבם. וכך נוהגים גם בניו ממשיכי דרכו, אחריהם, האדמו"ר'ם מתולדות אהרון ותולדות אברהם יצחק, אשר לוקחים כל שנה אתרוג מחצר בית רבינו.

לרוב, אין האתרוגים הצומחים בחצר רבינו בעלי פיסם. משום שכדי שהפיסם לא ייבש וינשור במהלך גידולו, יש צורך בטיפולים אגרונומיים מיוחדים, מהם נמנע רבינו. שנה אחת מצא רבי דוד פרנקל - מתלמידי הנאמנים של ה'חזון-איש', אתרוג בעל פיסם. אתרוג זה נשלח אחר כבוד לאדמו"ר בעל 'בית ישראל' מגור. שנה אחרת קיבל רבי חיים קנייבסקי אתרוג שכזה.

דובר אמת בלבבו

מידותיו התרומיות, נקיטתו וצחותו בענייני מזון של רבינו, באו לידי ביטוי מפליא בעסק האתרוגים.

רבינו נתן את האתרוגים ללא תשלום, ומי שנפשו חשקה בדווקא לשלם עבור אתרוגו, היה רבינו נוטל אך תשלום סמלי - כרבע מהמחיר המקובל בשוק. וגם בזה היתה מידת האמת והנקיות מורה דרכו.

מעשה באחד שביקש לרכוש אתרוג בערב סוכות ממש. רבינו אמר לו בצער כי לא נותרו בידו, כי אם אתרוג אחד שהוא 'חסר'. הלה הוציא מכיסו זכוכית מגדלת מיוחדת, ובהתבוננותו הבחין שעדיין נותרה מהקליפה החיצונית של האתרוג על גבי הנקב, ואם כן, אינו 'חסר', והרי הוא כשר ומהודר אף לכתחילה. אך גם לאחר שהתברר כי האתרוג מהודר, חזר ונקב רבינו במחיר זול - ככל אתרוג 'חסר', באמרו: "כיון שכבר הסכמתי לתת לך את האתרוג במחיר של 'חסר' - אינני חוזר ב".

ומעשה ונכנס אחד לחצר רבינו בין יום הכיפורים לסוכות, כשהוא תר ומחפש אחר אתרוג נאה. משמצא את האתרוג שמצא חן בעיניו, דפק על דלת בית רבינו וביקש לקטפו ולרכשו. יצא רבינו אל החצר, התבונן על האתרוג המדובר ואמר: "אתרוג זה שאתה מבקש, קטן ואין לו שיעור הראוי למצוותו, ולכן לא אקטפנו" - ורבינו מציע לו להמשיך ולחפש, אולי ימצא אתרוג אחר.

אך אותו אחד לא עמד בפיתוי, האתרוג היה נקי באופן מיוחד, ולבו חמד את אותו אתרוג. משנכנס רבינו לביתו, קטף בעצמו את האתרוג מן העץ, וניגש לבית רבינו כשהוא מבקש לשלם על האתרוג.

רבינו, בסבלנותו הידועה, מביט שוב על האתרוג, אומד אותו בעיניו, ואומר: "לאתרוג זה אין 'שיעור', ולכן אינני גובה עליו כסף". האיש,

עליהם מברכים רוב מנין ובנין של עם ישראל בימי הסוכות? - לא נודע מעולם. ואף רבינו, בתומו לא שאל שאלות, וכתלמיד נאמן עשה את המצווה עליו.
אך כמאליה עולה ההרגשה, כי הלא אמרו חז"ל "אתרוג דומה ללב", ומי כרבינו אשר כולו היה לב, כולו טעם וכולו ריח - להצמיח ולגדל את האתרוגים.

(מתוך הספר 'רבי מיכל יהודה')

שום פרי, גם לא אתרוג אחד! כביכול נסתלק רבינו ועמו נסתלקה הברכה. רק לאחר עתירת תפילה על קברם של ה'חזון-איש' ורבינו, להמשיך את הברכה כמאז, התאוששו העצים ושבנו לתת פרי - אם כי לא כמאז.

מה ראה ה'חזון-איש' להפקיד בידי רבינו את עתיד האתרוגים, אשר

המשך מעמוד 4 | הגאון רבי משולם דוד סולובייציק זצוק"ל

קדושתו ויראתו הטהורה של אביו הגדול ז"ע, וכה סיפר: פעם נסע אביו לשוויץ, בדרך חזרה, נחתו בשדה התעופה במינכן, היתה זו שעת בין הערביים - זמן תפילת מנחה. רבינו חיפש מקום נוח ושקט לתפילת מנחה. אחד הנוסעים ששהה בשדה, הבחין ברבינו המחפש לימין ושמאל, שאלו לחיפושיו, ענה לו רבינו, כי מחפש אחר מקום מתאים ושקט להתפלל מנחה. הלה שכנראה הכיר את שדה התעופה הראה לרבינו חדר צדדי בו יוכל להתפלל בכוונה.

רבינו אך דרך ברגלו מפתן החדר, ברח ברעדה למרחקים כמטחווי קשת, ללא אומר ודברים, ניכרת היתה על פניו עגמת הנפש שגרמה לו הכניסה לחדר זה. לשאלת מקורביו על מה ולמה נזדעזע וברח, התחמק ולא ענה בבירור, אך אץ מיד לתור אחר מקום מתאים אחר להתפלל שם.

אחד ממקורביו של רבינו, החליט לברר ולחפש בתוך החדר פשר התנהגות רבינו בענין, לאחר חיפוש ממושך הופתע לגלות בפנית החדר צלב, שתי וערב רח"ל, שהיה תלוי בסמוך לאחד הארונות, באופן מוחבא אמנם, אך רבינו בגודל קדושתו ויראתו הרגיש בכך, ולא יכול היה להמשיך לעמוד שם אפילו לרגע.

(מתוך 'המודיע' שבט תשפ"א)

שאנשים מדברים בשם אבי, הרבה דברים אינם נכונים. אספר לך, פעם אחת כיבדה אחותי את חדרו של אבי, והיתה צריכה לצאת והשאירה שם את המטאטא בחדר, כשפנתה לצאת ביקש ממנה אבא: 'נעם גיך אוועק דעם בעזים' - שתוציא מיד את המטאטא, שעוד מעט יכנסו אנשים ויאמרו, שאצל הרב מבריסק עומד בימים אלו 'מטאטא' באמצע החדר... יש דברים שאיני יודע להכחישם, אבל אני הכרתי את אבי...'

המשיך ראש הישיבה הגאון רבי משולם דוד זצוק"ל: "יהודי כמו אבי, כל מעייניו היו רק תורה, 'א גוטע קשיא' - קושיא טובה, 'א גוטן תירוץ' - תירוץ טוב, 'א דיוק אין רמב"ם', 'הבנה ברש"י', 'ענין של יראת שמים'. זו היתה מהותו של אבא. כל שאר העניינים לא תפסו אצלו שום מקום, וממילא איני זוכר את כל הדברים האחרים שמספרים היום סביב אבא. העולם עסוקים בדברים הצדדיים, ובוודאי שהכל הם דברים חשובים, אבל... כשהיה בא אחד לאבי והיה שואל קושיא טובה, הרי שיכולנו לחוש מיד כי זהו הטוב הראוי והרצוי ביותר עבורו."

קדושתו, יראתו ופרישותו

בשיחה המיוחדת, העלה הגרמ"ד זצ"ל בקוצר אמרים, אודות

המשך מעמוד 9 | הרה"ג רבי יעקב שיש שליט"א

שהוא אוהב אותנו ורוצה להיות איתנו לבדנו, ואז ברגע של קושי וברגע של מבחן, נזכור שהקב"ה אוהב אותנו ומצפה מאיתנו, וזה יתן לנו את היכולת ואת הכוחות לעמוד ברגע הזה, וגם אז לשים את הקב"ה במרכז החיים.

הקב"ה אומר לנו: "קשה עלי פרידתכם". אם נרגיש את אהבתו אלינו, נבין שזה הדבר היחיד שמלווה אותנו תמיד, וממילא לא יהיה שום פרוד. נזכור שהקב"ה אוהב אותנו, וכשמישהו כל כך אוהב אותנו ודואג לנו ומצפה מאיתנו - אי אפשר לאכזב אותו...
כשנזכור אהבה זו נצליח לקחת איתנו את כל הקבלות, והן תלויה אותנו כל חיינו.

(מתוך 'דורש טוב')

שהמבחן האמיתי הוא היום שאחרי, מה שהוא באמת לוקח איתו הלאה לתוך החורף, איך מצליח הוא לשים את הקב"ה במרכז, שזהו כרטיס הכניסה לעולם הבא. לא מדובר במעשים עצומים ומיוחדים, אלא במבחן היום-יום. אדם צריך לבדוק את עצמו מהו מרכז החיים שלו - הנהנתנות בעולם הזה, או הקב"ה. אוכל ובית יפה או דף גמרא ומעשה חסד.

פעם בשנה מגיע אלינו הקב"ה - לראש השנה, יום כיפור והושענא רבה. הקב"ה אומר לנו: קבלה אחת רצינית היא מה שמכבדת אותי באמת. זו לא צריכה להיות קבלה גדולה. מספיק קבלה אחת קטנה שלוקחים אותה לחורף, ובמשך כל השנה שומרים עליה שתחזיק מעמד.

האמירה של הקב"ה: "קשה עלי פרידתכם", נועדה עבורנו - שנדע

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ ברכת 'לישב בסוכה' - בעמידה או בישיבה?

◆ משגיחי כשרות הנמצאים במפעלים בחג הסוכות - האם הם חייבים בסוכה?

◆ האם ניתן לקיים את מצות לולב בענפי דקל 'קנרי' או דקל 'ושינגטון'?

ה' אלקינו באהבה את יום...". ומנהג בני ספרד, "באהבה מקרא קודש...". אבל בני אשכנז אינם כופלים את המילה 'באהבה' אלא כשיום טוב חל בשבת.

- בקהילות רבות באשכנז נהגו בעבר לומר פיוטים בתפילת ערבית בליל יום טוב; ופיוטים אלו כונו 'מַעֲרָבִית'. והגר"א נמנע מאמירת פיוטים אלו, וכן המנהג כיום.

מהלכות ארבעת המינים

- לדעת השולחן ערוך, יש לקיים את מצות נטילת לולב לאחר תפילת שחרית, לפני אמירת ההלל. ויש הנוהגים לקיים את מצות נטילת לולב בביתם לפני תפילת שחרית, מפני ש'זריזין מקדימין למצוות', וכך נהגו רבים מגדולי הדורות, וכך היה בעבר המנהג הנפוץ בקרב בני אשכנז. ועל פי הקבלה, יש לקיים את המצוה בסוכה.
- מי ששכח לברך על נטילת לולב לפני ההלל, ונזכר לפני הנענועים שבהלל - יברך עליהם באמצע ההלל, בין מזמור למזמור, כיון שאף הנענועים שבהלל הם חלק ממצות נטילת לולב.
- לדעת רוב הפוסקים, דקל המסוים שאינו מוציא פירות בשל הקור השורר באיזור בו הוא נטוע, או שיש צורך להרכיבו בעץ דקל אחר כדי שיוציא פירות - ענפיו כשרים למצות לולב.
- 'דקל קנרי' - יש מהפוסקים שפסלוהו למצות נטילת לולב, ויש שהכשירוהו, ויש שהסתפקו בדבר. ודקל 'ושינגטון' - פסול לכל הדעות.
- הלולב כשר למצוה אף לאחר שעליו התקשו ונפרדו מעט, ובלבד שלא התקשו באופן שאי אפשר להצמידם זה לזה. אולם, מצוה מן המובחר ליטול לולב שעליו צמודים ממש זה לזה.

ה'קידוש' בליל יום טוב ראשון של סוכות

- סדר ה'קידוש' בליל יום טוב ראשון של סוכות: ברכת 'הגפן', ברכת 'קדושת היום', 'לישב בסוכה', ו'שהחיינו'. ובדיעבד, אם שינה את הסדר, יצא ידי חובתו.
- מעיקר הדין, מאחר ועשיית הסוכה מתחדשת בכל שנה - הבונה סוכה לעצמו מברך עליה 'שהחיינו'; אולם, המנהג למעשה, לברך שהחיינו רק בשעת הקידוש בלילה הראשון של סוכות.
- ברכת 'שהחיינו' בשעת הקידוש בלילה הראשון של חג הסוכות, היא הן על 'קדושת היום' דהיינו, על עצם החג, והן על מצות הישיבה בסוכה, ואף על עשיית הסוכה.
- לדעת הרא"ש, היות והמנהג הוא לברך 'לישב בסוכה' רק בשעת אכילת פת או מיני מזונות - יש להסמיך את הברכה ככל האפשר לתחילת האכילה, ולכן, לדעתו, יש לברך לישב בסוכה בסמוך לאכילה, והיינו, לאחר ברכת 'המוציא' או 'מזונות', שאותה מברכים בישיבה. והמנהג כדעה זו. וכן יש לנהוג בקידוש בלילה הראשון של סוכות - לשבת לפני ברכת לישב בסוכה, כדי להסמיכה ככל האפשר לשתיית היין.
- המקדש בסוכה, ואין לו כיוור לנטילת ידים בתוך הסוכה - עליו לנהוג באופן שלא יהיה 'הפסק' בין הקידוש לסעודה, על ידי היציאה מהסוכה, והפוסקים כתבו כמה עצות לדבר.
- משגיחי כשרות השוהים בימי חג הסוכות במבנים סגורים של מפעלים, ותפקידם מחייב שהייה בתוך המפעל ללא הפסקה במשך כל זמן הייצור - פטורים מן הסוכה בשעות הייצור.

ממנהגי תפילת יום טוב

- בתפילת יום טוב, בברכה האמצעית, אומרים: "ותתן לנו

גליון 487
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דוד לנחמיה לייבוש על האישור לפרסום במבית

סיפורי חז"ל

צדקה תציל ממוות

שני תלמידים של רבי חנינא היו יוצאים לקצוץ עצים, ראה אותם חוזה בכוכבים ואמר: אלו שנים יוצאים ואינם חוזרים, כלומר שימותו בדרך ח"ו. כשיצאו פגע בהם זקן אחד, אמר להם עשו עמי צדקה ותנו לי לאכול, כי זה שלשה ימים שלא אכלתי שום דבר, היה עמהם ככר לחם אחד, חתכו חציו ונתנו לו לאכול, התפלל עליהם ואמר להם תחיה נפשכם ביום הזה כאשר החייתם את נפשי. יצאו בשלום וחזרו בשלום, היו שם אנשים ששמעו מהחווה בכוכבים שאמר שלא יחזרו בשלום, אמרו לו לא כך אמרת שלא יחזרו אלו בני אדם? והרי חזרו. אמר: יש כאן איש שקרן שאצטגנינות שלו שקר, כלומר על כרחי אני צריך להודות שאין ממש באצטגנינות שלי, ואף על פי כן לבו חפשו במשא שלהם, חפשו ומצאו נחש חציו מוטל בצד האחד של המשא וחציו בצד השני והם הרגו אותו בלי לראות. אמר החווה בכוכבים לאותם שני תלמידים מה מצוה באה לידכם ביום הזה שניצלתם ממות? ספרו לו המעשה שבשכר הצדקה נצלו, אמר החווה בכוכבים מה אני יכול לעשות שאלקי ישראל מתפייס בחצי ככר לחם שעל ידי זה נעתר להם והצילם. (ירושלמי שבת פ"ו ה"מ)

לע"נ

הר"ר יוסף ב"ר זאב"ל

ובנו הר"ר מרדכי ב"ר יוסף ז"ל

נלב"ע ט"ו תשרי תנצב"ה

נדבת בנו ואחיו יבלחט"א

הר"ר דוד משה שמואל הי"ו

פרשת השבוע

סוככים למטה ונפתחים למעלה

מסופר: פעם בערב חג הסוכות בא המשמש אל הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע ואמר לו שהסוכה כבר מוכנה להיכנס לשם והרבי יכול לבוא לראותה. כאשר נכנס ה"חווה" הקדוש אל הסוכה וראה את השלאק העשוי להגן מפני הגשמים, שאל את משמשו איך משתמשים בו? וענה שצריכים לסובב ולמשוך החבל מלמטה, ואז יפתח הגג מלמעלה. אורו פני הרבי מלובלין ואמר: את זה אני אוהב מאוד, אז מען דרייט פון אונטען און עס מאכט זיך אויף פון אויבען, דהיינו שסוככים למטה בארץ ושערי השמים נפתחים למעלה

אמונה גדולה מראיה

מעשה בחסיד אחד שתדיר היה חברו שהיה מתנגד מקניטו ומצערו בדברים אודות נסיעתו לרבו, כי מה תועלת תצמח לו מזה, ומה הוא פועל בנסיעתו? מאידך גיסא היה החסיד מפציר בחברו המתנגד שיתלווה אליו פעם בנסיעתו אל רבו, כי אז יוכיח עד כמה פועלת נסיעה אל הרבי. אך הלה בשלו, מה לי כי אסע אל רבו? החסיד לא חדל מהפצרותו, עד שפעם תבע ממנו במפגיע להתלוות אליו באומרו, באם לא תושפע אתה מרבי ולא תיהפך בעצמך לחסיד, מבטיחך אני כי גם אני

אחדל מהנסיעות. אותו מתנגד היה בטוח בעצמו שהוא לחסיד לא יהיה, ואם כן ירויח ריווח גדול בנסיעתו, שגם החסיד יהפוך למתנגד, לכן נתן מיד את הסכמתו לנסיעה המשותפת. ואכן, בהגיע חג הסוכות, ארוז את מיטלסליהם ונסעו יחדיו אל הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיו זי"ע"א. בהגיע ליל החג כשכנסו לסוכת הרבי, התעלף המתנגד. כשהעירוהו, סיפר שזכה לראות את האושפיון הק, מיד נהפך לבו בקרבו והוא הפך לחסיד. כמובן שסיפר על המחזה לחבירו, אך חבירו אמר לו שהוא לא ראה את האושפיון. לאחר מכן פנה החסיד אל הרה"ק מנעשכיו ותמיהה בפיו, מדוע זה ייגרע חלקי מחברי שעד אמש לעג לכל דברי החסידות, אך זה עתה בא הנה בזכותי, וכבר זכה לראות את האושפיון, ואילו אני לא זכיתי לגילויים שכאלה. ענה הרה"ק ואמר, הבן נא, אותו מתנגד מוכרח הייתי להראותו דבר מה על מנת למשוך את לבו ולהטותו לדרך החסידות. אך אתה, שהגך אמון על דרכי החסידות ותיק וחסיד הנך, ובתור חסיד הנך מאמין באמונה שלימה, שהאושפיון באים לסוכת הרבי. שלך גדולה משלו, אמונתך התמימה גדולה מראיתו הפשוטה שכן ראייה בעיניים יש לה גבול ומחסום, משא"כ אמונה אין לה גבול ותחום.

זמני השבת

זמני יציאת החג

ירושלים: 7:14 ת"א: 7:16 ר"ת: 7:51

חג הסוכות

זמני כניסת החג

ירושלים: 6:03 ת"א: 6:18

אתרוג בעבור תפילות הימים הנוראים

כמו שעון בכל שנה בימי הסליחות, היו תושבי 'סיניטיע' פוגשים בדמותו של אותו אברך צעיר לימים בעל חתימת זקן קטן אדמוני ויפה מראה, עד שהללו היו אומרים בבדיחותא, אימתי מתחילים באמירת סליחות לכשיבוא האדמוני הלזה. האברך היה נשאר בעיירה כמעט חודש ימים עד לאחר חג הסוכות, או אז היה אורז חפציו, נפרד בידידות מפרויקיה – אפרים בעל האכסניה, אצלו התאכסן ונעלם לדרכו, איש לא ידע מאין הוא ואנה פניו מועדות, מי הוא האיש ובמה הוא עוסק, הוא מצדו שתקנתו הייתה מרובה מדיבורו, ולא היה נכנס בשיח ושיח עם התושבים, רק זאת ידעו, ששמו ישראל בן אליעזר, זאת גילה כאשר נקרא לעלות לתורה באחד מביקוריו.

שנה אחת הגיע כהרגלו לאכסנייתו של פרויקיה, שכר חדר והחל להתעסק בתורתו ובעבודתו מתוך אוירה רצינית של אלול. ערב ראש השנה, לפתע נודע לגבאי בית המדרש הגדול של סיניטיען, כי החזן הקבוע נפל למשכב. הוא שוכב במיטתו, חומו גבוה, קולו צרוד וכמעט לא נשמע, ברי היה לכולם שבמצבו זה אינו יכול לשמש כשליחם של עמך בית ישראל. בלבול ומבוכה אחזו בגבאי בית הכנסת, מעולם לא עמדו בפני שוקת שבורה שכזו, החזן חולה ותחליף אין, כשהמבוכה הלכה והעצימה, ניגש פרויקיה בעל האכסניה אל הגבאים וגילה את אונם, ישראליק הצעיר המתאכסן בביתו, מוכר לי כאיש ישר וכשר, את קולו גם שמעתי, קול ערב ונעים, לו נדמה שהוא יכול להיות שליח הציבור שלנו. הביטו הגבאים אלו באלו, לא דבר קל הוא לשלוח לפני העמוד שלוחם של כלל ישראל, יהודי שאין יודעים פשרו ומהותו, פרויקיה שנהנה מהרעיון שהעלה, דחק בהם, עצתי לכם שתגישוהו קודם להתפלל תפלת ערבית של חג, ונשמע אם אכן קולו ערב, והיה אם ימצא חן בעיני הקהל, ייגש גם למחרת לתפילת המוספים.

נשאה ההצעה חן בעיני הגבאים, והרכיבו משלחת מכובדת שפנתה לישראליק האברך להפציר בו כי ייגש לפני העמוד. הביט בהם הצעיר במבט זך וטהור, חכך קלות בדעתו, והסכים בניע ראש. תפילת ערבית שכזאת לא שמעו תושבי סיניטיען שנים רבות, קולו של האברך היה נעים ורך, מתחנן ומפציר על נקלה כבש את לב כולם, לא רק קולו ומנגינותיו כבשו את הקהל, היה בתפילתו משהו נוסף שגרם לכולם התעררות פנימית עמוקה, לאיש מהם לא היה ספק, כי הם רוצים שגם למחרת יהיה שליחם הנאמן לפני היושב במרומים. כשהציעו לפניו את הדבר נענע ראשו קלות, כשפניו מאירות באור עילאי, בפעם הראשונה הבינו כולם כי האברך האלמוני הלז הנו מורם מעם. ואכן לשיא הגיע הקהל בתפילת המוסף שלמחרת, כאשר ישראליק העלה אותם לפסגות גבוהות שכמותם טרם ידעו, חוויה רוחנית כבירה טלטלה את כולם במשך אותן שעות וקולו המתחנן והמתחטא התנגן בלבם עוד שעות ארוכות.

בעשרת ימי תשובה קם החזן הקבוע ממיטתו, והוא נכון ונמרץ לגשת לפני העמוד כמנהגו מימים ימימה. אלא שדא עקא, לאחר שטעמו כי טוב, איש מבעלי הבתים לא רצה עוד בתפילתו, הכול חפצו לראות את האברך עומד ליד העמוד, ומגיש תפילותיהם לפני כיסא בעל הרחמים ביום הדין הגדול והנורא בהמליצו טוב עליהם. ובכל זאת הבינו היטב כי אי אפשר לדחות אוו החזן הקבוע בדברים של מה בכך. לאחר התייעצויות קדחתניות החליטו ביניהם לשאול דווקא את פי האורח הצעיר, שלימים התפרסם בכל קצוות הארץ ונודע בכינויו הבעל שם טוב הקדוש ויע"א. הם ידעו כי הוא אינו עוד אחד מהארחי פרחי הנודדים ממקום למקום, וכי הוא אדם מורם מעם, הוא בחכמתו בוודאי יידע את אשר לעשות. כשהציגו לפניו את העניין נענה בפשטות, עצתי שתאמרו לחזן הקבוע, כי תיתנו לו שכרו הקצוב כמו בכל שנה, והציעו לו לבקש ממני להתפלל במקומו, שכן הוא עצמו יודע שעדיין לא שב לאיתנו לגמרי. כך אכן היה, החזן הקבוע הסכים להצעה והוא עצמו פנה לאברך הצעיר וביקשו למלא מקומו, שכן הוא חש עדיין שאינו במיטבו, וקשה עליו השירה והחזנות.

את אותו יום כיפורים לא שכחו תושבי סיניטיען עוד שנים רבות. למחרת יום הכיפורים, הגיעו נציגי הגבאים ובעלי הבתים אל מקום אכסנייתו של ישראל הצעיר, כדי להודות לו על תפילותיו. קיבלם הלה בחביבות ובמאור פנים, ושמע את דברי תודתם, כשסיימו שאל אף הוא מצדו ומה בנוגע למשכורתו? הביטו הגבאים זה בזה, לא סוכם עמו מראש על תשלום כלשהו, אולם הבינו כי בקשתו אכן במקומה. נקוב שכרך וניתנה לך, השיבו לו. אין רצוני במעות כלשהן, רצוני רק שתקנו למעני אתרוג מהודר ויפה שיהא ראוי לברכה. אכן נגולה מעל לבם של הגבאים, הם יצאו בזול מכפי שחשבו, נשתדל בכל דרך לקנות עבורכם אתרוג מהודר, השיבו ולא ידעו מה מצפה להם. באותה שנה לא קל היה למצוא אתרוגים, ועל אחת כמה לא אתרוגים יפים ומהודרים, בכל העיירות והכפרים שמסביב לסיניטיען לא היה בנמצא אף לא אתרוג בודד, אפילו לא כזה שהוא כשר בדיעבד.

את שלושת המינים האחרים השיגו על נקלה, אולם היפה והבולט שביניהם האתרוג, אין. פרנסי קהילת סיניטיען רצו לעמוד בהבטחתם, ומיהרו לשלוח שלוחים לערים רחוקות ומרכזיות יותר, כדי לדרוש אחר אתרוג מהודר. הם ציידו את השלוחים בסכום כסף גדול, כדי שיוכלו לשלם בעד האתרוג כל מחיר שיידרש, אולם חיפושיהם של השלוחים העלו חרס, לא היה אף לא אתרוג אחד לרפואה.

הגיע ערב חג הסוכות, ישראליק יושב באכסנייתו של פרויקיה, מתכונן בסילודין לחג הממשמש ובא, והוא דואג ומיצר, טרם נמצא אתרוג ראוי לברכה, כמו גזירת שמיים נגזירה למנוע ממנו לברך על ארבעת המינים.

משל ונמשל

מאוצר מתנת חינוך

משל ליהודי ששהה פעם מחוץ לעיר מגוריו ואולו כל כספו ומוזונו, ימים אחדים עברו על האיש מבלי שבאו אל פיו מאכל ומשקה, עד אשר נקלע לעיירה יהודית, בכניסה לעיירה פגש אחד מבני המקום ושאלו האם יש בעיירתכם יהודי מכניס אורחים שיואיל לארחני בביתו? השיב הנשאל בחיוב, בהצביעו לעבר אחד הבתים, צעד האורח לעבר המקום שעליו החווה האיש, אך כיוון שבאותו עבר היו שני בתים טעה האיש ונכנס לא אל הבית שעליו הורה לו בן שיחו, אלא לבית הסמוך שלא היה אלא ביתו של קמזן העיירה. כשנכנס האורח אל בית הקמזן, נשאל על ידי בעל הבית לסיבת, בואו זה ימים אחדים מטלטל אני בדרכים וכל מזון או משקה לא באו אל פי, סיפר האורח, אנא תן לי דבר מאכל להשקט את רעבוני, עיניו של בעל הבית נפערו בתמיהה לשמע משאלתו המוזרה של האיש, וכי חינוך אין כסף אתן לך מזון? שאל בקול קשה, אם תסכים לעשות בעבורי עבודה כלשהי, תקבל מנת אוכל בתמורה לעבודה, הנה בוא בעקבותי והוא הוביל את האיש אל חצר הבית שם מונח היה בול עץ גדול, אם תנסר את בול העץ לגזרי עץ קטנים, אתן לך מזון, לא היתה לו ברירה לאורח המסכן, ובשארית כוחותיו נטל לידי את המשור והחל בעבודה המפרכת, וכשכילה סוף סוף עבודתו, פנה אל בעל הבית וביקשו לקיים את הבטחתו ולהעניק לו מזון, יצא בעל הבית אל החצר, וכשנוכח שהעבודה בוצעה כראוי, ניגש אל האורח אחז בחיבה בזרועו ואמר לו: רואה אתה את הבית הזה והוא הצביע על בית שכנו, הבית שעליו גם הורה האיש שפגש האורח בבואו לעיירה, היכנס נא לבית זה ושם יתנו לך ארוחה משובחת תמורת עבודתך, עשה האיש כדבריו פנה אל הבית הסמוך, ונתקבל שם בסבר פנים יפות, בעל הבית ערך לפניו את השולחן והגיש לו מטעמים ומעדנים לרוב, האורח הרעב והגיע אכל בשמחה את המזון המשובח, וכשכילה את סעודתו פנה ואמר לבעל הבית, בעבור סעודה דשנה שכזאת כדאית היתה העבודה שעשיתי, על איזו עבודה אתה סח? התפלא בעל הבית, כשסיפר לו האורח את כל המעשה, נתחייך בעל הבית ואמר: דע לך שהאוכל שאכלת על שולחני, הינו מתנת חינוך, ואילו את העבודה עשית לא למעני אלא למען אדם אחר.

והנמשל כל מוזונו ופרנסתו של האדם מוענקים לו מן השמיים כמתנת חינוך, ואילו עבודתו ומלאכתו אינם אלא בגלל עוונותיו.

(בשם הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א)

בצערו הגדול אף נמנע מללכת ולהתפלל בבית הכנסת תפילה מנחה של ערב חג, הגבאים מצידם התביישו להיראות בפניו לאחר שלא הצליחו למלא את בקשתו, סבר פניו המחויך של ישראל נעלם, וענתה דאגה ריחפה עליו, הוא התהלך בחדרו אנה ואנה דואג ומיצר.

דפיקה גסה נשמעה לפתע על דלת האכסניה של פרויקה, מבלי להמתין לתשובה, נפתחה הדלת, ובפסח עמד איכר גבה קומה, חבוש בכובע איכרים רוסי, וקולו גס ומחוספס. הוא התיישב באחד הכסאות הפנויים, הניח צרורו על השולחן וכבך ידיו זו בזו, הא ביקש מפרויקה להגיש לו צלחת מהבילה "אח" נאנח בהנאה. פרויקה גש הנה, קרא לבעל הבית בסבר של עליצות. ראש איזה פרי יפה מצאתי היום, תוך כדי דיבור פתח את חבילתו, ושלף ממנו אתרוג צהוב, יפה ומרשים בהדרו. יודע אני כי אתם משתמשים בפרי כזה ליום חגכם. כבר מרחוק קלט פרויקה במה מדובר, באדישות מעושה ניגש לשולחנו של האיכר, לקח את הפרי הנאה, ובחנו כנ וכנ, לשמחתו לא היתה גבול, הוא שראה בצערו העמוק של אורחו, שכעת אחרי תפילתו בימים הנוראים, היה אצלו אורח של כבוד, ידע כמה ישמח הלה באתרוג הלזה. אכן פרי יפה הוא זה, ונוכל להשתמש בו בחג, הסכים פרויקה ושאל, כמה תרצה בעדו? האיכר נקב בסכום, ופרויקה נתרצה ושלם מיד את הסכום הנקוב. תיכף נכנס פרויקה לחדרו של אורחו, ומבלי אומר הושיט לו את האתרוג הנאה שהגיע זה עתה, כמו משמיים.

בבת אחת נדמה החדר כאילו התרחב וגבה לאין שיעור, עיניו של ישראל האברך נצצו בשמחה של מצוה, נראה היה שעוד רגע קט הוא ייצא במחול של מצוה, ואילו נחפו היה לבית הכנסת, היה מביט באתרוג עוד שעות ארוכות. למחרת הגיעו כל אנשי העיר לאכסנייתו של פרויקה וברחילו ורחימו קבלו את האתרוג עם שלושת המינים הנוספים מידו של האברך.

רבים העלו את ההשערה, כי לא היה זה אלא אליהו הנביא זכור לטוב, שטרם להביא אתרוג יפה ומחודר לישראלים הצדיק. מיד לאחר חג הסוכות, ארז ישראל את צרורו, וכמו תמיד נפרד מעם מארחו ופנה אל הכפר קשיליוויץ, שם המשיך להסתיר את גדולתו הכבירה, עד אותו יום בו נתגלה אורו הבהיר, ומאו נודע בפי כל כרבי ישראל בעל שם טוב הקדוש זיע"א

צ'ין אדם לחברו

להבליג ולא לכעוס

מסופר על הרה"ק רבי יחיאל מיכל מולאטשוב זיע"א, שהיה מוכן להוציא הון עתק לקניית אתרוג, אך דא עקא לא היה לו את הכסף לכך, הוא היה עני מרוד והאתרוג המהודר עלה הון רב. הלך הצדיק ומכר את תפיליו המהודרות שעברו אליו בירושה מאביו המגיד מדרוהוביץ זיע"א, רבים היו הקופצים על התפילין המיוחסות, ורבי יחיאל מיכל קנה את אתרוג מהודר. הרבי הביא את האתרוג לביתו בפנים נוהרות. מה השמחה שקפצה עליך פתאום? שאלה הרבנית, העניות שורה בכל פינה ובבית אין פרוטה לפרוטה והרבי שמח. רבי יחיאל מיכל הסיר בעדינות את מעטה הפשתן והראה לרבנית את האוצר שרכש. הרבנית נעצה את מבטה באתרוג המבדיק וברבי המאושר, ושאלה אתה קנית את האתרוג? מהיכן היה לך כסף? מכרתי לשם כך את התפילין היקרות, השיב רבי מיכל. את התפילין שירשת מאביך, את חפץ הערך היחיד שבבית בשביל אתרוג לשבעה ימים? מרוב כאב ועגמת נפש על העניות הגדולה, לקחה את האתרוג היקר, נשכה את הפיטם והטיחה אותו ארצה. הצדיק התבונן באתרוג שנפסל והחזיר, הוא נותר עתה ללא אתרוג וללא תפילין. הוא נשא את מבטו אל אשתו הרבנית ואמר בכאב: חייב הייתי עתה לכעוס עליך מאד, אבל התפילין כבר אינן, והאתרוג גם איננו, ועכשיו רוצה היצר להכשילני בכעס, לא, לא אעשה

זאת. באותו לילה נגלה אליו אביו בחלום ואמר לו, בני, מכרת את התפילין היקרות שלי כדי לקנות אתרוג מהודר, הדבר עורר רעש בשמים, אבל המעשה השני של הבלגה על הכעס עורר רעש גדול יותר.

ההדר של הצדיק ר' אריה לוי
מספרים שערב סוכות אחד הגיע הגה"צ רבי אריה לוי זיע"א לשכונת מאה שערים בירושלים, ונכנס לאחת החנויות שעברה הסבה לסוכות, ובמקום ספרים, מוכרים ארבעת המינים. ביקש הצדיק מהמוכר לקנות אתרוג, המוכר מסר לו אתרוג, וללא בדיקה הכניס אותו למעיל הארוך שלבש, שילם ויצא החוצה. יהודי חשוב שראה את הדבר, התפלא מאוד, ניגש לר' אריה שהכיר אותו, ואמר לו: כל צעיר פה בודק את האתרוג בזוכית מגדלת, ואתה הצדיק והתלמיד חכם, הכנסת את זה לכיס המעיל שלך ללא בדיקה? אמר לו ר' אריה לוי: יש שני הידורים שכתובים בתורה: אחד "והדרת פני זקן" (ויקרא י"ט - ל"ב) ואחד "פרי עץ הדר" (ויקרא כ"ג - מ') ויהודים מוכנים להוציא על זה הרבה כסף, וזה יפה ומהודר מאוד. אבל אני לקחתי על עצמי את ההידור של "והדרת פני זקן", ואני ממחרת מכאן לבית החולים למצורעים בטלבייה, ושם אני מהדר את מצוות "והדרת פני זקן" שאני לקחתי על עצמי, ואני מקווה שאני עושה את זה באמת לשמה.

תפילולא דצדקיא

שבת קודש י"ב תשרי

הרה"ק רבי אברהם המלאך ב"ר דוב בער (תקל"ז)

הרה"ק רבי שמואל ב"ר מנחם מענדל המוהר"ש מליובאוויטש (תר"מ)

יום ראשון י"ג תשרי

הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש ב"ר אברהם המלאך (תקפ"ח)

הגה"ק רבי עקיבא אייגר ב"ר משה (תקצ"ח)

יום שני י"ד תשרי

הרה"ק רבי ישראל ב"ר שבתאי מקאזוניץ (תקע"ה)

הרה"ק רבי יוסף צבי ב"ר ישראל דושינסקי (אב"ד ירושלים - תש"ט)

יום שלישי ט"ו תשרי

יעקב אבינו
 הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא ב"ר ישכר בער (תרנ"ו)

יום רביעי ט"ז תשרי

הרה"ק רבי שמעון מירוסלב ב"ר ישראל (תרנ"ו)

הרה"ק רבי צבי הירש ב"ר שלמה שפירא (דרכי תשובה - תרע"ו)

יום חמישי י"ח תשרי

הרה"ק רבי משולם איגרא ב"ר שמשון (אב"ד פרעסבורג - תקס"ב)

הרה"ק רבי נחמן ב"ר שמחה מברסלב (תקע"א)

יום שישי י"ט תשרי

הרה"ק רבי אליהו ב"ר שלמה ולמן (הגאון מוילנא - תקנ"ח)

הרה"ק רבי יעקב יצחק ב"ר אשר (היהודי הקדוש - תקע"ד)

הרה"ק רבי אליעזר (יחזקאל) ב"ר יצחק פאפו (פלא יועץ - תקפ"ד)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמלאל הכהן רבינוביץ שליט"א
 מח"ס "גם אני אדור" רמזים יסודיים לתורה על המצוות.

שמיעת קריאת התורה (ז')

א) ראוי שישמעו הקריאה מתוך חומש. (לדוד אמת, למרן החיד"א, סימן ח', אות כ"ד)

ב) המנהג שהקורא עונה אמן על ברכת העולה לתורה, עם הציבור בקול רם, וממשיך בו קצת יותר מן הציבור, בכדי שיבינו שמתחיל לקרות, ויטו אוזן לשמוע, ומתחיל לקרות מיד, וטוב שיפסיק קצת בין אמן להתחלת הקריאה, שלא יהא נראה מחמת נגינת אמן שהוא דבוק אל מה שקורא. (מ"ב, סימן קמ"א, ס"ק י"ז)

ג) אם צריך לנקבו באמצע קריאת התורה, צריך להמתין ולצאת רק בין גברא לגברא, אם רק ביכולתו להשהות עצמו. (ערוך השלחן, אר"ח סימן קמ"ו, עיף א' שערים, פרק י"ב)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ
 מרת פייגא מלכה שיינברגר ע"ה
 ב"ר יהודה לייב זצ"ל
 נלב"ע י"ד תשרי תנצב"ה

לע"נ הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א
 ב"ר ישכר בער זיע"א
 נלב"ע יו"ט ראשון של חג הסוכות
 תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

שַׁבַּת חוה"מ סְכּוּת - חיי האדם

"ימי שנותינו בהם שבועים שנה" (תהילים צ, י)

העולם הבא. התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין" (אבות ד, ט"ז).

חיי הנצח של האדם אינם נמצאים בעולם הזה. אין אדם שביום מן הימים לא יתבקש לעולם הבא. דוד המלך ע"ה אומר: "מי גבר יחיה ולא יראה מות ימלט נפשו מיד שאול סלה" (תהילים פט, מט).

הגאון הרב בן ציון אבא שאול זצ"ל ביאר את הפסוק: "אדם להבל דמה ימיו כצל עובר" (תהילים קמד, ד). המילה צל עולה בגמטריה מאה ועשרים. לומר לך שגם אם אדם יחיה מאה ועשרים שנה- גם זה עובר.

מסופר על עשיר ששמעו של החפץ חיים הגיע לאוזניו. הגיע העשיר לביתו של הצדיק וראה כי הוא פשוט ביותר ואין בו רהיטים.

הקשה העשיר: "רבי, כיצד אתם חיים?". שאל הצדיק: "מהיכן אתה?". השיב העשיר: "מעיר פלונית. בביתי יש הכל". הצדיק אמר לו: "כיצד אתה מסתדר כשאינך בביתך?".

העשיר השיב: "כשאני נמצא בחוץ אני אכן נאלץ לחיות בחוסר נוחות עד שאגיע לביתי. בטלטולי הדרך עלי להסתפק במה שיש". אמר החפץ חיים: "אף אני נמצא בטלטולי הדרך ולכן אני מסתפק במועט. למעלה, בעולם הבא שם נמצא ביתי!".

בברכת שבת שלום וחג סוכות שמח הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

צריך להבין, מדוע בורא עולם מצווה עלינו לבנות סוכה? מדוע עלינו לצאת מהבית בו אנחנו גרים בו כל השנה ולצאת למקום בו הגשמים יכולים להיכנס, השינה שם רעועה והאדם אינו מרגיש בטוח ומוגן לו היה נשאר בביתו?

כמובן שהטעם העיקרי הוא הציווי כפי שכתוב בתורה הקדושה: "למען ידעו דרתיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" (ויקרא כג, מג).

רבותינו דורשים סיבות נוספות לדבר. אחד הטעמים הוא שאנחנו צריכים לשים לב כי בסוכה אנחנו לא חיים בהרווחה כמו בבית. האדם לא שם מקרר בסוכה. גם תנור הוא לא מכניס. אפילו כשעליו ליטול את ידיו לסעודה הוא מגלה כי מדובר בפעולה לא פשוטה.

בבית הוא פשוט ניגש לברז, לוקח את הכלי לנטילת ידיים, ממלא אותו במים, נוטל את ידיו, מברך ומנגב. לעומת זאת בסוכה עליו לדאוג להביא את המים מהבית ולהביא קערה לתוכה הוא יטול. לעיתים המים לא מספיקים לכל בני הבית ושוב הוא נאלץ לעשות את דרכו, מהסוכה לבית וחוזר חלילה.

האדם מבין שהישיבה בסוכה היא אירעית. הרי לאחר שבעה ימים הוא חוזר שוב לביתו. שבעת הימים שהאדם נמצא בסוכה הם כנגד שבעים שנותיו.

לאחר מכן האדם מתבקש ביום מן הימים לבית עולמו. שם חיי הנצח. לא כאן בעולם הזה הדומה לפרוזדור. בפרקי אבות רבי יעקב אומר: "העולם הזה דומה לפרוזדור בפני

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים י.מ.ש. כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחמיה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

הצלחת דביר בן נלי רחל

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שנת לכת

יום	כנסת לכת	צאת לכת	יבין מח
י"ט	17: 58	19: 08	19: 51
כ"א	18: 15	19: 06	19: 48
מ"ב	18: 16	19: 07	19: 49
כ"ג	18: 17	19: 08	19: 49

שואל ומשיב בהלכה – משיב הרוח

ממתי מתחילים לומר 'משיב הרוח' ומה הן ההלכות הנוגעות בדבר?

סלסה ?

תשובה !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

מתחילים לומר 'משיב הרוח' ומוריד הגשם בתפילת מוסף של שמחת תורה. הזכרה זו אינה שאלה ובקשה על הגשם אלא היא שבח לבורא עולם, לכן הזכרה זו נקראת 'גבורות גשמים'. אבל שאילת טל ומטר שבברכת השנים, היא בקשה מה' יתברך על הגשם.

ישנם מספר הבדלים בהלכה בין הזכרת גבורות גשמים שבברכת "אתה גיבור", לבין שאילת טל ומטר שבברכת השנים: ההבדל הראשון הוא, שמזכירים גבורות גשמים כבר מתפילת מוסף של שמחת תורה, ואילו שאילת גשמים אינה אלא מליל ז' במר-חשוון, כפי שיתבאר בהלכות הבאות.

בגמרא מובא (ברכות לג.): מזכירים גבורות גשמים בברכת "אתה גיבור", משום שהיא ברכה על תחיית המתים, ומתוך שירידת גשמים שקולה כנגד תחיית המתים. לפיכך, קבעו אותה בתחיית המתים.

שאילת גשמים קבעו בברכת השנים, משום שהיא ברכה על פרנסה. ירידת גשמים גם היא עניין של פרנסה לעולם.

מנהג הספרדים וחלק מעדות האשכנזים, שבימות הקיץ אומרים בברכת 'אתה גיבור' 'מוריד הטל'. למנהג זה אם שכח לומר 'משיב הרוח' ואמר 'מוריד הטל' וכבר סיים ברכת מחיה המתים, אינו חוזר. אבל אם לא הזכיר 'משיב הרוח' וגם לא הזכיר 'מוריד הטל' (כמנהג חלק מעדות האשכנזים בימות הקיץ), אם לא התחיל עדיין את ברכת 'אתה קדוש', יאמר 'משיב הרוח' ומוריד הגשם' בין ברכת 'מחיה המתים' לברכת 'האל הקדוש' ומשיך תפילתו. אך אם התחיל כבר את ברכת 'האל הקדוש' - אין לו תקנה ועליו לחזור לראש התפילה.

חולה שנאלץ להתפלל ביחידות בביתו בשמיני עצרת, וכן בני הכפרים שאין להם מניין, ימתינו בתפילת מוסף עד השעה שבוודאי התפללו בעיירות מוסף, ואז יתפללו ויאמרו 'משיב הרוח'.

המלאך של הושענא רבא'

על מסירותו הרבה של הגאון הצדיק מרן הרב אריה פינקל זצ"ל (שימש כראש ישיבת מיר במודיעין-עילית 'מיר ברכפל', ומראשי ישיבת מיר בירושלים. חברת במועצת גדולי התורה של דגל התורה, חבר נשיאות ועד הישיבות וממנהיגי הציבור החרדי-ליטאי) לעשיית חסד עם הזולת היתה מופלאה ביותר. בנו הצדיק רבי בנימין שליט"א (משגיח בישיבה. בעבר שימש כר"מ בישיבת מיר ברכפלד) סיפר עובדה אחת מיני רבות החושפת מעט מאישיותו המופלאה של הצדיק:

כידוע, היה הגאון רבי אריה מארח בביתו גם אנשים קשי-יום, גלמודים ואומללים והם היו מאוכלי שולחנו. אחד מאנשים אלו היה אדם מסכן, מדוכדך ועצוב. הוא נכנס פעם אל רבינו ביום 'הושענא רבה', יום שכולו קודש לעבודת התורה והיראה. הוא סיפר בצער כי חברת החשמל איימה כי תנתק לו את החשמל בביתו בגלל שהוא חייב חוב גדול של תשעים ואחת לירות א"י (באותם ימים היה מדובר על סכום גדול מאוד. בערכים של היום מדובר בחוב של אלפים רבים).

הצדיק רבי אריה, למרות שפרנסה שלו בעצמו היתה דחוקה ביותר, הוציא מיד סכום לא מבוטל (כערך של מאות ש"ח היום) ונתן לאיש. הלה לא הסתפק במה שקיבל מרבי אריה. הוא המשיך לבכות ולהתאונן על הסכום הזעיר, שקיבל ביחס לחוב הגדול שלו מול חברת החשמל. הוא אמר בצער, כי אין בסכום שקיבל להוריד מסדר היום את הסכנה המוחשית, שחברת החשמל לא תנתק לו את החשמל, שכן הם דורשים לקבל את כל החוב במלואו.

מרן רבי אריה לא יכול היה לעמוד מנגד מול אנחותיו ובכיותיו של אותו אדם. הצדיק התנשא בגבורת-נפש. ויתר על סדר יומו העמוס בעבודתו הרוחנית של אותו יום קדוש, והחל לחזר על הפתחים ללא כל התחשבות בכבודו ובמעמדו. כך עבר, ביום הקדוש, מבית לבית, כשהוא מתבזה לקבץ פרוטה לפרוטה. כל זאת למען אותו יהודי אומלל, כדי להוציאו מצרה ומאפילה לישועה ולאורה.

סוף-סוף לאחר זמן רב של התרמות של הרבי לאחר שעבר מדלת לדלת, ביקש והתחנן עבור החוב, השיג מרן הצדיק עבורו את רוב הסכום של החוב. רק כעת נחה לבסוף דעתו של אותו יהודי. זיק של אורה ותקווה ניצת בעיניו על כך שיוכל בעז"ה להשיג עוד כסף ויוכל לשלם את חובו הגדול לחברת החשמל. מאותו היום, אותו האיש בעל החוב מתוך הכרת טובה ל"מצילו", החל לכנות את רבינו 'המלאך של הושענא רבא'.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים – האדמו"ר הרב יעקב יוסף מאוסטראה זצ"ל

האדמו"ר הרב יעקב יוסף (הראשון) מאוסטראה - נולד בשנת ה'תצ"ח (1738) באוסטראה. כונה 'רב ייבי' (ר"ת יעקב יוסף בן יהודה). עוד בילדותו ניכר, כי לגדולות נועד. רבינו זכה להסופף אצל מרן הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל אשר השאיר עליו רושם גדול למשך כל ימי חייו. שאב את חכמתו ותורתו מאביו. בהמשך אביו שלח אותו ללמוד מפי המגיד ממזריטש והוא התקבל לחבורה הקדושה. בשנת תקכ"ו (1766) לאחר פטירת אביו החל למלא את מקומו. בעל מתק שפתיים. דרשותיו משכו את ההמונים בהן הוא פעל רבות למען תנועת החסידות. אהבת הזולת אצלו היתה מופלאה.

בעל רוח-הקודש. הצדיק ר' לוי יצחק מברדיצ'ב כינה אותו: "איש אלוקים קדוש יאמר לו". ר' אשר צבי מאוסטראה קרא לו: "איש קדוש מבטן". על חשיבותו ניתן לראות שרבינו התבקש לכתוב הסכמות לספרים 'עץ חיים ופרי עץ חיים', 'כנפי יונה', 'זהר הרקיע' ו'צמח צדיק'. ענוותן מופלא. על מצבתו חרותים רק שמו ותפקידיו בקהילה. ייסד את שושלת חסידות אוסטראה שנמשכה עד מלחמת העולם השנייה. נפטר ב-כ' תשרי ה'תקנ"א (1791). חי כ-53 שנים. ציונו בסלאוויטא. בנו, ר' אליקים גץ מילא את מקומו.

סבא (מצד אביו): ר' משה מברוד. **אביו:** האדמו"ר ר' יהודה לייב (שימש כדרשן ומורה דק באוסטראה שבאוקראינה). **מרבתינו:** הגאונים אביו, ר' יהודה לייב, ר' ישראל בעל שם טוב, ר' דב בער (המגיד ממזריטש), ר' ברוך ממז'בוז'. **מתלמידיו:** הגאון החסיד ר' אלטר קסטנטינר (נחשב לאחד הפוסקים הגדולים באוקרינה. **בניו:** ר' אליקים גץ (ממלא מקום אביו), ר' פנחס (אדמו"ר באוסטראה), ר' נחמן, ר' יהודה לייב יבין מברדיצ'וב. **חתנו:** ר' אברהם בן ר' צבי מפאווליטש. **מספריו:** **ירב ייבי** - חידושים על התורה, על נ"ג פרקי תהילים, פירושים על הש"ס **יעין משפט** - קבלה ומוסר **ימורא מקדש** - נגד דיבור בבתי הכנסת.

מסופר על אשתו שהיתה מפורסמת ובעלת מדריגה. פעם אחת בעת שטאטה את הבית לכבוד שבת קודש, עצרה באמצע וענתה קדושה עם המלאכים.

מסופר על אישה אחת שכבר חלפו מספר שנים מנישואיה ועדיין לא נפקדה בזש"ק. בצר לה היא פנתה אל הרה"ק רבי פינחס שפירא מקוריץ (שהיה מתלמידיו הקרובים של הבעל שם טוב, 'אור שבעת הימים' והיה מגדולי צדיקי החסידות) וביקשה ממנו שיברך אותה שתזכה לישועה ותיפקד בבנים. הצדיק מסיבות מסוימות לא הבטיח לה. אולם היא לא התייאשה והמשיכה להפציר בצדיק ולא הפסיקה.

הצדיק ניסה לשכנע אותה שלא תפציר בו אולם היא המשיכה לבקש ולא עזבה את מקום הצדיק. לבסוף אמר לה הצדיק: "**אני מבטיח שלא יהיו לך בנים!**" בפחי נפש עזבה האישה את המקום. במר לה פנתה לרבינו וסיפרה לו מה שאמר לה הרה"ק רבי פינחס. שמע זאת רבינו ואמר לה: "**אני מבטיח לך שתלדי בן זכר בקרוב!**"

מדברי רבינו לא נפל דבר ארצה ועוד באותה השנה נפקדה בזש"ק. בליל 'שולם זוכר' התעלפה האשה ותהי צעקה גדולה. לא חלפו דקות אחדות והאישה התעוררה מעלפונה וביקשה להניק את בנה. כאשר נרגע המצב שאלו אותה: "מה קרה?". היא סיפרה שראתה את עצמה עומדת בבית דין של מעלה והם דנו לגביה. לפתע הגיע לשם הרה"ק ר' פינחס שפירא מקוריץ והוא אמר לבית הדין: "אני אמרתי שלא יתנו לה בן. לכן היא תישאר כאן ונביא לכאן גם את הילד". דבריו התקבלו וכתבו פסק דין, והניחו את הפסק על השולחן.

לפתע הגיע יהודי זקן חבוש בספאדיק, כשספר תחת זרועו. הוא שאל אותי למעשי במקום זה. סיפרתי לו מה אירע, ואני הראתי באצבעי כי פסק הדין מונח על השולחן. הזקן נטל את הפסק, קרע אותו ואמר: "איך עורכים פסק דין ללא ידיעתך?!". תוך כדי דיבור הוא צעק אלי: "הלא מוטל עליך להניק את הילד. מה את עושה כאן?!". באותו הרגע התעוררתי וצעקתי לכם שתתנו לי את הילד להניק.

ניבה מיוחדת נודעת לרבינו למצוות סוכה. הצדיק השתדל מאוד לא לצאת מהסוכה במשך כל ימי החג. אנשים שהתארחו אצל רבינו סיפרו כי מעולם לא נראו זבובים בסוכת רבינו גם בימים בהם החום היה רב כאשר בשאר הסוכות נראו זבובים. כאשר שמע זאת הרה"ק רבי פינחס שפירא מקוריץ זיע"א, הוא ביקש לראות זאת בעצמו.

לפיכך הוא הטריח את עצמו ללכת לסוכת רבינו ולחזות בפלא המדובר. כך ישב שם רבי פינחס כשעתיים עד שלפתע נראה זבוב קטן הולך ויורד ממרומי הסכך. פנה ר' פינחס לרבינו והבעת תמיהה ניכרה על פניו. נענה רבינו ואמר בחיך של פיוס: "ראה נא, איך שמלאכי מרום מטריחים את עצמם להביא זבוב במיוחד לכבודכם, כדי שלא יגרם לכם חלילה עוגמת נפש".

מספר שנים אחר פטירת רבינו פעם פרצה שריפה בעיר אוסטראה. השרפה התפשטה לכל עבר במהירות ואנשים רבים ניסו לכבות את השרפה. לפתע הגיע מושל העיר ופקד שיביאו אליו רב העיר. כאשר הגיע אליו הרב, שאל אותו המושל: "האם אתה הוא רב העיר?". הרב השיב בחיוב. לקח אותו המושל והלך עימו בכל אותם המקומות שאחזה בהם האש באותה השעה. כאשר סיימו להקיף את כל המקומות והשרפה המשיכה ביתר עוז. אמר המושל בזעם: "אתה לא רב. לפני מספר שנים כאשר הרב הקודם (הוא התכוון לרבינו) עדיין היה בחיים, פרצה שריפה גדולה. רב העיר הקיף את כל המקומות בהם אחזה האש, ותיכף שקעה האש ללא כל צורך בכיבוי. ואילו איתך, כלום לא קרה!".

בהלוויית רבינו התרחש מאורע שהתפרסם מאוד. במרכז העיר עמד בית תיפלה. כדי לקבור את הנפטרים היו חייבים לעבור בדרך ליד בית התיפלה של הגויים. בכל פעם שנפטר אדם מישראל, הגויים נהגו לצלצל בפעמוניהם בקול מחריש אוזניים. מעשה זה ציער את המלווים וגרם לביזיון לנפטר. גם כשנפטר רבינו המשיכו הגויים במנהגייהם וצלצלו בפעמונים.

לפתע כדרך פלא התיישב רבינו על מיטתו וציווה להביא לו ספר מסוים. מיד הובא הספר למקום ורבינו עיין בו לרגע וחזר לשכב. לפתע נשמע קול נפץ אדיר ובית התיפלה קרס על כל הנמצאים שם. במקום נפער בור עמוק עם הלבנים המרוסקות. שנים רבות לאחר מכן עדיין ניתן היה לראות את הבור במקום שהיה שם בית התיפלה שלהם.

חובת ההודאה

בעודם נמצאים תחת הרושם העצום של הנס האדיר שהתרחש עימם הם המשיכו לעסוק בדברי שבח והודאה למי שאמר והיה העולם.

לפתע אמר ר' פנחס: "בשביל מה נסענו? כדי להתפלל על קברי צדיקים ולזכות לזרע קודש בר-קיימא. לשם מה אנחנו צריכים ילדים? כדי שנוכל לגדל ולחנך אותם בדרך התורה הקדושה".

"זאת כדי שידעו ויכירו, שיש בורא לעולם. ידעו להודות למי שאמר והיה העולם. ידעו להביט ולהבין עד כמה בורא העולם עושה עימנו חסד ומשפיע עלינו טובות בכל רגע נתון".

"היום, כשאנו נמצאים תחת הרושם העצום של ההצלה המופלאה בידי בורא עולם – קל לנו להודות, כיוון שניצלנו ממיתה מוחשית".

"אך האם אנו זוכרים להודות לו מדי יום ביומו על חסדיו המרובים? על כך שמעניק לנו חיים, שיש לנו משפחה מאוחדת? עלינו להודות לבורא עולם על כל נשימה ונשימה".

"בורא עולם מעניק לנו כוחות ויכולות. הוא גם נותן לנו ניסיונות. בנוסף גם כוחות נפש להתמודד איתם. עלינו להודות על כך, שאנו יכולים להתפלל ישירות אליו. הבה נקבל על עצמנו להודות לו, במילים שלנו, מעומק הלב!".

הגיסים שמעו את דבריו הנרגשים של ר' פנחס. הם החליטו לקבל על עצמם, כי יכוונו היטב באמירת 'עלינו לשבח' בתפילה מדי יום ביומו.

לאחר מכן יוסיפו מספר מילים מעומק הלב, כדי להודות לבורא עולם על חסדיו הטובים והמרובים, כשהם יחפשו דברים טובים להודות עליהם.

היום בו הם קיבלו עליהם את חובת ההודאה היה ראש חודש ניסן. את חג הפסח כבר חגגו במחיצת בני המשפחה לאחר ששבו לארה"ב.

מדי יום הם ביצעו את הקבלה על הצד הטוב ביותר. הם השתדלו בכל יום להודות על חסד נוסף, שעשה הבורא עמם.

המשך הסיפור הוא מופלא ביותר. בתאריך ב' טבת בשנה שלאחר מכן, זכה ר' פנחס להיפקד בבן זכר. לאושרו לא היה גבול ופיו המשיך בהודאה לבורא העולם. חלפו שלושה ימים בלבד, וגיס אחר זכה גם הוא להיפקד, הפעם בבת. שמחתו של הגיס הרקיעה שחקים. חמישה ימים נוספים לאחר מכן, בעיצומו של צום עשרה בטבת, נולד בן לגיס השלישי!

לא בְּכַדִּי בורא עולם ציווה עלינו לבנות סוכה ולהיכנס לתוכה. עלינו לדעת ולהכיר טובה ולאמר תודה לבורא עולם, שהציל את אבותינו ואותנו במדבר.

המדבר הוא מקום בו נמצאות חיות רעות וטורפות. חום עז שורר ביום וקור מקפיא בלילה. בורא עולם הושיב אותנו בסוכות ואף שלח לנו את ענני הכבוד, כדי שיישרו את השטח.

ה' יתברך לעד ולעולמי עולמים שמר על עם ישראל, שלא יאונה להם כל רע. דאג לכל צרכיהם במדבר זאת למען נדע ונזכור בכל דור ודור את עניין יציאת מצרים והשגחת בורא העולם על עם ישראל.

להלן סיפור מופלא המעובד מתוך 'ומתוק האור' מדבריו של המגיד הגאון ר' שלמה לוינשטיין שליט"א. יש בו כדי ללמדנו עד כמה עלינו לזכור את החסדים והטובות שבורא עולם גמל עימנו. אם תהיה לנו הכרת הטוב, אף נזכה לישועות מעבר לגדר הטבע. להלן הסיפור מפי בעל המעשה:

נהג הרכב היה בדרכו לכיוון הגליל העליון. באותה השעה ישבו שישה אנשים ברכב. שלושה זוגות גיסים ונשותיהם. הם הגיעו מארה"ב כאשר שלושת הזוגות עדיין לא זכו להיפקד בילדים. הם ביקשו להתפלל על קברי הצדיקים בתקווה שיזכו לישועה.

הנהג לא ראה את כתם השמן שהיה על הכביש. הוא נסע במהירות עליו. כתוצאה מכך הרכב הסתחרר על צידו, עף לשולי הכביש - ומשם התהפך מספר פעמים במדרון, עד שהתרסק בוואדי.

הרעש היה מחריד אוזניים. הנהגים שצפו במתרחש הזעיקו במהירות את כוחות הביטחון וכוחות ההצלה, כשהם תוהים אם בכלל יהיה ניתן למצוא ניצולים.

כוחות גדולים של חילוץ והצלה כולל מכבי-אש ומספר אמבולנסים הגיעו אל המקום. הם הגיעו אל הרכב המרוסק - ומול עיניהם הנדהמות, קמו כל הנוסעים, זה אחרי זה.

בדיקה קצרה העלתה, כי למעט אחד הנוסעים, שנשברה רגלו, כל השאר סובלים ממכות יבשות קלות. מטבע הדברים כולם הועלו על האמבולנסים ופוננו לבית-החולים, כדי שיערכו שם בדיקות מקיפות ויודאו, כי אכן אין פגיעות נוספות, שלא התגלו בשטח.

לאחר שהגיעו לחדר המיון, אמר אחד הגיסים בשם ר' פינחס בקול: "הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו! בורא עולם הציל אותנו ואת נשותינו שלא נרד לבאר שחת".

הם שכבו במיטות אחד ליד השני כשהם תוהים בקול: "איך זכינו לצאת בריאים מתאונה כזו קשה? במה זכינו לראות נס גדול כזה?".

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל אביבה בת איירין ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחת ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה אברהם בן טובה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה מזל בת שמעון ע"ה יוסף בן מרים נוסרת ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה לטיף בן פרחת ז"ל דניאל רפאל בן חגית ז"ל יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל ולד יחיא בן יוסף ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל מאירה בת יפה ע"ה אביגדור בן ג'ולי ז"ל ר' שאול בן סילביה זצ"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה אסתר בת גולה גאולה ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל שלום בן אסתר ז"ל מרים בת שרה ע"ה אביבה לוי ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה
--	--	---

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישעיה בן סטה מקנין זצ"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל צדיק חכם בן חלה ז"ל דוד בר חסיבה ז"ל חוה בת יעקב צבי ע"ה יצחק יצחק בן רחל ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעימה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל מסעוד בן יקוט ז"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה חי זיזי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה דוד יצחק בן פרחת ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה
---	--

גליון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

סוכות

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת האזינו

- א צדיק וישר הוא – קבלת הנהגת הבורא באמונה תמימה.....
- ג אמון בם – אמונה והכרה בכוח כל יחיד מישראל ובעשיית המצוות.....
- ה ילכו מחיל אל חיל – ד' ימי טהרה שבין יוהכ"פ לסוכות.....
- ח לעבדו בלבב שלם – מעלת ההכנה ועשיית המצוות בהתלהבות ובשמחה.....
- י אם אתה משמח את שלי – ענין צדקה וחסד כהכנה ליו"ט ובימי המועד.....

סוכות

- יד למען ידעו - בצילא דמהימנותא.....
- יז ושמחת בחגך – מעלת השמחה וסגולותיה.....
- יז אך שמח – מתוך האמונה יבוא לידי שמחה.....
- יח ולישרי לב שמחה – טהרת הלב מביאה לידי השמחה.....
- יט שם שמים על הסוכה - קדושת הסוכה ושם ה' השורה בה.....
- כא וסוכה תהיה – סגולות מצות סוכה.....
- כג היו מרקדים – חשיבות המרומם ומגביה עצמו אעפ"י שיודע שיפול.....
- כד הלל וזמרה – הודאה וקרבת ה' ע"י ארבעת המינים.....
- כה על נטילת – הרי הוא כביכול כנוטל את הקב"ה בכבודו ובעצמו.....
- כה שפע ברכות - סגולת מצוות ארבעת המינים.....
- כו כנגד האברים – רמזי ד' מינים לקדושת האדם.....
- כו אור פוסל – הולך בטל כישן דמי.....
- כז מקראי קודש – קדושת חול המועד ובפרט שבת שבתוך המועד.....
- כט ברכת מועדך – להמשיך מימי החג לכל השנה כולה.....

הושענא רבא

- ל לעת חיתום - יום מסירת הפתקין.....
- לא בשפון תליא – בידינו לקרוע רוע גזר הדין ולהריק עלינו שפע רב.....
- לד יום ערבה – פתח תקווה גם למי שאין בו לא טעם ולא ריח.....
- לו והושיענו אלוקי ישענו - המתקת הדינים ביום הוש"ר וביותר ע"י חביטת ערבה.....

שמנ"ע ושמח"ת

- לח עכבו עוד יום אחד – הקירבה שבין ישראל לאביהם שבשמים בשמיני עצרת.....
- לט עננו ביום קראנו – ימים המסוגלים מאד לקבלת התפילות.....
- מ תעלה תפילתי - תיקון לתפילות של כל השנה.....
- מ שישו ושמחו – סגולת השמחה בתורתנו הקדושה.....
- מב תחילתה וסופה חסד – הזהירות בכבוד חברו.....
- מג עכבו עמי – בקבלה טובה ישאר קשור לכל השנה.....

פרשת האזינו

מרימנוב זי"ע קודם הסתלקותו מן העולם 'הנה זה הוא עיקר התורה הקדושה, לידע שהש"ת הוא א-ל אמונה ואין עול' (בארות המים השלם).

וממילא גם לעת כי תמוט רגלו ח"ו לא יפול לבו בקרבו בידעו ש'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד', שהרי 'צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו', ולעולם אינו מביא 'רעה' על האדם, אלא היא רק נראית כרעה ואין זה אלא טובה עבורו. פעמים שזוכה לראות בעיניים כיצד היתה ה'רעה' הכנה לישועת ה'א, ופעמים שבאה לזככו ולהרבות שכרו לעולם הבא.

צדיק וישר הוא - קבלת הנהגת הבורא באמונה תמימה בפרשתן (לב ד), 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא'. כאן הודיענו הכתוב יסוד האמונה בהקב"ה כי תמים פעלו וצדיק וישר הוא, ובאמת ייאמר, כי מקרא זה צריך לעמוד נגד עיני האדם ולבו בכל עת ובכל שעה לקבל את כל הנהגת הבורא עמו באהבה ובתמימות, מתוך אמונה שהורה שיש מנהיג לבירה, א-ל אמונה ואין בו עול, וכלשון ה'פייט' (במוסף דר"ה ויוה"כ) 'וכל מאמינים שהוא דיין אמת'. וכה אמר הרה"ק רבי צבי הירש

א. איתא בגמרא (קידושין כו.), 'נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות' - כלומר, שה'קונה' עושה מעשה קנין בקרקע ובפעולה זו נקנים לו 'אגב הקרקע' גם המטלטלים שבדעת המוכר לתיתם לו, ומסתפקת הגמרא האם קנין זה מועיל גם אגב קרקע כל שהוא, והרי זה ברור שאי אפשר להעמיד חפץ המטלטל ב'קרקע כל שהוא'... ומכאן מוכח שאין צורך להעמיד את המטלטלים בתוך הקרקע, ודחו בגמרא את ההוכחה, כי בוודאי יש בידו להניח שם חפץ כי יכול להעמיד בקרקע זו מחט, ומקשה כ"כ הרבה טרח התנא ללמדנו אופן שאפשר לקנות מחט שאינה שווה כמעט מאומה, ותיריך רב אשי - מי גילה לך רז זה שהמחט איננה שווה, אולי מדובר במחט שבראשה תלויה 'אבן טובה' - מרגניתא, ששוויה אלפי זוזי. שמעתי מחכם אחד שליט"א שרמז יש בדבר, שפעמים מרגיש אדם שהוא נדקר מן השמים (או ע"י בני האדם) ב'מחט', עס שטעכט, עס טוט וויי (המחט דוקרת ומכאיבה), אבל זכור תזכור, על המחט תלויה מרגניתא דשויא אלפי זוזי...

ויתבאר עוד, כי הנה 'מרגניתא' זו אין לה מקום על גבי הקרקע, שהרי כל גודל הקרקע היא רק 'כל שהוא', ואי אפשר להניח בה שום חפץ אלא רק לנעוץ בה מחט, ונמצא שהדרך היחידה לקנות את המרגלית היא אך על ידי המחט, ולעניינו יאמר, כי לפעמים רוצים מן השמים להשפיע על האדם כל מילי דמיטב, אלא שהוא כ'קרקע כל שהו' - שאינו מוכן לקבל את הברכה, ואין עצה אלא לתלות בו מחט 'ולדקרו' בייסורים ולהביא עליו עגמת נפש ועי"ז יוכל 'לקנות' את כל האוצר המוכן בעדו.

עוד ייאמר בזה, כי לכאורה כל פעולת ה'מחט' היא עשית 'חור' בבגד, אמנם באמת כל תכליתה וייעודה הוא לחבר בין שני דברים (וכגון כפתור לבגד וכיו"ב), שמכניסים את המחט עם החוט שבה עד שנעשו לאחדים, ונמצא שאין כאן 'חור' וקלקול אלא הא גופא התיקון והחיבור. ועד"ז ייאמר כי כל ה'מחטים' שנדקרו בהם יהודי לא באו לעשות לו 'חורים' ח"ו אלא נועדו רק לחבר אותו לאבינו שבשמים.

והנה נודע מהבעש"ט הק' זי"ע (עיי' בעש"ט עה"ת, פרשת מקץ בהערה ד, ועוד) כי זה הנפק"מ והחילוק שבין האמירה 'כל דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:) לבין נחום איש גם זו שהיה אומר 'גם זו לטובה' (תענית כא.), כי ביאור 'לטב עביד' הוא - כדי שתצא טובה מתוך הרעה, מוסיף עליה נחום איש גם זו ואומר גם זו - אותה רעה טובה היא בעצם, וכדרך שנתהפך עפרו של נחום איש גם זו לחיצים, נמצא שטובה היתה לו בעפר עצמו... והאומר שגם זו לטובה מתוך אמונה שלימה הרי באמירה זו מהפך האדם את הרעה עצמה להיות לו לטובה. ולדברנו, כל מכה ומכה הרי מלבד ש'לטב עביד' - שתצא טובה מתוך הרעה, הרי בעצם 'גם זו לטובה', כי עצם המכה טובה היא שמחברת ומקרבת את היהודי אל הקב"ה.

ב. ובזה ביארו בנוסח התפילה (בברכת השיבה שופטנו) 'והסר ממנו יגון ואנחה ומלוך עלינו מהרה אתה ה' לבדך בחסד וברחמים', כי תחינתנו ובקשתנו להסיר ממנו יגון ואנחה, שאף שהייסורים מכניעים לבו של אדם וממשיכים אותו

באר הפרשה - פרשת האזינו

וכדאיתא ב'ספרי' בפרשתן על מה שנאמר (פסוק ז) 'זכור ימות עולם - אמר להם הקב"ה, כל זמן שאני מביא עליכם ייסורים בעולם הזה תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעולם הבא'.¹

הגה"ק ה'ארץ צבי' זי"ע מקווי'גלוב (מועדים, לשבת תשובה תרפ"ו) בלשון הכתוב בריש פרשתן (לב א) 'האזינו השמים ואדברה', שאם יאזין אדם אל 'השמים', כלומר שיטה אזנו להתבונן שכל העובר עליו וכל הקורות עמו אינם אלא מן השמים בהשגחה עליונה מדוקדקת, אזי יתקיים בו 'ואדברה', לשון הנהגה [וכמו 'דָּבַר אחד לדור', סנהדרין ח.], כלומר שהקב"ה ינהיגו בהשגחה עליונה גלויה לטוב לו כל הימים, וכבר נאמר (בתפילת מוסף דר"ה) 'ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך'.

וכבל שיאמין יותר כי הקב"ה 'צדיק וישר הוא' וגם בשעה שנראה ש'כל דרכיו משפט' הקב"ה משגיח עליו, כך יתהפכו כל הדינים לטובה, ויזכה לראות בישועת ה' מתוך השגחה פרטית גלויה.² וכמו שפירש

אל הקב"ה, אך מלוך עלינו אתה ה' בחסד וברחמים, כי אין כוונתנו ח"ו לילך בפריקת עול ובהפקרות, אלא שגלוי מלכותו ית' עלינו תהיה מתוך חסד ורחמים.

ג. הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שלח תר"נ ד"ה בפרשת) מבאר לשון הכתוב 'א-ל אמונה', וז"ל, שאלוקותו ית' מתגלה בעולם הזה לפי האמונה שנמצא בבני אדם.

ד. וכן פירש הרה"ק ה'אורח לחיים' מזלאטשוב זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (לב ג) 'כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו', בהקדם המשל שאמר הבעש"ט הק' זי"ע לאב ששינה מלבושיו להבעית את בנו הקטן, ותיכף שמבין הבן כי אין זה אלא אביו וקורא אבי אבי, מיד מתמלא האב רחמים על הבן ומוריד אותם לבושים ומתגלה לפני הבן, וכך כל תכלית ה'הסתר' והצער אינו אלא בכדי שנבין שהקב"ה אינו עוזב אותנו אלא רק הסתיר פניו בכדי שנקרא אליו, וכשיש לו לאדם הכרה זו מיד נעלמים כל המחיצות וההסתרים ומתבטלים כל הצער והייסורים. וזהו שאמר הכתוב כי שם ה' אקרא בעת שיהיה צער ל"ע מתוך ההכרה שהכל מאתו, וגם אותו צער בא מידי הקב"ה, ואני קורא לו, עי"ז הבו גודל - היינו מידת החסד לאלוקינו - הוא מידת הדין, כי האמונה שהכל מהבורא ית"ש ממתיקה כל הדינים ומבטלת את כל מיני צער ויגון.

ה. כאשר פרצה ה'מלחמה' הנוראה (בשלהי שנת תרצ"ט) והנאצים ימ"ש החלו להתקדם לתוך מדינות פולין וליטא, נחפזו הכל להימלט על נפשם ולברוח למקומות מרוחקים יותר או להתחבא בתוך יערות (עד שבתוך זמן קצר התברר להם כי כבר אין לאן לברוח). גם בני משפחת 'הרב מבריסק' ה"ה הגרי"ז הלוי סאלאוויטשיק זי"ע רצו לברוח אך המתינו להכרעתו של 'הרב'. לאחר ששקל הרבה בדעתו הגדולה האם מעשה זה הוא אכן בגדר 'השתדלות' הכרחית או שיש בזה סתירה לחובת הבטחון בהקב"ה הכריע כי אמנם צריך לנוס אל היער הסמוך, אך הזהירים שלא יטלו עמם שום מאכל ומזון, אלא 'יקחו' את האמונה ב'אין עוד מלבדו'... ואכן יצאו לדרך כשארין ברשותם אפילו פרוסת לחם אחת.

לאחר כמה שעות שהלכו בדרך הופיע כנגדם איש יהודי הנושא שני סלים גדולים מלאים במיני מאכלים טובים ומשובחים, ושאלם האם כבר אכלו היום, והשיבוהו שעדיין לא נכנס לפיהם אפילו משהו, מיד הראה להם את מה שבידו, וסיפר להם, כי היה אמור להתקיים שמחת נישואין וכבר ביטלו את כל האוכל עבור סעודת החתונה, אלא שלצוק העתים נדחו הנישואין למועד בלתי ידוע ונשארו כל התבשילים באין דורש, ולא מלאו ליבו השליכס לאשפה שלא לעבור על 'בל תשחית', ועל כן נטלם עמו בכדי לתת אותם להולכי דרכים הרעבים, ואם ברצונם 'הרי שלהם לפניהם'... החל הגרי"ז לחקור ולדרוש אודות כשרות המאכלים, ולאחר שהתברר לו כי אכן הכל בתכלית ההידור והדקדוק הרשה לבני ביתו לקבלם ממנו, ונתיישבו לאכול 'כסעודת שלמה בשעתו' באמצע היער... והורה הגרי"ז שלא להשאיר מאומה מן האוכל ולשמור אותו למחרת, כי צריך לבטוח בה' שיספק להם למחר צרכיהם כמו שדאג להם ביום זה. והמשיכו להעמיק במנוסתם לתוך היער.

ויהי למחרת ושוב הופיע לפניהם איש אחר וסלי מזון בידו, ואותם הדברים בפיו, שהכינו סעודת נישואין והתבטלה... וקבלו מידו ופתחו את הסלים להוציא את המאכלים בכדי להתיישב ל'סעודה', ואכן היה שם כל מיני מאכל מלבד ה'לפת' המוגש בסוף הסעודה. פשיטא שאיש לא היה מוטרד מחסרון ה'לפת'... חוץ מ'הרב' בעצמו... והיה הדבר לתימה רבתי בעיני כולם, שהלא אפילו בעיתות שלום מעולם לא היה מעניינו איזה אוכל מוגש ומוכן עבורו, ועל אחת כמה וכמה בעת מלחמה... ובפרט שאכלו יותר מכדי שבעם, ולמי 'חסר' בדיוק עכשיו 'מנה אחרונה'...

הדין למדת הרחמים, ונותן כח ועוז למעלה כמו שנאמר (תהילים פח לה) תנו עוז לאלוקים^ח. ושלא יהא ח"ו בכלל האמור 'צור ילדך תשי ותשכח קל מחוללך', כלומר ששוכח שהקב"ה מחולל ויוצר אותו מהעולמות העליונים למען יוכל לפעול בתפילותיך מעשיו הטובים. ועל כך אמר הכתוב כי דור תהפוכות המה - שיש בידם לזעזע את כל העולמות, ולהפוך מידת הדין בשורשה לרחמים גלויים ומרובים, אלא שלא אמון במ - שאינם מאמינים בעצמם^ט ובכוחות הגדולים אשר נתן להם הקב"ה...^י

אמון במ - אמונה והכרה בכוח כל יחיד מישראל ובעשיית המצוות
בפרשתן (לב יח-ב) 'צור ילדך תשי ותשכח קל מחוללך וכו', כי דור תהפוכות המה בנים לא אמון במ', ופירש הרה"ק ה'אורח לחיים' מולאמשוב זי"ע (ד"ה צור) כי הנה האדם 'צריך להאמין בתפילתי ובעשייתו שפועל למעלה וכו', ויחשוב שהוא עולם קטן ונכלל בו כל העולמות מרום המעלות, על כן כאשר יפשפש במעשיו ומתחרט עליהם יכול לפעול בעולמות העליונים עד מקום שורש נשמתו, ויוכל להפוך מדת

ונעמד הגרי"ז על רגליו ושאל בכובד ראש האם מישהו השאיר אמש מהסעודה, ונאלמו הכל בדומייה ואיש לא ענה, חזר הגרי"ז על שאלתו ודרש לדעת מי השאיר אתמול מהאוכל, עד שקם ילד קטן והודה כי אכן השאיר משהו. הורה לו הגרי"ז לספר בקול גדול מה הותיר למשמרת, וסיפר כי חשש שמא לא יהיה להם מה לאכול על כן נטל מעט לפתן והניחו בצנצנת בכדי שיהיה לו היום מה לאכול. פנה הגרי"ז לכל אותם שהיו עמו, ואמר להם, ראו והתבוננו בכל מעשי ה', הילד השאיר לפתן על כן לא קבלנו היום בדיוק את הלפתן, וכל זה ללמדנו עד כמה הקב"ה שומר ומגן עלינו כפי מידת בטחונו בו, ואם נסמוך עליו לבדו נזכה לראות תמיד כיצד הוא מגן לכל החוסים בו.

ו. וכבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות, אמונה ובטחון לז) שבכוח תפילתו של כל יהודי ויהודי, לפעול כל משאלות לבו לטובה ולברכה תיכף ומיד. אך מה שאנו רואים לפעמים שלא פעלה התפילה, הוא מפני שחסר לו אמונה בכוחה של תפילה, ואדם המאמין שבכוח תפילתו לקרוע רקיעים ולפעול עבורו כל מאי דבעי, הרי הוא פועל ללא כל שהות כל משאלותיו.

ז. והדברים אין צריכים ראייה אך דוגמא לדבר במה שמצינו בעניינא דיומא לגבי ארבעת המינים שמצוה לנענע בהם, וכמו שאמרו בגמ' (סוכה לז:) 'מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים', והדבר נורא למתבונן בהם, עומד איש פשוט והמוני, שבקושי קרא מימיו ומנענע בלולב ובוזה הוא משנה כל סדרי תבל ואת הנהגת העולם, עוצר רוחות רעות וטללים רעים.

אך מלבד האמונה בגודל פעולותיו 'בעליונים' גם צריך להאמין בכוחם של מצוות ה' לקדש את האדם, וכמו שאנו מברכים אשר קדשנו במצוותיו, ולהשפיע עליו השפעות קדושות וטובות ברוחניות ובגשמיות ללא גבול. וכאשר ישים האדם אל ליבו גודל השפעת מעשיו, אזי בוודאי תתלהב נפשו בעשיית המצוה בדחילו וברחימו.

ח. דברים חוצבי להבות אש בעניין זה כתב בספר 'סדר היום' (לשבועות) בזה"ל, ואל יקל בעיני האדם הדבר הזה, כי (אף ש)האדם הוא שפל ואפל בבחינה אחת (מצד אחד), אבל בבחינה אחרת (מצד שני) גדול כמו עד מאד, ובידו להעמיד כל העולמות כולם, מה שאין מלאך משרת יכול לעשות כן, והוא הנותן כח וחיל כביכול לבורא עולם כדכתיב (דברים לג כו) 'רוכב שמים בעזרך וכו', וצריך כל אדם עם היותו קטן מהקטנים והדיוט שבהדיוטות להחשיב עצמו ולהתגדל ולהתנשא על הענין הזה - לומר אולי על ידי יבא איזה ענין ודבר להפיק רצון הש"י, ואל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניו וכו', עיי"ש עוד.

ט. ואל תאמר, אין הדברים אמורים אלי... כי אם לאנשי מעלה, ויזכור מה שדרשו חז"ל (קידושין לו.) מפסוק זה, כי אף אם 'לא אמון במ' עדיין נקראים הם 'בנים' למקום, וכדברי רבי מאיר שבין עושים רצונו של מקום ובין אין עושים רצונו של מקום נקראו בנים.

דבר נורא אמרו בזה, שהרי אמרו בגמ' (שבת י:) 'לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת (כלומר, אותה כתונת פסים) שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים', והרי הקב"ה מקיים כל התורה כולה, ואף הוא אינו משנה בן בין הבנים...

איתא במשנה (אבות ג יד) 'חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר (דברים יד א) בנים אתם לה' אלוקיכם'. והתמיהה ידועה, שלכאורה נראה כפל הלשון, ומה בין 'חביבין' ל'חיבה

באר הפרשה - פרשת האזינו

וכך כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שבת שובה) כח אלוקי, אלא שהוא גנוז ונסתר 'זכפי האמונה תרס"ב ד"ה שובה) לפרש הלשון האמור בפרשתן שמאמין האדם כי יש בו כח אלקות כך מתגלה אליו, ולכן נקרא הקב"ה א-ל אמונה, שכפי האמונה 'אנכי ה' אלוקיך' נטבע בתוך נפשות בני ישראל

יתירה', וכן קשה מדוע הביא את הראיה מהפסוק רק כלפי מה שאמר 'חיבה יתירה'. ושמעתי לבאר באופן נפלא, כי מתחילה אמרו חביבין ישראל שהקב"ה מתייחס ומתנהג עימם כרחם אב על בנים, הוסיף התנא לומר חיבה יתרה נודעת להם, ר"ל, שלרוב חיבתו של הקב"ה לישראל לכן הודיע להם מעלה זו (ולא הסתיר זאת מהם), וזהו שהביא ראיה ממאמר הכתוב בנים אתם לה' אלוקיכם, שנאמר זאת לבני ישראל שידעו כי הם 'בנים', ויתבוננו בכוחות העצומים שנמסרו לידיהם, ולא יהיה ח"ו 'לא אמון' בעצמם...

וכך פירש הרה"ק ה'נחל יצחק' מזוטשקא זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (לב ה) 'שחת לו לא בניו מומם', שמי ששיחת וחטא ר"ל וחושב שכבר אבדה תקוותו והוא לא בניו - ששוב אינו נחשב כ'בן' לאבינו שבשמים, הרי הא גופא היא מומם והחטא הגדול ביותר....

סיפר הגאון רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל גאב"ד אנטווערפן, שבימי המלחמה ניגש אליו אחד מעשירי בני ישראל, וכה אמר לי הנה אנכי הולך למות (כשנשלח לכבושונות יחד עם רבבות אלפי בני ישראל למות על קידוש ה') אבקשך, היות שחנני ה' בעשירות גדולה, ומעות הרבה שמורים עבורי ב'חשבון' בבנק שבמדינת שווייץ, אגלה באזנך את ה'קודים' - שע"י ניתן להוציא את המעות, ולכשתמצא אחד מיוצאי חלצי שיסאר בעזהשי"ת בחיים תעביר לו את הפרטים הללו, כדי שיקח את שלו ויתפרנס בכבוד.

עברו שנים רבות לאחר המלחמה והגר"ח לא מצא שם ושארית לאותו יהודי, ואף לאחר חיפושים שונים לא עלה בידו למצוא אחד מיורשיו. ויהי מקץ עשרים שנה מצא הגר"ח איש יהודי עני מרוד הלבוש בבגדים קרועים, מן השמים נדבר הגר"ח עם זה העני ובתוך הדברים גילה כי 'מצא את שאהבה נפשו', כי הלה בנו של אותו יהודי שמסר לו את מספר חשבון הבנק שלו בשווייץ, מיהר הגר"ח להשיב את ה'אבידה' (אחר שחקר היטב כי כנים הדברים)... ומסר לו את הסימנים, ואכן, הלה הצליח למשוך סכום כסף אדיר שהפקיד שם אביו שנים רבות קודם לכן. אז נענה הגר"ח ואמר, זה כעשרים שנה שהלה מסתובב בבגדים בלואים וקרועים כשבאמת גביר אדיר הוא, אלא שהוא לא ידע מן האוצר שהיה בבעלותו.

לדין ייאמר, הרי כל אחד ואחד הוא 'גביר אדיר'... יש בידו אוצרות מלכים לאין גבול, ועל כולנה הוא בנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, אך עליו לדעת שהוא 'עשיר', ולא להידמות לאותו הלך שהסתובב כאביון שבאביונים רק כי לא ידע...

י. ובכלל הדברים הוא גם האמונה בטהרת הנפש הגדולה שנשפעה עלינו ביום הכיפורים ובמחילת העוונות שזכינו לה בחסדי השי"ת, וגם על זה ייאמר 'בנים לא אמון במ' - שהם חסרים את ההכרה עד כמה הם טהורים בימים אלו, וכמו שכבר הבאנו מה שביאר ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא ב'ליקוטי הרי"ם' יו"כ) בטעם הדבר שאומרים בתפילת מעריב דמוצאי יוה"כ והוא רחום וסלח לנו, והרי עדיין לא הספיקו לחטוא אחר יוה"כ"פ, ועל מה מבקשים 'סלח לנו'. אלא על הא גופא, שאין מאמינים באמונה שלימה בכפרה הגמורה יש לשוב ולבקש מחילה. וכך אומרים בשם הרה"ק מקאצק זי"ע שאילו היו בני אדם מאמינים ומרגישים את גודל טהרת נפשותם לאחר יוה"כ לא היו שבים לחטוא לעולם אלא שאינם מאמינים ומרגישים את הטהרה כדבעי.

ידוע מה שפירשו צדיקים (הרה"ק רבי חיים מקראסנא זי"ע הובא ב'אמרי פנחס' לט רג, ועוד צדיקים) בלשון הכתוב (קהלת ט ח) 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך לא יחסר', משל למה הדבר דומה, לאחד הלבוש בבגדים לבנים זכים ומצוחצחים, ועל ראשו הוא נושא 'צלוחית' מלאה שמן עד גדותיה, שבוודאי יזהר אדם הנושאה על כל תנועה ותנועה, בידעו שע"י תנועה אחת ללא מחשבה וחשבון מיד תתהפך הצלוחית וישפך השמן על בגדיו ויטנפם, על דרך זה, על האדם לכלכל מעשיו תמיד, לשמור על נקיון נשמתו ולובן בגדיו שלא יטנפו ממעשה שאינו הגון כתוצאה מחוסר מחשבה....

ביותר הדברים אמורים בימים אלו, כשאנו כולנו מהלכים ב'בגדים לבנים', ועל דרך שכתב רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער שני אות טו) 'לובן הבגדים - משל על נקיות הנפש בתשובה', וצריך להיזהר מאוד שלא ישפך 'שמן' על הבגדים....

נוראות כתב בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל (דרשות ח"א שער יו) לבאר בהא דכתיב בריש פרשתן (לב א) 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי', ואיתא בחז"ל שמשנה רבינו ציווה על השמים ועל הארץ לשתוק בשעה שהוא מדבר, ולכאורה יש מקום להקשות, הרי משה רבינו היה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, והיך נהג כן שלא כדרך הענוים, אלא שעשה זאת ללמד את בני ישראל ולהראות להם מה גדול כוחו של איש יהודי, עד שביכולתו להעמיד דום את השמש והירח וכל צבא השמים, עליונים ותחתונים.

זכור השל"ה הקדוש (מס' סוכה תורה אור ב) וז"ל (בשניו קצת), כי כשם שבחמלת ה' עלינו נתן לנו את יוהכ"פ כדי לכפר על עוונותינו, כך אלו הארבעה ימים הם ענפים מיום כפורים לכפר עונות של השנה שעברה, בזכות שבני ישראל טורחים ועוסקים במלאכת שמים עם התעוררות הלב, יש בימים בעצמם מעין מחילה וסליחה ענפים מיום הכפורים וכו', על כן החכם עניו בראשו לעסוק במצות סוכה ולולב בעסק ובטורח גדול ובדמים יקרים לשם הידור מצוה², ותהיה לו התעוררות גדולה בלבו, וישוב אל ה' וירחמהו, וישמח ישראל בעושיו. עכ"ל.

זכור השל"ה (ר"ה יח.) 'דרשו ה' בהמצאו - אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים', ויש לדקדק, דבין ר"ה ליוהכ"פ ליכא כי אם שבעה ימים ולא עשרה ימים, ומהו שאמר 'עשרה ימים', לפיכך מחדש השל"ה (שם אות ע) דקאי (גם) על עשרה ימים שבין יוהכ"פ ועד הושענא רבא, דמצינו שיום הכיפורים נקרא ראש השנה, כמו שנאמר (יחזקאל מ א) 'בראש השנה - בעשור לחודש', וכמו כן מצינו שהושענא רבא נקרא יוהכ"פ, כי אז נשלם תחתימה, ונגמר יום הכיפורים במלואו ובטובו, והו' עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים', כלומר ממחרת יוהכ"פ ועד הושענא

ילכו מחיל אל חיל - ד' ימי טהרה שבין יוהכ"פ לסוכות

איתא במדרש (תנחומא אמור ב) על הפסוק (ויקרא כג מ) 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' - וכי ראשון הוא והלא יום חמשה עשר הוא... אלא ראשון לחשבון עוונות³'. והרחיבו חז"ל בדבריהם עוד (ויק"ר ל ז) שביום הכפורים הכל מתענים, 'ומיום הכפורים עד החג כל ישראל עסוקין במצוות, זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו, וביו"ט הראשון של חג כל ישראל עומדין לפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן לשמו של הקב"ה, ואומר להם, מה דאזל אזל, מן הכא נחיל חושבנא'.

יא. וכתב השל"ה הק' (ריש מס' סוכה) כי חלילה מלחשוב שניתן לעשות ככל הישר בעיניו ולנהוג ב'הפקרות' מאחר שאין הקב"ה מונה את העבירות שבארבעה ימים הללו, אדרבה, בימים אלו צריך לנהוג בקדושה יתירה מג' טעמים. א. הן רק עתה בקשנו מחילה ממלך חנון המרבה לסלוח, וצריך להיזהר שלא יקטרג השטן ח"ו שכל התשובה ובקשת המחילה לא היתה אלא מלפנים בכדי שניצל מן הדין. ב. 'כי עדיין תלויין ועומדין בדין וגמר תחתימה היא בהושענא רבא, וביני וביני הכל ימי תשובה והתעוררות הרחמים והחסד והחנינה', וראיה אחת לדבר ממה שביאר המהרי"ל הטעם שציוונו ה' לישב בסוכה בחודש תשרי (ולא בחודש ניסן שאז יצאנו ממצרים וישבנו בסוכות), כי היציאה מן הבית לסוכה הרי היא כגלות המכפרת עון, והיא כחלק מכפרת יוה"כ, וממילא נמצא שהחוטא בימים אלו הרי הוא כמי שאומר אחטא ואשוב. ג. שימים אלו שהם בין שתי קדושות, בין יום הכיפורים לסוכות, הם כמו חול המועד, 'ממילא מחויב האדם להוסיף בהם מעלה יותר בקודש'.

יב. בדרך צחות אמר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע, כי כשבני ישראל משלמים דמים מרובים על קניית ארבעה מינים הרי הם גורמים לעצמם שנה טובה ומתוקה, וביאור הדבר, כי השטן בא בימי הדין ומעמיס על מאזני המשפט את חבילי עוונותיהם של בני ישראל, לעומתו טוען הסנגור - וכי מה רצית מהם אחרי שהשטן מפתה אותם בכל מיני פיתויים והם בתמימותם נתפתו לדבריו... ומתחיל וויכוח ביניהם האם אכן, תמימים הם בני ישראל או לא... ונופלת ההחלטה לבודקם לאחר יוהכ"פ, והנה בימים אלו יוצאים בני ישראל ומשלמים הון רב על ארבעת המינים... מיד שש הסנגור וממהר בשמחה לטעון לפני בי"ד של מעלה - ראו עד כמה תמימותם מגעת, שבקל אפשר לרמותם, כי איזה בר דעת משלם יותר מכמה פרוטות על פרי עץ, וכל שכן על הלולב ובדי ההדסים וערבות, מכאן תראה כמה תמימים וקלים הם להתפתות - מעתה בטלה כל 'טענה' עליהם - מדוע חטאו ולא עמדו בנסיון, כי היצר הצליח היטב לרמותם, ובדין הוא שיתנו להם שנה טובה ומתוקה בספרן של צדיקים גמורים.

באר הפרשה - פרשת האזינו

כל איש מבני ישראל כ'תנוקות של בית רבן' - אחר שנמחרנו מכל עוון וחטא בכפרת 'עיצומו של יום' הכיפורים, ולא עוד, אלא שבימים אלו אף גדלה מעלת ישראל יותר מתשב"ר, שהרי הם אינם מצווים ועושים ואילו ישראל עם קודש מצווים ועושים ו'גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה' (קידושין לא.)⁷.

ומ"מ ידע כי אף לאחר טהרת יוהכ"פ יש לו לעמוד איתן במלחמה התמידית בנגד היצר, כמו שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות חת"ס ח"א נב: ד"ה א"ג י"ג) על לשון הגמרא 'גירא בעינך דשיטנא' (בנשילת הלולב), וז"ל. יש לדייק מאי טעמא לא אמר סתם גירא לשטן ואמר בעינך. י"ל דביום הכיפורים נצחנו המלחמה, ואפשר שנבוא לחשוב כי ברח השונא (היצר הרע) ואנו חודפים אחריו והוא אינו רודף אחרינו. וזה אינו, אדרבא, מיד אחר יום הכיפורים נתהפך אחר הרודף, ומשזכינו להיות טובים וגדולים ביום הכיפורים נעשה לעומת זה 'כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו' (סוכה נב.), וצריך להתחזק במלחמה הגדולה הזאת המעותרת, ועל כן כשנטל לולב אמר גירא בעינך דייקא, שלא נחשוב

רבא [ולא עד בכלל], שהם עשרה ימים שלמים, ללמדנו שגם הם ענפי התשובה - וגם בהם ייאמר לנו עם קרובו 'דרשו ה' בהמצאו', ואל יאבד אדם שעת הכושר הלזו.

איתא בגמרא (יומא כ.) 'השטן' - בגמטריא שס"ד, לרמוז ששס"ד ימים מתוך שס"ה ימי השנה יש לו רשות להשטין, יצא יוה"כ שאין לו רשות להשטין אז. ולכאורה צריך ביאור, כי אין שמו השטן אלא שטן בלבד (בלא אות ה' בתחילתו), א"כ אינו אלא בגמטריא שג"ט. ומחדש ה'יערות דבש' (ח"ב דרוש י) שאכן אין לו רשות לאסטוני כי אם שג"ט ימים בשנה כמספר 'שטן', ואילו בארבעה ימים שבין יוה"כ לסוכות ויום ראשון של חג הסוכות אין לו רשות להשטין (כדוגמת יוהכ"פ גופיה), ומאז הוא ראשון לחשבון עונות⁸.

נפלאים דברי הגה"צ אב"ד קווינלוב הי"ד (ארץ צבי, סוכות), המבאר, דהנה איתא בגמרא (שבת קטז:): 'אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, מפני שאינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא, אמור מעתה, בימים הללו נחשב

יג. הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מהרי"ד סוכות) פירש את הפסוק (תהלים ס ח) 'אלוקים דיבר בקדשו אעלוזה אחלקה שכם ועמק סכות אמדד', שהקב"ה דיבר בקדשו 'אעלוז ה"', (שהקב"ה שמח בחמשה ימים) שחמשה ימים בשנה משתעשע הקב"ה בחביבות ושמח עם כלל ישראל. אלו יום הכיפורים וארבעה ימים אחריו עד חג הסוכות, והם בבחינת 'אחלקה' פירוש 'אחלק ה'" ששונים ומובדלים ימים אלו משאר ימות השנה העולים בגימטריא 'שכם', שהרי יש שס"ה ימים בשנה וכאשר תוריד מהם חמשה יעלה המספר ש"ס כמנין 'שכם', ומכאן נלמד חשיבות הימים הללו.

והוסיף לפרש עוד בדרך רמז בסיפא דההוא קרא 'ועמק סכות אמדד', דהנה שיעור הכשר סוכה הוא עד עשרים אמה לשלש דפנות, נמצא ששים אמות גובה לכל הדפנות יחד, והלא יש ששה טפחים באמה, הרי ש"ס טפחים לדפנות הסוכה, והיינו 'ועמק סכות' שממידת הסוכה 'אמדד' ויתקן שאר ימות השנה, כי על ידי מצות סוכה יוכל לקדש שאר הימים שיהיו גם הם בבחינת 'אעלוזה'. הוסיף בנו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, לרמוז בפסוק (תהלים לט ו) 'הנה טפחות נתתה ימי', שמדות הטפחים של הסוכה יתנו עוז ותעצומות בכל 'ימי' אלו שאר ימות השנה, כי ימי החג מתקנים את שאר ימות השנה להיות כחמשה ימים שבין יוהכ"פ לסוכות.

יד. ידועים הדברים, שבימים אלו שבין יוהכ"פ לסוכות לא היה יכול הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע לצמצם את מוחו ולהתעמק בתורת ה', מחמת רוב געגועיו להקב"ה אחר שזכה להיטהר ולהזדכך, ועל כן היה מחבר אז שירי ערגה וזמירות ותשבחות למלך א-ל חי וקיים, וקיבצם יחד וחיברם בספר 'שירת משה'. ופשוט דהני מילי לצדיקי עליון דוגמתו, אבל אנשים פשוטים כערכנו צריכים להשתדל שלא לצמצם את הראש בדברים אחרים... רק בתורה ולתפילה.

ומן העניין להביא מה שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (האזינו תרמ"ח ד"ה בפסוק) וז"ל, וכמו כן בימים אלו אחר ר"ה ויוהכ"פ נתקנו נפשות בני ישראל להיות טהורים, ולכן בחג הסוכות נידונין על המים (ר"ה טז.) היינו לקבל השפע הבאה משמים ואין מים אלא תורה. וביוהכ"פ נטהרו הנפשות ולכן בסוכות רוח נכון יחדש בקרבנו. וצריכין בימים אלו בין יוהכ"פ לסוכות להשתוקק לקבל הארת התורה בסוכות.

באומרם ליקח הדם ולולב, וכדברי הרמב"ן (אמונה ובטחון פ"ט) הנודעים על הפסוק (שה"ש ב ז) 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפיץ', שבאשר מרגיש בקרבו רגשי התעוררות לאהבתו וליראתו ית' יעשה לה 'כלי' ע"י קיום מצוה או לימוד התורה בבדי לעצור ולשמר בתוככי נפשו רגשי קודש אלו, וזהו שאמר הכתוב 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה' - שנתעורר בכם מידת האהבה להשי"ת, אזי 'עד שתחפיץ', מלשון חפיץ וכלי, כלומר שתיקף ומיד תעשו כלי ובית קיבול לאגור ולשמור אותה התעוררות לאורך ימים לבל תפוג ותיעלם כלעומת שבאה. וזהו שאמרו ומה להם לעשות ליקח הדם ולולב, ר"ל שלאחר שזכינו בחסדי ה' ית' למחילת העוון ביוה"כ עד שכולנו נקיים מכל חטא כתינוק שנולד וכבריה חדשה אזי צריך 'להשקיע' בריבוי מצוות מעשיות. שהם ה'כלי' מחזיק ברכה וטהרה^{טו}.

אך לא לחינם נקטו חז"ל דווקא הדם ולולב, כי 'הדם' בידוע רומז לעיניים, ורמזו חז"ל עד כמה צריך לשמור על קדושת העיניים בימים אלו^{טז}, כי אם האדם אינו שומר את עיניו רח"ל הרי הוא כשומה המאבד את כל הקדושה העילאית שזכה לה בר"ה וביוה"כ". וכן אמרו עוד ליקח 'לולב' וכדברי ה'חינוך' (מצוה שכו) שהוא דומה לשדרה 'שהיא העיקר שבאדם (ובכלל זה גם ענין קדושת החיים שהיא יסוד הקדושה) לרמוז שיישיר כל גופו לעבודתו ב"ה'.

שהוא יורה חץ בעורף השמן הבורח ממנו ע"ד 'ידך בעורף אויביך' (בראשית מט ח), אלא גירא בעיניך שהוא עומד בפניו לנגדנו לרדפנו. והיינו 'ראשון לחשבון עונות' - שלא תחשוב שהוא סיוס וסילוק עונות ותתעצל במלחמה זו, לא בן הוא, אלא אדרבא ראשון לחשבון עונות, כי כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו וצריך עזר יותר, עכ"ל.

איתא במדרש (שוח"ט) על הפסוק (תהלים קב יט) 'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל קה' - וכי עדיין אומה עתידה להבראות שהוא אומר ועם נברא וכו' אלו הדורות שהן כמתים במעשיהם ובאין ומתפללין לפניך בראש השנה וביום הכפורים, ואתה בורא אותן בריה חדשה, ומה להם לעשות, ליקח הדם ולולב ולהלל אותך שנאמר ועם נברא יהלל קה'. ולכאורה צריך ביאור מה ששאלו ומה להם לעשות, ובעיקר צריך לבאר התירוץ ליקח הדם ולולב, שאם הכוונה לישול ארבעת המינים - אם כן מדוע נקטו הדם ולולב דייקא יותר משאר המינים.

וביארנו בספה"ק שעומק כוונת חז"ל במה שאמרו 'ומה להם לעשות' היתה, כיצד ניתן לשמור בקרבנו את כל רגעי ההתעלות הנוראיים להם זכינו בראש השנה וביום הכיפורים, היאך אפשר להחזיק בטהרת הנפש ולהישאר כ'בריה חדשה', ולא נשוב לבסלה כמימים ימימה. והורו לנו חז"ל את הדרך הנכונה

טו. והא גופא מתנה טובה מן השמים אותם ארבעה ימים בהם עסוקים וטרודים במצוות לקראת היו"ט המשמש ובא, שנתנו לנו את הכח והאמצעי לשמור על נקיון וצחות הנשמה על ידי שנהיה עסוקים 'ראשו ורובו' במצוות, ולא נחזור לסדר היום הרגיל...

טז. ו'דברי תורה צריכים חיזוק' דייקא בימים אלו, כשהמון האדם נמצא בשווקים וברחובות עיר, והכל עסוקים בהכנות ליו"ט, בצרכי החג, והסכנה מצויה ביותר...

גם מקום אתנו לעורר על החוב הכפול ומכופל לשמור על טהרת העיניים בימי החג הבעל"ט, וכבר אמרו חז"ל (קידושין פא). 'סקבא דשתא ריגלא' - ריעוע של ימות השנה, כלומר זמן התורפה והחולשה הוא 'ברגל' שאינם נשמרים כ"כ (עיי"ש), עד שכתבו התוס' (שם ד"ה סקבא) שיש אומרים שלכך נהגו להתענות אחר המועד תענית בה"ב, והחכם 'עיניו בראשו' לשמור עליהם, ולהתרחק מידי נסיון ומידי בזיון, ואכן האריכו הרבה פוסקי הדורות בזהירות היתירה שצריך בימי הרגל, עד שאפילו בבית המקדש היו נזקקים לעשות תיקון גדול בזמן 'שמחת בית השואבה' (סוכה נא:), כדי שלא יבואו לידי מכשול...

יז. נוראות מצינו ב'תפארת שלמה' על הפסוק בפרשתן (לכ ז) 'יצרנהו כאישון עינו', שהקב"ה נוצר ומשמר את האדם כאישון עינו - כפי מה שהאדם משמר את עיניו. ובזה מבוארים דברי חז"ל 'שמור לי ואשמור לך שומר שכר' (ב"מ פ:). שהשי"ת אומר ליהודי, בני יקירי 'שמור לי', שמור את עיניך כפי ציוויי, 'ואני אשמור לך', אני אשמרך מכל צרה וצער, ולבר מזאת הינך עוד שומר שכר, שבבואך לעולם הבא שכרך שמור לך.

באר הפרשה - פרשת האזינו

ועל כן רק ביום ראשון דסוכות הוא ראשון לחשבון עונות, 'למה באמת יהיה עדיף ההכנה להמצוה של סוכה יותר מן היום עצמו שמקיימין המצוה', ביצד יתכן שיו"ט של סוכות שבו מקיימים מצוות ד' מינים וישיבה בסוכה הוא 'ראשון לחשבון עונות' ושוב אין מחילת עונות, ואילו בימים שלפניו, בהם טרודים במצוות ומתכוננים לקראת החג, אין נחשבים העונות.

יסוד נפלא הוכיח מכאן הרה"ק הישפת אמת' (האזינו תרל"ד ד"ה בטור) וז"ל, אבל אין הדבר רחוק שיותר כח והצלחה יש בהכנת המצוה מנוף קיום המצוה²... ויש לדון קל וחומר ממה שאמרו ז"ל (יומא כט.) הרהורי עבירה קשים מעבירה, כל שכן מדה טובה, הרהורי מצוה שאדם מהרהר ומשתוקק לקיים פקודת הש"ת טובים מהמצוה ושומרים האדם, וע"ז אין עושין עונות

ועוד בה ב'לולב' שהוא רומז על ה'לב', וכמו שנרמז בשמו לו לב, וכדאיתא בגמ' (סוכה מה:) 'מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים', כן אמרו צדיקי הדורות כי לולב ר"ת וטהר ליבנו לעבדך באמת, והיינו שצריך בימים אלו בפרט לשמור על ה'לב' בהנשי קודש של אהבת ה' ויראתו, וביותר בעת עיסוקיו במצוה³, שיכניס תשוקת הלב בהשתוקקות לעשות רצונך אלוקי חפצתי, מתוך שמחה של מצוה שהננו זוכים לעבדו בלבב שלם ולקיים מצוותיו⁴.

לעבדו בלבב שלם – מעלת ההכנה ועשיית המצוות בהתלהבות ובשמחה

הקשה הט"ז (ריש סי' תקפ"א) על דברי המדרש (לעיל) שבימים הללו כולם עסוקים בהכנה למצוה,

יח. ושלא יהיה כאותו אחד שהיה מאריך הרבה ב'קריאת שמע', ושאלו רבו 'אריכות' זו מה טיבה, השיב הלה, שהוא מכוון בדעתו כל כוונת האר"י הק' זי"ע, חזר הרב ושאלו האם זכרת גם מהקב"ה... ואמר הלה, אוי, 'כוונה' זו שכחתי... כך ייאמר לענייננו, שפעמים שמרוב עיסוקו בהידור החג וקניית ארבעת המינים עם כל הדקדוקים לפי כל השיטות יכול לשכוח את הכוונה הפשוטה שמתעסק הוא במצוות ה' ומקיים עתה רצונו ית'... ועל כך אמרו שאכן בימים הללו הננו טרודים במצוות, אך יזהר שלא יהא טרוד במוחו ובלבו, ושהטרדות לא יעבירו אותו מדעתו ומדעת קונו...

יט. עוד מצינו ב'שמירה' על טהרת יום הכיפורים, וכמעשה שהיה אצל הרה"ק ה'חזוה' מלובלין זי"ע שהיה משמח את החתן בשמחת נישואיו, ניגש אחד השושבינין אל הרבי ושאלו, וכי את החתן צריך לשמח, והלא מזלו מאיר לו פנים, וטפי יש צורך לשמח את הנדכאים ושבורי לב, השיב לו הרבי, הנה אמרו חז"ל (ירושלמי ביכורים ג ג) 'חתן מוחלין לו כל עונותיו', ובוודאי בעת כזאת דואג החתן מאד שלא יחזור למצבו הראשון ח"ו, לכן צריך להזכיר לו שעל ידי מדת השמחה יזכה להמשיך להיות במצב זה, כי השמחה היא כחומה בצורה שלא יבא לידי עבירה ועון. והכי נמי חובתנו ממחרת יום הכיפורים לחסות בצל כנפי השמחה, וממילא לא יכשל בעבירה ועון, וזו הייתה קללת אדם הראשון אחר חטא עץ הדעת 'בעצבון תאכלנו' (בראשית ג יז), וכן כתיב התם (פסוק טז) 'בעצב תלדי בנים', וכיוצא בו אחר חטא העגל כתיב (שמות לג ד) 'ויתאבלו', משמע שמדת העצבות היא פועל יוצא מן החטא, וכן תאמר להיפך – ע"י השמחה לא ימעד ולא יכשל לעולם.

ומעתה כמה עלינו להיזהר שכל ה'טירדא דמצוה' לא יביא לידי כעס ולידי עצבון ח"ו, ואף אם יארע דבר תקלה וכיו"ב יתחזק באמונה כי הכל מאתו ית', ויעמוד על המשמר להיות שמח וטוב לב מכאן ואילך.

כ. והוכיח זאת הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (סוכות ליל ב' תרצא) מ'שמחת בית השואבה', שעשו בבית המקדש שמחה גדולה קודם שאיבת ניסוך המים – משם שואבין רוח הקודש, ולא כתיב כן על גוף המצוה – ניסוך המים לאחר הקרבת תמיד של שחר, אלא שההכנה למצוה יכולה להביא יותר אור ושמחה מהמצוה עצמה.

עוד הוכיחו יסוד זה, שהנה נחלקו חכמי ישראל והצדוקים היכן הציתו את הקטורת ביוה"כ, שהצדוקים אמרו שממה שנאמר (ויקרא טז ב) 'כי בענן אראה על הכפורת' משמע שצריך לתקנו מבחוץ ויכנס כבר כשהענן עולה מהקטורת, אכן חכמי ישראל למדו מהאמור (שם ג) 'ונתן את הקטורת על האש לפני ה'" - שלא יתקן מבחוץ ויכניס, אלא יתקן בעמדו בבית קדשי הקדשים, והיינו שהצדוקים אמרו ש'הכנה למצוה' פחותה היא מקיום המצוה עצמה, וממילא 'אין ראוי' לתקן את הקטורת ולהכינה למצוותה במקום הקדוש והנורא לפני ולפנים, אכן חכמי ישראל אמרו שההכנה למצוה היא כמצוה עצמה וראוי לאותה הכנה שתיעשה אף היא בבית קודש הקדשים.

עכ"ל. וכעין זה כתב עוד במקום אחר (בחוקותי תרמ"ד) לו לאדם 'סביב' המצוה^כ, והשמחה והרגשת האושר שתיוקן הנפש תלוי ברוב הרהור ותשוקה לעבודת הבורא.

והיינו טעמא, כי עיקר הנחת רוח שיש לו להקב"ה אינו מעשיית המצוה גרידא אלא מהשתוקקות הלב לעשות רצונו ית"כ, ומההתלהבות דקדושה שיש ונודע מה שכתב הרמב"ם (סוף הלכות לולב פ"ח ה"ו) וז"ל, 'השמחה שישמח אדם בעשיית המצווה, ובאהבת הא-ל שציווה בהן, עבודה גדולה היא'^{כד}.

כא. מסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, שפעם פגש את השטן בין כסה לעשור כשהוא עצב, שאלו לעצבות זו מה היא עושה, ויאמר השטן, שהנה הוא רואה ספינה מלאה אתרוגים המפליגה ממדינה למדינה, ועליהם הולכים בני ישראל לברך בחג הסוכות, והלא אמרו (סוכה לח.) שנענועי ארבעת המינים המה 'גירא בעינא דשטנא' [-חיצים בעינו של השטן], לא עברו ימים מועטים ושוב פגש הרה"ק מבארדיטשוב את השטן, אך הפעם היה שמח וטוב לב, וסיפר להרה"ק מבארדיטשוב שפעל פעולות שונות ונתנו לו זכות בשמים להטביע את הספינה, וממילא לא יוכלו בני ישראל ליטול את הארבעה מינים, בחול המועד סוכות פגש הרה"ק מבארדיטשוב את השטן בפעם השלישית, ובפעם הזאת היו שוב פניו נפולות, תמה הרבי ושאלו על כך, שהרי מילאו את משאלתו והטביע את הספינה, וא"כ מה לו כי ילין עכשיו, השיב השטן ואמר 'אכן הצלחתי במזימתי ורוב האתרוגים לא הגיעו למחוז חפצם, אך בדרך לא דרך הצליחו כמה סוחרים להעביר אתרוגים בודדים מהכא להתם, ובני ישראל עם קודש הוזילו ממיטב כספם ושילמו סכומי כסף עצומים כדי לזכות במצוה זו, והשתוקקות ורצון אלו גדולים וחשובים יותר מכל עיקר המצוה גופא, ועל כן הנני עצב ומתחרט על שגרמתי להטביע את הספינה, כי טוב היה לי שיהיו אתרוגים מהודרים בריווח, וממילא תמעט השתוקקותם'...

כב. נהגו העולם להעניק ל'חתן' 'קופסה מכסף' להכניס בו ה'אתרוג', והנה שונה הידור מצוה זו משאר הידורי מצוה, כגון מנורת כסף לנרות חנוכה, וגביע לקידוש והבדלה שהם בגוף המצוה (בחפצא) משא"כ 'אתרוג פושקע' שהוא מחזיק לאתרוג קודם המצוה ולאחריה - ולא בשעת מעשה כלל. וביאור הדבר, כי 'אתרוג רומז ללב', ועיקר הלב בנוגע לקיום המצוות הוא ה'עסק' והשתוקקות שלפני המצוה, ולאחריה - שאינו יכול להיפרד מהמצוה. וזה עיקר החשיבות...

כג. ובזה ביאר בעל ה'מענה שמחה' זצ"ל (הובא בספר חתן סופר עבודת היום פרק יב) הא דאיתא במשנה (מח.) 'סוכה שבעה כיצד, גמר מלאכול לא יתיר את סוכתו, אבל מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יו"ט האחרון של חג', וכבר נתקשו המפרשים מדוע נקט התנא דין זה השייך לסוף הרגל, ולא פתח בעצם קיום מצוות סוכה בכל פרטיה ודקדוקיה. אלא, כי הנה האות ו'המבחן' לאדם אם שמח הוא בקיום המצוה אם לאו - הוא בשעת גמר קיומה, שאם בורח הוא כתינוק מבית הספר... ושמח שנפטר הימנה הרי זה מורה שכל עשיית המצוה היתה בעל כרחו, אמנם אם אינו בורח מיד הרי הוא מראה בעליל עד כמה היה קשור ואחוז במצווה מתוך אהבה ורחימותא דליבא, אך מה יעשה ותם זמנה... לזה אמר התנא 'סוכה שבעה כיצד' - הסימן על כל קיום המצווה שאם גמר לאכול לא יתיר את סוכתו, שאל ימהר להיפטר ממנה כדבר שאין בו צורך, אלא רק את הכלים יעלה לביתו מפני כבוד יו"ט האחרון... וזה יהיה אות ומופת על כל שבעת הימים שישב בסוכה מתוך שמחה של מצוה...

כד. וכבר אמר הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, שבד 'ערבה' עולה כמה גראצע"ס [-פרוטות], ומ"מ עולה חשיבותו למעלה למעלה עד שהוא הוא ה'חפצא' של 'יום ערבה' - יום הושענא רבא, אין זה אלא שהשמחה עושה אותו לדבר חשוב, כי אינו דומה מצוה הנעשית מתוך שמחה אלפי זהב וכסף ויותר, למצוה הנעשית כמצות אנשים מלומדה.

לעומת זאת, הרה"ק רבי מענדל מויטעפסק זי"ע (פרי הארץ מכתב כב) מבאר במה שאמרו חז"ל (חגיגה כז.) 'פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון', והקושיא נודעת, שאם כן מדוע נקראים הם בשם 'פושעי ישראל' אחר שמרבים בעשיית מצוות, ומבאר, שאכן מקיימים מצוות לרוב אבל אינם שמחים ונהנים בעשיית מצווה, על כן נגרע כל ערך מעשה המצווה. והוסיפו על דבריו בדקדוק לשון הגמ' שהם מלאים מצוות, כלומר שממלאים עצמם במצוות, עושים מצוה אחת, ועוד מצוה ועוד מצוה מבלי להתלהב ולהתפעל מכל מצווה בפני עצמה.

אין בו צורך עתה. ויהי היום והוצרך לצאת למלחמה, והביא עמו את כלי המלחמה אך לא נתן בהם אש אלא אחז בהם כמו בזמן שלמדוהו, ופשיטא ואין צריך לומר שמיד שבו אותו האויבים ושחקו על משבתו. וכך על דרך זה הוא הנמשל, שהקב"ה נתן לנו את התורה והמצוות כדי שנוכל להילחם עם היצר הרע, ו"ע"י המצוות שאנו עושין בהתלהבות גדול בחשק עצום אנו נדבקים בפנימיות המצוה... ונרחקים מהחומר. ולפי גודל התלהבות כן הוא התרחקות מהחומר ובא יותר להשגת הבורא. אבל העושה בלי התלהבות רק מצוות אנשים מלומדה הוא כמו העבד הנ"ל שאין נתן האש בכלי זיין בעת המלחמה¹¹.

דבר נורא כתב הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (הקדמה לשער המצוות) וז"ל, והנה אנחנו ראינו כמה וכמה מצוות שעושים בני אדם ואינם מתקיימים דברי רבותינו ח"ו בענין גודל שברם אפילו בעולם הזה, אבל השרש שהכל נשען עליו הוא, שבעשיית המצוה אל יחשוב שהיא עליו כמשא וממהר להסירם מעליו, אבל יחשוב בשכלו כאלו בעשותה אותה המצוה ירויח אלף אלפים דינרי זהב, ויהיה שמח בעשותו אותה המצוה בשמחה שאין לה קץ מלב ומנפש ובחשק גדול, כאלו ממש בפועל נותנים לו אלף אלפים דינרי זהב אם יעשה אותה מצוה¹², עכ"ל.

וכה אמר הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (ליקוטים, אבות ד"ה אם למדת) שרק מצוה הנעשית בהתלהבות נותנת כח באדם לעמוד בנגד יצר הרע, ומבאר בדרך משל לאחד שמלמדים אותו תכסיסי המלחמה, כיצד לאחוז בכלי זיין והיכן לעמוד בכדי שיוכל לפגוע בקמים כנגדו, והנה באותה שעה אזי אין נותנים 'אש' בכלי זיין שלא

אם אתה משמח את שלי – ענין צדקה וחסד כהכנה ליו"ט ובימי המועד

הזמן גרמא להרבות בצדקה וחסד, אם בצדקת ממון, אם בצדקת הווייתור - תן לו משלך¹³. וכך הובא ב'שערי תשובה' (או"ח תרכה) בשם 'אור צדיקים' להר"מ

כה. סיפר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, שבחודש אלול עלה זקנו הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע להתיישב בארץ ישראל, ומבעוד מועד הכין לדרכו שופר לראש השנה וארבעה מינים לחג הסוכות, והנה, בערב סוכות (בהיותו על הספינה) הבחין שהערבות נכמשו ויבשו, ונפסלו מלצאת יד"ח בהם, מיד הפציר ברב החובל שיעצור באחד מאיי הים כדי שיוכל לקטוף משם ערבות לחג, הלה התנגד לבקשתו בכל תוקף – כי מדוע יתעכב בהפלגת הספינה בגלל אדם אחד החפץ בכמה בדי ערבות, אולם הרה"ק מלעלוב לא הרפה ממנו, וללא אומר דברים הוציא את כל הכסף הרב שהיה לו באמתחתו (כי בטרם יציאתו מארצו קיבל סכומים גדולים ממקורביו וחסידיו) והושיטו לרב החובל, והבטיח לו את כל כספו אם ימלא את בקשתו, ואכן להצעה זו לא סירב רב החובל וזכה הרה"ק מלעלוב לקיים את המצוה כתיקונה, ובזאת הגיע לאר"י בחוסר כל, ושלח לבקש מגבאי הצדקות בחו"ל שיוסיפו לשלוח לו מעות תמיכה, ויהי כאשר קיבלו מכתבו תמהו מאד על בקשתו, שהרי נתנו לו סכום מכובד מאד בטרם עלייתו לאר"י, ורק לאחר חקירות ודרישות נודע להם ממסירות נפשו לקיום המצוה, שהסכים לתת את כל אשר לו 'בעד נפשו', כי קיום המצוות בער בעצמותיו, וכל חפצי העוה"ז לא היו חשובים בעיניו למאומה מול התענוג והשמחה שהיו לו מלעשות נחת רוח לבורא יתב"ש.

כו. מעין הדברים כתב הרה"ק בעל ה'תניא' (פרק כו) שרק על ידי השמחה אפשר לנצח במלחמת היצר, וז"ל, ברם כגון דא צריך לאודעי כלל גדול, כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי, כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה, הנה אם האחד הוא בעצלות וכבדות ינוצח בקל, ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו, ככה ממש בנצחון היצר, אי אפשר לנצחו בעצלות וכבדות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן, כי אם בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדונד דאגה ועצב בעולם.

כז. עובדא נפלאה מסופר על הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (הח"ח חייו ופעלו חלק ג' עמ' תתקכב), בעת המלחמה בגלותו בסנובסק שברוסיה, לא היה ניתן להשיג אתרוגים, רק ל'חפץ חיים' הובא אתרוג מהשנה שעברה, שבאין ברירה יצא בו ידי חובת ארבעת המינים. ויהי לפלא בעיני מקורביו, שבבוקר בירך על 'ארבעת המינים' ואילו לנענועים בשעת הלל לא אבה להשתמש בהם, ונמוקו. שהרי בזה ייגרם צער וחלישות הדעת – לרבים ממתפללי בית הכנסת, אשר נפשם כלתה מהשתוקקות לערוך מנהג הנענועים ואין לאל ידם עשות כן, והרי ענין צער וחלישות דעת נוגע לעשין ולאויין, בעוד שנענועים אינם אלא מנהג, לו יהי מנהג עתיק ומקודש. 'ובכן, יתכן בלי נענועים'.

פאפר"ש זצ"ל, 'יש להרבות בצדקה ערב סוכות', זה היום של ערב סוכות, הרי הוא בני יתן איש אשר ומוה"ר חיים ויטאל זצ"ל היה מחלק הקופה לעניים ידבנו לעשות צדקה כי רבה היא מאד ביום בזה כ"ט, ערב סוכות, וכתב ב'יסוד ושורש העבודה' (פ"ב) 'הנה וגם הוא זמן אסיפה לאסוף הביתה על כל ימי החג

כח. גם יש להיזהר ביותר לגמול 'צדקה וחסד' עם בני ביתו... ושלא יהיה כאותם הגומלים חסדים לכל העולם חוץ מבביתם פנימה. מספרים על אחד הצדיקים, שראה תלמיד שהיה מחפש ותר שעות ארוכות אחר אתרוג מהודר בערב חג הסוכות שחל בשבת, ולאידך גיסא לא הקפיד לקיים חובת היום שאמרו (פסחים קט.) 'חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל'... (עיי' בשו"ע או"ח תקכ"ב, כיצד משמחן, הקטנים נותן להם קליות ואגוזים, והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו), לפיכך ניגש אליו והעיר לו 'אתה עסוק במצווה דרבנן (דלולב ביו"ט ראשון של חג אינו דוחה שבת, ובשאר הימים נטילתו מדרבנן זכר למקדש), מדוע לא תתן לכה"פ כיו"ב לקיום המצווה מן התורה...'

ודברי תורה צריכים חיזוק בימי ערב החג כשהטרדות מצויות שלא לבוא לידי כעס ומחלוקת ח"ו. וכבר היה מעשה אצל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בזקנותו לאחר שנשא את זיווגו השני, שבנה את סוכתו בעמל רב ככל דקדוקיה והלכותיה, אולם כאשר ראתה הרבנית את הסוכה אמרה לו לפי תומה, שלדעתה עדיף טפי לבנות הסוכה בקצה השני של החצר, ויהי כשמוע את דבריה הלך תיכף ופירק את הסוכה ובנאה במקום אשר קבעה היא, אך כאשר ראתה את הסוכה במשכנה החדש, חזרה בה והודתה שהצדק עמו, וראוי יותר לבנותה במקום שהיתה בתחילה, ותיכף הלך ה'חפץ חיים' בניחותא ופירק את הסוכה ובנאה בפעם השלישית כאילו לא אירע דבר ובלי אומר ודברים. ידוע העובדא דהוה אצל הרה"ק מזלאטשוב זי"ע (בנוסח שהובא בתורת המגיד מזלאטשוב) בימים אשר דחקות ועניות היו מנת חלקו ולא היה לו לחם לפי הטף, והנה ברשותו היו תפילין יקרות שירש מאביו הרה"ק רבי יצחק מדרוהוביטש זי"ע, והרבנית הפצירה בו רבות שימכרם כדי להאכיל את עולליה הרעבים אבל הוא לא הסכים לכך בשום אופן. שנה אחת בהתקרב חג הסוכות לא היו אתרוגים מהודרים בכל גלילות זלאטשוב, ושמע הרה"ק מזלאטשוב שיש סוחר אחד שהצליח להשיג אתרוג אחד מהודר והוא מוכן למוכרו בעבור חמישים רייניש שהיה סכום רב ועצום, למותר לציין גודל השתוקקותו של הרה"ק מזלאטשוב לקנות את האתרוג כדי לקיים בו מצוות ה' אך לא היה בידו לפורטה אפילו שוה פרוטה, לכן מכר אותם התפילין היקרים לאחד מעשירי העיר תמורת חמישים רייניש, ובמעוה אלו קנה את האתרוג כדת וכדין, וכשהאתרוג בידו חזר לביתו שמח טוב לב על שזיכה אותו הקב"ה עם אתרוג לחג הקדוש הקרב ובא.

בכניסתו לביתו הבחינה הרבנית באתרוג, וביודעה שיש מחסור גדול באתרוגים תמהה בפניו מהיכן השיג סכום כסף גדול כל כך כדי לקנות האתרוג, אולם הרה"ק מזלאטשוב לא הסכים לגלות לה, ורק לאחר שהרבנתה להפציר בו מאד הוכרח לגלות לה שמכר את התפילין היקרות בעד האתרוג המהודר, ויהי כשומעה כי כן נתמלאה רוגז, ובשעת כעסה צעקה עליו איך עשה כדבר הזה, דהא זמן זמנים טובא הרי היא מפצירה בו למוכרן ומעולם לא הסכים לכך אף כאשר היה הדבר נוגע לחיי נפש לקנות לחם צר ומים לחץ עבור הילדים הרעבים, ואילו כדי לקנות האתרוג מכר את התפילין בקלות, ולא נתקררה דעתה עד שמרוב כעסה נשכה את הפיטם ונפסל האתרוג, ויהי כראות הרה"ק מזלאטשוב כן לא העיר לה ולא כלום ואף לא הראה לה שום סימן של כעס וקפידה, רק נשא עיניו כלפי שמיא ואמר 'רבש"ע, תפילין אין לי, אתרוג אין לי, וכי גם אכעס', ובזאת פנה לעסקיו ולא הגיב מאומה. בלילה נתגלה אליו אביו בחלום, וגילה לו, שגדול מעשה האחרון יותר מן הראשון, וההתאפקות מן הכעס היתה חשובה בשמים יותר ממה שפיזר מעותיו לקניית האתרוג, ועי"ז ביטל כמה גזירות רעות.

כט. וכמו שמפורסם על הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע שפיזר ונתן לאביונים סכומים עצומים בערב סוכות, ואף שבכל השנה היה מרבה לתת מתנות גדולות לצדקה, ביותר היה מפזר כסף רב בימים אלו לאין שיעור, וכבר אמר בקדושתו, שאין לך 'נוי סוכה' יותר מן הצדקה שמחלקים בערב סוכות.

ונתנו צדיקים רמו בדבר, כי הנה שיעור סוכה כשרה הוא שתי דפנות העשויות כהלכתן ושלישית אפילו טפח, וכלומר, ששתי דפנות יהיו במשך שבעה טפחים בגובה עשרה, והשלישית תהא טפח בגובה עשרה, צא וחשוב מניין הטפחים שיש בדפנות הסוכה, והרי לך ק"נ טפחים (כל דופן הוא שבעים, והשלישית היא עשר), ועוד שיעור הסכך הוא שבעה על שבעה דהיינו מ"ט, סך הכל עולה למנין קצ"ט טפחים שהם כמניין 'צדקה'.

להזמין ולארה עניים מהוגנים בני תורה על שולחנו, ענוד כתב (פ"א) אחיי ורעי קדושי ה' ידידי עליון ואהובי והם חלק הו' אושפיזין קדישין' לא.

בימים שבין יוהכ"פ לסוכות ישב הגה"צ גאב"ד טעפליק זצ"ל במעונו אשר בירושלים עיה"ק, והשיב לשואליו דבר בכשרות ארבעת המינים, באחד הימים נודע לו על כמה משפחות עניות שאין להן מעות עבור צרכי החג, ומאז ביקש מכל מי שבא למעונו שיתן מנדבת לבו עבור העניים, בין הבאים היה איש אחד שהתנצל לפניו, שגם מצבו דחוק מאד, ועדיין לא השיג כסף כדי לקנות ארבעה מינים, ואיך יוכל לתת לאחרים כאשר אין לו כדי סיפוקו, והלא חייך קודמין, נענה הגה"צ מטעפליק ואמר אם מחסורך הוא רק 'ארבעת המינים' עדיין עליך לפזר מממונך לעניים, כי ארבעת המינים תוכל ליטול משל אחרים במתנה על מנת להחזיר, אבל, לאותה משפחה ענייה שלא יהיו דגים ובשר לחג, ובדחקם יוזילו דמעה אחת מחמת מצבם הדל, אזי עלולה דמעה זו לעורר קטרוגים נוראים בשמי מרומים ח"ו, ויצטרכו להרבה רחמים וחסדים כדי להמתיק את הקטרוג...

ואכן, נאים הדברים למי שאמרם, כי בדידיה הוה עובדא, שביקש פעם ביום ראשון של סוכות מאחד המתפללים עמו שיתן לו את הארבעה מינים במתנה על מנת להחזיר כדי שיוכל לצאת בהם ידי חובתו. לאחר בירור הדבר נתברר, שבערב סוכות היה לו אתרוג מהודר ביותר, אך אז הגיע לאזנו קול יללה הבוקע ועולה מביתה של שכנתו הקרובה אליו, משדפק על דלת ביתם לשמוע מה קרה, נודע לו, שהילד הקטן הפיל בטעות את האתרוג של אביו חורגו, והאם ובנה חוששים מאד מתגובת האב שבודאי יתרגז עליו ויענישו עונש חמור, ויהי כשמוע הגה"צ מטעפליק את צרתה חזר לביתו ונטל את האתרוג שלו והושיטו להם, כשהוא מורה להם להודיע לאביהם, שהרב ביקר בביתם וראה את האתרוג שלו, וקבע שאינו ראוי לברכה, על כן מסר לו אתרוג אחר כדי שיוכל לצאת ידי חובתו למהדרין. ועל כגון זה נאמר 'אתרוג כנגד הלב', כי ביותר חפץ הקב"ה בלב טהור, ומידות טובות כאלו עולות עשרת מונים מנטילת לולב ואתרוג נקי ומהודר ללא כתמים.

הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיז זי"ע היה חוסך במשך כל השנה פרוטה לפרוטה כדי שיוכל לקנות אתרוג מהודר, פעם אחת בדרכו לקנות את ה'אתרוג', פגש ביהודי פשוט הבוכה מאין הפוגות, וכה היו דבריו, הנה, לפרנסתי הנני משמש כ'בעל עגלה' המעביר חפצים וחבילות ממקום למקום, ועתה מת עלי ה'סוס' בפתע פתאום ונשבר מטה לחמי, בירר הרה"ק לכמה מעות הוא צריך בכדי לקנות סוס חדש, נקב הכפרי בסכום גדול העולה כמעט כאותו הסכום שהכין עבור האתרוג, ללא אומר ודברים הוציא את כל צרור כספו מכיסו והושיטו לידי האיש, ובפרוטות שנשארו לו קנה אתרוג כשר בדיעבד, ובשמחה רבה הלך לביתו כשהוא מספר בהתרגשות לבני משפחתו כולם יברכו ביום טוב על אתרוג מהודר, ואילו אנחנו נברך על סוס מהודר....

כאותו מעשה היה גם אצל השרף רבי אורי מסטרליסק זי"ע, ובחג הסוכות שחרית התפלל ה'שרף' אצל הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, והרגיש הרבי ר' אלימלך שריח גן עדן נודף מהאתרוג שלו, וניגש אליו ושאלו איך זכה לכך, בלית ברירה סיפר את כל אותו המאורע, והסכים עמו הרבי ר' אלימלך, שמחמת מצוה גדולה זו זכה שגם אתרוג שאינו כשר כי אם בדיעבד יריח בריח של גן עדן.

ל. בעלי הרמז רמזו מדברי חז"ל (ע"ז ג.) שלעתיד לבוא יאמר הקב"ה לאומות העולם 'מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה, מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקב"ה מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, ומדוע עושים סוכתם בראש גגם דוקא, אלא היינו טעמא, כדי שלא יוכלו העניים להגיע לשם, אבל בני ישראל מדה אחרת יש להם, ועושים סוכות בחצרותיהם (שבדרך כלל הוא מקום גלוי ופתוח לכל) כדי שכל דכפין ייתי ויכול כדי שבעו.

לא. דבר נפלא אמר אחד מצדיקי הדור שליט"א, כי לכאורה מן התימה הוא, כיצד הננו מרהיבים עוז בנפשנו לומר בפה מלא 'אזמין לסעודתי אושפיזין קדישין', וכי 'דרך ארץ' הוא להזמין את שבעת הרועים הקדושים לבוא להסב עמנו קרוצי חומר... אלא שהיות ובחג הסוכות אנו מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם, וכדברי חז"ל הנודעים (במ"ר כא כד), והרי אנו גומלים חסדים אף למי שאינם ראויים, על כן 'בדין' הוא שאף האושפיזין קדישין ירדו ממכון שבתם השמים לקדש את בני ישראל אף אם אינם ראויים... ומעתה קל וחומר בן בנו של קל וחומר למי שגומל חסד ומיטיב לעמו בית ישראל שבוודאי שהאושפיזין קדישין יגילו וישמחו עמו, וכלשון ה'יסוד ושורש העבודה' הנזכר למעלה שזה חלקם.

יבורך גבר ה' שבעה ברכות, ואיך לא יתלהב ויחם לבבו אל הזהירות והשמירה מעולה בזה מאד מאד. זבן כתב השל"ה הקדוש (מס' סוכה נר מצוה ח) 'כללו של דבר, שיזמין האדם תחלה בפיו לצדיקים הנוכרים (היינו האושפזין), ואחר כך יתן חלקם להעניים היושבים סביב שלחנו, ואם אין לו סביב שולחנו, אזי ישלח לעניים לביתם, כי זה חלקם הראוי להם.

זו, אלו הן הנוחלין ומנחילים הגאולה והחירות לו ולבניו אחריו לדורות עולם, וכבוד ה' חופף עליו כל היום, והוא יושב בצל סוכה וקדושי משכני עליון - האבות הקדושים באים להתלונן עמו בצל סוכה, והם שמחים עמו בשנותן אז מלחמו לדלים אביונים הגונים בעלי תורה, ועניים מרודים יביא ויאסף אותם הביתה לב והם יקחו חלקם של הני אושפזין עלאין קודישין, ומברכתם

לב. מעשה היה בעי"ת בני ברק (מחמת צנעת הפרט לא נפרט איה הרחוב בו אירע המעשה), בבנין בן ארבעה קומות רצה שכן מהקומה הרביעית לבנות 'מרפסת' מביתו כדי שיכול לקיים שם מצוות סוכה הנצרכת להבנות תחת כיפת השמים, אך כל השכנים מתחתיו התנגדו לכך בכל תוקף - באמרם, ששם מקום סוכתם וסוכתו תפסול את סוכותיהם, בלית ברירה החליט השכן מהקומה הרביעית לבנות סוכתו בחצר הבנין - מה שיגרום לטירחה יתירה וגדולה, כי על כל חסרון כף או צלחת, כסא או ספר יצטרכו לטפס ולעלות ארבע קומות ושוב לרדת אותם וחוזר חלילה. ויהי כי כן, נכמרו רחמיו של אחד השכנים בקומה הראשונה, וויתר משלו ובא לאמר לשכן מהקומה הרביעית - הוצא נא מרפסת מעל המקום אשר הייתי בונה עד היום את הסוכה, ואת סוכתי אבנה מצדו השני של הבנין, וליהודים הייתה אורה ושמחה... והנה, בעיצומן של ימי חוה"מ (תשע"ח) פרצו רוחות סערה בכל ארה"ק, גם על ב"ב לא פסחה וכאן אירע הנס הגדול שהציל נפשות מבני ישראל, כי באותה שעה נפל 'גג' גדול וכבד תלוי (המכסה בכל השנה את המרפסת, ובסוכות עומד תלוי כלפי חוץ) מהקומה השלישית היישר לאותו המקום שהיה השכן מלמטה בונה בכל שנה את סוכתו ובהאי שתא העבירה לצד אחר, נמצינו למידים כי פעמים נראה שאיש פלוני היטיב לרעהו, והוא לא ידע שבאמת אינו אלא מיטיב לעצמו, ולא גרם טובה וברכה אלא לעצמו.

סוכות

למען ידעו - בצילא דמהימנותא

בת"ב (ויקרא כג מ-מג), 'בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלוקיכם'. והנה בין כל מצוות התורה יש מצוות שהכוונה מעכבת בהן ויש שאינה מעכבת (עי' בשו"ע ונו"כ או"ח סימן ס), אולם במצות סוכה כתב הב"ח (ריש סימן תרכ"ה) דכולי עלמא לא פליגי שהיא צריכה כוונה, דהא מקרא מלא דיבר הכתוב 'למען ידעו דורותיכם'. ומעתה אם בכל מצוה ומצוה עלינו להתבונן במהותה, וכפי שנתבאר, הרי על אחת כמה וכמה שצריך להתבונן בעניין מצוות ישיבת סוכה, שבה נתנה התורה להדיא טעם המצוה. והיינו, כי שורש ועיקר המצווה הוא להביא לידי האמונה^ל בהש"ת^ל, שהוא הבורא ומנהיג את כל העולם כולו, ברצותו שיעבדו תחת יד מצרים, וברצותו רווח להם בהוציאם

מארץ מצרים - כי הכל בידי שמים... ומוזה יבין להנהגת ה' עמו כי הכל מיד ה' לטובתו הגמורה, ובידים טובות הוא נתון בכל עת ושעה^ל.

זכה כתב הרשב"ם על הכתוב 'למען ידעו דורותיכם - למען תזכרו, כי בסכות הושבתי את בני ישראל במדבר ארבעים שנה בלא יישוב ובלא נחלה, ומתוך כך תתנו הודאה למי שנתן לכם נחלה, ובתים מלאים כל טוב, ואל האמרו בלבבכם כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה^ל.' את החיל הזה^ל.

ביסוד הדברים ביאר ה'ערוך לנר' (סיום למס' סוכה, נדפס בסוף המסכתא) מה שאמרו בגמרא (סוכה ב.) לפסול סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה כי אז נחשב כיושב בצל דפנות ולא בצל סוכה. ומבאר הערל"נ כי הרפנות המקיפות את הסוכה מרמוזות על ענייני עולם הזה המסבב את האדם מלמטה, אולם המשביל מרים

לג. והנה ידוע שמדרגת 'ידיעה' היא גבוהה יותר ממדרגת 'אמונה', שאינו רק מאמין אלא יודע בכירור שכך הוא הדבר, וכנגד זה אמר הכתוב למען ידעו דורותיכם, כי על ידי מצות סוכה ניתן להגיע למדרגות הגבוהות ביותר בהשגת האמונה ועד לדרגת 'ידיעה'.

וכך כתב בספר 'קרן לדוד' (חלק המועדים, חג הסוכות אות יב), 'כי מי שיושב בסוכה לשם שמים, מרגיש עצם קדושתה בהתלהבות ורשפי אש, ומרגיש הארת המצוה, ויודע נאמנה כי זכינו להיקף ענני הכבוד, ואי אפשר להסביר הדברים להבינם, כי אם חכם מבין מדעתו ישכיל וידע כי כנים הדברים הנאמרים'.

לד. ובזה יש לבאר מה שמצינו רבות לשון 'צל' לגבי סוכה, וכגון הא דאיתא בגמרא (סוכה ב.) 'אדם יושב בצל סוכה', וכן בזוה"ק (ח"ג קג:) נקראת הסוכה צילא דמהימנותא, כי באו לרמז בזה, שכשם שאין מציאות בעולם לעמוד כנגד השמש ושלא יהיה צל (שהצל הוא 'חלק' בלתי נפרד מהאדם), כך גם האמונה היא חלק בלתי נפרד מכל מציאות חיי האדם, והיא היא עצם החיים, וכדכתיב (חבקוק ב ד) 'וצדיק באמונתו יחיה'. ולזה קראו לישיבה בסוכה - ישיבה 'בצל' סוכה, לזכור שתוכן הפנימי של הישיבה בסוכה, ה'למען ידעו דורותיכם' הוא כמו 'הצל', כי 'ה' צילך'...

לה. וכמו שכתב הנצי"ב ב'העמק דבר' (שם) וז"ל, כפל המקרא 'בסוכות תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות' להזהיר כל האזרח על ישיבת הסוכה, משום דתכלית המצוה לפי הפשט לצאת משיבת קבע לדירת עראי כדי שישומו בעלי האסיף אל לב שמכ"מ אינם כתושבים בארץ אלא כגרים, וכמו שאמר דוד (מלשה"כ תהילים לט יג) 'כי גרים אנחנו תושבים ככל אבותינו'. ולפ"ז הייתי אומר דמצות סוכה לא ניתנה אלא לבעלי קרקע בא"י ויש לו אסיף ולבו רחב עליו, אבל עני הנווד אין צריך למצות סוכה, משום הכי חזר והזהיר 'כל האזרח וגו'', ופירש הטעם ע"ז במקרא הסמוך. למען ידעו וגו' כדי שלא יהיו מתיאשים מן החיים הטובים אפילו אין להם אחוזת נחלה ושמחה טבעית, מכל מקום ידעו ממצות סוכה, כי ניתן לזכור ישיבתם בסוכות בהוציאו אותם וגו', והרי היה אז מכל מקום שמחת עולם על ראשם. והרי אני ה' אלוקיכם מנהיג ומשגיח עליכם לעולם ואין מעצור ממנו ית' להשפיע טובה וברכה גם בלי אחוזת נחלה, עכ"ל.

לו. כעין זה הביא ה'כתב סופר' (ד"ה ולקחתם) מדברי הרמב"ם (מו"נ ח"ג פמ"ג) בטעם מצוות נטילת ד' מינים, וכלשונו, שאחר שקצר ואסף התבואה יתן כל אחד שבח לה' ויודה לו, ולא יאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי כל זה, וציוה ה' ליקח מפירות הנאים והמובחרים.

(תרמ"ה ד"ה מצות), מצות הסוכה הוא מדרת הבטחון בה' יתברך, כמו שכתבו רז"ל (סוכה ב.) 'צא מדירת קבע' - שלא לבטוח בעושר ובנכסים, רק לבטוח בה' ל', ולכן הוא זמן שמחתנו. כי אין שמחה כשמחת הבטוח בה' באמת, כמו שמבאר בספר חובת הלבבות. ולכן נוסדו תפלות והושענות בחג הזה, לידע כי כל ברכות השנה תלויה רק בעזר השיו"ת, ולא לבטוח באסיפת כל התבואות לבית, וכמו שנאמר (תהילים סב ט) 'בטחו בו בכל עת עם שפכו לפניו לבבכם'. וע"ז רמז ניסוך המים - לשפוך לב כמים לפניו ית'לה. ובודאי כן הוא מוטבע בלבבות בני' שבכל עת שצריכין ישועה בוטחים בו ית'לה. ולכן

את עיניו כלפי מעלה ויודע שה'סכך' הוא העיקר, להבין שההשגחה העליונה פקוחה עליו תדיר, והוא מאמין בבורא יתב"ש שמשפך כל צרכיו בכל עת ובכל רגע. ועיקר מצות סוכה הוא להזכיר לבשר ודם את ענן ה' החופף עליו, 'ועל כן הסכך למעלה מעשרים פסול, שאז יושב בצל דפנות ולא בצל סכך, לרמוז על השם בטחוננו שתבא לו תשועתו על ידי ענייני העולם - שזה פסול, ולא נרצה לפני ה'".

ועל כך נאמר (סוכה ב.) 'צא מדירת קבע ושב בדירת עראי', וכלשונו של הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע

לז. איתא במשנה (סוכה ט:) 'העושה סוכתו תחת האילן, כאילו עשאה בתוך הבית', יש שרמזו ששני פסולים אלו דומים במהותם - כי תכלית מצוות סוכה היא להביא את האדם לידי אמונה בהשיו"ת, ולזה תהא הסוכה תחת כיפת השמים בלי שום הפסק, להורות לאדם שיהא תלוי אך ורק בבורא יתב"ש, ולא יסמוך על כוחו ועוצם ידו של בשר ודם. וממילא לא יחפש אחר מגן ומחסה של 'הבית' או 'האילן', אלא ישליך על ה' יהבו, ויחפש את הכוכבים המאירים משמים לתוכה, ולכן אמרו בירושלמי (סוכה פ"ב ה"ג) שלכתחילה עדיף שיראו את הכוכבים מתוך הסוכה, שלעולם ימצא את אור האמונה מתוך החושך.

לח. וכך כתב הרבינו יונה' בספרו 'שערי העבודה' (אות יא) וז"ל, והמתפלל בדמע תפלתו נשמעת שהרי שערי דמעה לא ננעלו, והדמעה היא כנגד ניסוך המים שהיו מנסכים על גבי המזבח, כדאמר בבראשית רבה (עח טז) ר' בון אומר, כל אותן שנים שהיה יעקב בבית אל לא נמנע מלנסך וכו', ואלו הן הדמעות שהיה בוכה בשעה שהיה מתפלל בבית אל, עכ"ל.

לט. איתא בגמרא (ע"ז ג.) שלעתיד לבוא יגיד הקב"ה לאומות העולם 'מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה, מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקב"ה מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא', יש שביארו כי הקב"ה יבוא לנסותם בענין האמונה בה'. ולכן נותן להם מצוה קלה וסוכה שמה והיינו הסוכה שהיא צילא דמהימנותא - יסוד האמונה, כאשר כוונת הנסיון האם יאמינו בהשיו"ת בכל מצב, דהיינו אף כאשר הם יושבים מוקפים רק בדפנות של 'עראי', ובאמת, הגוים אינם מאמינים רק כאשר הינם במצב של ראש גגו (בישפיץ) - כשהכל מתנהל על הצד היותר טוב ומזלם מאיר להם פנים.

וזוהו אומרם 'מיד כל אחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו', אך אז 'מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז' זה הטבע, היינו שהקב"ה משנה מזלם מטוב לרע, ולפתע הם מפסידים כספם ורכושם - לראות אם עדיין המה מחזיקים באמונתם, אך הם 'מבעטין ויוצאים', משא"כ בני ישראל עם קדוש מחזיקים עצמם בכל מצב באמונת אומן (וראה כע"ז בספר אור ישע פר' וזאת הברכה ע"ש).

וכה אמר הרה"ק רבי צבי הירש מרימינוב זי"ע 'עם הסוכה אנו מרמזין שהקב"ה משגיח עלינו דרך נקבי הסכך', ויתכן ביאור דבריו הק', שעניין הסוכה להורות תוקף אמונתנו גם בזמן של 'הסתר' ח"ו - כשאין נראה בעליל ההשגחה הפרטית, אך אנו מאמינים כי הקב"ה 'משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים'.

ואדרבה דייקא במצב כזה אזי הקב"ה משגיח עליו ביתר שאת וביתר קרבה, וכמו שאמרו שהמשגיח מחלון הבית רואה את כל אשר לפניו, שהרי מרחב גדול פרוש לנגד עיניו לראות את הכל, אך המציץ מן החרכים וסדקי החלון אין מרחב לפניו, ולכן אינו רואה כי אם נקודה אחת, וזה כוונת הקרא, כי בעת האורה' כשהכל מתנהל אצלו על מי מנוחות הרי כביכול רואה אותו הקב"ה מ'חלונות' הפתוחים, וכביכול הקב"ה מביט עליו כעל פרט מתוך הכלל, אך בעת צרה כשמרגיש שהוא יחידי בעולמו, ב'לחץ זו הדחק', אז מביט עליו הבורא כ'מציץ מן החרכים' - להביט רק עליו מתוך אהבה יתירה.

משל לאב שנתברך בכמה בנים ובנות, שאהבתו לכל אחד מהם כבן יחיד, אמנם בכל עת זוכר הוא את כולם שווה בשווה, זולתי כשאחד מהם שוכב ב'חדר הניתוחים' תחת סכיניו של הרופא, כי אז כל מעייניו נתונים אך ורק

באר הפרשה - סוכות

השי"ת סוכך עליהם בימים אלו² כמ"ש (שם לב י) 'והבוטח בה' חסד יסובבנהו'³.

ואכן, לכן נצטוונו לשבת בסוכה דייקא בזמן הזה - 'וחג האסיף תקופת השנה' (שמות לד כב), כי בעת האסיפה יש מקום לחשוש שמא יבוא אדם להיות סמוך ובטוח במעשי ידיו להתפאר, וישכח חלילה כי הקב"ה הוא הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים, ע"כ נצטוונו לקיים מיד מצוות סוכה. וכך כתב ה'כלי יקר' על הפסוק 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות', נקט אזרח שהוא לשון 'תושב', לפי שבזמן אסיפת התבואה מן השדה כל אחד רוצה לילך מן השדה לתוך ביתו לישב בו ישיבה של קבע, וחששה התורה אולי על ידי ישיבת קבע ירום לבבו כי מצאה ידו כביר וישמן ויבעט, על כן נאמר 'כל האזרח' - הרוצה להיות כתושב בעולם הזה ולא כגר אליו צוה ה' לצאת מדירת קבע לדירת ארעי כדי שיכיר בפחיתות ערכו שאינו בעולם הזה כי אם גר ולא תושב... ועל ידי זה לא יבטח בצל קורתו כי אם בצל ש-ד-י יתלונן, כמו שעשו ישראל בצאתם ממצרים שלא ישבו בבתים ספונים וחשובים, כי אם בהיקף שבעה עננים אשר כבוד ה' היה בתוכם והו' בצל ש-ד-י' ולא בצל קורות בתיים ארוזים, עכ"ל.

ושמחת בחגך - מעלת השמחה וסגולותיה
הנה חג הסוכות הוא 'זמן שמחתנו', שבו ציוונו הבורא יתב"ש (דברים טו יד-טו) 'ושמחת בחגך זגו', והיית אך שמח'. ומתאמרא בשם הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע לבאר הטעם שמצינו בתורה שמצות שמחה עדיפא מנמילת ד' מינים, שהשמחה נוהגת כל שבעה ואילו ולקחתם לכם אינו אלא ביום הראשון, שבא הכתוב ללמדנו שהקב"ה אוהב את השמחה וחפץ שיהיו בריותיו בשמחה על כן הגדיל המצוה יותר⁴.

ומה מאוד גדלה מעלת השמחה בחג הסוכות, וכמו שביאר ה'אבן עזרא' במה דכתיב (דברים טו יד-טו), 'ושמחת בחגך... כי יברכך ה' אלוקיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אך שמח', - 'וברכך (לשון) לעתיד, ותהיה לעולם שמח, ומעם 'אך' כי לא תהיה כי אם כן'. היינו שבשכר מצות השמחה בחג יזכה להמשיך את השמחה לכל השנה כולה, 'אך' אם לא 'כן' לא תהיה שמח...

בעין זה כתב ה'אברבנאל' (פרשת ראה) וז"ל. 'והיית אך שמח - להבטיחו, שאם ישמח ויגיל בחג הסוכות יהיה שמח וטוב לב כל השנה. ומסיים 'ואם תתעצב בראשית השנה - בעיצובן תאכלנה, כי כן טבע המציאות, השמח בחלקו שמחה וששון ישיג...!'

לאותו הבן, לספק לו כל הצטרכויותיו אשר יחסרו לו ולרפואתו, כך הוא ממש כביכול לדידן, כל בני ישראל 'בניו' יחידיו של 'אבינו' שבשמים הם, אך בעת שאחד מהם נמצא בעת צר ומצוק, אזי כביכול כל מעייניו של הבורא נתונים אך ורק לבן זה.

מ. ובדרך זה ביאר הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע מה שאמרו חז"ל (ילקוט אמור תרנ"ג) כתיב סוכה תהיה לצל יומם, כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה הקב"ה מסיך עליו מן המזיקים דכתיב באברתו יסך לך, שהנה כתב הרמב"ם (מו"נ ח"ג פל"ו) שככל שתתחזק האמונה בלבו של אדם שאין מקרה בעולם כלל, אלא הכל תלוי בהשגחה העליונה - כך יזכה לשמירה עליונה, והיות שעניינה של הישיבה בסוכה היא לרמז שאנו חוסים בצל של הקב"ה ואנו מאמינים שמושגחים אנחנו מאתו ית"ש על כן יזכה ל'שמירה עליונה' ושהקב"ה יגן ויסוכך עליו מפני המזיקים.
מא. ובה יש שביארו (בשם הגרש"ר הירש) דלכן פסול לסכך במחובר לקרקע (וצריך להיות הסכך תלוש), כי האדם שהוא בעל נחלה הרי הוא נטוע ומחובר היטב לקרקע - כלומר בנכסים אלו מבטחו ומשענתו, לזה אמרינן ליה - צא מבית זה למשך שבעת ימים, צחצח את מוחך מכל אלו המחשבות, וקבע דירתך ארעי ב'צילא דמהימנותא' (צל האמונה הטהורה).

מב. ויתבונן כל אדם בעצמו עד כמה טרח ויגע למצוא ארבעת המינים כשרים ומהודרים, כמה זמן השקיע בהם... כמה מעות הוזיל מכספו עליהם... ואם כן קל וחומר עד כמה צריך 'להתייגע' לקיים מצות שמחה שהיא נוהגת מדאורייתא כל שבעה... ולא יתן 'כף רגל' לשטן המבלבל בכל כוחו להביאו לידי צער וכעס.
ואף אם קשה לו לשמוח יזכור מה שביארו לשון המיעוט ב'אך שמח', שבא הכתוב לומר דאע"פ שהוא מרגיש בעצמו שאין בידו לשמוח כראוי וכהוגן, יעשה הוא את המיעוט שיש בידו לעשות, כי רק זה מה שהקב"ה דורש ממנו.

צ"ח הקללות הבאים על חסרון השמחה, כמו שנאמר שם (כח מו) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה'.

איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קנו.) 'וכשם שבימים הנוראים המקורות נפתחין על ידי היראה, בן בימים האלו (בסוכות) המקורות של רחמים וחסדים פתוחים על ידי אהבה והשמחה בזמן שמחתנו^{מ"ד}.

אך שמחה - מתוך האמונה יבוא לידי שמחה

ובי תאמרו 'שמחה מנלן' כאשר חבילי מרדות מקיפין אותנו מימין ושמאל, לא מצאנו מנוח. אף מי שנתברך בבנים ובנות כשתילי זיתים סביב לשולחנו בריאים ושלימים בגו"נ, ידאג בכל עת שלא תפסק הטובה ממנו, ומידת השמחה רחוקה ממנו והלאה. תשובתו אחת היא - אב לנו בשמים, היושב וזוכר כל אחד מבריותיו, ובכל רגע ורגע מטיב להם בתכלית ההטבה, ומפורשים הדברים ב'אור החיים' הק' (שמות כב ו) וז"ל. אין לך שעה ורגע שאין השי"ת עושה פעולה עם האדם בין בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו, עכ"ל - וכלומר, אף כשאין נראה לאדם בעיניו בשר במה וכיצד הקב"ה מטיב עמו... מ"מ באמונתו יראה כן - שהכל לטובה^{מ"ה}, ומתוך אמונתו תשלוו נפשו^{מ"ו} ואז לא

וב'פלא יועץ' (ערך סוכה סוד"ה ועוד נלוה) כתב 'וצונו לשמחה שמחה של מצוה, והוא סימן טוב לכל השנה, שכתבו גורי אר"י ז"ל, שמי שיהא שמח וטוב לב ולא יצטער כלל בחג הקדוש הזה, מובטח לו שתעלה לו שנה טובה ויהיה לעולם שמח'.

הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע מפרש בשם אביו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע (מגן אברהם שוהמ"ס ד"ה וישת), 'זמן שמחתנו' שהיא מלשון הכנה והזמנה כלשון המשנה (ביצה י:) 'זמן שחורים ומצא לבנים', היינו שמצות סוכה שאנחנו מקיימים בשבעה ימי החג, היא הכנה להמשיך שמחה על כל השנה כולה. כעין זה אמר הרה"ק רבי שמואל מליובאוויטש זי"ע (ספר מאמרים שנת תרנ"ה, עמוד תיג), שהתמצית והעיקר של שמחה מושפעת מכת חג הסוכות.

גם מסוגלת השמחה להציל על ידה מכל צרה וצוקה^{מ"ז}, כמו שאמרו חז"ל (מובא ברש"י במדבר כט יח) שצ"ח הכבשים שמקריבים בחג הסוכות, באים לכפר על צ"ח קללות שבתוכחה שבפרשת כי תבוא, ומבאר הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (הובא בשם משמואל סוכות תרע"ג ד"ה ברש"י בשם אביו) כי ע"י השמחה שב'זמן שמחתנו' מתכפרים

מג. בדרך צחות הגיד הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל, שלכן נשתרש אצל העולם לשיר את לשון הכתוב 'ושמחת בחגך והיית אך אך שמח', שכופלים פעמיים את תיבת 'אך', שהרי 'אכין ורקין מיעוטין הן' (סנהדרין מט.), וכן קי"ל (ב"ב יד.) 'אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות', ומאחר ש'אך' שמח בא למעט על כן כופלים לומר אך אך בכדי שיהא מיעוט אחר מיעוט להרבות השמחה.

מד. חיזוק עצום אמר הרה"ק ה'שפת אמת' כלפי הדורות האחרונים, שהנה אמרו חז"ל (ירושלמי, הובא בתוס' סוכה נ: ד"ה חד) ששמחת בית השואבה נקראת כן 'שמשם שואבין רוח הקודש', ומפרש השפ"א שמשם מאותה שמחה נעלית ומרוממת שהיה בבית המקדש ניתן לשאוב 'רוח הקודש' ושמחה גם בדורות הללו שאין השמחה בשלמות. ומוסיף עוד, שהרי נאמר 'והיית אך שמח' וזו הבטחה שנוכל להיות תמיד בשמחה, וכנגד זה אמרו בגמ' (מח.) שבא הפסוק 'לרבות לילי יו"ט האחרון לשמחה', ורמזו בזה על לילי ימים טובים של הדורות האחרונים, השקועים בחשכת לילה ובתוקף הגלות והייסורים, שניתן כח מלעילא גם בהם להיות בשמחה.

מה. בדרך צחות פירשו שהנה יש המצריכים להחזיק את האתרוג הפוך בשעה שמברכים על הלולב (או"ח תרנ"א ד), ללמדנו כי כשאדם נמצא במצב הנראה כאינו טוב כדאמרי אינשי 'מיט'ן פיטעם אראפ' (כ'שהפיטעם' כלפי הקרקע) - זהו שעת הכושר לברך... מתוך אמונה כי הכל לטובה, והכל יתהפך לטובה.

כדבר הזה אמרו לרמזו עוד במנהג ה'נענועים' בהלל, שמבואר בשו"ע (סי' תרנא ס"ח) שנוהגים לנענע בשעה שאומרים 'הודו לה'', והביא המשנ"ב (ס"ק ל"ז) שבכל פעם שמנענע לצד אחד יאמר תיבה אחת, נמצא שכשמנענע ל'למטה' אומר תיבת 'לעולם', ואילו כשמנענע לאחוריו הרי הוא אומר 'חסדו', ללמד לאדם, שאם ח"ו נמצא הוא למטה ולאחור... יזכור היטב ש'לעולם חסדו'... וגם במצב כזה לא עזבוהו חסדיו המרובים.

מו. כה אמר האלטער (סבא) מסלבודקא, הנה, על הלכה אחת שהרמב"ם השמיט מחיבורו, תשב כל הלילה ליישב על מה ומדוע השמיטה הרמב"ם. אמור מעתה, מדוע על רכוש או שאר ענייני עולם שהקב"ה בכבודו ובעצמו השמיט ממך יש לך טענות, ואינך מנסה ליישב ולהבין שהכל מן השמים.

באר הפרשה - סוכות

שמתנניצין קצת הארה מבחי' הגן עדן. והשי"ת מבנים אותנו לדירה זו שחל עלי' שם שמים כדאיתא בגמ' והשמחה במעונו. לכן דירה זו (הסוכה) מביאה השמחה. ובוודאי ע"י טהרתן של ישראל ביוכ"פ יש שמחה לפניו במרום. לכן יש לנו לשמוח בשמחת הבורא ית'. וז"ש לפני ה' תטהרו.

בדברים הללו כתב גם האלשיך הקדוש (תו"מ אמור) לבאר את ענין השמחה כי היא מחמת גודל השמחה ששורה כביכול אצל הקב"ה בעת הזאת, כי לא שמח ה' במעשיו מאז ברא העולם עד הזמן ההוא (כשנבנה המשכן, עיי"ש)... וגם בכל דור אין לו יתברך ימי שמחה כחג הסוכות, כי אז נקיים ישראל מכל עוון אשר חטאו מחמת מחילת העוונות ביום הכפורים^מ, ועל כן יען כי כל שמחתו יתברך הוא על טהרת נפשנו, אם כן ראוי הוא כי זכר יעשה יתברך כחג ההוא אל השנת ישראל זה הכשרון, הלא הוא על ידי הסוכות^{מט}.

פסיק חוכיה (שחוק) מפיו כל ימיו^{מז}, כי יודע הוא שהכל לטובה, וגם יבוא לידי בטחון גמור שבוודאי הקב"ה לא יעזבנו, וממילא נס יגון ואנחה, ותתמלא נפשו בשמחה.

ומהאי טעמא נקבע 'זמן שמחתנו' לחג הסוכות, כי כאמור כל עניינו של החג הוא לישיב ב'צילא דמהימנותא', שזהו כל מהותה של ה'סוכה', ועל ידי שיקיים 'מצות החג' וישריש בקרבנו את האמונה הטהורה בלשון הכתוב 'למען ידעו דורותיכם', אזי באמונתו 'יחיה' ותסור כל האנה וצער מקרבנו.

ולישרי לב שמחה – טהרת הלב מביאה לידי השמחה איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ג ד"ה ימי) וז"ל (בשינוי). ימי הסוכות נקראו זמן שמחתנו - כי (בסוכות) השי"ת זיכה אותנו לישיב בצלו. והיא מעין בחי' הגן עדן... ושם היא השמחה כמ"ש 'כשמחך יצריך בגן עדן'. והגם שכ' ויגרש את האדם - אעפ"כ יש זמנים

אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ניגש פעם אוד מוצל מאש שסבל ייסורי איוב במשך שנות ה'מלחמה', ואף אחר שנסתיימה המלחמה לא מצאה נפשו מנוח לגודל צערה. ובבואו לפני ה'חזון איש' פתח את פיו ודיבר בכעין תרעומות כלפי מעלה, שאינו מבין היאך עשה ה' ככה לעמו. פתח החזון"א גמרא, הראה לו על תוס' מסוים הידוע כמוקשה הבנה, וביקשו, ירחם נא מר עלי ויבאר לי דברי התוס'. עיין הלה בדברי הגמ' ובתוס' אשר עליו, והחל לנסות לבאר הדברים, אבל החזון"א לא נתן לו והקשה עליו בכה וכה. עד שהודה הלה שאין בידו לבאר התוס'. נענה החזון"א ואמר לו, הרי לך, שאף כמה שורות ב'תוספות' אחד אין בידך לבאר ולהבין דבריהם, ומה טענות יש לך על הנהגת בורא עולם. והיאך תחשוב שיש בידך להבין כבשונו של עולם...

וכבר אמרו לבאר בפסוק (תהילים צב ו-ז) 'מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך, איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת', וצ"ב וכי רק הכסיל לא ידע ולא יבין, הרי מפורש כתיב ברישא 'מאד עמקו מחשבותיך' וכלומר שאף מהחכם נסתרים דרכי ה'. אלא אדרבה כך פירושו, מה גדלו מעשיך - מאד עמקו, ואכן, רק ה'חכם' יבין שמאד עמקו מחשבותיו ואין בידו להבין את הנהגת ה', אבל הכסיל 'לא יבין את זאת' - אינו מבין שמאד עמקו מחשבות ה', וחושב שיש בידו להבין את הנהגת ה'.

מז. סיפר לי בעל המעשה אשר היו לו צרות הרבה רח"ל, ונכנס להגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ושפך בפניו ליבו, נענה לו הגרש"ז ואמר, כי מכיר הוא יהודי שהוצרך לעבור ניתוח ומני אז אינו שומע באוזן אחת, גם אלמן הוא ל"ע, ובנוסף לכך יש לו ג' ילדים שלא זכו לפרי בטן, ומכל מקום שרוי הוא תמיד בשמחה ובכל עת פניו שוחקות ומחייכות, אמר לו הלה שאינו מאמין שיתכן כדבר הזה, שוב חזר בפניו הגרש"ז על דבריו והלה עמד על שלו שאי אפשר שיהיה כן, עד שאמר לו הגרש"ז, יהודי זה עומד בפניך עתה ומדבר עמך...

מח. עוד איתא שם, וז"ל, על הדרך שקרה בעת צאתם ממצרים על ענין חג הסוכות מעין זה יקרנו בכל שנה ושנה. כי מראשית השנה יתלכלך האדם בדברי עונות גברו מנו, ומראש השנה והלאה יעשו תשובה ויתקנו מעשיהם, ויתוקן העולם מאשר היה מתקלקל כל השנה ביום הכפורים. ולכן על ידי התיקון שהוא שמחתו יתברך, יהיה חג לה' בחג הסוכות, ואז מתמלא חסד על העולם. ועל כן אז הוא ניסוך המים ושמחת בית השואבה ששואבין שם רוח הקודש, מה שאין כן בשום חג מהראשונים.

מט. אמנם לאידך גיסא יש לדעת מה שכתב ב'משך חכמה' (אמור ד"ה אך) המדקדק בלשונו הכתוב בפרשת המועדות שבפרשת אמור (ויקרא כג) שמצינו ב' פעמים שנכתב תיבת 'אך' במשך כל עניני המועדות. א. גבי יום הכפורים, דכתיב (פסוק כז) 'אך בעשור לחודש השביעי'. ב. בחג הסוכות שם כתיב (פסוק לט) 'אך בחמשה עשר יום לחודש

שמתחילה מצפצפת וקוראת לבניה ונותנת מזונות לפניהם, ואחר כך מכנסת אותם תחת כנפיה. כענין הזה נוהגת השכינה הקדושה עמנו, בראש השנה ויום הכיפורים היא כותבת לנו מזונות וחיים טובים, ואחר שקוצבת לנו מזונות אזי מכנסת אותנו תחת כנפיה. וזהו ענין סוכות שהאמא הקדושה מסככת אותנו בכנפיה, עב"ל"א.

שם שמים על הסוכה - קדושת הסוכה ושם ה' השורה בה איתא בזה"ק (ח"ג קג): 'תא חזי, בשעתא דבר נש יתיב במדורא דא צילא דמהימנותא שכינתא פרסא גרפאה עליה מלעילא' (בוא וראה, בשעה שהאדם יושב בצל הסוכה פורסת השכינה כנפיה עליו מלמעלה).²
וב'אוהב ישראל' (ליקוטים לסוכות) ביאר, ענין הסוכה הוא כדוגמא שאנו רואין את התרנגולת

השביעי, ומבאר ה'משך חכמה' טעמא דמילתא בדרך הפשט לפי דרכו, כי הנה ענין התקיעות בראש השנה הוא כמו שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ד) 'אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וכאשר ישוב בתשובה יכפר עליו יום הכפורים, ושוב יהיה שמח בחג הסוכות וכן יטול ד' מינים שגם הם עניני שמחה, וכדכתיב (פסוק מ) על מצוה זו ושמחתם לפני ה' אלו קיכם שבעת ימים'.

ומעתה היה מקום לבעל דין לטעון ולומר, שאם לא התעורר בתשובה בר"ה ובעשיית שוב לא יכפר עליו יום הכפורים ויהיה מותר באכילה ובמלאכה, על כן נאמר 'אך ביום השביעי', ללמד שמכל מקום מחויב הוא ביום הכפורים בכל משפטיו וחוקותיו. על דרך זה היה מקום לומר שאם לא כפר עליו יוה"כ ולא הלבין חוט השני שוב אינו חייב בארבעת המינים ובשמחה, על כן נאמר 'אך בחמשה עשר יום', ללמד שאף על פי כן 'סוכות היום'... וכלשונו 'ואך בחמשה עשר וגו' ולקחתם לכם וגו' ושמחתם - בלא הבטה אל יוה"כ פ' אם כיפר עליהן'.

ונראה דהרבה יותר מן הכתוב כאן להדיא נרמז בדבריו, ויש בהם לחזק רגלים כושלות העומדים על סף היאוש בבואם לחשב חשבון נפשם, והמה רואים שכבר עברו וחלפו ראש השנה ויום הכיפורים, ועדיין לא התעשת להתעורר מתרדמתו העמוקה, ובמחשבות אלו מנסה היצה"ר להפילו בפח היאוש והכשלון כי מה לו ול'שמחה'... אמנם להכי אמרה תורה 'אך' ללמד שלא יביט אל ימים הראשונים כלל, כי קדושת הימים של עכשיו קדושים ונעלים גם למי שלא השכיל לנצל אותם ימים נוראים כדבעי, ומעתה יתחדש לעבודתו וישמח ישראל בעושיו.

ואדרבה, על ידי שירבה בשמחה כמצוות הימים יזכה להתעלות בעבודתו ית', וכבר היה מעשה אצל הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע, שפעם אחת בחג הסוכות התייגעו החסידים ועסקו בתורה במשך כמה שעות ברצופות, ומרוב שמחה ודביקות יצאו בשיר ומחול לכבוד היום, משנכנס ה'בית אהרן' וראה אותם רוקדים, נענה ואמר, הנה אמרו חז"ל (בר"ר ע ח) 'למה היו קוראים אותו בית השואבה', שמשם היו שואבים רוח הקודש, ואפשר לומר הכוונה 'שמשם' היינו מהשמחה 'היו שואבים רוח' מלשון רצון ככתוב (איוב לב ח) 'רוח היא באנוש', ללמדנו כי האיש שיש לו רצון לעבודת ה' זוכה ל"קודש" דהיינו קדושה, וכדי לזכות לרצון עליו להתחזק במדת השמחה, כי היא מביאה את האדם להשתוקק ולרצות להתקרב לחי עולמים.

נ. אין איש מישראל הנמנע ממדרגה זו, אפילו מי שחושב עצמו מפשוטי ופחותי העם, וכך הוכיח הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, ממה שדרשו חז"ל (סוכה יב.) מאי דכתיב (דברים טז ג) 'באספך מגרנך ומיקבך - בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר', ללמדנו שגם הפחות שבפחותים שהוא כ'פסולת' גם כן זוכה לעלייה בחג הסוכות, ולהיות כהסכך שהוא חלק משמותיו של הקב"ה.

יש שרמזו כן בהלכות נטילת לולב (סוכה יז:) 'מוליך ומביא, מעלה ומוריד', היינו אף אם התרחק להיות בבחינת 'מוליך', יש בידו לבוא לידי 'מביא' ולחזור לשורשו בקדושה.

צדיקים הגידו בגודל קדושת הסוכה דגם האיש הפשוט וההמוני מתקדש מאד בקדושתה ורמזו בלישנא דמתני' (סוכה כב.) 'המעובה כמין בית כשרה', שאף מי שנכנס לסוכה מגושם בעביותו כמו שהוא בבית ג"כ מקדשתו הסוכה למעלה ראש מפני שגדולה קדושתה עד מאד.

לעומת זאת ביאר הרה"ק מקאצק זי"ע במאמרם (סוכה כה:) 'מצטער פטור מן הסוכה', דמאחר והוא יושב בקודש הקדשים ובצל השכינה, איך יתכן שירגיש בצער ודוחק גשמי, ולפיכך פטור הוא מן הסוכה, כלומר שאינו מקושר ומחובר למצוה זו, וזה בגלל שלא השיג את פנימיות המצוה כלל.

נא. ואמר הרה"ק העטרת צבי זי"ע (דרכי חיים ושלוה דף רסד) שלזה רמז הפיוט 'יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה', שביוה"כ פ' מזכירים ומבקשים שמירה בזכות הסוכה.

באר הפרשה - סוכות

חדריו' למצוות סוכה - לומר שהנכנס לסוכה כמי שנכנס לחדרו הפנימי של הקב"ה בכבודו ובעצמו^ג, על כן נגילה ונשמחה בך, כי עוז וחדוה במקומו^ג.

ובך איתא בגמ' (סוכה ט.) בשם שחל שם שמים על החגיגה, כך חל שם שמים על הסוכה (והיינו שחל קדושת שם שמים על הסוכה בשם שחל שם שמים על הקרבנות)^ג.

איתא בגמרא (סוכה ב.) 'אדם יושב בצל סוכה'. וכן בזה"ק (ח"ג קנ"ג) נקראת הסוכה צילא דמהימנותא. וצ"ב, כי הלשון 'צל' קאי על מי שאינו יושב תחת דבר המיצל רק במרוחק ממנו מעט, כהיושב

והנה אמרו בגמ' (ד:) שסוכה שאין בה עשרה טפחים פסולה - ונלמד ממה שאמרו שמעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה. ולכאורה צריך ביאור מה שייכות זה לזה... (ובפשטות הכוונה שלמידים שרק בנוכה עשרה טפחים נחשב כרשות בפני עצמו). וביאר בספר 'חסד לאברהם' (להגה"ק רבי אברהם אולאי זצ"ל, מעין רביעי נהר נח), וכן הוא ב'שפת אמת' (תרמ"ב ד"ה כתיב) דבא לומר שהשכינה שרויה בכל סוכה^ג, לכן אין לעשות את הסוכה פחותה מעשרה כי אז לא תשכון בה השכינה.

והוא על דרך שהסמיכו בספרים (עיי' שם משמואל סוכות תרע"ט, ועוד) את הפסוק (שה"ש א ד) 'הביאני המלך

נב. הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (שחזמה"ס תרע"ג) מבאר מדוע אין נוהגים לומר 'שלום עליכם' בליל ש"ק בחוה"מ סוכות, ומוסיף עוד ע"פ מה שהגיד אביו הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע בשם רבותיו שאם יבוא מלאך למקום שבני ישראל מתקבצים ומתאספים יתבטל המלאך מחמת פחד ה', שהרי אמרו (סנהדרין לט.) 'כל בי עשרה שכינתא שריא', ולכן אינו יכול להישאר שם 'על אחת כמה וכמה שיש לומר, שאין ביכולת המלאך לבוא אל הסוכה מפני פחד ה' ומהדר גאונו, כי חל שם שמים על הסוכה, והאושפיזין גבוהין הרבה מן המלאכים כידוע, א"כ אין מקום לאמצעים, כי בסוכה גדולה מעלת כל יחיד ויחיד מישראל שאין המלאך יכול להגיע אליו, כי הוא יתבטל מגודל הקדושה השורה שם, 'ובזה תוכחת מגולה לכל איש היושב בסוכה לידע מה שלפניו', עכ"ל.

נג. עוד דרשו חז"ל (שה"ר ב יט) את הפסוק (שה"ש ב ו) 'שמאלו תחת לראשי' - זו סוכה, וימינו תחבקיני - זה ענן שכינה לעתיד לבא, וביאר האר"י ז"ל ב'פרי עץ חיים' (שער חג הסוכות פ"ד) על פי מאמרם (סוכה ז:) ששיעור הכשר סוכה הוא שתי דפנות כהלכתן ושלישית אפילו טפח, והוא כעין צורת חיבוק שמחבק איש את רעהו, דהא כמו כן בזרועו של אדם יש שלשה פרקים, א' היא הפרק הסמוך לכתף, ופרק הזרוע עצמו, ופרק של אצבעות, וכביכול הקב"ה מחבק את ישראל בסוכה ביד ימינו על ידי שלש דפנות כשהשלישית הכשירה בטפח. והדברים נוראים על גודל הקרבה והאהבה שמתעוררת מהקב"ה לישראל.

נד. ויש להסמיך לכך דברי הש"ס בחגיגה (ה:) שהקשו משני פסוקים הסותרים זה את זה, דכתיב (ירמיה יג יז) 'במסתרים תבכה נפשי', לאיך גיסא כתיב (דברי הימים א' טז כז) 'עוז וחדוה במקומו', ומשני לא קשיא 'הא בבתי גוואי הא בבתי בראי' וברש"י שם פירש, דבפסוק הראשון שנאמר שהקב"ה בוכה איירי לענין הבתים הפנימיים [-בתי גוואי] של הקב"ה כביכול, ואילו בבתים החיצוניים [-בתי בראי] אכן עוז וחדוה במקומו, אולם ברבינו חננאל על שולי גליון הגמרא מפרש איפכא, שבבתים הפנימיים 'עוז וחדוה במקומו' ואילו כלפי חוץ בבתי בראי 'במסתרים תבכה נפשי' [וכעין שמחת חתן וכלה, שבמעמד החופה כולם בוכים, ואילו בחדר היחוד שמחים, ונמצא שהסוכה היא בבחינת חדר היחוד של קוב"ה וכנסת ישראל כביכול], ולפי זה יש לומר דבימי הדין של ראש השנה ויום הכיפורים נמצאים בני ישראל בבתי בראי, ושם מלך במשפט יעמיד ארץ בלא סימני חיבה ואהבה, ואילו בחג הסוכות זוכים ישראל להיכנס בבתי גוואי, בחדר לפניו מחדר אצל מלך מלכי המלכים, והתם הלא 'עוז וחדוה במקומו' ואין שם כי אם השראת מדת השמחה.

נה. וביותר, ב'תורת כהנים' (אמור יב) יש 'הווה אמינא' שצריך לבנות את הסוכה בהר הבית, דדרש התם 'חג הסוכות שבעת ימים לה' - יכול תהיה חגיגה וסוכה לגבוה', ופירש הראב"ד (שם בשולי הגליון) פירוש, שיעשה סוכה בהר הבית ויקדש אותה לשמים (דומיא דחגיגה שמקריבה בבית המקדש), אלא שלמדו מהפסוק 'חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים' - חגיגה לגבוה וסוכה להדיוט. נמצא שכה שגבה קדושת הסוכה שהיה 'הוא אמינא' להצריך לבנות את הסוכה דייקא במקום המקדש, והיינו, שקדושת הסוכה היא כקדושת בית המקדש.

הפרי מגדים כתב לאסור לעשות הסוכה קפנדריא דומיא דקדושת המקדש (כדאיתא בברכות נד.), וכ"ש שרקיקה אסורה מקל וחומר.

ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו כדיבורו במושב המלך. באמת אמרו, כי האף אומנם שדברי הרמ"א נסוכו על כל יהודי באשר הוא נמצא, מ"מ ביתר שאת ועזו ייאמר בן גבי היושב בצל סוכה, שהוא יושב בבית המלך, וכך כתב ה'ראשית חכמה' (שער הקדושה פ"ד) 'וכן היה מנהג מורי ע"ה [הרמ"ק], שלא לדבר בתוך הסוכה בימי חג הסוכות אלא בדברי תורה, כי מצות סוכה קדושתה גדולה, והעד שעצי סוכה חל עליהם קדושה ואסורים כל שבעה'.

ויזכור מה שהביא ב'משנה ברורה' (תרל"ט סק"ב) 'ולפי שקדושת הסוכה גדולה מאוד ראוי למעט בה בדברי חול, ולדבר בה כי אם קדושה ותורה, וכ"ש שיהיה זהיר מלדבר שם לשה"ר ורכילות ושאר דיבורים האסורים, וב'ביכורי יעקב' (סימן תרל"ט סק"ב) מביא גם הזהיר בשל"ה מאד שלא לכעוס בסוכה'.

וסוכה תהיה - סגולות מצות סוכה

הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע פירש במה שאומרים (בהושענות, אום אני חומה) 'שואנים הושע נא', והלא 'וכל מאמינים שהוא עונה לחש', וא"כ מדוע שואנים 'הושע נא', אלא, כי אכן, בר"ה ויוהכ"פ יש להתפלל בלחש ובהיחבא כדי שלא יפריעו המקטרגים והמשמינים, אבל בסוכות שאנו יושבים ומתייחדים בצילא דמהימנותא, לכן אין ביד המקטרגים להיבנם פנימה¹, ממילא יש בדינו לשאוג ולבקש ישועה, שהרי אין מי שיעכב בעדינו

סמוך לאילן והצל של האילן מתפשט עליו, ואילו היושב בסוכה הרי הוא יושב תחת הסוכה, ולא בצילה.

ומבאר הרה"ק מראפשיין זי"ע ('זרע קודש' ליל א' דסוכות) ע"פ דברי חז"ל במדרש (עי' של"ה הקדוש, תולדות אדם שער הגדול אות ה) לפרש הכתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צלך' שכמו שכל תנועה שהאדם עושה נראים תנועותיו בצל, כיו"ב מעורר האדם בהנהגתו בעולם הזה שיתנהגו כן למעלה - שיתנהגו עמו כמידתו. וזהו ענין הסוכה, שאנו עושין בדוגמת סוכה עליונה, ולכן נקראת 'צל סוכה' שסוכה דידן היא כדמיון ודוגמת סוכה עליונה² היינו שהאדם מכין סוכה מעצים ואבנים בעולם הזה ועל ידי זה זוכה לשבת בצל של הסוכה העליונה, והגם שאין ערך ודמיון כלל עם כל זה מוכרח לומר כן'.

כתב ב'יסוד יוסף' (פרק עז) 'היושב בסוכה ולומד או מתפלל, הרי הוא יושב ממש בתוך עולמות עליונים, שכל עולם נקרא יום, כידוע', וזהו דכתיב (ויקרא כג מב) 'בסוכות תשבשו שבעת ימים' פירוש שהאדם נכנס בשבעה עולמות עליונים בימי החג.

כיו"ב כתב ב'יערות דבש' (חלק א דרוש ו) 'כי סוכה עשויה לענן ה' יומם על הסוכה, ואף שאין נראה, מ"מ ברור ואמת, מי שיושבים בסוכה לשמה ועוסקים בתורה ושמהים בחג במצוה ושמחת מועדות, שענן ה' חופף למעלה מעלה, עין ראתה ותאשרונו'.

הנה כתב הרמ"א (או"ח א א) כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לברו בביתו, כישיבתו

ומהאי טעמא יש במקובלים (פרי עץ חיים שער חג הסוכות סוף פ"ג) שיש להיזהר לאכול בסוכה על שלחן של ארבע רגלים, דומיא דשלחן הפנים שהיה עשוי מארבע רגלים, ואם כי אין דברינו אמורים להלכה למעשה, אך ישמע חכם ויוסף לקח בקדושת המקדש השורה בסוכה.

גם כל שמה של 'סוכה' מורה על שם שמים שחל עליה, וכדאיתא בזהר הק' (תק"ז ב:) 'ש'סוכה' היא כמנין שם הוי"ה ואדנ"י (כמנין צ"א).

הוסיף לפי"ז ה'קב הישר' (פרק צה) וז"ל, ולכן אנו מתפללין (ברכת השכיבנו בתפילת ערבית) 'ופרוס עלינו סוכת שלומך', כי בזכות הסוכה שאנו מקיימין אותה יהיה השם שלם וכסא הכבוד יהיה שלם. עוד כתב בהמשך דבריו 'שכל זמן שהסוכה היא נעשית כהלכתה ובטהרה וכו' אז הסוכה היא מרכבה להקב"ה ושכינתיה, וסוכה היא במקום בית המקדש מעט, כי בית המקדש נקרא 'סוכת שלם'.

נו. וכדאיתא בזה"ק (ח"ג ק: שאומרים קודם התקיעות) שיעקב ברח מעשו אל תוך הסוכה. וכה כתב ב'שער הכוונות' (ענין סוכות דרוש ד, עי"ש) להאריז"ל, 'ענין הסוכה הוא, שאנחנו ישראל בני מלכים עושים סוכה ויושבים בצל אור המקיף ההוא המתפשטת בה המקיף וסובב אותה כעין סוכה, כדי שנמשיך אלינו מן האור המקיף ההוא, ומבואר ב'בני יששכר' (חודש תשרי מאמר י אות ז) שעל ידי הארת אור מקיף בורחים כל החיצונים, ומסמיך ליה מן הכתוב (דברים כח י)

גם עצם ימי החג הם ימי רחמים וחסדים גדולים, וכך
 כתב הגר"א (קול אליהו אמור) וז"ל. בגמרא במס'
 סוכה (דף כח:): 'הי' גשמים יורדים בחג וכו' משלו משל
 לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון של מים
 על פניו, ויש לדקדק מדוע לא אמר כפשוטו משל
 לעבד שבא ליתן כוס לרבו. אכן יבואר עם מה שנודע
 כי ראש השנה ויום הכפורים המה ימי הדין, ואחריהם
 (הובא בהקדמת הרה"ק החקל יצחק מספינקא זי"ע לספר אמרי יוסף,
 בראשית אות ב.).

ואכן מצינו לצדיקי הדורות שהפליגו בגודל מצוות
 סוכה אשר על ידה ניתן להיפטר מכל עקתין
 בישין^נ, ולזכות לחיים טובים^{נח} בשמחה ובשלום^{נז},
 ולפרנסה גדולה בהרחבה^פ.

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', עליך דייקא - פירוש באור מקיף, ואז מתייראים החיצונים
 מן אור המקיף, 'כי הם חיצונים ואין להם מקיף, בסוד הכתוב (בראשית ג א) 'והנחש היה ערום', ודי בזה למשכיל'.
 ומוסיף לפי זה, דכל מה שהאדם מדקדק ביותר ומחמיר ביותר באופני עשיית המצוות הוא מאיר ביותר ברחוק
 את האור מקיף. ודבר ברור, שכל אחד ואחד זוכה לכך בשעה שהוא יושב בסוכה, ואין שום חילוק בין צדיק גמור
 המכיר ב'סודות התורה' ליהודי פשוט המכוון לעשות רצון ה' על ידי ישיבתו בצילא דמהימנותא, כי כולם זוכים
 להינצל מכל החיצונים.

נז. ב'תפארת שלמה' (מועדים הוש"ר) רמז לה בדברי חז"ל (סוכה כה:): 'מצטער פטור מן הסוכה', שבסגולת מצות סוכה
 אפשר להיפטר מצערו ומצוקותיו, והיינו 'מצטער פטור' נפטר מצרותיו על ידי מצות 'סוכה', וזהו נמי מה ששינו
 שם (דף כה:): 'חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה' - שיהיו נפטרין מכל חולי ומכאוב, ויתרפאו רפואת הנפש ורפואת
 הגוף על ידי הסוכה, אמנו.

גם על ידי קיום מצות סוכה יש ביד האדם לקרוע גזר דינו שפסקו עליו בימים הנוראים, וכך אמר הרה"ק הייטב
 לב' זי"ע, דאע"פ שפסקו עליו 'חייב' בר"ה ויוהכ"פ יכול על ידי קיום מצות סוכה להפך את 'חייב' לר"ת של (תהלים
 קמט ה) 'יעלזו ח'סידים ב'כבוד י'רננו'.

ובנותן טעם להביא דברי הרה"ק ה'שפת אמת' (תרנ"ג ד"ה איתא בזוה"ק) שכל פסוק זה נדרש על חג הסוכות, שכן
 'יעלזו חסידים בכבוד' היינו בענני הכבוד (והסוכה היא כנגד אותם עננים) וכן 'ירננו על משכבותם' - כי המצוה היחידה
 שמקיימים בשעת השינה היא לישון בסוכה.

נח. וכמו שאמר הרה"ק מראפשיץ זי"ע (ליקוטים לסוכות והו"ר ד"ה כל), שהמקיים מצות סוכה זוכה לאריכות ימים, ורמזו
 בפסוק 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות', דתיבת 'אזרח' עולה בגימטריא כמנין 'גבורה' (216), שהבטיח השי"ת,
 שכל היושבים בסוכה יהיו אזרחים וזקנים, ולכן אזרח בגימטריא 'גבורה', שיגיע לגבורות, כמו שכתוב (תהלים צ י) 'ואם
 בגבורות שמונים שנה'.

גם יזכה ל'רפואה', וכמו שרמז לה הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע בלשון הכתוב (דברים לב לט) 'מחצתי ואני ארפא',
 שעל ידי 'מחיצות' הסוכה יזכה שיתקיים בו 'ואני ארפא' (הובא בתורת אבות).

נט. כתב בכ"ף החיים' (סימן תרכו סק"ו) בשם ה'יפה ללב' (ח"ה אות ג) 'מאן דזהיר במצות סוכה, ולעשותה כתיקונה,
 מובטח לו שלא יהיה מריבה בתוך ביתו כל אותה שנה', ובספר 'סגולת ישראל' (מערכת מ אות יח) מביא סגולה
 להינצל ממחלוקת 'למוד מסכת סוכה [בכל ימות השנה], וזהו תצפנם בסוכה מריב לשונות' (תהלים לא כא).

וכן מקובל בשם הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע שבכל ימות השנה למד מסכת סוכה, ואמר שלימוד זה מסוגל
 שישכין ה' מנוחה ושלוה בתוך ביתו, וממילא גם תבוא הגאולה השלימה כאשר ירוש ה' סוכת שלום עלינו ועל
 כל עמו ישראל ועל ירושלים.

ס. וכך כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לסוכות), וז"ל. במשנה פרק ב לסוכה (כח.) מי שהיה ראשו ורובו בסוכה
 ושלחנו בתוך הבית. הנראה לרמז בזה על פי מה שנתבאר כי על ידי שהיה יושב בסוכה היה ממשיך השפעות
 טובות על שולחנו (רמז לפרנסתו של אדם) של כל השנה בתוך הבית שלא יחסר כלל. וזה גם כן מה שאמר (שם כט.) מנא
 מיכלא חוץ לסוכה, פי' כח הסוכה להמשיך שפע פרנסה לכל אחד ואחד גם חוץ לסוכה כאשר יהיה בביתו כל השנה.
 וראה עוד מה שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ז ד"ה מצות) שכתב 'מצות הסוכה נותנת ברכה והארת קדושה
 לדירת האדם', ובזה מפרש מה שנאמר למען ידעו דורותיכם שהוא מלשון דירה, ש'כיון שהמצוה בדירה נשאר ממנה
 ברכה לדירת האדם'

על שם העתיד (כמו שכבר היטיב מעשיו), וכמו שאמרו (קידושין מ.) 'מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה'. לזאת אמרה תורה בסוכות תשבו - מי שמלא בושה כנ"ל אזי יאמר אזרח - מעתה אזרח ויאירו מעשי, ישבו בסוכות - יוכל לישב בסוכה, וראיה לזה כי בסוכות הושבתי את בני ישראל 'בהוציא אותם מארץ מצרים' - על שם שהיו עתידין לקבל את התורה.

ורמז לה אותו צדיק (יישב פנים סוכות מ"ב) גם בענין ריקודים והמחולות שבשמחת בית השואבה כי בעת רקוד מגביה האדם את עצמו אעפ"י שהוא יודע שיחזור ויפול לארץ, וזהו שבח גדול, כמו שפי' הזוהר (נח סט:): את הפסוק (תהלים פט י) 'בשוא גליו אתה תשבחם', כי אמרו חז"ל (שוח"ט מזמור ב) 'הים הזה הגל שלו עולה ומתגבר כאילו מציף את העולם, וכיון שמגיע לשפת הים הוא משתטח לפני החול' שלא יוכל להציף ולהתפשט בכל היבשה, ואע"פ שכל גל רואה את הגל שלפניו שאינו מצליח להציף את העולם, מכל מקום אינו מתייאש ובא מחדש להציף את העולם... וזהו 'אתה תשבחם' כי שבח הוא להם שאינם מתייאשים וכל אחד אומר אני אצליח^{כג}.

ימי החג במצוות לקיחת הלולב וישיבת הסוכה - והימים האלה המה ימי רחמים להמתיק הדינים ע"י המצות המקיפות אותנו ואשר אנחנו ממלאים ידינו ברכה בימים ההם... וזאת נודע כי המזיגה הוא עירוב מים בין להמתיק את חריפותו שיהי' ראוי לשתייה, וזהו ענין המשל לעבר שבא למוזג כוס לרבו - היינו לבטל חריפותו... עכ"ל. נמצינו למדים שאף אם חרצו עליו דינו לרעה ח"ו בימים הנוראים בידו להמתיק עתה את הגזירה לחסדים טובים^{כד}.

היו מרקדים - השיבות המרומם ומגביה עצמו אעפ"י שיודע שיפול

בתב הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע (ייטב פנים סוכות י) לבאר הפסוק (ויקרא כג מב-מג) 'בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים', כי הנה תיבת 'תשבו' היא אותיות 'בושת', והיינו כי בעמוד האדם בפתח הסוכה ויתבונן בגודל קדושת הסוכה (בבחינת מקוץ) הרי הוא מתמלא בושה וכלימה על כל מה שעבר, העצה היעוצה, שיקבל עליו להטיב מעשיו מהיום והלאה, ובוה יכנס לסוכה

סא. הרה"ק 'שפת אמת' זי"ע (תרג"ח ד"ה במדרש) מפרש נוסח הברכה בשמו"ע (מחיה מתים) 'מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה', מלך ממית ומחיה זה ראש השנה ויוהכ"פ שהקב"ה מלך מלכי המלכים יושב על כיסא מלכותו במשפט וחותך קצבת חיים לכל ברואיו, 'ומצמיח ישועה' בחג הסוכות שאפשר לפעול ישועות ולבטל את הגזירות רעות, וכל המשפט בראש השנה היה להצמיח ישועה זו. ואולי לכן אומרים 'הושענות' בחג הסוכות, כי אפשר אז לזכות לישועות גדולות ונפלאות בימים נעלים אלו.

סב. ויש לך לדעת כי עיקר חשיבות האדם ע"ש מלחמתו היא (מבלי כל שייכות אם ניצח בסוף או לא) וכן איתא בזוה"ק (תיקו"ז כט.). שארבעת המינים הם 'מנא דקרבא' (כלי זיין) והם באים להכריז 'דידן נצח, דידן נצח' - שבני ישראל ניצחו ב'מלחמה' בימי הדין. ולכאורה צריך ביאור, כי בנוהג שבעולם ה'מנצח' מניח ועוזב את כלי המלחמה, והחיילים עוברים עם מלכם בראשם מתוך מנוחה ושלווה הנפש, אם כן מהו שציוונו לצאת עם 'כלי הזיין' בידינו. אכן אמרו צדיקים, ששונים הם פני הדברים במלחמת היצר, שאף אחר שניצח האדם שוב ושוב עליו לדעת שהוא נשאר 'איש מלחמה' ואדרבה זה הניצחון, שיצא עם כלי הזיין בידו - להמשיך לעמוד איתן בקשרי המלחמה, כי זה כל האדם. פעם הובא אתרוג נקי ומהודר בתכלית ההידור בגידולו בקומתו ובמראהו לפני הרה"ק רבי שלמה (הראשון) מבאבוב זי"ע, לתמיהת מקורביו התפעל הרה"ק מיופיו והדרו ואעפ"כ הודיע כי לא בזה חפץ, ולא יברך על אתרוג זה, רק על אתרוג אחר שהכין מבעוד מועד, והנה מפני הכבוד והיראה לא העיזו להעיר לו על כך מאומה, אולם בעת התפלה החליט אחד הגבאים שאם הרבי אינו נוטל את האתרוג המהודר מדוע לא יקיים הוא את המצוה בתכלית השלימות, משנטל את האתרוג באימה ובמורא נשמט האתרוג מידו מרוב פחד נפל ארצה 'מיט'ן פיטם אראפ' (עם פני הפיטם לארץ), ויהי כאשר התכופף להרים את האתרוג הבחין דמעיקרא היה הפיטם מחובר במחט אל האתרוג,

הלל וזמרה – הודאה וקרבת ה' ע"י ארבעת המינים במדרש (ויק"ר ל ד) הסמיכו מצות נמילת לולב לפסוק (דה"י א' מו לג) 'או ירננו עצי היער מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ, והיינו שמשפוטנו בני ישראל זכאים בדין - כשבא ה' לשפוט את הארץ, אז ירננו עם 'עצי היער' אלו הד' מינים, ומבאר ה'לבוש' (סימן תרנא סק"ח) הכוונה 'לפי שביום הכיפורים באין לדין ישראל ואומות העולם, ואין יודעין מי יצא זכאי ומי יצא חייב, נתן הקב"ה מצוה זו לישראל, שיהיו שמחים בלולביהם כאדם היוצא לפני השופט זכאי ונותן השופט מקל או דבר אחר לסימן שהוא יצא זכאי וישמח בו, והנענוע הוא הרינון, שהוא השיר והשבח להקב"ה על נסיו ונפלאותיו אשר עשה עמנו'.

ידועים דברי 'ספר החינוך' (מצוה שכד) בטעם מצות הלולב, וז"ל. 'לפי שימי החג הם ימי שמחה גדולה לישראל, כי הוא עת אסיפת התבואות ופירות האילן בבית, ואז ישמחו בני אדם שמחה רבה, ומפני כן נקרא חג האסיף, וצוה הקל לעמו לעשות לפניו חג באותו העת, לזכותם להיות עיקר השמחה לשמו, ובהיות השמחה מושכת החומר הרבה ומשכחת ממנו יראת אלוקים בעת ההיא, ציונו ה' לקחת בין ידיו דברים המזכירים אותנו כי כל שמחת לבנו לשמו ולכבודו [וביותר לפי המבואר במדרש שיובא להלן, שכל הארבעה מינים מורים על הקב"ה], והיה מרצונו להיות המזכיר מין המשמח, כמו שהעת עת שמחה, כי צדק כל אמרי פיו, וידוע מצד הטבע ארבעה המינים כולם משמחי לב רואיהם'.

ועל ידי ה'השתוקקות' להתעלות בעבודתו ית' ולהתקרב אל השי"ת יזכה לשפע סייעתא דשמיא שאכן יוכל להתעלות כפי משאלת לבו. וכך איתא ב'דרשות חתם סופר' (ח"א דף מה. ד"ה ידד) על הפסוק (דברים לג יב) 'לבנימין אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו, חופף עליו כל היום', כי חז"ל (זבחים נג:) דרשו מהכא ואמרו 'רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסה בחלקו של בנימין, והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לנוטלה, לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיוכן להקב"ה, והיינו טעמא כי מיעמו בעיניו קרבתו אל אלוקים [על ידי הרצועה שלא היתה בחלקו], ועדיין נשתוקק ליותר מכל זה, ואינו מסתפק במה ששיג ממנו, על כן 'ידיד ה' ישכון לבטח עליו' - ר"ל אהבת ה' בטוחה שלא תזוז ממנה, ומים רבים לא יכבוהו. עכ"ל.

והיינו שכאן חזינן אצל בנימין - שהרצון וההשתוקקות גרמו לו שנעשה אושפיוכן לשכינה, ומכאן ילמד כל אחד שאף אם אינו מצליח להשיג ולהתעלות בעבודתו כפי רצונו, אעפ"כ אל יפסיק מלהשתוקק אל ה', כי בסוף יזכה לסייעתא מן שמיא כהנה וכהנה, וראיתו, שהרי בנימין הצדיק היה מצטער ברצונו לזכות לרצועה זו (שיצאה מחלקו של יהודה) כחלק מביהמ"ק, ולמעשה זכה ליותר - שנבנה קדשי קדשים בחלקו. ומכאן, שההשתוקקות והרצון תגביה ותטהר את האדם הרבה יותר ממה שדימה בעיניו, והבא לטהר מסייעין אותו אלף פעמים יותר ממה שברצונו וברעתו להתקדש.

ונמצא שהיה האתרוג פסול מן הדין, חיש מהר התפשט דבר המעשה בקרב החסידים וענו כולם ואמרו כאחד, שרוח הקודש שורה על הרבי, ובעיניו הפקוחות ראה וידע שלא לברך על אתרוג פסול, משנודע הדבר להרה"ק מבאבוב דחה את דבריהם, והגיד להם שאין כאן שום מופת או רוח הקודש כלל, לא מיניה ולא מקצתיה, רק כאשר ראיתי שהביאו לפני אתרוג בתכלית השלימות אשר אין בו מום שבגלוי, ידעתי שבוודאי יש כאן מומים שבסתר, כי אין שלימות בעולם הזה...!

ונראה שיש ללמוד חיזוק גדול מסיפור זה, שהרי האתרוג רומז על הלב כאמור, ועל האדם לדעת שלא להתייאש בכל מצב שהוא, ואע"פ שאדם רואה נגעי וחסרונות עצמו אל יפול ברוחו וידע שאין שלימות בעוה"ז, וזו עבודתו להיות כסדר 'איש מלחמה' ולנסות להתגבר נגד המלך זקן וכסיל, וזו מטרת בריאתו בהאי עלמא, ועל כן אל יתייאש מן הנפילות מפני שהן הן חיותו בעוה"ז.

וכך ביאר הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע בשם הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע את הפסוק (דברים ד כד) 'כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא', שכביכול אכילתו של הקב"ה הוא את האש שהאדם מבעיר ומדליק בלבו במלחמתו נגד היצר הרע (הובא בליקוטים יקרים נג:), והיינו מעצם אש המלחמה ולא דוקא מהנצחון, כי אין הקב"ה מבקש מן האדם כי אם שיעמוד בקשרי המלחמה וישתדל לנצח, והשאר - לקל גומר עלי.

ולפי זה כתב ב'רביד הזהב' (להרה"ק רבי ישראל דוב גילערנמער מיאשניצא זי"ע, כי תצא ד"ה אופן ב) דברים נוראים בשם רבו הרה"ק מראפשיץ זי"ע, וז"ל. 'שמעתי מפה אדומ"ו הקדוש זי"ע, גבי ארבעה מינים שבלולב, שהם נגד השם הוי"ה ב"ה, ולוקח האדם בידו ועושה בו כביכול ברצונו סד.

בספר 'אמרי שפר' (ברכות יז:) להנה"צ רבי שמעון דייטש זצ"ל כתב 'וכן היה נוהג מורי הגאון מהרמ"ם (החתם סופר) ז"ל (לאחוז ארבעה מינים בידו בעת התפלה, כמנהג אנשי ירושלים בסוכה (מא:)) ועי' בטור ושו"ע תרנב ב), והיה מעיד, שחיבוב מצוה גורם כוונת התפלה כל כך, שמתפלל ביו"ט של סוכות ע"י אחיזת לולב ככוונה שלימה יותר מיום הכיפורים'.

שפע ברכות - סגולת מצוות ארבעת המינים

כתב ה'בני יששכר' (תשרי מאמר י כד) בשם הקדמונים (עי' בראש דוד להחיד"א פרשת אמור) שכתבו בקבלה, שעל אותן ארבעה מינים אין שולט עליהם שום שר בדרך שאר המינים, והוא הוראה נפלאה לישראל שאינם נתונים תחת השרים סד, ומבאר דבריהם על פי מה שאמרו (בר"ר י ו) 'אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע, ש'מכה אותו ואומר לו גדל', ובמינים אלו ליכא שרים הממונים עליהם, וכל גדילתם אינם אלא בהשגחתו יתב"ש, לכן יכול לבוא לידי דביקות בעת קיום מצוה זו.

כתב הרא"ש (סוכה פ"ג כו) בשם הירושלמי דהנענועים בהלל הם כדי לנענע כחו של קמיוגור. וכן כתב המהרש"א (ח"א סוכה לח. ד"ה ממשי) שנענוע הלולב בא

על נטילת - הרי הוא כביכול כנוטל את הקב"ה בכבודו ובעצמו

בתיב (ויקרא כג ז), 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל'. ואיתא במדרש (ויק"ר ל ט), 'פרי עץ הדר' זה הקב"ה שכתוב בו (תהלים קד א) 'הוד והדר לבשת'. 'כפות תמרים' זה הקב"ה שכתוב בו (שם צב יג) 'צדיק בתמר יפרח', 'וענף עץ עבות' זה הקב"ה דכתיב (זכריה א ה) 'והוא עומד בין ההדסים'. 'וערבי נחל' זה הקב"ה דכתיב ביה (תהלים סח ה) 'סולו לרוכב בערבות ביה שמו', נמצא שכל הד' מינים מרמזים על הקב"ה בכבודו ובעצמו, וכשאנו נוטלים אותם הרי אנו כביכול נוטלים אותו יתב"ש סג.

סג. ב'בית יוסף' (סימן תרנא סעיף יב) מביא בשם הריקנטי (פרשת אמור ד"ה ולקחתי), שצריך להחזיק את האתרוג יחד וצמוד עם שאר המינים, 'וסוד זה נגלה אלי בחלום בליל יום טוב ראשון של חג הסוכות, בהתאכסן אצלי חסיד אחד אשכנזי, שמו הרב ר' יצחק, ראיתי בחלום שהיה כותב השם ביו"ד ה"א, והיה מרחיק הה"א אחרונה מן השלש אותיות הראשונות, ואמרתי לו, מה זה עשית, והשיב כך נוהגים במקומנו, ואני מחיתי בו וכתבתי אותו שלם, ואשתומם על המראה ואין מבין, למחר בעת נטילת לולב ראיתי שלא היה [רבי יצחק] מנענע רק הלולב ומיניו בלא אתרוג (היינו שלא נטלם בצוותא חדא), והבנתי פתרון חלומי וחזר בו, ומסמיך לכך דברי חז"ל הנזכרים, שכל הארבעה מינים מרמזים על הקב"ה, לכן צריך ליטלם ביחד.

בענין זה הובא משם הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, שלכן נהגו לעשות 'קוישיקלאך', ותוחבים בהם ההדסים והערבות יחד עם הלולב, כי כשם שיש לזיהר בכתיבת שם הוי"ה שלא יתפרדו האותיות זו מזו, כמו כן צריך נמי להשגיח לבל יהיו דבוקים האותיות יחד יותר מדאי, כי גם זה פוסל בכתיבה, ולכן מפרידים ועושים כיסים לכל מין למען יהא ניכר כל מין ומין לעצמו.

סד. וכעין זה מביא בספר 'חמדה גנוזה' (ח"ב ע' מז) בשם חותנו הרה"ק ממעליץ זי"ע, שהרה"ק מראפשיץ זי"ע היה אומר בכל שנה בהושענא רבא 'והנה יש מאמר בפני העולם, אם אני אוחז אותך בידי אז אני תקיף ממך, ומוכרח אתה לשמוע לי, כן הוא כעת שאנחנו אוחזים את השי"ת בידינו כביכול מוכרח השי"ת לשמוע תפילתנו'.

סה. הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קלה). אמר, ש'ערבה' עולה בגמטריא כמנין 'זרע' (277-), שנטילת הלולב עם ערבה (וכן נטילתה בהושענא רבא) מסוגלת לזש"ק ולזרע ברך ה'. ומקורו בפרי עץ חיים שער הלולב פ"ג (עיי' אמ"פ השלם תס"ה, שצריך לבשל את הערבה ועיי"ש), ולפי דבריהם יומתק מאד, שהרי אמרו (תענית ב.) 'שלשה מפתחות בידו של הקב"ה, שלא נמסרו ביד שליח, וחדא מינייהו מפתח של חיה, אמור מעתה, דכיון שדרשו 'וערבי נחל - זה הקב"ה' והיא לא נמסרה ביד שליח על כן בשכר מצוה זו זוכים מדה במדה לדבר אשר המפתחות נמסרות בידו יתב"ש.

באר הפרשה - סוכות

דבריו, ויירא מה' אף בעת השמחה, עכ"ל^{סח}. והיינו, שהיצר פותח במלחמה על כל אחד מאבריו, וע"י נטילת ד' המינים' ייזכר במלחמה המוטלת עליו.

זידע כי רמו נפלא מצינו ב'ארבעת המינים' להורות כי לא ידח ממנו נידח, לכל איש מישראל יש תקווה טובה, ובתנאי שיתחבר עם הצדיקים והישרים, וכך אמרו חז"ל (ויק"ר ל יב) שארבעה מינים שנוטלים בחג הסוכות הם כנגד ארבע מדרגות באנשים, 'אתרוג' יש בו טעם וריח, 'לולב' יש בו טעם (שהוא מעצי דקל שגדלים עליהם תמרים) אך אין בו ריח, 'הדסים' יש בהם ריח אך אין בהם טעם, ואילו 'ערבות' אין בהן לא טעם ולא ריח, כיו"ב יש בין בני ישראל מארי תורה ומצוות, תורה בלא מצוות, מצוות בלא תורה, וגם אלה שאין בהם לא תורה ולא מצוות, וכך אמרה תורה לאגד יחדיו את כל ארבעת המינים יחדיו, ויבואו אלו ויכפרו על אלו. כיו"ב, בבני ישראל כאשר הם באחדות ואגודה אחת משלימים הם זה את זה^{סח}.

אזכור פוסל - הולך בטל כישן דמי

פסק המחבר (תרל"ב א ב) 'סכך פסול פוסל בארבעה טפחים, ואילו אויר פוסל בשלשה', ותמוה, מדוע החמירו באויר שיפסול בשלשה ואילו סכך פסול אינו

לעצור 'כח הטומאה מסטרא דשמאלא דסטנא', היינו לבטל כח הרע שלא יוכל לקטרג.

כתב הרה"ק מרימינוב זי"ע (מנחם ציון האינו) 'בימי החג אנו נוטלים ארבעה מינים שהם כמו מכבדות, לכבד ולטאטא בהם כל רשעי ארץ, שאנחנו בני ישראל עומדים עלינו מקטרגים הרבה בכל דור ודור משבעים אומות וכו', ודבר זה הוא אמת ויציב גמור, כמו שהייתי רואה אותו למראה עינים, שכל ישראל (יהודי) בורא לעצמו שבעים אומות (בכל פעם שהוא עובר על ציווי השי"ת) וצריך להכניעם, על כן אנו נוטלין הארבעה מינים הללו, ונלחמים בהם עם כל המקטרגים והמעיקים, שד' מינים הללו הם הכלי זיין שלנו (תיקו"ז ט.), ובהם מוליד ומביא מעלה ומוריד, שכל מקום שיש שם מקטרג ומשטין על ישראל כולם יפלו תחת רגלינו ולא יוכלו קום'^{סו}.

כנגד האברים - רמזי ד' מינים לקדושת האדם

כתב ה'חינוך' (מצוה שכד) וז"ל. האתרוג דומה ללב שהוא משכן השכל, לרמוז שיעבוד בוראו בשכלו, והלולב דומה לשדרה שהיא העיקר שבאדם (ובכלל זה גם ענין קדושת החיים שהיא יסוד הקדושה) לרמוז שיישיר כל גופו לעבודתו ב"ה, וההדס דומה לעינים^{סו}, לרמוז שלא יתור אחר עיניו ביום שמחת לבו, והערבה דומה לשפתים, שבהן יגמור האדם כל מעשהו בדבור, לרמוז שישים רסן בפיו ויכוון

סו. עוד מסגולות ארבעת המינים הוא כמו שכתב ב'אליה רבה' (תרמה ס"א) 'לולב בגימטריא ל"ו ל"ב, כלומר ל"ו צדיקים בכל דור, ונגד ל"ו מסכתות, ול"ב היינו תורה המתחלת בבי"ת ומסיים בלמ"ד, ולולב בגימטריא חיי"ם היינו תורה, [ויזכה] לבנים צדיקים שיש להם לב בתורה'.

ובמהרי"ל (הלכות לולב) כתב ש'לולב' בגי' 'חיים' לרמוז שהקונה אתרוג עם לולב יפים, זוכה לחיי העולם הזה והעולם הבא. סז. מענין לענין, בדרשות מהר"ם בריסק (סוכות, ב) כתב לרמוז בהדסים שדינם להיות משולשין כנאמר ענף עץ עבות. והעולם קורין להדס המשולש 'תלת על תלת', והנה ההדס הוא כנגד העין ונרמז בזה שצריך להתבונן בעין שכלו הדק היטב היטב הדק בב' השילושים, הלא המה, דברי עקביא בן מהללאל (אבות ג א) הסתכל בשלושה דברים - מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון וכו', והשנית - דברי רבי (שם ב א), הסתכל בשלושה דברים דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים.

סח. יש שדקדקו, שהנה בתורה נזכר 'אתרוג' תחילה, וכדכתיב 'פרי עץ הדר וכפות תמרים' וכו', אמנם במשנה (סוכה פ"א) נשנו דיני אתרוג באחרונה, וצריך ביאור מה ראו חכמים לשנות מסדר הכתוב. וביארו בזה, כי התורה פתחה באתרוג שהוא רומז ל'לב' כי הוא העיקר, אך חז"ל רצו להורות לנו את הדרך שעל ידה נזכה לטהר לבנו לעבדו באמת, על כן נקטו תחילה דיני שאר המינים הרומזים לשאר האברים, ללמד שאם ישמור על האברים כדבעי יזכה לטהרת הלב כראוי.

סט. ומהאי טעמא צריך להשגיח מאד להתחבר עם יראי שמים, והם יוכלו לסייע בעדו בעבודת ה', הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל אב"ד דק"ק 'חוג חתם סופר' היה אומר בשם הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע, דהנה הערבה אין בה לא טעם ולא ריח ובכל זאת נוטלים אותה בחביבות יחד עם שאר המינים, ומנענעים אותה בסילודין,

שבשמחת בית השואבה - שמשם היו שואבין רוח הקודש (ירושלמי סוכה ח א), לא ראו שינה בזאת ביניהם, כי אם כן, לא היו זוכים למדרגת רוח הקודש (כמבואר בזה"ל בזה"ק ח"ב קלא:), ורק בגלל שמילאו את הזמן כראוי זכו להשיג מדרגות ולהתעלות".

מקראי קודש - קדושת חול המועד ובפרט שבת שבתוך המועד

בתיב (ויקרא כג ד) 'אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם, וביאר הרמב"ן בזה"ל, וטעם מקראי קדש, שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותו, כי מצוה היא על ישראל להקבין בבית האלוקים ביום מועד לקדש היום בפרהסיא בתפלה והלל לא-ל בכסות נקיה ולעשות אותו יום משתה, עכ"ל. והגם שעיקרם של דברים נאמרו לגבי 'יום טוב',

פוסל עד שיהא בו רוחב ארבעה טפחים, ידוע הביאור בשם הרה"ק מקאצק זי"ע (וכן איתא מהרה"ק מקאזמיר, הובא במאמר יחזקאל) כי הבטלה - בדוגמת האויר שהוא ריק, גרועה מן הכל, וגרע מסכך פסול דהיינו העסק בדברים גשמיים, דאע"פ שאינו עוסק בתורה ואינו מכוון במעשיו לשם שמים מכל מקום עדיף זה מהמבזבז זמן לריק.

בחידושי 'חתם סופר' (סוכה נג.) מפרש דברי הש"ס שם 'כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו, ויש לדקדק, וכי היאך אפשר לאדם הישן לראות את שינתו, אלא רמזו כאן על עוד מין ממיני ה'שינה' וכמו שאמרו (מג"א תקפ"ג ו) 'הולך בטל כישן דמי (וגרע ממנו)', ושינה זו שייך לראותה בעיני אדם, כי יושבי קרנות יראו זה את זה ושניהם עוסקים בהבליהם, והרי הוא כישן (כלשונו של החת"ס), ולזה אמרו,

אולם בהושענא רבא כאשר הערבה יוצאת מן הקבוצה ולא עוד אלא שהוא מתחבר עם עוד ערבות דוגמתו שאין בהם לא טעם ולא ריח, אזי מיד חובטים את כולם, כי אסור להתקרב לחבורה של רשעים.

כיוצא בזה מספרים על בן בליעל, שכאשר הוכיחו הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע על עוונותיו, השיב בעזות מצח, הרי הרבי הוא בבחינת האתרוג שיש בו טעם וריח, ואילו אני הריני כערבה שאין בה לא טוב ולא ריח, אף סוף סוף הא בלא הא לא סגיא, ואם יטול איש אתרוג מהודר שבמהודרים מבלי שיצרף ביניהם את הערבה לא יקיים ידי חובתו לעולם, אם כן, מה בין ביני לבין רבינו, הלא שנינו זקוקים זה לזה, וכל אחד בפני עצמו אינו שוה כלום, השיב לו הרה"ק מפרימישלאן כאיוולתו, החילוק פשוט מאד, הן אמת שבודאי לכתחילה ראוי שיעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונו יתב"ש בלבב שלם, אולם כאשר הרשע מוציא עצמו מן הכלל ומתחבר עם חברים כמותו, אזי נוטלים את כל בדי הערבות בצוותא חדא וחובטים אותם בקרקע עד אשר יצא נפשם...

ענין נפלא בזה, אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, וכמו שכתב תלמידו (הרב ר' אברהם אבא קאסאווסקי אב"ד ביאנאוו, הובא בשיחות החפץ חיים עמ' קלג) וז"ל, שמעתי מפיו הקדוש בענין הארבע מינים, זה טעם וריח, וזה טעם ולא ריח, וזה ריח ולא טעם וזה לא טעם ולא ריח יבאו אלו ויכפרו על אלו, וכמאמרם עה"כ (עמוס ט ו) 'ואגודתו על ארץ וכו', וכה אמר, האתרוג אשר הוא במדרגה הכי גבוהה, הת"ח, גם הוא צריך להיות אגוד לשאר המינים. אבל השלושה מינים קשורים ביחד תמיד כל היום, אבל האתרוג, מתדבק להם בשעת עשיית המצוה ואח"כ הוא שב למקומו. והענין נפלא עד מאוד, עכ"ל. ולמדנו כאן, כי הרבה הרבה יש להזהר להדבק רק בחברים טובים, וזה האתרוג - השמור, יזהר עצמו ביתר שאת להמצא רק בסביבת 'אתרוגים' (ואף מי שאינו בדרגת 'אתרוג' יזהר מהפחותים ממנו).

ע. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה רגיל לחזור על דברי זקנו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה שמחת) לבאר מאמרם 'כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו', על פי דברי המדרש (שמו"ר מז ז) שהטעם שמושה רבינו לא היה ישן בהיותו בשמים ארבעים יום וארבעים לילה, כי ידע שבכל רגע שהוא ישן הרי הוא מפסיד מן התורה, משל למלך שאמר לאוהבו למדוד דינרי זהב, ויקבל במתנה כל מה שימדוד, ביקש לישון, אמר אם אישן אני מפסיד אלו, כך משה מודד התורה ולא אכל ולא שתה, ביקש לישון, אמר אם אישן אני מפסיד, שלא אמר לי [הקב"ה] אלא ארבעים יום בלבד, ומהאי טעמא נמי לא ראינו שינה בעינינו בשבעת ימי החג, מפני שידעו והבינו כי אם אישן אני מפסיד, וממילא לא יכלו לישון.

הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע פירש בפסוק (קהלת יב א) 'וזכור את בוראך בימי בחורותיך', דקאי על המועדים וזמנים שאומרים בסדר התפלה 'אתה בחרתנו', כי הימים הללו נשגבים המה ביותר, והזכור אז את בוראו יזכה 'עד אשר לא יבואו ימי הרעה' - שהאור ידחה את החושך ולא יבואו ימי הרעה (הובא באמרי הרי"ם קהלת, ועוד).

מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר (תהילים ק"ח כז) אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח, שהכוונה היא למי 'שעושה לו איסור וגדר במצות אכילה ושתיה בחג, דהיינו שלא לאכול אכילה גסה ושלא ישתכר יותר מדאי שאינו לשם שמים, ועל כך נאמר כאילו בנה מזבח, שכן שולחנו של אדם נחשב כמזבח כפרה (ברכות נה.), והקריב עליו קרבן - אותה אכילה שלא אכל...

והנה כתב הרמב"ם (הלכות לולב ה' יד) לגבי שמחת בית השואבה 'לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין, והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמע, וביאר הריטב"א (ב"ב קכא.) שלא כל מי שרצה לרקד שם היה יכול לבוא ורק חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין, והיינו טעמא, כדי שלא יבואו חלילה לידי הוללות^ג, והרה"ק השפת אמת^ד ז"ע (סוכות תרל"ז ד"ה והיית) מצא רמז לכך מן הכתוב 'והיית אך שמח', ד'אך בא למעט שמחה של הוללות^ג.

אך גם ימי חול המועד המה בכלל מקראי קודש (עי' סי' תקכ"ט בפרשי הלכה רבים), אשר מה שנבה ורבה קדושתם, והפליגו חז"ל (אבות ג יא) בעונשו של 'המבזה את המועדות', עיי"ש, ופירש רבינו יונה וז"ל, ואמר בכאן המבזה ולא אמר המחלל, מפני שאינו מדבר ביו"ט עצמו, כי בזה לא הוצרך לדבר שיו"ט כשבת הוא, אלא מחולו של מועד מדבר לעושה ביד מלאכת איסור, והוא מבזה חולו של מועד ואומר אלו הימים אין להם קדושה כל כך כימים הראשונים, עכ"ל^א.

בא וראה דברים נפלאים שכתב הרה"ק השם משמואל^א ז"ע (שבת חוה"מ פסח תרע"ג), 'כל מה שהאדם מכין עצמו בקדושה ובטהרה לעומתו נשאר הארת היו"ט אח"כ וכו', ובכל רגע ורגע מימי החג צריכים הבנה לקבל קדושת החג ששופעת כל ימי החג בלי הפסק. ומעתה דבר שפתיים אך למותר היאך צריך לנהוג בחול המועד, ו'חכם לב' ינצל כל רגע ורגע בכדי לזכות לקבל את הארות וקדושת החג. ומילתא דפשיטא היא שלא ניתנו ימים אלו לבלות אותם בהבל וריק ובהוללות...

וכך ביאר המהרש"א (סוכה מה: ה"א ד"ה כל) מה שאמרו בגמ' (שם) 'כל העושה איסור לחג באכילה ושתיה

עא. כתב בספה"ק פלא יועץ (ערך חוה"מ) וז"ל, מאמרם ז"ל (ירושלמי שבת טו ג) שלא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא לעסוק בתורה. וידוע מה שפרשו הקדמונים בפסוק (תהלים עה ג) 'כי אקח מועד אני מישרים אשפוט', כי אשר יש להם טענה שאינם יכולים לעסוק בתורה מחמת טרדתם על המחיה ועל הכלכלה וכו', ואם בחול המועד וכן בכל עת שהוא פנוי אינו מפנה עצמו לבטלה אלא עוסק בתורה, בא בשכרו גם על הזמן שהוא טרוד בעסקיו כאלו היה עוסק בתורה. והאיש הירא את ה' חרדה ילבש כל ימיו, ויזהר מעלבונה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף (אבות ו ב). וביותר יזחל ויירא בחול המועד שהם ימי הדין שבפסח העולם נדון על התבואה ובחג על המים (ר"ה טז). וגמר הדין בהושענא רבה, והפנקס פתוח לדונו על פי מעשיו, וראוי לאזור חיל להוסיף מצוה אחת יתרה, ודי בזה למי שיש לו לב.

עב. אדרבה, כתב הרה"ק הש"ש מח ישראל^א ז"ע (אות יב) לבאר מנהג ישראל לזמר בשמחת בית השואבה מפיוטי יום הכיפורים, כי בבכיות של יום הכיפורים מתקנים הבכיות שמקורם מהיפך הקדושה, ובשמחה של שמחת בית השואבה מתקנים השמחות וההוללות של כל השנה שהיו שלא כרצון ה'.

אגב אורחא, עוד מצינו ב'שמח ישראל'^א (אות יד) דאיתא בגמ' (סוכה נא:) שהיו מתקנים בשמחת בית השואבה תיקון גדול שלא יבואו לידי קלות ראש, ונרמז כאן כי שמחת בית השואבה היא תיקון גדול למידת הקדושה, ועל כן היו עושים בבית המקדש פתילות מבלאי מכנסי כהנים ומאבנטיהם, כי בגדי כהונה אלו מכפרים על עון זה.

עג. מעשה פלא הובא בגמ' (סוכה מח:), אמר ליה ההוא מינא דשמיה ששון לר' אבהו, עתידינו דתמלו לי מים לעלמא דאתי דכתיב (ישעיה יב ג) 'ושאבתם מים בששון', אמר ליה אי הוה כתיב לששון כדקאמרת, השתא דכתיב בששון משכיה דההוא גברא משוינן ליה גודא ומלינן ביה מיא - אמר אפיקורס אחד לר' אבהו, שעתידים אתם למלאות לי מים בעולם הבא שנאמר ושאבתם מים בששון, אמר לו ר' אבהו, אם היה כתוב לששון אכן היה כדברך, אך מאחר שכתוב בששון הכוונה היא שיעשו מגוף נאד מים וימלאוך בך מים]. והביא בשם משמואל^א (יוה"כ תרע"ב ד"ה בש"ס) שאביו הרה"ק ה'אבני נזר' הקשה קושיא עצומה, כי מה למעשה כגון דא ולגמ'... 'כי תורתנו הקדושה

וצריך האדם לבקש שאכן יזכה להמשיך את קדושת המועד גם לשאר ימות השנה, וכמו שפירש ה'אבודרהם' (סדר ערבית של פסח) נוסח הבקשה 'והשיאנו ה' אלוקינו' שהוא מלשון משא, והיינו שמתפללים מאת ה' שיטעין ויעמים עלינו משא של קדושה יותר ממה שיש בידינו לקבל (ואז יזכה לפירוש האחר של 'והשיאנו' שמשמעו מלשון 'נשיאת ראש'). עוד פירש שהוא מלשון המשנה (ר"ה כב:) 'משיאין משואות', דהיינו אבוקות ולפידים, שיאיר ה' לנו ע"י ברכת המועד.

בדברים האלה פירש הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (אמרות מהורות עיני שבועות) וז"ל. והשיאנו לשון משואות - זאלסט אונז אריין פלאקערין און אריין שיינען קדושת יו"ט (האר בנו קדושת יו"ט), לשמחה מען זאל זיך קענען נעמען א שטיקל שמחה (שנוכל לקבל לכה"פ מעט שמחה מהיו"ט).

ובל זה תלוי ביגיעתו והשקעתו של האדם בימים אלו, כי אם הוא לא יעשה מאומה באתערותא דלתתא לא יצליח לקנות בפנימיותו מן ההארה הנשפעת באתערותא דלעילא, ודומיא דאבוקה ולפיד שצריך לנער חזק כדי שיתפס האור ככולו, בן נמי צריך האדם להתעורר, 'זיך געבען א שאקל', כדי שיהא רושם של האור ניכר בו לכל ימות השנה.

ועל אחת כמה וכמה שתגדל הקדושה ב'שבת חול המועד' ע"י, וכמו שאמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בלקושי יהודה) שבת זה דחוה"מ הוא שבת גדול, שכל שבת נתהווה מימי החול, ושבת זה דחוה"מ נתהווה מימי היום טוב, והיושר הוא לומר 'אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה' (הושע ב ט), ולא להיות ישנים, והיו"ט הלא מעורר ישנים ומקיץ נרדמים, ורק לפחות ליתן את עצמו לעורר [כלומר, שלא יעכב את השפעת הקדושה לעורר אותו בהנהגה שאינה ראויה...].

ברכת מועדך - להמשיך מימי החג לכל השנה כולה

איתא בגמ' (סוכה נג.) שבשמחת בית השואבה בחג הסוכות זרקו 'אבוקות של אור' מיד ליד, ונרמז בזה ענין המשבת האור למקומות החוקים ולכל ימות השנה, שבעת כזאת צריך להדליק ולהבעיר את האבוקה שיהא רישומה ניכר לעולמים ע"ה.

הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (סוכות תר"נ ד"ה הימים) פירש נוסח התפלה (בשלוש רגלים) 'והנחילנו ה' אלוקינו בשמחה ובששון מועדי קדשך', שישארו לנו הימים טובים כנחלת עולם (כדוגמת נחלה הבאה לאחר שהמוריש עוב את העולם).

איננה מקום להעתיק בה דברי התולים, ובוודאי ענייני חכמה ולימוד לאדם נרמזו בכאן, ומבאר, כי אותו מין סבר שעיקר התכלית לאדם להיות שש ושמה, וזה רמז בדבריו כי מאחר שנקרא שמו 'ששון' והוא בשמחה, אם כן קיים את תכלית החיים ובדין הוא שכולם ישמשו אותו וישאבו לו מים... אמר לו רבי אבהו כי אין התכלית בשמחה גרידא לכשעצמה שאין בה שום תוכן רוחני... אלא השמחה נועדה לצורך עבודת ה', וכך רמז לו שיקחו אותך - את ה'ששון' ויעשו ממך כלי למלאות מים, כי השמחה היא 'כלי' שעל ידו עושים את רצון ה'...

עד. מובא בספר מנהגי המהרי"ל 'מרגלא בפומיה דהמהרי"ל, איני נהנה משום שבתות השנה כמו משבת דחוה"מ, דיש יו"ט לפניו ויו"ט לאחריו והוא בעצמו מועד'.

עה. איתא במשנה (יומא סו:) 'על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים', רמז בה הרה"ק רבי ישראל מקארלין זי"ע (המכונה הינוקא) שבחג הסוכות יורד שפע גדול בעולם שיכול להספיק לאדם מחג הסוכות זה ועד חג הסוכות הבא עלינו לטובה בשנה הבאה, לכן 'פאק זיך אהן די טעשער' (מלא כיסך מברכות שמים) בשפע רב, ברוחניות ובגשמיות לכל ימות השנה.

ובזה ביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ח ד"ה שמיני) את הפסוק (שמות לד כב) 'וחג האסיף תקופת השנה', שחג הסוכות הוא 'תקופת השנה' פירוש עיקר ותוקף הקיום של כל השנה, 'ולכן נקרא חג האסיף, שאוסף בו כוח ותוקף לכל השנה'.

הסביר הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד זי"ע אב"ד נאסאד מדוע נקראת מצות סוכה בלשון חז"ל (ע"ז ג.) 'מצוה קלה', דהנה בגמרא (גיטין נו:) מצינו שהיתוש נקרא בריה קלה דמעלנא אית לה ומפקנא לית לה, היינו שיש לו פה להכניס המאכל, אך אינו מוציא, ולזה רמזו בריאת שם הסוכה 'מצוה קלה' - כי יש בה סגולה, להאיר בלבבות בני ישראל ושלא יצא האור לעולם - שתמיד ישאר בתוך חדרו של הקב"ה.

הושענא רבא

לעת חיתום - יום מסירת הפתקין

כתב בווה"ק"י (ח"א רב. בתרגום) ביום ההוא של 'ראש השנה' נכתבים ה'פתקים', וכולם נמצאים באוצרו של הקב"ה, אם זוכה האדם לשוב בתשובה שלימה קורעין את האגרות הללו. ואחר כך הכין הקב"ה את יום הכיפורים כיום תשובה - אם שב, טוב, ואם לאו, מצוה המלך לחתום האגרות. אם זכה ועשה תשובה שאיננה בשלימות, תולים לו עד היום האחרון שהוא עצרת - יום האחרון של חג הסוכות, ואז, זכה ושב בתשובה יקרעו האגרות, ואם לאו... יצאו הפתקים בית המלך וימסרו בידי הממונים לקיים הפסק, וכבר אינם חוזרים אל המלך רק ייעשו בפועל. והרי שיום הושענא רבא הינו 'יום הדין' כראש השנה וכיום הכפורים ע"י.

ואף שלכאורה משמע שהפתקים נמסרים בשמיני עצרת ולא בהוש"ר, כבר ביאר האר"י הקדוש (שעה"כ ענין סוכות דרוש ו, והובא ביסוד ושורש העבודה פט"ז) 'אעפ"י שנמסרו ה'פתקין' ביום הושענא רבא, עדיין לא ניתן רשות להשליחים לפעול דבר עד שמיני עצרת' - אם ישוב מיד יקרעו אותם הפתקים ע"י.

וכך כתב הרקאנטי' בפירושו על התורה (פרשת שלח) 'ולכן יש אומרים ביום הושענא רבא יחמון', היינו

שאמרו בפייט 'בראש השנה ישפומון, וביום צום כיפור יכתבון וביום הושענא רבא יחמון'.

וביערות דבש (ח"א דרוש ו) 'והנה בינוניים אין נכתבים, כלל בראש השנה, וביום הכיפור נכתבים, וחתימה שלהם יו"ד ימים אח"כ, וזהו סוף ב' לתשרי שהוא ליל הושענא רבא' (ומסיים, ולכך לא נכתב בתורה, כי תורה בכללה לצדיקים וכשרים נאמרה, שהחתימה שלהם ביום הכפור).

וזה לשון ה'סדר היום' (סדר יום הוש"ר) 'ולזהו היום הזה נורא מאד, ובו נחתמים כל הספרים כולם, והפסקי דינים ניתנים ביד כל תובע ומשטין, לכן צריך להרבות בו צדקה תפלה ותחנונים, לעורר הרחמים העליונים שירחמו עלינו, ויחמנו אותנו בספר חיים ובספר צדיקים לגאולה וישועה'.

הן הן הדברים אשר הביא השל"ה הק' (תחילת מס' ר"ה) בשם הקדמונים, שנתנו סימן בפסוק (עמוס ג ד) 'אריה שאג מי לא יירא', אריה ר"ת א'לול ראש השנה יום כיפור הושענא רבא, כי גם בהאי יומא שואג האריה 'ומי לא יירא' מפקח הדין ע"י.

וכבר איתא ב'ספר חסידים' (סימן תנב) בזה"ל, ויש לילה שהנפשות יוצאות מן הקברות, כגון ליל הושענא רבא יוצאות ומתפללות, וכבר הלכו שנים והחביאו

עו. הנה נסדר לומר דברי הזוה"ק האלו בסוף הלילה, ומה יפה ונעים אם ישכילו ללמדו בתחילת הלילה, כי אז יגשו אל הלילה הקדוש באופן אחר לגמרי.

עז. וביאר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל הטעם שלא נזכר בתורת הנגלה מגדולתו של יום זה שהוא יום חיתום וגמר דין, כי לפני ישראל היתה ידיעה זו (שיום הדין הוא) גורמת להשבית ולהפריע את העם מקיום 'שמחת בחגך', לכן הסתירו חכמינו דבר היותו יום הדין, אבל אחר ירידת הדורות שאין רועדים וזוחלים כל כך מיום הדין, ולאידך גיסא רצו חכמינו שישכילו בני ישראל לנצל שעת הכושר זו, על כן גילו לנו קדושת היום כי הוא נורא ואיום, וגמר החתימה בו ביום הוא (הובא בהליכות שלמה לחג הסוכות עמוד רמא).

ויש להוסיף נופך ביתר שאת, דאף בדורות הראשונים היה דבר הדין והמשפט ידוע ליודעי חן אלו חסידים ואנשי מעשה, והם ידעו איך לרצות את בוראם על ידי 'אבוקות של אור' ושמחה יתירה, כי השמחה היתה נעשית מתוך פחד ויראה, ובכך היו מרקדין ומבטלין כל הדינין דמעיקין, בבחינת 'שמחתי מתוך יראתי', אבל בדורות האחרונים איכא למיחש שמא מתוך השמחה יבואו לידי קלות ראש חלילה, לכן ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון יראת שמים, וכדי לעוררם גילו חז"ל רז זה, דאיכא דינא בעלמא בהאי יומא.

עח. אלא דיש דעות בין המקובלים האם ניתן רשות לשליחים בעלות השחר דשמיני עצרת או בתפילת מוסף. עט. בספר 'הליכות שלמה' (לחג הסוכות עמוד רמא) הביאו ממנהגי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בלילה הזה, וז"ל. 'מתחילת ליל הושענא רבא היתה הנהגת רבינו באימה ויראה כבימים הנוראים, ומשעת צאת הלבנה עסק רוב שעות

ולכן 'בלילה שלפניו [צריך] לראות כמה קרקפתא דגברי צריכין לפרנסה, ומראין בצל, ואומרים המלאכים פלוני לא יחיה - הרי אינו צריך למים ולפרנסה^פ, והנה, לדין יאמר כי כבר כתב הרמ"א (תרסד א) 'שאין לדקדק בזה, כדי שלא ליתרע מזוהה, גם כי רבים אינם מבינים הענין על ברור, ויותר טוב להיות תמים ולא לחקור עתידות', מיהו דבר ברור הוא שאנו עומדים בסיום הדין - וכל עתידו בשנה הבאה עלינו לטובה עומד לפנינו מנגד, ועדיין יש בידו להתנער מעפר ולהציל את נפשו.

בשפון תליא - בידינו לקרוע רוע גזר הדין ולהריק עלינו שפע רב

עוד איתא בזוה"ק (ח"ג לב.) 'תנינן, ערבה דדמיא לשפון (ערבה הדומה לשפתים), הכי הוא ודאי בהאי יומא בשפון תליא' - כלומר, ביום הזה הבל תלוי בפי האדם. ובזמן זה - קודם גמר הדין עדיין בידנו להציל כל אחד את נפשו ונפשות ביתו^פ.

בוא וראה עד היכן הדברים מגיעים, כדכתב ה'רוקח' (הל' סוכות אות רכא) שבית דין היו מדקדקים לעבר

עצמם בבית הקברות, ושמעו שאחת קראה לחברתה נצא ונתפלל יחדו, יצאו כל הנפשות והתפללו ובקשו רחמים כדי שלא יגזר מיתה על החיים וכו', ומוסיף שם, שלשנה הבאה 'אמרו [הנשמות] לא נקבץ יחדיו, כי כבר שנים גילו עלינו לרבים, אלא כל אחד ואחד יתפלל בקברו, שלא ישמעו החיים ויגידו לעם'. והרי, שאפילו בעולמות העליונים חלים ומודעזעים בהאי יומא^פ.

גם מצינו שיש בו מחילת עוונות דומיא דיום הכפורים, וכמו שכתב ב'מטה משה' (סימן תתקנו) מחז"ל, אמר הקב"ה לאברהם, אני יחיד ואתה יחיד, אתן לבניך יום המיוחד לכפר בו עונותם, וזהו הושענא רבא, אמר לו הקב"ה לאברהם אם אין כפרה לבניך בראש השנה יהיה ביום הכפורים, ואם לאו יהיה בהושענא רבא...^{פא}

גם איתא בזוה"ק (ח"ג לב.) שבליילה הזה יכול כל אחד לראות על הצל שלו מה יעלה בגורלו בזו השנה, אם נמצא הצל חסר יעבור עליו מרעין בישין רחמנא ליצלן, ואם צלו שלם יוכה לשנה טובה. והביאו ה'רוקח' (הלכות סוכה אות רכא) מה שנגזר בראש השנה ונחתם ביום הכיפורים - מראה בצל בהושענא רבא, ומבאר המעם על פי ששנינו (ר"ה טו.) 'בחג נידונין על המים',

הלילה באמירת תהלים בהתעוררות רבה, ואף בימי זקנותו קם ממשכבו כמה פעמים במשך הלילה והמשיך באמירת תהלים, וכן זירז לבני ביתו שירבו באמירת תהלים וכו', ושנים רבות התפלל ביום זה תפלת שחרית כוותיקין, והוסיף שם, שמאד לא הוי ניחא ליה מאנשים שעלו לביתו 'ביקורי חג' לקבל פניו בלילה הזה, ואף עם אלו שבאו דיבר רק בקוצר אמרים, ומיד בתום שיחתו עמם חזר לאמירת תהלים.

פ. ויתבאר ביותר במשל למה הדבר דומה, לילד קטן שהצליח לטפס על גג הבית העשוי רעפים מונחים זה על גבי זה באופן משופע, ראו זאת עוברי אורח ונחרדו לנפשם, כי ברגע קטן יכול הילד להחליק ח"ו ולמעוד מהגג עדי ארץ... ומיד מיהרו לשטוח כרים וכסתות (מזוונים) סביבות הבית לכל צדדיו, בכדי להגן עליו ולמען לא יחבט מהקרקע, ואף נזדרזו לקרוא לאנשי ההצלה שיורידוהו משם בסולמות הגבוהים שברשותם, בקיצור, כולם רועדים ומפוחדים חוץ מאחד - הילד עצמו המטייל על הגג להנאתו הלוך וחזור כי אינו מבין את גודל הסכנה שהוא שרוי בה... כדבר הזה ייאמר לדידן, זה עתה עברו עלינו 'הימים הנוראים', בהם נכתב ונחתם גזר דינו של כל אחד ואחד עד לר"ה תשפ"ב, ומי הוא היודע מה נכתב עליו... ומלאכים יחפזו והנפשות שנמצאים בעולם עליון כולם עסוקים להכין לנו 'הצלה ומפלט' על ידי שהם מבקשים רחמים ותחנונים, וחלילה לנו להיות כאותו תינוק שעל ראש הבית השש ושמה...

פא. וכן כתב ה'מחבר' (סי' תרס"ד ס"א) 'ומרבים קצת בנרות כמו ביום הכיפורים'.

פב. ומ"מ, לעולם אל יתייאש, כי ידועים דברי 'ספר חסידים' (תמב) וז"ל, אחד לא ראה בליל הו"ר צל ראשו, והתענה הוא ואוהביו הרבה צומות ונתן צדקה הרבה, וחי כמה שנים אחרי כן כדכתיב (משלי יא ד) וצדקה תציל ממות.
פג. הרה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע אמר כי 'הושענא רבא' מתפרש בג' לשונות וכולם אמת, חדא, שהקב"ה שהוא רם ונשא יושיענו, וזהו הושענא רבא, כלומר שמבקשים אנו מה'רבא' הוא הבורא יתב"ש, השני, שיושיע הקב"ה את בני ישראל עם קודש המכונים 'בני בכורי ישראל', (שמות ד כב), ולפי"ז יתפרש הושענא את 'רבא', ועוד זאת בתראי, שיושיע אותנו הקב"ה בישועה גדולה ובגאולה שלימה ורבנית שכולנו מצפים ומחכים לה.

ולחסר את החודשים כפי הצורך כדי שלא יחול הושענא רבא להיות בשבת, וכל כך למה, 'כי היו בוכים ומתחננים על המים, לכך לא יתכן בשבת'. ויש לנו להתבונן היטב בזה, כיצד דוחים את כל שאר ה'מועדים' שבירח האיתנים כר"ה ויוה"כ מחמת יום הושענא רבא, ומי נדחה מפני מי, הוי אומר קמן מפני גדול... ולא עוד, אלא שלא חששו לגרום שלא יחול ראש השנה בשבת ויבטלו תקיעת שופר בשבת, ולא טרחו אלא שלא יחול הושענא רבא בשבת, ומכאן תלמד על מעלת התפילות ונחיצותן ביום זה (והם כפיקוח נפשות ממש) עד שאי אפשר שיחול בשבת^{פד}, על כן 'שפכי כמים לכך' ביום זה^{פה} כי כל מהות וענין חיי האדם תלויים ביום הזה^{פו}.

פד. ומעתה יתבאר היטב מה שמסופר על הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע שנכנס לבית המדרש בליל הושענא רבא, וראה שני אברכים המשוחחים ביניהם שיחת חולין, מיד ניגש אליהם ואמר להם 'מסתמא הנכם מדברים עניינים דחופים עד מאד שאי אפשר לדחות אותם מחמת חשיבותם, אולם מכל מקום היה עדיף טפי אם הייתם משוחחים בענין דחוף זה בעת תפלת 'כל נדרי' מאשר בלילה קדוש זה...', כי אכן חובת היום בתפילה אפילו יותר מיום הכפורים.

פעם נכנסו קבוצת אברכים דורשים ומבקשים אל החסיד המפורסם רבי אליהו ראטה ז"ל (מנקיי הדעת שבירושלים, ומשמשו בקודש של הרה"ק רבי שלומיקה מזוועהיל זי"ע) בליל הושענא רבא, וביקשו לשמוע ממנו דברי חיזוק, מיד נענה בסערת לבו - אין הזמן פנוי אפילו לשיחות חיזוק וכיוצא בהן, מהרו וקחו ספרי תהלים בידכם והתפללו... כי חובה לנצל רגעים ושעות אלו במלואם, כי הזמן בוער כאש, ואסור לבזבז שעת כושר כזו.

ה'מגייד מדובנא' נשא משלו למה הדבר דומה, לשתי מדינות שבמשך שנים רבות היו המלכים לוחמים ורבים זה עם זה על גבולות המדינות, זה אומר עיר ספר זו שייכת לי, וזה אומר שהיא שייכת לו, ומלחמה זו היתה עקובה מדם וגבתה קרבנות רבות משני הצדדים, כי למשך תקופה אחת ניצח האחד ואח"כ גבר השני וחוזר חלילה, ולא הגיעו מעולם להכרעה ברורה, עד שבליט ברירה החליטו שני המלכים שחייבים לסיים את המלחמה אחת ולתמיד, ונמנו וגמרו שכל מלך ישלח אחד מגיבוריו לחזית, ויכרעו שם בור עמוק, ומי שיצליח להפיל את השני לבור הוא המנצח במלחמה לצמיתות, ועיר הספר תהיה תחת שליטתו לעולמי עולמים. וכן עשו, כל מדינה בחרה לעצמו גיבור עצום וקבעו להם יום שבו יתאבקו זה עם זה בפני קהל ועדה, כדי שסוף סוף תסתיים המלחמות המיותרות, ואכן ביום ההוא הגיעו הרבה אנשים להסתכל ולראות מי ינצח במלחמה, והנה בתחילת המלחמה היה נראה שהצד האחד מנצח, כי הנציג שלהם משך בכח את הגיבור של המדינה השניה עד לפתח הבור, אך בהיותו שם התגבר השני והפיל את הראשון לתוך הבור, והוכרז הנצחון לבני מדינתו.

בשמחה רבה הזמין המלך את הגיבור וערך לכבודו סעודה גדולה כדי להודות לו על נצחונו, בתוך הסעודה כטוב לב המלך פנה אל הגיבור ושאלו, הן אמת שדידן נצח, אך בתחילה היה נראה שהצד השני עתיד לנצח, כי הוא גרר אותך בכח ובחוזק אל הבור ולא הצלחת להתגבר עליו, ובכל אותה העת הייתי מצטער ומודאג מאד מן התבוסה והמפלה, ואם ראינו בסוף שידך גבר ידך עליו והנך חזק יותר ממנו מדוע עשה כדבר הזה וגרמת לי להצטער... השיב לו הגיבור בחכמה, הא גופא הביא לי את הנצחון, כי נתתי לו למשוך ולגרור אותי אל פתח הבור, ובכך אפסו כוחותיו, רק עי"ז הצלחתי להתגבר עליו בפתח הבור ולהפילו לבאר שחת... והנמשל הוא במלחמת היצר הרע, שלפעמים נותן השטן לאדם לנצחו בפרטים קטנים ושונים, אולם הוא אורב לו לצד פתח הבור כדי להפילו שם ח"ו, ולכן צריך להשיגח מאד במעשיו לדעת מה העיקר ומה הטפל.

במה דברים אמורים, כלפי הושענא רבא, שלפעמים נותן היצה"ר לאדם להתעלות בר"ה וביוה"כ ואף כל ימי החג, ויתן לו להרגיש קדושה עילאה מתוך שמחת החג, אך כל כוונתו הוא להפילו בהוש"ר, כי אז יאמר לו בחלקלקות לשונו, שאינו צריך לנצל את הזמן במלואו, שהרי כבר עסק בעבודת הקודש בכל ימי החג וימים הנוראים שעברו עליו לטובה, ועתה ינוח מעט וילך בשרירות לבו, אמנם האמת דרחמנא ליצלן מהאי דעתא, וצריך להיזהר עד מאד שלא להתפתות לשמוע בקולו, שהרי הכל הולך אחר החיתום, ואם לא עכשיו אימתי, והוא כעומד על פתח בור עמוק ועל ידי חוסר זהירות עלול הוא למעוד לתוכו חלילה.

פה. מסופר על החסיד רבי יוסף ברים ז"ל מחסידי צאנז, אשר התעורר ויכוח בינו לבין אחד המחותרים שלו על דבר הנדוניא שסיכמו ביניהם בעת השידוך, כיון שלא הגיעו לעומק השוה החליטו שהרה"ק בעל ה'דברי חיים'

כתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (הוש"ר לב) בשם זקנו צעקה' (דברים כב כד), נמצאנו למדין מכאן 'כשהארם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, דמצינו בנערה יכול לצעוק ואינו צועק מקרי רצון [ולא אונס], וכן המאורסה שחייבה התורה בעונש 'על דבר אשר לא תקנו חז"ל שכל איש ישראל יצעק היום הושענא פ',

מצאנו זי"ע יכריע בנידון, הימים היו ימי חודש אלול, והחסיד ששהה בצאנו לא מצא שום הזדמנות להיכנס את הקודש לשטוח את ספיקו, ויהי בהושענא רבא ראה שאין לו עוד מתי להיכנס, כי אחר החג היה עליו למהר לביתו, לכן ביקש מאת המשמש שיתן לו להיכנס אל הקודש טרם התקדש החג של שמיני עצרת, אולם הגבאי התנצל לפניו שאין הזמן גרמא לכך, ואי אפשר להפריע את הרבי בדברי חולין בעת כזאת, אולם החסיד התעקש שהוא חייב להיכנס ולפשוט את הספיקות, בלית ברירה הציע הגבאי, שהוא יסתלק מן המקום ואם ברצונו להיכנס יעשה כן מדעתו, הסכים החסיד ונכנס לפני ולפנים לבדו, וראה את הרה"ק מצאנו אוחז בדביקות את ה'לילקע' [-המקטרת] וכולו אחוז שרעפים, לפניו בוערים כלפידים, כאשר הבחין בו הרבי שאלו לרצונו, פתח והלה והתחיל לספר לו דברים כהווייתן, ויהי טרם כילה לדבר והנה תפס בו הרה"ק מצאנו בחולצתו כנגד לבו בסערה, וזעק לעברו האם הנך יודע מה נעשה כעת, הלא עברו עלינו ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום כיפור, ועכשיו אנו עומדים ברגעים האחרונים טרם גמר הדין, ובעת כזאת באת לבלבל אותנו בענייני נדוניא...

והנה מדת אהבת ישראל של הרה"ק מצאנו ידועה היא לכל, והמפורסמות אינן צריכות ראייה, אך יעיד על כך מה ששנה אחת קודם סוכות חילק סכום כסף עצום של שלשת אלפים רייניש לעניים ואביונים לצרכי החג, ובכל ימות השנה היה מפזר מעותיו לנשברי לב לאלפים ולרבבות, וכל זה מרוב חמלתו לכל אשר בשם ישראל יכונה, ואותו צדיק נזף באיש שבא לבלבלו בדברים גשמיים בהושענא רבא, ובודאי עשה כן בטוב לבו, כי מרוב חמלתו עליו ידע שעבורו עדיף טפי לנצל רגעים נעלים אלה מאשר לפתור את הסכסוך בענייני ממונות.

פו. הוה עובדא אצל הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע שהאריך בתפלה בהוש"ר שחל להיות בער"ש עד שכבר כמעט פנה יום, ולכן הכריזו בבית המדרש שהנשים ימהרו ויחזרו לביתם כדי להדליק נרות שבת בזמנה בטרם יעבור הזמן ולא יכשלו ח"ו בחילול שבת, ולקהל הקדוש שעמדו סביבו כחומה, פתח ואמר מנהמת לבו הטהור בקדושת היום בדרך משל, למה הדבר דומה לעיר אחת שתושביה סרחו על מלכם, ושופטי בית המשפט גזרו עליהם כליה, בצר להם התייעצו עם שרים ויועצים ונדע להם שביום פלוני נוהג המלך לטייל בגינה פלונית, ובאותה שעה אפשר לגשת אליו כדי לבקש ממנו חנינה.

באותו יום התייצבו פרנסי ונכבדי העיר באותה גינה, וציפו בדריכות לקראת בואו של המלך, אך חלפו שעה ושעתיים והמלך לא הופיע, אולם הם המשיכו לחכות עד שכבר נטו צללי ערב ועדיין לא ראו את הכרכרה של המלך, ומאד התעצבו אל לבם שמא הפסידו את תקוותם האחרונה. בין המשלחת היה גם פקח אחד, שאמר להם בבטחון 'מי לכם עוד כהמלך בכבודו ובעצמו - שבוודאי שומר על חוקי המדינה', ואם דרכם של מלכי המדינה לטייל כאן ביום זה, בודאי שהוא שוהה כאן בקרבנותו אלא שלא גילה סודו לאיש, ומה שאין אנו רואים אותו בגלוי ובתפארתו הוא משום שהוא מסתובב בבגדים פשוטים, לכן הבה נצעק כולנו אל מלכנו שיושיענו בכל מקום שהוא, ובזאת פנה הרה"ק מסאטמאר וסיים לומר לשומעי לקחו בזעקה 'עוד מעט יבא היום ויפנה, ואף שנדמה בעיני האדם שאינו זוכה לגילוי השכינה, אל יחשוב שכפי מה שנדמה לו כך הוא באמת, כי זה אינו, רק הקב"ה אתנו אע"פ שאינו נראה בעיני בשר, ולכן הבה נצעק כולנו כאחד 'הושע נא והושיעה נא אבינו אתה...', שהרי אבינו הוא בכל מקום שהוא, ועל כן 'הושע נא' מכל צרינו, כי זה העיקר והיסוד לזעוק לבורא כל עולמים מעומק הלב, געבען א געשריי צום באשעפער, ובודאי יוושע.

פז. הנה זועקים אנו הושע נא והושיעה נא אבינו אתה, ונסמך את דבר המעשה הידוע מהגאון רבי ישעי' ברדאקי זצ"ל שהיה ממייסדי הישוב בעיה"ק ירושלים, בעת אשר הפליג בספינה לעלות לארץ הקודש יחד עם בנו ובתו הקטנים נשברה הספינה באמצע הדרך (כשכבר היו קרובים לא"י) וקפצו לים לשוט ע"פ המים, האב הגאון רבי ישעי' לקח עמו את בנו ובתו ושט יחד עמם... תוך כדי שחייתו בים הרגיש שכוחותיו אוזלים, והבין שאם ימשיך לשאת את שתיהם עליו יטבעו כולם במים אדירים, בשעה קשה זו התבונן ובריר לעצמו את ההלכה מי עדיף, ומי מהם הוא מחויב להפקיר בעבור השני, והחליט שהצלת הבן קודמת להצלת הבת כמבואר בפוסקים. בטרם עשה מעשה לעזוב את בתו הטובעת, אמר לה בלב נשבר ובחרדה, הנה ביררתי את ההלכה, וכדי להציל לכה"פ ב' נפשות הנני

משמע שאם יצעוק יענה לו בוודאי^פ. ומחויב כל אחד יום ערבה - פתח תקווה גם למי שאין בו לא טעם ולא ריה לצעוק אף שאינו יודע מה הוא צריך ומה חסר לו, ואף מי שאין בו מעשים, והוא דומה לערבה שאין לה אעפ"כ יצעוק סתם הושענא^פ. לא טעם ולא ריה, יכול לבקש^ב ולהיענות ביום

מוכרח לעזוב אותך לנפשך... מששמעה הבת את דברי אביה, החלה לזעוק 'אבי... אבי...' אין לי על מי להישען כי אם עליך - האם תעזבני ותשליכני למצולות ים (רחם נא עלי, מבלי 'לחשוב חשבונות' שעפ"י דין יש לך לעשות כן), לשמע דבריה נזדעזע האב עד מאד, והחל זועק אל ה' שיצילם מן המיצר, והרגיש מיד שהוא מקבל כוחות חדשים בעוז ותעצומות ובכוח זה המשיך לשוט עד חוף מבטחים כשכל הג' שלמים ובריאים. והמשיך לשחות עם שניהם עד החוף וניצולו כולם. כך היו מרמזים אנשי ירושלים בפסוק (תהילים סח לה) 'תנו עוז לאלוקים' שבתפילתנו אנו נותנים כביכול עוז וכח כלפי מעלה לעזרנו ולהושיענו. וכן כתיב (שם קלא ב) 'כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי' וברש"י 'הנני עליך כמו שאין לו ידים ורגלים כגולם מוטל לנגדך, כגמול שהוא נתון עלי אמו נפשי בקרבי לנגדך כיונק על שדי אמו'. וכן פי' ב'מצודות דוד' נפשי כתינוק הנגמל משדי אמו שכל בטחונו על אמו כן בטחוני בד' (ספר מאריה דארעא דישראל תולדות חייו של הגר"ח זאנענפעלד).

אף אנו נאמר זעקת הבן אל אביו אבי אבי מחויבת לפעול כל מיני ישועות - מבלי לעשות חשבונות מה יש לעשות עפ"י דין ויושר - אלא ברחמים גדולים יושיענו ויצילנו, ע"כ בעמדנו בזה היום הושענא רבא נזעק הושע נא והושיעה נא 'אבינו אתה' - על מי נשען אם לא עליך אבינו שבשמים, כאשר נזעק כן בוודאי נושע ב'הושענא רבא'... הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (ליקוטי אמרים אות יג) מבאר הטעם שאומרים תחילה 'אני והו הושיעה נא', לאחר מכן מבקשים 'אנא הושיעה נא', שוב חוזרים ומאריכים בלשון הבקשה 'אנא א-ל נא הושע נא והושיעה נא' עד שלבסוף אומרים 'אנא א-ל נא הושע נא והושיעה נא אבינו אתה', בדרך משל לבן מלך אשר גרשו אביו מהיכל המלך, ומרוב עיתים וימים נקרעו בגדיו עד שהלך לבוש בסחבות, בבגדים מטונפים ומקורעים, והתעורר לחזור אל המלך, אך התבייש להודיע כי בן המלך הוא, על כן ביקש נדבה, ונתנו לו כפי שנותנים ל'ארחי פרחי' ולקבצנים מן השוק, אך הלה לא הסכים לקבל וביקש נדבה גדולה יותר, והסכימו למלא מבוקשו ונתנו לו מתנה מכובדת יותר, אך שוב מיאן לקבל, שאלו המלך מפני מה אינו מתרצה בסכום מעות שקיבל, השיב כי קרוב הוא אליו 'ומן הדין' שיקבל כפי שנותנים לקרוב, ואכן העניק לו המלך מתנה הגונה, אך הלה חזר וטען שקרוב הוא מאוד אל המלך ואין ראוי שיקבל כפי שנותנים לקרוב רחוק, עד שלא היה יכול להתאפק וצעק מקירות ליבו הלא אתה אבי... כך בתחילה מתביישים אנו לבקש ועל כן מבקשים רק 'הושיעה נא' במתנת חנם, אך בהמשך מבקשים אנו יותר כדין קרוב על כן 'הושע נא והושיעה נא', עד שלבסוף צועקים 'אנא א-ל נא הושע נא והושיעה נא אבינו אתה', ומאחר שאנו בניך ואתה אבינו אם כן אין גבול לשיעור הנתינה, וכמה שתתן לנו אינו מספיק לגודל רחמנות האב על הבן...

פח. שהנה בספה"ק בני יששכר (מאמרי ניסן א ג) מביא מה דאיתא במדרש (שוח"ט תהילים צא, עיי"ש) 'מפני מה ישראל מתפללין ואינן נענים מפני שאינן יודעים להתפלל בשם', וכבר תמה ה'בני יששכר' מהו שאמרו שאין אנו יודעים להתפלל בשם, וכי אין אנו אומרים ברוך אתה ה' אלוקינו (ועיי"ש מה שביאר בזה). 'יש שאמרו בדרך רמז, לבאר על פי משל למי שהלך בדרך באישון לילה ובכיסו סכום כסף גדול מאוד, לפתע התנפלו עליו חבורת אינשי דלא מעלי, גררו אותו לצידי הדרכים - מקום שאין בו נפש חיה, בו תרמוש 'חייתו יער' - אלו מהלכי על שתיים הדומים לחיות, כפתו אותו בחבלים שלא יברח והחלו מחטטים בכיסו, לפתע שמע קולם של שוטרי העיר המהלכים מרחוק פתח האיש בכוחות לא לו, ש-ו-ט-ר-י-ם הצילו, ש-ו-ט-ר-י-ם הצילו... פשיטא ואין צריך לומר שזעקותיו הללו בקעו מגרונו מתוך ההכרה כי צרתו צרה, ורק הם היכולים להציל את חייו ואת ממונו מיד שודדים אלו... באופן זה ממש צריכים להיות התפילות והתחנונים לאבינו שבשמים, כי אין לנו מלך גואל ומושיע אלא אתה, ורק הוא היכול לעזרנו. זהו שאמרו חז"ל מפני מה ישראל מתפללין ואינן נענים מפני שאינן יודעים להתפלל בשם, שאף שאנו 'יודעים' את שמו הגדול, אך אין אנו יודעים ומכירים 'בשם' שרק הוא ה'כתובת' אליו נפנה, ואין התפילות באות מתוך ההישענות בו בלבד, וממילא אינם פועלות מה שיכולות באמת לפעול.

פעם הוצרך הרה"ק מ'תולדות אהרן' זי"ע לשהות בים לצורך בריאותו, ולפתע נקלע לתוך מערבולת מים, ונסחף לעומק הים, רחוק הרבה משפת החוף, ובחסידי ה' ניצל מן הסכנה בדרך נס, לימים סיפר הרה"ק מעשה זה לנכדו הרה"ג רבי אשר אנשיל הכהן כ"ץ שליט"א, ושאל אותו בזה"ל (וכפי שרשם זאת לזכרון), מה אתה חושב שעשיתי שם

השפלים שלנו שאין לנו רק תפלה, וביום זה נפתח שערי תפלה בפיהם של ישראל, וזהו ה'הושענא רבא', שאפשר לזכות לישועות גדולות ביום הזה, אפילו לאיש שהוא בבחינת ערבה ואין בו לא טעם ולא ריח^{צב}.

והטעם שמכונה בשם הושענא רבא יתבאר על פי מה דאיתא במדרש (שמו"ר מה ו) על הפסוק 'וחנותי את אשר אחון', באותה שעה הראה לו הקב"ה את כל האוצרות של מתן שכר שהן מתוקנין לצדיקים וכו', ואחר כך ראה אוצר גדול, אמר האוצר הזה של מי הוא, אמר לו מי שיש לו אני נותן לו משכרו, ומי שאין לו אני עושה לו חנם ונותן לו מזה, שנאמר וחותי את אשר אחון, למי שאני מבקש לחון, וכן 'ורחמתי

הזה^{צא}, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (פסוקת תר"מ ד"ה ערבה) דהנה אמרו במדרש (ויק"ר ל יב) שה'ערבה' היא כנגד מי שאין בו לא טעם ולא ריח, ומה חשיבותם של אלו - 'אך הפה שהוא עיקר כחן של ישראל - הקול קול יעקב, אם כי בוודאי קול הצדיקים שיש להם טעם וריח עולה למדרגות רבות ביותר, אעפ"כ יש להם תערובות מעשים טובים, [אולם] מי שאין לו טעם וריח הוא רק תפלה בלבד, וזה שאמר (תהלים קב א) 'תפלה לעני כי יעטוף' היינו שמתעטף כולו בתפלה כמו"ש 'ואני תפילה', וזה ערב לפניו יתברך, ונקראת ערבה (וכלומר ש'ערבה' הוא מלשון 'ערב'). ומטעם זה נקרא 'הושענא רבא', כי ביום זה נושעים בו גם השפלים שאין להם טעם וריח כנ"ל, והוא ישועה גם לדורות

למטה, שאמרתי וידידי וצעקתי שמע ישראל... לא ולא. לא אמרתי שום וידידי, אלא צעקתי בכל כוחי, טאטע, נאר די קענסט מיר העלפן, העלף מיר (אבי שבשמים רק אתה יכול לעזור לי, אנא ממך הושיעני), ואז הגיע איזה גל כח מלמטה ופלט אותי לחוץ אל שפת הים, ע"כ (הובא ביזכור לאברהם).

פט. ובאמת אין איתנו מי שיודע מה לבקש לשנה הבאה, וכי מאן דהוא העלה על דעתו אשתקד את האסונות הנוראים שאירעו בשנת תשפ"א, ומי הוא היודע עתידות, אכן לזה העצה היעוצה לזעוק הושענא, כי הקב"ה הוא היודע איזה דבר ועניין צריך ישועה... אך עוד עצה כללית יש, וכמו שכתב הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע - לבקש ולהתחנן שלא יהא שום עגמת נפש, ובזה נכלל כבר כל הבקשות...

צ. והעיקר שלא לאבד ולא להפסיד הזדמנות זו לעת החיתום, כמעשה שהיה אצל הגאון ה'מנחת יצחק' זצוק"ל, שהיה נוהג לדבר בעת סעודה שלישית מידי שבת בשבתו דברי פלפול ודרוש, פעם עלו אליו שני אברכים וביקשו ממנו שיוסיף לומר גם 'דברי חיזוק', נענה המנח"י בענוותנותו מי אנכי שאחזק יהודים אחרים... ברם, בשבוע שלאחריו חזר על משל מדברי 'חובות הלבבות' (שער התשובה פרק י) משל שהמשילו הקדמונים, לאדם שהיו בידו מטבעות כסף, והיה צריך לעבור בנהר גדול, התחיל האיש להשליך מטבעותיו לתוככי הנהר, כי חשב שכך יעלה בידו לסתום את הנהר, אמנם אחר שכבר השליך את כל המטבעות לבד מאחת שנשארה בידו, וראה כי עדיין מים רבים ועמוקים לפניו - ואין בידו לעבור את הנהר ולהגיע למחוז חפצו, אמר למלח (מנהיג ספינות) אחד שעבר שם עם ספינתו - קח נא ממני מטבע זו אשר בידו, והעבירני בספינתך אל עבר הנהר. עשה המלח כדבריו, והביאו למחוז חפצו תמורת המטבע האחרונה שנשארה בידו.

עתה תחזה, 'חכם' זה זכה והציל את עצמו ב'הזדמנות' אחרונה שנקלעה בידו, ואף אחר שנהג כ'שוטה גמור' המאבד כל מה שנותנים לו, מ"מ 'בשעתא חדא ורגעא חדא' תפס והציל עצמו... מכאן ילמד כל אדם שלא לומר הן אבדתי גם אבדתי את כל ימים הקדושים ב'שטויות והבלים' כרחוק מזרח ממערב מ'עבודת הבורא'... מה אעשה עתה... כי אדרבה 'בשעתא חדא ורגעא חדא', ינצל כדבעי את האי יומא רבא בתפילות ובתחנונים, ויגיע בס"ד למטרתו ולמחוז חפצו לתכלית הטוב.

צא. בדרך רמז אמר הרה"ק בעל ה'אמרי אמת' מגור זי"ע להעמיס בלשון חז"ל (שבת לא). 'צפית לישועה', שעל האדם לצפות ולקוות להשי"ת ביום הישועה זה הושענא רבא, ושאלה זו ישאלו את האדם בבית דין של מעלה, מדוע לא 'צפית לישועה', כי גם הנבזים והשפלים במצבם הרוחני יכולים להיוושע ביום נשגב זה.

צב. כיו"ב כתב עוד ה'שפת אמת' (תר"נ ד"ה ליום) וז"ל. מה שקבעו חז"ל רוב תפלות בזה היום. כבר כתבנו שנקרא הושענא רבא שיכולין להוושע בו אפילו השפלים ודורות השפלים שהם בחי' ערבה לא טעם ולא ריח. ויש להבין א"כ מה כחם. אלא דהא כתיב (תהלים קטו ו) 'דלותי ולי יהושיע', פירוש על ידי שיודעים שהם דלים וצריכין להוושע - תבוא להם הישועה. וכ"כ חז"ל אעפ"י שאני דלה לי נאה להושיע הוא מטעם הנ"ל... כי עיקר הישועה לדלים. ולכן עיקר הישועה שיבוא משיח צדקנו במהרה מוכן דוקא להיות בדורות השפלים.

(אסתר ה ב) 'ויסר המלך את טבעתו אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי, כי החותם נמצא בטבעת המלך כמו שכתוב (שם ה) 'וחתמו בטבעת המלך, וסתם המלך רומז למלך מלכי המלכים - שנותן החותם לצדיקים, ואומר להם 'כתבו על היהודים וחתמו כטוב בעיניכם, ונתן הממשלה אל הצדיקים, והנה אמרו חז"ל (ויק"ר ל ט) לולב זה הקב"ה, על כן לוקחין ממנו (מהלולב) את הטבעת, להראות אשר חותם הטוב של הושענא רבא, הן לזכות והן לחוב, הכל מוסר הקב"ה לישראל לעשות כרצונם וחפצם.

את אשר ארחם', ומשום כך הערבה שאין בה טעם וריח זוכה לישועה גדולה ולאוצר גדול משל צדיקים מפני ששופכת נפשה בתפילתה עד שמעלה הן בפני המקום ב"ה, וזהו הושענא רבא.

והושיענו אלוקי ישענו - המתקת הדינים ביום הוש"ר וביותר ע"י חביטת ערבה

כתב הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (הוש"ר אות ה) לרמוז במה שנהגו להסיר הטבעות שבלולב ביום הושענא רבא³³ (טושו"ע סימן תרס"ד ס"א), שהוא כמו שכתוב

צג. בגמרא (שם) איכא תרי טעמי למה מוליך ומביא ומנענע עם הלולב, חדא 'מוליך ומביא למי שהארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו, ועוד 'כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד, כדי לעצור טללים רעים', ובפמ"ג (משב"ז סימן תרנא סק"ב) כתב נפק"מ בין הטעמים, ופותח וכותב 'לי העני יש בכאן רמז, דלהטעם שמנענע כדי להעיד שכל ארבע רוחות שלו יתב"ש אם כן אינו צריך כי אם הולכה והבאה ולא לכסכס בעלים, אבל לטעם 'כדי לעצור' צריך טירוף וכסכוס כדי לנענע כחו של קטיגור, והגם שהוא איירי בנענועים שבכל ימי סוכות, מיהו מדבריו למדנו טעמא רבא למה בהוש"ר נוהגים להוריד ולהסיר הטבעות, שהרי ביום הזה צריך להשתיק הקטיגור ויקח הסניגור מקומו, ועל ידי הסרת הטבעות מתנענע הלולב חזק יותר.

שנה אחת פתח הרה"ק ה'קדושת יום טוב' זי"ע בקול חוצב להבות אש קודש, ואמר דברים נוקבים בדרך משל, למה הדבר דומה, לבן מלך שהלך שובב והסתובב באשפתות ולא התנהג כמעמדו הרם, לכן גרשו המלך מעל פניו והגלה אותו למדינה רחוקה, והנה בבואו לשם קיבלו אותו בני הכפרים בגסות כדרך שקיבלו שאר האנשים, וכמה שניסה להסביר להם שהוא בן מלך היו לועגים לו ומבזים אותו בכל עת ובכל שעה, ולא עוד אלא כיון שניסה לשלוט ולמלוך עליהם היו מכים ומציקים לו ומלבישים אותו בבגדים צואים, למותר לפרש גודל צערו של הבן וייסורי נפשו מתוך מצבו השפל, והתחיל להתגעגע אל אביו בגעגועין עזין, ומה רבה היתה שמחתו כאשר לאחר זמן רב נודע לו שבתוך כמה שבועות יבוא המלך לבקרו, אולם גם בני הכפר שמעו על דבר ביקורו של המלך, וידעו שאם יתודע למלך מה שעוללו לבנו יענשו קשות, על כן מיהרו והסירו ממנו את בגדיו הצואים ותחתייהם הלבשו אותו בבגדי חמודות, והתחילו לכבדו בכבוד מלכים, וכאשר הגיע המלך שמח מאד לראות את בנו לבוש בבגדי יקר ותפארת והולך בדרך טובים ומתנהג בדרכי מלוכה, עד שכבר החליט בלבו שיהא טוב לבנו שיסאר עוד באותו כפר כדי שיושלם במידותיו הטובות. כאשר נודע לבן על החלטת אביו נשבר לבו בקרבו, והלך להתייעץ עם אחד מאוהביו כדת מה לעשות, והוא אכן נתן לו עצה הגונה, שימהר לפשוט את בגדיו המפוארים וילבש תחתייהם את הבגדים הצואים, ובזאת יכנס אל אביו ויגלה לו שהוא לבוש בבגדים אלו במשך כל ימות השנה, ויבקש על נפשו בתחנונים על הסבל והעינוי מבני הכפר שמתאכזרים עליו ומענים אותו בצרות קשים ומרים.

והנמשל ביאר ה'קדושת יום טוב', דהנה הנשמה יורדת לעולם הזה ובמשך כל השנה מטנף הגוף את הנשמה, וגורם לה לסבול צרות ויסורים, אולם ביום מן הימים שומע הגוף כי בא ה' לשפוט את הארץ בראש השנה, ולכן חוזר האדם בתשובה ומזדכך ומנקה את הנשמה מכל לכלוך, עד שבימים הנוראים עומד האדם באימה ויראה לפני אדון הכל ומתלבש בבגדים נאים ולבנים צחים כשלג, ואף אומר בקול רם 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' כמלאכי השרת משרתי עליון, עד שנראה בעיני הפמליא של מעלה שאין יותר טוב מחיבורם של הגוף והנשמה גם יחד, אולם הנשמה יודעת שכל הפעולות הללו אינן אלא לשעה, וכאשר יחלפו הימים הנוראים יחזור הגוף לסורו ח"ו, ולכן אנו מסירים את הטבעות מהלולב בעת תפלת הושענא רבא, להורות ולגלות דעת על גודל צערנו ושיחנו מזה שאיננו קשורים ואגודים במלך א-ל חי וקיים כדת וככון, וכל השנה אנו לבושים בבגדים צואים, וחוזרים בתשובה ומתוודים ומודים לפני הקב"ה בחרטה על העבר ובקבלה על העתיד שמכאן ואילך נהיה טובים באמת, ואז צועקים 'הושענא'.

שנינו בסוכה (מה.) 'מצות ערבה כיצה, מקום היה למטה מירושלים ונקרא 'מוצא', יורדין לשם ומלקטין משם מורביות של ערבה, ואמרו שם בגמרא, 'מאי טעמא קרי ליה מוצא, איידי דמיפק מכרנא דמלכא קרי ליה מוצא', פירוש כיון שהוציאו אותו מכלל חיוב המס, על כן נקרא 'מוצא' כי הוצא מן המס.

וב'שיר מעון' (להגר"ש סופר, הוש"ר ד"ה במתני') מבאר בדרך רמז, דקאי על 'כרנא דמלכא דשמיא' אלו היסורים שנגזר על האדם לסבול בהאי עלמא, וידוע מה שכתב האר"י ז"ל (שער הכוונות סוכות דרוש ה) ומקורו טהור בזוה"ק (פר' צו לא:) שבהושענא רבא מבטלין כל הדינים בחביטת ה' ערבות^{צד} וממילא אין עוד כרנא

עוד כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (דף קמב:) 'ובהושענא רבא על ידי חביטת הערבה, הכל הוא בכדי להמתיק הנבזרות, ושיושפע החסדים בעולם'.
עוד כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (דף יז:) 'ובפרט בהושענא רבא צריך מאוד לעשות תשובה בעת חביטת הערבה, שבעת ההיא הוא גמר החתימה, וצריך האדם מאוד לעשות תשובה לפני הקב"ה, ועי"ז בורא בריה חדשה כידוע, כי ערבה בגימטריא זרע, ובגימטריא עזר'.

צד. כתב במנורת המאור, שמעתי שיש בה בערבה של הוש"ר סגולת שמירה למתכוין בה בסכנת דרכים. ומן העניין לציין מה שכתב בספר ליקוטי צבי (ענייני תפילת הדרך) בשם קדמון שאם נמצא על אם הדרך במקום סכנה אם יש אתו ערבה חבוטה מה טוב, ואם לאו יזכר במקום שהניחו ויאמר אני והו הושיעה נא ויראה ניסים. כעין זה כתב הכף החיים בשם ספר התניא, שהיו מניחים את הערבות החבוטות בראש מיטתן לחיבוב מצוה, וכמה יש להתבונן בדבר שאם המחזיק בערבה חבוטה ואומר אני והו הושיעה נא רואה ניסים והוא שמירה בדרך, אם כן קל וחומר בן בנו של קל וחומר למחזיק בידו אגודת ערבות ביום הושענא רבא וחובטן ואומר אני והו עד כמה שעת הכושר היא להשפיע עליו שמירה עליונה בכל העניינים.

ידוע שבימי מלחמת העולם הראשונה חילק ה'אור שמח' לאותם שנאלצו לצאת לקרב מהערבות החבוטות לשמירה ולהצלה מסערות המלחמה, ואכן כל אותם שקבלו מידו שבו לביתם בריאים ושלימים בגוף ובנשמה, ולא מילתא זוטרתיה היא כלל כידוע. ובספר המידות מביא בשם ספר יפה ללב שסגולה לפחדים אצל ילדים וכדומה, מפחד לילה וחלום, שיניח מהערבות מתחת מראשותיו וישן עליה וייעלמו הפחדים.

צה. וכיון שניתנה הרשות לדרוש יש להוסיף על דבריו, דהנה מבואר ב'ספר החינוך' (מצוה שכד) שהערבה דומה לפה, והרמז שצריך לשמור את הפה מלשון הרע, וכיוצא בזה הסביר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מה שאמרו (סוכה לד.) בסימני הצפצפה שהיא פסולה לערבה 'עלה שלה עגול, ופיה דומה למגל', היינו שהוא מצפצף כציפור 'ועלה שלה עגול' דהיינו פתוח ואינו נזהר לסגרו כראוי, והיינו דאמרו שם 'פיה דומה למגל', היינו שדוקר את חברו בחרב פיפיות ומעליבו ומביישו, ומשום הכי הביאו את הערבות הכשרות מהעיר 'מוצא' שנפטרים שם ממס המלך מלכי המלכים, לרמז שהשומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. ואפשר שלכן נוטלים אגודה של חמש ערבות בהושענא רבא וחובטים אותה חמש פעמים, שהוא כדי לכפר ולתקן את חמשה מוצאות הפה, שהרי ערבה מורה ומרמזת על שמירת הלשון.

שמנ"ע ושמה"ת

אהבת שמיני עצרת שהיא על ידי שמחה, ויום השמיני הוא בעצמו כמו יוהכ"פ [כי בשניהם יש בקרבן מוסף רק פר אחד לחטאת], ואפ"ה קדושתו יותר מיוה"כ - על ידי שמחה - חדוותא דמלכא עם ישראל^{צו}.

ובבך מבאר החת"ס הטעם, ששונה שמיני עצרת מכל המועדים שקדושתם עומדת על דבר מצוה, כגון 'קרבן פסח' בפסח, שתי הלחם בשבועות, שופר בראש השנה, עינוי הנפש ביום הכיפורים, ונטילת לולב וסוכה בחג הסוכות, כמו כן עיקר מצוותן אינה אלא ביום לכן אמרה תורה לשמוח בהם ביום, אבל קדושת שמיני (עצרת) אינו אלא על ידי שמחת האדם, שמתענג על ה' וחדוותו יתברך, ואינו עומד על מצוה מיוחדת, ולכן דרשו חז"ל (סוכה מה.) 'לרבות לילי יו"ט האחרון של חג לשמחה'.

עוד איתא בזה"ק (ח"א רח:) על הפסוק (בראשית מה א) 'ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, וז"ל (בתרגום) בשעה שהקב"ה מתייחד עם בני ישראל, אין שאר אומות ועמים יכולים להיכנס עמם, בגין כך (במדבר כט לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', כי בזמן הזה נמצא הקב"ה בחבורה אחת עם בני ישראל לבדם, ועוד מפרש כן על הזמן העתיד לבוא, אך כבר כתב ה'שפת אמת' (תל"ב ד"ה ח' ימי) דקדושת שמנ"ע היא בעין דלעתיד לבוא, ונמצא ששני הפירושים עולים לקנה אחד.

כתב הרמב"ן בפירושו על התורה (פרשת אמור) לבאר הטעם שאין צריך ליטול אתרוג בשמיני עצרת וז"ל. אבל בשמיני אינו צריך - כי הוא עצמו הדר.

עכנו עוד יום אחד - הקירבה שבין ישראל לאביהם שבשמים בשמיני עצרת

איתא בזה"ק (ח"ג לב.) 'וישראל ביומא דא [בהושענא רבא] מסיימי דינין דלהון [מסיימים את הדינים], ושראן בברכתא [ומתחילים את הברכות], דהא ליומא אחרא [שמיני עצרת] זמינין [בני ישראל] לאשתעשעא במלכא^{צו} לנטלא מניה ברכאן לכל שתא [לקבל מאתו ברכות לכל השנה] ובההוא חדוותא לא משתכחי במלכא אלא ישראל בלחודיהו [ובאותה שמחה לא יימצאו אלא בני ישראל לבדם], ומאן דיתיב עם מלכא זנטל ליה בלחודיה כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה' [וכל היושב לבדו עם המלך - כל העולה ברצונו יבקש וימלאו בקשתו].

נפלאים המה דברי הרמ"ע מפאנו (מאמר חיקור הדין ח"ב סוף פכ"ז) שלשון 'חג' מורה על חוגה ועיגול הסובב על נקודה פנימית ומרכזית, ולכן שמיני עצרת לא נקרא חג (עי' שו"ע סימן תרסח), כי כל שאר הימים טובים סובבים את נקודת השמיני עצרת, כי הוא קדושה העליונה מכל הקדושות, אפילו מקדושת יוהכ"פ, ולא שייך לקרותו חג.

הוסיף הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות, סוכות תקפ"א ד"ה והיית), שקדושתו שונה משל יום הכיפורים, שהרי קדושת יוהכ"פ היא על ידי עינוי הנפש ואילו קדושת שמיני עצרת היא על ידי שמחה, וזה נקרא (שה"ש ז ז) 'מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים', כי אהבת ה' על ידי עינוי, כמו יוה"כ, למטה ממדרגת

צו. איתא בשפת אמת שבחג הסוכות אנו יושבים בסוכה תחת הסכך שהוא בחי' החופה שהקב"ה פורש חופתו עלינו, ואילו ביום שמיני עצרת הוא כענין היחוד לאחר החופה [ועיין עוד ב'בני יששכר' (מאמר י אות י) שהפליג

נוראות בגודל הקרבה והאהבה שיש בשמיני עצרת מה שאין הפה יכול לדבר לרוב קדושתם].

והנה בכל המועדים הזהירה תורה (דברים טז טז) 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו', ולא יראה את פני ה' ריקם, כי אין ביאת האדם רצויה לפני הקב"ה כאשר היא ריקנית, אלא בכדי שיוכל בשר ודם לקבל פני השכינה עליו לרצות את קונו בקרבנות כדי להתקרב אל השי"ת, אבל בשמיני עצרת אינו צריך לעשות כלום כדי להוסיף דברי ריצוי לקרב בין ישראל לאביהם שבשמים, אלא עצם ביאתו הוא השמחה והריצוי לפני הקב"ה, 'כדי שאהנה מכם'.

צו. בדרך רמז פירש הגר"א (ביאור הגר"א משלי לא כה) את הפסוק 'עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון', עוז זה ראש השנה שהקב"ה יושב על כסא דין בעוז ותעצומות לשפוט כל יושבי תבל, הדר זה סוכות שנוטלים פרי עץ הדר כמצות היום, 'ותשחק ליום אחרון' זה יום אחרון של חג - שמיני עצרת שעליו נאמר (דברים טז טז) 'והיית אך שמח' (ומשמ נלמד (סוכה מה.) שמחה ליו"ט אחרון של חג).

לאומרים בכונה גדולה, כי מלבד שכל תיקון של הימים מיום ר"ה עד שמיני עצרת הוא נשלם, והכל תלוי ביום הזה, עוד בה, כי אין בכל אלו הימים יום רצון לה, לשמוע ה' תפילתו בכל מה דבעי ביום הזה^{צט}.

והרה"ק רבי אהרן ממשערנאביל זי"ע אמר, שתפלת 'גשם' בשמיני עצרת מסוגלת לפרנסה. וב'ייטב פנים' (שמת הרגל אות א) הביא הטעם שמתפללים תפילת גשם [דהיינו עניני גשמייות] בשמיני עצרת, כי בו פוסקים על האדם מסת פרנסתו, ורמוזו כן בפסוק (במדבר כט, לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', וידוע כי חז"ל אמרו (ביצה כח:) לכם - לכל צרכיכם, המורה על כל צרכי הגשמיים של האדם, ונרמזו גם בלשון חז"ל (סוכה מה.) 'שמיני [עצרת] רגל בפני עצמו הוא, היינו שהוא הזמן הראוי להעתיר ולבקש על צרכי עצמו, שישפיע קוב"ה השפעות טובות גם בעניני גשמייות.

הפליג ב'עבודת ישראל' (לשמיני עצרת) עד כמה ניתן לפעול בהאי יומא, דהנה בגמרא (תענית ז.) נחלקו האמוראים כמה גדול יום הגשמים, רבי אבהו אמר 'גדול יום הגשמים מתחיית המתים', רב יהודה אמר 'כיום שניתנה בו תורה', רבא אמר 'יותר מיום שניתנה בו תורה', ובהמשך הסוגיא (שם ע"ב) 'כיום שנבראו שמים וארץ', ורב אושעיא אמר 'שאפילו ישועה פרה ורבה בו', ועי"ש עוד דברים נשגבים, ופירש העבודת ישראל, ד'יום הגשמים' קאי על יום שמיני עצרת שבו מתפללים על ה'גשמים'. ונפלא הדבר למתבונן, כי הרי כלל ידוע ש'אלו ואלו דברי אלוקים חיים', נמצא שכל דברי האמוראים גם יחדיו מתקיימים היום... ורפואות וישועות לרוב נשפעות בעת הזאת^ק.

ואף כי וודאי רב הנסתר על הנגלה בדבריו הקדושים, מכל מקום חזינן כאן, שהיום גדול ונורא וכולו הדר שבהדרים, וב'ספר החינוך' (מצוה שכד) כתב הטעם שאין נוטלין לולב ביום השמיני כי יום שמיני עצרת כולו לה'.

עננו ביום קראנו - ימים המסוגלים מאד לקבלת התפילות איתא בחז"ל (ילקוט ש פנחס תשפב) 'ביום השמיני עצרת - למה נעצרו עוד יום אחד, רב אמר, משל למה הדבר דומה, למלך שהגיע לו יו"ט, באו ארסיו וכבדו אותו, באו בני ביתו וכבדו אותו, היתה מטרונא מרמזת בהם, עד שנוהג עמכם תבעו צרכיכם מן המלך, כך התורה מרמזת לישראל תבעו צרכיכם'. והיינו כי הזמן מסוגל לקבל כל התפילות ולהשפיע שפע טוב לכל השנה הבעל"ט, ובלשון הזוה"ק הנ"ל כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה, על כן כביכול התורה מרמזת לישראל אל תאבדו את שעת הכושר ואת העת-רצון המיוחדת הזאת, אלא תבעו צרכיכם. כי לגודל התעוררות האהבה דרחים קוב"ה לבניו הרי הוא ממלא להם כל משאלותיהם, ואנו דומים לבן המתחטא אל אביו שעושה לו בקשתו.

ובמו שכתב ב'יסוד יוסף' (פרק עט) 'ומנהג ישראל להוציא כל הספרי תורה שבהיכל, להראות חיבה גדולה להשי"ת ב"ה, כמו אב האוהב לבנו חביבו, ופותח לו כל גנוי אוצרותיו, ואינו מונע ממנו כלום, הכי נמי להריק אלינו כל האורות הקדושות, באופן שגם אנחנו נהיה כלי מוכן לקבל קדושה העליונה, ולא לפגום ח"ו צ"ח.

וכך כתב הגאון רבי חיים פאלאג'י זצ"ל (מועד לכל חי כה א) וז"ל, מאד מאד יזהר בתפילות שמיני עצרת,

צח. הא למה הדבר דומה, ליום השוק שהרוכלים מוכרים חפצים יקרי ערך במחירים מוזלים ביותר, והנמצא שם יכול לקנות 'מציאות' בפרוטות ולמוכרם בביתו בסכום רב ועצום, והטיפש יסתובב כל היום כולו בשוק ולא יקנה מאומה, ובלילה יחזור לביתו וימרוט את שערות ראשו בצער על שלא ניצל את ההזדמנות הנפלאה.

צט. וכן זירז הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע לסיים את ספר תהלים בשמיני עצרת, כי שערי שמים פתוחים ביום הזה, ואף אמר שבית המדרש שאין מסיימים בו תהלים לא יקרא 'נדבורנא בית המדרש', כי זמנים אלו מסוגלים מאד לתפילות שתתקבלנה.

ק. בליקוטי מהרי"ח כתב בשם הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע לרמז על זה היום בלשון הכתוב (תהלים קד כט-ל) 'תוסף רוחם יגועון ואל עפרם ישובון, תשלח רוחך יבראון ותחדש פני אדמה', 'יגועון' - זה ראש השנה שכל הבריאה מתחלת מחדש, והבריאה הקודמת כלא היתה ובבחי' גויעה. 'ואל עפרם ישובון' - כנגד יום כיפור שבו הבריות נדמים למלאכי השרת ואין בבחי' אדם. 'ותחדש פני אדמה' - כנגד שמ"ע שממנו נשפע הברכות לחידוש האדמה והשנה כולה.

באר הפרשה - שמנ"ע ושמה"ת

ולכן כתיב 'תהיה לכם' - אותיות 'מלך', כי עד שמיני עצרת אפשר עדיין לתקן ולקבל על עצמו עול מלכות שמים ולשוב בתשובה לפני הבורא יתב"שק.

תעלה תפילתי - תיקון לתפילות של כל השנה

דרש הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע (מהר"י, סוכות) בדברי חז"ל (סוכה מה). 'שמיני [עצרת] רגל בפני עצמו, לענין פז"ר קש"ב' (סימן לששה דברים ששמ"ע שונה מהג הסוכות, וסימנך פז"ר קש"ב, עי"ש ברש"י ותוס'), היינו שביום זה מתקבצות כל התפילות שמאזיה סיבה לא עלו לרצון לפני כסא הכבוד, והיו מפוזרים בעולמות העליונים ועתה עולים לפני כסא הכבוד לרצון והקב"ה מקשיב להן, והיינו 'פז"ר קש"ב' שהקב"ה מקשיב לתפילות הנפזרות ק"י.

כתב הרה"ק הישפתי צדיק' זי"ע (לסוכות) בשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בשם רבו הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע שהזהיר להסידים שביום שמיני עצרת יתפללו כולם בציבור, ובוה יתוקנו כל התפילות אשר התפללו ביחידות בכל השנה ק"י.

שישו ושמו - סגולת השמחה בתורתנו הקדושה

אשרי השמח בשמחת התורה ושכרו הרבה מאד, כמו שמובא ב'יסוד ושורש העבודה' (פמ"ז) 'וכל הזהיר בשמחה של תורה ביום הזה, במוח שלא יפסוק תורה מזרעו'. וכך היה מנהג גדולים וקדושים שהיו מפזרים ורוקדים בכל כוחם ומעוזם לכבוד התורה הקדושה ק"י, וכה כתוב ב'שער הכוונות' (דרושי תג הסוכות דף קד).

והזמן גופא משפיע רב ברכות על בני ישראל, כפי שמביא הרה"ק השם משמואל' זי"ע (שמחה"ת תרע"ג) בשם 'אדמו"ר [רבי חנוך העניך] הכהן הגדול זצלה"ה מאלכסנדר', שלכן אין מברכין 'ברכת כהנים' בשמחת תורה ק"י כי ביום הזה קוראים בתורה וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלוקים את בני ישראל, 'וגנאי הוא לברכות משה רבינו ע"ה שנצטרך עמהן עוד לברכות של הכהנים'.

והקשה השם משמואל' על דבריו, דא"כ לא יעלו הכהנים לדוכן לעולם, שהרי ברכותיו של משה לעולם קיימות, לפיכך מחדש, שבעת שקורין את הברכות (בכל שנה ושנה) הוא כאילו משה רבינו ע"ה עומד עדיין ומברך את הברכות, ולכן רק אז יש משום גנאי להוסיף בברכות (ומוסיף שם, שהוא בתנאי, שנהיה 'כלים' [ראויים] לקבל כמו אז - היו הברכות פועלות תיכף, כי הברכה לא חלה אלא לפי ערך הכנת המקבל, עי"ש).

והחכם עיניו בראשו להרבות בתפילה מתוך התעוררות תשובה, בכדי שיוכל לפעול לעצמו ולכל בני ישראל 'שנה טובה ומתוקה', וכמו שביאר הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע (באר משה שמנ"ע ד"ה ביום השמיני), שלכן נקרא רגל זה בשם 'עצרת' מלשון עצירה ועיכוב, שהגם שהפתקין יוצאין בהושענא רבא, עב"ז מעבבין אותן עד שמיני עצרת, שיש עוד זמן להאדם בשמיני עצרת לשוב בתשובה ולקבל עליו מלכותו יתברך, עול מלכות שמים שלימה, וזהו (במדבר כט לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה' - שאפשר לעצור ולעכב את הפתקין.

קא. אין זה לכל המנהגים, אלא שרבו המקומות שנהגו כן.

קב. הובא בשם הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע לרמז בדברי הגמרא (עירובין נד.) החש בראשו - שלא עבד כראוי בראש השנה, יעסוק בתורה- ישלים עצמו ביום שמחת תורה.

קג. כתב הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע, (שער יששכר, זמן שמחתנו אות יז) שיש לו בקבלה איש מפי איש עד ה'חזוזה' מלובלין זי"ע אשר קיבל ממרן הבעש"ט זי"ע מפי אליהו הנביא, שהמכוון בתפלות בשלשה ימים אלו, הוש"ר שמיני עצרת ושמחת תורה, מובטח לו שיכוון בתפלה בכל ימות השנה.

קד. הרה"ק רבי דוד מקאצק זי"ע היה נוהג מזמן לזמן להתפלל ביחידות (וסוד ה' ליראיו), שנה אחת בשמיני עצרת הבחין אביו הרה"ק רמ"מ מקאצק זי"ע, שבנו אינו נמנה בין המתפללים, ושלח לקרוא לו, באמרו שביום הזה חותמים גזר דינו של אדם בענין הפרנסה, וכדי להוציא כאור דינו צריך להתפלל בציבור, ונתן רמז לכך, כי בפסוק (דברים טז טו) 'והיית אך שמח אמרו (סוכה מה). לרבות יום אחרון של חג לשמחה, וס"ת של והיית אך שמח הוא חת"ך כשמו של המלאך הממונה על הפרנסה כידוע, לרמז שאז גמר החתימה בענין הפרנסה.

קה. כתב בשלמי חגיגה (דף רצ"ב ע"ב, י"ל בשנת תק"ט) בשמחת תורה, אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה בשמחתה של תורה, לתקן את פגמי נשמתו אשר פגם בכבוד תורת ה' תמימה, ומצא כדי גאולתו, ונוסף על שזה מה שאמרו הראשונים כי כל הזהיר בשמחה של תורה כהיום הזה בטוח שלא יפסק תורה מזרעו, ושראו לרב

הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע אמר בשם אביו הרה"ק מהר"ש זי"ע, 'מה הם הריקודים איני יכול להגיד לכם, אולם זאת אוכל לומר, שכל התפילות שאין להן עליה בכל השנה כולה עולים ביום הזה על ידי הריקודים' (מדבר קדש) ט.

כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (לפסח דף צד). אמר שמחת ריקודין ביו"ט הוא מדריגה גבוה ממדריגות הגבוהות שיש בתפילה. התפילה מדברים בפה, וכשעוזר לו הקב"ה נאמר (תהלים קמה כא) 'תהלל ד' ידבר פי

למהרח"ו זי"ע, 'וראיתי למורי ז"ל [האר"י הקדוש] שהיה נוהר מאד בדבר זה, להקיף את הס"ת, או לפניו או לאחריו, ולרקד ולשורר לפניו בכל יבלתו¹, כליל מוצאי יום טוב אחר תפלת ערבית. ומפי השמועה מקובל עוד, שהיה האר"י הקדוש עובר מביהמ"ד לביהמ"ד כדי לרקוד עם התורה במשך שעות ארוכות².

והנה בנוסח התפילה שתיקן החיד"א איתא, שבכוח הקפות אלו יפלו כל המחיצות של ברזל המפסיקות בינינו לבין אבינו שבשמים³.

גדול בישראל שהיה מרבה בשמחתה של תורה כהיום הזה, והעידו עליו שעד שלושה דורות היו מיוצאי ירכו שלשלת חכמים וידועים ומרביצים תורה זה אחר זה חבל נמרץ, וידעו הכל זה זכה על רוב שמחתו ביום שמחת תורה מה שלא ראו מעולם בשום גדול בתורה עושה כן, וברוב גדולתו היה מניח ומכרכר בכל עוז ומעורר לבות בני אדם לאמר שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישראל.

סוד גדול גילה לנו הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (הובא בתפארת רבותינו דף קיז), דהנה כתיב (שמואל ב' ו טז-כג) כי מיכל לא היה לה ילד כי 'ותבו לה בלבה' - שהביטה בבזיון על דוד שהיה מפזז ומכרכר לפני ארון ה', אמור מעתה, במידה טובה מרובה - להיפך, המפזז ומכרכר בכל עוז מבלי להביט על עצמו ועל כבודו, יזכה לילד... עובדא ידענא באחד מבני חבורתנו שהמתין כמה וכמה שנים מיום נישואיו ועדיין לא זכה לחבוק בן, מה עשה, בהגיע יום שמחת תורה בעת הריקודים לכבוד התורה, היה מפזז ומכרכר באופן נפלא, וממש ביזה עצמו לשם כך, ואכן, כעבור תשעה ירחים נולדה לו בתו הבכורה, וכמעשהו בראשונה כן מעשהו שנתיים לאחר מכן, וגם אז זכה לבן כתשעה ירחים לאחמ"כ. אחד מידידיו ששמע ממנו על ה'סגולה', והוא גם נתנסה ב'חסרון בנין', הלך להתפלל ביום שמח"ת (תשע"ז) באיזה 'מושב זקנים' - מקום שאין מכירין אותו, והתבזה בעבור כבוד התורה, ובחודש תמוז הכניס את בנו בכורו בבריתו של אברהם אבינו.

קו. הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה רוקד עד כלות כוחותיו ממש בשמחת התורה, וכאשר שאלו אותו פעם מהיכן שואב כוחות עצומים כאלו לרקוד בעוז ותעצומות (וכל זאת אחרי עבודתו בקודש בימים הנוראים, ובפרט שכיום אתמול בהושענא רבא האריך בתפילה ותחנונים במשך שעות ארוכות), השיב בדרך צחות 'הרי שמיני רגל בפני עצמו...' (סוכה מח). והיינו שהקב"ה נותן לאדם רגלים חדשות שיוכל לרקוד בהן ביום הזה...

קז. ב'מעשה רב' (אות רלג) מביא ממנהגיו של הגר"א ביום הזה, 'ושמחים שמחה גדולה, ובשמחת תורה היו מקיפים הבימה עם הס"ת שבע פעמים וכו', והוא ז"ל היה הולך לפני הספר תורה שמח מאד, ברוב עוז וחדוה, וחכמת אדם תאיר פניו כלפיד אש בוערת, ומספק כף אל כף, ומפזז ומכרכר בכל עוז לפני הס"ת'.

קח. הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע היה אומר בשם אביו הרה"ק רבי שלום דוב מליובאוויטש זי"ע, שבמשך ארבעים ושמונה שעות של שמיני עצרת ושמחת תורה [-בחוץ לארץ משום ספיקא דיומא חוגגים יום טוב שני של גליות] 'דארף מען זעהן מייקר זיין, יעדער רגע קען מען שעפן אוצרות מיט עמערס און קאדקעס בגשמיות וברוחניות, און דאס איז דארך די ריקודים' (שצריך מאד לייקר ולהחשיב את השעות הללו, לנצלם במלואם כהוגן, כי בכל רגע אפשר לדלות ולמלאות דליים וחביות של השפעות טובות בגשמיות וברוחניות, ואפשר להשיגם על ידי הריקודים בעת ההקפות, הובא בספר המאמרים שנת תשי"א עמוד 79).

קט. שנה אחת בשמחת תורה אמר הרי"ץ, שבעת ההקפות אפשר לבקש ולפעול דברים נשגבים ביותר, כי מחזיקים את הס"ת בחיבה ומראים שאנחנו בבחינת 'חבוקה ודבוקה בך' [ולא כמו בשאר ימי החג שמחזיקים את הס"ת אצל הבימה ומסבבים אותה], והסביר את הדבר במשל, כי כך דרכו של העולם שאין החנווני מקיף בסחורתו כי אם למי שיודע ומכיר בו שהוא משלם את חובותיו, ואילו לאלו שאין משלמים כהוגן ימכור רק במזומן בלבד כדי שלא להניח מעותיו על קרן הצבי, ולכן קוראים הריקודים בשם 'הקפות', כי בעת הזאת יכול כל אחד לקבל השפעות טובות ב'הקפה' ולמלאות אסמיו בסחורה רבה [נראה הכוונה, כי אחר עבודת האדם בימים הנוראים, אין לך אדם

על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, גייריה, אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה הוא זיל גמור, היינו כי הוא ביקש לדעת ולהבין סוד שמיני עצרת שהוא רגל בפני עצמו, וזהו 'כשאני עומד על רגל אחת', השיב לו הלל, 'דעלך סני לחברך לא תעביד', כי ביותר צריך להקפיד בזה בעת ההקפות, להיזהר עד מאד בכבוד הזולת ולכבד כל אחד ואחד יותר מכפי כבודו, וק"ו שלא לפגוע חלילה באחרים, דבכהאי גוונא יצא שברו בהפסדו, ותפס את הטפל ועזב את העיקר רח"ל ק"א.

פעם נשאל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע מהו 'סוד ההקפות', והשיב, כשהנך מכוסה עם הטלית וכולך דביקות עם הספר תורה, אזי היזהר ביותר שלא לדרוך על כף רגלו של חברך, כי כשאניך רואה לא תדע לעולם את מי לפייס, וזה סוד ההקפות ק"ב.

ויברך כל בשר שם קדשו' - שנכנס בהבשר. וכשהוא במדרגה יותר נאמר (שם לה י) 'כל עצמותי תאמרנה' וכו'. וכן בריקודין הוא מגביה כל גופו בשמחת יו"ט.

בדרך רמז כתב ה'עטרת ישועה' (ד"ה במאמרם) לרמז בלשון המשנה (נגעים יב א) 'בית עגול אינו מטמא בנגעים' שעל ידי העיגולים והריקודים שעושים בשמחת תורה מסלקים ומבטלים כל הנגעים והפגעים רעים, וכל מרעין בישין ק"י.

תחילתה וסופה חסד - הזהירות בכבוד חברו

בה אמר הרה"ק מרוזין זי"ע (עירן קדישין שמיני עצרת) וז"ל, העיקר הוא ביום זה 'אהבת רעים' באמת, ולרדוף אחר השלום, והסימן לזה, שברוב העולם שכיחים ביום הקדוש הזה מחלוקת וקטטות ומריבות. ולכן אמרו חז"ל (שבת לא.) על אותו הגר שביקש מהלל הזקן גיירני

מישראל שלא התעורר בהם לתשובה, ועל כן נאמנים הם להקיף להם סחורה בהקפה], אולם אח"כ עליו לשלם את חובותיו מדי יום ביומו, על ידי הודאה וברכה תפלה ובקשה לפני מלך הכבוד. קי. איתא ב'אמרי פנחס' (שער ד אות ד), שנה אחת לפני הקפות בשמחת תורה אמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע להחסידי רבי רפאל ז"ל, 'תדע רפאל, שעד עתה עשינו הקפות והיה בידינו מאני קרבא [-כלי זיין] גדולים וחזקים שהם הד' מינים, וא"כ עתה שאנו הולכים לעשות הקפות בידיים ריקניות, כי תפיסת הס"ת בעת ההקפה אין בה משום קיום מצות עשה כמו בנטילת לולב, נו זאג מיר רפאל, וואס פאר א פנים האט א מענטש אז ער מאכט הקפות מיט ליידגע הענד [-איך מצינו ידינו ורגלינו בבית המדרש כאשר אנו ניגשים אל ההקפות בידיים ריקניות], נאר די עצה צו דעם איז [רק העצה היעוצה היא], שעתה יהיה האדם בעצמו קדוש כקדושת הד' מינים, ויהיה לבו בחינת אתרוג, ושדרתו בחינת לולב, ועיניו בחינת הדסים, ושפתותיו בחינת ערבה, ואז יש ביכולת לקחת הס"ת ולהקיף עמו בשמחה וריקודין..., ויהי כשמוע החסיד את דברי התוכחה של רבו ירדו פלגי דמעות מעיניו, בידעו שעדיין לא השיג קדושה זו, ואנה הוא בא, 'ואמר לו אדומו"ר זצוק"ל בזה הלשון, בדרך שחוק מעט, וויין נישט רפאל וויין נישט, דרך וועל איך מיט נעמען אויף מיינע פלייצעס' [כדי להרגיעו אמר לו 'אל תבכה, אני אשא אותך על כתפי...'].
קי. פעם איקלע אורח אל הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, הגרח"ע קיבלו במאור פנים וכיבדו לעלות לסוכה לאכול ולשתות כדי להשביע את נפשו, כשהוא עצמו מתנצל בפניו, שהוא הצטנן מאד מן הקור, וכבר אמרו (סוכה כה:) 'מצטער פטור מן הסוכה', ואכן עלה האורח והתחיל לסעוד סעודתו בסוכה, לא עבר זמן רב והנה לפתע הגיע הגרח"ע לבוש במעיל אל תוך הסוכה, ועל פליאת האורח השיב 'אכן מצטער פטור מן הסוכה, אולם במצות הכנסת אורחים מחויב גם המצטער...'.
עובדא זו הוה מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, והיה מפרש בדרך צחות על פי זה מה שמצינו בצדיקי הדורות שלא יצאו מהסוכה אף שירדו גשמים, משום שהיו אצלם באותה שעה אורחים - האושפיזין קדישין, וירידת גשמים פוטר מן הסוכה ולא מהכנסת אורחים... וללמדנו שבענייני מידות אין פטור מצטער.

קי. מסופר על הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע שבאחת השנים לאחר שגמרו את ההקפות בשמחת תורה בבית מדרשו, הורה לחזור ולערוך שוב את ז' ההקפות, והעם לא ידע מה יום מיומיים ועל מה עשה כן, אך בנו העיד לאחר מכן, שהפציר באביו עד שגילה לו 'רז' זה היות ונכח שם תלמיד חכם חשוב אחד, אשר לא כבדוהו בהקפה כראוי לו והמהרי"ל הכיר שיש כאן עלבונה של תורה, על כן הורה לחזור ולרקוד עם ספרי התורה, כדי שיוכל לכבד את

לאביו המלך, אך מחמת המרחק הרב לא היה יכול לנסוע אליו, פעם אחת הגיע אביו לבקר ושמוח עמו הבן עד מאד, ובמשך הימים ששהה עמו היה מלא שמחה וחרוה, אולם בשעת פרידה נכנס הילד שעשועים' בהתרפקות לפני אביו, השתמח לפניו על הארץ ובכה וצעק 'חולת אהבה אני' אנא, אל תעזבני ואל תששני, לבי אינני עומד לי, אי אפשר לי להיפרד מן המלך. התנצל האב באזני בנו ואמר, בני יקירי, אין לי כל רפואה לגעגועיך העזים, אך זאת איעצך בני, הכן עבורי דירה ראויה אצלך וכך אוכל לדור בקרבתך... אף כאן הקב"ה ובנ"י אומרים 'קשה עלי פרידתכם' אם כן עשו לי מקדש ושכנתי בתוכו - וממילא נשאר תמיד יחדיו.

ואם יאמר האדם הרי אני קרוץ מחומר, ואיך אוכל להכין משכן קדוש הראוי למלך מלכי המלכים הגדול הגבור והנורא, לזאת אומר הקב"ה 'עכבו עמי עוד יום אחד', שאין הבורא יתב"ש בא בטרוניא עם בריותיו, ואינו מבקש כי אם מילתא זוטרתא בעלמא, 'יום אחד' בלבד, איין קליינע קבלה [קבלה טובה אחת שלימה ורצויה] קט"ו.

ודברי שניהם עולים בקנה אחד עם דברי הגמרא (סוטה יד.) 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים' ק"י, שבתחילתה עשה קוב"ה כתנות עור לאדם הראשון וחרוה, ובסופה נאמר שהקב"ה קבר את משה רבינו בגיא, ולכן דרך ארץ קדמה לתורה הקדושה ק"ד, דהא בלא הא לא סגיא.

עכבו עמי - בקבלה טובה ישאר קשור לכל השנה

ביום זה מבקש הקב"ה מבני ישראל (עי' סוכה נה:) 'בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם' קט"ו, ולכאורה קשה, מה יועיל לשהות עוד יום אחד כדי להקל על הפרידה שבה קשה, הרי אדרבה, איפכא מסתברא, שכאשר רעים אהובים יתעכבו ביחידות עוד יום הרי הם מתקשרים יותר ויותר בעבותות אהבה, ובתום היום ההוא יקשה עליהם טפי להיפרד איש מעל אחיו.

ובביאור הדבר אומרים משם הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע בדרך משל, לבן מלך שנשא אשה במדינה רחוקה מאד, ולבו היה מלא געגועים עזים

הלה כיאות בלא עשיית 'עסק' - לפייס את התלמיד חכם, כי פעמים ופיוס זה מרבה את הפגיעה לכן התחכם לערוך הקפות מחדש ואז כבר כיבדו כראוי לו, והכל בא על מקומו בשלום.

קיג. מעשה שהיה אצל הרה"ק רבי שלומ'קה זי"ע בשנים שעדיין היה דר בזוועהיל, באמצע יום שמיני עצרת - שמחת תורה, פשטה השמועה שצבאם של הרוסיים הגיעו אל תוככי זוועהיל, ובין אנשי הצבא היו הרבה יהודים, והללו לא אכלו ולא שתו כדבעי. תיכף פנה רבי שלומ'קה אל הגה"ח ר' יוסל קאז'ליק זצ"ל ואמר לו, מהר קח את השק ועבור עמו בכל בתי העיר לאסוף דברי מאכל עבור החיילים היהודים, אמר לו ר' יוסל מיד אחר ה'הקפות' אעשה כדברי הרבי, אך רבי שלומ'קה לא הסכים לו ואמר - התורה הקדושה תגיל ותשמח גם מבלעדי השתתפותך בהקפות, ואילו אנשי הצבא היהודים רעבים כבר עתה במה ישיבו נפשם. ואכן, ר' יוסל לא התמהמה ועשה על אתר כציווי הרבי, משחזר ר' יוסל לבית המדרש ובידו שק מלא עד גדותיו בדברי מאכל שתרמו בני העיר לצרכם של אותם יהודים, אורו פני רבי שלומ'קה, מיהר ולקח את השק, הניחו על כתפיו והחל לרקוד עם השק הקפות סביב הבימה. כי כל כך היה חשוב ונכבד אצלו כבודם של בני ישראל, והדאגה לצרכיהם.

קיד. בדרך צחות אומרים העולם, שעל כן נקטה תורה דוגמאות אלו דוקא של גמילות חסדים, - להורות בזה שפעמים מצטדק האדם לומר, וכי לפלוני עלי להיטיב, הרי הוא בעצמו אשם בכל מצבו וגרם זאת לעצמו בידיים וכדומה בשאר טענות, על זה אמרינן ליה, הרי גם אדם ואשתו היו אשמים בעצמם, שהרי בחטאם גרמו לעצמם שיצטרכו ל'כסות' ללבוש, ואף על פי כן 'ויעש ה' אלוקים כתנות עור וילבישם', (כמו כן לענין קבורת משה בגיא, שלא נכנס לארץ מפני מעשה ד'מי מריבה', ומ"מ התעסק הקב"ה בעצמו בקבורתו) אף אתה תנהג כן, ותתדמה בזה ליוצרך ובוראך. קטו. ואמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, הפירוש כי זה היו"ט הוא 'למשתוקקים ויש להם רצון לאחוז בהיו"ט', וזה אומרו 'עצרת תהיה לכם' - כפי מה שקשה הפרידה אצל האדם, כן למעלה גם כן קשה עלי פרידתכם (ליקוטי

יהודה פר' פנחס).

קטז. משל למה הדבר דומה לנברשת (chandelier) גדולה ומפוארת המאירה באור יקרות את כל ארמון המלוכה, אשר היא מחוברת אל התקרה על ידי 'מסמר' אחד. והגיע כסיל אחד וחשב לעצמו שהרי אין שום חשיבות

באר הפרשה - שמנ"ע ושמה"ת

בזאת כאלו הרחקתי נדוד, וקשה, וכי בעבור 'יציאה' מבית קמנה כזאת יש בידו לבקש שייחשב כאילו הרחיק 'גלות' ארוכה ורחוקה, אלא מבאר וז"ל. ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל, (בראשית כד א) אפילו כל דהו משמע (כמו שדרשו יומא עד. - 'כל חלב' לרבות חצי שיעור פירש"י אפילו כל שהוא משמע). ו'מדה טובה מרובה' שאפילו כל שהוא ממש תנועה קלה לכבודו ית' עושה רושם גדול למעלה כמבואר בחובות הלבבות ק"ט... וזה סוד 'ובזכות צאתי מביתי החוצה' (אפילו פעולה קמנה) יחשב לי בזאת [התנועה קלה] כאלו הרחקתי נדוד, ר"ל למעלה שם עושה רושם גדול כנודע.

זכר לדבר הביא הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (נאות דשא), שבכל ימי חג הסוכות מרבים להקריב פרים הרבה על גבי המזבח, ואילו בשמחת תורה אינו מביא כי אם פר אחד, והיינו טעמא, כי בצאת החג צריך לעשות דבר קטן שיוכל להחזיק האור בקרבו"י, ובאלו אסור ללכת בגדולות, רק יקבל על עצמו דבר אחד קטן שיקיים בשלימות ק"ח.

ודע שאפילו דבר 'קטן' יש לו חשיבות גדולה בשמים ממעל, וכך פירש הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע (ייטב פנים ליל א' סוכות אות ה) דהנה אנו מבקשים ובזכות צאתי מביתי החוצה ודרך מצותיך ארוצה, יחשב לי

למסמר הקטן שעולה כמה פרוטות, ועל אחת כמה וכמה שאין לו ערך כלפי הנברשת, אם כן מה צורך יש בו באותו מסמר, ומדוע שלא אסיר אותו מהתקרה ואשתמש בו לצרכיי... וכן עשה... גערו בו כולם ואמרו, שאמנם אין לו שום דמיון לגבי הנברשת, הן בגודלו והן בשוויו, אך מכל מקום, אי אפשר ל'נברשת' בלא 'מסמר', כי במה תחזיק הנברשת, וכיצד תשאר קבועה בתקרת הבית. כיו"ב תאמר, גבי הארות היו"ט העצומים והנוראים, שאינם מתקיימים אלא על ידי 'מסמר' אחד והוא הקבלה הטובה, ואף אם היא קטנה.

והנה מסופר, כי כה אמר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע לחסידי במוצאי החג, תדעו כי ה'אתה חוננתנו' הוא הוא ה'אתה בחרתנו' [והיתה כוונתם לחזק ליבם כעבור כל הימים הנוראים וחג הסוכות ושמח"ת, שאין הקב"ה עוזב אותנו... אלא אני ה' לא שניתני בין בחול ובין במועד...], ונכלל בדבריו שצריך לזכור בימי החול, לאחר ההבדלה בין קדושת המועדות לימי המעשה, את היו"ט שעברנו זה עתה, לבל תפוג כל אותה רישומא דקדושה וההתעלות שהיתה בימי החג. וכעין זה ביארו בטעם שקוראים 'פרשת עריות' במנחה דיום הכפורים, שלכאורה מה מקום לפרשה זו העוסקת בחטאים הירודים ושפלים ביותר לזמן קדוש כ"כ כיו"כ בו אנו כמלאכים, אלא ללמד לאדם שאם יבוא עליו ח"ו שעת נסיון יעלה על זכרונו את יום הכפורים... ושוב לא יחטא.

אמנם יש לומר גם לאידך גיסא, שבימים בהם אומרים 'אתה בחרתנו' יזכור שעוד מעט ויאמרו 'אתה חוננתנו'... ויקבל על עצמו קבלה טובה להמשיך את קדושת החג גם לימי החול. וכך גם רצו לעורר אותנו ביו"כ, שעתה בעמדנו במדרגה הגבוהה ביותר נקבל על עצמנו גדרים וסייגים לבל תמוט רגלנו בימות השנה, ולא 'ניפול' לאותה פרשה... קיז. וכאותו חסיד שזכה להסתופף בצל קדשו של הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע באחד מן המועדים, ובחזרתו נשאל על ידי חבריו 'ווי אזוי איז אריבער די יום טוב' (האיך עבר עליך היו"ט בצל הקודש), השיב להם החסיד 'די יו"ט איז נישט אריבער (היו"ט לא חלף ועבר חלילה), די יו"ט איז אריין געגאנגען' - אורות החג חדרו היטב בתוך כל עצמותיו... קיח. קבלה היתה לו להרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שלא לדבר אחר קריאת שמע שעל המיטה, פעם אחת בהיותו מוכן ומזומן לעלות על יצועו וכבר קרא קריאת"ש, שלח אחריו אחיו הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע לקרוא לו, ומפני הכבוד לא היה יכול לסרב, לכן הלך אל הרבי והחליט שהוא לא יתחיל לדבר, אולם ה'בית ישראל' דיבר עמו על עניינים שונים ובלית ברירה היה צריך להשיב ולענות על השאלות, ויהי כאשר חזר לביתו לא עלה על יצועו כל הלילה כדי שלא לעבור ולבטל קבלתו, והרי אם לא שכב לישון לא היתה ה'קריאת שמע' שעל המיטה. וזו היא דוגמא של 'קבלה עד הסוף', שאם קיבל על עצמו דבר יקיימו בכל מצב שהוא.

קיט. וז"ל ה'חובת הלבבות' (שער חשבון הנפש פ"ה), וכפי זה אחי ראוי לך להתנהג בהרגיל החשבון עם נפשך בכל שעה ובכל רגע לא-ל יתברך, ואל תמעט בעיניך שום טובה שתעשנה לשמו אפילו במלה או בראיה, כי המעט ממך רב אצלו, וכן בענין העבירות. והקרוב שבדמיונם בזה העתקת השמש בארץ שיעור אמה. תעתק בגלגל מילין הרבה, וכן העתקת הצל באצטרולב. ואל ירבו בעיניך מעשיך, ואם יהיו לשמו, כי במעט שבטובות שיש לו עליך כפל מעשה כל יושבי העולם עם דקדוק החשבון'.

באר הפרשה - שמנ"ע ושמה"ת

הושע נא למענך אלוקינו הושע נא, הושע נא למענך במצוות יושפע עלינו שפע רב לאורך ימים ושנות בוראנו הושע נא, ונזכה לפיתקא טבא קי לשנה חיים בבריות גופא ונהורא מעליא בכל מיני ישועות טובה ומתוקה, ומזה החודש - ירח האיתנים דתקיפא וברכות.

קכ. הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע היה מברך - יהא רעוא שיפסוק הקב"ה לנו ולכל ישראל לעכטיגע קוויטלעך, מיט גרויסע אותיות, (פתקאות מלאות כל טובות, באותיות גדולות) שאף נשים ו'עמי הארצות' יוכלו לקרוא את הפסק... כלומר, שיהיה בהם חסד נראה ונגלה.

ובזה פירשו מה שמבקשים בליל שב"ק 'מודה אני לפניך... על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי', ואם תאמר שכל מה שהקב"ה עושה אינו אלא חסד ורחמים, על כן מסיימים ואומרים ועם כל בני ביתי היינו שגם הם יראו את הרחמים והחסדים.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

י"ט סוכות - שמחת תורה - תשפ"ב

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקרייה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

מצוות סוכה בט"ו תשרי

מה הטעם שנקבע מצוות סוכה בחודש תשרי?

ידועים דברי הטור (תרכה) "הסוכות שאומר הכתוב שהושיבנו בהם, הם ענני כבודו שהקיפן בהם לבל יכה בהם שרב ושמש ודוגמא לזה צוונו לעשות סוכות כדי שנזכור נפלאותיו ונוראותיו, ואע"פ שיצאנו ממצרים בחודש ניסן, לא צוונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל, ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך, ולכן צוה אותנו שנעשה בחודש השביעי שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו, ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה".

לכאורה אף אחרי דברי הטור יש להבין טובא מה הטעם שניתקן דייקא בט"ו תשרי, למה לא לקבוע בראש חודש חשוון - לדוגמא, ואז אפי' יותר קר ויותר יהיה ניכר שיצאנו אך ורק מפני ציווי השי"ת?

הגר"א בביאורו על שיר השירים, מבאר את טעם ועניין חג הסוכות ביום זה, כך: על הפסוק "הביאתי המלך חדריו נגילה ונשמחה בו", מפרש הגר"א שקאי על חג הסוכות "הביאתי המלך חדריו" - שציוונו להיכנס לסוכה, "נגילה ונשמחה בך" - זמן שמחתנו, ומה השמחה?

כשחטאו ישראל בעגל, נסתלקו ענני הכבוד. ומתי חזרו? ביום כיפור נתבשר משה רבינו "סלחתי כדבריך", בי"א בתשרי בישר את העם על הסליחה, וציווה בפרשת ויקהל על בניית המשכן, בי"ב וי"ג בתשרי התנדבו כל העם כסף וזהב ועצים לבניית המשכן, עד שהורה משה להפסיק מלהביא, בי"ד שקל משה את כל הכסף והזהב וציווה לבעלי המלאכה איך לעשות כל דבר, בט"ו בתשרי התחילו לבנות את המשכן. תיכף בתחילת בניית המשכן חזרו ענני הכבוד לשרות מעל בני ישראל.

בזה מובן היטיב שדווקא ביום ט"ו תשרי שייך לעשות את חג הסוכות כזכר ליום שבו חזרו העננים לשכון.

עוד יש בזה, שלכן זהו "זמן שמחתנו" כיוון שביום זה ראו בחוש שהקב"ה סלח להם על העוון, בזה שהשרה עליהם את העננים, וזהו בעצם שמחה על הסליחה שקבלו ביום כיפור. ולכן נקבע השמחה לדורות שגם אנו שמחים על מחילת העוון שהיה לנו ביום הכיפורים, וכשנכנסים אנו לסוכה הרי מוקפים אנו ב"ענני הכבוד" שהרי זהו "צילא דמהימנותא", כאות וזכר לסליחה ולמחילה.

עוד מן הדמיון בין העניינים, שכמו אז בין יום כיפור לסוכות התעסקו בני ישראל עם התנדבות של כסף וזהב ועצים כן אנו בימים אלו שבין יוה"כ"פ לסוכות מוזילים כסף וזהב לקניית ד' מינים ומתנדבים עצים לבניית הסוכה.

יש המבארים בזה את השמחה בעת שמחת בית השואבה, ומה שמצינו שאמרנו "אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנתנו ומי שחטא אמר אשרי זקנתנו שכיפרה על ילדותנו", שעיקר השמחה היה על התשובה, ועל שנתקבלה התשובה.

עוד יש לבאר

הטור (או"ח סימן תי"ז) מביא מאחיו שסוכות כנגד יעקב אבינו דכתיב "ולמקנהו עשה סוכות" וצ"ב מה השייכות שעשה למקנהו סוכות לחג הסוכות?

בפסוק "ויעקב נסע סוכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות על כן קרא שם המקום סוכות" (בראשית לג, יז)

ועי' בתרגום יונתן בן עוזיאל שתרגם "ויעקב נטל לסוכות ואישיתזיב תמן תריסר ירחי שתא ובנא ליה בי מדרשא ולגיתו עבד מסלן בגין כך קרא שמא דאתרא סוכות" ומבואר שביתו של יעקב אבינו זה בית המדרש ולקנינו עשה מבנה עראי וקנינו כולל כל ענייני הגשמיים ביתו נכסיו הכל היה בסוכות דירת עראי והיות וכל תוכן חג הסוכות הוא "צא מדירת קבע ושב בדירת עראי" כדי להמחיש שכל עניני העוה"ז הם עראיים לכן חג סוכות הוא כנגד יעקב אבינו שהמחיש זאת בהנהגתו.

ובחיד"א בספרו שמחת הרגל כ' "ולמקנהו עשה סוכות" וז"ל כל קניני העוה"ז "עשה סוכות" שהיה הכל ארעאי אצלו וכאיש אשר מזומן לדרך שכל עניניו בעיר אשר הוא יושב בה הוא ארעאי כן היה בעיניו כל קניני העוה"ז "על כן קרא שם המקום" העוה"ז, "סוכות" הכל ארעאי ולכן סוכות כנגד יעקב כי יעקב עשה כל עניניו וקניני העוה"ז ארעאי עיי"ש.

הרב ברוך רוזנבלום מפרש עפ"י את הטעם למה מצטער פטור מן הסוכה, שכן אם הגשמיות והנוחות עדיין תופס מקום אצלך אם לא הבנת את עניין הסוכה וא"כ פטור הינך מלשבת בו...

בזה מובן, למה אומרים קהלת בשבת חול המועד סוכות שכן מתחיל בפסוק "הבל הבלים הכל הבל", שזהו עניינו של חג הסוכות.

עוד בעניין הנ"ל:

הנה אנו עומדים עוד מעט לקיים שני מצוות עשה מן התורה, מצוות ישיבה בסוכה, ומצווה לאכול בסוכה כזית בליל א' של חג הסוכות, וזוהי אחת מן המצוות שהתורה בעצמה מפרשת את טעם המצוה כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" (שם כג מב-מד), ודעת הב"ח שבמצוה כזו לכולי עלמא מצוה צריכה כוונה לדעת הטעם על מה ולה אנו יושבים בסוכה, ולדעת הביכורי יעקב אפי' בדיעבד לא יצא אם לא כיוון הטעם, וכן נהגו בבעלזא שהכריזו על הכוונה הראוייה, ואם לא כיוונו יחזרו ויאכלו בכוונה,

ונכון לשנן בפה את טעמי המצוה כמבואר בגמ' בכדי לקיים את המצוה במחשבה בדיבור ובמעשה.

תניא (סוכה יא ב): "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל" - ענני כבוד היו, אותן הסוכות שדיבר בהן הכתוב - שהקדוש ברוך הוא הקיף את בני ישראל בענני כבוד, כדי שלא יזיקו להם השמש ביום והקרח בלילה, וכדי להגן עליהם מפני האורבים להם מן הצדדים, דברי רבי אליעזר. ודוגמא לזה ציוונו לעשות סוכות, כדי שנזכור את הניסים הגדולים שעשה לאבותינו במדבר בצאתם ממצרים. ואילו רבי עקיבא אומר: סוכות ממש עשו להם.

והב"ח כתב שעיקר כדברי רבי אליעזר שהתרגום שהוא מסיני תירגם כמותו, ארי במטלות ענין אותיות ית בני ישראל בפקותי יתהון מארעא דמצרים. ולכן פסק המחבר כן וכתב טעם המצוה: "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמש". וכן מפרש רש"י פשוטו של מקרא. ועי' רא"ם עה"ת שם שהלשון "הושבתי" מורה על פועל אלוקי, ולא על סוכות שעשו בני ישראל לעצמם, וידוע מדברי הב"ח שמכיון שהארץ הטור בטעם המצוה ש"מ דכל שלא כיוון טעם דלמען ידעו לא קיים מצוה כתיקונה, וכן דעת הביכורי יעקב שהוא מעכב להלכה, ושלכן ביאר הטור שעיקר ישיבת סוכה זכר לניסים שעשה עמנו ביציאת מצרים, וכן נהגו להקפיד בבעלזא שהכריזו על הכוונה הראוייה, ואם לא כיוונו יחזרו ויאכלו בכוונה.

ובאמת רבים מקשים מ"ט נפסק עיקר כר"א שהטעם הוא זכר לענני הכבוד ולא סוכות ממש עשו כדברי רבי עקיבא, והרי קיי"ל הלכה כר"א מחבירו, מה גם כשחולק על ר"א דשמותי הוא,

וראייתי דבר נפלא בערוגות הבושם תשובות או"ח סי' קפח דבאמת גבי תנורו של עכנאי שנחלקו חכמי ישראל על ר"א שהיה מטרה, מצינו שאמר ר"א אם הלכה כמותי מן השמיים יוכיחו, ויצא בת קול מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום, אלא שעמד רבי יהושע על רגליו ואמר אין משגיחין בבית קול, תורה לא בשמים הוא, וכתב דבר חידוש שכל זה הוא בדבר הנוגע למעשה מה לעשות בזה י"ל דהתורה ניתנה לעשות כהכרעת רוב חכמי ישראל שבכל דור, אבל במה שאין נוגע למעשה הדרינו לבת קול שיצאה מהלכה כר"א בכל מקום, וא"כ בטעמי המצוות י"ל דהלכה כר"א כיון שאין נוגע למעשה, וכתב שבזה מבואר מה שאמרנו בגמ' שתפילות ר"ה זה היות תחילת מעשיך נתקנו כשיטת ר"א שבתשרי נברא העולם, והלא אין הלכה כר"א בשאר מקומות, אלא הוא העניין שמכיון שמדובר על מחלוקת מתי נברא העולם שאין בזה נפקותא להלכה בזה תבא לבת קול שהלכה כר"א בכל

מקום, אולם יש להעיר כי אחרי שקבע לן הב"ח שכוונת המצוה בסוכה מעכבת שוב יש בזה מחלוקת הנוגעת להלכה, אם לכוון כך או כן, ואין זה סתם מחלוקת בטעמי המצוה, ואולי דברי ערוגת הבושם אמורים להכרעת האחרונים שבאמת אין הכוונה מעכבת במצוות סוכה כמסקנת המשנה ברורה, אולם כבר אמרנו שבבעלזא הקפידו במצוות סוכה כדברי הב"ח, עכ"פ בכזית הראשון שהוא מצוה חיובית.

והנה לדברי רבי אליעזר – ודאי דשייך לעשות זכרון לדבר הגדול הזה, שהקיפן בענני כבוד. וכמו שהתורודו בעלותם מן הגולה בנחמיה (ט), שאמרו: "אף כי עשו להם עגל מסכה... ואתה ברחמיך הרבים לא עזבתם במדבר, את עמוד הענן לא סר מעליהם... ואת עמוד האש בלילה...". דבענני כבוד היתה התגלות אלקות ממש, כמו שאמר משה רבינו בענייני דמרגלים: "אשר עין בעין נראה אתה ד', ועננך עומד עליהם, ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם, ובעמוד אש לילה" (במדבר יד יד). אבל לרבי עקיבא שאומר דהכוונה על סוכות ממש – מאי רבותא יש בזה, שתאמר התורה על זה "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבת...".? מה צריך כאן להודיע לדורות.

והעניין ע"פ ר"ע כתב הרמב"ן (אמור) שנדע ונזכור כי מארץ מדבר באנו ולא בית לנו למחסה, אלא כעם נוודים [כמו הבדואים] היינו נראים, ואף שלא היה לנו דבר כמו שהעיד הכתוב: "לא מקום זרע". כלכל אותנו הקב"ה בכל מכל כל, וכן אמר הנביא לישראל: "המדבר הייתי לישראל, אם ארץ מאפליה?". כלומר: דבמדבר הכתיב להם כל דבר, ולא חסרו דבר. וכמו שאמר משה רבינו בפרשת דברים: "ידע לכתך את המדבר הגדול הזה, זה ארבעים שנה ד' אלקיך עמך, לא חסרת דבר". ואחר כך נתן לנו ארץ מלאה כל טוב, וכ"כ הרשב"ם שהוא בא זמן אסיפה שקרוב אדם לומר כוחי ועוצם ידי עשה לי החיל הזה, לכן מזכיר לנו העבר איך באנו מלא כלום שלא היה לנו דבר, ורק בכוח הגדול הנחילנו ארץ ומלואה, וכעין מצוות מקרא ביכורים להזכיר באסיפת הטובה מתחיל בגנות איך שארמי אובד אבי והיינו נרדפים, ויתהלכו מגוי אל גוי. ומממלכה אל עם אחר, והן עתה גדלנו והצלחנו וגם עשינו פרי.

ולפי זה תרוייהו אמת. שכל א' מישראל ישב עם בני ביתו בסוכת אהלים וחי בזה האופן ארבעים שנה, אבל הקיבוץ מישראל בעניני תורה ותפלה במדבר היה של ענני כבוד, וכמו אנשי חיל שרוים באהלי מחנה. ולדעת ר"ע הזכר כללם הגשמי שהיה לנו, ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסוכות, ושם עשו סוכות ממש, שבהם שהו למשך ארבעים שנה, ומה שהגענו אחרי כן בחסדי ה', ולדעת ר"א הזכר הוא לענני הכבוד, ליש הרוחני, שזכו דור המדבר בין שאר ניסי יציאת מצרים.

ולפי זה תרוייהו אמת. שכל א' מישראל ישב עם בני ביתו בסוכת אהלים וחי בזה האופן ארבעים שנה, אבל הקיבוץ מישראל בעניני תורה ותפלה במדבר היה של ענני כבוד, וכמו אנשי חיל שרוים באהלי מחנה. ולדעת ר"ע הזכר כללם הגשמי שהיה לנו, ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסוכות, ושם עשו סוכות ממש, שבהם שהו למשך ארבעים שנה, ומה שהגענו אחרי כן בחסדי ה', ולדעת ר"א הזכר הוא לענני הכבוד, ליש הרוחני, שזכו דור המדבר בין שאר ניסי יציאת מצרים.

ולפי שיטה זאת מבואר היטב למה עושים סוכות בתשרי דוקא, שכן אמרו במדרש (תנחומא פרשה זו כ"ד), שמלחמת סיחון עשו באלול, ועשו את הרגל בתשרי, ואחר הרגל מיד עשו מלחמת עוג, וכתב בסדר הדורות בשם ראש יוסף דהיינו ממש בכ"ג תשרי היה מלחמת עוג, באסרו חג הסוכות, וא"כ ביני ביני שכנו בסוכות ממש שעשו להם בין מלחמה למלחמה. ובכדי שנזכור ראשית הכיבוש של ארץ ישראל שהיו באותות ומופתים נוראים, ציוונו לעשות לעת כזאת סוכות ממש כדרך שעשו אבותינו.

ולשיטת רבי אליעזר שהוא זכר לענני הכבוד והנסים הגדולים שהיו לנו באמצעותם שהגביה כל הנמוך, והשפיל כל הגבוה, והיה מכה נחשים ועקרבים לפניהם, מכבד ומרביץ לפניהם (כדאיתא במכילתא ר"פ בשלח) א"כ הקשו הרי יצאנו ממצרים בחודש ניסן והמקום בו זכו לעננים, מפורש בתרגום יונתן (שמות פרק יב פסוק לו) שהיה זה מיד בהגיעם לסוכות: ביום טו בניסן, "ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסוכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפאיו שבעת ענני יקרא ארבעה מארבע ציטריהון וחד מעיליהון דלא ייחות עליהון מטרא וברדא ולא יתחרכון בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנזקון להון כובין ולא חיוין ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טוריא לאתקנא להון בית משריו", וכ"כ במכילתא שלפיכך נקרא המקום סוכות על שם שנסתכנו שם בענני הכבוד, והגעתם לסוכות היה בט"ו בניסן ככתוב בתורה שבו ביום נסעו מרעמסס ושם נתקבצו כולם דרך נס ונסעו ביום יציאת מצרים לסוכות, וכ"כ הב"ח בתחילת הל' סוכה ולכן ביאר הטור, שלא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות לו סוכה לצל, ולא היתה ניכרת שזוהו לשם מצות הבורא יתברך. ולכן צוה אותנו לעשותה בחודש השביעי, שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולשוב אל ביתו. ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, ובזה יתראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה.

ולפי שיטה זאת מבואר היטב למה עושים סוכות בתשרי דוקא, שכן אמרו במדרש (תנחומא פרשה זו כ"ד), שמלחמת סיחון עשו באלול, ועשו את הרגל בתשרי, ואחר הרגל מיד עשו מלחמת עוג, וכתב בסדר הדורות בשם ראש יוסף דהיינו ממש בכ"ג תשרי היה מלחמת עוג, באסרו חג הסוכות, וא"כ ביני ביני שכנו בסוכות ממש שעשו להם בין מלחמה למלחמה. ובכדי שנזכור ראשית הכיבוש של ארץ ישראל שהיו באותות ומופתים נוראים, ציוונו לעשות לעת כזאת סוכות ממש כדרך שעשו אבותינו.

ולשיטת רבי אליעזר שהוא זכר לענני הכבוד והנסים הגדולים שהיו לנו באמצעותם שהגביה כל הנמוך, והשפיל כל הגבוה, והיה מכה נחשים ועקרבים לפניהם, מכבד ומרביץ לפניהם (כדאיתא במכילתא ר"פ בשלח) א"כ הקשו הרי יצאנו ממצרים בחודש ניסן והמקום בו זכו לעננים, מפורש בתרגום יונתן (שמות פרק יב פסוק לו) שהיה זה מיד בהגיעם לסוכות: ביום טו בניסן, "ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסוכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפאיו שבעת ענני יקרא ארבעה מארבע ציטריהון וחד מעיליהון דלא ייחות עליהון מטרא וברדא ולא יתחרכון בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנזקון להון כובין ולא חיוין ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טוריא לאתקנא להון בית משריו", וכ"כ במכילתא שלפיכך נקרא המקום סוכות על שם שנסתכנו שם בענני הכבוד, והגעתם לסוכות היה בט"ו בניסן ככתוב בתורה שבו ביום נסעו מרעמסס ושם נתקבצו כולם דרך נס ונסעו ביום יציאת מצרים לסוכות, וכ"כ הב"ח בתחילת הל' סוכה ולכן ביאר הטור, שלא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות לו סוכה לצל, ולא היתה ניכרת שזוהו לשם מצות הבורא יתברך. ולכן צוה אותנו לעשותה בחודש השביעי, שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולשוב אל ביתו. ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, ובזה יתראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה.

ולשיטת רבי אליעזר שהוא זכר לענני הכבוד והנסים הגדולים שהיו לנו באמצעותם שהגביה כל הנמוך, והשפיל כל הגבוה, והיה מכה נחשים ועקרבים לפניהם, מכבד ומרביץ לפניהם (כדאיתא במכילתא ר"פ בשלח) א"כ הקשו הרי יצאנו ממצרים בחודש ניסן והמקום בו זכו לעננים, מפורש בתרגום יונתן (שמות פרק יב פסוק לו) שהיה זה מיד בהגיעם לסוכות: ביום טו בניסן, "ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסוכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפאיו שבעת ענני יקרא ארבעה מארבע ציטריהון וחד מעיליהון דלא ייחות עליהון מטרא וברדא ולא יתחרכון בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנזקון להון כובין ולא חיוין ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טוריא לאתקנא להון בית משריו", וכ"כ במכילתא שלפיכך נקרא המקום סוכות על שם שנסתכנו שם בענני הכבוד, והגעתם לסוכות היה בט"ו בניסן ככתוב בתורה שבו ביום נסעו מרעמסס ושם נתקבצו כולם דרך נס ונסעו ביום יציאת מצרים לסוכות, וכ"כ הב"ח בתחילת הל' סוכה ולכן ביאר הטור, שלא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות לו סוכה לצל, ולא היתה ניכרת שזוהו לשם מצות הבורא יתברך. ולכן צוה אותנו לעשותה בחודש השביעי, שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולשוב אל ביתו. ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, ובזה יתראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה.

ולשיטת רבי אליעזר שהוא זכר לענני הכבוד והנסים הגדולים שהיו לנו באמצעותם שהגביה כל הנמוך, והשפיל כל הגבוה, והיה מכה נחשים ועקרבים לפניהם, מכבד ומרביץ לפניהם (כדאיתא במכילתא ר"פ בשלח) א"כ הקשו הרי יצאנו ממצרים בחודש ניסן והמקום בו זכו לעננים, מפורש בתרגום יונתן (שמות פרק יב פסוק לו) שהיה זה מיד בהגיעם לסוכות: ביום טו בניסן, "ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסוכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפאיו שבעת ענני יקרא ארבעה מארבע ציטריהון וחד מעיליהון דלא ייחות עליהון מטרא וברדא ולא יתחרכון בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנזקון להון כובין ולא חיוין ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טוריא לאתקנא להון בית משריו", וכ"כ במכילתא שלפיכך נקרא המקום סוכות על שם שנסתכנו שם בענני הכבוד, והגעתם לסוכות היה בט"ו בניסן ככתוב בתורה שבו ביום נסעו מרעמסס ושם נתקבצו כולם דרך נס ונסעו ביום יציאת מצרים לסוכות, וכ"כ הב"ח בתחילת הל' סוכה ולכן ביאר הטור, שלא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות לו סוכה לצל, ולא היתה ניכרת שזוהו לשם מצות הבורא יתברך. ולכן צוה אותנו לעשותה בחודש השביעי, שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולשוב אל ביתו. ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, ובזה יתראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה.

ג'סי הגר"י ישראלזון, סיפר מעשה מופלא שהתרחש בברנוביץ, העיררה שבה נולד, הסיפור הוא בשם סבו שהיה משניח בשיבת ברנוביץ.

כידוע לבד משיבתו הקדושה של רבי אלחנן ווסרמן הי"ד היה בברנוביץ בית מדרש נוסף שוקק חיים של האדמו"ר מסלונים זצ"ל בעל ה"בית אברהם". סיפורים רבים נפוצו ברבות הימים על האחדות המופלאה שבין שני האישים ענקי הרוח, האדמו"ר ורבי אלחנן, שהישרו מרוחם הגדולה על כל יהודי העיררה ברנוביץ.

הגר"י ישראלזון סיפר שבשטיבל הסלוניםמאי היה מנהג של קבע בשבתות ובימים טובים, שבעלי הבתים לקחו לביתם את כל האורחים והעניים שנקלעו לעיררה, ולא השאירו אף אחד ללא בית וללא שלש סעודות.

כדי לראות ולוודא שאכן לא נישאר עני אחד ללא אירוח, קבע בעל ה"בית אברהם" מנהג לעצמו, לצאת אחרון מבית המדרש. והנה אירע פעם שלאחר שיצאו כל החסידים עם אורחיהם, התברר שאחד העניים נותר לבדו, ואף אחד לא הזמין לסעודות היום טוב. בבית החסידים היו באותו רגע רק הרבי, העני ואחד החסידים.

פנה האדמו"ר לחסיד ואמר לו "אורח זה מוטל על הכתפיים שלך".

ללא שהיות רץ החסיד אל העני והזמין לסעוד על שלחנו, אך בעוד העני מתכונן לקום ממקומו התכופף החסיד וציווהו... לעלות על כתפיו, וכך יישא אותו עד הבית.

משסיירב העני ו'הסביר' לחסיד שכונתו של הרבי היתה שהוא ידאג לסעודותיו ולא יישאו על כתפיו, ענהו החסיד בלשון פקודה: "כיוון שהרבי אמר שאתה תהיה על הכתפיים שלי, אין לך ולי כל ברירה אחרת אלא לבצע את ההוראה במלואה..."

וכך הלכו שניהם ברחוב כשהעוברים והשבים בסימטאותיה של ברנוביץ משתאים לנוכח המראה של החסיד, שלא היה צעיר לימים, הנושא את אורחו על כתפיו.

כי הרבי אמר.

ויעוין במסכת סוטה דף ל"ב עמוד ב' המספרת על רב אחא בריה דרבא שהיה מהדר לקנות הדסים שאינם משולשים ממש אלא שני עלים בעוקץ אחד ועלה אחד מלמטה העולה ורוכב על שניהם, הואיל והדבר יצא מפיו של רב כהנא.

(טובך יביעו)

ולקחתם לכם ביום הראשון

איתא במדרש (תנחומא אמור פרק כב) "ולקחתם לכם ביום הראשון וכי ראשון הוא והלא ט"ו יום הוא ואת אמרת ביום הראשון אלא ראשון הוא לחשבון עוונות".

בספר אמרי יצחק מפרש כך: הגמרא אומרת שהשאלה הראשונה שעליה נשאל האדם בבית דין של מעלה הוא "נשאת ונתת באמונה?" דהיינו האם עבר על איסור גזל, והגמרא במסכת סוכה דורשת מן הפסוק "ולקחתם לכם" – לכם ולא מן הגזול. וזה כוונת המדרש ולקחתם לכם ביום הראשון – ראשון לחשבון עוונות שזה השאלה הראשונה בחשבון העוונות האם היה "לכם" או לא...

חג הסוכות תעשה לך

בביאור שורש מצות סוכה כותב הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל (משך חכמה, אמור)

התורה נחלקת לשני סוגי מצוות, ישנם מצוות שמדריכים את האדם להתנהג נגד טבעו, וישנם המטהרים ומזככים אותו בדרך טבעו. מצות סוכה כיצד? אחרי שעמל אדם בשדהו, כל ימות הקיץ הוא חורש, זורע, עודד, קוצר, מעמר ובסופו של דבר אוסף הוא את גרנו וממלא אסמיו בר, לבו שמח בפרי עמלו, מה מתוקה לו מנוחתו, ואין יערב לו להסתופף תחת קורת גגו, לשבת ולהתענג בצל ביתו. והנה באה התורה וציוותה עליו "צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי", זהו לנגד לטבע לקדש כוחות האדם והרגשותיו מגבול החמרי מפני כן אמרו חז"ל ששם שמים חל על עצי הסוכה כעל החגיגה, ולמדוהו ממקרא שכתוב "חג הסוכות תעשה לך", עד שעצי הסוכה אסורים בהנאה מן התורה.

מאידך, ישנם מצוות שאם אמנם הם מובנים לפי חוקי הטבע, בכל זאת ניתוספו עליהם חוקי החכמה העליונה כפרטים מסוימים, לכן בהיות כי חוק הטבע הוא לשמוח בעת האסיף בזרעונים ועטרות של שבלים, לזה באה התורה והגבילה ארבעה מינים מיוחדים לקיים בהם "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים".

כאשר נדקדק נמצא, שלגבי אתרוג לא נזכר ענין "שיהא שם שמים חל עליו" כמו בעצי סוכה, (רק ברש"י בסוכה דף ל"ז) יוצא לנו לפי הקדמה זו שאותן מצוות שניתנו נגד טבעו, נדרש להן הכנה וחיוזוק רב, ומטעם זה דרשו חז"ל "חג הסוכות תעשה לך" תעשה ולא מן העשוי, לא כן מצות ארבעת

המינים שאינה מנגדת לטבע, אף שאינם אגודים כשרים הם, ולא נאמרה בהם הכנה דרבה.

(חיים שיש בהם)

בגמרא במס' סוכה (דף כ"ח) ה'י גשמים יורדים בחג וכו' משלו משל לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון של מים על פניו, ויש לדקדק מדוע לא אמר כפשוטו משל לעבד שבא ליתן כוס לרבו ושפך אותו על פניו, אכן יבואר עם מה שנודע כי ראש השנה ויום הכפורים המה ימי הדין, ואחריהם ימי החג במצות לקיחת הלולב ושיבת הסוכה, והימים האלה המה ימי רחמים להמתיק הדינים ע"י המצות המקיפות אותנו ואשר אנחנו ממלאים ידינו ברכה בימים ההם, אמנם ברדת גשמים המכריחים אותנו לבטל מצות הסוכה הנה זה עד משחק נאמן כי הוא יתברך איננו חפץ ח"ו לפשר הדינים כי אם שישארו בתוקפם ובגבורתם כאשר היו, וזאת נודע כי המזיגה הוא עירוב מים ביין להמתיק את חריפותו שיהי' ראוי לשתייה, וזהו ענין המשל לעבד שבא למזוג כוס לרבו, היינו לבטל חריפותו והאדון שפך המים הלאה, וזהו ושפך לו קיתון של מים על פניו ר"ל שאינו רוצה בהמזיגה.

(הגאון מוילנא - ביכורי אביב. דבר אליהו):

והיית אך שמח

בגמרא, לרבות לילי יום טוב האחרון של חג.

המפרשים נתקשו, האיך מרבים מכאן שמחה לליל יו"ט אחרון הרי בכל מקום "אך" הוא לשון מיעוט?

תירץ בזה הגה"ק רבי שאול בראך מקאשוי זיע"א בעל משמרת אלעזר, שגם אחרי ר"ה ויום כיפור ישנה איזשהו חשש בליבו של אדם אם אכן יצא זכאי לגמרי בדינו, אבל אחרי הושענא רבה כבר מקבל "פיתקא טבא", וסמוך ובטוח ליבו בישועתו, ובליל שמיני עצרת הינו כולו שמח. ומעמיס בזה את כוונת הדרש בגמרא: והיית אך שמח – לרבות לילי יום טוב האחרון, דהיינו שבאיזה עשה נשאר האדם אך שמח בלי שום עצב ודאגה? בליל יום טוב האחרון אחרי הושענא רבה...

כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה (סוכה ט, א)

מן הראוי להעתיק קטע מתוך ספר הקדוש "ראשית חכמה" (שער הקדושה פרק ארבעה עשר) "וכן היה מנהג מורי ע"ה (הרמ"ק) שלא לדבר בתוך הסוכה בימי חג הסוכות אלא בדברי תורה, כי מצות סוכה קדושה גדולה, והעד, שעצי הסוכה חל עליהם קדושה ואסורים כל ז' כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוכה פרק ד). וכן מצינו שפירש רשב"י עליו השלום (זוהר פרשת אמור סוף דף קג) שהאבות באים לסוכה ואמר כי הא דרב המנונא סבא כד הוה עייל לסוכה הוה חדי וקאים על פיתחא דסוכה מלאגאו ואמר נזמן לאושפיזין מסדר פתורא וקאים על רגלוי ומברך ואומר בסוכות תשבו, תיבו אושפיזין עילאין תיבו תיבו אושפיזין מהימנותא תיבו, ארים ידוי וחדוי ואמר זכאה חולקנא זכאה חולקהון דישאל, דכתיב (בראשית לב, ט) כי חלק ה' עמו, והוהו יתיב, עד כאן לשונו.

ולעיל מזה עמוד הקודם קרא לסוכה "צלא דמהימנותא" ואמר כל מאן דיתיב תחות צלא דמהימנותא אחסין חייו ליה ולבנוי לעלמין ואתברך ברכתא עילאה וכו'. הרי שאדם בתוך הסוכה מוקף מאויר קדושה, וכמה קדושות יש בה כמבואר, ולכן ראוי להתרחק משיחה והיתול אלא יקיים וגילו ברעדה" עיי"ש עוד.

ושמחתם לפני ה' אלקיכם

כתב הרמב"ם בהלכות לולב (פרק ח' הלכה י"ב) "והאין היתה שמחה זו החליל מכה ורוקדין ומשפקין ומטפחין ומפוזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שיודע... מצוה להרבות בשמחה זו... ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות... ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר 'ודוד מפוז ומכרכר לפני ה'".

מדברי הרמב"ם משמע, כי שמחת בית השואבה הנוהגת במקדש בחג הסוכות היא מכח "דין שמחת יום טוב", לכאורה במה נתייחד חג הסוכות משאר ימים טובים שלא מצינו בהם שמחה יתירה "שהיו מספקין ומרקדין ומטפחין"?

ביאר את החילוק ראש ישיבת בריסק, הגאון רבי יאשע בער סולובייצ'יק זצ"ל באופן זה:

בשאר המועדים חיוב השמחה כפי שהגדיר הרמב"ם (בהלכות יום טוב פרק ו' הלכה י"ז) הוא ש"חייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו" יוצא מפורש מדבריו שגדר השמחה ביום טוב היא שמחת הלב שמחה פנימית. משום כך, לא חייבו לרקוד ולספק ולטפח, מכיון שפעולות שמחה אלו אינם אלא ביטוי לשמחה חיצונית.

לעומת זאת, בחג הסוכות נאמר "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים", משמע, שמלבד שמחת הלב יש חיוב נוסף של שמחה חיצונית.

תשובה אין מחולות, הרי עדיין לא נתתן החטא, וזהו השמחה היתרה שיש בחג הסוכות, וכמ"ש הרמב"ם שאע"פ שבכל המועדות יש מצות שמחה, בחג הסוכות יש שמחה יתרה, וחז"ל מגלים כמה פעולות עשו שם בבית המקדש בסוכות, כל זה כדי לתקן את המחולות של חטא העגל.

וכתב שלכן המצטער פטור מן הסוכה, כי השמחה בימי הסוכות חשוב יותר ממצות סוכה בעצמה. ואם הסוכה מביאה לו צער, אין שום ענין במצות הסוכה בעצמה, כי יש מצות שמחה בחג הסוכות, ויש מצות ישיבת סוכה, אם שני מצוות הללו סותרים זה את זה, עודפת השמחה על מצות הסוכה. בשלמא אם הוא יהודי בר דעת ושמח בקיום המצוה בעצמה, הרי אינו מרגיש שום צער, אך אם איש פשוט ומרגיש צער הזבובים וכדו', מצות שמחה דוחה את מצות סוכה. כי העיקר הוא המחולות בשמחת היהדות. הגם שכל השנה יש מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, וכל התוכחה היא על שלא עבד את ה' בשמחה וטוב לבב, אך בסוכות יש שמחה מיוחדת על קבלת התורה ביוה"כ, עד כדי כך ששמחה זו דוחה את מצות הסוכה עצמה.

(הגרמ"י רייזמן טז תשרי תש"פ)

ויהי בשלם סוכה ומעונותו בציון (תהילים עו, ג)

מה הקשר בין שני עניינים אלו?

מבאר הגר"א שהן מצוות סוכה והן מצוות ישיבת ארץ ישראל, שניהם מיוחדים בכך שאנו מקיימים את המצווה בכל הרמ"ח אברים ובכל הגוף ממש, וזה הפשט "ויהי בשלם" – איזה מצוה מקיים בכל הגוף "שלם"? "סוכה", ו"מעונותו בציון" מצוות סוכה ומצוות ישיבת ארץ ישראל.

בהקשר לזה, היה פעם אחד הצדיקים שאמר שסוכה זה המצווה היחידה שנכנסים אליה אף עם המגפיים. שאלוהו הרי גם להיכנס למקדש נכנסים עם כל הגוף? ענה שלהר הבית הרי אסור להיכנס עם מנעליו לרגליו... כך שסוכה היא בכל זאת מיוחדת בפרט זה.

מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש (קהלת א, ג)

במדרש (רבה קהלת א, ד) "א"ר יודן תחת השמש אין לו למעלה מן השמש יש לו".

בעל ערבי נחל כתב לבאר מאמר זה כך: על פי מה שמספרים שצדיק אחד בבואו לבית המדרש אמר שאינו יכול להשאר שם כי ביהמ"ד הוא מלא תורה, ובראותו איך מתפלאים השומעים על דבריו אלה, הוסיף לומר: עליכם לדעת שתורה לשמה בוקעת לעילא ואינה נשארת בבית המדרש, לא כן תורה שלא לשמה, שאינה בוקעת ונשארת בבית המדרש, לכן קשה לי לסבול ריח תורה כזו.

וזה רמזו חז"ל באמרם שאף בעמלה של תורה אין יתרון, אם לומדים אותה שלא לשמה, כי אז היא "תחת השמש" כי אינה בוקעת לעילא, ובצדק סיימו חז"ל "אבל למעלה מן השמש" היינו הלומדים תורה לשמה שבוקעת לעילא ואינה נשארת תחת השמש לה בודאי יש יתרון.

מאוצרות המגידים

בקשת האתרוג

בספרים הקדושים (ספר הליקוטאים להאריז"ל, תהלים לו) כתבו, ש"אתרוג", נוטריקון: "אל תבואני רגל גאווה, ויד [רשעים אל תנדיני]" (תהלים לו, יב). והסטיפולר זצ"ל כתב ב"ברכת פרי" ש"לולב" נוטריקון: "יטרה לבנו לעבדך באמת", וענף עץ "עבת" ראשי תבות "תרהיבני בנפשי עז" (תהלים קלח, ג). ויש להבין, מה ענין רמזים אלו.

ונקדים מה שדרש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל ("קדושת לוי"), אמר בפסוק: "בשמים ממעל, ועל הארץ מתחת" (דברים ד, לט), על פי דרשת חז"ל (סנהדרין צא ע"ב) [בפסוק: "יקרא אל השמים מעל, ואל הארץ לדין עמו" (תהלים נ, ד)] "השמים" זו הנשמה, "והארץ" זה הגוף. וזו כונת הכתוב: "בשמים", כלומר בצרכי שמים, דהיינו בצרכי הנשמה, מה שנוגע לעבודת הבורא ברוך הוא, תסתכל "ממעל", על דבר שהוא ממעל לך, על הצדיק שיש בידו מעשים טובים יותר ממך, תבין בשפלותך. "ועל הארץ", בעסקי הגוף הנוגע לעולם הזה, "מתחת", פרוש תסתכל במה שלמטה ממך, שיש עני יותר ממך.

וכבר אמרנו שהקדוש ברוך הוא הורנו זאת בכלי המשכן, שהארון רומז כידוע לתלמיד חכם (יומא עב ע"ב), והשלחן רומז לעשירות (בבא בתרא כה ע"א). ומדות הארון כולן חציונות ואינן שלמות, "אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו" (שמות כה, י), ואלו השלחן "אמתים ארכו ואמה רחבו" (שם, כג), באמות שלמות. לומר לך שלענין התורה צריך האדם לדעת שעדיין חציו הוא בידיעותיו ויש לו כה הרבה להשלים, מכל צד, "והיו הכריבים פרישי כנפים למעלה" (שם, כ), להעפיל ולדאות ולנסק מעלה מעלה. והשלחן מדותיו שלמות, שיהיה שמח בחלקו.

והסבר הענין הוא, שלשמוח "לפני ה'" לא די בשמחה פנימית, והצורך הוא גם כן ברקידה ופיזיון שכן לא שייך לרקוד ולשמוח אלא לפני מי ששמחים בו, כמו ששינונו (כתובות ט"ז) "כיצד מרקדין לפני הכלה" שמכיון שהוא לפני הכלה יש ענין של רקידה.

לזאת חותם הרמב"ם את דבריו "ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר 'ודוד מפוז ומכרכר לפני ה'", פירוש, כיון שדוד המלך עמד לפני הארון, לכן רקד ופיזו, ולא הסתפק בשמחת הלב שהיא שמחה פנימית בלבד.

כשהציע רבי יאשע בער זצ"ל את החידוש הנזכר לפני אביו, הגאון רבי יצחק זאב זצ"ל ממבריסק קילסו מאד והסכים אתו.

הוא עוד הוסיף ואמר, שלפי זה מובן ומבואר היטב מנהגו של רבינו הגר"א מווילנא (המובא בספר "מעשה רב") שבשמחת תורה "היה הולך לפני הספר תורה שמח מאד ברוב עוז וחדוה וחכמת אדם תאיר פניו כלפידי אש בוערת ומספק כף אל כף ומפזז ומכרכר בכל עוז לפני הספר תורה וכשהוחזר הספר תורה לארון קודש שוב לא היה שמח כל כך רק כמו שאר יום טוב".

הסביר הגר"ז ממבריסק את מנהגו של הגר"א כי הנה בשעה שהוציאו את ספר התורה אז היה זמן של לפני ה' לכן צריך לשמוח גם שמחה חיצונית הנעשית על ידי פעולה חיצונית של פיזיון וכרכור לעומת זאת כשהחזירו את ספר התורה לארון שוב אין כאן "לפני ה'" ולכן שמח הגר"א רק "כמו שאר יום טוב", אשר חיובו רק "להיות בהן שמח וטוב לב" - שמחה פנימית גרידא.

אם אני כאן הכל כאן (סוכה נג, א)

"אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח בשמחת בית השואבה אמר כן: אם אני כאן הכל כאן, ואם איני כאן מי כאן"

כיצד זה הלל הזקן, הענותו הגדול יעיד וישתבח בעצמו אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן?

"החתם סופר" (דרשות חת"ס) מביא ביאור בשם רבו המובהק רבי פינחס הלוי הורוביץ זצ"ל רבה של פרנקפורט בעל "הפלאה":

"אם אני כאן" - כלומר, אם אדם פחות-ערך כמוני נמצא כאן, הרי "הכל כאן" - כי אז כולם ראויים להיות כאן ולעבוד את ה'.

"ואם איני כאן" - וסיבת מניעתי תהיה אמנם, משום שאיני ראוי לכך, הרי "מי כאן" - הלא כל אחד יחשוד את עצמו כן, ונמצא שאיש לא יפקוד את בית ה' עד שיהא בית ה' שמם חלילה!

ומוסיף ה"חתם סופר" על פירוש זה "והוא נפלא".

(חיים שיש בהם)

יש המבארים כך: אם אני כאן - שאם ה"אני" שלי כאן בעולם הזה ומונח בגשמיות, "הכל כאן", אזי מופרע מסובביו וממעשיהם, אבל אם "אין אני כאן", שהאני שלו לא מונח כאן בגשמיות - מי כאן? מי יכול להפריע לו, שאינו מרגיש הפרעה מצד סובביו.

מצטער פטור מן הסוכה

בשור"ת מהרש"ג (או"ח סימן לה) כתב ליישב את מנהג כמה אנשי מעשה שנשארים לישיב בסוכה אף אם ירדו גשמים בשיעור של "תסרך המקפה", שהנה הרמ"א פסק שאם הצער לא יפסיק כשיצא מן הסוכה, אין בו פטור מחובת סוכה. והנה אותם אנשי מעשה, באם יאכלו מחוץ לסוכה, יהיה להם צער גדול מזה. לכן, אין בהם את הפטור של ירידת הגשמים שכן מה לי צער זה ומה לי צער אחר?!, אמנם, יש להזהר שלא להיות דובר שקר ושלא לרמות את עצמו בזה.

ושמחתם לפני ה' אליקכם

כתב הרה"ק רבי יהושע מז'יקוב בעל העטרת ישועה זי"ע, הנה בשעה שירד משה רבינו עם הלוחות הראשונות, אחר ששמע מהקב"ה מה שנעשה שם, עדיין לא שיבר את הלוחות עד שירד וראה מה שראה. וצריך להבין שהרי כבר אמר לו הקב"ה "לך רד" וכו', ובחז"ל אמרו ש'אין לדיין אלא מה שענינו רואות', וקשה להבין איך שייך לומר כן אחר שהקב"ה גילה לו את המציאות, היש לך ראייה וידיעה גדולה מזו, והרי כשראו בית דין אין צריך קבלת עדות, לא תהא שמיעה גדולה מראיה, אם הקב"ה אמר לו שזהו המצב, מה צריך עוד לראות בעצמו, איך לא שיבר הלוחות מיד, הרי לא יתכן שהיה לו למשה רבינו ספק במצב.

ותירץ העטרת ישועה שלא שיבר משה רבינו על החטא בעצמו, ולכן אף שאמר לו הקב"ה את המציאות, לא שיבר הלוחות. כי יכולים לשוב בתשובה, 'כי נפלתו קמתו', רק לאחר שראה את המחולות, הרי שהם שמחים יחד עם החטא, על זה שיבר את הלוחות. כן מבואר בספה"ק.

והוסיף העטרת ישועה שכיון שביוה"כ אמר הקב"ה 'סלחתי כדברך', והיתה שמחה גדולה מאד, שהיו רוקדים במחולות מרוב שמחה ששמעו שנשלח להם, אלו המחולות תקנו את המחולות דחטא העגל. כי אם עיקר החרון אף ושבירת הלוחות היה על המחולות, זה לעומת זה, צריך לקבל התורה מחדש ביוה"כ, לוחות שניות, ועיקר התיקון הוא ע"י המחולות שהוא רוקד בשמחה על שחזר להשי"ת. כי אם בשעת חטא יש מחולות, ובשעת

באו ונעיינו בסיפור מהגמרא (תמיד לב ע"ב): אלכסנדר מוקדון ערך מסע לכבוש העולם. עבר את הררי החשך והגיע למחוז שכלו נשים. בקש לערך עמן מלחמה. אמרו לו: "ממה נפשך, אם תהרגנו יאמר: נשים הרג. ואם נהרגך, יאמרו שנפלת ביד נשים".

השלים עמן.

אמר: "הבו לי לחם לאכל". הביאו לפניו שלחן של זהב, ועליו ככר לחם מזהב.

תמה: "וכי כך נוהגים אצלכם, לאכל לחם של זהב?"

אמרו לו: "לאו, אוכלים אנו לחם חטה. אבל אם בשביל לחם חטה באת, האם לא היה לך בארצך?!"

כשיצא משם, כתב על שער המחוז: "אני אלכסנדר מוקדון שוטה הייתי עד שבאתי לכאן והנשים אלפוני חכמה..."

כשחזר ישב ליד מעיין לאכל לחם, והיו עמו דגים מלוחים, שישתמרו בדרך. הדיחם במי המעיין להסיר מליחותם, וספגו טעם מעדן ונפלא. אמר: כנראה, נובע מעיין זה מגן העדן.

ויש לי שאלה: את המעיין הזה מצא בדרכו חזרה, משמע שעבר שם בדרכו לאותו מחוז. מדוע אז לא הבחין בו ובסגלותו.

והתשובה כבר נתנה: כשהלך לשם היו כל מעיניו נתונים לכבש עוד ועוד, להשתלט ולמשל על מעבר להררי חשך. בסדר, יכניע, ידביר תחתיו, ומה הלאה, ובשביל מה, אין זו שאלה. דחף הוא, ואינו בשליטה. בסחף זה, אין מבחינים במעיין מגן העדן!

רק כשפקחו הנשים את עיניו: מה צריך האדם יותר מלחם לשבע. לשם מה טרחת ובאת, מה חסר לך בארצך. וכששקטה מעט המית השקיקה, התפנה למצא את המעיין המברך!

זהו שאמרו: "מה יעשה האדם ויחכם, ימעט בסחורה וירבה בשיביה" (נדה ע"א). הדגש אינו רק על "ירבה בשיביה", אלא גם על "ימעט בסחורה", כי אם שואף הוא לעוד ועוד בגשמיות, יהיה נחון במדת ההסתפקות ברוחניות. וכאמור החסיד בעל "חובות הלבבות" (שער חשבון הנפש פרק ג, חשבון כה): "כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם זה ואהבת העולם הבא. ואמרו: העולם הזה והעולם הבא כשתי נשים צרות זו לזו, כאשר תרצה האחת תקציף השניה". וכך פרשו רבותינו (הרמב"ם ועוד) דברי המשנה: "לא כל המרבה בסחורה מחכים" (אבות פ"ב מ"ה). והעיר "התוספות יום טוב" שהיו שהרבו בסחורה והחכימו, כרבי אלעזר בן חרסום (יומא לה ע"ב) ואילפא (תענית כא ע"ב). ולהאמור, מעיניהם לא היו אלא בתורה. וכמו שפרשו (ערוכין נה ע"א) "לא מעבר לים הוא" (דברים ל, יג), לא תמצא לא בסוחרים ולא בתגרים.

וידועים דברי רש"י בפסוק: "ויעש אלקים את שני המארת הגדלים, את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה", שוים נבראו, ונתמטטה הלכנה על שקטרגה ואמרה שאי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. "ואת הכוכבים" (בראשית א, טז), על ידי שמעט את הלכנה הרבה צבאיה, להפיס דעתה.

והקשה ה"חדושי הרי"ם" זצ"ל איזה פצוי הוא, מה יש ללכנה מהכוכבים שסביבה, במה הם מנחמים אותה על מעוטה.

והשיב: שתראה, שיש קטנים ממנה...

זה מנחם. והראיה, שאנו די מרוצים ממצבנו הרוחני. לא שאנו משלמים, ויש הרבה לאן להעפיל, אבל יש קטנים מאתנו, אז אנחנו רגועים...

ולא זו הדרך! "בשמים - ממעל! בעיני הנשמה יש לשאף לעוד ועוד, "וגם הנפש לא תמלא" (קהלת ו, ז)!

וכך פרש רבנו יונה דברי המשנה: "ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש" (אבות פ"ב מ"ז). שגם אם אין גדול ממך [וכדברי רש"י (במדבר יג) שכל "אנשים" לשון שייכות] השתדל להיות חשוב עוד יותר. "ואף אם אין דבור ההוא כמון, תראה עצמך כאלו דבור חכמי התלמוד אתה, ועמיהם במקום אחד. וגם כי תשיג למעלתם - ופלא, על מי דבר! - תחשב כאלו אתה עומד עם הנביאים, ועם משה רבינו עליו השלום, ומתי תשיג לחכמתם. ובוזה לא תתרשל לעולם מללמד, ובכל יום ויום תתקן במדותיך, כי תוסיף על חכמתך, ותהיה כמעין המתגבר!"

ואני זוכר -

בשעתו היתה בני ברק ישוב קטן, וה"חזון איש" רצה להרחיב גבולות הקדשה. עבר להתגורר ברחוב עזרא - היום קוראים לו רחוב חזון איש, ואת רחוב עזרא העבירו מזרחה. אבל אז היה ביתו מחוץ לעיר, בין חרשות ועצי אקליפטוס, ובלילות נשמעו שם לילות תנים וצבועים. פחד היה לעבר שם בחשכה. ראש העיר, ר' יצחק גרשטנקורן, הציב עמוד תאורה, פנס רחוב, ליד ביתו. יום אחד באתי, וה"חזון איש" שאל: "נו, ר' יעקב, מה תאמר לעמוד החשמל שהציבו כאן?"

הבנתי שהוא רוצה לומר דבר מה, וצדקתי.

והבדל נוסף: בצווי הארון, נאמר "ועשו שלחן" (שם, כג), כלשון יחיד. לומר לך שברוחניות יש להכלל בצווא, בבחינת "קנאת סופרים תרבה חכמה" (בבא בתרא כא ע"א), ואלו בגשמיות יעסק כל אחד בשלו, ולא יפזל לרעהו. עודני נוצר עמי מארע מילדותי. כבן שמונה הייתי, והאכל היה בצמצום והגבלה. פזלתי לצלחתה של אחותי, נדמה היה לי שהיא גדושה יותר. לפתע ספגתי סטירה, היא מלוה אותי עד היום: "תביט לצלחת שלך", מזה לך לוטש עין לקדרת הזולת.

וכתוב מפורש הוא: "ועבדתם את ה' אלקיכם, וברך את לחמך ואת מימיך" (שמות כג, כה). בעבודת ה', התאגדו ברבים, איש את רעהו יעזרו, ואת רעהו יחיב. ואלו בלחם ובמים, יביט לצלחת שלו... ישמח בחלקו, ויסתפק במה שיש לו!

עלינו לדעת: הראשונה ממידותיו של אברהם אבינו היא העין הטובה, והראשונה ממידות בלעם הרשע העין הרעה. ועל ידיה תלמידי אברהם אבינו אוכלים בעולם הזה ונוחלים העולם הבא, ותלמידי בלעם הרשע יורשים גיהנם [בעולם הזה (תוספות יום טוב)] ויורדים לבאר שחת (אבות פ"ה מ"ט). ובאר הרמב"ם (בפירוש המשניות שם) שהעין הטובה היא מדת ההסתפקות, כפי שותר אברהם אבינו על כל רכוש סדום (בראשית יד, כג), "זוה תכלית ההסתפקות, שייח האדם ממון גדול ולא ינהה ממנו אפילו בדבר מועט", ואלו בלעם בא מארם נהרים בעבור הממון שנשכר בו לקלל את ישראל (דברים כג, ה) [ואמר: "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב" (במדבר כב, יח), למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים (רש"י)].

וידוע על זה המשל של הבעל שם טוב זצ"ל ("כתנת פסים", צו), לפריץ שגייס את כל האיכרים לקצר תבואת שדותיו. עמד לפקח על עבודתם, וראה נער עומד בצד. שאל: "מדוע אינו עובד?" וענו: "קטן הוא". קבל את התשובה.

עמלו וקצרו, ולפנות ערב ערך להם סעודה. ראה שאותו נער בא להסב, ותמה: "מה זה, לענין המלאכה נקרא קטן, ולענין הסעודה נקרא גדול?"

הוא הדין בענין ההסתפקות במועט או ההשתוקקות להשיג עוד ועוד. שתי התכונות טבועות בנפש האדם, ושתיהן שכנו הן באברהם אבינו ולהבדיל בבלעם הרשע. השאלה, לענין מה הוא "קטן" ולענין מה "גדול". אברהם אבינו נחון במדת ההסתפקות לענין הרכוש, אבל שאף לגבי מרומים ברוחניות. וכשהיה בן מאה וחולה, וחמה הוצאה מנרתיקה והקדירה את העולם, לא נטל יום חפשה אלא ישב פתח האהל, ושלח עבדו לחפש עוברים ושבבים, ומשלא מצא עמד לצאת בעצמו. כאן לא נקט במדת ההסתפקות והשמחה בחלקו. והפוכו של דבר בבלעם. כסף וזהב, רצה מלא הארמון. אבל ברוחניות, התפלש ברפש.

וזהו שדרשו (מכות י"א): מאי דכתיב "אהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה, ט), זה משה רבינו, אוהב מצוות שלא ישבע מצוות. וידע היה משה שאין שלוש ערי מקלט שבעבר הירדן קולטות עד שלא נבחרו השלוש בארץ כנען, ואמר: מצוה הבאה לידי אקימנה, שנאמר: "אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן" (דברים ד, מא). כה גדושה היה במצוות ובמעשים טובים, "שאיין לך גדול במעשים טובים יותר ממה" (ברכות לב ע"ב), וזכה וזכה את הרבים וזכות הרבים תלוי בו (אבות פ"ה מ"ח), ולא ותר על חצי מצוה! והשתוקק כל כך להכנס לארץ, אך ורק כדי לקיים המצוות התלויות בה (סוטה יד ע"א)!

"אם תבקשנה ככסף, וכמטמנים תחפשנה, אז תבין יראת ה', ודעת אלקים תמצא" (משלי ב, ד-ה). כשוראים כמה עמלים הם לצבר רוחים, וככל שמתעשרים ומרבים נכסים מרבים דאגה (אבות פ"ב מ"ז), יש לו מנה רוצה מאתם, יש לו מאתים וככר רוצה ארבע מאות (קהלת רבה א, לב). ויותר מזה "כמטמנים תחפשנה", במה משקיעים הם בחיפוש אחר המטמונים, שאולי לא יניב מאומה ויבלע סכומי עתק, כמה קדוחי נפט וחפוש גז עקרים בתקוה שמא ואולי. וכאן, הן "יגעתי ולא מצאת, אל תאמין!" (מגלה ו ע"ב).

"אמר רבי אלעזר, מימי לא קדמני אדם לבית המדרש, ולא הנחתי אדם שם ויצאתי. פעם השכמתי, ומצאתי הזבלים והתבנים, ואמרת: אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה'. ואנחנו, לא כזבלים ולא כתבנים!?" פועלי האשפה משכימים לפנינו! (שיר השירים רבה א, ט).

יראה האדם איפה שקדנותו והתלהבותו, ויבין האם הוא מאוהבי כסף או מאוהבי מצוות. ממוחפשי מטמונים, או יראת ה' ודעת אלקים.

"יושב ומשוחח כל היום, ואינו מתעייף, קם להתפלל והוא עיף. יושב ומשוחח כל היום ואינו מתעייף, יושב ללמד ועיף! הוי: "ולא אותי קראת יעקב, כי יגעתי בי ישראל!" (ישעיה מג, כב) (אסתר רבה ג, ד).

הייתי פעם בשעור תורה. הקהל התנמנם, והמגיד שעור בקש לעוררם. אמר בהתלהבות: "והרי כלל נקוט בידינו, שהמוציא מחברו עליו!" - והם ישנים! זעק: "עליו!"

קמו בבעתה ומלמלו: "עליו השלום", רק שיהיה מרוצה...

אבל מעודי לא ראיתי מי שנרדם בעסק, ליד הקפה, כשהקונים צובאים על הדלפק!...

אלו ארבעת הימים, שבין יום הכיפורים לסוכות, ארבעה ימים של הכנה, לקראת יום חג הסוכות, שבו אנו ניטול את ארבעת המינים.

בא המדרש ושאל שאלה - ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר? זה לא יום ראשון, זה אמצע החודש, ט"ו בחודש...

תשובת המדרש ידועה (תנחומא ויקרא) - ראשון לחשבון עונות.

אז בשנים עברו, דיברנו על הענין שכתב רבינו בחיי, אומר שמה שכתוב **ולקחתם לכם ביום הראשון**, הכוונה ליום הראשון שמכפר על חטאו של אבינו הראשון, שנעשה ביום הראשון לבריאה.

היות וחטא אדם הראשון, נעשה בא' בתשרי, זה היום שבו נברא האדם הראשון, ובשעה השביעית, הקב"ה נפח בו נשמה, ובשעה השמינית הכניסו לנ-עדן, בשעה התשיעית ציוה עליו, לא לאכל מעץ הדעת, בעשירית הוא סרח אכל מעץ הדעת...

מה היה עץ הדעת?

הגמרא אומרת, שזה היה **תאנה** או **חיטה** או **גפן**.

במדרש כתוב למאן דאמר, שזה היה **אתרוג**.

אומר רבינו בחיי - ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר למה? בגלל מה שקרה ביום הראשון לבריאה, שהאדם הראשון אכל מעץ הדעת, אז האכילה הזאת מעץ הדעת, למאן דאמר שזה היה אתרוג, לוקחים אתרוג, כדי לכפר על חטאו של אבינו הראשון.

אלו דברי רבינו בחיי, אבל המדרש עצמו אומר - **ולקחתם לכם ביום הראשון, ראשון לחשבון עונות.**

למה הכוונה ראשון לחשבון עונות?

אז המדרש אומר, שביום הכיפורים, נמחלים עוונותיהם של ישראל. עם ישראל עבר מחילת עוונות ב"ה, כולנו נקיים, כמו שכתוב, שיוצאת בת-קול ואומרת לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייניך כי כבר רצה האלהים את מעשיך... הגענו לדרגה של ניקיון עוונות בס"ד..

ממשך המדרש ואומר - אבל בין יום הכיפורים לחג הסוכות, כולם עסוקים, זה בלולבו וזה באתרוגו וזה בסוכתו... אז אין זמן לעשות עבירות, אז ממילא, אומר הקב"ה - לא מונים להם את העבירות...

אבל זה לא אומר, שאם לא מונים להם את העבירות, אז אם תעשה עבירות, זה לא יחשב לך ☺

אני לא זוכר אם סיפרתי לכם, אבל לפני 22.5 שנים נולדו לי תאומות, אז היה יהודי אחד, מבוגר מאוד שישב בחר לידה... אז עוד לא היה פלאפונים, היה רק טלפון ציבורי עם אסימונים...

בקיצור, הוא ישב שם ברחבה, יהודי מבוגר, בסביבות גיל ה-80, תיארתי לעצמי שהוא לא בעל של אישה, שבאה ללדת...

הוא ראה שאני מלא שמחה, התקשרתי להורים שלי, הודעתי להם שנולדו לי תאומות...

הוא שאל אותי "מה נולד לך, בן?"

אמרתי לו - "לא... שתי בנות"

הוא אמר לי "אני נותן לך הבטחה, שבשנה הקרובה, אתה לא עושה עבירות"

אמרתי לו "אתה מדבר בתור נציג של יצר הרע? מאיפה הביטחון שלך?" אמר לי "זה משנה מפורשת במסכת אבות **שיגיעת שניהם משכחת עון**... אם יש לך שניים ביחד, זה משיח ממך את העבירות... צריך לתת לזה בקבוק, לזה בקבוק, להחזיק אותם ביחד... אין לך זמן לעשות עבירות"

אומרים חז"ל - כשאדם נמצא בין יום הכיפורים לחג הסוכות, זה עסוק באתרוגו, וזה בלולבו... אין זמן לעשות משהו אחר. עד כאן דברי המדרש.

ראיתי **בקדושת לוי**, לר' יצחק מברדיטשוב, שכתב דבר נורא, **שראיתי שהבאבא סאלי זצ"ל**, היה כל-כך מבסוט מהחידוש הזה, שהוא הוסיף עליו כהנה וכהנה.

אומר ר' יצחק לוי מברדיטשוב (קדושת לוי, מאמרים בפרשת האזינו) - כתוב בגמרא (מסכת יומא) שאדם שעשה תשובה מיראה, כיון שהוא פוחד מהעונש, אז זדונות נהפכים לו לשגגות. זה לא שהחטא נמחל בתשובה, אלא אז ירד מדרגת מזיד, לדרגת שוגג, אבל אם אדם עשה תשובה מאהבה, אז הזדונות הופכים לו לזכויות.

כשאדם עושה תשובה בראש השנה וביום הכיפורים, הוא מפחד מהקב"ה, אז הוא עושה תשובה, זה לא שהוא עושה תשובה כי הוא אוהב את הקב"ה, אלא הוא עושה תשובה, כי הוא מפחד מהעונש שהוא יחטוף. אבל כיון שמגיע חג הסוכות, ובחג הסוכות אנחנו עושים תשובה מאהבה - בכל קניית ארבעת המינים, קונים אתרוג, לולב... בונים סוכה, אז התשובה היא מאהבה, אתה מראה כאן, כמה אתה מחבב את המצוות, אז הזדונות הופכים עכשיו, לזכויות, לכן הדין הופך להיות, דין חדש, לכן כתוב **ולקחתם לכם ביום הראשון**, כי הדין, הוא דין חדש.

אמר: "ראה, אני יוצא מהבית, ורואה שיש לי צל ענק, מתמשך והולך למרחקים. ככל שאני מתקרב לעמוד החשמל, כך הולך הצל ומתקטן. וכשאני מגיע אליו, עובר תחתיו, הצל נעלם. אני ממשיך והולך, והצל שב ונמתח לפני. ככל שאני מתרחק, הולך הצל ומתארך -

ולמדתי, שכל שאנו מתרחקים מהאור, אנו מרגישים וחשים יותר ויותר "יש", וככל שאנו מתקרבים אל האור, אל חכמת התורה וחכמי התורה בדורות הראשונים, אנו נוכחים יותר ויותר בקטנותנו ואפסותנו!"

זה שאמרו (קדושין מט ע"ב): סימן לגסות הרוח, עניות דתורה. והינו, שמשוה עצמו לפחותים ממנו ומתגאה עליהם, וממילא אינו משוה עצמו לגבורים ממנו ואינו משתדל להעפיל אליהם! ועתה, לעניינינו.

ידועים דברי המדרש (ויקרא רבה ל, יב): "פרי עץ הדר" אלו ישראל, מה ארתוג זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים.

"כפת תמרים" אלו ישראל, מה התמרה הזאת יש בה טעם ואין בה ריח, כך ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים.

"וענף עץ עבת" אלו ישראל, מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם, כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה...

"וערבי נחל" אלו ישראל. מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך ישראל, יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים. ומה הקדוש ברוך הוא עושה להם, לאבדם אי אפשר, אלא אמר הקדוש ברוך הוא: יקשרו כלם אגדה אחת והן מכפרין אלו על אלו.

והנה, לערבה אין במה להתגאות. אין בה לא טעם ולא ריח, לא תורה ולא מעשים טובים. כל הצדקת קיומה, בהתחברותה לאגד הלולב. וגם שם, הערבה משמאל ("משנה ברורה" תרנא, יב) ונמוכה היא מהלולב וההדס (רמ"א, שם).

בהושענא רבה, כשמביאים אותה בפני עצמה, חובטים אותה. כל קיומה, בהתבטלותה לאלו שמעליה, מהבחינה הרוחנית, לבעלי תורה ומעשים טובים. אך אם מתיצבת היא כשלעצמה, מתגאה היא לא בתורה שאין בה ולא במעשים הטובים שאינה עושה, אלא בעניי העולם, "ואל הארץ" זה הגוף (סנהדרין צא ע"ב), תחבט בארץ!

מעלי ההדס, יש לו במה להתגאות. ניחוחו ערב, מעשים טובים בידו. אך לא: "ענף עץ עבת", "עבת" נוטריקון: "תהרביני בנפשי עז" (תהלים קלח, ג), אין "עז" אלא תורה (זבחים קטז ע"א). ידע ההדס שאינו משלם, ידע שאין די במעשים טובים, שדבר אחד מן התורה שוה מכל מצוותיה של תורה (ירושלמי, ריש פאה), ושנר מצוה ואלו התורה אור (משלי ו, כג). ואם אמנם גבוה ההדס מן הערבה, ומימין הוא, אבל הלולב במרכז, וגבוה מכולם.

והלולב אף הוא אינו מתגאה. אמנם גבוה הוא, ועוצר רוחות רעות וטללים רעים (סכה לז ע"ב) כי התורה מגינה ומצילה (סוטה כא ע"א), אבל שלמות אין בו, כי תורה בלא מעשים טובים כמוה כבנין בלא יסודות איתנים (אבות דרבי נתן כב, א. כד, ב-ד). ועדין צריך הוא לבקש "וטהר לבנו לעבדך באמת", שהאתרוג דומה ללב (ויקרא רבה ל, יד), האתרוג שיש בו שלמות תורה ומעשים טובים, ויש ללולב ואין לשאוף. "לולב", נוטריקון לו לב (זהר ח"ג רכ, ב)!

האתרוג משלם הוא, אך כשהיה האתרוג בעצו, עם אתרוגים אחרים, ידע שזו השלמות, תורה ומעשים טובים, ולבו יודע מרת נפשו, שמשלם אינו. יש אתרוגים נאים יותר, ומיחסים יותר, ונקיים יותר.

קוטפים אותו ועוטפים בפשתן ומניחים בכלי כסף, והוא רואה עצמו כמהדר שבארבעת המינים, ומבקש: "אל תבואני רגל גאוה!" רבונו של עולם, שלא אשוה עצמי ללולב להדס ולערבה, ושלא תזוח דעתי עלי. שאשוה עצמי לאתרוגים שמעלי, ואוסיף בתורה ובמעשים הטובים!

(והגדת)

אומרת התורה בפרשת אמר - (ויקרא כג, מ) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים... התורה מצוה אותנו לקחת ארבע מינים...

כתוב בתלמידי הבעל שם-טוב, שהקב"ה, כדי לתת לנו את ההכנה להחזיק ביד את אותם ארבעת המינים, שכתוב בחז"ל, שאלו ארבעת המינים, שמושגחים ישירות, ע"י הקב"ה, כך מופיע בחז"ל...

כל אחד מהמצמחים, יש לו מלאך שאומר לו "גדל", אבל ארבעת המינים, הם המינים המושגחים ע"י הקב"ה באופן אישי, וכדי להכין אותנו לקראת לקיחת ארבעת המינים, נתן לנו הקב"ה ארבעה ימים, בין יום הכיפורים לסוכות, שכל יום מהימים האלה, צריך לעשות הכנה מיוחדת, על כל אחד מהמינים - יום אחד צריך לעבוד על לולב, יום אחד על אתרוג, יום אחד על הדסים, יום אחד על ערבה...

כתוב שנוהגים ללכת לתשליך בראש השנה. מה עושים בתשליך?
מוציאים את הכיסים, וכביכול, זורקים את כל העוונות החוצה.

אמר הבאבא סאלי על זה, דבר נפלא ביותר – אם עפ"י מה שכתב ר' יצחק מברדי'וב, שבחג הסוכות אנחנו עושים תשובה מאהבה, אז הזדונות הופכים להיות זכויות, אז אנחנו מבקשים את העוונות בחזרה, לכן כתוב (ישעיה יב, ג) ושאתם מים בששון ממעיני הישועה... לכן השמחה הגדולה של חג הסוכות היא, שאנחנו כביכול, שואבים את כל העוונות חזרה החוצה, כך אמר הבאבא סאלי זצ"ל.

אם ככה, אמר השפת אמת – תבין דבר נפלא ביותר, אומרים ביום הכיפורים (ישעיה מג, כב) מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך שובה אלי כי גאלתיך – כשאנחנו יושבים בסוכה, זכר ענני הכבוד, אז מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך – שתי הדברים האלה, מחזירים אותנו למצב, של כפרת עוונות בחג הסוכות.

אם ככה, נוכל בס"ד, לעמוד על עוד דבר אחד:

זכונת מה זכו ישראל למתנה, שנקראת חג הסוכות?
אז יש הרבה דעות, למה זכו לזה...

אחד הדברים שחז"ל מביאים – כיון שאברהם אבינו, הושיב את האורחים שלו תחת העץ. אמר הקב"ה "אתה הושבת את האורחים שלך תחת העץ, חיך, שאני נתן לבניך מצוה שעושים אותה, מתחת לעץ, זו המצוה של חג הסוכות, שנאמר (בראשית יח, ד)... והשענו תחת העץ. אלו הדברים שמביאים חז"ל במדרש.

אם ככה, אומרים רבותינו דבר נפלא ביותר – בזה שאברהם אבינו, הושיב את האורחים שלו תחת העץ, בזה הוא זכה לקרב אותם לעבודת ה'. הרי הוא נתן להם לאכל, ואמר להם "רבותי, או שאתם מברכים או שאתם משלמים"

אז אנשים העדיפו לברך מאשר לשלם, אז הם הגיעו לידי אמונה, שהזכירו שם שמים, היו שם גם ישמעאלים, גם ערבים... כולם אמרו "הקב"ה, הוא המלך!"

יוצא, שבזה שהכניס אברהם אותם אליו, הם באו לידי אמונה.

אומרים רבותינו – זה הכוח שיש במצות סוכה, שהיא הופכת להיות צילא דמהימנותא... זו המצוה שאדם מקיים אותה, בכל הגוף שלו.

אין מצוות שאדם מקיים בכל הגוף, אמר הגאון מוילנה, רק ישיבה בארץ ישראל ומצוות הסוכה. יש טוענים שגם מקווה.

אם כך, הייתי רוצה לעמוד רק על עוד נקודה אחת, ברעיון של צילא דמהימנותא, כדי לחבר לנו רעיון נוסף:

להלכה נפסק, שכל המלאכות שאדם עושה, צריך לעשות אותם בסוכה – אוכל בסוכה, ישן בסוכה, מדבר בסוכה... אבל שני דברים כתוב בהלכה, שלא עושים בסוכה, מהם?

לא מתפללים בסוכה, ואדם שרוצה ללמוד בעיון, שלא ילמד בסוכה, שילך לבית הכנסת.

כל אחד שואל את עצמו – אם לאכל בסוכה, ולישון בסוכה.... אז למה לא להתפלל בסוכה?

שאלה נוספת שראיתי, ששואל אותו ספר, שנקרא שדה אברהם – אתה מזמין את האושפיזין לסעודה? תזמין אותם שאתה מתפלל... מה החגיגה הגדולה?!

הוא אומר תשובה נפלאה ביותר – הקב"ה בדק אותנו כבר בראש השנה וביום הכיפורים, וראה באיזה דרגה אנחנו בימים האלה, אבל בחג הסוכות, אומר הקב"ה "בא נראה אותך, כשאתה אוכל, כשאתה ישן, כשאתה מטייל, בא נראה שם, אם אתה נמצא ב - צילא דמהימנותא. זה שהיית דבוק בי בעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים, כולם ראו... אני רוצה לראות עכשיו, בשבעה ימים האלה, שאתה לא נמצא איתי ביחד, שאתה נמצא ב - צילא דמהימנותא.

אז כל שבעת הימים האלה, שאתה נמצא ב - צילא דמהימנותא, שם צריך לבדוק אותך, איך אתה נמצא מבחינה רוחנית, לכן דווקא האכילה והשתיה והשינה, דוקא אז, צריך לראות איך אתה מתנהג בסוכה, כשאתה נמצא ב - צילא דמהימנותא.

זאת ההקדמה לחג הסוכות, ורציתי להיכנס לדבר קצת יותר עמוק:

בשבוע הבא בע"ה, נקרא פרשת וזאת הברכה, תהיה חציצה של יום אחד, ומיד עוברים לפרשת בראשית, אז ממילא, אני רוצה לעמוד על נקודה אחת, שבע"ה תחבר לנו גם את פרשת וזאת הברכה, וגם את פרשת בראשית וגם את חג הסוכות. אני רוצה לחבר את שלושתם ביחד, ברעיון נפלא שראיתי, בשם משמואל, ממאמרים שלו, בפרשת בלק, ומשם בע"ה, אני רוצה לבנות יסוד נפלא.

היסוד שאני רוצה לבנות עליו את הדברים, זה רש"י, בפרשת בלק, לאחר שהאנון פתחה את פיה ואמרה (במדבר כב, ל) הלא אנכי אתנן אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה... מה עשיתי לך כי הכינתי זה שלש רגלים...

שואל המדרש תנחומא – ממתי אתון מדברת בלשון הקודש?

אומר רש"י במקום, בשם מדרש תנחומא – זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אמה החוגגת שלש רגלים בשנה.

שואלים כל המפרשים כולם מדוע שאלה האנון דוקא על שלוש רגלים?

אומר הכלי יקר דבר נפלא ביותר – הרי האנון נטתה מן הדרך, שלוש פעמים. בשלושת המקומות שהיא נכנסה, הכל רומז לשלוש רגלים.

אומר הכלי יקר – ומדכתב רש"י זה שלש רגלים, אתה רוצה לעקור אומה החוגגת שלש רגלים (במד"ר כ.יד) שמע מינא שאותן ג' סימנים שהזכיר הם כנגד ג' רגלים ומתחיל מן סוכות אשר בחדש תשרי ראש השנה שנאמר בו (דברים טז.יג) באספך מעשיך מן השדה, ועליו נאמר ותט האנון מן הדרך ותלך בשדה אתה רוצה לעקור אומה החוגגת חג האסיף התלוי בשדה ובו מקריבים ישראל ע' פרים כנגד ע' אומות וא"כ בטולם גורם בטול כל האומות.

* שלוש פעמים מוזכרת המילה שמחה, לגבי חג הסוכות. אומרים חז"ל (ילקוט שמעוני) – למה נאמר שלוש פעמים שמחה?

אומר המדרש – בחג הפסח אתה לא יכל לשמוח, כי עדין לא היה קציר של התבואה, ואתה לא יודע אם התבואה תצליח או לא, ולכן בחג הפסח נידונים על התבואה, ולכן מביאים שעורים.

בחג העצרת מביאים שתי הלחם, כי בעצרת נידונים על פירות האילן, והוא לא יודע אם פירותיו יצליחו או לא.

אבל כשמגיע כבר חג הסוכות, שכבר את התבואה הוא הכניס הביתה, וגם את הפירות הוא כבר הכניס הביתה, ויש לו כבר מחילת יום הכיפורים, לכן כתוב שלוש פעמים 'שמחה', בחג הסוכות!

ממשיך הכלי יקר ואומר - ואח"כ אמר במשעל הכרמים, רמז לחג הפסח זמן י"מ שנאמר (תהלים פ.ט) גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותטעה, כי הדין נותן לעקור הקוצים וליטע הגפן ואיך אתה רוצה להחליף הקערה ולעקור הכרמים מפני הקוצים, ודרך הגפן שהוא נרפס ברגלים ולסוף היין מפיל את זה ורופסו כששותהו, כדמסיק בילקוט פר' וישב (קמו). בשם מדרש שוחר טוב ושם מביא הרבה דמיונות על שישראל נמשלו לגפן וכולם שייכים לבטל דעת בלעם. ורמז לחג הפסח שבו שותים ד' כוסות של יין כנגד כוס ישועות לישראל שנמשלו לגפן, וכתוב ד' לשונות של גאולה, וכנגדם הקב"ה משקה לאומות ד' כוסות תרעלה כדמסיק בב"ר, (וישב פח.ה) ואיך אתה רוצה לעקור כל זה ולהחליף השיטה בין ישראל לעמים.

ואח"כ אמר ויעמוד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל, כנגד עצרת שבו קבלו את התורה שנאמר בה (משלי ג.טז) אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, ואלמלא קבלו ישראל התורה היה העולם חוזר לתוהו ובוהו (שבת פח.) והיו כל האומות בטלין ואיך אתה רוצה לעקור אומה זו החוגגת חג זה שיש בו צורך לכל האומות ולכל הנמצאים שבמעלה ושבמטה ויכול להיות שגם במשעול הכרמים רמז לו אתה רוצה לעקור אומה החוגגת חג הפסח ושותין בו ד' כוסות, כנגד ד' מלכיות, ושל יין כמספר ע' כנגד ע' אומות, ובטול זה גורם ג"כ ביטול כל ע' אומות.

אם ככה, אומר הכלי יקר, שאתון ירדה שלוש פעמים – לשדה – רמז לחג הסוכות, הכרם – רמז לחג הפסח ומשעול הכרמים – רמז לחג השבועות, שהקב"ה תחם אותנו במקום אחד, מבלי יכולת לזוז ימין ושמאל.

יוצא, שכל הענין הזה, רומז לשלושת הרגלים, וכאן השאלה שנשאלת היא – מה האנון "התלבשה" דוקא בענין של 'שלושת הרגלים'?

אתה השאלה הזאת מצאתי, בספר שנקרא שם משמואל, שנת תרע"ח. במאמרים שלו הוא שואל את השאלה הזאת, ואומר דבר נפלא ביותר.

אני אומר את התשובה שלו, ומהתשובה שלו, נגיע לחג הסוכות - בלעם הרשע, רצה להחזירי בעם ישראל, את המידות שלו.

המידות של בלעם הרשע, מופיעות במשנה באבות (ה, יט) - עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע.

בשפה שלנו - עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה זה קנאה תאוה וכבוד.

שואל הספר שם משמואל – מה פתאום הוא רצה לעקור מעם ישראל את הרגלים?

ואומר – הוא רצה לעקור את הרגלים, כי הרגלים מגינים את עם ישראל, מקנאה תאוה וכבוד.

כל רגל בפני עצמו, יש לו מאפיין, והמאפיין שלו, מגן על עם ישראל. ברגע שעם ישראל חוגג את החג הזה, יש לו כוחות עילאיים, להתגבר על המידה הזאת.

אומר השם משמואל – פסח, הוא כנגד אברהם, הוא כנגד לעזור לבן-אדם, להילחם כנגד הכבוד.

ידוע לכולם, שהרי במצא אין כלום, לא תופחת ולא מתפתחת, אז כל המהות של זה, מבטא את השפלות, שזה נגד הכבוד.

חג השבועות, הוא כנגד התאווה. ידוע לכולם, שהקב"ה אמר לעם ישראל "אל תיגשו אל אישה" ... כל המהות של מתן תורה, הוא כנגד הענין של תאוה.

סוכות, אומר השם שמואל, הוא כנגד הקנאה. יעקב אבינו, זה החג שלו, כמו שאומר הטור – פסח כנגד אברהם, שבועות כנגד יצחק וסוכות כנגד יעקב.

אלה הדברים שאומר הספר שם משמואל, בפרשת בלק.

אומר השם משמואל – היות ויעקב אבינו, הוא הסמל של חג הסוכות, וביעקב כתוב (בראשית לג, יז) ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות

שואל השם משמואל – ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות? על שם מה שהוא עשה לבהמות שלו? מה החידוש כאן?

שואל רש"י ועוד מפרשים – בגלל שהוא עשה לבהמות שלו סוכות, לכן הוא קרא את המקום סוכות?

וכולם מבססים את תשובתם על התרגום יונתן בן-עוזיאל במקום.

אומר התרגום במקום – ויעקב נטל לסוכות ואיתעכב תמן תריסר ירחי שתא ובנא ליה בי מדרשא ולגיתיו עבד מטלן בגין כן קרא שמא דאתרא סוכות.

בית המדרש, הוא בנה בנין של קבע – ויבן לו בית, את זה הוא בנה... ולמקנהו עשה סכת עשה דירת ארעי.

עד כאן דבריו של הספר שם משמואל, בפרשת בלק.

התעוררתי לדבר הזה, היות והשבוע בע"ה מסיימים את התורה, פרשת וזאת הברכה, ושם הפסוקים מדברים על מות משה, בהר ההר... עד כאן הדברים ידועים...

ראיתי שתי מדרשים... מדרש אחד היה חדשני מאוד עכורי, במדרש תנחומא בפרשת ואתחנן, שם מביא המדרש דבר שהוא פלא, ואחרי זה ראיתי את המדרש, בפרשת וילך, שניהם מדברים על הבחירה של משה רבינו.

במדרש תנחומא, בסוף פרשת ואתחנן, לפני שמשה רבינו מסתלק לבית עולמו, מביא המדרש שמשה רבינו בא לקב"ה, וביקש לחיות, ובמדרש בפרשת וזאת הברכה כתוב, שמשה רבינו ביקש אפילו להיות בהמה....

שמעתי את הרב שך זצ"ל כמה פעמים, שהוא שואל את השאלה – איזה מן דבר זה, לחזור לעולם הזה בגלגול של בהמה?

והתשובה שאמר הרב שך – אמר משה רבינו "כל רצוני, זה לקדש שם שמים..." אם אני יהיה בשמים, לא יהיה לקב"ה, שום קידוש שם שמים, אבל אם אני אהיה כאן, בתור בעל חיים מה תהיה התוצאה? תעמוד אמא עם הבן שלה, והבן יגיד לה "אמא, תראי איזה ציפור יפה!" ... והאמא תגיד לבנה "את הציפור הזאת, ברא הקב"ה בששת ימי בראשית..." ואז יתקדש שם שמים.

אמר משה "לא אכפת לי להיות ציפור, אם יתקדש ע"י שם שמים".

באחד הפעמים שמופיע בפרשת ואתחנן, אמר משה לקב"ה "ריבונו של עולם, תשאיר אותי כאן"

אמר לו הקב"ה – איני יכל להשאיר אותך כאן, כי כבר הגיע זמנו של יהושע, למלא את מקומך. ואין מלכות נוגעת בחברתה....

אמר משה – זה כל הבעיה?! אני פותר אותה ברגע! יהושע יהיה מלך ואני נישאר.

אמר לו הקב"ה – אין שום בעיה, מחר יהושע מוסר שיעור, ואתה תילך לשיעור שהוא ימסור....

אני מקריא את דברי המדרש (מדרש תנחומא, פרשת ואתחנן) – אמר

לפניו, רבוני, אם מפני יהושע אני מת, אלך ואהיה לו תלמיד. אמר לו: אם אתה רוצה לעשות כך, לך עשה. עמד משה והשכים לפתחו של יהושע. היה יהושע יושב ודורש, ועמד משה וכפף קומתו והניח ידו על פיו, ונתעלמו עיניו של יהושע ולא ראה אותו, כדי שיצטער וישלים עצמו למיתה. והלכו ישראל אצל משה לפתחו ללמד תורה, ושאלו ואמרו, משה רבנו היכן הוא. אמרו להם, השכים והלך לפתחו של יהושע. הלכו ומצאוהו בפתחו של יהושע, והיה יהושע יושב ומשה עומד. אמרו לו ליהושע, מה עלתה על לבך שמשה רבנו עומד ואתה יושב. כיון שתלה עיניו וראהו, מיד קרע בגדיו וצעק ויבכה ואמר, רבי רבי, אבי אבי ואדוני. אמרו ישראל למשה, משה רבנו, למדנו תורה. אמר להם: אין לי רשות. אמרו לו: אין אנו מניחין אותך. יצתה בת קול ואמרה להם, למדו מיהושע, וקבלו עליכם לישב וללמד מיהושע. ישב יהושע בראש, ומשה בימינו, ובני אהרן משמאלו, והיה יהושע יושב ודורש בפני משה. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, בשעה שאמר יהושע, ברוך אשר בחר

בצדיקים, נטלו מסורות חכמה ממשה ונתנו ליהושע, ולא היה יודע משה מה היה יהושע דורש. אחר שעמדו ישראל מיישיבה, אמרו למשה, פרש לנו את התורה. אמר להם: איני יודע מה אשיב לכם. והיה משה רבינו נכשל ונפל.

באותה שעה אמר משה, רבון העולמים, עד עכשו בקשתי חיים, ועכשו הרי נפשי נתונה לך...

עד כאן דברי המדרש תנחומא...

אני מקריא מדרש רבה, פרשת וילך, אות ט – קרא את יהושע, אמר לפניו רבונו של עולם, יטל יהושע ארכי שלי ואהא חי, אמר הקדוש ברוך הוא עשה לו כדרך שאמר עושה לך, מיד השכים משה והלך לביתו של יהושע, נתיירא יהושע והוא משה רבי בוא אצלי, יצאו להלך, הלך משה לשמאלו של יהושע, נכנסו לאהל מועד, ירד עמוד הענן והפסיק ביניהם, משנסתלק עמוד הענן הלך משה אצל יהושע ואמר מה אמר לך הדבור, אמר לו יהושע כשהיה הדבור נגלה עליך יודע הייתי מה מדבר עמך, אותה שעה צעק משה ואמר מאה מיתות ולא קנאה אחת, ושלמה מפרשה (שיר השירים ח, ו): כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה, אהבה שאהב משה ליהושע, ומה שקנא משה ביהושע...

בא הספר המאור שבתורה, ושואל שאלה עצומה – איך אפשר לומר את זה על משה רבינו?

משה רבינו, כאשר יהושע אמר לו אלדד ומידד מתנבאים במחנה... אדני משה כלאם... מה אמר לו משה רבינו?

ומי יתן כל עם ה' נביאים שכולם יהיו נביאים, מה אכפת לי!?

אומרים חז"ל – ביום תום שבעת ימי המילואים... בכ"ג באדר... מתחיל משה רבינו לעבוד במשכן, ונמצאים שם אהרון ובניו, ומסתכלים כיצד משה עובד... מגיע ראש חודש ניסן, ואמר הקב"ה למשה "סיימת... בבקשה להעביר את העבודה, לאהרון ולבניו..."

למשה רבינו של חרה... ושאל את הקב"ה "למה?"

אמר לו הקב"ה – שבעה ימים בסנה דיברתי איתך... גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך... דיברתי ודיברתי, ניסיתי להשפיע עליך שתיקח את העבודה, ולא לקחת! שבעה ימים עבדת את העבודה, עכשיו תעביר אותה לאהרון אחיך...

אתם חושבים שהוא נישבר?

מה פתאום... אמר לנו דוד המלך בתהילים (קלג) כשמן הטוב על הראש ירד על הזקן זקן אהרן שירד על פי מדותיו.

שואל המדרש (ויקרא רבה, פרשה ג) – וכי שני זקנים היו לאהרון ואת אמרת הזקן זקן, אלא כיון שראה משה את השמן יורד על זקן אהרון היה שמח כאלו על זקנו ירד. משה רבינו היה כל-כך שמח, שאהרון אחיו התמנה להיות כהן גדול!

עוד מביא המדרש – (תהלים קלג, א ג): הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד כשמן הטוב על הראש וגו'...

מתחילת הבריאה, שתי אחים שיושבים ביחד, רק אקשן יש בניהם – קין הרג את הבל, אח"כ יש את ישמעאל ויצחק, עשו ויעקב, יוסף והשבטים... כל הזמן מריבות... על מה טוב ועל מה נעים?

אומר המדרש, שכל הפסוקים האלה, לא נדרשו אלא על משה ואהרון. אהרון ומשה, זה שבת אחים גם יחד הם אוהבים אחד את השני!

כך שאל הספר המאור שבתורה – אני לא מבין, אם יהושע מקבל נבואה, ואני לא יודע מה מאה מיתות ולא קנאה אחת... מה הולך כאן? מה היסוד שכתוב כאן?

רבתי, אם אלה הדברים, בואו ונתחיל לבארם:

ישנה מידה שנקראת קינאה, היא נפוצה יותר מאשר האבולה ©.

אני רוצה לעמוד על המידה הזאת, שנקראת קינאה, כי המידה הזאת, איתה יצק הקב"ה את העולם.

איפה אנחנו רואים את זה?

אנחנו רואים את זה עוד לפני שנבראו בני-האדם, שכבר היה אקשן, בין שתי בריות – השמש והירח.

במדרש כתוב, ששניהם היו אותו גודל, ושניהם האירו... הם נבראו כבר ביום הראשון, וביום הרביעי, אומר רש"י, הקב"ה כבר תלה אותם בעליונים... באה השמש וטענה – מה זה הדבר הזה, איך יכל להיות שהקב"ה ברא, שתיים אותו הדבר!?

היא באה לקב"ה ואמרה – "ריבונו של עולם, אין שתי מלכים משמשים בכתר אחד..."

אם היא היתה באה ואומרת – ריבונו של עולם, אין שתי מלכים משמשים בכתר אחד, לכן תקטין אותי, אז זה היה בסדר גמור... אבל היא אמרה – לכן תקטין אותו...

לכן יוצא, שמידת הקנאה הראשונה שהיתה בעולם, היתה כאן, ודרך-אגב – היא הביאה גם את הלשון הרע הראשון בבריאה, כך כתוב בספר האשכול, כותב, שזאת הסיבה שכתוב מאורות חסר, כיון שביום הזה נבראה מיתת האסכרה (רש"י, שבת ל"ב).

אומר הספר אזנים לתורה – כאן, מהקנאה הזאת, אתה לומד דבר נפלא. הירח חיפשה שררה, למה?

השמש אמרה "אין שני מלכים משמשים בכתר אחד" – מי אמר לך שאת מלך בכלל!?

מילא, היתה אומרת 'עבדים'... עבדים כן משמשים ביחד...

אומר הספר אזנים לתורה – כל הרוף אחר הכבוד, הכבוד בורח ממנו... השורש של המידה הזאת, זו מידת הקנאה.

אם ככה, נוכל להבין דבר נפלא – לא רק שהנבראים האלה, גם המלאכים, שתגיד לכאורה, מה שייך מלאכים למידות!?

אבל חז"ל מלמדים אותנו, שהמלאכים קינאו בבני-אדם.

אומרת הגמרא (מסכת סנהדרין נט), שהמלאכים צלו בפני האדם הראשון בשר וסינו לפניו יין, אותו רגע שראה זאת הס"מ, שלא היה מלאך כמותו, שהיה בעל 12 כנפיים, אמר – המלאכים צולים לפניו בשר ומסננים לפניו יין?! חייבים להחטיא אותו!

למדנו עוד דבר – שהמלאכים מקנאים בבני-האדם, והקב"ה ידע, שאם הוא לא ינהג בפעולה מסוימת, כל הבריאה כולה תתערבב בגלל קנאה.

למה הקב"ה ברא את אדם הראשון, ביום השישי, חלקו מן העליונים וחלקו מן התחתונים – את הגוף הוא לקח מן האדמה למטה, ואת הנשמה מן העליונים?

אומר רש"י במקום – ויפח באפיו. עשאו מן התחתונים ומן העליונים, גוף מן התחתונים ונשמה מן העליונים, לפי שביום ראשון נבראו שמים וארץ, בשני ברא רקיע לעליונים, בשלישי תראה היבשה לתחתונים, ברביעי ברא מאורות לעליונים, בחמישי ישרצו המים לתחתונים, הזקק בשישי לבראות בו מעליונים ומתחתונים, ואם לאו יש קנאה במעשה בראשית, שיהיו אלו רבים על אלו בבריאת יום אחד.

פירוש הדבר – אמר הקב"ה "אני חייב לעשות את זה, אחרת תהיה בעולם קנאה".

אם אלה הדברים רבותי, למדנו דבר ראשון, שגם דוממים מקנאים, למדנו שמלאכים מקנאים, ועכשיו הגיע האדם.

איפה האדם מקנא?

כתוב בחז"ל – שהגיע הנחש ופיתה את חוה, אומר המדרש – אמר לה "תאכלו מן העץ..." למה? "כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב ורע"

אומר הספר המאור שבתורה – תראה מה עשה כאן השטן, הוא לקח את הקנאה, ואמר לו "בא תראה... דע לך, אתה רוצה להיות אלהים? יש לך אפשרות, פשוט תאכל מהעץ הזה, ותוכל לברוא עולמות".

זאת אומרת, הוא יצק בו, שיוכל להיות כמו הקב"ה. זה היה אצל אדם הראשון, ומה היה אצל חוה?

אומר המדרש – אמרה חוה "אני אכלתי מהעץ הזה, ואם אכלתי, אלך ואתן גם לאדם, למה?"

כי קינאה באדם הראשון... אמרה "אם אני אכלתי, אני הולכת למות, שנאמר (בראשית ב, יז) כי ביום אכלך ממנו מות תמות..."

אם הוא לא יאכל, הוא ישרא בחיים, ואם הוא ישרא בחיים, יהיו צריכים לברוא לו אישה אחרת, ואם צריכים לברוא לו אישה אחרת, פירוש הדבר, שהוא מרוויח... אז אם אני הולכת, כולם הולכים איתי ביחד ☺

אם ככה יוצא, שחוה קנאה באדם... אז יש לנו קנאת דוממים, קנאת מלאכים וקנאת בני-אדם...

רבותי, יש גם קנאה בבעלי חיים, איפה זה מופיע?

אומר הדעת זקנים מבעלי התוספות – אומרת התורה, שאסור לחרוש בשור ובחמור יחדיו, למה?

לפי שהחמור אינו מעלה גרה, אלא הוא רק מפריס פרסה, והשור, הוא גם מעלה גרה וגם מפריס פרסה... הוא כל הזמן מעלה אוכל, אז החמור מהצד מסתכל על השור, ואומר לעצמו "מאיפה הוא משיג כל-כך הרבה אוכל... אנחנו שתינו סוחבים, והוא תמיד סוחב עליו אוכל.."

יוצא שהחמור מקנא בשור, הוא לא יודע שכל מה שהוא אוכל, זה בא לו מבפנים, הוא כל הזמן אוכל בחזרה את אותו האוכל.

באה התורה ואומרת לנו (דברים כב, י) לא תחרש בשור ובחמור יחדיו כי זה מעורר בניהם קנאה.

יוצא עפ"י זה, שאין לך נברא בעולם, שלא שתול אצלו מידת הקנאה.

אומר הספר יפה תואר על המדרש – חז"ל אומרים שקין קם על הבל, כדי להרוג אותו. אמנם קרבנו של הבל התקבל וקרבנו של קין לא התקבל, אבל זו לא היתה הסיבה...

למה קרבנו לא התקבל?

כתוב בפסוק (בראשית ד, ח) ... ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגו...

מה קרה בשדה?

אומרים חז"ל שלוש דעות – הם פתחו במחלוקת. איזה מחלוקת?

אחד אומר – על חלוקת מקרקעין ומיטלטלין.

אמר קין – אם אני עובד אדמה, אז עבודת האדמה שייכת לי, אז האדמה שלי! ואם אתה הבל, רועה צאן, אז העבודה שלך היא מיטלטלין, אז תעבוד במיטלטלין. מחלוקת אחת.

רבו בניהם... אמר קין להבל – אם האדמה שלי, תשלם לי אגרה!

אמר לו הבל – אין בעיה, אבל הבגדים שלך, הם שלי, כי המיטלטלין שלי... אז בא ונעשה קיזוים, אתה לא תשלם לי, ואני לא ישלם לך... על זה קם קין והרג את הבל.

עוד דעה אומרת, שהם רבו על עניני בית המקדש, למה?

כי בית המקדש נקרא שדה, שנאמר (ירמיה כו, יח) ציון שדה תחרש.

אומר פרקי דרבי אליעזר – שם הם גרו, לאחר שאדם הראשון גורש מגן עדן, הוא גר בהר המוריה, ושם הם רבו, מי יקבל מה, שתהיה החלוקה העתידית על עניני הקרקעות, מי יקבל את מקום בית המקדש. על זה קם קין והרגו.

עוד דעה בחז"ל – הם רבו על התאומה היתירה, שנולדה עם הבל. קין אמר "אני בכור, היא שלי"... הבל אמר "היא נולדה איתי, אז היא שלי".

אישה נקראת בשם שדה, שנאמר (בראשית כה, כט) ויבא עשו מן השדה והוא עיף...

אומרת הגמרא – חמש עבירות הוא עבר באותו יום, אחד מהם, שהוא בא על נערה מאורסה, למה זה נקרא שדה? עין מסכת ב"ב.

יוצא שכל המחלוקת בניהם, היתה על עניני שדה. או נדלן, או בית המקדש שנקרא שדה, או אישה. אלו הדברים שאומרים רבותינו.

אומר הספר יפה תואר – ומכאן למדת, כי כל מריבה שבאה בעולם, באה או בגלל קנאה, או בגלל תאוה או בגלל כבוד.

ועל זה ר' אליעזר הקפר אמר – הקנאה התאוה והכבוד, מוציאים את האדם מן העולם.

הדעה הראשונה שאומרת, שהם רבו בעניני מיטלטלין, לוקח לצד של קנאה.

הענין של איפה יבנה בית המקדש, לוקח לצד של כבוד.

והענין של תאומה יתירה שנולדה, קשור לענין של תאוה.

ממילא, המחלוקת היא בשלושה דברים – קנאה, תאוה כבוד.

אם ככה, נבין בס"ד דבר נפלא ביותר:

כל המהות של הבריאה, התחיל מהענין של קנאה, משם עבר לתאוה, ומשם עבר לכבוד.

אם אלה הדברים בס"ד, נחזור לדברי הספר שם משמואל:

אומר השם משמואל – מידת הקנאה, היא המידה המושרשת בתחילת הבריאה.

מתי היתה תחילת הבריאה?

עפ"י מה שאנחנו סוברים, ועפ"י מה שאמרנו בראש השנה היום הרת עולם – היום הקב"ה ברא את העולם.

פירוש הדבר, שבריאת האדם, היתה בא' בתשרי.

בראש השנה, אנחנו חוזרים לנקודת ההתחלה, של לפני 5775 שנה, שהקב"ה ברא את האדם הראשון.

איך התחיל היום הזה?

היום הזה התחיל במידת הקנאה – המלאכים נתקנאו באדם הראשון, והחליטו להחטיא אותו באכילה מעץ הדעת.

יוצא, שיום ראש השנה, זה היום שבו פעלה מידת הקנאה במלאכים, שקינאו באדם הראשון, והחטיאו את אדם הראשון, לרצות להיות כמו אלקים יודעי טוב ורע, ובזה פיתו אותו לאכל מעץ הדעת.

חוה, היתה אצלה מידת הקנאה, שאמרה "אני אהרוג גם את אדם הראשון, כדי שלא תברא בשבילו אישה אחרת.

יצא, שכל המהות של יום ראש השנה, נבנה על המידה הזאת, שנקראת מידת הקנאה, שיצק אותה הקב"ה בבריאה, כדי שהעולם יתופעל ע"י מידת הקנאה.

לשם מה נועדה מידת הקנאה?

אומר המדרש (מדרש שוחר טוב בתהילים, מזמור לט) – מידת הקנאה, היא המתפעלת את הבריאה. המנוע המרכזי של הבריאה, זו מידת הקנאה. למה?

לפי שאדם רוצה להתחתן, כי גם חברו התחתן. אדם רוצה בית, כי לחברו יש בית...

אבל הקב"ה, לא יצק את זה, רק בשביל זה. הוא יצק את זה, בשביל הענין שנקרא קנאת סופרים תרבה חכמה.

אומרים חז"ל במדרש – אברהם פגש את שם בן נח, ושאל אותו "בזכות מה יצאתם מן התיבה?"

אמר לו "בזכות שלא נתנו שינה לעינינו. לילות וימים נתנו אוכל לבהמות, לא ראינו שינה!

אמר אברהם "אם בזכות זה הם יצאו, אני הולך לעשות מפעלי חסד, ולהאכיל בני אדם.

אומר המדרש – בקנאה שקינא אברהם, לשם בן נח, מזה הוא יצא לעשות את כל הפעולות שעשה, זה נקרא קנאת סופרים תרבה חכמה.

אומר רבינו יונה – הקנאה התאוה והכבוד, מוציאים את האדם מן העולם – זו מידה טובה, אבל עדיף שהיא לא תהיה. עדיף שהרצון שלך, לעשות את המצוות בחיקוי, לא יהיה. למה?

כי קנאת סופרים בחיקוי, היה לנו גם אצל הבל. קין הקריב את הקרבן ראשון. הבל שראה שהוא הקריב קרבן, מזה הוא קיבל את החשק להקריב קרבנות.

עדיף שהרצון שלך להקריב קרבנות, לא היה בגלל שהשני עושה, אלא מכיוון שאתה רוצה לעשות את זה. זו המידה החיובית שיש בך.

אומרים רבותינו – משה רבינו, כשראה שיש בו גם את הקנאה החיובית... אמר משה רבינו "אם יש בי מידה של קנאה, אני מעדיף למות ושלא תהיה ביי" אף עפ"י שהמידה שהוא קינא ליהושע, היתה קנאה חיובית.

אומר השם משמואל – בא חג הסוכות אחרי ראש השנה, וחג הסוכות, הוא החג שמלמד אותנו, שכולם שווים.

כולם יושבים תחת פסולת גורן ויקב, כולם יושבים על כיסאות פלסטיק, בקושי זזים, אין הבדל בין עשיר לעני, אף אחד לא מקנא בשני.

זה מה שרבותינו מלמדים אותנו, שכל הימים האלה, שבת ימי הסוכות, הם כנגד שבעים שנותיו של האדם.

לומר לך, שאדם ארעי כאן בעולם. כמו שבחג הסוכות, אדם יושב בסוכת ארעי, להראות לו, שהוא ארעי בעולם הזה, זו המהות שלנו.

אדם שהוא ארעי כאן בעולם הזה, לא מקנא בחבר שלו.

מצד מה באה הקנאה?

כאשר אדם רואה דבר שאין לו, ולחברו יש, אז הוא גם רוצה. אבל אם אתה נוסע באוטובוס, ורואה שכולם נוסעים איתך גם, אז אין לך במה לקנא.

קראתי באיזה ספר אחד, שיהודי אחד, בא לרב שטיינמן, ואמר לו, שהוא רוצה לקנות רכב חדש, ואמר לו שאשתו מאוד מפחדת מעין הרע.

אמר לו הרב שטיינמן – תגיד, נזיקין אתה יודע בש"ס?

לא...

וקידושין אתה יודע?

לא...

אז מה אתה יודע?

פרקי אבות אני יודע.

אמר לו הרב שטיינמן – תגיד לאשתך, שאני לא מכיר מישהו שיקנא בך

אומרים לנו חז"ל – אתה רוצה להיות בשמחה? הקנאה מונעת את השמחה, למה?

כי תמיד הוא לא יסתפק במה שיש לו. יש לו מנה, הוא ירצה מאתיים, תמיד ירצה עוד... הוא אף פעם לא מושלם.

חג הסוכות, הוא חג שמלמד אותנו, שהחיים שלנו, כאן בעולם הזה, הם חיים של ארעי, הכל עובר, שבעה ימים הכל ניגמר...

הגאון מוילנה אומר, שהיא המצוה הקשה ביותר לקיים אותה.

ושמחת בחגך... - שבעה ימים לא להסיח את הדעת מהשמחה.

כותב האברבנאל – ואני מבטיח, לכל מי שיהיה בשמחה בחג הסוכות, כל השנה כולה, תעבור אצלו בשמחה.

(ברוך שאמר)

"אם אני כאן, הכל כאן"

כתב הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח הי"ב-ט"ו): אף על פי שכל המועדות מצוה לשמח בהם, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתרה, שנאמר: "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" (ויקרא כג, מ). ומתחילים לשמח ממוצאי יום טוב הראשון וכל בכל יום ויום מימי חלו של מועד, מתחילים מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמח שאר היום עם כל הלילה.

והאיך היתה שמחה זו, החליל מכה ומנגינין בכנור ובנבלים ובמצלתים, וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שיודע בפה בפה, ורוקדין ומספקין מטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שיודע, ואומרים דברי שיר ותשבחות.

מצוה להרבות בשמחה זו, ולא היו עושים אותה עמי הארץ וכל מי שרצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה, הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגינין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות. אבל כל העם האנשים והנשים כלם באים לראות ולשמע.

השמחה שישמח האדם בעשית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" (דברים כח, מז). וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו, חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר: "אל תתהדר לפני מלך" (משלי כה, ו). וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול והמכבד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר: "ונקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני" (שמואל ב, כב). עד כאן דבריו.

שמחת בית השואבה היא אפוא המקום בו שכח האדם מעצמו וכבודו וכל מעיניו בכבוד שמים. איך נבין דברי הברייתא (סכה נג ע"א): תניא, אמרו עליו על הלל הזקן, כשהיה שמח בשמחת בית השואבה, אמר כן: "אם אני כאן, הכל כאן. ואם אין אני כאן, מי כאן!" הוא היה אומר: "כל למקום שאני אוהב, שם רגלי מוליכות אותי. אם תבוא אל ביתי אני אבוא אל ביתך, ואם אתה לא תבוא אל ביתי אני לא אבוא אל ביתך, שנאמר: בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך" (שמות כ, כא). ואיך השתבח בעצמו, במקום בו משבחת הענוה.

וביותר יפלא על הלל, שהרי אמרו: "תנו רבנן, לעולם יהא אדם ענותן כהלל" (שבת ל ע"ב) שהיה סמל הענוה, ונקבעה הלכה כמותו משום ענותנותו (ערובין יג ע"ב). ופעם אחת התייהר לכאורה [וטעמו עמו גם בזה ("ערבי נחל", דרוש ה' לשבת הגדול)] ומיד הקפידו עמו ממרום (פסחים סו ע"א). ואיך יעלה על הדעת שיתהלל לומר על עצמו: "אם אני כאן הכל כאן".

ובכן, ראשית לכל כתב רש"י: דורש היה לרבים בשמו של הקדוש ברוך הוא: "אם אני כאן, הכל כאן", כל זמן שאני חפץ בבית הזה ושכינתי שרויה בו יהא כבוד קים ויבואו הכל כאן, ואם תחטאו ואסלק שכינתי מי יבוא כאן. [ויציין למה שאמרו (רש"י ותוספות, סכה מה ע"א) ש"אני" הוא אחד השמות משם בן ע"ב שמות. והשכינה קרויה "אני" (זהר ח"ג רעו, א). והמהרש"א כתב ש"הלל" בגימטריא אדנ"י, שם השכינה (זהר ח"א צט, ב), וזהו "ההלל לה" (דברי הימים ט טז, לו. "בני יששכר" כסלו ד, מב)]

ונסיכר באפן רחב יותר, ומשמעותי יותר לגבינו.

יש "אני", השכינה הקדושה, ויש "הכל", כל עניני העולם. ו"אם אני כאן, הכל כאן. ואם אין אני כאן, מי כאן!"

נזכיר: "ויתרוצצו הבנים בקרבה" (בראשית כה, כב), בקרב רבקה אמנו, ופרש רש"י: מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות.

ואמרו במדרש (תנא דבי אליהו זוטא יט): אמרו רבותינו, עוד כשהיו יעקב ועשו במעי אמן אמר יעקב לעשו: עשו אחי, שני אחים אנחנו לאבינו ושני עולמות יש לפנינו, העולם הזה והעולם הבא. העולם הזה יש בו אכילה ושתייה ומשא ומתן ולשאת אשה ולהוליד בנים ובנות, אבל העולם הבא אינו ככל המדות האלו. ואם הוא רצונך, טל אתה העולם הזה ואני אטל העולם הבא. ומנין שכך הוא, שנאמר: "ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך ל"י" (בראשית כה, לא) כשם שהיינו אומרים בבטן. באותה שעה נטל עשו בחלקו העולם הזה ויעקב נטל בחלקו העולם הבא. עד כאן דברי המדרש.

נעקוב אפוא אחר האחים, ונראה מה היה בחלקם בעולם הזה.

עשו נטל העולם הזה לחלקו, ומהר ונשא ארבע נשים. אם קבל "סדור מלא", והלא בנו הבכור של יצחק אבינו היה, היו לו ארבע דורות. ארבע נשים התחרו על תשומת לבו, מי תכין לו ארוחת צהרים עשירה יותר ומגוננת יותר. היה עשו בשדה והתעפף. היה רעב. לאן ילך. למי מנשיו. עסוקות הן, טרודות

זורתי מתפלת ליל שבת, ובקשתי מהמלאכים להמתין, אינכם האורחים היחידים. עוד מעט יגיע שמיל, ברכוהו לשום מלאכי השלום, שישוב לכו מחצבתו.

למלאכים היה פנאי, אבל לילדים לא היתה סבלנות. נדנדו, נמנמו, וכשהנרות עמדו לכבוד החלטנו שנקדש בלעדיו. גם "כל דכפין ייתי" אומרים אחר הקדוש. אחר כך נזכרנו שפותחים את הדלת רק לאחר ברכת המזון.

סוף דבר, לא בא.

לא כעסתי, דאגתי ורחמתי.

הרמתי טלפון: חליתי, התחרטת?

כמעט בכה: לא, דוקא הגיע. התארח אצל הקרובים ובערב הלך לבני ברק. מבתי הכנסת המוארים בקעה התפלה והשירה, וברחוב הלכו נשים לבושות בגדי שבת מטילות עם עגלות התאומים ואחד אוחז בעגלה מזה והאחת אוחזת מזה ואחד רץ קדימה והאחר משתרך מאחור, נחילים נחילים, בלי עין הרע, וקבוצות נערות וחבורות נשים מבגרות. איזו אחדות, איזה אשר, ומאיפה הוא בא ולאן הוא הולך, הלב נצבט. וחשב שהנה יעלה לביתי, ומי יודע כמה ילדים יושבים ושרים זמירות ואומרים דברי תורה. לא יוכל לעמד בזה, לבו יתפלץ מאכאב וקנאה. הוא פנה לאחור ושב על עקבותיו...

איי, אם רק נדע להוקיר את אשרנו. בשני העולמות.

הלכתי פעם לחתונה בבני ברק. לאכל איני צריך לבוא, הלא את המנה מכיר אני מהשמחות הקודמות, אני בא לרקודים. לפני הלך זוג חלוני. שמעו את התזמורת, והבעל אומר לאשתו: "בואי ונראה חתונה אצל האדוקים". עמדו בפתח וסקרו, והאשה אמר: "תראה, רק גברים! מסכנים, המחצה מפרידה בינם לנשים! אבל אתה יודע" אמרה בפליאה, "הם רוקדים!"

אכן, יש להם במה לקנא -

אנחנו רוקדים!

וכשעלו לרקד בשמחת בית השואבה, פתח הלל ואמר, בשם השכינה הקדושה: "אם אני כאן, הכל כאן!" אם העולם הבא עקר, נתנים כלי העולם הזה בשפע ובגדש, ואוכלים בעולם הזה ונחלים לעולם הבא, "ועולמך תראה בחייך" (ברכות יז ע"א), חיים שהם מעין עולם הבא (בבא בתרא יז ע"א), והשמחה מושלמת!

"ואם אין אני כאן, מי כאן", יורשים גיהנם בעולם הזה ויורדים לבאר שחת בעולם הבא...

רבותינו אומרים, שכל הציווי שהקב"ה ציוה להשתמש בארבעת המינים, זה כדי לסמן את הניצחון שלנו בדין.

כך כתוב בחז"ל, במדרש {תנחומא, פרשת אמר} - ולקחתם לכם. זה שאמר הכתוב: אז ירננו כל עצי יער (תהלים צו, יב). במי הכתוב מדבר. בישראל ובאמות העולם, שהקדוש ברוך הוא דן אותן ביום הכפורים. אלו ואלו נכנסין לפני המלך לדין, ואין אנו יודעין מי היה מנצח. משל למה הדבר דומה. לשני בני אדם שנכנסו לדין לפני המלך, ולא היה יודע אדם מה ביניהם אלא המלך בלבד. דן המלך אותן, ולא היו יודעין הבריות מי נוצח לחברו. אמר המלך, כל מי שהוא יוצא ובידו אגין, הווי יודעין שהוא נצח. כך ישראל ואמות העולם נכנסין לדין ביום הכפורים, ואין הבריות יודעין מי נצח. אמר הקדוש ברוך הוא, טלו ולביכם בידכם, שידעו הכל שאתם זכיתם בדין.

אנחנו בס"ד, נמצאים אחרי יום הכיפורים, כולנו תקוה שנחתמנו לחיים טובים, לשנה טובה ומאושרת. נכנסים בדחילו ורחימו, לקראת חג הסוכות, והולכים לקיים את המצוה של ד' מינים. כל אחד ואחד, לוקח את הלולב ביד, את האתרוג, הדסים, ערבות...

חז"ל אומרים, שמנין חשבון העבירות של השנה החדשה, מתחיל מן היום הראשון של חג הסוכות, כך כתוב במדרש.

אומר המדרש {תנחומא, ויקרא} - מה ישראל עושיין. נוטלין לולביהן ביום טוב ראשון של חג ומהללים ומקלסים לפני הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא מתרצה להם ומוחל להם, ואומר להם, הרי ותרתני לכם את כל עונותיכם הראשונות, אבל מעכשו הוא ראש חשבון. לכן כתיב: ולקחתם לכם ביום הראשון, ראשון לחשבון עונות.

חוץ ממצוות ד' המינים, חוץ ממצוות ישיבה בסוכה, נתייחד חג הסוכות, במצות השמחה.

אומר המדרש {ילקוט שמעוני אות תרנ"ד} - אתה מוצא שלוש שמחות, שנאמר בחג הזה. הראשון - {דברים טז, יד} ושמחת בחגך... השני - {דברים טז, טו} והיית אך שמח... והשלישי - {ויקרא כג, מ} ושמחת לפני ה' אלהיכם שבעת ימים.

אומר המדרש - אבל בחג הפסח, אתה לא מוצא שכתוב בו שמחה. למה?

אתה מוצא שבפסח התבואה נידונת, ואין אדם יודע, אם עושה השנה תבואה או אינו עושה.

בענייניהן. יש לו אה, כוללניק, אצלו יתקבל במאור פנים, שם ישביע רעבונו, ילעט בקדרת עדשים. כך נראה ה"עולם הזה" שלו.

כשרבקה שומעת שיצחק מבקש לברך את עשו, ומצטוה בנבואה לשלח את יעקב לקבל את הברכות, היא מלבישה אותו "את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית" (בראשית כז, טו). ותמה רש"י: והלא כמה נשים היו לו, והוא מפקיד אצל אמו! אצלנו מנהג ישראל שהזוגות הנשואים לוקחים מבית הוריהם, ולא מביאים לשם! אלא, כותב רש"י, שהיה בקי במעשיהן וחושדן. היו מרוקנות לו את הכיסים, אפילו 'מקוה געלט' לא היה מוצא למחרת. הבגד עצמו היה עלול להעלם, מפקידו היה אצל עמו. הנה, "עולם הזה". על העולם הבא, מי מדבר.

ויעקב, יושב האהלים, ה'בטלן', חוזר מבית לבן עם ששים רבוא עדרי צאן (בראשית עג, יא), איזה דורון שגר לעשו, כולל אבנים טובות ומרגליות (רש"י בראשית לב, יד), וערם לפניו הר של זהב וכסף כדי לרכז חלק עשו במערת המכפלה (רש"י שם מז, ו. ג. ה).

"וישא עשיו עיניו וירא את הנשים ואת הילדים, ויאמר מי אלה לך" (בראשית לג, ה). ופרש שם במדרש (תנא דבי אליהו זוטא יט): הלא נדברנו שאני נוטל את העולם הזה, וחלקך הוא העולם הבא. והנה גם כסף וזהב, גם אבנים טובות ומרגליות, גם "שור וחמור וצאן ועבד ושפחה", וגם נשים, וגם ילדים, איך זה מגיע אליך, מה זה עושה אצלך!

"ויאמר", יעקב אבינו ענהו, "הילדים אשר חנן אלקים את עבדך". עשו שאל על הנשים והילדים, ויעקב ענה על הילדים לבדם. עבל כאן, מפרש המלבי"ם, רמז את התשובה. אמת, חלקי הוא העולם הבא. אבל כדי לנחל אותו יש להשתמש בכלי העולם הזה, והם נהפכים לכלי הקדש, למכשירי מצוה! התורה מצוה להקים משפחה, ולחנכה. עקר אהבת ה' לאברהם אבינו, היתה משום כך: "כי ידעתי [אהבתיו (רש"י)] למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" (בראשית יח, יט). ולכן, נשאתי את הנשים. [הלא נראה, שכאשר גזר פרעה להטביע הילדים, עמד וגרש את אשתו, ועמדו כלם וגרשו נשותיהם (סוטה יב ע"א)]. כי יעקב אבינו לא בחר בעולם הזה כשלעצמו, אלא ככלי עבור העולם הבא. ואלו עשו שהלך בדרך בלעם היה כתלמידיו שיוורשין גיהנם [בעולם הזה! (תוספות יום טוב)] ויורדין לבאר שחת (אבות פ"ה מ"ט).

הכרתי אדם שגדל בבית דתי, וגלש. שוחחתי אתו, והודה על האמת: חלש אופי הוא, ואינו יכול - שקר הוא, אבל כך אמר - לשים רסן ליצריו. יודע הוא ששומרי התורה יזכור לעולם הבא, אבל הוא נוהה אחר העולם הזה. כמה שנסיתי להסביר לו ששומרי המצוות אשרם בעולם הזה, מלבד ה"יטוב לך" לעולם הבא, נפלו הדברים על אזניים ערלות. לא זו בלבד, אלא בטוח היה שאין הוא לבד. אי אפשר לגדל דור בבועה, במנתק מן העולם הגדול. והם יפזלו, וישפכו, ויפנו לכם ערף, עוד תראה.

ובכן, רואים אנו את עולם הישיבות פורח, עולם התורה גדל, דור לתפארת, מאשר וגאה. ולא עוד, אלא שהמונים נוהרים ומצטרפים, חוצים את הקוים בדרך ההפוכה.

מה תאמר לכך, שאלתינו. תחיותו התנפצה והפרכה.

אמר לך, השיב, הם אכולי אכזבות, חייהם משמימים, והאמונה מספקת להם עגן, משענת איתנה ונותנת להם ספוק, מעניקה ענין לחייהם.

חיכתי, מי כמוהו מבין אותם. ואמרתי: למה אתה עומד, תשב! לא הבין, למה לשבת.

הסברתי: שב 'שבעה' על עצמך, על חייך שאבדו לשוא! נטשת דת אמת, כי אתה בן העולם הזה. כעת מודה אתה, שהמונים שבים בתשובה כדי להשיג ספוק בעולם הזה, מלבד חיי העולם הבא. הפסדת אפוא את שני העולמות, אבדת חייך בידך, הלא תתאבל עליהם!

נאנח, הודה לדברי, אבל 'שבעה' לא ישב.

וכדין עשה, שהרי המתאבד אין מתאבלין עליו (יורה דעה שמה, א)!

היה לי חבר בישיבה, נער צעיר, שמיל. גם הוא התגלגל לסביר בסערת המלחמה. התפילין אבדו לו, ספרים לא היו, בשבתות אלץ לעבוד, כשרות נבצר ממנו לשמר, ולבדו היה. נשחק, ולא החזיק מעמד. הרגל נעשה טבע. איני רוצה לשפוט, ואיני יכול להצדיק. שמעתי שעלה ארצה, ושמעתי שאינו שומר מצוות. טרחתי והשגתי בטלפון.

שמח לשמע את קלי: "ענקלה קריניקער", קרוי הייתי בישיבה על שם עיר מולדתי, "שמעתי שהחזקת מעמד", צין בהערכה.

הזמנתי אותי אלי לשבת

נרתע, אינו מסגל לכך, זו תהיה טלטלה עזה מדי.

לחצתי, ונאות לשבת אצל קרובי בגבעתיים הסמוכה, ויבוא לביתי לסעודת ליל שבת.

שייה, בתור התחלה.

היות ובפסח נידונים על התבואה, כך אומרת הגמרא במסכת ראש השנה, והיות ונידונים על התבואה, אדם לא יודע מה יצא בדינו על התבואה, היות וכך, הוא לא יכל להיות בשמחה.

ממשך המדרש – וכן אתה מוצא בחג העצרת, שמופיע בו פעם אחת שמחה, דכתיב {דברים טז, י} ועשית חג שבועות לה' אלהיך מסת נדבת ידך אשר תתן כאשר יברכך ה' אלהיך: {יא} ושמחת לפני ה' אלהיך אתה ובנך ובתך... ולמה כתב בה שמחה אחת? מפני שפירות האילן נידונים בו. אבל בראש השנה, אפילו פעם שמחה אחת אין, שהנפשות נידונות, ומבקש האדם את נפשו יותר מממונות, אבל כשהגיע חג הסוכות, לפי שנתלו הנפשות בדימוס, ביום הכיפורים, כמו שנאמר {ויקרא טז, ל} כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, ועוד שהתבואה ופירות האילן, כבר בתוך הבית, לפיכך כתיב שלוש שמחות – השמחה הראשונה שב"ה, זכינו בדין, השמחה השנייה שיש את התבואה, והשמחה השלישית שיש את הפירות.

החג הזה, לא רק שיש בו את המצוה המיוחדת של מצות השמחה, החג הזה יתייחד באמירה שאנו מכנים את החג הזה בשם 'זמן שמחתנו'.

החג הפסח נקרא 'חג חירותנו', חג השבועות נקרא 'זמן מתן תורתנו', חג הסוכות התייחד בשם הזה 'זמן שמחתנו'.

מה המיוחד בזמן השמחה, שיש בחג הזה, עד כדי כך, שחז"ל מציינים, כמו שהרמב"ם מביא, שאף עפ"י שכל המועדות מצוה לשמוח בהם, אך בחג הסוכות היתה שמחה יתרה, שנאמר ושמחתם לפני ה' שבעת ימים... **אומר הרמב"ם** – ומצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושים אותה עמי הארץ, וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והקונים ואנשי מעשה, הם הם שהיו מרקדים ומספקים ומנגנים ומשמחים בבית המקדש בימי חג הסוכות, וכל העם האנשים והנשים כולם באים לראות ולשמוע.

אנחנו בע"ה, ננסה להבין בס"ד, מה העומק של השמחה, שיש בחג הסוכות.

בהלכות ר"ח, כותב הטור בשם אחיו – אמר לי אחי ר' יהודה, ששלושת הרגלים כנגד שלושת האבות – פסח כנגד אברהם, שבועות כנגד יצחק, וסוכות כנגד יעקב.

לאברהם וליעקב, הוא מצב פסוקים בתורה, ליצחק הוא לא מצא, אבל הוא מביא מדרש, דרבי פרקי דרבי אליעזר.

פסח כנגד אברהם, שנאמר {בראשית יח, ו} **לושי ועשי עגות** מה הראיה שלו שזה פסח?

כיון שאברהם לא צריך לתת לשרה הוראות, איך לעשות עוגה. זה לא העוגה הראשונה שלה שהיא עשתה. מדובר כאן על 74 שנות נישואין, אז מסתמא שהיא יודעת כבר איך ללוש עוגות.

שואלים המפרשים – למה הוא אומר לה ללוש?

משום שמדובר בפסח, הוא אמר לה אל תשהי את הבצק, אפילו רגע אחד, כדי שלא יבוא לידי חמץ. זו נקודה אחת.

שבועות כנגד יצחק – כתוב בפרקי דרבי אליעזר, שהקרבן שבה תקע הקב"ה, במעמד הר סיני, נלקח מהקרבן של האיל שהוקרב במקום יצחק אבינו. כל מה שהיה באיל הזה, אומר המדרש, נלקח ונעשה ממנו משהו. מהקרניים של האיל, קרן אחת תקע בה הקב"ה, במעמד הר סיני, והקרבן השנייה כתוב בחז"ל – עתיד להשתמש בה הקב"ה, כשיבוא המשיח, שנאמר תקע בשופר גדול לחירותנו'.

סוכות כנגד יעקב אבינו – כתוב מפורש בפסוק {בראשית לג, יז} ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת.

עד כאן דבריו של הטור, קדש קדשים. אבל אומר לכם את האמת, מאוד התקשיתי בדברי הטור, למה?

אילו היו שואלים כל אחד ואחד – איזה חג מחובר לאיזה אבא?

אז אם אתה אומר שה הולך לפי סדרן, אז פסח הוא כנגד אברהם, כי הוא האבא הראשון, ואחרי זה שבועות, כנגד יצחק, אז אין שום שאלות...

אם אתה רוצה להתבונן בעומק של הדבר, והיו שואלים אותנו "בואו ונתבונן בעומק, לאיזה חג שייך כל אבא", אני לפחות, לא הייתי מחבר את יעקב אבינו עם חג הסוכות, אלא את יעקב הייתי מחבר עם חג השבועות, ואת אברהם אבינו, הייתי מחבר לחג הסוכות, ותכף אני יאמר למה...

מצאתי כמה וכמה ראיות, לחבר דוקא את אברהם אבינו לחג הסוכות, ונתחיל בס"ד, אחת לאחת למצוא חשבון:

אמר הקב"ה לאברהם אבינו – כל פעולה שעשית עם מלאכי השרת, בשעה שאירחת אותם בביתך, אתה עתיד לקבל שכר, לבניך במדבר, לבניך בארץ ישראל, ולבניך לעתיד לבוא, לאחר בואו של המשיח.

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה מו, אות י} – ויאמר אדני אם נא מצאתי חן {בראשית יח, ג}, תני רבי חיה לגדול שבהן אמר זה מיכאל.

{בראשית יח, ד}: יקח נא מעט מים, רבי אלעזר בשם רבי סימאי אמר, אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אתה אמרת יקח נא מעט מים, חייך שאני פורע לבניך במדבר ובישוב ולעתיד לבוא, הדא הוא דכתיב {במדבר כא, יז}: אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה, הרי במדבר. בארץ כנען מנין, {דברים ח, ז}: ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר. לעתיד לבוא מנין, תלמוד לומר {זכריה יד, ח}: ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים. אתה אמרת ורחצו רגליכם, חייך, שאני פורע לבניך במדבר, ובישוב, ולעתיד לבוא.

במדבר מנין, שנאמר {יחזקאל טז, ט}: וארחצך במים. בישוב מנין, שנאמר {ישעיה א, טז}: רחצו הזכו. לעתיד לבוא מנין, שנאמר {ישעיה ד, ד}: אם רחץ ה' את צאת בנות ציון. אתה אמרת והשענו תחת העץ, חייך שאני פורע לבניך במדבר וכו', שנאמר {תהלים קה, לט}: פרש ענן למסך, הרי במדבר. בארץ מנין {ויקרא כג, מב}: בסכת תשבו שבעת ימים. לעתיד לבוא מנין, שנאמר {ישעיה ד, ו}: וסכה תהיה לצל יומם מחרב, אתה אמרת ואקחה פת לחם, חייך שאני פורע לבניך וכו', {שמות טז, ד}: ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, הרי במדבר. בארץ מנין, שנאמר {דברים ח, ח}: ארץ חטה ושערה.

לעתיד לבוא מנין {תהלים עב, טז}: יהי פסת בר בארץ. כך כתיב {בראשית יח, ז}: ואל הבקר רץ אברהם, חייך שאני פורע לבניך וכו' {במדבר יא, לא}: ורוח נסע מאת ה' ויגז שולים מן הים, הרי במדבר. בארץ מנין {במדבר לב, א}: ומקנה רב היה לבני ראובן. לעתיד לבוא מנין, שנאמר {ישעיה ז, כא}: והיה ביום ההוא יחיה איש וגו'. כך כתיב {בראשית יח, ח}: והוא עמד עליהם, חייך שאני פורע לבניך וכו' {שמות יג, כא}: וה' הלך לפנייהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך, הרי במדבר. בארץ מנין, שנאמר {תהלים פב, א}: אלהים נצב בעדת אל. לעתיד לבוא מנין, שנאמר {מייכה ב, ג}: עלה הפרץ לפנייהם.

כל מה שיש לנו בחג הסוכות, שייך לאברהם אבינו, למה?

כל מה שאנחנו יושבים בסוכות, למה???

{ויקרא כג, מג} למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלהיכם

מביאה הגמרא מחלוקת, באיזה סוכה מדובר – חד אמר, סוכה ממש, וחד אמר, ענני כבוד.

כל מה שזכינו לענני כבוד, זה היה בזכותו של אברהם אבינו.

אמר הקב"ה לאברהם – חייך שאני פורע לבניך במדבר וכו', שנאמר {תהלים קה, לט}: פרש ענן למסך.

אָהָה, ישאל אותי תלמיד חכם – הרי בגמרא במסכת תענית כתוב, ששלוש מתנות טובות, נתן הקב"ה לישראל, ושלושתם נתנם ע"י שלושה פרנסים טובים, ושם כתוב, שאת העננים זכינו, בזכותו של אהרן...

וכל אחד ישאל את השאלה באופן אוטומטי – את השאלה הזאת שואלים כבר המפרשים במסכת תענית, ועונים תשובה, שאברהם אבינו זרע את הגרעין, ולאחר מכן, מה שנבט, היה בזכותו של אהרן הכהן. כדומני שהמהרש"א במקום, מעיר את ההערה הזאת שם במקום.

אם ככה, כל מה שזכינו לענני הכבוד, היה בזכותו של אברהם. מה שזכינו לסוכה, בארץ ישראל, שהקב"ה ציוה אותנו לשבת בסוכות, היה בזכותו של אברהם, ומה שנזכה לעתיד לבוא, זה גם יהיה בזכותו של אברהם.

אם ככה יוצא, שכל הישיבה בסוכה, יונקת מאברהם אבינו.

אומרת הגמרא {מסכת ב"ב טז, ב} – {בראשית כד, א} וה' ברך את אברהם בכל מאי בכל רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת רבי יהודה אומר שהיתה לו בת אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה...

כתוב במדרש – {בראשית כד, א} וה' ברך את אברהם בכל. מכאן שעשה אברהם אבינו סוכה.

ישב הגאון מוילנה בסוכתו, בחג הסוכות, ושאל את כל האורחים בסוכה, איפה כתוב בפסוק הזה וה' ברך את אברהם בכל, שאברהם ישב סוכה?

אמר להם הגאון מוילנה – פשוט מאוד. שלושת המקומות שמוזכרת סוכה, מתחיל באותיות ב-כ-ל = בסכת תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסכת, למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ...

מכאן יש לנו ראיה, שאברהם אבינו ישב בסוכה, כי כל הפסוקים האלה רמוזים במילה "בכל".

עד כאן דבריו של הגאון מוילנה.

אם אנחנו צודקים עד עכשיו, אברהם הוא כנגד סוכות.

פסח, כנגד יצחק אבינו. למה?

כי יצחק אבינו, נולד בפסח, כך כתוב בחז"ל.

בשעה שהמלאכים הגיעו לאברהם אבינו, כתוב שהם שרטו לו שריטה על הכותל, ואמרו לו – {בראשית יח, יז} כעת חיה ולשרה בן.

כתוב בחז"ל, שבשעה שמשעה רבינו סיים את בניית המשכן, בכ"ה בכסלו, אמר לו הקב"ה – את הכל תשאיר בארזים עד ראש חודש ניסן...

שואל אותו משה – למה?

אמר לו הקב"ה – תמתין עם זה, עד החודש שבו נולד יצחק אבינו.

אם ככה, פסח שייך ליצחק אבינו...

אם נכונים דברינו עד עתה, אם ככה יעקב, שייך לחג השבועות, למה?
יעקב עמוד התורה. **תתן אמת ליעקב חסד לאברהם**. איש תם יושב
אלהים, 14 שנה בבית שם ועבר... הראיה שהוא עמוד התורה – כי שרו של
עשו לא נילחם באף אחד, לא באברהם ולא ביצחק, אלא במי הוא נילחם?
ביעקב אבינו! למה דוקא בו?

אומרים המפרשים – כי ידע שרו של עשו, שהדרך היחידה להתגבר על
השטן, זה רק באמצעות התורה, כי הרי כתוב בחז"ל **בראתי יצר הרע ובראתי**
לו תורה תבלין. יודע יצר הרע, שבאמצעות התורה, אפשר לגבור עליו, אז
כנגד זה הוא נילחם.

יוצא שכל המלחמה שהיתה לו, היתה רק כנגד יעקב אבינו, למה?

כי יעקב אבינו, הוא עמוד התורה, אז איפה הוא פגע בו?

הוא פגע בו, בכף הירך. במה הוא רצה לפגוע, כותב הזוהר?

ב- **תמכין דאורייתא** – בתמיכה של התורה, למה? כי יעקב אבינו, הוא
עמוד התורה.

אם כנים דברינו, הרי שחג הסוכות כנגד אברהם, חג הפסח כנגד יצחק,
וחג השבועות כנגד יעקב.

נציב עוד כמה שאלות, לפחות עוד ראייה אחת או שתיים לכך שחג
הסוכות שייך לאברהם אבינו, אבל כדי להבין אותם, צריכים להגיע לגמרא,
שרק בסיומה, נגיע לעיקר הדברים:

הגמרא פרוסה על גבי שני עמודים, במסכת עבודה זרה {ב, ע"א – ג,
ע"ב}, ולשימושינו אנו צריכים כמה קטעים קטנים.

אומרת הגמרא – לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת ומניחו בחיקו
ואומר למי שעסק בה יבא ויטול שכרו מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים
בערבוביא שנאמר {ישעיה מג-ט} כל הגוים נקבצו יחדו [וגו'] אמר להם
הקדוש ברוך הוא אל תכנסו לפני בערבוביא אלא תכנס כל אומה ואומה
וסופריה שנאמר {ישעיה מג-ט} ויאספו לאומיים ואין לאום אלא מלכות
שנאמר {בראשית כה-כג} ולאום מלאום יאמץ ...

הראשונים שנכנסים, הם מלכות רומא - נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה
מ"ט משום דחשיבא ומנלן דחשיבא דכתי' {דניאל ז-כג} ותאכל כל ארעא
ותדושינה ותדוקינה אמר רבי יוחנן זו רומי חייבת שטבעה יצא בכל העולם...

באים הרומיים ואומרים – ריבוננו של עולם, אנחנו רוצים שכר... על מה?!

וכך הם אומרים - רבש"ע הרבה שווקים תקנינו הרבה מרחצאות עשינו
הרבה כסף וזהב הרבינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו
בתורה...

אמר להם הקב"ה - יש קבלות?

לא שמרנו קבלות... עבר הרבה זמן מאז... ☺

אמר להם הקב"ה - **שוטים שבעולם כל מה שעשיתם לצורך עצמכם**
עשיתם תקנתם שווקים להושיב בהן זונות מרחצאות לעדן בהן עצמכם כסף
וזהב שלי הוא שנאמר {חגי ב-ח} לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות כלום יש
בכם מגיד זאת שנאמר מי בכם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר {דברים
ד-מד} וזאת התורה אשר שם משה מיד יצאו בפחי נפש...

יצאה החוצה מלכות רומי, ונכנסו הפרסיים, ודרשו שכר... על מה?

רבש"ע הרבה גשרים גשרנו הרבה כרכים כבשנו הרבה מלחמות עשינו
וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה...

אמר להם הקב"ה - כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם תקנתם
גשרים ליטול מהם מכס כרכים לעשות בהם אנגריא מלחמות אני עשיתי
שנאמר {שמות טו-ג} ה' איש מלחמה כלום יש בכם מגיד זאת שנאמר
{ישעיה מג-ט} מי בכם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר וזאת התורה
אשר שם משה...

בא הגר"ז מבריסק ושואל שאלה עצומה – לכאורה, הקב"ה היה צריך
להגיד "שקרנים", אבל הוא לא אמר להם "שקרנים", אלא "שוטים". למה?

אומר הגר"ז מבריסק – כי זה לא שקר. למה לא?

כתוב בתורה - בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ...

אומר רש"י בשם חז"ל – בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל
ישראל, שנקראו ראשית.

כל מה שאתם רואים בעולם, זה בשביל ישראל!

בשביל מה ברא הקב"ה מיליארד סינים, שאוכלים רק אורז, וכל השכר
השבועי שהם צריכים, הוא בערך עשרה שקלים???

יש לי חבר, איש עסקים, בפעם הראשונה שהוא נחת שם, הוא ממש היה
מופתע – כל סין מלאה עובדים זרים!!! ☺

אז למה הסינים ככה?

כיון שהם רוצים להרוויח, הם מייצרים הכל בזול.

יבואו הסינים לעתיד לבוא, ויגידו – ריבוננו של עולם, מגיע לנו שכר!

מה זאת אומרת? למה מגיע לכם?

"אנחנו יצרנו את כל החולצות של בחורי הישיבות! 3 חולצות בעשר!
למה עשינו את זה?"

הכל בשביל הבחורי ישיבות, שיאכלו ללמוד תורה! מגיע לנו שכר!

אומרת הגמרא – לעתיד לבוא, יבואו כל אומות העולם ויבקשו שכר,
ויתברר להם, שכל מה שהם עשו, זה היה לצורך עם ישראל...

יבואו היפנים ויגידו – ריבוננו של עולם, המצאנו את המצלמה, הנה ב"ה
יש כאן מישהו שמסריט את השיעור, מוכר עם זה דיסקים, כולם רואים את
זה בכל המקומות... זה עובר לכולם דרך האינטרנט... ריבוננו של עולם, מגיע
לנו שכר!!!

אומר להם הקב"ה – אתם עשיתם את זה, בשביל שילמדו תורה?
עשיתם את זה כדי להתפרנס!

יבוא זה שהמציא את הפלאפון... "אני רוצה שכר"
"מה אתה קשור לענין?"

"מה זאת אומרת?! סידרתי פלאפון, כדי שמי שנוסע בכביש, יהפוך שעת
עבודה לשיעור תורה. יתקשר לקול הלשון, שיחת חינם, וישמע שיעורי
תורה!"

לעתיד לבוא, אומר הגר"ז מבריסק - כך יתברר להם, שכל מה שהם עשו
בעולם, הכל זה בשביל ישראל, כדי שהם ילמדו תורה, לכן הקב"ה לא אומר
להם שקרנים.

אמר להם הקב"ה – הרי אתם שוטים, שכל מה שעשיתם, לצורך עצמכם
עשיתם. היום אתם רואים, שהכל עשיתם בשביל ישראל, אבל בשעה
שיצרתם את המצלמות, לא עלה בדעתם בכלל, שמישהו עתיד להשתמש
בזה, ולהקליט בזה שיעורי תורה!

באים הגויים ואומרים – רבש"ע תנה לנו מראש ונעשה - תן לנו מצוה
אחת ונעשה.

אמר להם הקב"ה - **שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי**
שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי
וסוכה שמה לנו ועשו אותה ... ואמאי קרי ליה מצוה קלה משום דלית ביה
חסרון כיס

אומרת הגמרא, שכל אחד ואחד מהגויים שמע, שיש מצוה שאפשר
לקבל עליה שכר רב בימות המשיח...

מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא
מקדייר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד אחד מבעט בסוכתו ויוצא
שנאמר {תהילים ג-ג} ננתקת את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו...

הם עושים סוכה בלי כסף, יושבים בסוכה, ומה עושה הקב"ה?

הקב"ה מוציא עליהם חמה כבתקופת תמוז, מחמם אותם... הם יוצאים
החוצה... ונותנים בעיטה לסוכה ויוצאים!

שואלת הגמרא - מקדייר והא אמרת אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם
בריותיו למה הקב"ה בא איתם בטענות?!

אתה מביא עליהם חמה, 50 מעלות בסוכה, אם הוא מפעיל מאוורר בסוכה,
הוא מרגיש כמו במאפיה בויז'ניץ. ניכנס לו חום מתוך העיניים, איך אתה
רוצה שישב לך בסוכה בחום כזה?? ☺

אומרת הגמרא - דישראל נמי זימני דמשכא להו תקופת תמוז עד חגא
והוי להו צערא גם ישראל יוצאים מן הסוכה בחום כזה והאמר רבא מצטער
פטור נכון, בחום כזה פטורים מן הסוכה נהי דפטור בעוטי מי מבעטי האם
ישראל שיוצא, בוטע בסוכה?! ישראל שיוצא מהסוכה, יוצא שבור ורצוצ.

כתוב בגמרא, שברגע שיורדים גשמים, מה מרגיש יהודי? כאילו שופך לו
רבו, קיטון על פניו.

רבתי, בראש ובראשונה אני לא מבין, למה מחפש הקב"ה, שזה לא
יעלה להם כסף? מה אכפת לו שזה יעלה כסף?

השאלה השניה שנשאלת היא – אם הקב"ה מחפש מצוה קלה, שלא
עולה כסף, למה דוקא סוכות? יש לו עוד כמה מצוות שלא עולות כסף,
למשל מצות שילוח הקן.

היה אומר להם – רבותי, יש לי מצוה קלה – כל אחד הולך לגינה, לוקח
סולם... מחפש יונים... לוקח מטאטא ומגרש אותם בשעות הלילה...

אתה רוצה מצוה שלא עולה כסף, שהגויים דוקא מתמחים בזה? כיבוד אב ואם. עיין דמה בן נתינה {גמרא מסכת שבת לא}.

המדרש אומר, שלא היה כעשו אשר כיבד את אביו, שהיה מלביש בגד מיוחד, לכבוד כיבוד אב.

אם יש מצוה, שהכי לא שייכת לאומות העולם, זו סוכה!

מה זה סוכה?

סוכה זה זכר, למה שהושיב אותנו הקב"ה בענני הכבוד...

לך תגיד לגוי – אתה רוצה מצוה? תאכל מרור!

מה זה מרור?

מרור, זה זכר לעבודת פרך, שפרעה העביד אותנו במצרים...

מה זה עסק שלי, מה שפרעה האכיל אתכם?!

מושיב אותם בסוכה – כי בסכות ישבתם...!

מה זה העסק של הגוי, בזה שישבנו בסוכה במצרים? תן לו מצוה שאקטואלית לגביו!

איזה?

כיבוד אב ואם, יכל להיות אקטואלי עבורו!

אתם רוצים מצוה? סוכה!

שאלה נוספת שצריכה ביאור, והאמת היא, שזה חידוש גדול – בספר תורת חיים, על מסכת עבודה זרה, כותב הרב שור בספרו, שהקב"ה רצה לתת להם מצוה, שכוללת את כל המצוות שבתורה.

כותב התורת חיים, שישנם מצוות ששקולות כנגד כל התורה כולה, כמו למשל מצות ציצית, מצות מילה, שבת שקולה כנגד התורה כולה...

ביקשו הגוים שיתן להם הקב"ה, מצוה ששקולה כנגד כל התורה כולה...

"אנחנו לא יכולים עכשיו, לקיים את כל התרי"ג, תן לנו מצוה אחת

ששקולה כנגד כל התורה, אבל לא עולה כסף"

מצוה ששקולה כנגד כל התורה ולא עולה כסף, מצא הקב"ה רק סוכה. למה?

כי ציצית עולה כסף. שבת עולה כסף, עם כל ההוצאות, ובכלל הוא יצטרך לסגור את העסק. מילה זה כואב, אז הם לא רוצים לעשות את זה.

המצוה ששקולה כנגד כל התורה, ולא עולה כסף, זו מצות הסוכה.

החידוש הגדול, שבחז"ל לא כתוב, שסוכה שקולה כנגד כל התורה כולה.

מוצא התורת חיים, פיוט שכתב ר' אליעזר הקליר. הוא מופיע בפיוטים ליום ב' של חג הסוכות.

אומר הפייטן – "בל תהי מצות סוכה בעיניך קלה, כי כנגד כל מצוות דת חוקותיה שקולה..."

מביא התורת חיים – הנה, ר' אליעזר הקליר, כך כותב בפיוט שלו, שמצוה הזאת שקולה כנגד כל התורה, אז עכשיו תבין, למה הוא נתן להם

דוקא את מצות הסוכה, כי זה שקול כנגד כל התורה כולה, וחזן מזה, זה גם לא עולה כסף. עצים אתה יכל לאסוף בחוץ, מבלי לשלם כסף.

עד כאן דברי התורת חיים.

הם עושים סוכה על ראש הגג... למה?

אומר רש"י – משום שרוב תשמישים בגגות.

הם עושים את זה בראש הגג, והקב"ה עושה להם חמסין. למה?! ממאי נפשך? אם אתה לא רוצה לתת להם מצוות, אז תגיד להם – רבותי, איחרתם את המועד, מי שטרם בשבת יאכל בשבת, ומי שלא טרח לא יאכל...

אם אתה רוצה שיקיימו מצוה, אז תן להם אפשרות לעשות את זה!

הקב"ה נתן להם לעשות את המצוה, ומוציא להם חממה מנרתיקה, עושה להם חמסין והם בורחים החוצה.

נשאלת השאלה – למה אתה עושה להם חמסין? תעשה להם גשם!

אם אתה רוצה להבריח אותם, גשם עושה את העבודה יותר טוב מאשר חמסין. תוריד מכה אחת של גשם, כולם יברחו פנימה!

לא. הקב"ה מקדיר להם חממה!

ראיתי באחד הספרים שהוא אומר – למה הקב"ה מקדיר להם חממה?

משום שכל מה שזכינו לסוכה, זה בגלל שהקב"ה הקדיר חממה. למה?

כתוב בפרשת וירא, שבשעה שאברהם אבינו היה ביום השלישי למילתו, רצה הקב"ה שאברהם ינוח.

אמר הקב"ה – אני יוציא חממה מנרתיקה, יהיה חמסין בחוץ, אף אחד לא יסתובב!

אברהם אבינו לא מסוגל לשבת בבית, יושב בפתח האוהל {בראשית יח, א} והוא ישב פתח האוהל כחם היום... הוא מסתכל והוא לא רואה אורחים.

הוא שולח את אליעזר "לך תחפש אורחים..."

"אברהם אין איש בחוץ, החזאי הודיע 50 מעלות, מי מסתובב בחום כזה?!"

"אתה לא רוצה לקיים את המצוה, כי אם היית רוצה, היית מוצא"

כיוון שהקב"ה רואה שאברהם אבינו רוצה לקיים את המצוה, שולח לו שלושה מלאכים, בדמות בני-אדם.

נשאלת השאלה – אם הקב"ה רוצה שאברהם יקיים הכנסת אורחים, ישנה דרך הרבה יותר פשוטה – תחזיר את החממה לנרתיקה! למה הוא צריך לשלוח מלאכים?!

הקב"ה לא עושה ככה, אלא מה הוא עושה?

הולך הקב"ה ומשאיר חממה בחוץ... שולח מלאכים, כי בני-אדם לא מסתובבים בחוץ, מביא אותם לאברהם אבינו, בשלישי למילה, בחמסין של שישים מעלות, הוא נתן למלאכים אוכל!

שוחט עבורם שלושה עגלים... שלושה לשונות בחרדל... משרת אותם... שם אותם תחת העץ שישבו בסוכה בצל, ונותן להם לאכול...

אומר הקב"ה – לפום צערא אגרא... לפי הצער שהיה לך באירוח

המלאכים, הרי יכולתי להכניס חממה לנרתיקה, ואז לא היה חמסין, אבל לא!

אני משאיר את הטמפרטורה ברמה גבוהה, ואתה תעבוד בחמסין!

עפ"י מה שתעבוד בחמסין, אני ישלם לילדים שלך!

באים אומות העולם, ורוצים קשר למצות הסוכה...

אומר הקב"ה – אהה, אתם רוצים קשר לעם ישראל? בואו נבדוק

אתכם...

האבא הראשון של עם ישראל, אברהם אבינו, זכה במצוה שנקראת סוכה, למה?

כי הוא שירת מלאכים בחמסין! בואו ונראה איפה אתם נמצאים,

כשעושים לכם חמסין, נראה אם אתם בורחים או לא בורחים!

יוצא, שכל מה שזכינו לסוכה, זה בזכות החמסין!

מה עושה הקב"ה?

מקדיר להם חממה, כבתקופת תמוז... "בואו נראה לאיפה אתם שייכים" עפ"י הדברים האלה נוכל להבין, שכל מצות הסוכה קשורה לאברהם

אבינו! אז מה אומר הטור, שהיא קשורה ליעקב?

לכאורה, הדבר הזה צריך ביאור.

לאחר ההקדמה הזאת, נוכל בע"ה ללכת לשלב נוסף:

ישנו מדרש {ילקוט שמעוני, סוף רמז תרנ"ג} - כל מי שמקיים סוכה בעולם הזה, הקב"ה נתן לו חלק לעתיד לבוא, בסוכתה של סדום.

לעתיד לבוא, תהיה סוכה לצדיקים, שתהיה עשויה מעורו של ליתן.

שאר החבר'ה, תהיה להם סוכה מיוחדת, בסדום.

רבתי, תשמעו מה המדרש מספר על הסוכה הזאת, בחיים שלכם לא ראיתם סוכה כזאת:

מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה, הקב"ה נתן לו שכר לעתיד לבוא בסוכתה של סדום. {תהילים ס, ח} אלהים דבר בקדשו אעלזה אחלקה שכם ועמק סכות אמדד.

מה זה ועמק סכות, שואל המדרש? זו סוכתה של סדום, שהיתה

מסוככת בשבעה אילנות, שמסוככות זו על גבי זו. ממה עשוי הסכך הזה?

מגפן, מתאנה, רימון, אפרסק, שקדים ואגוז, ולמעלה יש תמרים!

בן פורת יוסף, סלט פירות כזה מזמן לא אכלתי! ©

תראו ממה עשוי הסכך של סוכת סדום!

אומר המדרש {פרקי דרבי אליעזר פרק כה, ויקרא רבה, פרשה ה} על הפסוק {איוב כח, ז} נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה... על מי הכתוב מדבר? על סדום.

אומר המדרש - דבר אחר, והוא ישקט ומי ירשע, נתן שלוח לסדומיים מי

בא וחייבן, ומה שלוח נתן להם {איוב כח, ז}: ארץ ממנה יצא לחם, מקום

ספיר וגו' נתיב לא ידעו עיט, רבי לוי בשם רבי יוחנן בר שאונה הדין בר הדיא

הוא צופה מאכלו משמונה עשר מיל, וכמה הוא פרוסה, רבי מאיר אומר שני

טפחים, רבי יהודה אומר טפה, רבי יוסי אומר שתיים ושלש אצבעות, כיון

דהוה קאי על אילניא דסדום לא הוה יכיל למחמי על ארעא מן חיליהון

דאילניא. מקום ספיר, כשהיה אחד מהן הולך אצל הגנן ונותן לו ירק באסר,

היה מוצא בעפרו זהב, כדכתיב {איוב כח, ז}: ועפרת זהב לו, כיון שאמר {איוב

כא, טו}: מה שדי כי נעבדנו {איוב לד, כט}: ויסתר פנים ומי ישונו, שהסתיר

פניו מהם. מי אמר לו לא עשית כשורה, ובמה הסתיר פניו מהם, המטיר עליהן

גפרית ואש {בראשית יט, כט}: וה' המטיר על סדם וגו'.

לסדום, אותו עיט לא הגיע בראיה שלו, למה?

כי הוא לא ראה את הרצפה של סדום, כי סדום היתה מכוסה בשבע אילנות זו על גבי זו.

אומר איוב – דע לך, נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה – בחיים לא עבר שם עוף כזה, כי הוא בחיים לא יכל לראות את הרצפה, כי מעליו ישנם שבע שכבות של אילנות, וזאת הסוכה של סדום, והקב"ה עתיד להושיב אותנו בסוכה של סדום.

למרות שאנחנו כולנו מקווים, שנשב בסוכת עורו של לוי, אבל בכל אופן כתוב, שיש שם סוכה מיוחדת, שבע שכבות, זו מתחת לזו, ואנחנו רוצים לברר מה זה הסוכה של סדום, שמי שישב עכשיו בסוכה, בסוף ישב בסוכה של סדום.

השאלה האחרונה היא – האבודרהם כותב, שנוהגים לקרוא בחג הסוכות, את מגילת קהלת.

כל אחד שואל את עצמו, מה הקשר שיש לחג הסוכות עם מגילת קהלת?

ננסה להסביר את זה בס"ד, אבל קודם כל נתחיל להסביר את הדברים וממילא נבין, מה העבודה של חג הסוכות, ואם נבין את זה, נבין גם למה חג הסוכות הוא כנגד יעקב אבינו:

אנחנו נמצאים בס"ד לאחר יום הכיפורים, הזכרנו מקודם את דברי המדרש, שלכן יש שמחה יתרה בחג הסוכות, כי התבואה בבית, פירות האילן בבית, ובגלל שנתכפרו עוונותינו, לכן כתוב שלוש פעמים שמחה בחג הסוכות, כי בסוכות יש את השלמות של הכל!

מי ששם לב, אומרת הגמרא {מסכת סוכה נג, א} – ת"ר יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו אלו חסידים ואנשי מעשה ויש מהן אומרים אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו אלו בעלי תשובה אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישבו וימחול לו...

מה זה כל השירים האלה? הכל זה מסביב לתשובה...
למה מסביב לתשובה?

כי בן-אדם שאין לו מחילת עוונות, לא יכל לשמוח. שמחה יכולה לבוא רק מתוך מחילת עוונות.

מי שאין לו מחילת עוונות, אינו יכל באמת לשמוח. מאיפה אנחנו לומדים את זה?

כי זה הפסוק שפותח את יום הכיפורים – אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה.

מי מסוגל לשמוח?

מי שהוא ישר לב! מי שאין לו ישרות הלב, אינו מסוגל לשמוח.

אומר הפסוק אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה – ה' ברא את האדם ישר, וברגע שיש לאדם עוונות, הוא כבר לא ישר, ואם הוא לא ישר, הוא לא יכל לשמוח.

אחרי שנמחלים לו העוונות, כותב השפת אמת, והוא נקי מעוונותיו, הוא חוזר להיות ישר, ואם הוא חוזר להיות ישר, הוא יכל לשמוח!

עפ"י זה, ראיתי לזה רעיון פעם, חיפשתי לזה מקור ולא מצאתי, אבל פעם ראיתי את זה באיזה שהוא ספר – כתוב ברש"י, שחתן, מוחלים לו על כל עוונותיו.

ראיתי מישהו ששואל – למה חתן מוחלים לו על כל עוונותיו?

אז למה אתה צריך לצום? תחתן פעמיים בשנה ☺ יש לך פתרון...

כתוב שיש מצוה על חתן, לשמח את אשתו. איך הוא יכל לשמח, אם הוא מלא בעבירות?

אומר הקב"ה – אני מצוה אותך לשמח את אשתך, ולכן אני מוחל לך את העוונות.

יוצא, שכל השמחה שיש לנו, נובעת מכפרת העוונות.

כתוב בחז"ל, וכך מביא גם הגאון מוילנה, בביאורו על ספר יונה {ד, ה} יוצא יונה מן העיר וישב מקדם לעיר ויעש לו שם סכה וישב תחתיה בצל עד אשר יראה מה יהיה בעיר.

אומר הגאון מוילנה – ויעש לו שם סכה כמ"ש באספך וכו' תחוגו את חג הסוכות וכו' בסוכות וכו' ואמרו בפסולת גורן ויקב וכו' ואמרו שיהא צלתה מרובה מחמתה. והענין כי כל מעשה עולם הזה ועשרו וטובו הכל מן השמש והוא שאמרו במזל תליא מילתא כפי אשר השמש עומדת במזלות והוא ידוע לחזוים. ולכן כתבה התורה באספך וכו' שלא תמשך אחר העולם הזה תעשה סוכה בפסולת גורן ויקב שכל סעודה הוא על הלחם ויין כמ"ש (קהלת י') לשחוק עושים לחם ויין וכו' ואמרו שלא תהנה מהן אלא בפסולת ותפריש מעושר עולם הזה רק תשב בצל שלא תחת השמש ויהי תורתך קבע ומלאכתך ארעי. וזהו צלתה מרובה מחמתה וזהו וישב תחתיה בצל ולא עסק כלום עד אשר יראה מה יהיה בעיר עם מזלו אם ישונה לטובה וצפה תמיד אולי ישנה וחפץ ד' להראותו שאין טובת העולם הזה כלום.

אנחנו בע"ה, רוצים לפרש את דבריו, ולנסות ולפענח מה הוא רוצה מאיתנו, ונתחיל בראש ובראשונה, לפני שניגש לקטע נוסף, בגאון מוילנה:

באים המפרשים על הגאון מוילנה, ואומרים יסוד נפלא – ישנם בשמים שתי מערכות, שמש וירח.

מערכת השמש, מסמלת את ענין הטבע, ומערכת הירח מסמלת את מערכת ההתחדשות.

לשמש יש סיבוב קבוע, כל השנה, היא לא משתנה.

הגויים עובדים את השמש, למה?

כי הם בוטחים בטבע.

עם ישראל, מונה לירח. הירח, זה הסמל של הקבלת פני שכינה. למה?

כי הירח, זה סמל ההתחדשות.

כל מי שמקדש את החודש, כאילו מקביל פני שכינה, לכן החודש נקרא 'חודש', מלשון התחדשות.

השמש, זו מערכת של שנה.

שנה, פירוש הדבר – 'חוזר ושונה'. הוא כל הזמן חוזר על עצמו. אין בו חידושים.

אומר הגאון מוילנה – דע לך, שכל עניני העולם הזה, טובו ועשורו, הכל בא מן השמש, וזהו שנאמר במזל התליא מילתא.

מה כתוב כאן? רק נפרש את הדברים:

אם השמש מסמלת טבע, אומות העולם בוטחים בשמש, ואומרים חז"ל, שבזמן שהשמש לוקה, זה סימן רע לאומות העולם, למה?

כי הביטחון שלהם הוא השמש, הביטחון שלהם הוא טבע.

עם ישראל, הוא מעל הטבע. הוא נמצא במערכת שנקראת ירח, היא מתגלה ומתכסה, וחוזרת שוב מתכסה ומתגלה...

אומר הגאון מוילנה יסוד נפלא – בחג הסוכות מצוה אותנו הקב"ה {ויקרא כג, מב} בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת, למה? כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים... אז מה???

הוצאתי אתכם ממערכת השמש. מערכת השמש, פירושה מערכת הטבע. אתם מעל הטבע!

אתם נמצאים 40 שנה במדבר {דברים ח, ד} שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה... תבוננו מה הולך כאן!

ילד בגיל שנה יוצא ממצרים, מלבישים לו חליפה, הוא לא יוצא עם חמש חליפות! חליפה אחת – 40 שנה! זה גודל איתו ביחד!

ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה – לא מחליפים נעליים!

שהיינו ילדים, מי שהיתה גודלת לו הרגל, היו גוזרים לו בפניה את הנעל, כדי שהצבעות יוכלו לצאת למרחב ☺

40 שנה במדבר, אין לא קונדיטוריה ולא מאפיה, אין מה לאכל, שום דבר! רק נחש, שרף ועקרב...

הקב"ה לקח אותנו על הידיים (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים...

רבתי, 40 מעלות במדבר, לא צריך שום מזון, הקב"ה שם אותנו על ענן. כמה טמפרטורה שהוא צריך, הקב"ה נותן לו, הוא לא צריך שום דבר!

זו ההרגשה שהיתה לעם ישראל במדבר.

אומר לך הקב"ה – בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת... כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים...

אז אם הקב"ה הושיב אותנו בענני הכבוד, למה אנחנו צריכים לשבת, במקום שמכוסה בצל ומנתק אותנו מן השמש?

אומר הגאון מוילנה – כי השמש זו הנהגת הטבע, ואני רוצה לנתק אותך מן הטבע, כדי שתדע שאתה לא חי בטבע, אלא אתה חי מעל הטבע.

איפה זה בא לידי ביטוי, שאתה חי מעל הטבע?

תשב בסוכה, שמנתקת אותך מהשמש. הסוכה יש בה "צלתה מרובה מחמתה".

במקום שנכנסת השמש יותר מהצל, הסוכה פסולה.

למה זה פסול?

אומר הגאון מוילנה – כי אתה חוזר להנהגת הטבע. כל הישיבה בסוכה, זה כדי לנתק אותך מהטבע! להביא אותך להרגשה, שאתה מעל הטבע.

הבנו את הבסיס הראשון – ניתוק מהטבע.

הבסיס השני, אומר הגאון מוילנה – הלחם והיין.

הלחם והיין, כותב הגאון מוילנה – הלחם והיין, זה ביטוי לכל הנאות העולם הזה. למה?

לחם, פירוש הדבר – מה שאדם נצרך לתאוות גופו, לאוכל שלו.

יין, זה לתאוות נוספות, הממריצים את האדם לעוונות נוספים.

אומר הגאון מוילנה – לכן כאשר הקב"ה מצוה אותך לעשות סכך לסוכה הזאת, הוא לא אומר לך לעשות את זה, מלחם ויין, משעורים וגפן, אלא, הוא אומר לך לעשות את הסכך, מפסולת דגן ופסולת של גפן.

לא להשתמש בגפן ובשעורה עצמה, למה????

כי זה מושך לתאוות. אלא מה?

אומר לך הקב"ה – תשתמש בפסולת שלהם. במה שאתה נזקק, במיינימום שבמיינימום, שאתה נזקק לצרכי עצמך. לא במוצר עצמו, כי המוצר עצמו מושך לתאוות.

רבתי, אם זה ההקדמה הראשונה, אנחנו בע"ה רוצים ללכת ליסוד נוסף:

ישנו פסוק שמופיע במגילת אסתר, והגאון מוילנה גילה עבורנו, מה הסוד שמונח בו.

אילו מישוהו היה אומר לכם – תשמעו, במגילת אסתר רמוז חג הסוכות... "חג הסוכות במגילת אסתר?! זה דבר שלא שמעתי".

בא הגאון מוילנה ואומר – דע לך, השנה שלך מתחילה בחג הסוכות, ורמוזה בפסוק במגילת אסתר, הכל בדרך הפרד"ס.

כותב הגאון מוילנה כך – {אסתר ב, יב} ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל המלך אחשורוש מקץ היות לה כדת הנשים שנים עשר חדש כי כן ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים בשמן המר וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים: {יג} ובזה הנערה באה אל המלך...

הפסוק הזה, אומר הגאון מוילנה, מלמד אותנו עבודת שנת תש"ע, שמתחילה בחג הסוכות.

הרי ארבעה ימים אמרנו, שלא מונים עבירות... ראשון לחשבון עוונות, מתחיל מהיום הראשון... יש לך 12 חודשים להתכונן לבוא אל המלך!

ובזה הנערה באה אל המלך... בפסוק הזה רמוז, איך מגיעים חזרה, בשנת תשע"א, בראש השנה, אל הקב"ה.

אומר הגאון מוילנה – בכל ראש השנה ויום הכיפורים, האדם חוזר בתשובה, וצועק 'חטאתי', והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו, מעביר חטאיו ועוונותיו, פירוש שהעוון עצמו אינו נמחק, אלא תלוי אם יחזור בתשובה.

נסביר למה הגאון מתכוון:

רבתי, בן-אדם נתפס עובר ברמזור אדום.

עוצר אותו השוטור – אתה יודע שעברת באדום??

"לא נכון, לא עברתי באדום!"

עברת באדום!

"לא נכון! זה היה ירוק מהבהב"

אדום/ירוק/אדום/ירוק... בית משפט!

באים לבית משפט, אומר לו השופט – תשמע, השוטור אומר שעברת... אבל אתה נראה לי אדם אמין. גם אם אני חושב שזה לא היה ירוק מהבהב, נראה לי יותר כתוב מהבהב, אבל אמרת – אני סולח!

אבל תדע לך, שהסליחה הזאת, זאת לא סליחה, זה על תנאי. אני כותב שאתה יוצא עכשיו נקי בלי הרשעה, אבל, אם בשנה הקרובה תיתפס שוב פעם, אני נותן לך 5 שנות שלילה וחמישים אלף שקל קנס!

אומר הגאון מוילנה – אדם בא בראש השנה וביום הכיפורים, ומבקש מחילה... הקב"ה אומר לו "בקשה, נמחל. אבל אתה נמצא ב-12 חודשים על תנאי".

כי כן ימלאו ימי מרוקיהן – עכשיו מתחיל המירוק של העוונות. איך אתה ממרק את העוונות?

ששה חדשים בשמן המר וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים. מה עושה שמן המר?

אומרת הגמרא במסכת מגילה – מסירה את השערות מהבשר.

בשמים זה 'מצוות עשה', ותמרוקים זה מצוות 'לא תעשה'.

אומר הגאון מוילנה – תחילת העבודה של האדם בתשובה, שישה חדשים בשמן המר, להסיר שערות.

מה זה שערות? מה פתאום צריך להסיר שערות?

אומר הגאון מוילנה – כתוב בזוהר, שיש אדם שיוצא למלחמה ורואה אשת יפת תואר, הוא רוצה להתחתן איתה, מה אומרים לו?

"אתה רוצה להתחתן איתה? היא צריכה לעשות שתי פעולות – לגדל את השערות ולגדל ציפורניים"

אומר הגאון מוילנה – שני הדברים האלה, שערות וציפורניים, הם ברי חלוף. אין בגוף האדם דבר שהוא בר חלוף, חוץ משערות וציפורניים.

אומרים המפרשים – למה עשה הקב"ה, ששערות וציפורניים יהיו מתחלפים?

כיון שזה נועד להראות לאדם, שהוא בר חלוף כאן בעולם הזה.

אתה קוצץ ציפורניים כל יום שיש? תדע לך, עבר עוד שבוע, אתה מתקרב לסוף!

הייתי פעם במפגש של שני גדולי ישראל, שלא ראו אחד את השני שש שנים.

אחד ניגש לשני ואומר לו – פשוט, לא הייתי מכיר אותך, איך הלבנת! אומר לו השני – לא הלבנתי, אלא קיבלתי הזמנה מהר הזיתים.

לכן, אומרים המפרשים – אבל, מגדל שיער וציפורניים, כי כל הסיבה שתדע שאתה בר חלוף.

כל מה שאתה קוצץ, זה כדי שתדע שזה בר חלוף, אבל אם רח"ל, ישבת שבעה, אתה רואה שזה בר חלוף, אז אתה יכל לגדל!

אומר הגאון מוילנה – ששה חדשים בשמן המר להסיר שערות... למה??

כי השיער הוא ביטוי למותרות. אין לך דבר שמיותר בגוף האדם, חוץ משיער וציפורניים!

ברגע שגוי, רוצה להיכנס לכרם ישראל, אומרים לו – דבר ראשון, תוריד את השערות. למה?

כי השערות זה ביטוי למותרות.

למה גוי לוקח מותרות, ויהודי לא לוקח מותרות?

גוי לוקח מותרות, כי העולם הזה, הוא עולם אצלו. אין המשך, זה העולם! אין לו עולם הבא, אז למה הוא לא צריך ליהנות?! אז הוא נהנה בעולם הזה!

יהודי לא רוצה ליהנות בעולם הזה, כי כל מה שהוא נמצא כאן, דיברנו בשבוע שעבר, סוף אדם למיתה, התכלית שלו, זה להגיע ליום המוות. כל מה שהוא נמצא כאן, זה כדי להתכונן ליום המוות.

אז במה הוא צריך להשקיע?

ראיתם פעם אדם, ששוכר דירה, ומשקיע בדירה השכורה? מי עושה את זה?!

אני אשקיע?! מי משקיע?! שהוא ישקיע, זה לא דירה שלי!

במה בן-אדם משקיע?!

ברגע שהוא יודע, שהעולם הזה עבורו הוא קבע, אז הוא משקיע כסף!

באים המפרשים ואומרים יסוד נפלא – אין דבר שמנתק את האדם מהקב"ה, יותר ממותרות!

מותרות, זה דבר שמנתק את האדם מהקב"ה.

זוכים בני-האדם, בראש השנה וביום הכיפורים, לקרבת אלוקים... ב"ה, בן-אדם יוצא במוצאי יום הכיפורים, איזה התקרבות הוא מרגיש לקב"ה!!!

הוא כל-כך מחובר לבוהר יתברך, עד שהוא אומר "חבל שזה ניגמר"...

בא הקב"ה ואומר לך – תשמע, אתה רוצה להרגיש מחובר אליי?!

תנתק ממותרות העולם הזה!

אומר הגאון מוילנה – ששה חדשים בשמן המר. שמן המר, מוריד את השערות.

תנתק מן החומר, אתה מתחבר אליי!

יהודי מארה"ב הגיע פעם לביתו של החפץ חיים, ונחרד – מה כאן אתה גר?!

הכיסאות מתנדנדים... שולחן רעוע....

הוא שואל את החפץ חיים – איפה הסלון שלך?

"ואיפה הסלון שלך?!" שאל אותו החפץ חיים...

הסלון שלי במנהטן, כבוד הרב!

אז למה לא הבאת אותו איתך?

"חחחח, כבוד הרב, יצאתי לטיול שלושה חודשים, אני אסחוב איתי את הסלון?!"

אמר לו החפץ חיים – האמת היא, שגם אני יצאתי לטיול...

"באמת, לאיפה???"

"אמנם לא לשלושה חודשים, אלא בסביבות 120 שנה..."

"אני מסיים את העולם הזה, ואז מגיע למקום הקבוע שלי... עולם הבא...
שם יש לי סלון!"

המהות של העולם הזה, זה התנתקות מהחומר, כי אדם שחי בדירת
ארעי, לא משקיע.

אומר **השפת אמת**, ששלושת המועדים, הם כנגד קנאה, תאוה וכבוד.
כותב השפת אמת {שנת תרל"ח} - התאוה בלב, הקנאה בנפש, והכבוד
בנכסים. כנגד זה, שלושת המועדים, לביטול הקנאה התאוה והכבוד, והם
כנגד בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, ועל זה נאמר בבבאי (ירמיה ט, כב)
אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו
(כג) כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי...

המועד השלישי, שהוא חג הסוכות, הוא כנגד ובכל מאדך. וכנגד עשיר
בעשירו. אם אתה רוצה להתנתק מזה, אתה רוצה להגיע לחיבור לקב"ה
השכל וידע אותי - תתחבר אלי. זה החיבור של חג הסוכות.

רבתי, אם אלה פני הדברים, נוכל בס"ד להגיע ליסוד:

סוכה זה דירת עראי ...

תארו לעצמכם בס"ד, בן-אדם גר בקומה חמישית, אין מעלית. הוא כדי
לעלות לסוכה, צריך לעלות 68 מדרגות. כל ארוחה שהוא אוכל, הוא יורד
את כל המדרגות, חוזר דחליל ... כל היום מדרגות, למטה/למעלה...

רבתי, בואו תיכנסו לראש של בן-אדם, שגר קומה חמישית, והסוכה
שלו היא בקרקע. מה הוא לוקח איתו לסוכה?

הוא לוקח איתו צלחת, שעליה יש את העוף, את האורז, את המלפפון
חמוץ, על זה מונח עוד משהו, לוקח אותו כוס שתיה, הצלחת מפלסטיק,
הסכום מפלסטיק, השולחן מתקפל, הכיסא מתקפל, המיטה מתקפלת ...
הכל חד-פעמי בסוכה!

הסוכה חד-פעמית וכל מה שנמצא בתוכה! מה זה???

מה רצית שאני יוריד את המקרר למטה? עזוב... אוכלים חד-פעמי...
הכל ב"ה, מסתפקים במועט... זה הכל ארעי, מה קרה לך?! בשביל שבוע
לעשות כזה בלגן?!

למה?

אתה עראי!

אם אתה עראי, אז אתה לא משתמש במותרות!

גומר לאכול, מרים את הניילון... הופההה, הכל בפח!

הכל, כדי להראות לאדם, שהוא נמצא בדירת עראי...

אומר הקב"ה - אתה רוצה להיות מחובר אליי??? תנתק מן המותרות!
עד כאן, דברי הגאון מוילנה.

רבתי, נלך עוד נדבך אחד:

אם אמרנו, ששלושת האבות - אברהם יצחק ויעקב, כמו שכותב הטור,
כנגד שלושת המועדים, יעקב הוא כנגד סוכות.

אם יעקב הוא כנגד סוכות, אז הוא כנגד ובכל מאדך, וכנגד אל יתהלל
עשיר בעשירו.

רבתי, בואו נלך לפסוק שמביא הטור:

**{בראשית לג, יז} ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על-כן
קרא שם-המקום סכות.**

שמעתם פעם פסוק כזה? אחד הפסוקים הכי מוזרים בתורה.

אומרים לך - תשמע, הגעת למקום שאף אחד לא גר בו, ובמקום הזה,
עשית לעצמך וילה, ולחמורים עשית סוכות, לכן קראת למקום הזה סכות.

מה התורה מספרת לנו כאן?

בא התרגום יונתן בן-עוזיאל, ואומר לך, בא תשמע מה כתוב כאן - ויעקב
נטל לסוכות ואיתעכב תמן תריסר ירחי שתא ובנא ליה בי מדרשא ולגיתוי
עבד מטלן בגין כן קרא שמא דאתרא סוכות - יעקב אבינו בנה לעצמו בית
מדרש!

הוא לא בנה לעצמו בית, הוא נישאר לגור בבית עראי כל החיים שלו,
למה???

כי יעקב אבינו, הוא הסמל של התנתקות מן החומר! כל מה שיש לו,
הוא נתן עבור בניית בית מדרש, ולעצמו - דירת עראי כל החיים.

את זה הנציחו - "על כן קרא שם המקום סכות" - האדם הראשון,
שבשביל ההנאות שלו, בנה דירת עראי.

**בתנא דבי אליהו זוטא {פרק יט} מסופר, שכשיעקב ועשו היו בתוך רחם
אמם, אמר יעקב לעשו - תדע לך, אנחנו עוד מעט אמורים לצאת מהרחם,
ובחוצו מחכים לנו שני עולמות - עולם הזה ועולם הבא.**

שואל אותו עשו - ומה עושים שם?

"בעולם הזה עושים חיים, ובעולם הבא לומדים כל הזמן!"

"בא ונחלק את העולמות, ותחליט מה אתה רוצה..."

אמר לו עשו - לא רוצה עולם הבא, רק עולם הזה!

"מזל וברכה..."

סגרו דיל... יצאו החוצה... חילקו ביניהם את העולמות - עשו לוקח עולם
הזה, יעקב לוקח עולם הבא.

יעקב אבינו מגיע לחרון, ב"ה הקב"ה עוזר לו... חוזר אחרי 22 שנה...

כתוב בחז"ל - עשרות אלפי כלבים, שמרו על הצאן של יעקב אבינו.

עשו פוגש אותו - תגיד, מה כל זה?! אמרת לי שאתה רוצה עולם הבא...
ככה נראה אדם שרוצה רק עולם הבא?!

אומר לו יעקב - אתה רואה את הכל?? כל זה שלך! אני רוצה ממך רק
דבר אחד, אני רוצה ממך 2.5 מטר בארץ ישראל...

אומר יעקב אבינו ליוסף - בבקשה תקבור אותי במערת המכפלה,
שנאמר **{בראשית נ, ה} בקברי אשר כריתי לי...**

אומר רש"י - **אשר כריתי לי**, אמר רבי עקיבא כשהלכתי לכרכי הים היו
קורין למכירה כירה, ועוד מדרשו לשון כרי, דגור, שנטל יעקב כל כסף וזהב
שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי, ואמר לעשו טול זה בשביל חלקך במערה.

אמר יעקב לעשו - אני לא רוצה ליהנות מזה... בקשה תחתום...

עשו חותם לו, ויעקב מוסר לו את כל הרכוש, בשביל חלקת קבר אחת.

חוזר יעקב אבינו מהמפגש עם עשו, משאיר לעצמו כמה עיזים שהוא
צריך לעצמו...

"... **ויבן לו בית**" הוא בונה בית מדרש ... "ולמקנהו עשה סכת" ובמה שנשאר
לו, הוא בונה סוכת עראי ... זה יעקב אבינו.

באים חז"ל ואומרים לנו - אתה רוצה לדעת מה זה סוכות?! זה כנגד
יעקב!

למה כנגד יעקב?

כי יעקב אבינו לימד אותנו, מה זה המושג הזה של 'סוכות'.

כשיעקב אבינו הולך לחרון, הוא אומר לקב"ה - ריבונו של עולם, מה אני
מבקש?! **{בראשית כח, כ} ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש** - אני לא רוצה יותר
מזה כלום!

מה עם בורקס? מה עם פיצה?

שום דבר! תן לי רק לחם, שאוכל לאכל... לא בזונדה! ☺

הסמל של ההתנתקות מן החומר, הוא יעקב אבינו!

אומר הגאון מוילנה - אתה רוצה לדעת מה העבודה שלך?

"**ששה חדשים בשמן המר**" - אתה מסיר מעצמך את כל הדברים
המיותרים! למה???

מי שרוצה להתחבר לבורא יתברך, מתחבר אליו במיעוט החומר, שמביא
לדבקות.

הסוכה נקראת "צילא דמהימנותא" - האדם נמצא בצלו של הבורא,
איך???

בדירת עראי.

בדירת עראי אין כלום. אין מזגן, יושבים על כיסא פלסטיק, הרגליים
מתקפלות, 17 אנשים, כל אחד שאוכל דוחף את השני... אבל מה? "צילא
דמהימנותא" - נמצאים דבוקים בבורא יתברך! יש לך שמחה גדולה מזאת?!

אם אלו פני הדברים, נחזור לגמרא במסכת עבודה זרה:

באים אומות העולם, ומבקשים מהקב"ה מצוה לקיים ...

אומר להם הקב"ה - רוצים מצוה? קחו - סוכה!

למה?

כי סוכה זה התנתקות מהחומר.

כשאני רוצה להכניס אשת יפת תואר, מה אני אומר לה?

דבר ראשון - להוריד שערות. למה שערות?

כי שערות זה דבר מיותר.

אתם רוצים להיכנס? יש עוד אפשרות - סוכה!

מה יש בסוכה?

סוכה זה דירת עראי. יושבים על כיסאות 'כתר', הכל חד-פעמי, יושבים
ב- "צילא דמהימנותא", לא תחת השמש, בוטחים בבורא יתברך, אין טבע,
הכל ניסים!

מוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, כולם יוצאים ובוועטים בסוכה.

למה נותנים בעיטה?

הקב"ה כתב בתורה את הסיבה לבעיטה – {דברים לב, טו} וישמן ישרון ויבעט ...

מי בועט??? בהמה בועטת! למה?

כי היא חומרית!

"וישמן ישרון" – מי שמלא בכסף בועט! למה בועט?

כי זה טבע האדם, שיש לו שומן.

אומרים הגוים – מה, אתה רוצה לנתק מאיתנו את החומריות? אנחנו נשב בסוכה בלי מזגן?!

מיד הם נותנים בעיטה ... "וישמן ישרון ויבעט..."

רבתי, אם אלה פני הדברים, נוכל להבין:

אמא שלי תמיד היתה אומרת – כסף, לא הולך ברגל...

למה אומרים "כסף לא הולך ברגל"?

"כסף לא הולך ביד" ... למה "ברגל"?!?

אומרים חז"ל – רגליו של האדם, הם הערבים לו.

אספר לכם סיפור:

היה יהודי אחד שמלווה בריבית. יהודי אחד בכל הישוב, מלווה לכל המשפחות...

"רבתי, אני מלווה ב-1% לחודש..."

יום אחד הוא החליט, שזה לא מספיק 12% בשנה ... הוא רוצה 1.5% לחודש – 18% לשנה.

באו אנשים – מה זה, עושק אותנו האיש הזה!

הלכו לרב ואמרו לו – כבוד הרב, הבן-אדם הזה, הוא היחיד שמלווה פה כסף בריבית, אמנם בהיתר עסקה, אבל הוא עושק אותנו... תנסה אולי לדבר איתו...

אמר להם הרב – אני אמצא שעת כושר ואני ידבר איתו...

אחרי שבועיים, נפטר נדבן אחד גדול, שתרם הרבה כסף באותה עירה ... הקים את הבית מדרש, את הבית חינוך... מקווה ... הכל הוא הקים!

כל העיר באה להלווה ... עומד הרב בהלוויה מדבר בלהט, פתאום הוא רואה את הבן-אדם הזה, שמלווה בריבית... מגיע עם קסקט ... משקפי שמש... מניפה ...

והרב מדבר "אין מלווים לו לאדם, לא כסף ולא אבנים טובות... כלום לא לוקחים" ... והרב רואה אותו מתנועע ... ואומר לעצמו "אוו, הנה הדברים נכנסו ללבו, הוא יפסיק לעשוק את כולם..."

נגמרה ההלוויה, הוא פוגש את אותו אחד מלווה בריבית ...

אומר לו המלווה בריבית – כבוד הרב, חזק וברוך! כל מילה פנינה!

שואל אותו הרב – מה כל כך פנינה?!

אומר לו – תשמע, לא תאמין, השבוע העליתי את הריבית מ-12% ל-18%, תשמע אותם איך הם מיייללים כולם! הם לא יודעים שלא לוקחים

איתם שום דבר לעולם הבא! ☺☺☺

רבתי, "וישמן ישרון ויבעט" – כסף לא הולך ברגל! מאיפה יודעים?

פסוק בפרשת עקב {דברים יא, ה} ותבלעם ואת בתיהם ואת אהליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל...

בן פורת יוסף, 300 פרדות לבנות, נושאי מפתחות אוצרותיו של קרח, הכל בתוך האדמה!

אומר רש"י - ואת כל היקום אשר ברגליהם. זה ממונו של אדם, שמעמידו על רגליו.

אהה, עכשיו אתם מבינים למה כסף הולך ברגל???

כשבן-אדם נופל, מה אומרים?

הוא 'פשט רגל'.

מה קשור הרגליים לפשיטת רגל???

הכסף של הבן-אדם זה רגל.

אומר הקב"ה לאומות העולם – אתם רוצים להתחבר אלי? אין בעיה – תעשו סוכה – התנתקות מן החומר!

בבקשה... מנסים לעשות... פעם אחת שמו אותם בלי מזגן, והם בועטים!

למה בועטים???

כי הבעיטה זה סטטוס של כסף.

אם אלה פני הדברים, נוכל להבין מה זה סוכות:

אומר הגאון מוילנה – סוכות זה תחילת ימי מרוקיהן, תחילת המירוק של האדם, לקראת ראש השנה, מתחילה בחג הסוכות.

אומר הגאון – "ששה חדשים בשמן המר" – תנתק מן החומר. חג הסוכות נותן לך את האפשרות, שלא תגיד "אני לא יכל", הנה אתה רואה, בסוכה אצלך הכל חד-פעמי. שום דבר אתה לא צריך בסוכות, אתה יושב צמוד לקב"ה!

אם דברינו ודברי הגאון מוילנה נכונים, נוכל להבין פסוק שמופיע בברכת יצחק ליעקב:

אומרת רבקה ליעקב – לך תקבל ברכה מייצחק אבינו...

מה הוא אומר לה?

{בראשית כז, יא} הן עשו אחי איש שער ואנכי איש חלק – עשו הוא איש שעיר, כולו מחובר לעולם הזה, הוא מלא שיערות! אני איש חלק, אין עלי שיערה אחת! אם אין עלי שיערה אחת, אני מנותק מן החומר...

יעקב אבינו מנותק מן החומר, אין לו קשר לחיי העולם הזה!

עפ"י זה, נוכל להיכנס לעומק הדברים:

אומר יעקב – אם אני מנותק מן החומר, אני לא צריך את הברכה של יצחק, כי כל מה שייצחק מברך, זה חיי העולם הזה, אני לא צריך את זה, כי אני מנותק מן החומר.

יוצא שכל המהות של חג הסוכות זה תשבו כעין תדורו, אבל בדירת עראי. בדירת עראי, אדם חי במינימום.

אם אלה פני הדברים, נוכל בע"ה, להבין מה מונח כאן בחג הזה:

אין לך מקום בעולם, שהיה בו שפע כלכלי, כמו בסדום.

חז"ל אומרים, שסדום היתה שיא השפע של העולם. תסתכלו בפרקי דרבי אליעזר – אדם היה יוצא אל תוך הערוגה שלו להוציא צנן, היה מוציא צנן עם חתיכת זהב.

אוצרות של זהב, אבנים ומרגליות טובות, נמצאים בסדום, שפע כלכלי שאין כמותו ... המקום הכי מבורך!

לא סתם לוט הלך לשם ...

מה עשו אנשי סדום?

השתמשו בעושר, כדי להשחית את המידות שלהם...

אומר הקב"ה – מי שידוע להתנתק מחיי החומר בעולם הזה, הוא יקבל לעתיד לבוא, את סוכת סדום! שיא השפע!

אנחנו ב"ה, נכנסים לחג הסוכות. כל החודש אנחנו מבקשים שבתי בבית ה' כל ימי חי' ...

חג הסוכות זה שבתי בבית ה' - צילא דמהימנותא.... אדם יושב עם הקב"ה, יושן עם הקב"ה... הכל עם הקב"ה!

מחזיקים ארבעת המינים - מחזיקים את הקב"ה בידיים. כל החג הזה, אדם נמצא ב- "צילא דמהימנותא".

(ברוך שאמר)

על הסלע הך – תפילת גשם

הט"ז מוותר על תיקון הגלות, שלא לראות בצער ישראל

מעשה נורא [שהיה הגרי"ז מבריסק בוכה כשהיה מדבר ממעשה זו] בשנת ת"ח ות"ט בשנות הגזירה הנוראה רח"ל, באותה שנה כבר היה הט"ז מורה הוראה בישראל, וכבר הודפס ספרו טורי זהב, והצדיקים שבאותו דור ידעו לפני כן על הגזירה הזאת, וג' צדיקי הדור קבלו עליהם יסורים כדי להמתיק את הדין, והט"ז קיבל על עצמו יסורי גלות, היינו שהולך ממקום למקום וממדינה למדינה בלי לקחת איתו צדה לדרך, ופעם אחת ישב בבית המדרש שבאיזה עיר, ואחד מתלמידיו הכירו שזהו רבו הט"ז, וניגש אליו איך הרבי מבזה את עצמו הרי הוא מבזה כבוד התורה, ואמר לו הט"ז, הריני גוזר עליך בגזירת רב לתלמיד שתסגור פיו ולא יספר לאיש, וכן ביקש ממנו שלא יביא לו מאכלים ומשקאות, שלא יתבטל ענין הגלות לכפר על ישראל. כשראה התלמיד כך, אמר להט"ז שבבית השחיטה מחפשים מנקה, ואולי יואיל בטובו להיות מנקה בבית השחיטה, ובזה לא תתבטל ענין הגלות, ויהיה לו מה לאכול. (כמ"ש חז"ל לענין כיבוד אב, יש מטחינו בריחיים ומכבד את אביו) וכמוכן שהט"ז ידע היטב איך לנקר, אלא שהמרא דאתרא דשם היה מחמיר גדול, והיה מטריף רוב הבהמות. אך כשהחל הט"ז לנקר וראו הסובבים שהוא יודע ספר, ומכיר היטב בכל ענייני השחיטה והניקור, והתחילו לשאול אותו שאלות בבית השחיטה, והיתה הרווחה שהיה מכשיר כמה דברים שהמרא דאתרא הטריף מחוסר ידיעה. כשהכיר המרא דאתרא שהפסיקו לבא לשאול אותו מדי יום בשאלות, ואמרו לו שלא רצו להטריח את המרא דאתרא... בקיצור עד שסיפרו לו האמת, כי שאל אותם האם המנקה החדש הוא מקל או מחמיר, ואמרו לו שהוא מקל בהרבה יותר מהרב. ויקצוף הרב מאד וחמתו בערה בו

ותירץ הערוגות הבושם שבתחילת תשרי שאנו שבים מיראה, יש לפחד מאד מזכרון הזהב, אך עתה שהתחיל תשובה מאהבה, אדרבה תביא את האתרוג שמזכיר עץ הדעת, אדרבה בזה נרצה את השי"ת, ולא עוד אלא שאנשי ירושלים הכניסו את הלולב בגימוניות של זהב, לעומת השופר שאסור לצפותו בזהב, עתה שעובדים את ה' מאהבה, אם לוקחים אתרוג, יכולים קצת להכניס הלולב בזהב, כי הכל נתהפך לזכויות.

נוטלים אתרוג לרצות על המים, שהוא עץ הדעת שנהפך לזכות

בערוגות ערוגות הבושם על סוכות [דף קכח בד"ה ולקחתם לכם] כתב לבאר הענין שכששם מיראה נעשה מזדון שגגה, ומאהבה נהפך לזכות. ע"פ דברי המדרש שהוא כפליאה 'טוב השם לכל, יכול לכל, תלמוד לומר ורחמיו על כל מעשיו', וצ"ע דאדרבה אם רחמיו על כל מעשיו, הרי בוודאי טוב השם לכל ממש? ותירץ החיד"א ע"פ הנודע שכל מצוה בורא מלאך טוב, וכל עבירה בורא מלאך רע, כמובא במהרש"א ובספרי הקדמונים. אך כששם בתשובה מיראה הרי הוא הורג את המלאך הרע, ומונח אותו המלאך כפגור מת, כיון שנעקר הרצון לחטוא, הוציא את הנשמה מאותו מלאך, אך מעשה העבירה נשארה, ונשאר הקטגור פגור מת, גוף בלא נשמה. ואם תאמר והלא הקב"ה מחיה הכל, 'יכול לכל', שמא יחיה גם את המלאך השחור שמת. כמ"ש בתומר דבורה שהקב"ה 'נושא עוון' ומחיה ומפרנס את החוטא, אי"כ מדוע הוא מניח אותו מלאך פגור מת. אלא שהקב"ה מניחו להשאר כך, כדי שבבא היום ויזכה האדם לשוב בתשובה מאהבה, אזי יפוח בו הקב"ה רוח חיים דקדושה באותו מלאך, ויתהפך ממלאך מקטרג למלאך מסגור, ונמצא שזהו חסד גדול, מה שלא נתבטל הקטגור לגמרי, כדי שיוכלו להחזיר בו נשמת חיים כשישוב מאהבה.

ולזאת אנו יוצאים לגלות בימי הסוכה, חוץ מהבית, כי בתשובת ר"ה ועשיית ויה"כ הרגנו כל הקטגורים ונשארו פגרים מתים, ובמשך ימי הסוכות שבים מאהבה והם נהפכים לסניגורים.

וכתב רבי דוד דייטש תלמיד החת"ס שכך כתוב בתוה"ק 'איש או אשה אשר יעשו מכל חטאת האדם והתודו את חטאתם ואשמה הנפש ההיא, וגו' והשיב את אשמו בראשו'. ואמרו בגמ' ע"ז 'כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא, וכל העובר עבירה אחת מלפנתו ומולכתו ביום הדין', הרי שהמצוה הולכת לפני האדם, מקדמתו, והעבירה הולכת מאחוריו, מלפנתו. כשמולכים אדם למקום טוב, הולך המוליך לפני האיש, שאינו מתיירא שיברח. אך שמולכים אדם לכלא, המוליך הולך מאחוריו שלא יברח, לכן במצוה הולך המלאך לפניו ובעבירה לאחוריו. אך כששב בתשובה 'והשיב את אשמו בראשו', שהוא קורא למלאך שהיה מקודם מלאך רע והלך מאחוריו, עתה יוכל לחזור לפניו, והלך לפניך צדקך, וכבוד ה' יאספך. כיון שכבר שב בתשובה, וחמישיתו יוסף עלי, שתיקן את ה, תשובה'.

נחזור לעיל שבהושענא רבא אנו מזכירים כמה 'עבירות' של אבוה"ק ורבוה"ק שנהפכו לזכויות, כהכאת הסלע, וכסתימת מי גיחון, וכמקלותיו של יעקב אבינו בשקתות המים שאמרו במדרש לפי דעה אחת שלא היה זה כראוי. בצדקם חון חשרת מים, דווקא בהו"ר ושמיני עצרת שאנו עובדים את ה' מאהבה, מזכירים עבודתם באהבה, ומזכירים המצוות ועבירות בחדא מחתא.

(הגרמ"י רייזמן - י"ח תשרי תשע"ז)

שישו ושמו בשמת תורה

נשאלתי שאלה, מה ראו חכמים לקבע את חג שמיני עצרת ליום שמחת תורה, לסיום התורה והתחלתה, ועושים משתה לגמרה של תורה (שיר השירים רבה א, ט). המועד הנאות לכך הוא לכאורה בחג השבועות, ואכן אמרו בגמרא (פסחים סח ע"ב) שאפלו רבי אליעזר שסובר שאפשר להקדיש כל חג לרוחניות בלבד, מודה שבשבועות יש לשמח במאכל ובמשתה, כי יום שנתנה בו תורה הוא, להראות שנוח ומקבל יום זה לישראל (רש"י). ורב יוסף הורה להכין ליום זה עגל משלש, להביע שמחתו שלמד תורה והתעלה על ידה (רש"י). והשמחה בתורה ביום מתן תורה, מענינו של יום היא, כשם ששמחים בפסח בגאלת מצרים. אבל השמחה בשמיני עצרת בגמרה של תורה, היא לכאורה ערוב שמחה בשמחה. וכשם ששלמה המלך לא ערב שמחת חנכת בית המקדש בשמחת חג הסוכות (מועד קטן ט ע"א), כך אין לערב שמחת סיום התורה ותחלתה בשמחת שמיני עצרת.

השאלה טובה, והיא מסוג השאלות שמביאות לשנוי בגשה ובתפיסה. להבנה מחדשת של חג שמחת תורה.

שמעתי מהרב שך זצ"ל, שאמר בדרך צחות, וכמה עומק יש באמרה זו - בספר 'נפש החיים' (שער א' פרק ד, בהג"ה) הביא רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל דברי הזהר הקדוש (ח"ג קסא, א) שהאדם הוא 'עולם קטן', ולבו הוא כנגד בית קדשי הקדשים. וכתב שרבותינו רמזו זאת בדברי המשנה (ברכות כח ע"ב) שהמהלך בדרך, יכון לבו כנגד בית קדשי הקדשים. [ואם כן, החושב מחשבה זרה בלבו, הרי הוא כמכניס צלם בהיכל, ה' ישמרנו.] וכל ימות השנה

על המנקה החדש שמאכיל את כל העם בניבילות וטרופות, כשבא הט"ז לפני הרב, סטר לו הרב בלחיו. והיה הט"ז שש ושמח באותה סטירת לחי להשלים תיקון גלותו.

ולא עוד אלא שגזר הרב שלא יוכל להיות עוד מנקה בבית השחיטה, והכניסו בחדר הקלון שבפינת בית המדרש, כמו שיש בכל בתי כנסת דארתו דור בפולין ואוקראינה, חדרון קטן סמוך לכניסה לבית המדרש, שאינו גבוה כגובה אדם, והיושב שם מוכרח שיהיה כפוף, שם הוכנס מן הט"ז וכל אחד היה עובר שם ומבזה אותו, כל חד כפום מה דמשער בקנאותיה, זה ביריקה זה בדחיפה, וזה בגערה, ככה יעשה לאיש המאכיל נבלות וטרפות לבני ישראל. רבינו הט"ז ישב שם בשמחה ושינן על כל התורה כולה. ואותו תלמיד ראה מה שנעשה רבו, ודמו עלה בראשו, אך חזקה עליו גזירת רבו למסור נפשו ולשתוק, כדי להציל את הדור מגזירת ת"ח ת"ט.

והנה לשכת המרא דאתרא היה גם סמוך לבית הכנסת. יום אחד באה נערה יהודית עם עוף לשאול את הרב, והרב הטרף את העוף, הנערה יצאה מלשכת הרב בבכיה גדולה, בדמעות שלישי, כשעברה ליד חדרונו של הט"ז שמע אותה בוכה, והוא שאל את הנערה, למה תבכי, בתחילה חששה להשיב לו, שהרי הוא מוחרם ואסור לדבר עמו, אך לאחר שהפציר ספרה לו שאמה אלמנה ובקושי רב קיבצה פרוטה לפרוטה שיהיה להם עוף לכבוד שבת, והנה באת אל הרב בשאלה והוא הטרף את העוף, ומה יאכלו עתה בשבת האלמנה והיתומים, והמשיכה לבכות בדמעות שלישי. ביקש הט"ז לראות את העוף וראה שבאמת העוף כשר, ויאמר הט"ז לנערה, תזכיר את מה שאני אומר לך, תיכנס את המרא דאתרא ותאמרי לי שהעוף הוא כשר, ושיעיין בט"ז סי' פלוני ס"ק פלוני, ושם יראה שאכן העוף כשר. ותעש הנערה כדבריו, והרב [היה בעל מדרגה] הודה על האמת וחזר בו והכשיר את העוף, ושאל אותה, מי גילה לך כל זה? אמרה לו הנערה 'כך אמר לי ה'נעבי' הזה שיושב שם בקיטון הקלון'. הרב התחיל להביט שאינו איש פשוט, וקרא לו וגזר עליו בגזרת מרא דאתרא שיהיה לו מיהו, ולא היה לו שום ברירה ואמר לו 'אני הוא דוד הלוי בעל הטורי הוב'. אותו רב זכה לגילוי הט"ז... ותיכף ה'נעבי' לאחר שעוררוהו מעלפנו ביקש ממנו סליחה בלב מר, ומוכן שהט"ז תיכף מחל לו מחילה גמורה ושלומה.

כשהיה הגרי"ז מבריסק משנן המעשה, היה מדגיש שהט"ז באותה שעה ידע שאם הוא יגלה את ההלכה שהעוף כשר, הרי הוא מבטל בכך את כל תיקון הגלות שקיבל על עצמו, ומי יודע איזה חשבונות יצא מזה, אך לא היה יכול לראות דמעות וצער של האלמנה והנערה היהודית, זה הכריע את הכף יותר מכל החשבונות שבעולם. לא היה לו כח לסבול את הצער של דמעות של יתומה יהודית. אם היה אכזר באותה שעה, יכול להיות שהעולם היה נראה אחרת היום, אך לא היה יכול לעמוד מול בכיות של ישראל.

כך פי' החת"ס שזה היה חשבונו של משה רבינו, לאחר ג' ימים שטף ונשים אין שותים מים, הרי אינם בשמחה, והיו שם כמה קולות של בכיה וצער, לזאת שכח את הכל והכה בסלע. גם אצל מהר"א מבעלזא ראו הנהגה זאת, גם כשהיה עוסק בעבודות נוראות, אם היה שומע תינוק בוכה, היה הכל נעצר, לאחר שנגרע התינוק חזרו לעבודת הקודש.

כך ידע משה שאם ידבר אל הסלע, יוכלו לשתות רק בעלי המדרגה ולא הקטנים, לא אכפת לו ללכת לגהינם כדי שילד מישראל ישאר צמא, זהו תמונת צדיק אמת. ועתה נבין היטב דברי התרגום 'ואשתכח מהימן', כי אכן היה רועה נאמן בזה שהכה בסלע, אם לא היה מכה בסלע, היה הוא הולך לגן עדן ונכנס לא"י והוא היה נשלם בתכלית השלימות, אך כשהוא רועה נאמן כל עסקו להציל את הצאן, ויוכל לומר להשי"ת אני רעיתי את צאנך באמונה, לא חשבתני על הגהינם שלי אפי' בשביל קצת מים של ילד יהודי פשוט.

משה רבינו שב בתשובה מאהבה ממילא הכל נהפך לזכות

הבית ישראל אמר בשם אביו האמרי אמת בשמיני עצרת 'על הסלע הך ויצאו מים', שבלי ספק שמשה רבינו שב בתשובה מאהבה, א"כ נהפך הדבר לזכות ואנו יכולים לבקש גשם בזכותו, כי בלי ספק שהיה משה רבינו עובד את ה' מאהבה. וא"כ קושיא מעיקרא ליתא. וכן מה שמזכירים ב'תענה אמונים' בזכות חזקיה שסתם מי גיחון, והושיענו אל מעוזנו, אע"פ שבפסוק כתוב שהנביא היה לו טענות על סתם מי גיחון, אלא שחזקיה הצדיק שב בתשובה מאהבה ממילא אנו מבקשים בזכותו. ונמצא שיכולים לספר סיפורי צדיקים וגם להזכיר את 'עונותיהן' כשאנו בטוחים ששב בתשובה מאהבה, הרי הם זכויות, ומה לי לספר ממצותיו של הצדיק או מעבירותיו שנהפכו לזכויות, על אחת כמה וכמה כשהעברה עצמה היא רק מאהבת ישראל, ולא עוד אלא ששב על זה בתשובה מאהבה, נמצא שאנו יותר שייכים לדבר מהעבירות של הצדיקים ממצותיהם.

כתב הערוגות הבושם ע"פ מש"כ בזה"ק שעץ הדעת היה אתרוג, ואמרו חז"ל בגמ' שבד' מינים אנו מרצים על המים, וצ"ע שהרי השופר אסור שיהיה מכוסה בזהב, כיון שבא לרצות דינו כעבודת פנים, ואהרן הכהן אינו נכנס לפני ולפנים בבגדי זהב שלא להזכיר את העגל, ואין קטגור נעשה סניגור, וא"כ צ"ע איך אנו לוקחים אתרוג לפעול ישועה? [החיד"א כתב שעץ הדעת היה ענין רוחני שהיה מחובר בו חסה, ענבים, אתרוג, ותאנה, כי כל דברי חז"ל אמת]

בית הכנסת, "בית שני", ותוך כדי מתחילים להתפלל למעלה, וכשהמנין הראשון מסתיים מתחיל מנין נוסף. לא שבע מלשמוע.

התפלה הסתיימה ופניתי לחזר לביתי, בקש רשות להשאר עוד קצת, לחוות, הוא כבר יגיע, ידוע את הדרך.

טוב, בינתיים אקדש ואלמד מעט.

וברוך השם "תורתם מתברכת": אני מספיק ללמד דף, ושנים, ושלושה, ורבי זלמן איננו.

אני דואג, ככלות הכל זר הוא בעיר, ומדדה על קביו. אולי אבד את הדרך, מי יודע היכן אמצאהו. קדם כל, נלך לבית הכנסת. נחקר, אולי ראו לאן הלך. ראו, ודאי. הוא למעלה, בקומה העליונה. עליתי, והנה הוא לפני. מסמן לי בידו שאמתין, עוד מעט. מה יש, מה קרה. המתנתי לצדו עשרים דקות. רק אז קם וחספן את קפיו.

"מה מעשיך כאן", שאלתי.

אמר: "אתם כעכבר השוכב על ערמת דינרים. רואה בהם מזרן שאינו נח. אינו מבין איזה אוצר תחתיו!" כבר שעה ארוכה - הוא מספר לי! - שעה ארוכה שהוא מדלג על קביו ממנין למנין. לענות עוד אמר, עוד אמר יהא שמייה רבה, עוד קדושה. אלו אוצרות, מוכן הוא לשהות כאן עוד ועוד! שנים היה מנותק מרעב, וכעת כזה שפע, בכזה גדש, איך אפשר להתנתק!

ונזכרתי במה שהיה רבי אליה לופיאן זצ"ל אומר בשם הסבא מקלם זצ"ל: העולם הזה נברא עבור תכלית מרכזית אחת ויחידה. כאמרם: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו, שנאמר (ישעיהו מג, ז): "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו" (סוף אבות). והינו, שיכירוהו [ידישתמדעון ליה] (רעיא מהימנא, בא) בני האדם: "ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו!"

לפיכך, אמר, כדאי היה לברא את העולם כלו, ולהחזיקו ולהחיותו ששת אלפים שנה, כדי שבמהלך כל ימות עולם יהיה ולו אדם אחד, שפעם אחת בחיים, יאמר: "ברוך הוא וברוך שמו" -

כבר התקימה מטרת בריאת העולם. הופק ממנו כבוד שמים!

והוסיף: ואלף "ברוך הוא וברוך שמו", אינם "אמן" אחת!

ואלף אמנים, אינם שקולים ל"אמן יהא שמייה רבה" אחד!

וסיים: ואלף "אמן יהא שמייה רבה", אינם מלה אחת של תלמוד תורה!

לא בכדי, תקנו חז"ל לשמח בשמחת תורה, בסיום קריאת חמשה חמשי תורה.

אני נתקל בבני ישיבה קודרים ומיואשים. מדוע, כי אינם מבינים את שעורו של ראש הישיבה, אינם יודעים את הסוגיא על בריה, מביטים הם בקנאה על המכשרים והמצליחים והמשננים והמודשים. איי, כעכברים הרובצים על דינרי זהב -

היש לכם מושג בערכה של מלה בתורה!

נתחיל מ"בראשית", כמה יהודים בעולם יודעים לקרא באותיות רש"י!

כמה יהודים בעולם יודעים מה כתוב בחמש!

כמה יהודים בעולם קוראים מדי שנה בשנה חמשה חמשי תורה, שנים מקרא ואחד תרגום, ושומעים קריאתם בבית הכנסת בצבור -

וכמה פתחו גמרא, יודעים הם מה היא "בבא מציעא", ראו צורתה של שמועה!

תקנו לנו לרקוד, על סיום חמשה חמשי תורה!

כל השאר, כל דרגה ודרגה, עולם מלא, תוספת אורה -

אבל שלא נהיה כפויי טובה!

שנאמר, קדם כל, "אשרינו מה טוב חלקנו מה נעים גורלנו ומה יפה ירשתנו, שאנו מעריבים ומשכימים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואומרים פעמים באהבה, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" -

קדם כל וראשית לכל, להודות על כך!

להודות שאיננו בסביר הקפואה. אחים רבים כל כך קפאו שם למות. ואנו, בחסדי שמים, גם "אמן", וגם "אמן יהא שמייה רבה", וגם "מלה של תלמוד תורה" -

"נגיל ונשמח בזאת התורה, כי היא לנו עז ואורה" -

ושלב אחר שלב, נעלה מעלה מעלה!

(והגדת)

הלב מאבן, כתוצאת פעלת היצר הקרוי "אבן" (סוכה נב ע"א, מיחזקאל יא, ט). ועקר מאמצינו בחדש אלול ובימים הנוראים לרכך לב האבן, שיפתח לרשמי קדשה והרהורי תשובה וקבלת על מלכות שמים. וכשם ששבע חומות יריחו נפלו בתקיעת השופרות ונבלעו במקומן, כך מזעזע קול השופר בראש השנה את הלב ומערער חומותיו. ובכמה פיוטים, ובאמירת "אבינו מלכנו", פותחים הארון לשעה קלה, לרמוז פתיחת הלב, וכן באמירת "אבינו מלכנו" בעשרת ימי תשובה.

מגיע יום הכפורים, ופותחין הארון ל"כל נדרי", ולתחלת הפיוטים, ול"אבינו מלכנו", ול"שיר הכבוד", ולכמה פעמים בתפלות היום הקדוש, ולבסוף בכל תפלת נעילה. ארון הקדש פתוח, והלב פתוח.

באים ימי הסכות, ופותחים ארון הקדש לאמירת ההושענות. ומוציאים ספר תורה אחד ועומדים עמו ליד הבימה, ומקיפים סביבו. וביום השביעי, הוא יום הושענא רבה, מוציאים כל ספרי התורה, ומקיפים הבימה שבע פעמים (ארח חיים תרס, א). והרי כאן צעד נוסף. לא די שהלב נפתח. הלב נפתח, ומה. מה יש בו, ומה יצא ממנו. ספר התורה. זה מה שבלבנו, וזה מה שאנו מוציאים וסביבו אנו מקיפים.

וגם בכך אין די. הפסגה, השיא בשמיני עצרת. מוציאים אנו את כל ספרי התורה ועמם אנו מקיפים, ובהם אנו שמחים, ואתם אנו עוליים. זה מה שבלבנו, וזה כל עולמנו, "אין בלבנו אלא אחד" (פסחים נו ע"א).

אוי, כמה שהוא חי את הדברים! כמה שלא היה בלבו אלא אחד, קדשא בריך הוא ואורייתא!

כמה נפלאים דברי המדרש (שיר השירים רבא א, לד): רבי אבין פתח, "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו" (תהלים קיח, כד). אין אנו יודעים במה לשמח, אם ביום אם בקדוש ברוא הוא. בא שלמה ופרש: "נגילה ונשמחה בך" (שיר השירים א, ד), "בך" בקדוש ברוך הוא, "בך" בתורתך.

כי בקודש ברוך הוא ובתורתו, הינו הך. שהאוחז בתורה, אוחז בכיכול בקודש ברוך הוא (זהר ח"ג קעו, א). "כי הוא ורצונו אחד, ובוהו הוא דבוק בו יתברך ממש בכיכול" ("נפש החיים" שער ד פרק ו).

ונמצא שאין שמיני עצרת אלא יום שמחה בקדוש ברוך הוא. "לפי שכל ימות הרגל הקריבו שבעים פרים כנגד שבעים אמות, וכשבאים להפרד אמר להם המקום: בבקשה מכם, עשו לי סעודה ונשמח ביחד, כי קשה עלי פרדתכם" (רש"י במדבר כט, לה-לו). זו מהותו של היום.

למה נמשלו ישראל לתמר, לומר לך, מה תמר זה אין לו אל אלב אחד [שאינו בו פצולי ענפים אלא גזע אחד ויחיד מתמר עד לתפוחתו, ההופכת לחלק מגזעו] כך ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים (סוכה מה ע"ב).

כל השגתנו ואחיותנו בבוראנו היא כפי השגתנו ואחיותנו בתורה שהיא רצונו, ושמחתנו בה היא שמחתנו בו.

ונמצא, שהכרזת: "אתה הראת לדעת, כי ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו" (דברים ד, לה) מול ארון הקדש, ההכרזה הפותחת את סדר ההקפות, היא פסגת הימים הנוראים שעברנו. היא הסכום והלקח, היא המשמעות והתמצית: אין עוד מלבדו, ומלבד תורתו. זה עולמנו, וזו שמחתנו.

"קשה עלי פרדתכם", וקשה עלינו פרדתך -

אז לא נפרדים!

ועלתה בידינו תשובת השאלה, מה ראו חכמים לקבע ליום זה את שמחת התורה, ומדוע אין זה עורב שמחה בשמחה. משום שאין בלבנו אלא אחד, ו"הקדוש ברוך הוא לבם של ישראל, שאמר (תהלים עג, כו): צור לבבי וחלקי אלקים לעולם" (שיר השירים רבה ה, ב), וקדשא בריך הוא אורייתא וישראל חד, וכשנפתח לבנו מתברר כי ארון קדש הוא, והתורה בו, ובה אנו שמחים. כדברי המדרש: "כשאמות העולם אוכלים ושותים מתחילים בדברי תפלו. אבל כשישראל אוכלים ושותים מתחילים בדברי תורה ובתשבחות לפני הקדוש ברוך הוא (אסתר רבה ג, יג) -

זה חג שמחת תורה!

נגיל ונשמח בזאת התורה

גייסי, רבי זלמן אסטולין, שבע מרורים משך שנים ארכות בסביר הקפואה, תרתי משמע, קר עז וכפור רוחני נורא. בכל כחו שמר על יהדותו, סבל רב סבל על שמירת המצוות, אבל יחיד היה, בודד. בלא מנין בחל ובשבת, במועד ובחג, בראש השנה וביום הכפורים! עזר ה', ונחלין מעמק הבכא, הגיע אלינו מדדה על קביו. כמה שמח להיות בין יהודים, לראות סביבו שומרי תורה ומצוות!

בשבת בבקר הלכתי עמו לתפלה. אח, תפלה במנין, ברב עם, עיניו נצצו. חקר, וספרתי שיש ב"לדרמן" מנין ותיקין, ובעודם מתפללים מתארגן בירכתי

ורבך חאמינים

עלוך שבועי עבית 'בני אמונים'

פניני אמונים

אמירת ההושענות בחג הסכות

עממים לאמירת ההושענות בחג הסכות

"הושע נא למענך אלקינו"

מפני מה תקנו חכמים להרבות בחג הסכות בתפלות ובאמירת ההושענות יותר משאר החגים? פרש השפת אמת:

מצות ספה, המורה לאדם לעזוב את מעונו הקבוע ולעבר לדור בדירת עראי במשך שבעת ימי הסכות, מכירה לאדם שלעולם לא ישים בטחונו בעשרו או בנכסיו, אלא בטח תמיד במי שאמר והיה העולם. כדי להוסיף ולהדגיש את תלות האדם בבוראו תקנו חכמים להוסיף על סדר תפלות ימי חג הסכות את אמירת ה'הושענות'; דוקא בימים שאוסף האדם את התבואה אל ביתו, תקנו לו להתפלל על פרנסתו והצלחתו, שמתוך כך יכיר שברכת כל השנה כלה תלויה בבורא יתברך ולא יסמך על כחו והצלחתו, אלא יבטח בה' יתברך הנותן לו כח לעשות חיל.

ה'אמרי אמת' פרש:

בימים שלאחר יום הכפורים - זמן כפרתנו - בכל פינו טהור ונקי מרשם חטא. לפיכך ראוי שנצטלע על זה לתפלה ותחנונים, שהרי תפלה היוצאת מפה טהור בודאי נשמעת ומתקבלת יותר. רמז לדברים נוכח ללמד מסמיכות הכתובים בתהלים (יט יד-טו): "ונקיתי מפשע רב; יהי לרצון אמרי פי" - כאשר אהיה נקי מחטא ומפשע, אזי יעלו אמרי פי לרצון.

שפת אמת סכות תרמ"א, תרמ"ה; אמרי אמת סכות תרע"ד

הושענא בזכות אבותינו ומשה רבנו

"הושע נא למענך אלקינו; הושע נא למענך בוראנו; הושע נא למענך גואלנו; הושע נא למענך דורשנו"

דרש בעל הייטב לב:

באמירת ארבעת תארים אלו נמצאנו מזכירים את זכות שלשת האבות ואת זכות משה רבנו, וכדלהלן: "הושע נא למענך אלקינו" - בזכות אברהם שגאמר בו (בראשית יח א): "והוא ישב פתח האהל"; "האהל" ראשי תבות: "הושענא למענך אלקינו הושענא".

"הושע נא למענך בוראנו" - בזכות יצחק שגאמר בו (שם כב ח): "אלקים יראה לו השם לעלה בני"; ראשי תבות: "השם לעלה בני" הם כראשי תבות: "הושענא למענך בוראנו".

מאה ברכות מביאות לידי דבקות

"הושע נא חבוקה ודבוקה בך; הושע נא טוענת עלך"

המקפיד לברך מדי יום מאה ברכות בכונה זוכה להדבק בקדוש ברוך וליראה אותו, כדברי הרמב"ם (ברכות א ד): "ומצאו כל הברכות כולן שלשה מינים: ברכות הניה [הנאה], וברכות מצוות, וברכות הודאה... כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו". בספר 'שמן ראש' (ימים נוראים ח"א שבת שובה דרוש ד) כתב שאף מאמר חכמים הנוזע (שבת קכב א): "גר לאחד גר למאה" רמז לכך; הרוצה שנגשמו המכנה 'גר' (משלי כ כו) תהא דבוקה באחד' - ביחידו של עולם - יאיר מאה ברכות בכך שיאמרן בכונה ובהתלהבות. עוד פרש בדרך זו את מאמר העולם: 'בעל המאה הוא בעל הדעה' - המברך מאה ברכות ביום פראוי, יזכה שתשכן בו דעה וחכמה אמיתית, שהרי: 'ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא א).

על פי זאת נתן לפרש את סמיכות הבקשות שלפנינו; את הפסוק (שמואל ב' כג א): "נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על", דרשו חכמים (במ"ד יח א) על תקנת דוד המלך לברך מאה ברכות ביום, שכן "על" בגימטריה מאה. אף כאן מבקשים אנו: "הושע נא טוענת עלך" - את ישראל המקפידים לברך 'על' ברכות מדי יום, ומתוך כך הם זוכים להתעלות לבחינת: "חבוקה ודבוקה בך".

אור יצהר' ימים נוראים, בפנת דבר [מנכד המחבר הר"ר שפירא] עמ"כ

"הושע נא למענך גואלנו" - בזכות יעקב שגאמר בו (שם לא וב): "עד הגל הזה"; "הגל" ראשי תבות: "הושענא למענך גואלנו".

"הושע נא למענך דורשנו" - בזכות משה רבנו שגאמר בו (שמות ב טו): "וגם דלה דלה לנו"; "דלה" ראשי תבות: "הושענא למענך דורשנו".

ייטב פנים' להושענא רבא

מקדימים תשובה לכל טענה

"הושע נא אדון המושיעי; הושע נא בלתך אין

להושיעי; הושע נא גבור ורב להושיעי; הושע נא דלותי ולי יהושיעי"

לדברים שגשא ביום הושענא רבה, באר האדמו"ר רבי שלמה שפירא ממונקוטש תחנה זו על פי משל נפלא:

מעשה בעני בן טובים, שבשל היותו מטפל בילדים רכיס הצרך לנדד מביתו ולחזר על בתי נדיבים כדי להביא טרף לילדיו. בנדודיו הגיע לאחת העירות שבהן שכנה קהלה יהודית. אלא שכאשר הקיש על הדלת הראשונה שנקרתה לפניו ובקש עזרה, השיבו בעל הבית ריקם בטענה שאין זה מתפקידו לסייע לעניים, וכי עליו לפנות לפרנס הממנה מטעם הקהלה לענין זה. בכרפס כושלות פנה העני לעבר בית הפרנס, אלא שגם הוא השיב פניו ריקם, תוך שהוא מסביר במתק שפתים לעני המסכן כי אין הוא מחיב לשאת בגטל העזרה לבדו, ועל פן מוטב שיפנה לביתו של גביר העירה שגללא ספק יעניק לו מתת הגונה.

עני ויגע נקש העני על דלת בית הגביר אלא שהפעם לא זכה אף לראות את פני בעל הבית. מסתבר שבדייק עתה חזר הגביר מדרך ארצה ומפרכת, והוא לא היה מסגל לראות פני איש. אולם כיון שלא חפץ לשלחו בלא כלום, שלח את משרתו ליעץ לו, כי יפנה לידידו שאף הוא עשיר ובעל כלת ולבטח יעזר לו. מביש וכאוב הקיש העני על פתח ביתו של אותו עשיר, אולם התגובה המקבל הפעם עלתה על כלנה; בעל הבית התנפל עליו בצעקות: "כיצד לא תבוש לבקש נדבות?! הן יהודי בריא אתה, וביכלתך לעבד ולהרויח!"

אף אנו מחלים את פני אבינו שבשמים שיושיענו מפני שעניים ודלים אנו, וכאנו מים עד נפש. ומוסיפים ומטעימים, מפני מה אנו בטוחים שייקבל בקשותינו; שכן, לבטח לא ידחה אותנו בטענה שאין דרכו לעמד לימין אביון שהרי הוא "אדון המושיעי". ובדאי לא יפנה אותנו לעזרתו של אחר שהרי "בלתך אין להושיעי". אף לא ידחה אותנו ויאמר כי אין בכחו להיטיב עמנו, שהרי הוא "גבור ורב להושיעי", ואף לא יגער בנו על שמעזים אנו לבקש את עזרתו, שהרי גלוי ודועז לפניו כי באמת "דלת". על פן סמוכים ובטוחים אנו כי: "לי הושיעי".

אמרי דבש' [לרד"ב שווארץ] עמ' קמד

"שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב"

(תהלים קיט קסב)

כך כתב בספרו 'פלא יועץ' (ערך 'ענייה'):

"ואלו היו יודעים המונעים מלענות אמנים, גדל שכר עניית אמנים... היו רודפים לילך לשמע ולענות... והיו ששים על עניה אחת כמוצא שלל רב".

ברכות השחר: בקול, בכונה, בחבורה.

ה'פלא יועץ'

כ' בתשרי קפ"ח

הצדיק הנוזע, רבי אליעזר בן רבי יצחק פאפו בעל ה'פלא יועץ', נתקבל בהיותו בן שלושים וארבע שנים כרבה של סליטרה שבבולגריה. בקהנה זו שמש שמונה שנים עד לפטירתו בגיל ארבעים ושתים בכ' בתשרי תקפ"ח.

אוצר אמרות אמן לחג הסוכות

רבי יעקב עטלינגר בעל הערוך ל'גר, פותח את ספרו 'בכור' יעקב על הלכות סכה ולולב במלים אלו: 'ישמחו הישרים ויגילו האשורים...'

לאור הדברים, ניכל להבין מפני מה הכנה הסכה מצוה קלה... 'אין הסכה' שלמה, אלא בהכרת זרע עמלק...

בספר 'פרי עץ חיים' (חג הסוכות פרק ד) הובא שחבת 'סכה' היא בגימטריה צ"א בגימטריה של שמות ה'ה' ו'ה'...

ובאר: אכן בכל התנ"ך נכתבה היא בכתב חסר, אולם בספר תהלים (טו) היא נכתבה בכתב מלא, בפסוק: 'ויהי בשלם סוכו ומיעונו בציון'...

ואכן מספר על גדולי עולם פרבי נפתח מרופשי' ובעל ה'דברי חיים' מצאנו שהקפידו להדליק בפסוקים צ"א גרות... כוון כן מספר על ה'דברי יואל'...

ה'חמי תודה' דף ר"ע ב' מלן 'מירון' תהלים לד ט; 'פרי הפרים' עמ"ג; מחזור 'דברי יואל' מנהי קוש אות ג

ה'ברכה' נשענת על האמן

המגיד מסטאנוב רבי יוסף בלוך, תלמיד המגיד ממזריטש, כותב כי 'סכה' בגימטריה מאה רמז למאה ברכות ופרש רבי אורי ל'דבר' רבה של וישובץ, כי פנתה היתה לרמז בכך ל'דברי חכמים' (במ"ד יח"א) כי דוד תקן לברך מאה ברכות כדי להגן על ישראל מגופה שהיתה במינו...'

מצות הסכה קלה בזכות האמן חכמים (ע"ג א) מכנים את מצות סכה כ'מצוה קלה' לפי שאין בה חסרון כיס... ויש להבין: גם אם נתן להקים סכה ללא עלות כספית, הלא רבה היא הטרחה בהקמתה, וכיצד נתן אפוא לכנותה: 'מצוה קלה'?

פרש רבי צבי הירש הורוויץ, רבה של פרנקופוונג: בגמרא (ברכות נב ב) אמרו: 'גדול העונן אמן יותר מן המברכה'... ובאר הרוקח (הל' סגדה סי' של) שהסכה לכך היא משום שהמברך ברכה אינו מזכיר בברכתו אלא שם אנדנות בלבד, אולם בעיני אמן ונוסף ונרמז גם שם ה'ה'... שכן 'אמן' היא בגימטריה צ"א, כגימטריה של

מעשה אמונים

ספור שבועי על אמן ותפלה

תפלה בבית שעשיתה פרות בפרדס...

גם השנה, בשלהי דצמ"טא, המתינו ידיו בסבלנות לבואו, כמו בכל שנה הוא הגיע לבקרו. אולם הפעם היה זה בקור שונה, הפעם הם לא זָהרו למולו בהדרגה, שוטי ענף, מאבקים וחסרי חן, הם עמדו לקראתו, מבישים משהו ממראם...

איש לא ידעו הם כי עבור בעו, 'האיש והאתרוגים', מראם זה היה הפרוץ ביותר. מצות השמטה שאותה הקפיד לקיים אחת לשבע שנים, ככל פריטיה ודקדוקיה, נטכה בו גאווה מיחדת וזקפה את קומתו היהודית... רבע שעה, שנדמתה לבעו נצנח, ארכה עד שחמוד שב כשקפסת קרטון בידו. מבטו היה מופחד, וישני אחרים בלתי קרואים יצעדו מאחוריו...

ובכל זאת, בשנת השמטה נברה אהבתו לבוראו על אהבתו לעצמו. בפרוס שנת השמטה היה בעו נפרד מעצמו, מתנצל בפניהם בלא מלים, ואחר יוצא מהפרדס מבלי לגנול את השער אחריו. במשך השנה הקרובה עתיד הוא להתעלם מהם לחלוטין, ורק לקראת סיוה השנה יגיע לבקרו.

השנה היה על בעו להיות כאחד האדם. מי שפכל שנה היה רגיל במחיל לחיצת מזמרה את המבחר שפברו עצמו, פרי שעליו שם את עינו ואותו טפח בסירות מה פמה חדשים. מי שבבואו לבית הכנסת היה נחרף ליד מקומו תור על ת'סידים ואנשי מעשה שהתחננו לנגע עננעו קול באחרונה, ולאלף השנה לעמל ולהתאמצו פ' השיגי אתרוג מיהר.

בשונה משמטות קודמות, השנה ידע בעו את הכתבת שאליה, פנה ובה לנחה אליו ההשגחה העליונה את מחמוד, ערבי מבגר, דור עשירי למשפחת ח'קלאים, שבעו התקשקש לכנותו כ'חסיד אמות העולם', מחמוד זה בשונה מרבים אחרים פדגמתו, שבעו העסיק ופטר לסרוגין בעשרות השנים שבתו עסק במקצועו. הוכיח ונקמות עקבית ומקצועיות חסרת פשרות...

וזמן מה לאחר תחלת עבודתו, כאשר תמה בעו לפשר הידע הרב שהפגין מחמוד בכל הנוגע לטפול באתרוגים, גלה הלה את אָנוּ כי מָה פמה דורות שמשפחתו מחזיקה במטע אתרוגים קטן. עד לפני שנים רבות היו הרבה מה'איהוד' באים לכפרו ורוכשים מפרדסו אתרוגים ונפלאים במחירי זול יחסית. אולם בשנים האחרונות, מאז פרץ האנפאדה והקמת ההוטה הפלסטית, נחסמה הגישה לכפרו בפני יהודים. מקור פרנסת משפחתו הכחד, והוא נאלץ לחפש עבודה פכיר בתחום שאותו הכיר ככף יד.

בשעת לילה מאחרת בהבו פנסי מכונית הפיוז החבוט של מחמוד מול החצר של בעו, שכבר המתין מבעוד מועד לאות המסכם. בעו מהר להתישב בפסל האחורי, ובטרם היה ספם בקרב אי מי מבני הבית להבחין בכך, כבר פתח מחמוד בנשיעה מהירה לעבר הפרו.

שעה לאחר מכן, באורות כבויים ובנהימת מנוע חלושה, קרטעה המכונית בדרך החתחתים המובילה לכפר פרדסו של מחמוד. מאחור ישב בעו, כמעט משתק מופחד, אך לבו מתרוגן לנכת הידיעה כי בשעת שמטה זו יזכה לברך על אתרוג מפאָר ומיהר כפכל שנה.

בפתח הפרדס פכה מחמוד את המנוע. העלטה היתה סמיכה, ובעו נאלץ לגוש את דרכו בין העצים באמצעות ידיו. אולם פצעו את ידיו אולם הוא לא נרתע עד שקש פגועם החלקלק של הפרות.

"מחמוד" בקש בעו, 'תביא לי פנס' "פנס!?" השתאמן מחמוד, "השתגעת? הרי ברגע אהד לבוא ל'אולם כל המגננים, ויעשו בננו שפטים..."

אולם בעו התעשש: "גלי פנס לא אוכל לקחת מקאן אפלו אתרוג אחד."

בלית ברירה נגש מחמוד לרכבו והוציא ממנו פנס קטן

ערב חג הסוכות התשפ"ב

קונטרס

תהום אל תהום קורא לקול צינוריק
(בניסוך המים קאי), כל משיבריך וגליך
עלי עברו, אומרה לקל סלעי למה
שכחתני למה קודר אלך בלחץ אויב...

מה תשתוהי

נפשי ומה תהמי עלי הזחילי לאלוקים
כי עוד אודנו ישועות פני ואלוקי

וכמה לקט מאמרים
מלוקטים מגיליונות "אז
נדברו", דמבדרא בתוככי
הישיבות הקדושות
בענייני ימי חג הסוכות
והימים שלפניו

ניתן לקנות בפלא': 054-8446691
לבידור נקודת המכירה הקרובה אליך - 052-7683095
כמו כן ניתן לקבל בדוא"ל:
A8447168@gmail.com

מפתח המאמרים

- מייוחד לעשי"ת: הגוזל שבקע במוצאי יו"כ ובנה את הקן-
סוכה.....4
- הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת... למה היא
נופלת???.12
- כיצד ניתן לעשות שמחת בית השואבה פה בסוכה לבד לבד
בחיק המשפחה...??..21
- מי היה הראשון ראשון שבנה סוכה...? מי התחיל???.27
- המצוה הקשה ביותר לישום: שמחה!!!!.....33
- הלכה (בקרוב ממש) למעשה.....36
- עצרת תשובה מרכזית בליווי תזמורת וריקודים במשך כל הלילה... ..36
- מה הקשר בין איסור להוצאה למצות סוכה...??.....40
- מה פשר החגיגה סביב שאיבת המים לניסוך בחג הסוכות???.45
- תובנה חשובה וקריטית איך לאבטח את הקבלה שקבלנו בר"ה.....52
- כמה מילים על שנת השמיטה שנקשה לפתחנו.....60

מיוחד לעשי"ת: הגזל שבקע במוצאי יו"כ ובנה את הקן- סוכה...

אחת מההתלבטויות הקבועות בעשרת ימי תשובה זה האם כבר להתחיל לבנות את הסוכה או לדחות את זה לאחרי יום כיפור... מצד אחד: אדם רציני שבאמת עסוק בתשובה תפילה וצדקה לא מסוגל נפשית להתפנות לדברים אחרים... גם לא לסוכה ולד' מינים... אבל מצד שני: אין זמן... מה נעשה שמיד אחרי יום כיפור נותר רק ארבעה ימים בלבד... ששלושה מתוכם זה ששי שבת וערב חג... ואי אפשר לדחות את בניית הסוכה לימים הלחוצים האלו... ואל תשכח!! ש... שזה לא רק השנה יצא ככה... זה לא משהו מיוחד שקרה בשנה האחרונה שבדיוק יצא שיש רק ארבעה ימים בין יו"כ לסוכות... לא!! זה מובנה ככה!!! זה לכתחילה ככה!! תמיד זה ככה!!! ואם זה מובנה ככה... אז כנראה שבסופו של דבר רצון ה' עומד מאחורי הזליגה של ההכנות לחג הסוכות שזולגות גם לעשרת ימי תשובה... אז זהו!!! שאם כבר מתעסקים בבניית הסוכה בעשרת ימי תשובה... אז אני אגלה לך סוד: שיש קשר מאוד עמוק בין הסוכה לעשרת ימי תשובה...

ובכן: מצאתי ברמב"ן בפרשת כי תצא (על מצוות שילוח הקן) שהוא מביא בשם מדרשו של ר' נחוניא בן הקנה וזה לשונו: אמר רבי רחומאי: מאי דכתיב 'שלח תשלח את האם' ולא אמר את האב?

אלא 'שלח תשלח את האם' לכבוד אותה בינה שנקראת אם העולם דכ' כי אם לבינה תקרא, ומאי 'ואת הבנים תקח לך'? אמר ר' רחומאי: אותם בנים שגידלה ומאי ניהו שבעת ימי הסוכה

אז כמובן שהמדרש הזה מאוד עמוק ובררתי אצל יודעי דבר ואמרו לי שזה נושא נרחב מאוד בתורת הנסתר... ולנו אין עסק בנסתרות... אבל יש משהו פשוט שכן נוגע אלינו.. והוא: ש... ש... לא תאמין... אבל הסוכה שאנחנו בונים זה לא פחות ולא יותר קן!!!

ראית פעם קן יונים?? ראית איך היא נראית וממה היא עשויה?? אם

תשים לב... יש דימיון בין קן יונים לבין סוכה... שניהם בנויים מאותו פסולת גורן ויקב... ובשניהם מדובר בזוג יונים... ובשניהם מדובר בגוזלים... ובכן: זה בדיוק מה שקורה בעשרת ימי תשובה..

קודשא בריך הוא נקרא אבא!!! והשכינה הקדושה נקראת אם הבנים... והיא נמשלת ליונה... ובראש השנה זה יום הרת עולם.. ביום הזה השכינה הקדושה בונה קן ואז אנחנו נולדים... אנחנו האפרוחים... אנחנו הגוזלים הקטנים שנמצאים בקן ואמא פורשת כנפיה עלינו... זה בדיוק מה שקורה בראש השנה... ראש השנה זה יום מפחיד... הרגע נולדנו... אנחנו כ"כ קטנים... חסרי ישע... כדלים וכרשים דפקנו דלתיך... ואז השכינה- אם הבנים מגיע ורובצת על האפרוחים... חופפת עלינו... ואכן עשרת ימי תשובה זה ימי עת רצון... דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב... כעת אנחנו לא לבד... אבא כל הזמן משפיע על השכינה שתשפיע עלינו... וככה זה לאורך כל עשרת ימי תשובה... והנה מגיע יום כיפור... ו... ואז מגיע שעת נעילה... ואוי אוי!!! שלח תשלח את האם... לפתע אמא נעלמת... אמא פורחת... אבאלה אבאלה... פתח לנו שער בעת נעילת שער כי פנה יום... אמא פרחה ונעלמה... ואנחנו נשארנו לבד... אבא... מה יהיה ???

עונה אבא: גוזלים יקרים... לא... אל תבהלו... אתם כבר גדולים... קומו... תצאו מהקן... הגיע הזמן שתבינו שגם לכם יש כנפיים וגם אתם יכולים לבנות קן כמו אמא... **פונה אבא שבשמים לגוזל ואומר לו:** גוזלי היקר... עד היום היית בקן של אמא... אמא בנתה את הקן... אמא גידלה אותך וטיפחה אותך וחופפה עליך האכילה אותך ודאגה לך... אבל עכשיו גדלת והגיע תורך לבנות את הקן הפרטית שלך... קום... צא מהקן ותבנה קן משלך.. ואז.. כשתבנה את הקן שלך... אבא ואמא יבואו לקן שלך ושוב תתאחד המשפחה... לא... אל תבהל... אמא לא ברחה... אמא פשוט מחכה לך ונותנת לך הזדמנות לבנות את הקן שלך... ואז נתאחד שוב... **זה מה שקורה ביום הכיפורים!!!** לאחר עשרה ימים שאמא- השכינה הקדושה קוננה עלינו... היינו חבוקים ודבוקים בה'... גדלנו והתרוממו ואז לפתע מגיע שעת נעילה!!! ושלח תשלח את האם... האמא פורשת את כנפיה ונשלחת... לרגע אנחנו נבהלים.. אמא אמא... השכינה הקדושה... לאיפה את עוזבת אותנו... פתח לנו שער בעת נעילת שער כי פנה יום...

אבל לא!!! מיד במוצאי יום כיפור אבא שבשמים פונה אל הגוזל הנבוך והמפוחד... קום... תבנה כעת אתה את הקן!!! עד היום אמא בנתה את הקן... כעת הגיע תורך... ועם ישראל יוצאים ואוספים פסולת גורן ויקב ובונים קן... קן מיוחדת לפי רצון ה'... קן שמוותאמת לקוב"ה ושכנתיה... ואז מגיע חג הסוכות... ושוב אמא מגיע... אבל הפעם אבא ואמא מגיעים ביחד להשתתף בחופת הגוזל... שהספיק לגדול וכעת הוא הולך להקים את קנו הפרטית... חג הסוכות זה חופת חתנים של הגוזל שהפך לגדול והנה אנחנו רואים אותו בחופתו... זה חג הסוכות..

עד כאן ברובד של המשל... וקצת נגענו בנמשל... אבל הלאה... בא נתקדם הלאה...

תכל'ס... כלפי מה הדברים אמורים???

אבא ואמא מאוד אוהבים את יענקי המתוק... הוא כזה תינוק קטן... כזה עולל... אמא ואמא מתמסרים אליו 24 שעות... אין דבר יותר מתוק וחינני מתינוק קטן שכל כולו גמול עלי אמו... אבל כמה שזה מתוק... סו"ס השאיפה של אבא ואמא שאותו יענקי יגדל ויתפתח וביום מן הימים יהפך להיות עצמאי... פסגת ההורות היא ביום שבו אבא ואמא מובילים את בנם לחופה! כלומר: השלימות הגדולה ביותר מצד ההורים זה לראות את הבן שלהם עצמאי... ומסתדר בכוחות עצמו!! זה שיא השלימות!!

אותו דבר בעבודת ה':

בשביל אבא שבשמים המחזה הכי מתוק והכי משובב נפש זה לראות בחור או אברך בן עליה ספון בבית ה' והקב"ה משפיע עליו מתיקות ועריבות התורה... והוא משתגע ומתלהט אחריה ולא יחשב בעיניו מלא עולם למאומה... אין דבר יותר נפלא מעובד ה' שלא יודע צורת מטבע וספון בבית המדרש כל היום עטור בטלית ותפילין והקב"ה מרעיף עליו השגות נוראות במעשה מרכבה... זה המחזה הכי משובב נפש שיכול להיות... **אבל עדיין!!!** **סוף סוף זה תינוק...** זה תינוק שאבא כל היום עומד ומשקה אותו במתיקות ובחשק ובשמחה ובעריבות... **זה יפה אבל זה תינוק!!** וסוף סוף עיקר התכלית

של בריאה זה שאנחנו נהיה בעלי ההטבה!!! במילים אחרות: **שנהיה עצמאיים!!!!** שנקנה את השלימות הרוחנית שלנו במו ידינו... כדי שזה לא יגיע בנהמא דכיסופא. כן... בדיוק כמו שפסגת ההורות הוא להוביל בן לחופה ולהפוך אותו לעצמאי ולמסודר בכוחות עצמו... ככה פסגת ההטבה מצידו של הקב"ה הוא להוביל את בנו לחופה... ולהפוך אותו לעצמאי!!! לבעל ההטבה!!! זה ממש ממש על אותו משקל... **וזה בדיוק ההבדל בין עשי"ת לבין חג הסוכות...**

בעשרת ימי תשובה אנחנו פשוט נולדים... זה ימים נשגבים שבהם יש השפעות עצומות שלא תלויות בנו... והשכינה הקדושה מרעיפה עלינו ומגדלת אותנו... וזה מאוד מתוק ומאוד יפה... אבל זה לא תכל'ס... כי כל זמן שאנחנו מושפעים מאבא ואמא... אז אף פעם זה לא מגיע מצידנו ואין לנו את ההזדמנות להיות בעלי ההטבה (בדיוק כמו שבחור, כל זמן שהוא לא מתחתן... אין לו את האפשרות לבנות בית משלו...) ולכן במוצאי יום כיפור... לפתע: שלח תשלח את האם... אמא לפתע פורחת ונעלמת... פתאום יש תפילת נעילה... והשערים פתאום ננעלים... **מה קרה רבש"ע??** למה? למה השערים ננעלים?? היה כ"כ טוב שהם היו פתוחים.. היה כ"כ טוב במחיצתו של הקב"ה... אז למה פתאום לנעול את השערים?? מה אכפת לרבש"ע שהשערים ישארו פתוחים?? **נו...** **מה התשובה???** גוזל יקר... אל תשכח... התכלית של הבריאה היא שאתה תהיה בעל ההטבה!! שאתה תבנה את העולם הבא שלך במו ידך!!! כל זמן שאמא רובצת על האפרוחים... זה אמנם מאוד נעים ומאוד מחמם ומחבק... אבל אתה נשאר גוזל... נשאר גמול... לך אין כנפיים משלך... לכן השערים חייבים בשלב מסוים להינעל!!! ואבא שולח את האם... האם פורחת... והגוזל נשאר לבד... וכעת הוא צריך במו ידיו להתחיל לדרוש את ה' מתוך שגרת החיים... להתחיל לעבוד את ה' מתוך האכילה שתיה שינה... וברגע שהגוזל מתחיל לבנות את קינו הפרטי בכוחות עצמו... והרי איך הוא עושה את זה?? על ידי שהוא מתחיל לעבוד את ה' גם בתוך הסוכה... מתוך אכילה שתיה שינה... (ולא רק מתוך הבית מדרש והפרכת הלבנה...) או אז הקב"ה ושכנתיה מגיעים לסוכה... יש חיבור שמים וארץ... ואז מתאחדת המשפחה... ישמחו השמים ותגל הארץ... עם ישראל יושבים עם הקב"ה והשכינה הקדושה יחד בסוכה...

לא!!! אמא לא בורחת!!! אמא לא סתם פרחה ונעלמה... היא בסך הכל נעלמה בשביל לאפשר לגוזל לגלות את הכנפיים שיש לו... ולבנות את הקן הפרטית שלו... ברגע שרק תבנה את הקן הפרטית שלך... אמא שוב תופיע והפעם יחד עם אבא... הדברים אולי נשמעים קצת עמוקים (גם אחרי הקרקוע החלקי שלהם)

אבל טמון בזה יסוד מאוד חשוב ומהותי בעבודת ה':

אחד הדברים שהכי מעייקים ומציקים לעובדי ה' זה ימי השנאה... למה?? למה?? למה לפעמים אין חשק?? למה???? למה יש ימים כאלו שהשכינה נעלמת... ואז אני נשאר מול הגמ' ואין לי טיפת חשק ללמוד?? למה רבש"ע?? הרי יש לך כ"כ הרבה מתיקות וערבות התורה שם בשמים... אז מה אכפת לך לתת לי קצת?? מה איכפת לרבש"ע להשאיר את שערי הגן עדן פתוחים?? מה... וכי יש אצל הקב"ה בעיית תקציב...?? זה תסכול שתוקף כל בן עליה אמיתי שיש לו!!! יש לו הרבה חשק בעבודת ה'... ו... ולפעמים פתאום כל הפרוז'קטורים נכבים והוא נשאר כמו גוזל שמוט ללא כנפיים... למה?? למה לפעמים נאבד כל המויחין???

נו... מה התשובה???

גוזל אהוב... אין ברירה!!! אם היונה רוצה שהגוזל יום אחד יגלה את הכנפיים האישיות שלו... היונה חייבת יום אחד לפרוח!! להיעלם!! והגוזל מוצא את עצמו לבד לבד... ואז מחוסר ברירת מחדל הוא פשוט מתחיל לנסות לעזור לעצמו... ואז הוא מגלה שגם לו יש כנפיים... וגם הוא יכול לעשות ולפעול ואז הוא מגלה שגם הוא יכול לבנות קן משלו... **ורק בשביל זה אמא**

פרחה!!!

אותו דבר בעבודת ה': כל זמן שיש חשק ומתיקות בעבודת ה'... אני מרחף לי בעולמות העליונים... כל היום מתענג על אורות ועל השגות... והכל טוב... אבל מה נעשה שרצונו יתברך שיהיה לו מדור ושכינה **בתחתונים...** לקב"ה לא חסרים היכרות של עונג ורצון בשמים... הקב"ה שלח אותנו לכאן כדי שנקדש אותו מתוך החיים בעצמם ולא בניתוק מהחיים!!! לכן אין ברירה... הקב"ה סוגר שערים... די... די לרחף גבוה... די להסתכל על העננים... שערי שמים נסגרים... והעובד ה' מרגיש אדיש... בלי אורות... הוא מנסה לתפוס מלאכים אבל זה לא

הולך... הוא מנסה להסתכל על העננים... לתפוס איזה הרגשה מיוחדת ושום דבר... כלום... לא מעלה כלום בחתנו... ותכל'ס... סו"ס הוא עובד ה'... ואז אין לו ברירה... הוא מתחיל לעשות את המצוות כי רחמנא אמר!!!! הוא מתפלל כי ה' אמר... לומד כי חייבים ללמוד... ומקיים מצוות כי ה' ציווה... ואז לאט לאט הוא מגלה שלא צריך להגיע לעננים... הקב"ה נמצא גם בתוך האכילה שתיה והשינה... וזה התכלית... בשביל זה אנחנו כאן... אנחנו לא נשלחנו לארץ בשביל לגלות שהקב"ה בשמים!!!

אדרבה... נשלחנו לארץ בשביל לגלות שהקב"ה נמצא **בארץ!!!** לכן לפעמים אין ברירה אלא לנעול את שערי השמים... בשביל שיאפשרו לנו לגלות את הקב"ה שנמצא בארץ... וזה לא קל!! זה קשה!!!! זה כואב!!!! זה ניתוח כואב!!! והניתוח הזה מאוד מצוי בפרט אצל בחור בן עליה שהתרגל לחיות כל הזמן עם אורות וערגה והרגשות וכיסופים ורשפי שלהבת קה בעבודת ה'... ופתאום הכל נסתם... כל האאורות נכבים... וזה כואב... זה קשה... זה מתסכל... בהתחלה הוא מנסה בכח לפתוח שוב את שערי שמים מחדש וזה לא הולך... הוא מנסה לרגש את עצמו בכח ללא הועיל... אבל לאט לאט הוא נאלץ להשלים עם המציאות המרה... ולעשות רצון ה' כיו... כיו... כי ה' ציווה... ואז לאט לאט פוגש את החיים בעצמם והוא מגלה שהקב"ה כאן!!!! הקב"ה נמצא באכילה שתיה שינה שלי... בקן הפרטית שאני בונה בעשר אצבעותי בזה שאני עושה רצון ה' במערכת החיים השגרתית שלי... וזה קורה בחג הסוכות!! לצורך העניין: אני רוצה שוב לנתח ולחדד את הדברים: **בעשרת ימי תשובה אמא - השכינה בונה קן!!!**

ואילו לקראת חג הסוכות - אנחנו בונים קן!!!

מה ההבדל בין הקן של השכינה לקן שלנו? ? ?

אוהו... **הבדל תהומי**: כשהשכינה בונה קן... איך הקן הזו נראית?? אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כככל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו... כשהשכינה הקדושה חופפת עלינו... אז יש אורות וחשק וכזה מתיקות בעבודת ה'... אחת שאלתי... רק רק רק עבודת ה'...

זה מה שקורה כשהשכינה בונה קן!!! קן של עשרת ימי תשובה!! אבל

כשאנחנו בונים קן...?? כשאנחנו בונים סוכה...?? זה בדיוק ההיפך... מכניסים מיטות... כסאות... צלחות... כוסות... מגבות... אכילה... שתיה... שינה... טיול... תשבו כעין תדורו... זה קן שלנו!!! ואיזה קן יותר חביבה אצל הקב"ה?? מה התכלית?? הקן של חג הסוכות!!! אבא שולח את האם... שתפרח... שתלך... ולמה? בשביל לאפשר לנו לבנות את הקן האמיתית!!! את הקן של חג הסוכות...

ואי לכך: אל דאגה בן עליה יקר... יתכן שאתה רועד מפחד מה יהיה אם ביום כיפור אתה לא תצליח לבכות כמו שצריך... אתה גם חושש מאוד פן שמא ואולי בחג הסוכות לא יהיה לך מספיק מויחין דגדלות...

וזה באמת מאוד מלחיץ!!! אבל תדע לך... אני אומר לך כעת משפט שגם אם קשה לך להתחבר אליו רגשית... אבל לפחות בשכל תשנן את זה!!! שתדע לך שאם אתה תשתוקק להרגיש במוצאי יום כיפור טהרה מיוחדת ו... ומשום מה אתה לא תרגיש כככלום.. (אלא רק תאבון לאכול שניצלים וחשק להתפרק ולשמוע מוזיקה...) יתכן שאתה תהיה מאוד מתוסכל מזה... **אבל תרגע...** תפתח את הרמב"ן הנ"ל ותבין את עומק דבריו... נכון... נכון שכל המויחין פרחו ונשתלחו ממך... נכון שאתה מרגיש בחינת "שלח תשלח את האם..." אבל תדע לך שברגע שהאם פרחה ונשלחה.. הרי את הבנים תקח לך!!! ומה זה הבנים?? **שבעת ימי סוכה!!!!!!** סוף סוף התכלית היא לגלות את הקב"ה בתוך החיים בעצמם... באכילה שתיה ושינה שמאפיינת את חיוב סוכה... שם התכלית שלך... ואם אין לך מויחין... זה רק בשביל להרגיל אותך לתכלית האמיתית שלך... להתחיל לעבוד את ה' ולגלות אותו כאן בארץ... ושוב: אנחנו לא מזלזלים בקושי שבזה!!! אי אפשר לגחך על האכזבה העמוקה שיש לך מהאורות והפרוד'קטורים שציפית להם ואין... אבל תדע לך שכעת!!! בקטנות המוחין הזו... כעת זו הזדמנות לקחת את הבנים... זו ההזדמנות להתחיל להכיר את התפקיד האמיתי שלך בעולם... לעבוד את הקב"ה מתוך החיים... מתוך הקן הפרטית שהקב"ה מחכה שתבנה לו... הקב"ה רוצה שתבנה לו מדור ושכינה בתחתונים!!! הקב"ה רוצה אותך פה!! בשטח!! שתעבוד אותו כאן... מתוך החיים... בפועל אתה תעשה את זה רק אחרי החתונה... אבל גם עכשיו צריך שתדע את הכיוון...

נחזור אליך אברך יקר שבעיצומם של עשרת ימי תשובה אתה נאלץ לעזוב את ספר התהילים או את השערי תשובה... ובמקום להתבונן בחדרי רוחך אתה נאלץ לחזור מהטמבור עם מסמרים מספר 9 בשביל לבנות את הסוכה של הדוד המבוגר... כן!!! יתכן שאתה מרגיש שזה לא קשור עכשיו... אבל תנוח דעתך... נכון שעכשיו אתה מרגיש אחת שאלתי מאת ה' שבת בבית ה'... נכון... אבל אל תשכח... שהשבת בבית ה' של עשרת ימי התשובה זה הקן שאמא בנתה!!! זה קן שהשכינה בנתה לנו... ועם כל הכבוד לקן הזה... אבא שבשמים יותר מחכה לקן שאנחנו נבנה לאחר יום הכיפורים... אז תנוח דעתך... חג שמח...

הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת... למה היא נופלת???

כל שנה מחדש הסוכה של דוד תמיד נמצאת בקבוצת סיכון שהיא עלולה ליפול... כל שנה מחדש אנחנו צריכים להתפלל על הסוכה של דוד שהרחמן יקים אותה... מה יהיה הסוף???

אולי הגיע הזמן שדוד יתחיל לקנות לייסטים... לעשות חיזוקים... אולי הגיע הזמן שהוא יתחיל להקל במעמיד דמעמיד... שהסוכה שלו תהיה קצת פחות שברירית... אי אפשר ככה... כל רוח הכי קטנה כבר כמעט מעיפה את הסוכה שלו... זה תכל'ס? אה... מה אתה אומר?? אבל לא!!! כבר במשך אלפי שנים... כל שנה מחדש אנחנו מרימים את העיניים לשמים ומתפללים הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת... מה הפשט בזה???

העניין הוא כך:

כידוע... לאורך כל היהדות ישנם שני מסלולים מרכזיים ועיקריים בעבודת ה'...

מה שנקרא עץ **יוסף** --- משיח בן יוסף!!!

ועץ **יהודה**!!! --- משיח בן דוד!!!

יוסף מייצג את הנהגת הכלל... כל כלל ישראל ביחד... אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם... מה שנקרא בלשוננו: המסד החרדי... הקהילה... הבית כנסת... המוסדות... ההנהגה... (בקיצור: כל מה שנסגר בימים אלו...)

יוסף ממליך את הקב"ה בדרך של "והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי..." כולם מתאחדים ומתבטלים סביב ההנהגה של הצדיק... כל דור והמשיח בן יוסף שלו... כל ציבור וכל קהילה והמנהיג והרבי שלה... שאנחנו מקבלים את הנהגתו ומרכיבים אותו במרכבת המשנה ונתון אותו על כל ארץ מצרים... הוא המשביר והוא הפרנס והמנהיג של כלל ישראל... זו הנהגה של קבלת עול מלכות שמים בנוסח של יוסף הצדיק!!! זו המלכת ה' במסלול של

משיח בן יוסף!!!

אבל ישנה הנהגה הפוכה במאה שמונים מעלות וזה יהודה- מה שנקרא **משיח בן דוד!!!** לא רק יוסף הוא מלך... גם יהודה מלך!!! אבל לשם שינוי... לא מצינו שהשמש והירח ואחד עשר כוכבים השתחוו ליהודה... הוא בכלל לא זקוק להסכמה של מישהו... הוא מלך לבד!!! מלך על עצמו!!! הוא לא צריך לקבל את המנדט מהעם... הוא לא את האוירה החברתית שתתן לו תמיכה רוחנית... הוא לא צריך את הלחץ החברתי התורני שיניע אותו... כי הוא גור **אריה** יהודה!!!! אריה הוא מלך!! יהודה הוא אחד כזה שחי בג'ונגל של דוד 2021 ואם הוא מבין שאבא שבשמים לא רוצה שהוא יחזיק אייפון... אז כרע רבץ כאריה וכלביא **מי יקימנו???** מי יזיז אותו מזה?? הוא אריה!!! אריה לא מתרגש מכל מיני חיות בר שמסתובבות סביבו ביער והם מחוברים לרשת... הוא לא מתפעל ולא מושפע מהאוירה הצוננת והקיריה שסביבו... **כי הוא מלך!!! מלך בעצם!!!** כשיהודה מבין שצריך להיות עובד ה' ולדקדק בתורה ומצוות קלה כבחמורה... הוא לא צריך שיהיה לידו עוד מאה אלף חרדים שיתרוצצו בשווקי ארבעת המינים וקול הפטישים של הסוכות ישמע למרחקים.. הוא לא צריך את זה!!! **כי הוא אריה!!!** הן עם כלביא יקים וכארי יתנשא... כשארי מחליט לקום פתאום בבוקר... זה לא בגלל שהוא ראה את הזברה ואת הקנגרו קמים והוא נכנס ללחץ חברתי... הוא לא צריך את זה!!! אריה קם כי הוא החליט לקום.. וזה יהודה!!! זו העוצמה של יהודה!! הוא חי לבד!!! הוא מלך לבד!! הוא לא צריך את ההסכמה הציבורית... ולא את האוירה החברתית... (אגב: גם יוסף לכשעצמו לא צריך... סו"ס גם יוסף ירד בגפו למצרים ועמד לבד לבד בכל הניסיונות... אבל ההנהגה שלו בכללות הוא הנהגת הכלל... שרק אחרי שהשמש וירח משתחווים לי... רק אז מתגשם החלום והנהגת משיח בן יוסף יוצאת לדרך... ככה זה גם הצדיקים... הצדיק עצמו הוא יחיד אבל ההנהגה שלו זה הנהגת הכלל... שכולם מתבטלים להנהגתו.. זה נושא עמוק ואכמ"ל)

ולאורך כל הדורות אנחנו פוגשים את שני המלכים האלו... את יוסף ואת יהודה- דוד!!! יש את ההנהגה של יוסף... שזה הממסד והקהילה והנהגת הכלל שאנחנו מתאחדים יחד ככלל וממליכים את הקב"ה ביחד... ומאידך יש לנו את ההנהגה של מלכות בית דוד שזו הנהגה הפוכה במאה שמונים מעלות... **יהודה**

זה הנהגת היחיד... יהודה יורד מאת אחיו... חי לבד.. עוברים עליו צרות... מאבד אשה ושני ילדים ונשאר לבד... אין לו שום תמיכה גבית... אין לו את אבא לידו שיתמוך אותו... והוא ממשיך להיות מלך!! על מי? על עצמו!!! כי הוא לא מושפע מהאווירה החברתית... כי הוא אריה!! הוא מלך!!!! הוא מוביל ולא מובל!!

ואת שתי ההנהגות האלו אנחנו צריכים!!

משיח בן יוסף **מתחיל** את התיקון ואילו יהודה **גומר!!** משיח בן דוד מבית יהודה גומר את התיקון

בהתחלה אנחנו צריכים את ההנהגה של משיח בן יוסף... עם ישראל לדורותיו... מה שהחזיק את היהודי במשך כל הדורות זה היה הצדיק... הקהילה... הממסד... השטעטאלע... המוסדות... גם בדור האחרון שלנו... בינינו לבין עצמנו... כשאנחנו מסתכלים על היהדות החרדית... לראות יותר ממיליון יהודים חרדים שמדקדקים קלה כבחמורה... מאיפה מגיע הכח הזה?? רק בזכות האווירה החרדית... המוסדות החרדיים... הלחץ החברתי התורני... ערי התורה והחסידות... השבלונה החרדית הזו ש... ש... שיש בינינו כאלו שכ"כ לא מסתדרים עם זה... אבל מה שנכון נכון... זה המבנה החזק והיציב שמחזיק את היהדות החרדית... כמובן באופן כללי... וזה טוב!!! לא רק טוב אלא **מחויב המציאות!!!** חייבים את הממסד... חייבים את הקהילה... חייבים את הקדקודים הראשיים... אם זה הרבי שליט"א או מרנן ורבנן שליט"א שהשמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים להם ומקבלים את הנהגתם ומוסרים בידם את ממשלת הדור וככה ממליכים את ה' כאיש אחד בלב אחד... **אבל!!! זה לא מספיק!!!** כי בשביל להגיע לתיקון השלם... בשביל זה צריך את הסיומת של משיח בן דוד!!! משיח בן דוד - מבית יהודה הוא זה שגומר את היחוד... **ומשיח בן דוד זה כבר מהפך מאה שמונים מעלות!!!** ש... ש... שבשנה וחצי האחרונות עברנו טעימונת קטנה בסוגיה הזו... בימי הקורונה היו תקופות שלימות שאבא שבשמים לפתע סגר את כל המערכת... סגר את המוסדות בזה אחר זה... אסור לערוך התקהלויות... ואנחנו שכבר כ"כ התרגלנו שאת כל החמצן הרוחני שלנו אנחנו שואבים מהקהילה והממסד והאווירה החברתית...

והתפילות ההמוניות וההקפות הראשונות והשניות... פתאום מצאנו את עצמנו לבד!!! וזה היה מטלטל!! מלחיץ!!! כמובן שניסינו להתנער מזה... לא הסכמנו לעכל את זה... זה היה נראה לנו עונש ונזיפה... **אבל לא!!! אבא שבשמים פשוט רוצה להתקדם איתנו להנהגת משיח בן דוד... אבא שבשמים רוצה הנהגת היחיד!!!** הקב"ה רוצה לפגוש אותי... אני לבד... בגודל טבעי... הוא רוצה לשאול אותי בכנות: האם אני מוכן להיות איתו גם כשאני לא מחובר למכונת ההנשמה הציבורית... האם אני מסוגל לפגוש אותו גם לבד... או... או שמשעמם לי איתו חלילה??? **אני אגלה לך סוד:** אם שמת לב... בכל חתונה... פתאום באמצע החתונה יש פתאום איזה חדר יחוד כזה מוזר!!! מה הקשר? באמצע האקשן... בעיצומו של המצב... כ"כ הרבה אנשים הגיעו פה לכבוד החתונה... יש תזמורת כ"כ מוצלחת... המשפחה של החתן... המשפחה של הכלה... כולם טרחו והגיעו והכל כ"כ נחמד ויפה... בדיוק עכשיו החתן והכלה החליטו להיכנס לאיזה חדר יחוד? **למה? מה זה ה'סנוביות' הזו?**

למה בדיוק עכשיו להיכנס לחדר לבד? חסר זמן אחר כך?

מה התשובה???

כן כן... זה בדיוק העניין... בחתונה הכל שמח... הכל מפזז ומכרכר... החתן רוקד עם החברים שלו... והכלה מאושרת עם חברותיה... **ואז נשאלת השאלה הנוקבת והמדאיגה:** רגע רגע... חתן וכלה... האם אתם מסוגלים להמשיך להיות מאושרים גם כשכולם יזוזו מפה? האם גם אחרי שכולם ילכו מפה יהיה לכם טוב ביחד... או... או... או רק כשכולם איתכם פה... רק ככה אתם מסוגלים להסתדר... אבל כשהחתונה תגמר ותשארו לבד... פתאום... פתאום יתברר שאין לכם מה לעשות אחד עם השני?

זו שאלה מאוד מאוד חשובה!!! מאוד מאוד קריטית!!! אנחנו מוכרחים למצות את הנושא הזה כאן ועכשיו!!! **ולכן כעת!! באמצע החתונה..** חשוב לנו להכניס את החתן והכלה לחדר יחוד... שהם מרצונם יעזבו את כל האקשן שיש מבחוץ והם יעדיפו כעת לעזוב את הכל בשביל להתייחד לבד לבד לבד... וכל זמן שזה לא יקרה לא יהיה פה יחוד שלם!!! **זו בדיוק הנקודה!!!**

זו בדיוק המפה שעברה עלינו לאורך כל תקופת הקורונה (בשעת כתיבת

שורות אלו עדיין לא ברור לאן פנינו מועדות)

בשנים האחרונות כלל ישראל הוכיחו את עצמם כציבור!!! בתור 'כלל' אנחנו גיוואלדיג... המוסדות החרדיים משגשגים... הכל פורח... לכל שכבה יש את המענה שלה... יש לך גני ילדים חרדים... חיידר על טהרת הקודש לבנים... ובית יעקב על טהרת הקודש לבנות... יש לך ישיבות קטנות מצוינות ו'איגוד בני הישיבות' לכל שכונה ושכונה... וסמינרים בדרך המסורה לבנות... ישיבות גדולות... כוללים... בתי כנסת מפוצצים... קהילות מבוססות... הכל מתקתק... מתנוסס לתפארה... כלל ישראל ככלל הגיע לסוג של פסגה!!! מי שלא מבין על מה אני מדבר... מוזמן להיזכר באותם מבנים ריקים!!! אותם מבנים אדירים של המוסדות החרדיים שקיימים בדורנו... מי מילל ומי פילל בדורות עברו שיהיה לך חיידר עם אלף ילדים מבתים הכי טובים ובית יעקב עם מאות בנות... כולם עם אותו תלבושת וצועדות לפי התקנון של הממסד השמרני של הקהילה... אין כמעט פרץ ויוצאת וצווחה ברחובותינו... המסה הזו של הנהגת הכלל לא היתה מעולם...!!! אתה אולי לא מבין על מה אני מדבר... כי אולי נולדת לזה ואתה רואה את זה כדבר מובן מאליו... ואולי אני קצת צפוני ופחות רואה את זה ככה... כשאני מגיע לעיר החרדית הגדולה ו... ואתה רואה בניינים אדירים של הסמינר הישן והחדש והסניף ואז אתה רואה משמאל את המרכז העולמי לחסידות זו או אחרת... וישיבות קדושות שצומחות להן עם מאות מאות בחורי חמד ומדובר בכמויות של אנשים... המספרים הם הזויים בכל קנה מידה בייחס למושגים שהיו בכל הדורות שעברו... וככה!!! פתאום בשיא פריחת כלל ישראל ככלל...!!! בעיצומה של החתונה הגדולה והמפוארת... פתאום הקב"ה עשה תפנית וקורא לכלה לחדר יחוד!!! תעזבי את כולם... תעזבי את כל התפאורה... את כל החברה... את התזמורת... ואת כל המסביב... ותכנסי איתי לחדר יחוד!!!! אם תתבונן... אם תשים לב למהלך שנעשה בחצי שנה האחרונה לאורך כל הדרך... הנקודה היא אחת ויחידה: אבא שבשמים מזמין את כח היחיד!!! זה הנושא!!! זה ההנקודה! הכל ממשיך כרגיל.. חוץ מההמוניות... חוץ מהציבוריות... חוץ מהממסד.. כולנו ממשיכים הלאה כרגיל... אבל **לבד!!!**

פתאום באמצע החתונה... באמצע ההמוניות... פתאום הקב"ה מזמין חדר יחוד.. פתאום הקב"ה קורא לכל אחד מאיתנו לשיחת אש"ף... החתן קורא

לכלה לחדר יחוד ושם אבא שבשמים מסתכל עלי בארבע עיניים ושואל אותי: בני היקר!!! האם אתה מסוגל להסתדר איתי גם בארבע עיניים??? האם אתה מוכן להיות כלה שלי גם אחרי שהחתונה תגמר? להקפיד על זמן קר"ש גם כשאתה בבידוד?? להמשיך לעבוד אותי גם כשאף אחד לא רואה?! או... או... או רק כשכולם פה ביחד... רק כשהתזמורת מנגנת ויש מצב ויש אורה טובה... וכולם ביחד... רק אז אתה מוכן לשמוח איתי? **זו שאלה מאוד מאוד לגיטימית!!!! אי אפשר לדלג על השלב הזה!!!**

וזה בדיוק השלב של משיח בן דוד... שאבא שבשמים עשה לנו (עכ"פ בשנה שעברה) לפתע סגר... זה לא סגר של פורענות... זה לא נזיפה... זה בסה"כ סגר של חדר יחוד!!! חדר יחוד זה הביטוי הכי עמוק של הקשר בין חתן לכלה... בחדר יחוד החתן והכלה משדרים לכל האורחים היקרים... כן... אתם מאוד נחמדים... יש תזמורת מאוד מוצלחת... וגם האוכל מאוד טוב... אבל יותר מהכל... הכי נחמד לנו להיות ביחד... ואנחנו כעת עובדים על זה... אנחנו לקראת שנה שלימה של נקי יהיה לביתנו...

אנחנו רוצים להיות ביחד לבד!!!! וזה בסה"כ מה שה' מזמין! ה' רוצה לשמוע האם אני מוכן להיות עבד ה' גם כשאין תפאורה מסביב. גם כשאין אורה...

עכשיו!!! אתה מבין לבד שהקורונה היא בסה"כ מדגם בעלמא... הסגרים והבתי כנסיות שנסגרו והאירועים שלא התקיימו בשנה שעברה זה הדוגמא העדינה ביותר לחדר יחוד שהקב"ה מזמין... אבל הדוגמאות היותר דומיננטיות זה הפקאלה האישי שכל אחד מאיתנו סוחב איתנו!!! כל אחד והקשיים שלו והתסבוכות שלו והחולשות שלו, והנתונים המשפחתיים המורכבים שלו... שכלפי חוץ אמנם כולנו נראים אותו דבר... אבל בפנים בפנים... איפה שאף אחד לא רואה לכל אחד מאיתנו יש מפגשים אישיים עם הקב"ה, שה' מעמיד כל אחד ואחד מאיתנו מול נתונים מסוימים (שאם היית הרבש"ע היית אולי עושה "קצת אחרת") ושואל: אתה מקבל אותי?? אתה מוכן להיות בן זוג שלי גם כשאתה לא לגמרי מבין אותי?? שם החדר יחוד שבו כל יהודי מתייחד עם הקב"ה ו... ולבד!!!! אין שתי כלות בחדר יחוד אחד!! בבית כנסת כן... בבית

מדרש כן... בטיש כן... שם כולנו עובדים את ה' ביחד... זה רחבת הריקודים...
שם יש מקום לכולם... לכל כלל ישראל... אבל בחדר יחוד???

אין שתי כלות בחדר יחוד אחד!!!!

יש כל מיני תמונות מרשימות של בית מדרש מפוצץ באלפיים אברכים...
או טיש שעומדים על הפרענצעס אלף איש... כולם נראים אותו פרצוף... כולם
נראים אותה שבלונה... ובאמת כולם שרים באותו קצב וכולם משוייכים לאותה
קהילה... כן... זה טיש של יוסף צדיק!!! זה כולל אברכים נוסח משיח בן יוסף
שהוא הנהגת התורה!!! אבל זה לא סוד... שבסופו של יום כל אחד חוזר
הבייתה ושם מחכה לו הנהגה של משיח בן דוד!!! הוא מוצא את עצמו לבד
לבד... עם כל הנתונים שהקב"ה הצמיד לו בהתאמה אישית... והדלת נסגרת
ואבא שבשמים שואל אותו: אתה מוכן להתייחד איתי? אתה מוכן לעבוד אותי
בשמחה למרות המצב הכלכלי והקשיים במשפחה ועם הילדים הלא לגמרי
מסודרים בחיים???

!! זה כבר הנהגה של משיח בן דוד!!!

וכאן אנחנו מגיעים לסיפור עם סוכת דוד הנופלת...

דוד הוא אריה!!!! לאריה יש סוכה פרטית משלו (כמו שכתוב בתהלים: יארוּב
במסתר כאריה ב--סוכו...) דוד המלך חי לבד לבד... ואת הפסוקי דזמרה שאנחנו
התרגלנו לומר בהתלהבות רק ביחד... הרי דוד המלך בעצמו התרגל להגיד את
זה באותה התלהבות אבל לבד לבד!!!! את כל השמחה בעבודת ה' שאנחנו
התרגלנו לעשות ביחד בחצרות ה'... הרי דוד המלך התרגל לעשות את זה לבד
לבד... אי שם במדבר יהודה... נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'... את כל
העבויידה הנשגבה של חג הסוכות שאנחנו עושים בחצרות הקודש... הרי דוד
המלך עשה את זה מתוך סוכת הרועים הקטנה והבודדת שלו... כשהוא שכוח
מלב... זה אריה אמיתי!!! חזק כמו פלדה!! מוביל ולא מובל!!! **דא עקא!!!**
שלא תאמין... גם לאריה יש רגעים של חולשה... גם כפירים לפעמים רשו
ורעבו... גם לאריה יש לפעמים רגעים שהוא לא מרגיש אריה... הוא מרגיש
תולעת... הוא מרגיש אפס... וכשאריה מרגיש חולשה הוא מרוסק לגמרי לגמרי
לגמרי... **אתה יודע למה???**

כי כשהפרה והתרנגול והכבשה והעז... כשהם לפעמים מרגישים חולשה... בשביל זה יש לנו ספרון שכולנו גדלנו עליו שקוראים לו **"שלוה בחווה"** ושם ראינו (עד כמה שאני זוכר... סליחה אם אני לא מדייק) שכשהתרנגולת עצובה הפרה משמחת אותה... וכשהעז צולעת הכבשה מרימה אותה, וכשהאפרוח רעב הכבשה מגיעה ועוזרת לו לאכול.. אבל אריה...?!? ש... שמי יקימנו!! אותו אריה שלא צריך אף אחד והוא תמיד מסתדר לבד... מה קורה כשהאריה נופל...

מי? מי? מי? מי יקימנו???

זה האליה וקוץ בה!!! כשאתה לבד... אז כל זמן שאתה חזק ואתה כעת במיטבך זה נפלא... אתה דוקא מגלה כוחות אדירים שטמונים בך... אבל כשפתאום מגיעים רגעים של חולשה... כאן זה התרסקות מוחלטת!! כי אני לבד... ואין מי שירומם אותי... **וכאן הרגעים הקשים שלנו!!**

והרגעים הקשים האלו... שכל אחד מוצא את עצמו בסוכת דוד הנופלת... על זה!!! על זה נתחבר ספר תהילים שלם!! ספר התהילים שכל כולו זעקה עד לב השמים... נתחבר ע"י דוד המלך שהיה בודד!!! וכששורה עליו רוה"ק הרי הוא נעים זמירות ישראל... ואילו כשהוא שבור... אז כל השברון לב שבעולם בוקע מזמירותיו. השעות הקשות האלו של כמעט נפילה... או לחילופין הרגעים הקשים של העצבות והדכדוך ואין לי לאן לברוח כי יש סגר..

ואני לבד ומי... מי ירומם אותי???

אז הנה!!! בשביל זה יש לנו את סוכת דוד ש... שהרבה פעמים היא היתה נופלת... אתה יודע למה היא היתה נופלת? כי... כי הסוכה שלו היתה אי שם במדבר... במקום פתוח... עם כל הרוחות החזקות.. ודוד היה שם לבד.. והסוכה שלו הרבה פעמים התנדנדה ברוח וכמעט נפלה וכשהיא נפלה זה היה שוד ושבר... כי אין לי מי שיעזור לי להרים אותה.. אין לי פה מישהו שיקיים הקם תקים עמו.. אני לבד... הרבה פעמים דוד הרגיש לבד ונשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד... אוהבי ורעי מנגד נגעי יעמודו וקרובי מרחוק עמדו... וכשאני שבור ורצוץ מי יקימנו?? מי יקים אותי? מי יאסוף לי את השברים?? מי יקים את הסוכה הנופלת שלי?? נו... באמת מי?? מי עזר לדוד להקים את הסוכה הנופלת שלו??

הרחמן!!! הוא ורק הוא הקים את סוכת דוד הנופלת!! היות ודוד היה לבד... ולא היתה לו תמיכה חברתית... לא היה לו איזה שמחת בית השואבה שתפיג את העצבות שלו... לא היה לו איזה פעילות עירונית... איזה מופע אור קולי סוחף שיסיח את דעתו מכל הבעיות... כשאין מישהו זר שיכול לעזור... אז מי מגיע??

הרחמן!!!! הוא ורק הוא הקים את סוכת דוד הנופלת!!!!

וזו הבשורה שלנו: כשאתה נמצא באוירה חברתית תומכת ויש לך רגעים של דכדוך ועצבון... הקב"ה שולח אותך לאוטובוס הקרוב שיקח אותך לשמחת בית השואבה... שהם ישמחו אותך... שהם יפיגו לך את העצבות... אבל דוד המלך לא מוכן להתבזבז על פתרונות נקודתיים כאלו... **כי לך ה' הוחלתי אתה תענה** ה' אלוקי!! הרחמן!! אתה תקים את סוכת דוד הנופלת...

מאמר שנכתב שנה שעברה לקראת חג הסוכות... למי שזוכר היה אז סגר, והנושא של המאמר היה כיצד ניתן לעשות שמחת בית השואבה משפחתית... פנימית... ללא הרוח הגבית של המון חוגג ואלפי אנשים... אז שנה שעברה זה בא בתור גלולת הרגעה או פיצוי חלקי!!! אבל השנה ניתן להעיז ולהציע את זה אפילו בתור שיטה... תנסו...

מיצד ניתן לעשות שמחת בית השואבה פה בסוכה לבד לבד בחיק המשפחה...??

השנה לראשונה אני מרשה לעצמי לגלות את הסוד... משהו שעד היום התביישתי לגלות אותו... כי פעם אחד בטעות אמרתי את זה לכמה אנשים והם הסתכלו עלי בכזה תמהון... ואז קלטתי שזה פדיחות ומאז אני לא אומר את זה... אבל השנה אני מעיז... ובכן: לא תאמין!!! אבל אני בחחחחיים שלי לא הייתי לא בשמחת בית השואבה של תולדות אהרן ולא של קרלין ולא של שום מקום בסגנון הזה ואני חי!!! **מה שבעיקר רציתי לומר ש... ש... שאני חי!!!**

ומה שהכי הכי חשוב לי להדגיש שאם בחג סוכות הקרוב... ככל הנראה כולנו לא נזכה להשתתף בשמחות בית השואבה ההמוניות... (כך היה שנה שעברה, אינני מעודכן בהנחיות של שנה זו... מי כן??) אז מי שחושש שהוא לא ישאר בחיים... אז שירגע... אני אחד **מהשרידים** שעדיין לא זכיתי להיות בשום שמחת בית השואבה וב"ה שרדתי את זה...

אבל זה לא רק זה!!! אל תשכח שכל שמחות בית השואבה הם רק **זכר!!!** זכר לשמחת בית השואבה המקורית... סו"ס השמחה המקורית מחכה לנו ברובד אחר ובמקום אחר לגמרי... ומי יודע אם הקב"ה לא מזמין מאיתנו את השמחה מהסוג הצנוע הזה... כדי שנתחיל לאפס הגדרות ונתכונן לקראת שמחת בית השואבה האמיתית... שלא נשכח שעד כה זה היה רק זכר!!!

הפעם יש לי הפעלה משפחתית!!! יש לי כמה טיפים איך לערוך שמחת בית השואבה ביתית... אין צורך בכלי נגינה... ובכן: מתיישבים כל המשפחה סביב שלחן אחד בסוכה... **ופותחים נושא!!!** לדוגמא: הערב החלטנו לשחזר את הדברים הטובים שקרו לנו השנה בעקבות הקורונה. (ואם בחצי שנה האחרונה הספקנו לשכוח מהקורונה... אז אפשר לדבר על פוסט קורונה... איזה שינויים התעוררו אצלנו בחיים בעקבות הקורונה...) אה... נשמע לך הזוי... תנסה... תפתח את הנושא...

בהתחלה העסק יהיה יבש... בהתחלה כולם יגרדו את הפדחת ולא ימצאו שום דבר טוב שהיה בחצי שנה האחרונה... ואז פתאום אמא תזכר שמאז חודש ניסן משהו השתפר בהתנהגות של יענקי וניכר בעליל שהשהות בבית הטיבה איתו ואז חני תזכר שהיא התפטרה מכמה מבחנים מעצבנים... ואז אבא יזכר במנין הישיבתי והמתון שנפתח דווקא בעקבות הסגר...

וכעת שים לב!!! כל אחד שמזכיר איזה חסד ה' או איזה נסך שבכל יום עמנו מהחצי שנה האחרונה בעניין הזה שפתחנו... מקשיבים לו!!! מדברים על זה... ממצים את הנושא... מוזגים כוס עם טיפה לחיים... ואומרים שיר המעלות אחד... וממשיכים הלאה... לסיפור הבא... לנפלאותיך וטובותיך שבכל עת... אתה חושב שאני מתבדח!!! אבל אתה תהיה בהלם... שאם תשבו כל המשפחה ותפתחו נניח את הנושא הזה... וזה יתפתח בתור דיון... אתם תצטרכו להגיד חמש עשרה שיר המעלות ולשתות חמש עשרה פעמים לחיים עוד באותו ערב... ואוי... איך שכחתי... על כל כוס לחיים שמישהו יכריז ושאתם מים בששון ממעיני הישועה... זהו!!! סיימנו עם הלילה הראשון של שמחת בית השואבה...

הגיע הלילה השני... נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד... שוב כל המשפחה מתכנסת... עם כוסות ליקר לחיים... ושוב מחליטים יחד איזה נושא לפתוח הפעם... אתמול דברנו על הקורונה... היום אנחנו רוצים לפתוח נושא אחר!!! היום נניח מחליטים לדבר על עמידה בניסיונות בשנה האחרונה... כל אחד בתורו הוא מקבל את רשות הדיבור ומספר על ניסיון או פיתוי שהוא עמד בו למענו יתברך... וקדימה מתחילים... ושוב... בהתחלה אף אחד לא ישתף פעולה... בפרט הצעירים... הם יטענו בתוקף שהשנה לא עמדתי בשום ניסיון... אני עעצל הפנים. (או יותר נכון, לא היה לי שום ניסיון... הצד השווה שבשניהם שהם חוששים להפתח) אבל אתה תתעקש!!! אל תוותר!!! תסחוט בכח... ואז יענקי פתאום יזכר שחבר אחד רצה להעביר לו קליפים מממממזה קורעים מצחוק... וזה ממממזה מעניין אותו... אבל הוא החליט שזה לא מתאים לבחור ישיבה בן עליה... ואז אביגיל תזכר בכמה ניסיונות בענייני צניעות שהיא עמדה בהם בגבורה ולא נכנעה לקולקציה החדשה... ואז אמא תזכר בלחץ שהופעל עליה

להכניס אינטרנט לא לגמרי מפוקח הבייתה והיא עמדה בזה בגבורה וכמעט איבדה מקום עבודה... ואז חדווה בגיל המתבגר פתאום תקבל אומץ ותספר שהיא התכתבה בטאצ' שעות ע"ג שעות עד שהיא ראתה שזה מביא אותה למקומות לא טובים והיא התנתקה מכל הקבוצות וזה לא היה קל בכלל... ו... ולא לשכוח!! כל אחד שמזכיר משהו כזה... ניסיון כזה או אחר שהוא עבר במשך השנה עוצרים את הכל!!! מקשיבים לו... חכה... לא ממשיכים ל"מאזין הבא..." (אנחנו לא רדיו... לא צריך להזדרז לקראת החדשות או פרסומות) רגע... אנחנו כעת ממצים את הנושא... אבא מוזג לכל אחד עוד קצת לחיים לשמוח על הניסיון שב"ה צלח... אומרים על זה שיר המעלות... מה שנקרא מודה על שעבר וצועק על העתיד וכמובן מסיימים בשאבתם מים בששון... ואחד מהילדים מתעד את זה בראשי פרקים בכתיבה ביד שמאל... תנסו!!! תנסו לעשות את זה... נראה אתכם נעצרים באיזה שיר המעלות רבת צררוני מנעורי... אני מבטיח לך שאתם תופתעו לראות חמש עשרה סיפורים כאלו שמתגלגלים בתוך חיק המשפחה... עכשיו בא נעצור רגע... כעת אתה בטח תשאל אותי: מה כל זה קשור לשמחת בית השואבה?? הוי... שתהיה בריא... אתה עוד שואל שאלות?? תעשה את זה פעם אחת ותבין לבד...

אין לך מושג איזה פרץ של שמחה יהיה שם!!!

לשבת בחיק המשפחה ולמנות חמשה עשר ניסים ונפלאות שהיו לנו בשנה האחרונה... ו... וזה לא סתם סיפורים... סיפורים שאתה מקריא מ"נפלאותיך לבני אדם..." זה סיפורים שכולנו מכירים את הנפשות הפועלות מקרוב... ועוד אח"כ לשבת ביום שלמחרת ולשמוע איזה גבורת נפש יש לכל אחד מהמשפחה שלנו... איך שכל אחד התגבר למענו יתברך בצומת הפרטית שלו בחיים... לחוות כזו חוויה **זו שמחה שאין כדוגמתה!!!** תנסה פעם אחת ואתה תבא להודות לי בפה מלא שמי שלא ראה שמחת בית השואבה כזו, לא ראה שמחה מימיו...

אנחנו עוברים ליום השלישי... כעת שוב מחליטים לפתוח נושא!!! אתם לא צריכים להיות משועבדים אלי... אתם כבר מספיק יצירתיים לפתוח נושאים משלכם... סו"ס לכל משפחה יש את הסיטואציות שלה... את ההתמודדויות

המסוימות שלה... אני יכול רק לתת דוגמאות כוללניות ששוות לכל נפש... **אז היום נניח אנחנו פותחים את הנושא של הקשיים!!** היום כל אחד מבני המשפחה בתורו הוא... מספר בקצרה על תקופה קשה שהייתה לו בשנה האחרונה... ואנחנו ננסה יחד להודות לה' על הקשיים!! ננסה יחד לקבל באהבה ולשמוח עם הקשיים שעברו עלינו בשנה האחרונה... כן... זה לא המצאה שלי!!! בחג הסוכות מקריבים 98 כבשים (כל יום 14 כבשים) כנגד **תשעים ושמונה קללות** שבמשנה תורה!!! כלומר: בחג הסוכות אנחנו מסוגלים להתעלות ולהגיע למדרגה שאנחנו מודים לה' על הקשיים והקללות שפגשנו במשך השנה... להגיד לך שזה קל? לא!!! אבל בחיק המשפחה... עם נכונות... ובאווירה טובה והדדית... אפשר להגיע לזה ביחד... ואז מלכה תספר בדמעות על השנה הנוספת שהיא בשידוכים ועבר קציר וכלה קיץ ואנחנו לא נושענו... ו... ועד כמה שזה עדיין לא כ"כ רגיש (כי אם זה כבר רגיש צריך לחשוב פעמיים) אנחנו נשב יחד ונחשוב איזה דברים טובים יצא מזה... היא פתאום תספר לנו שהיו כמה שינויי תפיסה מאוד מהותיים בחיים שהיא השכילה להבין אותם רק השנה האחרונה... והיא כבר מחפשת "משהו" יותר רוחני ופחות קליל... ויענקי פתאום יזכר במשבר הקשה שעבר עליו בחורף האחרון עם הלחץ החברתי שהיה בישיבה... ואבא יחליף איתו כמה קודים ויסכם איתו שמנסיון אישי תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי... ואז שלוימי פתאום יספר על הטיוול השנתי שפתאום התבטל בחיידר... והבידוד שנכפה עליו והוא הפסיד את הבר מצוה של החבר... ואז מירי תזכר בדמעות על היום הראשון בכיתה א' שהתבטל לה... וכולנו יחד ננסה למצא את הדבר הטוב שיצא מזה... ולא בכל מחיר!!!! ישנם פצעים פתוחים שלא בטוח שאפשר כבר עכשיו לסגור אותם... ישנם מכאובים שאנחנו מחכים רק לרופא לשבורי לב שהוא יחבש לעצבותם... כן... חשוב לדעת את זה!!! יתכן שביום הזה.. זה קצת יהיה יותר כבד... סו"ס פתחנו פה נושאים טעונים... אז לפי העניין צריך להגביר את האכיפה של כוסיות היין... ואת המוזיקה בהתאם... ובינינו.. עצם הפריקה החוצה היא עונג לכשעצמו.. (אגב: למי שלא יודע... למה בהזכרת נשמות כולם בורחים החוצה???) אז פעם הייתי בטוח שזה פשוט מדביק... אם אתה בטעות נשאר בבית הכנסת... נשמה אחת יכולה פתאום להיכנס אליך ואז אתה מתחיל להרגיש תסמינים של הזכרת נשמות... אבל לא!!! לא

תאמין מה הסיבה... הסיבה היא: בגלל שמי שהיות וכשהיתומים מזכירים את קרוביהם הם עלולים לבכות. זה עלול לגרום צער לאלו שלא יתומים... ואסור להם להצטער ולכן אסור להם להיות נכוחים שם... אה... אם ככה: מה ההיתר של היתומים עצמם להצטער? התשובה היא: בשביל היתומים זה לפרוק רגשות... ובשבילם זה לא צער... אלא פריקה... רק מה?? אחרים!!! הם הבעיה... בשבילם אין פה פריקת רגשות אלא רק צער... ולכן הם צריכים לצאת משם... יש פה תובנות מאוד מעניינות ואכמ"ל... עכ"פ רואים שלפרוק רגשות זה לא סתירה לשמחת יום טוב... גם אם זה כרוך קצת בכאב... וצ"ע למעשה האם זה באמת נכון..)

עכ"פ נתתי לך רעיונות לשלוש לילות בחול המועד סוכות בחיק המשפחה ותן לחכם ויחכם עוד.. (אתה מבין לבד שהרעיון הראשון שהעליתי כהצעה היה סביב הנושא של הקורונה בשנה האחרונה, כי זה נכתב בשנה שעברה שאז הקורונה תפסה את כל הבמה... אבל השנה יתכן שזה נמצא במקום קצת יותר צדדי בחיים שלנו) **אני רק יכול להגיד לך בנימה אישית** שבתור אחד שלא!!! לא זכיתי אף פעם להשתתף בשמחות בית השואבה.. **יש שמחת בית השואבה אחת שאני לא יכול לשכוח אותה כל חייה!!!** היה זה לפני יותר מעשרים שנה... בתור בחור צעיר רגיש... עברתי משבר רגשי מאוד מאוד קשה... טלטלה משמעותית בחיי... וזעקתי לה' ובכיתי יומם ולילה... ו... ואמנם מיד **לאחר** חג הסוכות ראיתי את ישועת ה' עין בעין.. אבל דווקא בחג הסוכות עצמו עדיין לא ראיתי ישועה באופן... אבל היות והייתי כבר כ"כ עמוק בתפילה וזעקה ותקשורת עם ה'... אז מי שפעם חווה תקופה ממושכת של תפילות ודיבור עם ה'... פתאום התמלאתי בתחושה חזקה מאוד של בטחון גמור בה' שיושיע אותי בקרוב... שפתאום הכל נהיה בסדר!!! ישבתי מול טייפ עם שירים של שבח והודאה לה' והרגשתי שיש סביבי מעגלים שמסתובבים סביבי במחול... מעגלים של מה??? של אנשים?? לא!!! אף אחד לא היה שם!!! זה היה מעגלים מסוג אחר... מעגלים מסוג של נפשי ישובב ינחמי **במעגלי** צדק, מעגלים מסוג של תמוך אשורי **במעגלותך**. בל נמוטו פעמי, הרגשתי שהבוטח בה' חסד **יסובבנו!!!** אתה סתר לי, מצר תצרני, רני פלט **תסובבני** סלה... היתה לי תחושה חזקה איך חסד ה' וה"רני פלט" מסתובב סביבי במחול מהיר כמו סופת הוריקן ש... ש... שאמנם עדיין מסתובבת סביבי ועדיין לא ממש הגיעה אלי... אבל זה עניין של רגעים

עד שהיא בוקעת וחודרת לאזורי ושוצפת וקוצפת אותי באינסוף רחמים... והשמחה העצומה שהייתה שם מול הטייפ... והמעגלים שהסתובבו סביבי באותה שעה... היתה זו שמחה שאין כלים איך לבטא אותה... **ואף אחד לא היה שם!!!** לא רק אנשים לא היו שם... אלא אפילו הישועה!!! גם הישועה עדיין בכלל לא הייתה נראית באופק... אבל אבא שבשמים היה שם והרבה דמעות היו שם.. ואת זה אף אחד לא יכול לקחת לנו... לא את אבא שבשמים ולא את שערי דמעות... גם בסגר הכי הרמטי שכל החנויות נסגרות וכל שערי הערים סגורים... עדיין שערי דמעות נשארו פתוחות ולא נשלבות ואבא שבשמים כבר הקשיב לקול תפילתך... וכעת בחג הסוכות לא נותר לך אלא לשמוח בו יתברך ולהופיע עם אותות הנצחון של ארבעת המינים ולהריע: הושענא אערוך שועי... בבית שוועי, גיליתי בצום פשעי, דרשתך בו **להושיעי**, הקשיבה לקול **שועי**, וקומה **והושיעי**, זכור ורחם **מושיעי**, יוחש **מושיעי**, פנה נא **להושיעי**, תופיע **ותושיעי**, ושלא תבין לא נכון!!! את הקטעים האלו לא אומרים בנימה של תפילה אלא בנימה של שבח ונצחון!!! עומדים עם ארבעת המינים שמייצגים את כלי הנצחון של נצח ישראל (כמבואר במדרש) ואני מכריז: אני בטוח בישועתך!!! כזו שמחה וכאלו מעגלים של אחד שכבר מקפל מאחוריו ימים ושבועות של תפילות ודמעות... כזו שמחה זה משהו ש... ש... למבינים בלבד... יהיו לך לבדך ואין לזרים איתך... בקיצור: מי שצריך להבין את זה מבין... מה שבטוח השמחת בית השואבה הגדולה ביותר שיהודי יכול להגיע אליה בדורנו... זה דווקא הרחק מהשאון... הרחק מכל התנאים וגלגלי עזר הסביבתיים... מדובר במעגלים פנימים שרק אבא שבשמים ואתה יכולים להשתתף בהם... כך שיש תקווה!!! גם בסגר הנוכחי... יש עדיין לאן ללכת... יש איפה לבלות... יש שמחת בית השואבה פעילה ורוגשת... אלא הוא אבא שבשמים שעתיד לעשות מחול לצדיקים וכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר: **הנה אלוקינו זה קיוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו**, אמן ואמן.

מי היה הראשון ראשון שבנה סוכה...? מי התחיל??

כידוע: יש מחלוקת תנאים מה זה "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל", רבי אליעזר אומר: ענני כבוד היו, אבל רבי עקיבא סובר: שסוכות ממש עשו להם!! תמיד כשלמדתי את זה... הרגשתי כאילו ש... סליחה על הביטוי... אבל רבי עקיבא קצת... קצת "מייבש" את העסק... אני יושב לי בצילא דמהימנותא, ומכוין כוונות נשגבות על ענני כבוד... ולאט לאט אני כבר מתחיל להיות בעננים ולראות מלאכים צחורים... כן... ס"ס ענני הכבוד.. פתאום רבי עקיבא מגיע ומנחית אותי חזרה לקרקע:

לא!! תרגע... זה בכלל לא ענני כבוד!!! אז מה כן?? סוכות ממש עשו להם... קיינעס כזה... לייסטים... קרשים... כן... בדיוק מה שאתה רואה פה בסוכה שלך... זה מה שהיה שם בהוציאי אותם מארץ מצרים... בסוכות הושבתי... סוכות ממש עשו להם... לא פחות או יותר... זאת אומרת: אני כעת צריך לשבת עכשיו בסוכה... זכר ל-מה?? זכר לסוכות שהם עשו לעצמם וישבו שם... נו ו... מה כ"כ מרגש בסוכות ממש שהם עשו להם?? אני מנסה להתרגש ו... ו... ואני לא מצליח...??

מה יש לעשות מזה זכר?? מה מיוחד בסוכות שהם עשו???

העניין הוא כך:

חג הסוכות הוא אלבום תמונות מיום הנישואין של קודשא בריך הוא ושכנתיה! אנחנו יושבים בסוכה זכר לחתונה... ואנחנו הכלה... וכידוע: חתונה היא אירוע הדדי!!! יש פה חתן ויש פה כלה!! ויש את מה שביניהם!!

כעת יש מחלוקת בין רבי אליעזר לרבי עקיבא איזה שלב יותר מרגש בחתונה?? האם השלב שהחתן מתבטא ל--כלה?? או השלב שהכלה מתבטאת ל--חתן?? רבי אליעזר סובר שענני כבוד זה הדבר הכי מרגש בחתונה!! זה הרגע שבו החתן הגיע והקיף אותי בענני כבוד... הקיף אותי בכזו

אהבה... יסובבנו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו... הרגעים הנפלאים האלו שכנסת ישראל כוסתה בהינומא של הקב"ה... זה הרגעים הכי עוצמתיים שנחרתו בנו לנצח... הרגשתי אהוב... ומחובק ועטוף מכל הכיוונים באהבתו של הקב"ה... וזה הסוכה!!! הסוכה היא זכר לחיבוק הזה של ענני כבוד שקבלנו מה'...

אבל רבי עקיבא חולק בתוקף ואומר: לא!!!! עם כל הכבוד לענני כבוד... עם כל הרגש לחיבוק העז שקבלנו מאבא שבשמים... אבל חשוב לי להזכיר לכולם:

אני הראשון!!! אני חיבקתי ראשון!!!

הרי מאיפה הגיעו ענני כבוד??? מי הביא את ענני כבוד?? הכל התחיל

ממני!!! ה' הציע לי נישואין... והיו לי את כל הסיבות שבעולם לסרב... אל תשכח שבמצרים הייתי שקוע במ"ט שערי טומאה... היו לי מ"ט אפליקציות וכל סוגי אפשרויות ברשת המקוונת של מצרים... והיה לי מאוד מאוד קשה להתנתק מזה... אבל החתן שלי הגיע והציע נישואין, והוא רצה שאתנתק מזה בשבילו... שאהיה מקודשת לו- אסורה על כל העולם בשבילו והסכמת!!! החלטתי שאני הולכת אחריו בעיניים עצומות... בארץ לא זרועה... וככה הלכתי אחריו יום שלם במדבר... ואז פתאום הגיע לילה... ונהיה חשוך... ו... וכעת התעורר חשש אמיתי ש... שפתאום יגיע **ליל החרטות...** ואני אקבל לפתע רגלים קרות ואני ארצה לחזור אחורה... **אבל לא!!!! לא התבלבלתי...** ברגע שהגיע חושך... בשיא הספונטניות תקעתי יתד חזקה באדמה ובניתי סוכה... אמנם מאולתרת... אמנם דירת עראי.. אבל סוכה!!! בניתי סוכה והכרזתי לחתני ודודי... אני איתך!!! לא שבה אחור... וככה הלכתי לישון בסוכה...

כן... זה פסוק מפורש בתורה: **ויסעו מרעמסס ויחנו בסוכות!!!** (הסוכות המקורי והראשון בהיסטוריה היה בט"ז ניסן... בלילה שאחרי ליל הסדר) בניתי לי סוכה וקבעתי עובדות בשטח, והודעתי בצורה חגיגית לחתני היקר: אני פה!!! איתך!!! באור ובחושך!!! במטר ובחום... אני איתך פה במדבר... והחתן שלי כ"כ התרגש מהסוכה שבניתי לו... ש... שהוא לא נשאר חייב!! הוא אמר: ככה??? ככה את מסכימה לבנות סוכה בשבילי?? והוא מיד הגיע עם סוכה משלו... והקיף אותי בענני כבוד מכל הכיוונים... וכעת אני באמת מוקפת בענני כבוד וזה

מאוד מרגש אותי כי אני מרגישה חבוקה ודבוקה בך... **אבל כעת נשאלת השאלה: עדיין!!! מה יותר מרגש??** האם הענני כבוד שהוא יתברך הקיף אותי באהבה... או הסוכה שאני בניתי לו באהבה???

רבי עקיבא טוען בתוקף שהסוכה הרבה יותר מרגשת אותי!!! כי את הסוכה **אני** בניתי לו באהבה!!!! נכון שהענני כבוד זה מפגן אהבה מצידו... **אבל אני הקדמתי אותו!!!** עוד לפני שהוא הקיף אותי בענני כבוד... אני הקדמתי אותו עם סוכה... אני הפגנתי לו נאמנות שאני הולכת אחריו בכל מצב... בארץ לא זרועה... ולכן הסוכה הרבה יותר מרגשת אותי מענני כבוד!!! **אומרת כנסת ישראל: אני לא עוזבת את הסוכה הזו!!!** גם אחרי שענני כבוד כבר מקיפים אותי בכזו אהבה... אני תמיד אזכיר לדודי ומעודדי... תדע לך... שגם אם אתה תסיר ממני את כל הענני כבוד... ואני פתאום אמצא את עצמי במדבר... אני לא אבהל... אני לא אסוג ממך... אני אמשיך ללכת אחרך באש ובמים... אני אבנה סוכה במדבר...

רבי עקיבא מתעלם בעקשנות מענני הכבוד!!!

רבי עקיבא כל הזמן עסוק באופציה שענני כבוד לפתע מסתלקים... ופתאום השמש קופחת לי על הראש... וחם... ואני ממשיך להיות פה בסוכת שלם!!! בסוכה שמבטאת שאני שלם עם אבא שבשמים בכל מצב...

האם אתה מבין למה רבי עקיבא כ"כ מתעקש להתעלם מהענני כבוד???
האם אתה כעת מבין למה רבי עקיבא נצמד ל-סוכות ממש עשו להם???

אז הנה... בא נסביר את זה ברחל בתך הקטנה:

הרי אוטוטו... עוד לא הרבה זמן זה הרי בדיוק מה שיקרה עם הגוים... יום אחד יפתחו השמים והקב"ה פתאום יפרוש עלינו את סוכת שלומו... הקב"ה פתאום ירעיף עלינו אהבה ויקיף אותנו בענני כבוד... והגויים פתאום יראו כאלו ענני כבוד וגם להם יתחשק... רגע רגע... גם אנחנו רוצים... מה זו האפליה הזו?? עונה להם הקב"ה: אין בעיה!!! מתחשק לכם אשטיקל ענני כבוד... בבקשה... תכנסו... הגוים נכנסים לענני כבוד ומתענגים על החיבוק האוהב שהקב"ה מחבק אותם... ואז לפתע שוד ושבר!!! הענני כבוד התפזרו בבת

אחת... ו... והגוי מוצא את עצמו במדבר... מול החום המעיק... כן... בבקשה...
 גוי אחד בארץ... בא נראה אותך עכשיו... האם אתה כעת מוכן לבנות לקב"ה
 סוכה?? האם אתה מוכן גם אתה לאהוב את ה' או רק שה' יאהב אותך???
 הגוי מתעצבן ומבעט בסוכה ויוצא ממנה בכעס... לא!!! לא על זה דברנו!!!!

אני רוצה שה' יאהב אותי!! שהוא!!! שהוא יפרוש עלי סוכת שלומו!!
 שהוא יחבק אותי בענני כבוד!!!! אבל שאני אוהב אותו?? שאני אחבק
 אותו?? שאני אפגין לו אהבה ואבנה לו סוכה במדבר ואלך אחריו בארץ לא
 זרועה...?? למה מממה קרה?? זה המבחן של הגוים לעתיד לבא!!! שם
 תהיה נקודת המבחן מי יהודי ומי לא!!!!

מזה רבי עקיבא חושש!!! זו בדיוק הנקודה!! לכן רבי עקיבא מתעלם
 מענני כבוד... רבי עקיבא יודע שאם אנחנו יהודים זה לא בגלל **שקבלנו** מה'
 ענני כבוד... אלא בגלל **שבנינו אנחנו לה'** סוכה בארץ לא זרועה... אם אנחנו
 יודעים זה לא בגלל שה' בחר בנו... אלא בגלל שאנחנו בחרנו בה'!!! כן... אחרי
 שאנחנו בחרנו בה'... ה' גם בחר בנו... אחרי שאנחנו בנינו לו סוכה... הוא שילם
 לנו ארבעה וחמשה והקיף אותנו בענני כבוד... אבל עדיין... מה הנקודה
 שמעסיקה אותנו?? סוכות ממש עשו להם!!!! הסוכה שאנחנו בנינו לה'!!

תכל'ס... הלכה כמו מי?? האם הלכה כרבי אליעזר או כרבי עקיבא? האם
 הסוכה היא זכר לענני כבוד או זכר לסוכות ממש עשו להם?? אין תשובה
 ברורה על השאלה הזו!!! ואתה יודע למה?? כי... כי זה משתנה לפי העניין...
 כל אחד והסוכה אקליינע שלו... כל שנה והסוכה שלה... אתה יכול לראות
 תמונה חצר אחת גדולה שיש בה הרבה הרבה סוכות... כל הסוכות נראות פחות
 או יותר אותו דבר... **אבל רק ה' יודע מה קורה שם בפנים עמוק עמוק...**

הסוכה השניה מימין... זה ענני כבוד ממש!!! יושב לו בעל המשפחה בראש
 השלחן ובניו וחתניו וכלותיו ונכדיו כשתילי זיתים סביב לשלחנו... הכל כ"כ
 יפה... מה זה אם לא ענני כבוד... הקב"ה פרש עליהם את סוכת שלומו ולא
 נותר לנו אלא לברך בעין טובה יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים... אבל בסוכה
 אחת לצידה... יושבים משפחה נוספת... ששם העסק חורק... הבנות עדיין

תקועות בשידוכים... ונכדים עדיין אין באופק... מצפים לישועה... ובעל הבית יושב וכל החבילי דמעיין מקיפים אותו גם הם סביב לשלחנו... אבל הוא יושב עם פנים מאירות וממליך את הקב"ה... לא מהרהר... תמים תהיה עם ה' אלוקיך ולא מתלונן... הסוכה הזו היא אמנם לא ענני כבוד!!! אבל זה סוכות ממש עשו להם!!! פה בסוכה הזו... יתכן שעדיין לא כ"כ רואים את הענני כבוד שה' מרעיף עלינו באהבה... אבל כן רואים את הסוכה שאותו יהודי בנה לה' באהבה ובנאמנות במדבר בארץ לא זרועה... **בשתי הסוכות הקב"ה מבקר!!!** ובעזה"ש עוד יגיעו ישועות... הקב"ה עוד יפרוש עליכם את סוכת שלומו... עוד יגיעו ענני כבוד וה' יקיף אתכם באהבה ובחיבה... עוד יבא יום וה' יכריז ויאמר "מי הקדימני ואשלם" מי הקדים ועשה לי סוכה עוד לפני שאני בניתי לו... אבל עד אז!!! עד שה' יבא עם הפנקס צ'קים... עד שהוא יפרוש את סוכת שלומו עלינו, כעת יש לך הזדמנות לבנות לו יתברך סוכה!!! במדבר!! בארץ לא זרועה!!!

ובעזה"ש כשעוד תבא הישועה... ואתה תהיה מוקף בענני הכבוד... תמיד תוכל לנפנף עם הסוכלעל אקליינע... ותוכל להגיד לאבא שבשמים... **אני הייתי הראשון!!!** אני הקדמתי אותך... אני בניתי לך סוכה במדבר בארץ לא זרועה... עוד לפני שהגיעו ענני כבוד...

זו הקנאות של רבי עקיבא להיאחז בקרשי הסוכה... רבי עקיבא טוען: **אם בסוכות תשבו שבעת ימים זה בשביל למען ידעו דורותיכם!?!**

אז מה חשוב לי להודיע לדורות הבאים??? ש... ש... שמה?

שה' אוהב אותי והוא הקיף אותי ענני כבוד...?? כן... חשוב לדעת שה' אוהב אותי... **אבל יש משהו הרבה יותר חשוב לי!!!** חשוב לי שידעו דורותיכם **שאני אוהב את ה'** ואני בניתי לו סוכה! לי היתה נכונות ללכת אחריו בארץ לא זרועה!! מיותר לציין שבשנה וחצי האחרונים עברנו טירונות לא פשוטה בסוגיה הזו... בשנה וחצי האחרונים הקב"ה טלטל אותנו... מבידוד לאימות... מסגר אחד לסגר השני... מי שזוכר... בשנה שעברה לא היה שמחות בית השואבה המונית... גם לא היה את המפגש המשפחתי העליז והשמח בסוכה... הענני כבוד היו קצת חסרים... אבל דווקא כשענני כבוד מסתלקים!!!

זה הזמן לסוכות ממש עשו להם!!! זו ההזדמנות להפגין אהבה לה'... ולומר: אני בונה סוכה לה'!!! אני שמח עם הנתונים שה' העמיד לי... מקבל את התנאים שה' נתן לי בסוכה...

ואם קצת נתבונן סוכה זה שיא הקבלת עול מלכות שמים שיש!!! בינינו... היום יש לנו מפלט לכל דבר... אם חם לך... אתה יכול לברוח למזגן והכל בסדר... אם יש לך שמש... בשביל זה יש לנו תריס... אתה יכול לסגור את התריס ואתה נמצא בבית אפל... אם מפריע לך הרעש מהרחוב... מה הבעיה?? תסגור את החלון... ואם יורד גשם... מה הבעיה?? בשביל זה עשינו יריעות בגג... הכל אטום הרמטית... בקיצור: במשך השנה אנחנו מסודרים!! והנה מגיע חג הסוכות ועם כל הרצון הטוב לסדר לעצמנו את החיים... עם כל המזגן הנייד ועם כל המיכשור שאצלנו לאלתר... בסופו של דבר אם יהיה חם בסוכה אז חם!!!! ואם יש רעש אז יש רעש ואין הרבה מה לעשות... ואם יש שמש חזקה אז זה מה שיש...

ולא נותר לך אלא לשבת בצילא דמהימנותא ולהגיד לאבא שבשמים: אני איתך!!! אם רצונך יתברך שיהיה היום חם... אז אני פה עם החום... ואם אתה יתברך תרצה שירד גשם אז אני אזוז מפה לפי העניין... בסוכה אנחנו נמצאים במצב של קבלת עול מלכות שמים!!!

בסוכה אנחנו לא מנהלים מאבק נגד איתני הטבע... אדרבה... אנחנו כפופים לגמרי לגזירת שמים!!! זה הזמן... וזו ההזדמנות לבנות סוכה לאבינו שבשמים... אז כן יתן ה' וכן יוסיף ויפרוש סוכת שלומו עלינו ויקים לנו את סוכת דוד הנופלת. אמן.

המצוה הקשה ביותר לישום: שמחה!!!!

אחת המצוות הקשות ביותר בחג הסוכות... זו מצוות שמחה!!!! גם אותו אחד שבילה שעות ע"ג שעות במחסנים של ההדסים... עד שהצליח סו"ס למצא הדסים משולשים בלי שום צירוף... גם הוא עדיין לא בטוח שיצליח להיות **אך!!!!** אך שמח בלי צירופים... גם אותו אחד שהצליח למצא אתרוג נקי נקי נקי בלי שום בלעטעל... אבל למצא אשטיקלע שמחה?? זה קשה מאוד... אין את זה בשוק ד' המינים... --- כן... בערב חג הסוכות צריך להשקיע אנרגיה ומחשבה לא רק במעמיד דמעמיד של הסוכה... ולא רק באגד של ארבעת המינים.. צריך גם קצת להתכונן למצוה הגדולה והחשובה שהתורה מאוד מדגישה אותה: מצות השמחה! אז... אז אתה מבין ל בד שהסוגיה ששמה שמחה היא בהחלט סוגיה גדולה ורחבה... ש... שזה לא הולך על רגל אחת... בודאי לא בזמן הלחץ הזה של ערב סוכות...

אבל בכל זאת משהו אחד קטן... ברצוני להעשיר אותך מהתפכחות טרייה שהייתה לי בזמן האחרון... טעות בנושא השמחה שעד לא לפני הרבה זמן טעיתי בה...

הרי כך: עד לפני לא הרבה זמן היה תקוע לי בראש ששמחה זה סוג של **מתנה משמים!!!!** שהלוואי ובחג הקרוב אני אזכה לה... אבל אם הקב"ה יחליט שלא... אז חבל מאוד... לא זכיתי... כנראה שלא מגיע לי... מה אעשה... הקב"ה החליט הפעם לא לתת לי שמחה... אז... אז לכן אני לא שמח... אז אני עצוב... הרבה פעמים קרה שמצאתי את עצמי עצוב בחג ו... ו... וחיכיתי שהקב"ה יעזור... ו... ויזשע אותי ו... ויתן שמחה בליבי... וחיכיתי וחיכיתי... נו... מתי תגיע הישועה... מתי הקב"ה ישלח את השמחה?? נו... מתי השמחה תנקוש בדלת?? **אז זהו!!!! שזה פשוט לא נכון!!!!**

ולמה?? כי שמחה זה עבודת ה' לכל דבר!! עבודת ה' שתלויה בנו!!!!!!
בדיוק כמו שבכל מצוה וכל עבודת ה'... זה משהו שתלוי בהתעוררות שלנו ובמעשים ובפעולות שלנו... ככה שמחה זה משהו כזה שתלוי בפעולות שלי... ובהתעוררות מצדי.. ו... ואם אני מצדי לא אעשה כלום בשביל לעורר בתוכי

את השמחה המדוברת... אז גם אם אני אתפלל עד מחר על השמחה שבא תבא... לא בטוח שהקב"ה ישלח לי מנה אישית של שמחה... **בדיוק כמו** שהקב"ה לא תמיד שלח לי את ארבעת המינים ישירות מהשמים לתוך החלון של הבית... על כל פנים לא תמיד.. השנה לא... ולמה לא?? כי עבודת ה' זה משהו שצריך ליצור אותו... לעבוד עליו ושיגיע בעמל... אז אותו דבר בדיוק בשמחה!!! **שמחה זו עבודת ה' לכל דבר!!!! וזו עבודה שלנו!!!! ובפרט בחג הסוכות!!!!**

תחשוב על הנקודה הזו!!!! אל תתפלא שגם לך יש את אותה טעות!!! זו טעות מאוד צפויה והגיונית... ולמה?? כי סוף סוף שמחה זה הרי משהו טוב כזה... נעים כזה... נחמד כזה... בטח.. למה לא... מי לא מאחל לעצמו יום טוב ושמח ו... וכתום... לכן!! היות ושמחה זה משהו כזה ש... שהוא טוב לנו... אז בראש זה מצטייר כמתנה משמים!!! כאילו מדובר בפרגון משמים... הנה... אני נותן לך כעת חג ותהיה שמח... אבל לחשוב שיש חובה להיות שמח?? זה משהו שקשה לנו להפנים אותו!! אבל כשמפנימים אותו זה נהיה הרבה יותר קל... עכשיו: תכל'ס: שאלת המיליון:

איך נהיים שמחים???

אז כמובן ששוב... זו שאלה רחבה מאוד... ו... ואכמ"ל... אבל דבר אחד טכני ופשוט אני יכול לומר לך מהניסיון הגדול שיש לי ומסתמא גם לך: במשך החיים קרה לי יותר מפעם אחת שהייתי עצוב... עצבני... וממורמר... ומתלונן... ובטוח שהכל נגדי וכולם נגדי... קורה?? קורה!!! עד כאן הכל בסיידר... אבל לפעמים קרה שפתאום מישוהו הגיע והחליט לדובב אותי... הוא החליט להיות הליצן הרפואי שלי... והוא מנסה להצחיק אותי... מכיר את זה?? נו... איך אני מגיב כשאני רואה בן אדם מגיע ובאופן רשמי רוצה לסחוט ממני איזה חיוך... ולמחוק ממני בכח את הפרצוף החמוץ שלי?? אה... מה אני עושה בכזה מקרה?? **אני לא מסכים!!!! אני דוחה אותו!!!!** אני אפילו מתעצבן גם עליו... תלך מפה... תעזוב אותי... תתן לי לחיות... אני עכשיו עצוב ו... וזהו!!! תשאיר אותי ככה... ו... ואל תנסה לשמח אותי בכח... עכשיו... שיהיה ברור!!! לא תמיד זה קל... לפעמים אותו אחד הוא היה דווקא בן אדם מוצלח... הוא באמת עשה דברים מצחיקים... כמעט צחקתי בטעות תוך כדי העצבים... וקח

בחשבון שלפעמים הוא באמת נגע בנקודה והוא באמת אמר לי דברים נקודתיים שיכלו באמת להרגיע אותנו... אבל... אבל אני לא!!!! לא נתתי לו את זה!!! עשיתי מרפקים!! מתחתי את השרירים בכל הכח ו... ו... ולא הסכמתי לצחוק... ו... והשתדלתי להמשיך להשאיר עצוב ועצבני... בקיצור... קוראים לזה בלשוננו: לא רוצה לרדת מהעץ... נו... ולמה??? למה אני התעקשתי להמשיך להיות עצוב??? אז לא כ"כ משנה בדיוק למה... לא משנה אם זה בגלל הכבוד שלי שלא נותן לי לשנות כביכול את העמדה שלי... ולא משנה אם זה בגלל שאני חושב שככה אני אפסיד את התשומת לב הנוספת שאני מרוויח עם הפרצוף החמוץ המגמתי שלי... לא משנה מה... מה שברור דבר אחד: **רואים מפה שיש לי שליטה על הרגשות!** כשאני רוצה להמשיך להיות עצוב אז אני מתאמץ ואני גם **מצליח** להמשיך להיות עצוב!!! נכון או לא נכון?? היה או לא היה?? אה... אז יש לי שליטה על הרגשות??? **אז זהו זה!!!! שאם יש לי שליטה על רגשות העצבות... אז יש לי גם שליטה על רגשות השמחה!!!!** ואם אני החלטתי עכשיו להיות שמח... ו... ומגיעים אלי מחשבות מעציבות... אז אם אני באמת ארצה להיות שמח!!! תסמוך עלי... אני אצליח להדוף את כל המחשבות האלו ו... ואני אתעקש להמשיך להיות שמח... אני חושב שמכל שלל העצות להיות בשמחה... אין דבר יותר נכון מהעובדה הזו... העובדה קובעת שיש לי שליטה על הרגשות!!!! ו... ואם יש לי שליטה... אז אין הדבר תלוי אלא בי!!! רק מה?? מה בכל זאת?? ההבדל הוא ששוב נחזור לנקודה הראשונה: שכשאני עצוב... אני באמת לא רוצה כעת לשמוח... אז כשמכריחים אותי לשמוח אני נאחז בכל הכח בעצבות... אבל כשיש מצוה לשמוח?? פה!!! פה אני לא מספיק מבין ש... שיש פה דבר שתלוי בי... אני חושב שחובת השמחה זה חובה שמסורה בידו של הקב"ה... ו... ומה אעשה שעכשיו אני פתאום נמשך לעצבות... אז זהו שלא!!!! בדיוק כמו שכשאני עצוב... אני מחזיק חזק ואני לא נותן לאף אחד לשבור את העצבות שלי!!!! אז עכשיו בחג הסוכות... יש לי מצוה ששמה שמחה!!!! ו... וגם אותה אני אחזיק חזק חזק!!!! ו... ואני לא אתן לאף אחד לשבור אותי... בקיצור: מדובר בעבודה לכל דבר!!!! אנחנו נעבוד בחג הסוכות על שמחה!!!! וה' יתברך ישמח אותנו בכל השנה בו ובישועתו.

הלכה (בקרב ממש) למעשה

עצרת תשובה מרכזית בליווי תזמורת וריקודים במשך כל הלילה..

סוכות... אמצע הלילה... אני עומד כאן בגזזטרא שמעל העזרת נשים... אני עומד יחד עם רבבות אלפי ישראל וצופים על גדולי ישראל ועל החסידים ואנשי מעשה... והנה!!! לא יאומן!!!! את מי אני רואה שם...?? יחד עם כל הגדויילים...?? את מוטי!!! מה... מה הוא עושה שם?? מה הוא מחפש שם יחד עם כל הסנהדרין וכל הקדושים והצדיקים?? למען ה': מה?? איך?? אני לא קולט... מה הוא עושה שם?? **נראה לי שיש פה טעות!! טעות חמורה!** אני לא רוצה לפתוח את הפה... סוף סוף רק לפני ארבעה ימים היה יום כיפור... אני לא אדבר לשוה"ר (סו"ס ראשון לחשבון עונות...) אבל... אבל מוטי... תסלח לי... טוב... מצטער... אסור לדבר... אבל... שה" ישמור.. טוב.. אסור... אבל יש לך מושג איזה פוש... אוי... אסור...

כן... לא תמיד ר' מרדכי היה כזה... פעם הוא היה מוטי... עוד איזה מוטי שחיפש את עצמו... ובישיבה הוא היה מאלו ש"סני שומעניה..." היו עליו שמועות לא הכי נעימות... חוץ מזה הוא גם היה מהמובילים בחברה... והוא היה אחד מהנייעסנים הגדולים שלכלך על כל העולם... בקיצור: אחד מהליצנים והפרוסט' שאף אחד לא הצליח להכניס אותו לרצינות... **כל זה היה עד!!!** עד שיום אחד הוא קיבל צרעת עור בשר בפנים... והכהן ראה אותו וטימא אותו... מוטי ישב מחוץ לירושלים... שמה באזור הליפתא במשך חודש וחצי... היה שם שקט!! היה לו שם הרבה זמן לחשוב!!! והוא חשב... חשב על עצמו... חשב על העתיד שלו... חשב למה זה קרה לו... הסיק מסקנות... קיבל החלטות... **ותפס את עצמו לידיים וחזר בתשובה...** ו... ואכן הצרעת התחילה להתכהות... עד שיום אחד הכהן הגיע "וראה והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע..." מוטי עבר את כל תהליך הטהרה... גילחו אותו בלשכת הנזירים... ו... ומאז פרק חדש החל בחייו... הוא נהיה רציני... התחיל לעסוק בתורה בקדושה

ובטהרה... מתוך שמירת הלשון ומתוך תשובה ומעשים טובים... עד מהרה הוא עלה והתעלה בדבקות ובקדושה... **עד!!! שלא עברו חמש שנים... ו... ואותו מוטי נהפך לר' מרדכי...** עד כדי כך שכשהגיע שמחת בית השואבה ומוטי נעמד שם יחד עם המון העם במרומי הגזוזטרא כדי לראות את החסידים ואנשי מעשה שרוקדים ברחבת העזרת נשים שרק להם יש זכות לרקוד... וכל העם צופים עליהם מרחוק כיצד הם שואבים רוח הקודש... והנה!!! אחד מזקני מהסנהדרין שרקד שם... לפתע הוא נעצר!! הסתכל בפתאומיות לכיוון אחת הגזוזטראות... התמקד לכיוונו של מוטי... ו... והצביע עליו!!! ומיד סימן לאחד מהאחראים שם... תקראו לר' מרדכי שעומד שם למעלה... שירד ויכנס לרחבה... הוא ראוי לרקוד יחד עם החסידים ואנשי מעשה... מה תשאל: מאיפה הוא ידע?? איך הוא בכלל ראה את מוטי בין כל הרבבות?? **זה לא שאלה!!!** אל תשכח שאנחנו כעת נמצאים בביהמ"ק... ועוד ימים ספורים לאחר יו"כ... ויש פה אנשים ששואבים כעת רוח הקודש... שואבים... כמו משאבה... וממילא כשאחד מהסנהדרין נעצר באופן פתאומי ומצביע ללא הודעה מוקדמת על מישהו... ומחליט שהוא ראוי לרקוד כאן... אף אחד לא שואל שאלות... כי כולם מבינים ש-פה רוח הקודש מדברת!!!! פה אין את הקריטריונים המוכרים לנו מטיפוס צעד אחר צעד בפירמידה... ואכן קראו למוטי שירד... ו... והוא לא הבין... הוא היה בטוח שקרתה פה טעות... אתם לא מכירים אותי- הוא טען בתוקף!!!! חבל... אני אספר לך מי אני אתם תבהלו... אני הוא זה שלפני ארבע שנים הגעתי לפה על תקן של מצורע... אני בעל תשובה... אני מוטי... אני לא ר' מרדכי... **אבל האחראים ממש לא התרגשו מדבריו!!!** ואמרו לו: היא היא!!! בשביל זה יש שתי מקהלות בלילה הזה: חסידים ואנשי מעשה אומרים: אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו, ובעלי תשובה אומרים: אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו... אז הנה!!! זה שאתה מוטי לשעבר זה ממש לא סתירה בשבילנו! אדרבה... כנראה אתה שייך למקהלה של הבעלי תשובה... ו... ומוטי ירד לעזרת נשים... וככולם ראו אותו שם!!!! הוא הצטרף לריקודים.. שלוב זרוע עם גדולי עולם... ההורים שלו עמדו מהצד ובכו מהתרגשות... מי האמין... מוטי.. הכבשה השחורה של המשפחה... הפרא אדם... מוטי שכולם התייאשו ממנו.. מוטי שחשבנו שגם הרבש"ע כבר

לא רוצה אותו... **מי האמין!!! איזה מהפך הוא עשה בחיים!!!!** עד כדי כך שמכל הילדים שלנו... בדיוק הוא הגיע למדרגה כזו גבוהה שהוא קיבל אישור עם פלומבה של רוח הקודש שהוא ראוי להיכנס לשורת חסידים ואנשי מעשה... ואכן מוטי נכנס לתוך מחול החסידים ואנשי מעשה... ו... ותוך כמה דקות הוא... הוא כבר "לא היה שם..." אמנם הרגלים שלו עדיין טופפו איכשהו על הקרקע.. אבל עיניו העצומות ופניו הבוערות הוכיחו שהוא כבר נמצא אי שם... שואב רוח הקודש... זר לא יבין זאת... **ואז!!!! לפתע השתרר שקט!!!!** **התזמורת נעצרה!!!!** וכעת מתחילה המקהלה! יש כעת **מקהלה משולבת!!** כעת מתחיל שיר שמתחלק לשלושה קטעים!! את הקטע הראשון התחילו החסידים ואנשי מעשה... ובנעימות נפלאה הם שוררו יחד: **"אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו.."** הקטע הזה הופנה בנימה תובענית אליכם!!! בחורי הישיבות הקדושים והטהורים... שאף פעם לא נפלתם... אף פעם לא גלשתם... אנא: תשארו שם!! אל תפזלו... אל תפזלו... תשמרו על עצמכם עם כל הכח... מכל הרוחות הזרות... אם תמשיכו להיות שתולים מתוך ראש נקי ועיניים טהורות בבית ה'... יום אחד תזכו להגיע למדרגה שלנו ולעמוד פה ולשאוב ולשאוב רוח"ק והשגות נפלאות... החסידים ואנשי מעשה סיימו את הקטע הראשון של השיר!!!! וכעת המקרופון עבר למקהלה השניה... מקהלת הבעלי תשובה... הגיע תורם... ובנעימות ובהתרגשות עצומה הם פצחו ושוררו: אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו..." **עין אחת לא נשארה יבישה!!!!** מי לא הרהר בתשובה באותם רגעים.. מי לא התעורר ברגשות של תשובה מאהבה ברגעים אלו.. לראות מחזה של מאות יהודים שכולנו מכירים אותם.. אוהו... מדובר בחברים שלפני כך וכך זמן הם הסתובבו בינינו... פטפטו בחזרת הש"ץ... צחקו על כל הרבנים... לעגו לכל הקדוש והיקר... אותם אלה שליצנות אחת שלהם דחתה אלף תוכחות... והנה... לא יאומין!! עשו תשובה ותראה לאיפה הם הגיעו... כל אחד כמובן והסיפור שלו... איש כאלו שפתאום... פתאום תפסו את עצמם לידיים... יש כאלו שפה!! במעמד המרגש הזה שנעשה מידי שנה... פה החליטו על שינוי... ויש כאלו שעבר עליהם איזה טלטלה כמו מוטי שבמשך תקופה היה אפילו מצורע... **והנה!!!! אף פעם לא מאוחר...** ו... והנה הם כעת עלו כ"כ והתעלו שכעת הם זוכים לשאוב כאן רוח"ק... והם פונים לכולנו

ואומרים מניסיונם האישי: אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו... לאחר שהבעלי תשובה סיימו את הקטע שלהם... כעת הגיע הקטע השלישי... שבו כולם ביחד!!! גם החסידים ואנשי מעשה וגם הבעלי תשובה ביחד!!!! פנו לכל העם בשירה ובנעימה ושוררו: אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו!!! ואז התזמורת חזרה וכככל העם ביחד שוררו: אשרי מי שלא חטא... מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו... מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה תשובה אמיתית מעומק לב מימיו!!! את העצרת התעוררות הזו אף אחד לא שכח!!!! המחזה האדיר הזה בליווי שירה וזמרה נשאר צרוב לכל אחד בתוך הראש... כל אחד לקח איתו את המעמד הזה לתוך השנה... לחורף הארוך... ולקיץ שאחריו... ו... וכעת באלול שוב נזכיר ונשנן לעצמנו: ומי שחטא ישוב!!!! הדלת פתוחה. אבא שבשמים מחכה... ואל דאגה: ישוב וימחול לו!!! הקב"ה שולח קבלה... היא מורגשת עמוק בתוך הלב... הבטחה מפורשת: ומל ה' אלוקיך... לאהבה את ה' אלוקיך...

מה הקשר בין איסור להוצאה למצות סוכה...??

אחד מל"ט מלאכות שבת שיש בו הכי הרבה דינים זה מלאכת הוצאה!!!
 אסור להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים... מתי נאמרה מלאכה זו? **ביום**
ט"ו בתשרי!!! הרי כן: מיום שאחרי יום כיפור עם ישראל התנדבו והתנדבו
 למשכן... וככה במשך ארבעה ימים... ואז!!! ביום הרביעי באו אנשי המלאכה
 לפני משה ואמרו לו: מרבים העם להביא מידי המלאכה... ואז ויצו משה
 ויעבירו קול במחנה שיפסיקו להביא... אז אנחנו כמובן מבינים... ש... ש-למה
 להפסיק להביא?? כי... כי די... לא צריך יותר? **אבל לא!!! חז"ל רואים פה**
משהו אחר לגמרי!!! חז"ל דורשים גזירה שווה (**עין שבת צו**) שהסיבה שלא
 ביאו יותר... כי באותו יום היה שבת!! והיות ומשה היה במחנה לוויה שזה
 רשות הרבים... ואילו כל אחד בביתו זה רשות היחיד.. אם אנשים ביאו היום
 נדבה... הרי הם יוציאו מרשות היחיד לרשות הרבים... **ולכן!!!** לכן ויצו משה
 ויעבירו קול במחנה.. במילים אחרות: זה היה צפירה של שבת!! רבותי: עוד
 כמה דקות כניסת שבת... אסור להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים- לכן
 תפסיקו להביא...

בט"ו בתשרי ירדה לעולם מלאכת הוצאה דשבת!!!

בט"ו בתשרי חזרו ענני כבוד לישראל!!!

ובט"ו בתשרי נצטוינו לדורות לשבת בסוכה!!!

מה הקשר בין שלושת המאורעות הלא קשורים האלו? **הרי כן:** ברגע שמשה רבינו ציוה את עם ישראל על מלאכת המשכן...
 ההתרגשות הייתה עצומה... אנשים פתחו את הבית.. פתחו את הכספות הכי
 שמורות והכי מסווגות... והתחילו לשפוך את הכל החוצה ללא הבחנה. אפילו
 משה רבינו קצת הסתייג.. יש גבול... אבל הקב"ה כן קיבל את זה לרצון... וציוה
 את משה לקבל את כל מה שעם ישראל הביאו. ובאמת "ויבואו האנשים על

הנשים" ובקיצור: כלל ישראל רוקנו את כל הבית לנדבת המשכן... **אבל ביום הרביעי יצא כרוז: עד כאן!!!!**

עד כאן לדאוג לכלל... עד כאן התנדבתם למשכן הכללי...

מכאן ואילך תשאירו את זה למשכן הפרטי שלכם!!!! הכרוז עמד והכריז: הנדבה למשכן אמנם הסתיימה!!! אבל הנדבה למשכן הפרטי **רק עכשיו מתחילה**. הכרוז לא רק הכריז תפסיקו להביא לבית המקדש.. הכרוז הכריז: תבנו סוכה!!!! תשאירו משהו לסוכה שלכם...! מה שלא הספקתם להביא למשכן של רשות הרבים... תשאירו אצלכם... ולא סתם שישאר... אלא תבנו מזה משכן לרשות היחיד הפרטית שלכם... באותו יום חזרו ענני הכבוד!!!! באותו יום בלב של כל יהודי נבנה משכן פרטי!!!

עד כאן מילים של קידוש לבנה... כעת נתרגם את הדברים למילים

פשוטות יותר... אחת מהתמודדויות הנצחיות שמתמודדים בהם בעלי השפעה לאחרים זה הסיכון להתרוקן מבפנים!!! מה אני מתכוין? כל מי שזכה להיות בעל השפעה רוחנית על אחרים... אם זה אלו שעוסקים בחינוך או בקירוב או מי שמדבר לפני ציבור... אז כמובן שאין דבר יותר גדול מלהשפיע על אחרים ולהוציא החוצה... אבל צריך לדעת שיש פה גם סיכון... שמרוב שאתה עסוק בלהוציא כל הזמן החוצה... לפעמים אתה שוכח גם להכניס לבפנים... אני יודע שיש כאלו שבכלל לא מבינים על מה אני מדבר... אבל מי שזה נוגע אליו מבין אותי מצוין... יותר מידי טוב... אני בתור כותב גיליון... ברגע שאני שומע ווארט אמיתי... חיזוק אמיתי... אז הרבה פעמים אני מוצא את עצמי: במקום להכניס את זה פנימה לתוך הלב שלי... גלגלי המוח שלי נכנסים לפעולה... רגע... זה מתאים למאמר בעלון... ואני מיד מתחיל לחשוב איך אני מוריד את המסר הזה בכתיבה וכו' וכו'... אבל את עצמי שכחתי!!! מרוב שאני עסוק באיך להעביר את זה הלאה... אני את עצמי שכחתי... אם אני לא אתפוס את עצמי ברגע האחרון לידיים זה לא יספג בי... זה יעבור ישר מהמוח שלי למקלדת ולמאמר הבא שאכתוב.. אבל הלב שלי ישאר חלילה מרוקן מהמסר הכ"כ חשוב הזה... אשרי חלקו של מי שישב לידי ושמע את אותו דבר חיזוק... כמו כן אשרי חלקו של מי שקרא את המאמר שכתבתי... שניהם התחזקו... שניהם קיבלו פה מסר

אמיתי... והיחיד שנשאר מבחוץ הלא הוא אני... ששימשתי נטו בתור צינור מפולש... שנכנס מכאן ויוצא משם... אבל אני בעצמי... הצינור בעצמו... נשארתי ריק מהמסר שהעברתי... פעם חשבתי שרק אני סובל מהבעיה הזו... ועם הזמן שמת לי לב שיש לי הרבה הרבה חברים... כל אחד שמתעסק בנושא של השפעה לאחרים נמצא בבעיה הזו... כל מי שיש עליו עול להעביר חומר מסוים... להעביר מסרים מסוימים... אז ברגע שהוא נתקל במסר חשוב... הוא מיד לוקח את זה למקום התוצרת שבזה...

והאמת היא שעצם העלאת הנושא הזה על השולחן... זה נושא כבד משקל ששווה להקצות לו עלון שלם... איך מתגברים על הסיכון הזה.. אדרבה... תעודדו... תגידו שזה מפריע גם לכם... תתנו עצות מה לעשות ואולי נפתח יחד את הנושא ונחשוב יחד איך מתגברים על זה... אבל עזוב... כעת ערב סוכות... והעבודה של חג הסוכות בכלל והסוכה בפרט מאוד נוגעים בנקודה הזו... זה בדיוק מה שקרה בנדבת המשכן... משה רבינו פונה לעם ישראל... בואו... תתרמו את עצמכם... תוציאו מעצמכם... תקדישו מעצמכם... ואכן כל עם ישראל התגייסו עם כל הלב לתת ולתת... אבל רגע רגע!!! לפתע עובר כרוז במחנה!!! רבותי... אסור להתרוקן לגמרי... אל תשכחו להשאיר משהו מבפנים... כל הכח של ההשפעה החוצה הוא רק!!! ואך ורק כשאתה מלא מבפנים... אז אתה יכול להקרין החוצה... אבל אם בשביל להשפיע החוצה... אתה מתרוקן מבפנים זה לא טוב... עד כאן!! ויצו משה ויעבירו קול במחנה!!! להפסיק להביא תרומת ה'... למה להפסיק?? אז על דרך הפשט... מפשטיה דקרא משמע שזה בגלל שכבר לא צריך... אבל חז"ל דורשים שהסיבה שאסור הוא משום איסור הוצאה!!!! יש איסור הוצאה!!! יש פעם בשבוע שבו אסור להוציא!!! יש פעם בשבוע שיהודי צריך להתמלאות מבפנים... אל יצא איש ממקומו ביום השביעי...

באותו יום שבו ירדה לעולם מלאכת הוצאה בשבת... בדיוק באותו יום נצטוינו גם על מצות סוכה... ויש קשר מובהק ביניהם... בראש השנה וביום כיפור כולנו עסוקים בעבודת כלל... בראש השנה אנחנו סביב הנשיא... וביום

הכיפורים אנחנו סביב הכה"ג.. אבל פתאום מגיע חג הסוכות ומשה רבינו מסמן לכולם עד כאן... לחזור הבייתה... כל אחד מישראל צריך לבנות סוכה.. הסוכה לא צריכה להיות גדולה במיוחד!!!! אדרבה... צריך לתחם ארבע מחיצות... ולהשאיר קצת תוכן מבפנים... להיבנות מבפנים... לא הכל להוציא! ---

חג הסוכות זו הזדמנות לכל אחד ואחד מאיתנו לעשות חשבון נפש עמוק עמוק... האם יש לי משהו מבפנים או הכל בחוץ?? האם הכל בהוצאה?? אם ישימו אותי בתוך חדרון קטן עם ארבע מחיצות עם הקב"ה... האם יהיה לי מה לעשות איתו שם?? או שאני אפחד מ"מקומות סגורים" ואני כל הזמן ארגיש חנוק ואחכה ל"הוצאה"? האם יש לי מינימום של תוכן פנימי באישיות שלי... או הכל מתחיל ונגמר בהוצאה?? במה שיוצא... במטבע שיוצאת... במה שמקובל...

פעם בשבוע ימים!!!! בשבת קודש!!! הקב"ה מצוה אותנו לעשות אתנחתא... איסור הוצאה... תשב בבית ותתמקד באמת הפנימית שלך... תשב בשולחן שבת מול הקב"ה ותחיה איתו... לא... אל תצא החוצה... אל יצא איש ממקומו ביום השביעי... אל תסתובב ברחובות ותבדוק מה כולם עושים כדי לדעת גם אתה מה לעשות... תשב פעם בשבוע בפנים!!! ותחיה את האמת האמיתית שלך מול הקב"ה... **איפה זה הכי בולט ומורגש???** מי שיש לו אייפון... נקודת המשבר הכי קשה שלו היא בשבת!!!! ולמה????? כי כל השבוע הוא מרוקן מכל תוכן... כל כולו שפוט מתכנים זרים... מכל ההודעות והווצאפים והשטויות שאחרים שולחים... כל השבוע הוא בהוצאה... מוציא את עצמו... מרוקן את רשות היחיד שלו מכל וכל... ואז פתאום מגיע שבת... **טופ!!!! איסור הוצאה!!!!** אסור פתאום להיות מחובר לרשת... אני יושב עם עצמי... ו... וכמעט משתגע... מה... מה אני עושה עכשיו?? על מה אני חושב?? הרי אין לי שום תוכן פנימי... אין לי שום תכנים על מה לחשוב... הרי כל התוכן הפנימי שלי הוצא והתרוקן לרשות הרבים... כל המידע והנושאים שמעסיקים אותי זה רשות הרבים... כיכר השבת (-**תרתי משמע**...) אבל ברגע שמגיע שבת... הקב"ה פתאום סוגר אותי בתוך איסור הוצאה!!!! אסור לפתוח את האייפון... אני נאלץ פתאום לעמוד מול עצמי... אני נאלץ במשך השבת

להתעסק עם עצמי... לשבת עם עצמי...

שבת קודש זה אי של רשות היחיד בתוך רשות הרבים!!!!

ובדור שלנו לא הייתי קורא לזה אי אלא ספינה קטנה שמטרפת בתוך אוקיינוס של רשות הרבים... היום בעידן הטכנולוגיה הכל מושלך החוצה... אין קמצוץ של רשות היחיד... כיום בעולם הרחב מישהו שעוד נותר לו משהו מבפנים... הוא. ממזמן כבר רוקן אותו ברשת החברתית.. (אפילו מי שיש לו פלאפון כשר... המצב הטכנולוגי של היום מביא אותנו להיות כל הזמן מקושרים... ומעודכנים ומדברים בפלאפון...) בשביל זה יש לנו את שבת קודש... בתור תזכורת... הההלו... **יש רשות היחיד!!!!** צריך להתמלאות מבפנים.. אל יצא איש ממקומו ביום השביעי... איסור הוצאה... תתמלא מבפנים... זה מה שהתחדש בט"ו בתשרי... וזה!!!! זה גם הסוכה שאליה אנחנו צריכים להיכנס בדיוק באותו תאריך!!!! יש שיר מאוד מרגש באידיש... שיר שהגיע מגלות אירופה.. אסוכלע אקליינע... זה תיאור על הסוכה הקטנה שלתוכה היהודי נכנס ונשמר מכל הצרות ומכל האויבים... כן!! גם בדור שלנו יש אויבים... שמאיימים על הרשות היחיד שלנו... ומה שנדרש מאיתנו זה לבנות סוכה!!!! לבנות ארבע מחיצות... טריטוריה פרטית... כאן אני רוצה להתמלאות מבפנים!!!! עושר פנימי!!!! בסוכה הזו אני אשב עם אבא שבשמים ואני מתייחד איתו...

ומי שיושב בסוכה מובטח לו שיזכה לענני כבוד... כן... אם אתה זוכר... בתחילת המאמר כבר הזכרתי שביום ט"ו בתשרי אירעו שלושה מאורעות שלא קשורים: א. איסור הוצאה ירד לעולם. ב. יושבים בסוכה. ג. חזרו ענני הכבוד... שאלתי מה הקשר ביניהם??? התשובה היא: הם חוליה אחת משותפת!! איסור הוצאה הוא יצירת רשות היחיד על דרך השלילה... אחרי שהצלחנו לתחם רשות היחיד... כעת אפשר להיכנס לסוכה... ואחרי שיש לנו סוכה... כעת הכל מוכן לסעודה... השכינה מוזמנת לכאן והיא באמת באה.. בחג הסוכות הזו נקבל על עצמנו ליצור חומות אמיתיים לביתנו... ואז מובטח לנו שיחזרו ענני הכבוד וישרו בביתנו...

מה פשר החגיגה סביב שאיבת המים לניסוך בחג הסוכות???

אחד מהאירועים והאטרקציות המרכזיות של חג הסוכות זה חגיגות שמחת בית השואבה... כולנו מגיעים... מפגש חברתי נחמד... ואם יש תזמורת רצינית עם כמה כלים זה בודאי יהיה לעניין... אבל צריך לזכור שזה לא שמחת בית השואבה המקורית שהייתה בזמן בית המקדש... ולא זו בלבד... אלא זה אפילו לא זכר לשמחת בית השואבה... זה אפילו לא מתחיל להזכיר... אז כאן בשורות הבאות... ננסה יחד להבין מה זה שמחת בית השואבה... **ותתפלא לשמוע שיש זכר!!!** יש לנו שייכות עם שמחת בית השואבה!!! יש לנו שייכות עם זה הרבה יותר משאר הדברים שהיו בזמן שבית המקדש היה קיים... לדוגמא: עם עבודת כהן גדול ביום הכיפורים אין לנו שייכות... כי אין... אין לנו כהן גדול ואין לנו מזבח ולא נותר לנו ביום הכיפורים אלא לקונן... אשרי עין ראתה כל אלה הלא למשמע אוזן דאבה נפשנו... אבל דווקא שמחת בית השואבה... דווקא עם זה יש לנו יותר... יותר שייכות...

ובכן: מה זה שמחת בית השואבה???

יש כמה פסוקים מסתוריים בנביא שמואל... שבאחת המלחמות של דוד המלך... בעיצומה של המלחמה... בשיא החזית... פתאום דוד נתקף בצמאון אדיר... "ויתאוהו דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם..." אני רוצה לשתות מים מהבאר שיש בבית לחם... אבל דא עקא... מאוד מסוכן להגיע לשם... צריך להיכנס עמוק בתוך שטח האויב בשביל להגיע לשם... אי אפשר...

אבל הגיבורים של דוד כ"כ רצו לעשות רצון צדיק... הם כ"כ רצו לשמח את דוד... והם החליטו לחרף את נפשם ונכנסו בגבורה אדירה לתוך לוע הארי... נכנסו לבית לחם על אף הסכנה הגדולה ושאו מים חיים והביאו לדוד המלך בשמחה גדולה... הנה... אדוננו דוד... הנה המים שכ"כ התאוות אליהם... דוד הזדעזע: מה?? סיכנתם את עצמכם בשביל להביא לי את המים האלו?? ולא אבה לשתותם!!! דוד המלך לא הסכים בשום אופן לשתות אותם!!!

ויסך אותם לה!!

דוד המלך לקח את המים וניסך אותם לה'... ניסוך המים!!!! למה??
 "ויאמר חלילה לי ה' מעשותי זאת, הדם האנשים ההולכים בנפשותם ולא אבה
 לשתותם"

אז על דרך הפשט דוד המלך טען שהיות והם סיכנו את נפשם בשביל
 המים האלו... אז דם הנפש שלהם מעורב במים האלו... ואסור לשתות דם
 הנפש...

אבל חז"ל מבארים במסכת בבא קמא ש"המים" המדוברים הכוונה היא
 לשאלה הלכתית... באמצע המלחמה התעוררה לדוד שאלה בלימוד... בחושן
 משפט... ודוד היה חייב לעיין בכמה ספרים נחוצים באוצר הספרים... אבל
 אין!!! אין פה כלום!! אנחנו נמצאים בתנאי מלחמה!! אבל דוד המלך לא רגוע...
 לא מסוגל להתיישב בדעתו... כן... להבדיל אלף אלפי הבדלות: ראייתם פעם איך
 נראה בן אדם שנגמרה לו הבטרייה בסמארטפון?? הוא נראה סהרורי וחסר
 שקט נפשי... אז להבדיל... דוד המלך שכתב לנו את פרק ק"ט בתהילים שכל
 כולו תשוקה אדירה לשיח בחוקין... ברגע שדוד המלך מתעורר לשאלה
 בהלכה והוא צריך בדחיפות לדבר בלימוד וליצוק מים ע"י הסנהדרין שנמצאים
 ב"בור בית לחם"... אז זה נישט שייך... דוד לא רגוע... הוא מסתובב סהרורי
 וצמא לתורה כמו שישמעאל צמא למים...

רק שתבין: אמצע מלחמה!!!! אמצע חזית!!! ראש הלוחמים מאוד מאוד
 מוטרד... מה יש?? יש לו שאלה בלימוד... נו... מה עושים שהמפקד כ"כ
 מוטרד באמצע המלחמה??

חיילים נאמנים נלחמים בקרב עד הסוף... וכאן... במקרה שלנו... הקרב הוא
 פשוט ללכת לבית המדרש בחירוף נפש אפילו שאי אפשר... ולהציג את
 השאלה של דוד... כדי להשיב את רוחו... כדי שהוא יוכל להמשיך במלחמה...
 וזה מה שעשו הגיבורים של דוד... וברגע שהם חזרו אליו עם התשובה של
 הסנהדרין... פתאום דוד המלך הזדעזע!!!! הוא לא מוכן לשמוע את המידע
 שהגיע מחכמים... דוד מאוד צמא לדעת מה הנייעס שהגיע עכשיו מבית
 המדרש... הוא מתאוה לזה בבולמוס. אבל הוא מתגבר "ולא אבה לשתותם.."

אני לא מוכן ללמוד תורה שמגיעה בצורה שכזו!!! דוד המלך לוקח כביכול את דברי התורה האלו ומנסך אותם לה'... מה הכוונה???. מה פירוש מנסך אותם לה'???

כעת תקשיב טוב טוב:

מי לנו גדול מדוד המלך שהתשוקה שלו לתורה ולקיום מצוות הייתה אדירה... מי לנו גדול מדוד המלך שכל תאוותו וכל חשקו היה רק לעשות רצונו יתברך וכמה שיותר...

אבל מה נעשה שלפעמים הקב"ה לא רוצה!!!!

אני מאוד מאוד רוצה לעשות משהו בעבודת ה'... יש לי כיסופים אדירים לעשות את זה למענו יתברך... אבל ה' יתברך בעצמו מסרב!!! לא רוצה!!! מה עושים???

יש פה ויכוח... אני כ"כ רוצה לתת לקב"ה... והקב"ה לא!!! לא מעוניין!!! מאיזו סיבה שתהיה... מי צריך לנצח?? הרבונו של עולם!!! אבל תכל'ס... אני רוצה לנצח... אני דווקא רוצה... אני רוצה לעשות את זה למענו יתברך ובכל מחיר... גם אם יתברך לא רוצה...

אז זהו שלא!!!! בשביל זה אני יהודי!!! ואני לא קובע לרבש"ע מה הוא רוצה... אלא אני מכבד את הקב"ה ונותן לו יתברך להחליט לי מה המתכון שהוא אוהב ורוצה ממני... ורק מה שהוא רוצה אני אתן לו.. (זה כל כל ההבדל בין יהודי לגוי... גוי מאוד "מפרגן" לבורא עולם... אבל הוא מחליט לרבש"ע את הסדר יום מה הוא יתן לו... לעומת זאת ליהודי יש תורה... הקב"ה יקבע לי דרך התורה מה קרבני ומה לחמי לאשי וגם מה לא...) זה בדיוק מה שקרה עם דוד המלך!!! דוד המלך כל כולו תשוקה לעשות רצון ה'... כל כולו תשוקה לתורה ולקדושה ולדבקות בה'. וכעת דוד המלך מתהלך כארי בסוגר ומתאוהו בבולמוס ללכת ללמוד תורה... אבל מה נעשה... נתוני השטח אומרים שאי אפשר... המציאות בשטח מכריחה שכעת הקב"ה לא רוצה שאני אלמד תורה!!! הקב"ה כעת לא מעוניין שאני אלך ליצוק מים בבור בית לחם... כן... הקב"ה גם יודע כמה קדושה וטהרה יש בבור מים חיים הזה... ובכל זאת הקב"ה העמיד פה כעת בסיטואציה שהקב"ה כעת לא רוצה את העבודת ה'-- --אני רוצה!!!!

אז דוד המלך הוא עבד ה'!!! הוא ממשיך להתאוות... ממשיך להשתוקק... אבל מתגבר!!! לא הולך! לא עובר על רצון ה'... ומתגבר!!!! וכעת שימו לב:

על מה דוד מתגבר?? על היצר הרע?? לא!!! על היצר הטוב! כן... לפעמים צריך להתגבר על היצר הטוב... היצר הטוב לפעמים רוצה דברים שהקב"ה לא רוצה אותם... אבל הגבורים של דוד כ"כ רוצים לשמח את דוד... והם כן מחרפים את עצמם... והם כן מביאים לדוד את המים האלו... ודוד כ"כ מבין אותם... הוא כ"כ מתאוה למים האלו... **אבל לא!!! ולא אבה לשתותם!!!**

דוד מחנך את הגיבורים שלו ואומר להם...

את המים האלו אני שומר לניסוך המים... הנה... הגיע חג הסוכות וכעת צריך לקחת את המים האלו ולנסך אותם לה'... מה זה ניסוך המים???

יש מים העליונים ויש מים התחתונים!!!

מים העליונים זה קדושה שיורדת מלמעלה... ומה שאנחנו צריכים זה להכין כלים בשביל לקבל את הקדושה הזו!!! ביום כיפור יורדת טהרה לעולם... ומה שאנחנו צריכים לעשות זה לטהר את עצמנו ולחזור בתשובה... וככה להכין כלים לקבל את המים האלו... אבל יש מים **תחתונים!!!** מים התחתונים זה הבעירה הפנימית שלנו לעשות רצון ה'... זה התשוקה שמגיע מצדי... אני רוצה לעשות רצון ה' וזה לא הולך... אני רוצה דווקא לכוין בתפילה והקב"ה לא רוצה... אני רוצה ללמוד יותר שעות בבית המדרש... ודווקא הקב"ה תוקע לי ב"ה מקלות בגלגלים ומביא לי ילדים ומשפחה נפלאה שאני צריך לעזור בבית... אני רוצה להיות כולי דבקות בה'... אבל יענקי הקטן רוצה "חיבוקי... זה לא יענקי... זה רבש"ע... וכל אחד מאיתנו סוחב איתו המון המון מים תחתונים!!! המון המון תשוקה לעשות יותר בעבודת ה'... אבל תכל'ס... זה לא הולך.. (אנחנו כעת לא מדברים על עצלות... ולא על מחדלים שאני יכול יותר ולא עושה... חשוב להדגיש שברוב המקרים יתכן ש"אפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק..." כל הספרי מוסר עסוקים בעיקר בחלק הזה... אבל צריך לדעת שיש מקום לעוד מישהו!!! למי **שאי אפשר לו לעסוק בתורה ומתעקש בכל זאת כן...**)

ומה עושים עם המים התחתונים האלו???

מה עושים עם האכזבה הכ"כ מוכרת של כל אחד ואחד מאיתנו בימים

הנוראים האלו שתמיד אנחנו מצפים מעצמנו ליותר ותכל'ס... זה... זה יוצא פחות ממה שחלמנו???

את מים התחתונים צריך לקחת ולנסך ע"ג המזבח... מתי?? בחג הסוכות!! חג הסוכות זה חג השמחה!!! בחג הסוכות סוגרים את כל הקצוות... בחג הסוכות לא משאירים פינות פתוחות... עד חג הסוכות אנחנו עסוקים בלהתמלא במים העליונים... להתאמץ כמה שיותר להתמלאות בעבודת ה'... ולתבוע מעצמנו ולייסר את עצמנו על שאנחנו לא מתאמצים יותר ויותר... כל זה עד חג הסוכות!!! את זה עשינו טוב מאוד ביום הכיפורים!! חזרנו בתשובה והצטערנו על המים העליונים שירדו לקראתנו ולא ניצלנו אותם... אבל בחג הסוכות...?? כעת אנחנו הופכים את הקערה על פיה במאה שמונים מעלות!! וכעת אנחנו מתפנים למים התחתונים...

רבש"ע: גלוי וידוע לפניך כמה שאני רוצה לעשות יותר ויותר... אבל אתה יתברך לא רוצה... וזה מאוד כואב לי... הייתי רוצה בעל שישב וילמד בכלל... הייתי רוצה להפעיל עליו לחץ רגשי שכן יתאמץ... הייתי רוצה שהבן שלי יהיה יותר ממה שהוא... הייתי רוצה להיות יותר כשרוני וממילא יותר לזכור וממילא להיות תלמיד חכם גדול... ניסיתי... השתדלתי... עשיתי הכל... אבל בסופו של דבר אתה הרבש"ע לא רוצה!!!! וקשה לי עם זה...

באיזשהו מקום אני כביכול נלחם נגד רצונך... אני רוצה לעשות דברים בניגוד לנתונים שנתת לי... זו הסיבה שיש לי כ"כ הרבה מרמור במשך השנה... כ"כ הרבה תסכולים...

אני מלא באכזבות... אני מלא בציפיות שנכזבו... ציפיתי מעצמי למשהו והתאכזבתי...

אבל עכשיו חג הסוכות... וכעת זמן שמחתנו!!! אני לוקח את כל המים התחתונים האלו... את כל התשוקות והרצונות שלי האלו... ומנסך אותם ע"ג המזבח!!!!

אני מקריב אותם למענך!!!!

כן... במזבח הזה לא!!!!!! לא נשחט יצחק אבינו!!!

המזבח הזה הוא הסמל והדוגמא למקום שבו נעשה רק רצונך ולא מה

שמנוגד לרצונך!! על המזבח הזה נעקד יצחק אבינו... אבל גם ירד ממנו כשאמרת לאברהם שזה לא רצונך.. גם אני לוקח את כל השאיפות והתשוקות והרצונות של בעבודת ה' ש... שאתה יתברך לא רוצה... ואני מקריב אותם פה לפניך! אני מקבל את זה בשמחה!!!! אם אתה יתברך לא רוצה אז אני שופך את כל התשוקות האלו בחזרה... אבל לא שופך לאבדון...

אלא ע"ג המזבח!!!! כמו יצחק אבינו שאף פעם לא נפסל מלהיקרב ע"ג המזבח... הקב"ה ראה את רצונו ותשוקתו של אברהם אבינו להקריב את יצחק וזה הספיק... יצחק התנסך ע"ג המזבח... ירד מהמזבח... גם אני... אני רוצה... אני משתוקק לעשות הרבה בעבודת ה'... מה שזכיתי והצלחתי אשרי חלקי... ומה שלא... אני מנסך ע"ג המזבח. אני מקריב לפניך את האכזבה שלי... אני מקבל באהבה את מה שאתה יתברך לא רוצה שאעשה...

זה הניסוך המים שדוד המלך הקריב לפני הקב"ה!!!!

מי כמו דוד המלך יודע מה זה תשוקה אדירה ללימוד התורה... אבל כשהקב"ה לא רוצה... דוד המלך יודע לקחת את התשוקה הזו שנכזבה וגם אותם להקריב...

מתוך ידיעה והכרה ששום טיפת מים לא נאבדת!!!! רק מה?? זה נעשה אחד מהשתים... או מים עליונים או מים התחתונים... אם זכיתי להגשים את השאיפות שלי בעבודת ה'... זכיתי לקבל מים העליונים... ואם לא זכיתי להגשים את השאיפות... אז אני מנסך את המיית הלב שלי במים התחתונים ע"ג המזבח ומקבל באהבה את רצון ה'...

על המסרים האלו לא מדברים בדרך כלל... ואסור שזה יהיה כתוב בכל מקום... כי תכל'ס... אנחנו כן צריכים לתבוע מעצמנו... ואנחנו כן צריכים תמיד להשתוקק ואפילו להצטער עד קיצור ידינו בעבודת ה'... כן... רוב השנה הקב"ה מזמין דם!!! אבל צריך לדעת שיש גם ניסוך המים!! לפעמים יש דם שהקב"ה לא רוצה אותו... הקב"ה דווקא רוצה את המים... את התשוקה האדירה שלנו לעשות רצונו יתברך שאנחנו מבינים שהקב"ה לא מעוניין ומקבלים את זה... זו השמחה הגדולה שיש לנו בחג הסוכות... אנחנו עומדים מול הרגעים השפופים

שלנו במשך השנה... ומבינים שגם יש להם מקום בעבודת ה'!! לקבל באהבה
גם את קיצור ידינו מעבודת ה'...
לא פשוט לשימוח בחג... אבל זו העבודה שלנו... חג שמח!!!!

תובנה חשובה וקריטית איך לאבטח את הקבלה שקבלנו בר"ה...

כידוע: כל שנה מחדש... כשמגיעים הימים הנוראים אני משתדל לתפוס חיזוק.. ולהחליט להתחזק בכמה דברים... בסופו של דבר תמיד בסוף יש רפיון... ולפעמים זה ממש מתסכל!!! בשנה האחרונה היתה לי כבר תקופה ממש רצינית בלימוד שהייתי עקבי ודפקתי כמו שעון וכבר הייתי בטוח שזהו... הסדר לימוד הזה הוא חלק ממני... החזית מאחורי... והנה... לאחר כמה חודשים פתאום אני מוצא את עצמי שוב באותו מקום... שוב אני מוצא את עצמי נאבק על הסדר לימוד הזה... כאילו זה לא ברור מאליו... וזה מתסכל... מייאש... אני כבר מתחיל לאבד אימון בעצמי... כל פעם אני תופס חיזוק בתפילה... וכמה שזה נתפס טוב... וכמה שאני כבר מצליח לעלות על דרך המלך ואני רואה שמשוהו פה באמת זז... לא עוברת תקופה ארוכה ושוב הכל נשחק... מתמוסס... ושוב צריך להתחיל מהתחלה...

למה זה תמיד ככה?? והאם יש סיכוי שפעם זה ישתנה??

האם יש סיכוי שאני אתפוס חיזוק אחת ולתמיד??

אז זהו שבחודש אלול הזה נפל לי לראשונה האסימון... פתאום קלטתי ש... ש... שזה מובנה ככה!!! כך זה צריך להיות!!! ככה זה היה וככה זה ימשיך להיות תמיד!!! וזה אף פעם זה לא יראה אחרת!!!

כן... לא תאמין... גם אין עניין שזה יראה אחרת!!!

תמיד אני אקבל על עצמי חיזוק בלימוד... תמיד בעזה"ש זה יחזיק מעמד יפה מאוד... עד שבשלב מסוים זה יתחיל להתרופף עד שזה פתאום לא יחזיק מעמד... ואז! במקרה הטוב אני אתפוס את עצמי לידיים ואתחזק... או במקרה הפחות טוב אני אחכה לימים הנוראים ואז אני אתפוס את עצמי לידיים ואתחזק... ו... ו... וזה לא מחדל!!! ככה זה צריך להיות!!! ולא אחרת!!!

ואני אסביר את עצמי: מה פה הסקופ הגדול???

מה התחדש לי פה??

עד השנה הייתי בטוח שאם בשנה שעברה התחזקתי בלימוד... ובמשך השנה נהיה ריפיון... **יש פה מחדל!!!** יש פה אכזבה!! יש פה פרויקט שנכשל!! ואם ככה... אז באלול הזה צריך לעשות חישוב מסלול מחדש איך מהדקים חגורות ואיך גורמים שהריפיון שקרה שוב לא יקרה יותר... **אז זהו שלא!!!** השנה פתאום קלטתי שאת הריפיון אי אפשר למנוע!! הריפיון הזה הוא אפילו לא פשלה!! זה מובנה ככה!!! **(עוד רגע אני אסביר למה...)** וממילא!!! אם אני צריך כעת לעשות חשבון נפש זה... זה **לא איך** למנוע את הריפיון... **אלא איך** להיות ערוך כל הזמן לתפוס שוב חיזוק!!! **הבנת???** אני חוזר: את הריפיון אי אפשר למנוע... הדבר היחיד שאפשר כן לעשות זה להיות מיומן לתפוס חיזוק כמה שיותר מהר וכמה שיותר ביעילות... שם נמצא עיקר החזית!!!!

מאיפה הגעתי למסקנה הזו?? מאיפה התעוררתי לזה??

יש ברייטא שכולנו מכירים אותה: "ארבעה דברים צריכים חיזוק, תורה ותפילה וגמילות חסדים ודרך ארץ..." פתאום קלטתי שאם הארבעה דברים האלו צריכים חיזוק **באופן רשמי!!!** מה טמון בזה?? שבארבעה הדברים האלו **יש ריפיון באופן רשמי!!!** השאלה כעת למה?? למה דווקא הארבעה דברים האלו צריכים חיזוק?? בא נשאל ככה: מה ההבדל בין תורה ל-תפילין?? למה תפילין **לא** צריכים חיזוק ותורה **כן???** למה שבת **לא** צריכה חיזוק ותפילה **כן???**

אתה יודע מה ההבדל?? ההבדל הוא ככה:

שתפילין חייבים להניח כל יום חוק בל יעבור!! בתפילין אין שטח אפור... אין פשרות... אין עיגולי פינות... אין משהו כזה בערך... כל יום צריך להניח תפילין, לא פחות, ולא יותר ולא בערך... אלא חייבים חייבים ומי שלא מניח יום אחד הרי זה פושע ישראל בגופו (ואם יש ימים שלא מניחים תפילין... אז זה לא שלא חייבים אלא **אסור להניח תפילין...**) בתפילין הכל שחור לבן!!!! ממילא אם ביום הבר מצוה שלי התחלתי להניח תפילין עם כל הרצינות וכל החיזוק!!! מאז יום הבר מצוה שלי לא היה לי אפילו יום אחד של רפיון כזה... שהיה לי משא ומתן עם

עצמי האם כן להניח או לא להניח... כי מניחים וזהו!!! אין פה נושא לדיון.. ממילא אין לי את הריפיון של **היום השני** שישחוק ויעמעם לי את הרצינות והמוסכמות של **היום הראשון**... שמת לב למשפט האחרון???

שתבין: אם **ביום הראשון** של הלימודים כולם מגיעים לבית ספר עם פנים רציניות ומקשיבים בשיעור... נו... אז איפה הרצינות הזו נעלמת?? כי אחרי **יום הראשון** של הלימודים יש **יום שני**... ואז מגיע **יום שלישי**... שאז לאט לאט המוסכמות נשחקות... ומה שהיה כ"כ רציני וכ"כ נאמן לתקנון של היום הראשון כבר פחות קשוח ביום השני... אז אתי צבע אפור של **יום שני** ומבטל ליה לשחור לבן של **יום ראשון**... אז זהו שבתפילין מיום הבר מצוה שלי עדיין לא היה לי את היום השני הזה!!! כי מהבר מצוה ועד עצם היום הזה... לא היה לי יום אחד כזה אפור שהיה מקום לדון האם להניח תפילין או לא... כי ברור שכן ונגמר!!! ולכן!!! מהסיבה הזו תפילין לא צריכים חיזוק!!! כי המוסכמה של הנחת תפילין שהייתה לי בבר מצוה ממשיכה להיות עמידה ומחזיקה עד היום כי **לא היה מה** שיטשטש אותה...

לעומת זאת לימוד התורה!!! בעסק התורה יש דינמיקה יומיומית!! וכמה שאני מתמיד וכמה שחשוב לי לשבת וללמוד בקנאות ובלי פשרות... **לפעמים צריך לסגור את הגמ'!** לפעמים הקב"ה מעמיד לפנינו סיטואציות של ביטולה היא קיומה או מצוה שאינה יכולה להיעשות ע"י אחרים.. שהתורה בעצמה כעת אומרת לי: עכשיו צריך לעשות משהו אחר.. וממילא: עם כל הכבוד לקבלה התקיפה והנחושה שקבלתי על עצמי בראש השנה הקודם ללמוד כל יום כל יום כל יום... בסופו של דבר המציאות חזקה מהכל!! והקב"ה בכבודו ובעצמו מעמיד לפני כל מיני סיטואציות וכל מיני מקרים שכעת צריך לסגור את הגמ'... **זהו בדיוק מה שקרה!!!** בראש השנה הקודם קבלתי על עצמי שאני כל יום לומד סדר ג' כך וכך זמן בלי פשרות ובלי ויתורים... וזה באמת היה רציני במשך שבוע... שבוע ויום... שבוע ויומיים... שבוע ושלושה ימים... ואז הגיע נניח ערב חג הסוכות... והיה צריך לעשות כל מיני דברים... היה צריך לבנות את הסוכה של אבא שלי ושל הדוד המבוגר וגם את שלי.. (אני בכוונה לא מזכיר את ארבעת המינים... שעל זה עוד אפשר לדון..) והיה לחץ אדיר בבית והייתי צריך להושיט יד... אז אם **לא** הייתי עבד ה' אלא איש דת חרדי!!! אז הייתי

מנתק פלאפונים ומשאיר תא קולי ומודיע לכולם: מצטער מאוד... אני צריך ללמוד ולא מעניין אותי שום דבר... אבל היות ואני יהודי!! וקבלתי על עצמי לעשות מה שה' רוצה!!!! אז נכון שקבלתי על עצמי ללמוד כך וכך שעות... אבל עכשיו כשאני מסתכל ימינה ושמאלה אני רואה שבימים לחוצים אלו ה' רוצה משהו אחר... אז אין לי ברירה!! ולמרות שקבלתי על עצמי ללמוד שעה וחצי בערב... אבל עכשיו לא!!!!!!

בימים אלו אני לא אלמד את השעה וחצי האלו כי ה' רוצה אחרת!!! (האם להתאמץ בשארית כוחותי בסוף היום וכן ללמוד... זה כבר עניין שלי... זה כבר מאוד תלוי במצב... אבל ברור שהיום היתה עבודת ה' אחרת) תכל'ס... בארבעה ימים האלו שבין יו"כ לסוכות... הסדר לימוד שקבלתי על עצמי היה למחצה שלישי ולרביעי... ועכשיו אני שואל אותך: עשיתי עבירה?? לא!!! האם זה נקרא שביטלתי את הקביעות שלי? לא!!! האם צריך לחזור בתשובה על זה שעשיתי מה שצריך??? ברור שלא!!! בקיצור: עשיתי מה שצריך ואני לא מתחרט לרגע על זה שבטלתי את הקביעות בימים אלו!! אבל!!!! יש תופעת לוואי אחת מוכרחת ובלתי נמנעת שמתלווית כאן!!! משהו התעמעם והיטשטש במוסכמה שקבלתי על עצמי!!

סוף קבלתי על עצמי קבלה נוקשה... קבלתי על עצמי שאני לומד בכל מחיר!!!! והנה בארבעה ימים האחרונים זה... זה לא קרה... משהו פה טושטש ועומעם בתקיפות של הקבלה בעל כרחי!!! זה שנהגתי נכון שלא למדתי... זה לא סתירה שמשהו פה התעמעם. בתת הכרה שלי התקבל נתון עובדתי שהנה... היו כמה ימים שלא למדתי ואפילו מצפון אין לי את זה ו... וככל הנראה... מניסיון אישי- התת הכרה לא מספיק אינטליגנט ולא מספיק למדן לעשות את החילוק הפשוט ולהבין שכאן הייתי חייב להפסיק ללמוד וזה לא מתיר את הרצועה.

אני יכול להעיד מניסיון שהתת הכרה לא מצליח להבחין!!! הוא זיהה דבר אחד: שהנה... נכון שקבלתי על עצמי ללמוד כל יום... ובכל זאת אפשר לשחק עם זה לפעמים... פעם כן פעם לא... התוצאה היא שלימוד התורה זה כבר לא כמו תפילין!!!! ולמה? ? כי בתפילין אף פעם לא יקרה שיהיה יום אחד שאני לא אניח כי אני תמיד תמיד יניח!!! ואילו בתורה כן קרה וקורה ויקרה שאני פתאום

אסגור את הגמ'... כי צריך לסגור את הגמ'.. ולך תסביר עכשיו לעיר פרא אדם יולד שבי... שזה לא מתיר את הרצועה...

זו הסיבה שתורה זה אחד מהדברים שצריכים חיזוק!!! תורה צריכה

חיזוק לא בגלל שאני פושע ואני לפעמים מתבטל... אלא בגלל שהמוסכמות שלי בלימוד תורה נשחקות באופן בלתי נמנע!!!! היות ובתורה יש דינמיקה כזו שאין שחור לבן... וכמה שאני אצור מוסכמות... לפעמים צריך לפרוץ את המוסכמות האלו... וברגע שמוסכמות נפרצות... מוכרח שמשוהו פה נשחק!!! משהו פה מתרופף!!! זו לא בעיה.. זו לא פשלה... אלא זו המציאות!!! ולכן הדרך היחידה איך להתגבר על הריפיון הזה זה... זה פשוט להעצים את החיזוק!!! **לא לטפל בריפיון!!! לא לנסות בכח למנוע ריפיון!** כי הריפיון הוא מוכרח... הוא יקרה ותפסיק להלקות את עצמך לחינם על זה... רק מה כן?? ללמוד איך להזדרז ולתפוס חיזוק!!!

אותו סיפור בתפילה... שהיא גם אחת מד' דברים שצריכים חיזוק... ולמה?? כי עקרונית צריך להתפלל במתינות... צריך להתפלל במנין מסודר... צריך להתפלל כמונה מעות... וקבלתי על עצמי להתפלל כמו שצריך וזה ב"ה החזיק מעמד... אבל ההכרח לא יגונה!!! ולפעמים הקב"ה בכבודו ובעצמו מזמין לנו כל מיני בקרים כאלו וסיטואציות כאלו שאתה צריך להטטטט את התפילה!!! כן... אני לא מדבר כעת על בחורי ישיבות אלא על אנשים נשואים... לכל בן אדם נשוי יש כל מיני סיטואציות ש... שאני חייב לטטטט... ופעם לא הסכמתי להודות בעובדה הזו!!! פעם הייתי בטוח שכל פעם שאני צריך להתפלל במהירות זה חטא ופשע!! אז זהו שלא!!! כי שוב: אנחנו יהודים!! יהודי הוא לא איש דת!!! יהודי זה אחד שעושה רצון ה'... ואם בבוקר הנוכחי הזה היו כך וכך הפתעות בלתי צפויות... וצריך לרוץ עם הילד לרופא וכל כיוצ"ב... אז כעת בורא עולם מזמין תפילה מהירה... עם דילוג פסוד"ז ואולי אפילו בלי מנין.. (כל מקרה לגופו) וזה קרה וזה קורה ובעזה"ש זה יקרה (יהי רצון שרק בנסיבות משמחות) את הסיטואציות האלו אי אפשר למנוע... זה קורה!!! (אני כמובן מדבר על יראי שמים... לא על אחד כזה שהוא היה חייב לגמור את העיתון לפני התפילה ולכן לא נשאר לו זמן להתפלל) ואם כתוצאה מכל האילוצים האלו- אזי

בשלושה ימים האחרונים נאלצתי להתפלל במנין בזק ותוך עשרים וחמש דקות סיימתי את התפילה... האם חטאתי?? לא!!! האם צריך לחזור על זה בתשובה? לא!! (בל נשכח את אותו חנן הנחבא שהיה קדוש עליון והיה מהחסידיים הראשונים שמתפללים תשע שעות ביום... ובכל זאת היו ימים שבהם הוא היה פועל בשדה (כפי שמסופר בגמ') ובימים האלו הוא היה אומר פסוד"ז בראש האילן ובראש הנדבך ומסתמא הוא דילג על פסוד"ז...) אבל מה כן? יש תופעת לוואי אחת בלתי נמנעת!!!

עצם זה שבשבוע האחרון היו לי שלושה ימים שהתפללתי תפילה חטופה זה מטשטש את המוסכמות של התפילה שלי... פתאום אני מגלה עולם של שטיבלאך... פתאום גיליתי שעות חדשות בתפילה... פתאום אני רואה שאפשר להתפלל בעשרים דקות... **וזה שוחק!!!** ואת השחיקה הזו אי אפשר למנוע!! ואין טעם להילחם נגדה ולמנוע אותה בכל מחיר! כי הקב"ה בכבודו ובעצמו הזמין לי את הסיטואציות האלו...

אז מה הדבר היחיד שאפשר לעשות?? בשביל זה תפילה היא מהדברים שצריכים חיזוק!!! כי נכון... בשבוע האחרון התפללתי בשטיבלאך בשעה מאוחרת... והתפללתי מהר... ודילגתי בפסוקי דזמרה כי הילד לא הרגיש טוב... והאשה יצאה לעבודה והיית צריך לשמור עליו וכו' וכו'... הכל טוב ויפה... אבל ברוך ה' כעת הילד כבר מרגיש טוב... ואשתך כבר בחופש ובעוצר ובסגר... **אז כעת תחזור לאיפוס!!!** תשחזר את החיזוק המוצלח שהיה בעבר!! תבהיר לעצמך שהתפילה של השבוע האחרון היא לא מודל לחיקוי... וכעת אני חוזר לעצמי בייתר שאת...

החכמה היא להתלמד להיות מיומן בחיזוק!!! לדעת איך לתפוס את ההגה חזרה לידיים!! את האיבוד שליטה על ההגה אי אפשר למנוע.. כי לפעמים הקב"ה לוקח את ההגה והוא מכתוב לנו את הסדר יום לפי המסלול שהוא כעת רוצה... אבל ברגע שהקב"ה עוזב את ההגה ומשאיר לי אותו בחזרה... כעת המיומנות שלי היא מיד להתעשת לתפוס את ההגה חזרה ולהחזיר את השליטה החיובית לידיים...

אני שוב רוצה לחדד את התפיסה החדשה שהתגלתה לי:

עד השנה האחרונה הייתי עסוק באיך למנוע ריפיון!!! איך נאבקים בריפיון... איך מהדקים יותר ויותר את החבל כדי שלא יהיה ריפיון... וזה נחל כשלוך פעם אחר פעם כ"י... כ"י... כי בתורה ותפילה ובגמילות חסדים ובכל השטחים הדינמיים האלו מוכרח שיהיה מציאות של ריפיון... אז זהו שלא!!! מהיום עיקר העבודה איך להעצים את החיזוק!!! ותדע לך שזה לא פשוט!!! כי כשנמצאים בריפיון... יש כזה מין בלבול כזה שהייתי קורא לו איבוד חוש התמצאות... ואורך די הרבה זמן עד שאני קולט מי אני ואיפה אני אמור למצא את עצמי... אתה מכיר את זה שאחיק נניח מתחתן... ובשבועיים שלפני כן אתה עסוק בלעזור לו... וכל השטייגן משתבש... החברותא... הסוגיה... מקום התפילות... והנה... ב"ה אתמול הוא התחתן... אתה קם בבוקר ומשפשף את העיניים ומתחיל לעשות ראיין עצמי: רגע... מי אני?? איפה אני לומד? איזה גמ'?? והאם החברותא שלי חיכה לי או שהוא כבר בדרך לעוד לקוח מרוצה? ואורך זמן לחזור לאיפוס הזה!!! ובנקודה הזו אפשר לטפל!!! עם קצת יעילות ניתן לשמור קשר עין עם השגרה... לשמור קשר עין עם היום שאחרי... לא בשביל למנוע את הרפיון אלא בשביל החיזוק של היום שאחרי!!! הדבר הזה גם מצוי כשלא מרגישים טוב... קורה שלא מרגישים טוב... יום יומיים שלוש... שלא נדע אבל לפעמים גם שבוע... זה קורה במשפחות הכי טובות!!! השבוע הזה הוא לא הסיפור... הסיפור הגדול הוא ביום שאחרי!!!! שפתאום צריך לחזור לשגרה... ואם אתה לא מיומן בלתיפוס את החיזוק ולהשתלב בכביש... אז כאן הנפילה הגדולה!!! אם אתה לא מבין על מה אני מדבר... אז תנסה לשחזר אחורה איפה קבורתם של כל החיזוקים שלך... ואתה תהיה בהלם לגלות שכמעט כל החיזוקים שלנו נעלמו באיזו טירדה מוצדקת שהעסיקה אותנו... ו... ומאז פשוט לא חזרנו לעצמנו...

ובשנה הזו מאוד קל לזהות את זה!!!

כואב הלב... כמה שיעורי תורה וחיזוקים ודברים טובים התבטלו ונמוגו ונעלמו בעקבות נגיף הקורונה... נו... על מה צריך לחזור בתשובה?? על הקורונה שעשקה מאיתנו את החיזוק הזה?? לא!!! אנחנו לא אשמים בריפיון שהקורונה הביאה איתה... אם כבר אנחנו אשמים... זה על היום שאחרי הסגר

של חודש ניסן ועל היום שאחרי המתח הגדול... ש... שכולם חזרו לשגרה...
ואילו אני לא מספיק הייתי מיומן בלהתחזק שוב.

מהלך דומה נכתב כאן בגיליון זה לפני שנתיים... שהקבלה הכי גדולה שאפשר לקבל ביום כיפור זה... זה... זה לחזור בתשובה!!!! לא!!! אני לא בטוח שמעכשיו אני אהיה מושלם... אני בטוח שעוד יהיו נפילות... אבל אני מקבל על עצמי שכל פעם שתהיה לי נפילה אני אחזור בתשובה ואני שוב אצוף על פני המים!!! אין לך קבלה יותר טובה מזו!! כי כל קבלה אחרת... נו... הרי יום אחד יגיע ריפיון... יום אחד הרי תגיע איזה נפילה... אם לא קורונה... אז יש לך בטלים הרבה כנגדך... הדבר היחיד שהוא יכול להיות עמיד מול כל נפילה: זה פשוט להחליט שאני ערוך לנפילות ואני מקבל על עצמי לחזור בתשובה!!!! ובזה אנחנו לא מספיק מיומנים!!!! אנחנו יודעים שצריך לחזור בתשובה בראש השנה ויום כיפור... אנחנו יודעים שצריך להתחזק בימים הנוראים וזהו!!! מכאן ואילך הכל אמור לדפוק... מה הפלא שבריפיון הקרוב שם תהא קבורתה של הקבלה שקבלנו... אז זהו שמהיום אני מקבל על עצמי להתחזק ב--- להתחזק!!! אני מקבל על עצמי לא להירתע ולהישבר מריפיון... אני מקבל על עצמי להיות ערוך לריפיון... ולהסתער עליו כאתגר!! הנה... אם הגיע ריפיון... המשמעות היא שהקב"ה מזמין חיזוק... אני בודק את השטח... האם הגיע הזמן לתפוס את החיזוק והאם לעשות אותו בהדרגתיות (זה כמובן תלוי בסיבת הריפיון) והכי חשוב: להתחזק!!! עם ה' חזקו ונתחזקה!!!!

כמה מילים על שנת השמיטה שונקשה לפתחנו...

מאמר זה נכתב בערב שנת השמיטה דאשתקד... ערב ר"ה של שנת התשע"ד... לצורך העניין השארתי את המאמר אותנטי כפי שנכתב אז ולא עדכנתי אותו לפי שמיטה זו...

אני רוצה לגלות לך סוד: להוי ידוע לך: האמהות לא אוהבות את שנת השמיטה!!!! לא כולם... אבל הרבה מאוד... הנשים שנמצאות במטבח... כשהם שומעות שנת השמיטה... זה... זה מסבך אותם... זה מסבך להם את המטבח... זה פח שמיטה... זה מה לקנות... מה לא לקנות... אוצר בית דין... כל פרי וזמן הביעור שלו... כל מוצר לבדוק בשבע עיניים אם זה יכול נכרי או לא... בקיצור: האמהות לא כ"כ אוהבות את שנת השמיטה!!!! (אגב: סליחה מראש מכל אותם שכן אוהבות.)

רגע... והאמהות גם לא אוהבות את שבת קודש???

הרי שבת קודש זה משהו מסובך הרבה יותר משנת השמיטה... תחשוב: עם כל הקושי בשנת השמיטה במטבח... הרי שבת קודש מגבילה את המטבח פי עשר או עשרים... אי אפשר להכין את הסלט רק סמוך לסעודה... אסור לברור... ואסור לשפוך את המים על הקפה... ועוד רשימה ארוכה מאוד של דברים שאסור לעשות אותם בשבת... אז... אז למה לא ראינו שום אמא שרק מגיע שבת היא נאנחת?? אאאוף... הגיע שבת... זה מסבך לי את החיים... מסבך לי את הבישולים... למה?? למה האמהות שלנו מאוד מאוד אוהבות את שבת קודש אע"פ שהוא מסבך להם את המטבח... ואילו את שנת השמיטה הם לא אוהבות כ... כי זה מסבך אותם? אז כמובן שהאמת היא שהשאלה "לא כל כך" מתחילה... כי... כי יחי ההבדל הקטן... ויש קצת... קצת הרבה... הרבה מאוד הבדל בין שבת בראשית ל--שבת הארץ... כי שבת קודש אחרי הכל זה "מעין עולם הבא... כל המתענגים בה... ותפנוקי מעדנים וכו' וכו..." ואילו בשבת הארץ אנחנו לא מתענגים ולא נחים ו... וזה לא שנת שבתון בשום מקום... לא בהוראה ולא במחשבים וגם לא לאדריכלות...

אבל בכל זאת... זה לא רק זה... זה לא נגמר בזה... הסיבה שבשבת קודש לא קשה לאמהות שלנו זה... **זה לא רק** בגלל שזה עונג שבת ו... וכו'... **וההההראיה:** שחכה חכה... כולנו נפגש בעוד שלוש שבועות... ואז פתאום תגיע שבת שהאמהות פתאום לא כ"כ ישישו לקראתה... תנחש איזו שבת??? אז אני **אגלה לך בסוד:** בעוד שלוש שבועות יהיה לנו הרי שני ימי ראש השנה... ואח"כ עוד מגיעה שבת... תשמע לי: **רק תזכיר!!!** רק תזכיר את זה לאמא שלך... היא תיאנח... אוי ואבוי... זה לא בשבילי... **למה???** **אמא... למה ככה את אומרת?? הרי את אוהבת את השבת???** למה תמיד את אוהבת את השבת והשבת הזו לא כ"כ?? אה... תשאל... תשאל את אמא שלך מה ההבדל... והתשובה שהיא תענה לך... זו גם התשובה למה קשה לה עם שנת השביעית הקרבה ובאה...

ההסבר בזה הוא פשוט מאוד מאוד:

שבת זה עניין של הערכות נפשית ו... וגם אפילו טכנית!!!! שבת באופן עקרוני... היה לה את כל הסיבות להיות יום מגביל... יום מרגיז... יום שכולנו נחכה מתי הוא כבר יגמר... נו... ולמה זה ממש לא קורה?? **כי... כי אנחנו ערוכים נפשית ליום השבת!!!** אנחנו חרדים מבטן ומלידה... וממתי שאנחנו זוכרים את עצמנו... אנחנו שומרים שבת... ושבת זה אחת לשבוע... כך שזה חלק מהחיים שלנו... וממילא מאז ומעולם התרגלנו שיש יום אחד בשבוע שבו אנחנו **מכינים** את כל האוכל מראש... מכבסים ומגהצים מראש... **מכינים** מגבונים וטיטולים מראש... **ומכינים** שעון שבת מראש... ההכנה הנפשית והטכנית הזו מסדרת לנו את השבת עם החיים... עד כדי שהשבת לא מתנגשת לנו עם החיים... ברגע שהיא לא מתנגשת עם החיים... ממילא עכשיו אנחנו גם פנויים נפשית להרגיש את המתקנות הפנימיות של השבת... את הנשמה יתירה... ונועם השבת וכו'... אבל לו יצויר שלא היינו ערוכים טכנית ליום השבת... אם השבת הייתה נוחתת עלינו בבום!!! פתאום אסור לעשות כלום... אז לא היינו אוהבים את השבת... לא היינו מסוגלים לאהוב את השבת... **והנה... הדוגמא הקלאסית ביותר:** תושבי ארץ ישראל לא בנויים ולא ערוכים למושג של יום טוב שני... כל שכן שהם לא בנויים ליו"ט של שלושה ימים... **ולכן!!!** היות והם לא ערוכים לזה לא טכנית ולא נפשית... **לכן!!!** ברגע שכזה

דבר מגיע... זה אכן קשה!!! האמהות שלנו באמת "לא כזה" אוהבות את השבת הזו... זה מסבך אותם... הם לא ערוכות לזה...

אי לכך ובהתאם לזאת: זו בדיוק הנקודה גם בשנת השמיטה! זה החתול השחור שגורם לאמהות להיאנח בבא שנת השמיטה!!! נחננו לא ערוכים נפשית לשנת השמיטה!!! אז זה לא ממש שאנחנו לא ערוכים לה... אנחנו אולי קצת כן ערוכים לה... כן... אנחנו ערוכים לה כמו שאנחנו ערוכים לשתי ימי ראש השנה שאחריהם עוד שבת... שהפעם האחרונה שזה קרה... זה היה אמנם בסה"כ בשנה שעברה... אבל כנראה ששנה שלימה זה הרבה זמן... **אם ככה: אז תחשוב ש... ששנת השמיטה האחרונה הייתה לפני שבע שנים!!!** ושבע שנים זה הרבה הרבה הרבה זמן!!! וכמו שמעטים זוכרים איך הסתדרנו ומה עשינו ומה אכלנו בשלושה ימי ר"ה ושבת בשנה שעברה... אז קל וחומר שמשנת שמיטה שעברה עד שנת שמיטה עברו הרבה מים בבניאס... והספקנו לשכוח הכל... ומבחינתנו בהרגשה!!!! הרי אנחנו כעת עומדים לקראת מצווה **חדשה** שאנחנו צריכים לנשום נשימה עמוקה להסתגל אליה... כמו... כמו חבר חדר חדש שנוסף לחדר שלי...

סליחה על הביטוי ועל הישירות: אבל באיזשהו מקום... ההרגשה שלנו בייחס לשמיטה היא קצת... קצת דומה ל... לתסלח לי.. להרגשה של חילוני שמנחיתים עליו ביום בהיר את שמירת השבת... זה חדש לו לגמרי... זה דבר שאף פעם הוא לא עשה... לא התרגל... לא התנסה... באמצע החיים מנחיתים עליו מגבלה שהוא צריך להכיר אותה כמצוה... תנסה להיכנס לראש שלו: **זה לא קל!!! בכלל לא!!!** אבל אנחנו סומכים על המתנדבים הצדיקים של ארגון "לקראת" שידעו להסביר לו בטוב טעם כמה יפה היא השבת... וכמה טוב... וגם כשקצת קשה בהתחלה... אבל שבת קוידש זה... וכו' וכו' וכו'... **אם ככה: אז שתדע לך:** שבערב שנת השמיטה אנחנו מבחינה מסוימת... נמצאים במקום של אותו חילוני... **לא בגלל שעד היום היינו חלילה חילונים** ולא שמרנו שמיטה... אלא כי פשוט לא הייתה שמיטה... ושבע שנים זה בהחלט פרק זמן שהוא רחוק מאיתנו רגשית... וזה לא מעניק לנו מוכנות נפשית... ממילא מבחינתנו... בהרגשה... בעוד שלוש שבועות הולכת לנחות עלינו מצוה חדשה... ממש חדשה!!! **ובשביל להתרגל למצוה חדשה... צריך לנשום נשימה**

עמוקה!!! צריך להתפנות רגשית לזה... לפנות מקום בלב כדי לקבל את המצוה החדשה.. לא באאוף אלא באהבה ובשמחה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו

גו... אז באמת איך נערכים לשבת הארץ???

איך יוצרים מצב כזה שאנחנו נגיע לשבת הארץ בשמחה באהבה ובכיסופים... כפי שאנחנו מגיעים מידי שבוע לשבת קודש?? **התשובה היא: תעקוב אחרי העם היהודי מידי שבת: העם היהודי שר שירי שבת!!!** לבוש **בגדי שבת!!!** יושב מול **שולחן שבת!!!** אוכל **גלידה של שבת!!!** וחמץ של שבת!!! **וכככולו אומר שבת!!!** כן... ככה זה!!! **שיהיה ברור: האהבה שלנו ושל הילדים שלנו לשבת זה לא איזה אהבה שממית שמגיעה אלינו היישר מהשמים... זה מתחיל מאיתנו!!!** מי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת!!! שבת תלויה בהכנה.... זה תלוי בנו... אם אנחנו יוצרים הילה ואוירה של שבת... אם אנחנו יוצרים בבית צורה של שבת... אז מה הפלא ששבת נהפכת להיות היום הטוב... ואז כמובן מגיעה האתערותא דלעילא של הנשמה יתירה והקדושה העילאית. אבל היא מתחילה מאיתנו!!! מה"מי שטרח בערב שבת"!!! כן... חובה לדעת את זה!!! זה האחריות שלנו!! זה ההצלחה וגם לחילופין הכשלון שלנו..

אותו דבר בשנת השמיטה: זה תלוי בנו!!!!

אם ננחת בבת אחת לשנת השמיטה... ו... וללא הודעה מוקדמת נצטרך להכניס את הצינור המטפטף של המזגן לתוך הבית... ומים.. ובוץ... ודליים מתמלאים... ובלגן באמצע הסלון... אם בבת אחת נעמיד פחים במטבח ונכריז ש... שזה באשמת השמיטה... אם בזה תסתכם הקבלת פנים שלנו לשנת השמיטה: אל תתפלא... אם בערב שנת התשפ"ב יהיו לנו משקעים... או... שוב פעם מגיע שמיטה...

בשביל זה צריך להתכונן נפשית לשנת השמיטה!! לשמוע על מעלת שנת השמיטה... לשמוע שיעורים ושיחות על שנת השמיטה... לדעת את גדולתה ורוממותה של שנת השמיטה... סתם... **רק לשבר את האוזן:** בתור טעימה

קטנה: תיקון חצות מתחלק לשני חלקים: תיקון רחל ותיקון לאה!! תיקון רחל הוא קינה ונהי על חורבן בית המקדש... ואילו תיקון לאה הוא אדרבה... פרקי תהילים שיש בהם שמחה ודבקות בה' יתברך... **עכשיו ככה:** תיקון רחל **לא אומרים** בימים שלא אומרים בהם תחנון... לכן לא אומרים תיקון רחל לא בשבת ולא ביו"ט ולא בר"ח... אבל תיקון לאה אומרים גם בימים שלא אומרים תחנון... כי הוא לא קינות ולא צער אלא שמחה... **עכשיו תקשיב טוב טוב:** בכל שנת השמיטה לא אומרים תיקון רחל!!! **אף פעם!!!** למה?? נו... תגיד אתה למה?? **כי זה שבת!!!!!!**

אתה שומע?? בפנימיות התורה מתייחסים לשנת השמיטה כשבת קודש... זה לא **יום** של עת רצון... זה לא **חודש** הרחמים והסליחות אלא זה **שנה!!!!** **שנה תמימה של עת רצון!!!** שנה שלימה שבה לא ראוי לבכות ולקונן על חורבן בית המקדש... כי... כי זה שנה של שמחה... שנה של שבת קודש... שנה של מקור הברכות... **ללא ספק: שנת השמיטה היא שנה מסוגלת יותר לישועה!!!!** היא שנה ש... שמסוגלת להיושע בפקודת ישועה ורחמים יותר מכל שנה אחרת!! היא שנה שאפשר לקבל השגות יותר מרוממות בתורה ועבודה... שנה שלימה שכולה שבת!!!

כשיודעים את זה.. (ו... וכמוכן שכל זה על קצה המזלג...) זה מפנה מקום בלב... זה נותן איזה שמחה בלב... כן... שנת השמיטה הגיעה... הגיעה שנת הרחמים... אתה יודע מה? **יש לי דוגמא טובה:**

אף אחד מאיתנו- המבוגרים עכ"פ... לא חשוד על אהבה יתירה לנסוע ולהיטלטל בדרכים... בודאי שלא ארבע שעות נסיעה ויותר... אבל כשמדובר בהילולת התנא האלוקי רשב"י... ש... כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו... והציל הלחוצים... ותורתו מגן לנו... בשביל כאלו ישועות... כולנו מוכנים לנסוע... כולנו מוכנים לשלם... וכולנו מוכנים להידחס בין מאות האלפים... אז זהו זה!!!! שנה של ישועה לפנינו... שנה של שבת קודש לפנינו... זה לא מתחיל ונגמר בפח שמיטה... זה לא מתחיל ונגמר באתרוגים עם יותר בלעטלאך או לא... זה שנה של רחמים מיוחדים!!!

ואסיים ברעיון וגישה מעניינת לשנת השמיטה: הגמ' בשבת מספרת: אמיה דרב שמואל בר יהודה עבדא ליה מגררתא דכספא... "אתה מבין?? אמא של רב שמואל בר יהודה לא קנתה לו פמוטות מכסף... וגם לא קנתה לו גביע זהב... היא קנתה לו מגרדת לכבוד שבת!!!

מה הפשט בזה?? נדמה לי שהפשט בזה הוא כך:

אמו של רב שמואל בר יהודה חיפשה דרך איך לכבד את השבת!!!! **שם לב לדגש** היא לא חיפשה לכבד לא את הויטרינה... ולא לכבד את המעמד... אלא את **השבת!!!** נו... איך מכבדים את השבת?? בפמוטות?? לא... אל תשכח שרק אצלנו הנושא של נרות הוא משהו יחודי לשבת... אבל בזמננו נרות זה היה אמצעי תאורה יומיומי... אז אין בזה ביטוי יחודי לשבת... נו... אז מה היא תקנה? גביע...?? גם גביע זה לא משהו ממש מיוחד לשבת... כי פעם היו שותים כל השבוע יין... נו... אז איזה דבר יש שהוא מיוחד לשבת??? היא חיפשה ומצאה מגרדת... מה יש במגרדת?? היות ויש הלכה שצריך לגרד בשינוי בשבת!!! נמצא א"כ שההלכה מצריכה מגרדת מיוחדת לשבת!!!! א"כ במגרדת יש ביטוי מיוחד לשבת עוד יותר מכל פמוט או גביע אחר... **כי זה ביטוי הלכתי!!!** זה מגרדת שההלכה מצריכה לייחד לשבת... אז כאמור... אני מתאר לעצמי שהמגרדת הזו לא כיבדה את הויטרינה... אבל היא בהחלט כיבדה את השבת... **במעשה זה טמון גישה של כבוד במקום שההלכה מצריכה!!!!** אם ההלכה מחייבת מושג ששמו פח שמיטה... אז אל תעשה מזה פח... תעשה מזה מממצב... תעשה את זה בצורה מכובדת... שבה תבטא ותתבטא לשמחה בקיום הלכות שמיטה... תקנה כלים נאים... ותייחד אותם לשם פח שמיטה... לא יודע... זה כבר עניין של יצירתיות... אותו דבר: אם ההלכה מצריכה מושג שבוקבוק מאולתר שיוצב לו במרכז הסלון ויקבל את המים של המזגן שלא יפלו לגינה בשנת השמיטה... אז אל תשים דלי במרכז הסלון לאות צער על בא השמיטה... אלא תקנה כלי נאה ותכבד בו את ההלכה של שנת השמיטה!!! נו... נו... אל תקח קשה... זו בסה"כ נקודה למחשבה... אל תצמד לדוגמאות... אתה לא צריך לסבול שאלו הם הרעיונות שנפלו לי ברגע זה בראש... אבל הכיוון... הכיוון הוא ודאי אמיתי ונכון...

רוצה להקדיש
את יקיריך ולהיות
שותף בהפצת דברי
התורה של רבינו?

כאן המקום:
053-3145900

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

המהפכות (ד)

הדחיפה לסיים מסכתות ושי"ס

הכל החל בביקור חג שגרת שערנו רבני מערכת 'דברי שי' במעונו של הגאון הגדול רבי שרגא שטינמן שליט"א, במהלך השיחה, התגלגלו הדברים על פרסום סדרת פרקי 'המהפכות' מכוחו של רבינו, ועלתה הביקורת שנשמעה מפי אי אלו אנשים, שהיתה להם טענות שונות על פרסום הדברים.

לפתע, כמו ננער הגאון שליט"א ואמר 'פלא בעיני, שאת הדחיפה העצומה שמורי חמי שליט"א עורר אנשים רבים, לא הזכרתם כלל'.

והסביר מיד "אני מתכוין לכך שהוא דוחף את כל מי שהוא יכול לגמור מסכתות, לסיים ש"ס, ולהספיק לדעת עוד ועוד מחלקי התורה הקדושה,

'בצעירותי, איפה שמעו על סיומים? גם הכי טובים בישיבה, שלמדו בלי הפסקה, לא למדו באופן מסודר של מתחילת המסכת ועד הסוף, לא ידעו בכלל מהו "סיומי מסכתות" וקל וחומר ש"ס, מי מדבר על כך, והנה בימינו, רק בחודש האחרון הייתי בשלושה סיומי ש"ס שנערכו על ידי בחורים, ובכל קהילה וישיבה ברוך ה' רואים פירות של זה, ובודאי חלק גדול זה ממש שמורי חמי דחף לכך".

ואכן, שינסנו מותנים, ונפרט מאוד במהפך, שלא קם כמותו דורות על גבי דורות, ובדרך מליצה יאמרו הזקנים שבדור, אשרי (דור של) זקנותנו שביישה את ילדותנו...

מטרת פרסום המהפכות

בפרק היחודי שלפנינו, נסקור על קצה המזלג את השינוי מן הקצה אל הקצה בכל הנוגע ללימודי מסכתות, סיומים, וגמר כל הש"ס כולו. (ואין המקום לפרט את הלכות הסיום, על מה מסיימים וכיצד, ודיני סעודת הסיום, שזוהי נצרכת ריעה הלכתית נפרדת).

כפי שכבר הרחבנו במהפכות הקודמות, הדברים האמורים כאן מטרתם לעודד ולהרבות תורה בישראל, ולא לשם סיפור הסטורי גרידא. לדעתנו, אין כל תועלת בתיאור סתם עובדות, אלא אם כן הם יביאו את התועלת הרוחנית המרובה - והיה זה שכרנו.

בפרקים הקודמים הרחבנו על מהפיכת מתפללי הנץ מאחוריה עמד רבינו ועודד (א), על פעילותו הנמרצת להחדיר בציבור בני התורה שימוש רק בחשמל כשר בשבת (ב), מסירות נפשו ואלפי השעות שהשקיע בעבור מצות סנדקאות בדור האחרון (ג), והפעם נסקור פן לא ידוע שהגיע מכוחו הקדוש של לימוד התורה לשמה של רבינו שליט"א.

'סיום' שגרת?

המודעות הבאות, בודאי אינם נדירות למי שמתגורר בקהילה חרדית בארץ ישראל:

"אזכרה וסיום ש"ס משניות שנלמדו על ידי בני המשפחה, לעלוי נשמת סבינו ז"ל",

"יומא טבא לרבנן, מסיבת סיום מסכת שנלמדה על ידי בני הקהילה בדף היומי מידי ערב",

הגאון הגדול שליט"א באחד מסיימי הש"ס

סיום ש"ס נהפך ב"ה לדבר מצוי

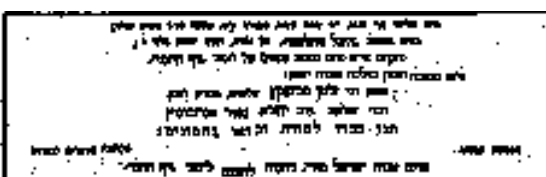
סיומ מסכת שנלמדה על ידי אלפי ילדים

הגאון הגדול רמ"ה הירש שליט"א לצד רבינו מרן שליט"א

בחורי ישיבת 'אורחות תורה' בסיומ מסכת שנלמדה בין הסדרים

הארכיון היהודי

"שישו בשמחת התורה. בחורי הישיבה הק' מוזמנים למעמד הסיום שנלמד על ידי בני החבורה",

"מעמד כבוד התורה, יתקיים לקראת סוף הזמן וסיום המסכת הנלמדת בישיבה",

"כבוד חכמים ינחלו, מעמד לגומרה של תורה בסיום הלכות שבת בשו"ע על ידי אברכי הכולל",

המודעות הנ"ל, ועוד רבות כיוצא בהנה, הם כבר דברים שבשיגרה. ניתן להציץ בלוחות המודעות בריכוזי בני התורה, בהיכלי הישיבות, הקהילות ומוסדות התורה, ולראות בכל תקופה לא ארוכה, מודעה נוספת המזמינה את הציבור לחגוג יחד את השמחה הגדולה בסיום המסכת, או ההלכות או נושא אחר שנלמד על ידי האנשים, ובכך לכבד את לומדי התורה.

התחלה בלי סיום

אלא שאם נשאל קצת את הדור המבוגר, הם מיד יספרו שכל נושא הסיומים היה בעבר הלא רחוק, נחלת בודדים ממש.

מי העלה על דעתו לעשות סיום מסכת או ש"ס משניות ביום הזכרון (יאר-צייט) לאב המשפחה, ומי חשב בכלל על יוזמות של לימוד וסיום שסי"ם על ידי קהילה ביחד.

בדרך כלל, בדור הקודם, אלו שישבו ולמדו בהתמדה, הגו בתורה בנושא שאהוב עליהם, לאו דוקא בסדר הש"ס, אלא לפי הנושא אותו הם בחרו, ואלו שעבדו לפרנסתם היו קובעים עיתים לתורה בשיעורי הלכה או גמרא, אך לא היה מצוי שעורכים "סיום" על המסכת, ולא מפני שלא כיבדו את התורה, אלא כי לא הקפידו כלל לגמור את המסכת. גם אלו שכן גמרו לא תמיד למדו על פי סדר מתחילה ועד הסוף.

סדרי הלימוד היו בעיקר לפי הצורך או הזמן, ולא ראו צורך כלל ללמוד לפי סדר, והשאיפה להגיע לדף האחרון של המסכת לא היתה קיימת כלל.

כאמור לעיל, בעשרות השנים האחרונות, חל מהפך של ממש בכל היחס של לימוד, תחילתו וסופו. השאיפה של כמעט כל בחור או צורב צעיר, כשמתחיל ללמוד מסכת, שלכל הפחות ילמד את רובה ויקנה לו ידיעות בחלקה העיקרי. גם אם לא יגמור את הכל, לכל הפחות יגמור את רוב המסכת.

גם במסגרת הלימודים של התלמודי תורה, מתמקדים כיום במסכת אחת או שנים, ומשתדלים ללמוד בה את רוב הפרקים. כמו כן במסלול הלימוד של הישיבות הקדושות, משתדלים לתת אפשרות במסגרת הישיבה שהבחור יספיק ללמוד כמעט את כל המסכת הנלמד, לשם כך, בנוסף לפרק הנלמד בסדרי הבוקר והצהרים, קובעים את הספק הלימודים בסדר ג' (סדר ערב) לפרק אחר באותו מסכת, ובימי שישי שבת גם כן לומדים פרק נוסף, מאותה המסכת, כך שביכולתו של הבחור לסיים כמעט את כל המסכת במסגרת הלימודים על פי סדרי הישיבה.

במסגרת הדף היומי

מעניין, כי מאז קבע הגאון מהר"ם שפירא זי"ע את תקנת הדף היומי, הוא גרם לכך כי אלו שקובעים עיתים לתורה, ילמדו דף אחרי דף את כל הש"ס כולו וכך ילמדו גם מסכתות שאילוליא זה לא היו נלמדות על ידם, כתוצאה מזה, אט אט החלה חגיגות סיומי המסכתות לצבור תאוצה.

בהתחלה היה זה הקהילות ובתי הכנסת שהצטרפו לקביעות שיעורי הדף היומי, ששינו את הגישה, והשתדלו לעורר ענין בכל סיום מסכת, ברובם השתדלו אף להביא נואמים ולקרוא לקהל הרחב להשתתף ובכך לצרף יותר ויותר לומדי תורה. בשנים שאחרי כך קמו עוד מספר ארגונים במטרה להרחיב את מעגלי

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן בסיום מסכת שנערך ע"י שומעי לקחו של הגאון רבי גדליהו הוניגסברג שליט"א

ילדים בסעודת מצוה של סיום של סדר משניות שלמדו

נער בר מצוה מסיים מסכת במחיצת רבנו שליט"א

אינו מסרב לנערים שמבקשים לגמור את הקטע האחרון ולערוך את הסיום במעונו

לומדי הדף היומי.

ואכן, ניתן היה לחוש בביורר כי 'גדולה לגימה', ופרסום מסיבות הסיומים מביא יהודים נוספים לקבוע עיתים ולהתחבר ללמודי התורה הקדושה. ההשקעה, היתה איפה שווה.

חבל שאין ערב פסח כל חודש

כדי לחדד את הדברים, ולהבהיר כמה סיום מסכת היה דבר נדיר בעבר, נביא מדבריו של הגאון רבי גדליהו הוניגסברג (מנחת תודה, תורה):

סיפר רבינו שליט"א:

פעם סיפרה לי אימי ע"ה, על אביה, הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל, שהיה רב בעיר 'קוסובה'.

היה לבני אותה העיר מנהג מעניין.

יום אחרי פורים, היו מתישבים בבית הכנסת קבוצה של כעשרים איש בעלי-בתים, שהיו בכורים וצריכים לצום בערב פסח, ולומדים איזה גמרא, כנראה מגילה, עד ערב פסח, דף לכל יום, כדי לגמור את זה ולסיים בערב פסח. כדי להפטר מתענית בכורים.

פעם אמר על כך הרב דקוסובה 'כמה חבל שרק בערב פסח הבכורים מתענים, כי הם היו צריכים להתענות כל חודש היו לומדים יותר כדי לסיים בכל חודש מסכת...'

לא לבזות את המסכת

איך התחיל הכל?

בהיותו צעיר לימים, שמע רבינו מרבו המובהק ודודו מרן בעל החזון איש זי"ע, כי "כאשר מתחילים ללמוד מסכת ולא גומרים אותה, בזיון הוא למסכת". מילותיו אלו של החזון איש חוללו בקרבנו מהפך עצום וגדול.

מאז, הוא שליט"א מקפיד מאוד ללמוד כל מסכת מהדף הראשון, ולסיים אותה בדף האחרון, בלי להחסיר שום דף.

מעניין, כי התפרסם בשם ראש ישיבת תורה אור, הגר"פ שינברג זצ"ל שהתבטא ואמר, כי יש יצר הרע מיוחד שתפקידו לגרום לבחורים שלומדים היטב, שלא יסיימו את המסכת שהם התחילו, כי סיום מסכת הוא שלימות מיוחדת שכוחות הטומאה אינם חפצים בכך.

בלי דילוגים

כדי להשלים את היריעה נוסף, שרבינו סיפר על עצמו שכאשר למד כבחור צעיר בישיבה לצעירים 'תפארת ציון', אצל מרן הגרמ"י לפקוביץ זצ"ל, למדו ב'זמן' אחד שני פעמים את כל מסכת נדרים, מתחילה ועד סוף (דרך שיחה ואתחנן).

ומענין לענין - גם כשרבינו נשאל על ידי בחורים צעירים, האם לדלג סוגיות שונות בש"ס, המופיעות במסכת אותה הם לומדים, בטענה שזה לא שייך לבחורים, הוא שולל מכל וכל, ואומר כי לא מדלגים שום גמרא! ואפילו סוגיות של אבילות במועד קטן, לא מרשה רבינו לדלג.

תגמור את הש"ס!

בעיני עיני התורה של רבינו, סיום הוא שלימות מיוחדת שיש על כל אחד לשאוף כדי להגיע אליה. פעמים רבות הוא נשאל על ידי נער בר מצוה, מה יקבל על עצמו הנער בהגיעו לעול תורה ומצוות?

הוא משיב נכוחה: שיגמור את הש"ס כולו!

והנער, שטרם מלאו לו י"ג שנים עומד ומשתומם, כי קבלה כזו נראית גדולה עליו מאוד, אבל רבינו מעריך את כוחות הצעירים, ויודע כי הם יכולים, ולכן הוא

מטיל עליהם משימה זו.

לא אחת ראה רבינו את הנער מופתע, או אז הרים את עינו ואמר לו בחיוך 'וכשתגמור את הש"ס, תבוא ואבחון אותך'...

וכך, הוא ענה לאלפי נערים, ודירבן בלי סוף את הפונים אליו, שיראו לסיים. יש לציין כי בהערכה מיוחדת, לא סירב רבינו לכאלו שביקשו לערוך את הסיום במעונו, וזאת על מנת לעודד אותם להמשיך הלאה בשקידת התורה.

מוכן למבחן?

בשנים הקודמות בהם היה רבינו צעיר יותר, היה בכוחו ובזמנו להרחיב מעט את הדיבור עם המון העם הצובא על דלתותיו. פעמים רבות היה רואה לפניו בן תורה שהגיע עם צרתו או שאלה קשה שצריך לה הכרעת גדול, הוא היה פונה אליו בפתע:

'מה אתה לומד?' והלה היה עונה את המסכת או את הנושא.

וכאן באה מיד השאלה הבאה: "אתה מוכן לבחינה?"

כלומר, סיימת ללמוד את הנושא בהיקפו או רק למדת מקצתו?

ואם האיש היה עונה הן, היה רבינו שואלו שאלה קלה ולאחר מכן זוכה לברכה הגונה, אבל אם השיב בגמגום, היה מעיר לו 'קודם תגמור את המסכת ואז בעז"ה הבעיות יפתרו'.

אפיזודה זו, חזרה על עצמו בדרך כלל פעמים רבות ביום. כך בדרך זו, דירבן רבינו את הלומדים לסיים את הנושא אותו הם למדו.

השמחה הגדולה

כי אכן, ישנה שמחה מיוחדת בשמים ובארץ כאשר אדם מתחיל מסכת, או פרק, ואינה מניח אותה באמצע אלא גומר אותה עד תומה.

ונעתיק מהספר 'שיח הסוכות', מדבריו של רבינו שליט"א:

"לכאורה למה נקרא החג "שמחת תורה" שמשמע שהתורה שמחה, והרי אנו שמחים בה וא"כ היה מתאים יותר לקרוא לזה "שמחה בתורה".

אלא שהביאור הוא שהתורה אכן שמחה באותו היום, במה שלמדו אותה, א"כ זה שמחה של התורה ולכן נקרא שמחת תורה".

ואכן, בעת הסיומים שעורך רבינו, נהרה שפוכה על פניו, ושמחת התורה מאירה בו, כאשר זוכים לראות אלו שנמצאים באותה עת.

לא מקובל עליהם!

ככל שהדברים נראים לנו ברורים ופשוטים, שיש ענין לסיים כל מסכת הנלמדת, הרי שבקרב בני גילו של רבינו וחלק ממקורבי מרן החזון איש זי"ע, הדברים היו נראים אחרת. כמובן מפני כבודם נשמיט את השמות אך נכתוב את עיקרי הדברים.

"מאיפה לקח ר' חיים את נושא הסיומים, אצל החזון איש הוא לא ראה את זה", כך שאל/אמר אחד מגדולי תלמידי מרן החזון איש, כשהוא מוסיף, אצל מרנא החזון איש ראינו אותו יגע בתורה, הוא למד את הנושא בהיקפו לאורכו ולרוחבו, מעולם לא ראינו אותו עורך סיום על מסכת שלמד בשלימות, הוא למד את הסוגיא הנצרכת לו, אך הסיום כלל לא היה נושא בשום זמן".

כלומר, אין כאן ויכוח אם יש מעלה לסיים מסכת או לא, אלא האם כשמתחילים ללמוד מסכת צריך להשתדל לעשות מאמץ לסיים אותה, או שלא על זה צריך להיות המאמצים, העמל צריך להיות מושקע בסוגיא או הדף הנלמדים, ולא בלהגיע אל הסוף (א"ה, ואין כאן כל קשר לעצם דרך הלימוד, אם בבקיאות או בעיון, ולא זהו הנושא).

אבל רבינו בשלו. וברצות ה', גם הנחיל אותה לשאר העם. וכפי שאנו רואים,

משתתף בסיום הש"ס שע"י כולל 'דרך אמונה'

המהפכה בעיצומה. תושבי מושב 'אזור' בסיום מסכת במעונו של רבינו. מי האמין?

סיומי ש"ס משניות במעונו של רבינו שליט"א

הפעם היחידה בה הופיע באופן רשמי בפני ציבור בשנים המוקדמות

חלק מהציבור האדיר שהגיע בשנים האחרונות למעמד הסיום בערב פסח

גם אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות באופן מלא, קובעים עיתים לתורה ואף זוכים לסיים מסכת לעיתים.

הסיום בערב פסח

באופן חריג, כפי הנראה מתוך מטרה לפרסם את גודל ומעלת הסיום, במשך שנים רבות, הפעם היחידה בשנה בה היה מופיע בציבור, באופן רשמי, היה זה בערב פסח. עת היה עורך את סיום הש"ס, למתפללי בית הכנסת. היות ורבינו הוא בכור להוריו, ובהלכה נזכר שהבכורים מתענים בערב פסח, הוא מסיים את הש"ס כולו ונפטר מתענית. בשנים האחרונות ארגונים שונים דאגו לפרסם את מעמד הסיום עד שכבר באו להשתתף אלפי איש, אבל בשנים הקודמות, לא הגיעו כל כך הרבה, ועם כל זה, אנשים כן ידעו מהמעמד.

תמונה נדירה של הגר"ש שטינמן (בימין התמונה) בתקופת השתוללות נגיף הקורונה, מגיע לעודד בחור באחד ממוסדותיו שסיים את הש"ס, כשהבחור מסיים את הש"ס מעבר אחד, והוא שליט"א אומר את הקדיש מעבר השני

הנה, כך מספר לנו אחד ממתפללי בית הכנסת, מספר לנו מזכרונותיו: "כבר בשנת תש"נ, והלאה, היה ידוע בכל האזור כי הבכורים שרוצים להיפטר מהסיום יכולים לבוא למנין ותיקין, שם ישמעו את סיום הש"ס, מפיו של רבינו, ולא יצטרכו להתענות.

מנין ותיקין הקבוע מנה אז אולי עשרים וחמש איש, ובערב פסח, באופן חריג היו שלושים איש... זה היה חריג, שיבואו אנשים...

ומשנה לשנה התרבו האנשים, אמנם לא היו אלפים אבל הרגישו משנה לשנה שיותר אנשים באים לראות.

אנו, המתפללים הקבועים, שהכרנו את הרב שליט"א כל השנה, ראינו אותו חורג ממנהגו ונחשף לציבור באופן רשמי וגלוי, היה נראה שהיה לו ענין בסיום כדי לעורר על חשיבות הלימוד של ש"ס,

ובאמת היום, הדור הצעיר קצת מתפלא, וכי רבי חיים קניבסקי הגדול גומר "רק ש"ס"..." זה מה שהוא הצליח לעשות, שלגמור ש"ס כבר לא בשמים...

שלי - שלה הוא

לא נקפח כאן את חלקה של אשת חבר, הרבנית הצדקנית בת שבע ע"ה, שהיתה שותפה ועזר כנגדו בכל סדרי הלימוד והחובות הקבועים שלו.

הרבנית ע"ה היתה רגילה לומר לחתנה הגדול שליט"א כי 'ערב פסח זה הפרס שלי, כשאני רואה את בעלי מגיע ליום של סיום הש"ס, זה סימן שלא הפרעתי לו'...

ובאמת באותו היום היתה לה שמחה מיוחדת, באהבת התורה השמורה לנשים צדקניות היא היתה מודה להי"ת וקורונת מאושר. כי אכן כל הזכויות הם מכוחה.

שיעורי דף היומי

מלבד הכל, דאג מרן שליט"א לעודד את שיעורי הקבועים שנמסרים ברבים, והיה דואג לקיומם. בית הכנסת לדרמן, נהג מרן להשתתף בסיימים השונים של השיעורים הקבועים שנמסרים שם מידי יום ביומו.

חמישים סיומי מסכת

את המאמר נחתום, בפסק הלכה מרתק, שהתפרסם על ידי הגר"י זילברשטיין שליט"א (מצוות בשמחה ויקרא):

החינוך במצוה מצוה צ"ה מפרש בטעם שהחוטא מביא קרבנות, 'הלא אמרנו כי עיקרי הלבבות תלויין אחר הפעולות, ועל - כן כי יחטא איש לא יטוהר לבו יפה בדבר שפתים לבד, שיאמר בינו ולכותל חטאתי לא אוסיף עוד. אבל בעשותו מעשה גדול על דבר חטאו, לקחת ממכלאותיו עתודים ולטרוח להביאם אל הבית הנכון אל הכהן, וכל המעשה הכתוב בקרבני החוטאים, מתוך כל המעשה

הכנות לשידור מביתו של מרן שליט"א למעמד סיום הש"ס הגדול שנערך בתחילת שנת תש"פ

קבעו עיתים לתורה וזכו לסיים מסכת

רבינו שליט"א משתתף בסיום שנערך על ידי שומעי השיעור הקבוע של הגר"י שוב שליט"א

מעמד סיום הש"ס העולמי שנת תשנ"ז

הגדול הוא יקבע בנפשו רוע החטא, וימנע ממנו פעם אחרת.

מה שיוצא מדברי 'החינוך' הוא, שהטעם בהבאת הקרבנות הוא שהאדם שחטא אינו יכול להסתפק באמירה בינו לבין עצמו 'חטאתי, לא אוסיף עוד, אלא צריך לעשות מעשה גדול על דבר חטאו.

גם במעשה שלפנינו נוכל להיווכח שמרן הגר"ח קניבסקי לא הסתפק בכך שהחוטא יתודה על חטאו, אלא הציע לו לנקוט במעשה פלוני, על-מנת לזכות לכפרה שלימה.

ב'תשעת הימים' של חודש אב, אמר הרבי מקלויזנבורג זצ"ל לאורחי מלון 'גלי צאנז' בנתניה, שכיון שהמלון סמוך לשיבת צאנו, יגיע מדי יום בחור מהישיבה, יערוך סיום-מסכת, וכל אורחי המלון ישתתפו בסיום, וכך יהיה מותר להם לאכול בשר.

והנה, אירע פעם במסעדה פלונית, שביקשו להסתמך על ההיתר הנ"ל, והזמינו בן-ישיבה שעשה סיום מסכת לפני אורחי המסעדה, ובכך הותר להם לכאורה לאכול בשר.

מה שקרה לאחר מכן הוא, שהבחור הודיע שבעצם הוא לא סיים את כל המסכת, אלא למד בה רק את ההתחלה והסוף... יוצא אפוא שה'סיום' המופרך שעשה לפני עשרות האנשים, לא היה כלל בגדר סיום, ואלה שחשבו שבכך הם יכולים לאכול בשר, טעו, והבחור הוא הכשיל אותם באכילת בשר בתשעת הימים.

הבחור הגיע אלינו וביקש תיקון וכפרה על מעשיו. כשהייתי אצל גיסי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, הצגתי בפניו את הדברים, והגר"ח שאל כמה אנשים השתתפו בסיום. כשהשבנו שמדובר בערך ב-50 איש, אמר הגר"ח שאם הוא רוצה לכפר על מעשיו, שיעשה 50 פעם סיום על המסכת ההיא!

וכשניסיתי לומר לגיסי שיתכן ש-50 סיומים הם פרויקט קשה מדי, החמיר מרן שליט"א עוד יותר את אמירתו, והורה שסיום אחד מתוך ה-50 יהיה עם המהרש"א!

חושבני שההסבר בדברי הגר"ח הוא שאם בסופו של דבר יצא דבר טוב מהמכשלה הזו, והבחור יעמול בתורה כדבעי, עד כדי עריכת 50 סיומים, זה עצמו תיקונו של החטא שעשה.

ואוסיף בזה, כד הוינא טליא, נפגשתי עם הגאון רבי צבי-פסח פרנק זצ"ל, ה'הר צבי' והגאון שאלני מה אני לומד, והשבתי לו שאנחנו לומדים מסכת בבא קמא. ואמר לי שהוא למד אותה מאה פעמים ואחת!

זכות גדולה נפלה בחלקי להיות שליח עבור אלפי קוראי הגליון "דברי שי"ח" ולהכניס אל הקודש פנימה לחדר לימודו של רבינו בערב ראש השנה יום הדין את שמות הלומדים והשותפים בתורתו של רבינו ולבקש ברכת שנה טובה בעבורם ובעבור בני משפחתם, רבינו עיין בשמות, ונאמר לרבנו שאלה הם שמות קוראי הגליון ובני משפחותיהם הלומדים את תורתו של רבנו מדי שבוע, רבנו עיין בשמות וברך בחום ובשמחה: "שיהיה שנה טובה לכולם" והוסיף ואמר "ברכה והצלחה לכולם".

יהי רצון שיתמלאו ויתגשמו כל משאלות לבכם לטובה ונכתב ונחתם בספרן של צדיקים גמורים.
בברכת גמר חתימה טובה ופתקא טבא יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com
📍 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק
☎ 077-2092005 📠 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,
יש לחצוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח' או בטלפון:
נדרים פלוס 03-7430585 - שלוחה-1586
קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310

להצטרפות לרשימת מוקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכו', בשמחה לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.